

Iulian Boldea
Cornel Sigmirean
Dumitru-Mircea Buda
(Editors)

**The challenges of communication.
Contexts and strategies
in the world of globalism**

**LANGUAGE
AND DISCOURSE**

Arhipelag XXI Press | 2018
ISBN: 978-606-8624-00-6

I.Boldea, C. Sigmirean, D.-M.Buda

THE CHALLENGES OF COMMUNICATION. Contexts and Strategies in the World of Globalism

Date: 20-21 October 2018

Location: „DIMITRIE CANTEMIR” University, Tîrgu Mureş

***THE CHALLENGES OF COMMUNICATION
Contexts and Strategies in the World of Globalism***

Section: Language and Discourse

ISBN: 978-606-8624-00-6

Edited by:

The Alpha Institute for Multicultural Studies

Moldovei Street, 8

540522, Tîrgu Mureş, România

Tel./fax: +40-744-511546

Email: julian.boldea@gmail.com

Published by:

”Arhipelag XXI” Press, Tîrgu Mureş, 2016

Tîrgu Mureş, România

Email: tehnoredactare.cci@gmail.com

Contents

VALUES OF SILENCE IN TEACHER-CHILD COMMUNICATION	
Angelica Hobjiță	
Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași	8
THE MARITIME METEOROLOGY TERMINOLOGY IN ROMANIAN AND ENGLISH	
Alina Balagiu	
Assoc. Prof., PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval academy, Constanța.....	15
BENEFITS AND DRAWBACKS OF FACEBOOK COMMUNICATION	
Mihaela Badea	
Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești.....	22
THE ROLE OF HYPONYMY, HYPERNYMY IN THE ORGANIZATION OF THE SPECIALIZED LEXICON	
Doina Butiurca	
Assoc. Prof., Hab. Dr., Sapientia University of Tîrgu Mureș.....	29
ROMANIAN LITERATURE IN THE DIGITAL AGE	
Luiza Marinescu	
Assoc. Prof., PhD, Spiru Haret University of Bucharest	34
USEFUL TOOLS FOR THE EXPERT SPEAKER	
Mioara Mocanu and Lucia Alexandra Tudor	
Assoc. Prof., PhD, Lecturer, PhD – "Gheorghe Asachi" Technical University of Iași.....	55
INTERACTIONAL PRACTICES BETWEEN REAL AND VIRTUAL WORLDS	
Lavinia Maria Suci	
Assoc. Prof., PhD, Politehnica University of Timișoara	65
METAPHORIZATION IN PHARMACEUTICAL TERMINOLOGY	
Eugenia Mincu	
Assoc. Prof., PhD, "B.P. Hașdeu" Institute of Romanian Philology, Chișinău, Moldova	73
ANTROPONIMY BETWEEN LITERARY NORM AND EVERYDAY UTTERANCE	
Viorica Răileanu	
Assoc. Prof., PhD, The Moldavian Ministry's of Education, Culture and Research Institute of Philology.....	79
PHONETIC CHANGES IN ROMANCE LANGUAGES	
Maria-Laura Rus	
LecturerPhD, UMFST Tîrgu Mureș	83

SOME OBSERVATIONS REGARDING CULTURAL TABOOS IN GERMANY AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Oxana Chira

Assist. Prof., PhD, "Alec Russo" State University of Bălți, Moldova 88

INTENTIONALITY AND PURPOSE IN THE TRANSLATION OF A POLITICAL DISCOURSE

Sorin Suci

Lecturer, PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureş..... 95

LINGUISTIC CONSIDERATIONS UPON VALUE TITLES

Adelina Iliescu

Lecturer, PhD, University of Craiova 105

QUALIA AND THE PREPOSITIONAL PHRASE

Ionela Guşatu

Assist. Lecturer, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest..... 108

THE GENERATIVE LEXICON AND THE PHRASE FORMATION

Ionela Guşatu

Assist. Lecturer, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest..... 114

SYNONYMS FOR DISEASE IN DENTAL TERMINOLOGY

Roxana Elena Doncu

Lecturer, PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest 118

PROBLEM OF LINGUISTIC DIVERSITY IN WORKS OF LINGUISTS AND PHILOSOPHERS OF EARLY 20TH CENTURY

Ecaterina Alexeeva, and Natalia Tynikova

PhD, Saratov State Sovinov Conservatoire , PhD, Saratov State Sovinov Conservatoire 124

THE LEXICAL-SEMANTIC CLASSIFICATION ON ADDRESSING THE NAMES OF CHURCHES IN THE TOPONYMY FROM OLTENIA AND MUNTENIA

Iustina Burci

Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopşor" Scientific Research Institute, Romanian Academy, Craiova 128

PROPOSITIONAL PATTERNS WITH "CĂ" AND "SĂ". PARTICULAR ASPECTS IN THE ROMANCE LANGUAGES

Dana-Luminiţa Teleoacă

PhD, Scientific Researcher III, „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest 135

GRAMATICILE ȘCOLII ARDELENE

Carmen Daniela Constantin

University of Pitești..... 147

INTERPRETING STUDENTS' FAVOURITE TV-SERIES IDIOMS

Puskás-Bajkó Albina

Phd, "Unirea" HighSchool, Tîrgu Mureș..... 153

MERONYMY IN ROMANIAN FOOD-BASED DIETARY GUIDELINES

Oana Atomei

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava..... 161

ADJECTIF ET FIGEMENT. ÉTUDE DU FIGEMENT DES EXPRESSIONS DU TYPE ADJ+COMME+GN

CONCERNANT LES ANIMAUX

Daniela Bordea

PhD, University of Bucharest 170

THE DISCOURSIIVE PROJECTION OF THE EUROPEAN COMMUNITY IMAGINARY

Corina Popa

PhD Student, University of Bucharest..... 183

THE LANGUAGE OF THE CHARACTERS IN SADOVEANU'S HISTORIC WRITINGS

Codruța Cozma

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University Center..... 194

THE ADVERB – PRAGMATIC SIGN IN THE PRESENT ROMANIAN POLITICAL DISCOURSE

Daniela Dascalu (Giugariu)

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 201

A PRAGMATIC PERSPECTIVE UPON THE PARAVERBAL IN THE ADVERTISING DISCOURSE FROM THE WINE LABELS

Elena-Mihaela Lupu

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 205

THE CONFLICTING RHETORIC OF BREXIT IN THE WRITTEN PRESS

Gabriela-Viorica Iordachescu

PhD Student, Army Academy of Sibiu..... 212

THE LANGUAGE OF THE YOUNG – ONOMASTIC PHRASEOLOGISMS WITH ARGOTIC VALUE

Ioana David

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University Center..... 220

SHORT ETYMOLOGICAL MONOGRAPHS OF SOME MARINE TERMS

Maria-Loredana Trucă (Țancu)

PhD Student, University of Pitești..... 226

STEREOTYPES – FORMS OF PRECONSTRUCTED IN POPULARIZED ECONOMIC DISCOURSE

Maria-Mădălina Urzică (Poiană)

PhD Student, University of Craiova..... 231

RHETORIC DIACHRONICALLY VIEWED

Silviu Nicolae Pîrîială

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 241

PATTERNS OF DIFFERENTIATION IN THE CREATION OF THE TOPONIMY ON THE UPPER SUCEAVA VALLEY

Livia Veronica Ghițău

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 247

THE FRAMING EFFECT, MORAL FOUNDATIONS THEORY (MFT) AND THE MORPHOLOGICAL FEATURES OF CONTEMPORARY POLITICAL DISCOURSE IN ROMANIAN AND ITALIAN LANGUAGES

Ionela Chiru

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 252

THE ROMANIAN POLITICAL DISCOURSE BEFORE 1989 AND NOW – A COMPARATIVE PERSPECTIVE

Alexandra Iliescu

PhD..... 263

PARAVERBAL AND NONVERBAL COMMUNICATION WITHIN NOWDAYS ROMANIAN TV SPEECH IN FASHION SHOWS

Maria Tomulescu

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 273

TESTING MADE STUDENT-FRIENDLY: *READY FOR SUCCESS AT THE ENTRANCE EXAM IN ENGLISH - A NEW EDUCATIONAL TOOL FOR CANDIDATES AT "MIRCEACELBATRAN" NAVAL ACADEMY*

Mariana Boeru, Phd. – "Mircea cel Batran" Naval Academy, Constanta and

Laura D. Cizer, Phd. - "Mircea cel Batran" Naval Academy, Constanta 280

FOR A SOCIAL ANTHROPOLOGY OF HUMAN HAPPINESS DIEGESIS

Ștefan Lucian Mureșanu, Prof., PhD

Hyperion University of Bucharest 286

LA FLEXIBILISATION DES FONCTIONS DU LANGAGE POËTIQUE

Violeta Bercaru Oneata

PhD, Ploiești 296

HOMONIMY AND POLISEMANTISM IN THE PRESENT DAY ROMANIAN AND ITALIAN MARITIME
PUBLISHING DISCOURSE

Ozana Cioca (Chakarian), PhD attendant, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași..... 301

EXTRAPOLATING BEST PRACTICE IN STUDENTS’ SCIENTIFIC SYMPOSIA

Associate Professor Suzana Carmen Cismas PhD 312

ROUND TABLE DISCUSSIONS AND DEBATES WITH MASTER STUDENTS IN UASVM MEEARD

Associate Professor Suzana Carmen Cismas PhD 327

VALUES OF SILENCE IN TEACHER-CHILD COMMUNICATION

Angelica Hobjilă

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Paraverbal communication is an essential component of the teacher-child relationship in the classroom. Among the paraverbal elements (tone, intensity, rhythm, articulation control, silences, timbre, intonation, laughing, crying, sighing, yawning, coughing, hiccupping, sneezing, etc.), in this paper, we will consider the silence, the role and its functions in teacher-child communication, making it more specific for the kindergarten and primary school activities.

Related literature identifies multiple types of silence that can be used, contextually, by the speaker in a communicative act: silence, vocalic silences, self-interruptions; logical versus psychological silences; emotionally motivated silences versus strategic silences versus rhetorical / dramatic silences, etc. These are associated with the role and values / functions of silence in different communication contexts, both from the perspective of the speaker's intent and that of his belonging to a particular culture.

Particularly, in this paper, elements from the preschool and primary school activities will be exemplified: silences used by the speaker to draw the interlocutor / interlocutor's attention, to prepare the next part of the speech, to convey to another person the role of speaker, as a manifestation of a barrier in communication, of some blocking communication behaviours, etc. It is therefore noticed the use of silence in communicative acts in the classroom, in the kindergarten and in primary school, both as a manifestation of communication dysfunctions and with a significant role in the optimization of didactic communication.

Keywords: communication, paraverbal elements, silences, primary school age, preschool age

Introducere

Dincolo de componenta relațională, interactivă, de împărtășire de idei, sentimente, de manifestare a unei anumite ipostaze într-un act comunicativ, în general, și educațional, în special, situația de comunicare – cu multiplele sale valențe și variabile – ilustrează o serie de exemple și de contraexemple în planul stilurilor comunicative, al coordonatelor verbale, paraverbale și nonverbale actualizate într-un anumit context.

Particularizând pentru sfera paraverbalului (ton, intensitate a vocii, ritm, controlul articulării, pauză, timbru, intonație, râs, plâns, strigăt, suspin, căscat, tuse, sughiț, strănut etc.), în lucrarea de față accentul va fi pus pe ceea ce se poate constitui în exemplu, respectiv contraexemplu în utilizarea pauzei (cu diversele sale accepțiuni/ realizări) în comunicarea profesor – copil, în sala de grupă/ clasă, la nivelul învățământului preșcolar și primar.

Delimitărilor teoretice și ilustrărilor din literatura de specialitate le vor fi, așadar, asociate exemple concrete (excerptate din activități/ lecții derulate în grădiniță/ ciclul primar) de folosire a diferitelor tipuri de pauză, cu valori/ funcții motivate contextual – înscrise atât pe linia optimizării actului comunicativ (pauze utilizate de către locutor pentru a atrage/ capta atenția interlocutorului/ interlocutorilor, pentru a-și pregăti următoarea componentă a discursului, pentru a sublinia un element considerat important, pentru a ceda cuvântul etc.), cât și în sfera manifestării blocajelor/ disfuncțiilor în comunicare (explicabile prin managementul defectuos al emoțiilor, prin insuficienta pregătire a discursului, prin adaptarea redusă la variabilele contextului comunicativ etc.).

1. Pauza în comunicare – ipostaze și funcții analizate în literatura de specialitate

Subsumată clasei generoase a elementelor paraverbale actualizate în varii situații de comunicare (alături de „înălțime, ritm [...], controlul faringian, controlul labial, controlul articulării etc. și [...] clicuri, pocnituri, sunete de ezitare/ șovăire, sunete nazale” – nota 1, Poyatos, 1983, p. 138; vezi și Poyatos, 2002), pauza/ tăcerea se constituie într-o componentă a actului comunicativ „prin care, în mod conștient sau inconștient, susținem, accentuăm sau contrazicem mesajele lingvistice, chineze și proxemice” (nota 1, Poyatos, 1983, p. 138). Pauzele – concretizate în „tăceri, inspirări, expirări, răsese” etc. – se subordonează, de asemenea, intonației, alături de ceilalți trei parametri ai acesteia – înălțime, intensitate și ritm (Bourhis, 2012, p. 89).

Literatura de specialitate asociază utilizarea pauzelor în comunicare, contextual, anumitor variabile ale situației de comunicare, în general, și ale persoanelor implicate într-un act comunicativ, în particular. Astfel, pauzele sunt puse în corelație cu:

(a) caracteristici de ordin personal ale locutorului: „persoanele extravertite vorbesc [...] cu mai puține pauze” (Argyle, apud Hennel-Brzozowska, 2008, p. 27); pauzele pot fi asociate și diferențelor de gen și, implicit, „exercițiului puterii” (Gal, 1989, p. 1);

(b) caracteristici de ordin cultural ale comunității din care fac parte locutorul și interlocutorul: „după Bonaiuto, în culturile occidentale, mai individualiste, persoanele comunică prin succesiuni rapide de acte de vorbire, reducând la minimum intervalele de tăcere, acestea fiind considerate ca o amenințare pentru continuarea conversației. În culturile orientale, dimpotrivă, mai colectiviste, vorbitorii pot folosi pauze foarte lungi ca semn al reflecției și al înțelepciunii; tăcerea devine un indicator al armoniei și al încrederii între parteneri – după Anolli (2002): «Les silences en Occident – hurlent, les silences en Orient – chantent»” (Hennel-Brzozowska, 2008, p. 29);

(c) manifestări ale unor stări: pauzele asociate stânjenelii (Birkenbihl, 1999, p. 189), tristeții locutorului (Hennel Brzozowska, 2008, p. 28), plictiselii, frustrării, dezinteresului (Baurain, 2011, p. 89), funcției emotive, în general (Ephratt, 2008, p. 1916), unor „cauze fiziologice – tuse, sughit, strănut” (Dascălu Jinga, 2006, p. 59); „manifestările vocale fără conținut verbal, cum ar fi râsul, geamătul, oftatul, tusea seacă și dresul vocii” (Prutianu, 2004, p. 8), respectiv o serie de „manifestări expresive precum: suspinele, bombănelile, mormăitul, [...] plânsul, [...] scâncetul, [...] plescăitul, murmurul [...] etc.” (Nuță, 2004, p. 21);

(d) mărci ale relației locutor – interlocutor: pauzele ilustrând aprobarea, respectul manifestate de locutor față de interlocutor, respectiv trecerea de la un tip de relație la altul – de exemplu, de la o relație asimetrică la una simetrică (Hennel-Brzozowska, 2008, p. 28), de la o relație de tip ierarhic, pe verticală, la o relație de parteneriat, pe orizontală;

(e) coordonate ale intenției comunicative și ale strategiei discursive a locutorului – pauze folosite pentru a atrage atenția interlocutorului (Grant, Grant Hennings, 1977, p. 84; Hennel Brzozowska, 2008, p. 28), pentru a se „autocorecta” (Dascălu Jinga, 2006, pp. 35-38), pentru a-și lua un răgaz de gândire/ reformulare a mesajului, pentru a da posibilitatea interlocutorului de a da feedback, de a-și exprima propriul punct de vedere, pentru a sublinia anumite componente ale discursului (Birkenbihl, 1999, pp. 189-190; Nuță, 2004, p. 26), pentru a face o digresiune (Dascălu Jinga, 2006, pp. 38-58), pentru a ceda/ preda cuvântul/ rolul de locutor (în cadrul așa-numitului „turn-taking” – Ephratt, 2008, p. 1920) etc. – direcții subsumate, de altfel, rolului și funcțiilor pauzelor într-un act comunicativ.

Lucrările de specialitate prezintă, de asemenea, multiple tipuri de pauză care pot fi utilizate, contextual, de către locutor: pauze propriu-zise, pauze „vocale” (vezi sinteza din Hobjilă, 2012, pp. 126-127), autoîntreruperi (Dascălu Jinga, 2006); pauze logice versus pauze psihologice (Stanislavski, 1951, p. 473; Loghin et al., 1970, pp. 244-249); pauze motivate emoțional versus pauze strategice (Birkenbihl, 1999, pp. 189-190) versus pauze retorice, pauze de invitare a interlocutorului, pauze de control vizând impactul mesajului asupra

interlocutorului/ interlocutorilor (Nuță, 2004, p. 26), pauze dramatice (aici, subsumate strategiei profesorului – Grant, Grant Hennings, 1977, pp. 84-85) etc.

În planul comunicării didactice, unde pauzele au accepțiunea de momente în care „fie profesorul, fie elevul nu vorbesc” (Vassilopoulos, Konstantinidis, 2012, p. 91), sunt oferite exemple atât pentru pauzele semnificative, „generative” (așa numite „speaking silences”), cât și pentru cele lipsite de semnificație, „non generative”, asociate liniștii propriu-zise (așa-numite „silent silences”) – Baurain, 2012, p. 89. Tăcerea este pusă în corelație, pe de o parte, în sens negativ, cu reticenta, plictiseala, respingerea mesajului/ locutorului și, pe de altă parte, în sens pozitiv, cu atenția acordată interlocutorului, cu invitația adresată acestuia de a se exprima, de a interveni în actul comunicativ, respectiv ca formă de manifestare a ascultării active (Baurain, 2012, p. 90), ca facilitator al învățării (Jaworski, Sachdev, 1998, p. 287), ca model de stil comunicativ oferit de către profesor (Stamatis, 2017, p. 162). Pauzele pot fi folosite „productiv” în activitățile de predare învățare (Ollin, 2008), ilustrând atitudinea profesorului față de demersul educațional (Saylag, 2014, p. 527), respectiv concretizări ale „întoarcerii către sine” atât în cazul profesorului, cât și în cazul elevului (Saylag, 2014, p. 531), modalități de evitare a unei situații conflictuale – prin folosirea tăcerii în locul „oricărui cuvânt cu sens negativ” sau de descurajare a copilului care nu a dat răspunsul așteptat la o întrebare (Casangiu, 2010, p. 83).

În sfera managementului clasei, se subliniază rolul „ambiguu” al utilizării pauzelor (Zembylas, Michaelides, 2004, p. 193), tăcerea fiind asociată atât cu ideea de disciplină/ disciplinare (Schultz, apud Baurain, 2012, p. 94), cât și cu cea de comunicare eficientă, strategică (Jaworski, Sachdev, 1998, p. 287), în condițiile în care „pauzele pot comunica și pot da celorlalți libertatea de a comunica” (Baurain, 2012, p. 91). În ceea ce îi privește pe profesori, se atrage atenția asupra existenței, în anumite cazuri, a unei percepții greșite privind pauzele în comunicare: „A vorbi înseamnă a învăța. Cuvintele comunică idei. Vocea înseamnă putere. Pauzele sunt simțite ca absență – absență a învățării, a ideilor, a puterii – ele trebuie umplute cu prezențe (vocale)” (Baurain, 2012, p. 98). De aici, necesitatea exersării utilizării – cu multiple funcții – a pauzelor în comunicarea profesor – copil, în sala de clasă/ grupă, nu doar ca adjuvant al demersului propriu-zis, ci și ca o componentă a procesului de formare inițială și continuă a profesorilor (indiferent de nivelul de școlaritate la care aceștia își desfășoară activitatea) – vezi și Vassilopoulos, Konstantinidis, 2012.

2. Ilustrări ale folosirii pauzelor în comunicarea profesor – copil

Diversele tipuri de pauză și, mai ales, valorile/ funcțiile acestora, raportate la variabilele situației de comunicare sunt reperabile, contextual, la nivelul învățământului preșcolar și primar, ca formă de manifestare, pe de o parte, a relației profesor – copil și, pe de altă parte, a strategiei comunicative, discursive și educaționale pe care folosirea pauzelor de către profesor o implică în comunicarea cu preșcolarii/ școlarii mici.

Pentru a avea o perspectivă mai nuanțată, ancorată în realitatea din sălile de grupă/ clasă din România, asupra valorilor pe care le ia pauza, ca element paraverbal, în comunicarea profesor – copil, această componentă a lucrării de față propune:

(a) analiza răspunsurilor pe care 10 studenți de anul al II-lea (S2/1, S2/2, ..., S2/10) și 10 studenți de anul al III-lea (S3/1, S3/2, ..., S3/10) ai specializării Pedagogia Învățământului Primar și Preșcolar (a Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România), 10 studenți ai programelor de master „Educație timpurie” și „Didactici aplicate pentru învățământul primar” (M/1, M/2, ..., M/10) și 10 mentori/ tutori de practică pedagogică – profesori pentru învățământul primar și preșcolar (T/1, T/2, ..., T/10) – le-au oferit la întrebări vizând folosirea pauzelor în comunicarea cu preșcolarii/ școlarii mici;

(b) identificarea, în 8 activități/ lecții derulate în grădiniță/ ciclul primar, disponibile online (câte una pentru fiecare grupă/ clasă: grupa mică – G mică; grupa mijlocie – G mijl.; grupa mare – GM; clasa pregătitoare – CP; clasa I – C1; clasa a II-a – C2; clasa a III-a – C3; clasa a IV-a – C4), a principalelor valențe ale utilizării pauzei în cadrul demersului instructiv educativ (precizăm că avem în vedere, aici, doar pauzele folosite de către profesor în comunicarea cu preșcolarii/ școlarii mici, nu și pauzele folosite de către copii în varii contexte comunicative subsumate actului didactic).

Astfel, actualii și viitorii profesori pentru învățământul primar și preșcolar chestionați pe problematica utilizării pauzelor în activitățile derulate în grădiniță/ ciclul primar, în cadrul practicii pedagogice, au semnalat următoarele contexte semnificative:

(a) pauze folosite ca modalitate de a potența unele dintre componentele mesajului/ discursului didactic: „după relatarea unor evenimente în cadrul povestirii educatoarei, pentru a asigura delimitarea paragrafelor/ ideilor principale” (S2/1, M/2), „în timpul expunerii regulilor unui joc pentru a mă asigura dacă copiii au înțeles” (S2/1), în explicarea unui termen (S3/1), a unor reguli sau sarcini (M/3), pentru a marca un cuvânt (M/5), pentru „a atrage atenția asupra unei probleme” (T/2), pentru sublinierea unei idei (T/5, S3/9, M/2);

(b) pauze utilizate cu scopul de a pune în valoare interlocutorul/ interlocutorii, de a stimula manifestarea/ exprimarea acestuia/ acestora: „după adresarea întrebărilor, pentru a le permite copiilor să-și pregătească și să-și exprime răspunsurile” (S2/1, S3/3, M/1), „pentru a oferi timp la replică” (M/4), pentru ca vorbitorul să-și ia răgazul de a formula răspunsul la o întrebare care i-a fost adresată (S3/1), pentru a lăsa timp de reflecție (T/1, T/6), pentru a primi feedback (S2/1, M/8), pentru a crea copiilor „ocazia de a se implica în comunicare” (T/6);

(c) pauze subsumate disciplinei comunicării/ actului educativ: pentru a capta atenția copiilor (S3/1, S3/3, S3/4, M/1, M/3) – de exemplu, prin crearea unui moment de suspans (T/2 ; „în astfel de situații copiii devin curioși și foarte nerăbdători să afle ce va urma” – S3/7); „pentru a regla liniștea și concentrarea” (M/4) – „într-o lectură a educatoarei, atunci când copiii nu mai sunt atenți, le putem atrage atenția prin utilizarea unei pauze în vorbire, încetăm să mai citim până nu sunt atenți iar la noi” – S2/10; similar, S2/8; pentru a marca trecerea la un alt moment al activității (S3/9, M/4, T/8, T/10);

(d) pauze cu valoare expresivă, subordonate lecturii/ recitării/ povestirii model (T/2, T/6, T/9, M/5, M/10, S3/7, S2/9) și, în general, coordonatelor didacticei Limbii și comunicării la acest nivel de școlaritate: „în lecturarea poveștilor, a poeziilor” (S2/7, S3/2, M/2, T/2, T/10), „pentru a lăsa loc interpretărilor” (S3/3), „la vizionarea unor filme” (M/2), pauze relevante pentru înțelegerea mesajului (S2/3, M/9, S3/4, T/9), pentru a oferi modelul unui discurs articulat, cu „pauze bine marcate” (T/3);

(e) pauze centrate pe identificarea impactului mesajului asupra copiilor: „făcând anumite pauze îmi pot da seama ce efect a avut comunicarea mea asupra copiilor” (M/8).

Exemplelor de mai sus, asociate sferei pozitive a utilizării pauzelor în comunicare, li se adaugă ilustrarea unor ipostaze negative: „pauze nejustificate” (T/1, T/10), pauze având ca efect „întreruperea comunicării” (T/5, T/6), sugerând „nesiguranța emițătorului, lipsa sa de coerență etc.” (T/10).

Valorile pe care pauza le ia în activitățile derulate în grădiniță/ ciclul primar analizate vin să întărească/ dubleze percepția pe care actualii și viitorii profesori pentru învățământul primar și preșcolar o au asupra utilizării pauzei în comunicare cu preșcolarii/ școlarii mici. Am identificat, astfel, în exemplele excerptate din activitățile/ lecțiile avute în vedere, următoarele funcții ale pauzei:

(a) subsumate strategiei de marcare a componentelor demersului instructiv-educativ (secvențe ale activității/ lecției; forme de organizare a activității; succesiunea formulare a unei sarcini de lucru – timp de rezolvare; asocierea oral – scris etc.):

- pentru marcarea momentului-surpriză, de captare a atenției – intrarea unui invitat în sala de grupă (G mică), pauză pentru a le capta atenția copiilor (G mijl.), „fiți atenți acum [pauză suspans]” (C2), „[pauză înainte de a începe lecția, pentru a se face liniște în clasă]” (C1);
 - pentru a marca distincția între momentele activității, când copiii sunt așezați pe covor (G mică);
 - pentru a da copiilor timp să rezolve o anumită sarcină de lucru, să realizeze o operație/ acțiune etc.: „repede [pauză pentru a da copiilor timp să rezolve sarcina la flipchart]” (GM), „și, în față [+ pauză pentru a face copiii mișcarea indicată]” (G mijl.), „haideti [pauză, în așteptarea așezării copiilor conform indicațiilor]” (G mijl.), „Hai, Bogdane! [pauză în care copilul are timp să rezolve sarcina de lucru]” (C2), „începem cu echipa albastră [pauză]” (C3), „fiecare-n bancă, hai! [pauză pentru lucru individual]” (C4);
 - pentru a alocă un interval de timp special scrierii: „5 capete [+ pauză pentru a scrie pe tablă și pe caiete]” (C4);
 - pentru a câștiga timp de pregătire a materialului didactic ce va fi folosit ulterior, de către profesor, în activitate/ lecție: „Compară! [pauză în care profesorul caută materialul aferent sarcinii de lucru indicate de către copil]” (C3);
- (b) asociate relației locutor – interlocutor, intenției profesorului de a stimula implicarea copiilor în actul comunicativ și construirii premiselor adaptării mesajului la feedbackul primit de la interlocutor/ interlocutori (aici, copii de vârstă preșcolară/ școlară mică):
- pentru a da timp copiilor în vederea formulării de răspunsuri la întrebări: „sunt pentru copii? [pauză]”; pauză mai lungă sau mai scurtă, în funcție de reacția copilului (CP);
 - pentru a oferi timp de reacție copiilor: „sunteți curioși ce ne-a adus cocoșul? [pauză]” (G mică), „Gata, copilași? [pauză]” (CP), „te-ajut? [pauză]” (G mică), „Cine-a fost atent? [pauză]”, „Bună dimineața, dragii mei! [pauză + înclinarea capului ca așteptare a răspunsului copiilor]” (GM);
 - pentru a primi feedback: „Da? [pauză]” (G mică), „Da? [pauză]” (GM), „Da? [pauză]” (C3), „18 și 36, da? [pauză]” (C4), „așa ai zis, nu? [pauză]” (C4), „Așa-i? [pauză]” (C1);
 - pentru a vedea efectul mesajului asupra interlocutorilor-copii: „Ia uite cine-a venit la noi! [pauză]” (GM);
 - pentru a stimula implicarea în comunicare a unui copil: „Încerci? [către un copil] [pauză] Ia să vedem! [pauză de încurajare, în așteptarea răspunsului copilului]” (C4), „Maria, hai! [pauză]” (GM), „ce observi, Margot?” (Gmică), „Spune! [către un copil + pauză]” (C1), „fii atentă! [pauză]” (GM);
 - pentru a oferi copiilor posibilitatea de a completa mesajul profesorului: „pe gard [pauză]”, „puișori de [pauză]”, „Jocul s-a numit [pauză]” (G mică), „Cu o [pauză pentru a completa copiii „poveste”] și cu un [pauză pentru a completa copiii „cântec]” (C1), „rezultatul adunării se numește sumă sau [pauză]?” (C2), „numărul din care scădem [pauză pentru a răspunde copiii]” (C2);
- (c) subsumate strategiei discursive de optimizare a actului comunicativ:
- pentru a sublinia următorul element al mesajului: „voi spune așa: [pauză]” (CP), „în primul rând [pauză scurtă], primul nostru obiectiv [pauză scurtă pentru a atrage atenția asupra elementului care urmează în mesaj]” (C1), „facem următorul lucru [pauză]” (C1);
 - pentru a sublinia anumite componente ale mesajului: „triunghiurile mari [pauză] și mici [pauză] în cercul galben” (GM);
 - pentru a fixa o idee importantă: „Deci litera este semnul scris al unui sunet [pauză]” (C1);

□ pentru a câștiga timp de formulare a componentei ulterioare a mesajului: „ia să vedem pe vine aleg [pauză]” (GM), „Ia să te-aud [pauză pentru a-și aminti prenumele unui copil + gest indicativ], Melisa” (CP).

Sunt reperabile, de asemenea, în activitățile analizate, și o serie de disfuncții în plan comunicativ, manifestări ale anumitor blocaje în comunicare: „ca să... [pauză] ca să...” (CP), „și laaa [pauză], și în spate laaa [pauză] lucrurile de la Abilități” (C1), „aceasta este [pauză], acestea sunt coloanele rândului de la geam” (C1), „până eu [pauză], până eu [pauză] scriu pe tablă ceva” (C1) – explicabile prin emoții, oboseală, concentrare pe alte elemente din sala de clasă/ grupă, raportarea la anumiți factori perturbatori etc.

Se remarcă, atât în exemplele oferite de către actualii și viitorii profesori pentru învățământul primar și preșcolar, cât și în cele excerptate din activitățile/ lecțiile analizate, accentul pus mai ales pe pauzele propriu-zise și pe așa-numitele „pauze semnificative”, asociate intenției comunicative a locutorului și variabilelor contextului, toate subordonate în special caracteristicilor demersului educațional, în general, și alte tipului de relație profesor – copil de vârstă preșcolară/ școlară mică.

Concluzii

Paraverbalul este o componentă esențială a comunicării profesor – copil, putând influența atât pozitiv, cât și negativ relația locutor – interlocutor; printre elementele paraverbale, pauza are un rol deosebit în construirea unui act comunicativ și a unui demers instructiv-educativ înscrise în coordonatele optimului personal și interpersonal.

În acest context, lucrarea de față propune o ancorare a realității de la catedră (de la nivelul învățământului primar și preșcolar) – realitate reflectată de opiniile unor actuali și viitori profesori care predau în grădiniță/ ciclul primar și de exemple identificate într-o serie de activități/ lecții derulate în aceste medii – în problematica generală a utilizării pauzelor, cu multiplele lor valențe/ valori/ funcții, într-un act comunicativ.

Dincolo de delimitările teoretice și ilustrările din literatura de specialitate, exemplele (și contraexemplele/ disfuncțiile) analizate oferă o perspectivă particularizantă, nuanțată (de aici, și limitele lucrării de față) asupra contextelor de valorificare a pauzei în comunicarea profesor – copil, cu accent pe asocierea pauzei, pe de o parte, cu elementele strategiei didactice subsumate oricărui demers educațional și, pe de altă parte, cu anumite coordonate particulare ale strategiei discursive subordonate intenției comunicative a locutorului, ale relației locutor – interlocutor, ale adaptării permanente a mesajului la variabilele de ordin contextual ale fiecărei situații de comunicare (aici, didactică).

BIBLIOGRAPHY

Baurain, B. (2011). Teaching, Listening, and Generative Silence. *Journal of Curriculum Theorizing*, 27(3), pp. 89-101.

Birkenbihl, V. F. (1999). Semnalele corpului. Cum să înțelegem limbajul corpului. Traducere de Roxana Procopiescu. Gemma Pres.

Bourhis, V. (2012). Situation de lecture en toute petite section: le rôle du paraverbal. *Le français aujourd'hui*, 4(179), pp. 85-97, DOI 10.3917/lfa.179.0085, <https://www.cairn.info/revue-le-francais-aujourd-hui-2012-4-page-85.htm>, consultat pe 10.09.2018.

Casangiu, Larisa Ileana (2010). Comunicarea afectivă în mediul educațional, în Iulian Boldea (coord.). *Comunicare, context, interdisciplinaritate. Studii și articole*. Târgu-Mureș: Editura Universității „Petru Maior”, pp. 80-86, http://www.upm.ro/cci/volCCI_I/Pages%20from%20Volum_CCI_I-11.pdf.

- Dascălu Jinga, L. (2006). Pauzele și întreruperile în conversația românească actuală. București: Editura Academiei Române.
- Ephratt, M. (2008). The functions of silence. *Journal of Pragmatics*, 40, pp. 1909-1938.
- Gal, S. (1989). Between speech and silence: The problematics of research on language and gender. *Pragmatics*, 3(1), pp. 1-38.
- Grant, B.M., Grant Hennings, D. (1977). Mișcările, gestică și mimica profesorului. O analiză a activității neverbale. Traducere de Sergiu Ștefănescu-Prodanovici. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Hennel-Brzozowska, A. (2008). La communication non-verbale et paraverbale – perspective d'un psychologue. *Synergies Pologne*, 5, pp. 21-30.
- Hobjilă, A. (2012). Comunicare, discurs, teatru. Delimitări teoretice și deschideri aplicative. Iași: Institutul European.
- Jaworski, A., Sachdev, I. (1998). Beliefs about silence in the classroom. *Language and Education*, 12(4), pp. 273-292.
- Loghiu, G.D., Popescu-Neveanu, P., Neacșu, G., Marcus, S., Dimiu, M., & Moisescu, V. (1970). *Arta actorului. Manual pentru uzul studenților din anul I, Secția de artă dramatică*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Nuță, A. (2004). *Abilități de comunicare*. București: Editura S.P.E.R.
- Ollin, R. (2008). Silent pedagogy and rethinking classroom practice: structuring teaching through silence rather than talk. *Cambridge Journal of Education*, 38(2), pp. 265-280.
- Poyatos, F. (1983). Language and nonverbal systems in the structure of face-to-face interaction. *Language & Communication*, 3(2), pp. 129-140.
- Poyatos, F. (2002). *Nonverbal Communication across Disciplines. Volume II: Paralanguage, kinesics, silence, personal and environmental interaction*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Prutianu, Ș. (2004). *Antrenamentul abilităților de comunicare*. Iași: Polirom.
- Saylag, R. (2014). An Exploration on the Silence in the classroom within a Diagnostic Perspective: Whose Silence is this? *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 114, pp. 527-532.
- Stamatis, Panagiotis J. (2017). Communication Violence in Verbal Expression and Nonverbal Behavior of Preschool and Early Primary School Teachers During Teaching Process: An Observational Study. *International Journal of Criminology and Sociology*, 6, pp. 159-165.
- Stanislavski, K. S. (1951). *Munca actorului cu sine însuși. Însemnările zilnice ale unui elev*. București: Editura de Stat pentru Literatură și Artă.
- Vassilopoulos, S. P., Konstantinidis, G. (2012). Teacher Use of Silence in Elementary Education. *Journal of Teaching and Learning*, 8(1), pp. 91-105.
- Zembylas, M., Michaelides, P. (2004). The sound of silence in pedagogy. *Educational Theory*, 54, pp. 193-210.
- Izvoare
- <https://www.youtube.com/watch?v=XHNsEoO9aV4> (Gmică)
- <https://www.youtube.com/watch?v=X3wDC7Gq3sI> (G mijl.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=g2uSrGn2tp8> (GM)
- https://www.youtube.com/watch?v=_bf4HBcPIkY (CP)
- <https://www.youtube.com/watch?v=x-BQIc-B2rQ> (C1)
- https://www.youtube.com/watch?v=F0hUcnb_i2c (C2)
- <https://www.youtube.com/watch?v=uSGh3GEO3eE> (C3)
- <https://www.youtube.com/watch?v=QzfJNSVMilk> (C4)

THE MARITIME METEOROLOGY TERMINOLOGY IN ROMANIAN AND ENGLISH

Alina Balagiu

Assoc. Prof., PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval academy, Constanța

Abstract: The influence of English is overwhelming in the maritime engineering. The meteorological words should have existed in both Romanian and English language before the technological development. The meteorological terminology is analyzed and some of the characteristics are envisaged in the paper. The etymology of the old and new terminology in Romanian and English will be emphasized.

Keywords: maritime meteorology, terminology, English, Romanian, etymology.

Introduction

The study of different terminologies started in the 20th century, and, in our opinion, intensified at the beginning of the 21st century. However, not all the terminologies have been analyzed, and among these the meteorological one was somehow left aside, at least from the scarce bibliography in the field. Although the maritime terminology has been thoroughly examined in many studies both in English: Popescu (2005), Božani (2007), Marinelli, R, Cignoni, L (2012), Pritchard (2013), Sutherland (2014), Vișan (2016), Balagiu, Zechia, (2016), Sandiuc (2017), and Romanian: Sala (1960), Lupu-Babei (1961), Bujeniță (1966), Graur (1966), Minea (2007), the marine meteorology, as part of the above mentioned, was not discussed. Starting from the assumption that the meteorological terminology existing in English and Romanian before the technologic development may have been totally different we tried to prove that by analyzing the words found in older English texts.

1. The marine meteorological terminology

Words connected to meteorology were used by writers and poets from immemorial times, both general ones and those involving the climate or weather at seas or oceans. Many English and Romanian poets described the weather by the sea or at least imagined it aided by words that nowadays are included into the meteorological terminology. In the words of Shelley:

“The fountains mingle with the river,
And the rivers with the ocean;
The winds of heaven mix forever
With a sweet emotion;” [1]

As well as in the words of Eminescu:

“Dintre sute de catarge
Care lasă malurile,
Câte oare le vor sparge
Vânturile, valurile?” [2]

Meteorology as science appeared in the 17th century when the word itself entered into English vocabulary. The definition given by William Allingham implies the air phenomena

“...meteorology is the science which treats of the phenomena occurring in the vast ocean of air surrounding the globe, as well as of their causes and effects.”[3]

When we narrow the research to the seas and oceans, we speak about marine meteorology. The same author of the book *Marine Meteorology* suggests that the restriction of the area also implies a general overview of the science.

“Marine Meteorology deals with that portion of the atmosphere which overspreads the great masses of water which divide, yet connect, the land areas.” [4]

A more modern definition also implies the fact that the difference between general meteorology and marine meteorology lies in the study of large water areas and the last one is used for surface and air navigation, being used for regional and administrative distinctions.

“Marine meteorology is the part of meteorology that deals mainly with the study of oceanic areas, including island and coastal regions.”[5]

At the same time the modern marine meteorology also includes hydrography, which is the study of the water science, and the phenomena related to it. The two studies are interconnected, so that even if we have tried to depict the marine meteorological terms, it might be possible to cross the border to the hydrographical terminology. An overview of the words leads to classifications or divisions of the terms into two distinct periods: the words known and used by all the speakers of a language, and the modern words mainly used by specialists.

2. Etymology of the main marine meteorological words in English and Romanian.

The etymologies of English and Romanian words used frequently in meteorological terminology and known by all the speakers of a certain language are given in this chapter in parallel and the results are given as a chart. The words were selected from a series of English books, articles and dictionaries of marine meteorology. The Romanian equivalent of the English word is given as a comparison for form and origin. Among the well-known terms present in vocabulary before the 19th century are:

1. **air** Origin Middle English (in air (sense 1 of the noun)): from Old French *air*, from Latin *aer*, from Greek *aēr*, denoting the gas.
ăer (ăere), s.n. Lat. *āēr* (Pușcariu 43; REW 240; DAR).
2. **barometer** Origin Mid-17th century: from Greek *baros* ‘weight’ + *-meter*.
barometru din fr. *barometer* (Șeineanu 84; DULR).
3. **breeze** Origin Mid-16th century: probably from Old Spanish and Portuguese *briza* ‘NE wind’ (the original sense in English).
bríză (bríze), s.f. din Fr. *brise*.
4. **calm** = the absence of wind Origin Late Middle English: via one of the Romance languages from Greek *kauma*.
calm din fr. *calme* (Șeineanu 127; DULR).
5. **cloud** Origin Old English *clūd* ‘mass of rock or earth’; probably related to *clot*. *cloud* (sense 1 of the noun) dates from Middle English.
nor din Lat. *nūbīlus* (Pușcariu 1189; Candrea-Dens., 1240; REW 5975).
6. **dew** Origin Old English *dēaw*, of Germanic origin; related to Dutch *dauw* and German *Tau* (noun).
róuă s.f. Lat. *rōs, rōrem* (Pușcariu 1477; REW 7374).
7. **drizzle** Origin Mid-16th century: probably based on Old English *drēosan* ‘to fall’, of Germanic origin; probably related to *dreary*.
búră (buri), burniță s.f. origine incertă.
8. **dust** Origin Old English *dūst*, of Germanic origin; related to Dutch *duist* ‘chaff’.

- praf** din Sl. *prachŭ* (Miklosich, Slaw. Elem., 39; Cihac, II, 285; Conev 37), cf. bg., sb., cr. *prah*, ceh. *Prach*.
9. **fog** Origin Mid-16th century: perhaps a back-formation from *foggy*.
ceățã (**cățuri**), s.f. Lat. vulgar. **caecia* „albeață a ochiului” de la *caecus* „orb” (Pușcariu, Conv. Lit., XXXVII, 598; Densusianu, Rom., XXXIII, 74; Pușcariu 359; Candrea-Dens., 308; Densusianu, Hlr., 158; REW 1467; Iordan, Dift., 45; DAR).
10. **front** Origin Middle English (denoting the forehead): from Old French *front* (noun), *fronter* (verb), from Latin *frons*, *front-* ‘forehead, front’.
front (**fronturi**), s.n. din Fr. *front*.
11. **frost** Origin Old English *frost*, *forst*, of Germanic origin; related to Dutch *vorst* and German *Frost*, also to freeze.
îngeț din îngeța < latina *inglaciare* (Șeineanu 431; DULR).
12. **gale** Origin Mid-16th century: perhaps related to Old Norse *galinn* ‘mad, frantic’.
vânt din Lat. *ventus*. (Șeineanu 1098; DULR).
13. **glaze** North American A thin, glassy coating of ice on the ground or water. Origin Late Middle English *glase*, from *glass*.
pojghiță etimologie necunoscută.
14. **glory** A luminous ring or halo. Origin Middle English: from Old French *glorie*, from Latin *gloria*.
aură (-re), s.f. Lat. (it.) *aura* (sec. XIX).
15. **gust** A sudden strong rush of wind. Origin Late 16th century: from Old Norse *gustr*, related to *gjósa* ‘to gush’.
rafală din fr. *rafale* (Șeineanu 738; DULR)
16. **hail** Pellets of frozen rain which fall in showers from cumulonimbus clouds. Origin Old English *hagol*, *hægl* (noun), *hagalian* (verb), of Germanic origin; related to Dutch *hagel* and German *Hagel*.
grîndină (-ni), s.f. Lat. *grandĭnem* (Pușcariu 738; Candrea-Dens., 762; REW 3840a; DAR), cf. it. *grandine*.
17. **haze** A slight obscuration of the lower atmosphere, typically caused by fine suspended particles. Origin Early 18th century (originally denoting fog or hoar frost): probably a back-formation from *hazy*.
négură (**néguri**), s.f. – Ceățã. Lat. *něbŭla* (Pușcariu 1168; Candrea-Dens., 1222; REW 5865).
18. **hoar** adj. Old English *hār*, of Germanic origin.
brumă (**brume**), s.f. – 1. Chiciură, promoroacă. Lat. *brŭma* (Diez, Gramm., I, 91; Pușcariu 224; REW 1335; Candrea-Dens., 185; DAR);
19. **hurricane** A storm with a violent wind, in particular a tropical cyclone in the Caribbean. Origin Late Middle English: origin uncertain; perhaps related to Norwegian Mid-16th century: from Spanish *huracán*, probably from *Tainohurakán* ‘god of the storm’.
uragan din fr. *Ouragan* (Șeineanu 1054; DULR)
20. **lightning** Origin Middle English: special use of lightening.
fulger din Lat. *fulger* (= *fulgur*, -is).
21. **mist** Origin Old English, of Germanic origin; from an Indo-European root shared by Greek *omikhlē* ‘mist, fog’.
pâclă din sl. *pĭclŭ*.
22. **moisture** Origin Late Middle English (denoting moistness): from Old French *moistour*, from *moiste* (see moist)
umezeală - *umezi* + suf. -*eală*. Din *umed* Lat. *hŭmĭdus* (Pușcariu 1802; REW 4233).

- 23. monsoon** Origin Late 16th century: from Portuguese *monção*, from Arabic *mawsim* ‘season’, from *wasama* ‘to mark, brand’.
muson din fr. *mousson*.
- 24. precipitation** Origin Late Middle English (denoting the action of falling or throwing down): from Latin *praecipitatio(n-)*, from *praecipitare* ‘throw down or headlong’.
precipitație din fr. *précipitation*, lat. *precipitatio, -onis*.
- 25. rain** Origin Old English *regn* (noun), *regnian* (verb), of Germanic origin; related to Dutch *regen* and German *Regen*.
ploaie Lat. **plovía* (= *pluvia*).
- 26. rime** Frost formed on cold objects by the rapid freezing of water vapour in cloud or fog. Origin Old English *hrīm*, of Germanic origin; related to Dutch *rijm*. The word became rare in Middle English but was revived in literary use at the end of the 18th century.
promoroacă (-oáce), s.f. Sl., cf. sl. *mrakŭ* „ceață”, sl. *primrŭzati* „a îngheța”, sl. *primrakŭ* „întuneric”, rus. *pomorok* „ceață densă”
- 27. sea/swell** = a slow, regular movement of the sea in rolling waves that do not break. Origin Old English *swellan* (verb), of Germanic origin; related to German *schwellen*. Current senses of the noun date from the early 16th century;
hulă din fr. *houle*.
- 28. shower** A brief and usually light fall of rain, hail, sleet, or snow. Origin Old English *scūr* ‘light fall of rain, hail, etc.’, of Germanic origin; related to Dutch *schoer* and German *Schauer*.
aversa (< fr. *averse*).
- 29. sleet** Rain containing some ice, as when snow melts as it falls. Origin Middle English: of Germanic origin; probably related to Middle Low German *slōten* (plural) ‘hail’ and German *Schlosse* ‘hailstone’.
lăpoviță (-țe), s.f. – Ploaie amestecată cu zăpadă. – Mr. *lăpuviță*. Bg., sb. *lapovica*(Cihac, II, 165; Conev 38).
- 30. snow** Origin Old English *snāw*, of Germanic origin; related to Dutch *sneeuw* and German *Schnee*, from an Indo-European root shared by Latin *nix, niv-* and Greek *nīpha*.
zăpădă (-păzi), s.f. Sl. *zapidŭ* „cădere” (Miklosich, Slaw. Elem., 23; Cihac, II, 211; Conev 38), cu sensul propriu din rom.
- 31. spout** Origin Middle English (as a verb): from Middle Dutch *spouten*, from an imitative base shared by Old Norse *spýta* ‘to spit’.
a țâșni vb. din *țâști* (onomatopee).
- 32. storm** Origin Old English, of Germanic origin; related to Dutch *storm* and German *Sturm*, probably also to the verb *stir*.
furtună (furtuni), Lat. *fortūna* (Pușcariu 686; Candrea-Dens., 702; REW 3458; DAR).
- 33. to 'veer'**(wind). Origin Late 16th century: from French *virer*, perhaps from an alteration of Latin *gyrare* (see gyrate).
a vira (a schimba direcția vântul) din fr. *virer*.
- 34. thunder** Origin Old English **thunor** (noun), of Germanic origin; related to Dutch *donder* and German *Donner* (noun).
tunet din Lat. *tonitrum*.
- 35. trough** - an elongated region of low barometric pressure. Origin Old English *trog*, of Germanic origin.
depresiune (zonă depresionară) din fr. *dépression*, lat. *depressio, -onis*.

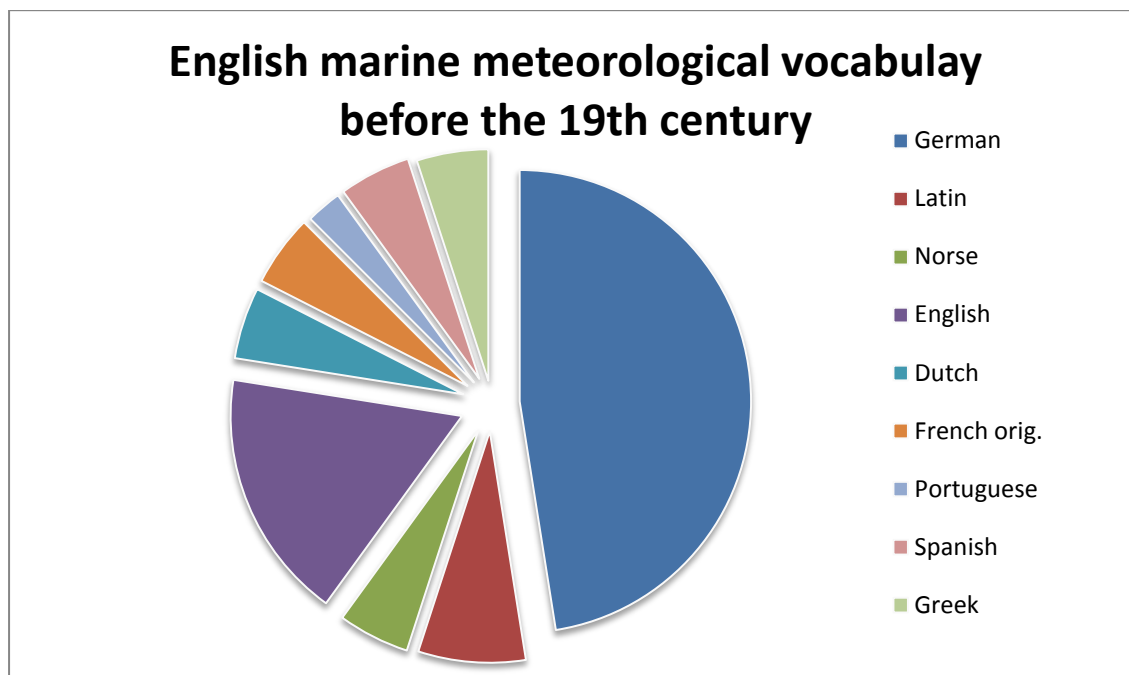
36. **visibility** Origin Late Middle English: from French *visibilite* or late Latin *visibilitas*, from Latin *visibilis*.
vizibilitate < fr. *visibilit *, lat. *visibilitas*.
37. **wave** Origin the noun by alteration (influenced by the verb) of Middle English *wawe* ‘(sea) wave’.
val Sl. *valŭ* (Miklosich, Slaw. Elem., 16; Cihac, II, 443; Conev 38).
38. **weather** Origin Old English *weder*, of Germanic origin; related to Dutch *weer* and German *Wetter*.
vreme din sl. *vr men* ( eineanu 1109; DULR).
39. **wet** Origin Old English *w t* (adjective and noun); related to water.
ploios din ploaie + suf. ~ os.
40. **wind** Origin Old English, of Germanic origin; related to Dutch *wind* and German *Wind*, from an Indo-European root shared by Latin *ventus*.
v nt din Lat. *ventus*. ( eineanu 1098; DULR).

We have selected 40 English words used in marine meteorological texts, but that are still in use today being part of the vocabulary core, and 40 Romanian equivalent words with the same characteristics. We chose only single words, avoiding compounds and phrases, in order to make a comparison between the two samples of language. The conclusions of the analysis concerning the etymology are as follows:

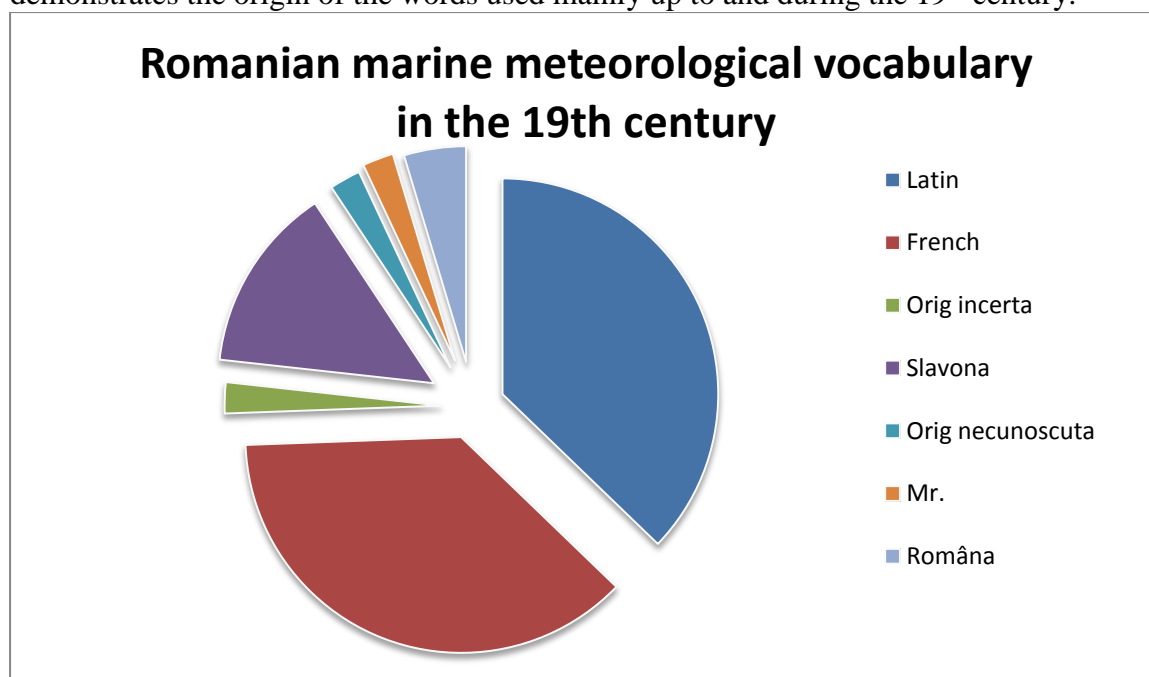
- a. Five words have the same origin mainly Latin or French or both and thus they have similar forms in writing.
- b. Five words have similar forms, although the origins are different **barometer/ barometru; breeze/ briz ; calm/calm; hurricane/ uragan; monsoon/ muson**. The words entered the English vocabulary from the languages of origin like Japanese, Spanish, Portuguese, etc., in Romanian they were borrowed from French.
- c. The period when some words entered the English vocabulary is different of the period words with the same meaning entered the Romanian vocabulary. An example is **glory** (Middle English) in comparison to ** ur ** (-re) that started to be used in the 19th century, the period when the terminology started to develop in Romanian.
- d. There are words in English like **gale** with no close equivalent in Romanian, so we had to use the same word “**v nt**” twice, both for **gale** and **wind**.
- e. Most English words are of Germanic origin while most of the Romanian words have Latin or French origins.
- f. Many Romanian words have been left aside because the subject is far more complex than could be analyzed in a paper, and we have used the English words that have been found in the material read as guide words.

3. Conclusions

In graphic form the English vocabulary analyzed would look like the chart below, where the main part contains the words of German origin followed by those of Old English origin and formed in English. The words of other origins are about 40% of the total.

The chart for the Romanian marine meteorological vocabulary, which is shown below, demonstrates the origin of the words used mainly up to and during the 19th century.

The vocabulary is formed, as can be seen, mainly from Latin and French words. About a third of the words are of Latin origin, a third of French origin and the last third comprises words of other origins, unknown origin, uncertain origin and two words formed in the Romanian language.

As expected from the beginning of the paper the etymology of English and Romanian vocabulary of marine meteorology found until the 19th century is very different. However, there are some similar words as form due to the fact that they have French or Latin origins, or they were borrowed in English directly from the source of formation and in Romanian they were borrowed from French, being previously borrowed from the same languages.

BIBLIOGRAPHY

- [1] Shelley, Percy Bysshe, *Love's Philosophy*.
- [2] Eminescu, Mihai, *Dintre sute de catarge*.
- [3] Allingham. William, *A Manual of Marine Meteorology for Apprentices and Officers of the World's Merchant Navies*, Charles Griffin & Company's Nautical Series, 1917, p 1.
- [4] Idem.
- [5] Glossary of Meteorological Terms, American Meteorological Society, <https://definedterm.com/a/definition/287745>
- Balagiu, A, Zechia, D, *English Influence upon Romanian Marine (Engineering) Terminology „Mircea cel Batran” Naval Academy Scientific Bulletin*, Constanta, vol. 18, Iss. 2, (2016)
- Božani, J., *Lingua Franca in the Dalmatian Fishing and Nautical Terminology*, WIT Transactions on The Built Environment, 2007 - books.google.com.
- Bujeniță, M., *Din terminologia nautical românească*, LR, XV, nr. 1, 3, 1966.
- Graur, A., *Cu privire la limbajul marinăresc*, LR, XV, no. 4, 1966.
- Karastateva, Violeta, *Teaching Maritime English at a Technical University*, BETA-IATEFL Publications, [online] Available at [http ...](http://beta-iatefl.org), 2011 - beta-iatefl.org.
- Lupu-Babei, P., *Termeni marinărești*, LR, X, nr. 1, 1961.
- Marinelli, R, Cignoni, L, *In the same boat and other idiomatic seafaring expressions*. LREC, 2012 - lrec-conf.org
- Minea, A. *Terminologia Navală Maritimă în Limba Română*, Constanța, Editura Academiei Navale “Mircea cel Bătrân”, 2007.
- Popescu, F., “Anglicisms in the Romanian Shipbuilding Specialized Terminology” in Antofi, S. (ed.) *Discursul intelectual la răspântiile istoriei*, Galați: Editura Europlus, pp. 107 – 110, 2005.
- Pritchard, Boris, *On multiword lexical units and their role in maritime dictionaries*, Article 6, Volume 4, Issue 1 - Serial Number 2015, Autumn 2015, Page 90-117. <http://journalscmu.sinaweb.net/?action=article&au=266324&au=Boris++Pritchard>
- Pritchard, Boris, *The English Element in the Development of Croatian Maritime Terminology*. *Scientific Journal of Maritime Research*, 2013, Vol. 27 Issue 1, p247-259.
- Sala, M., *Cu privire la terminologia românească*, LR, IX, nr. 5, 1960.
- Sandiuc, Corina, *Neoclassical Word Formation in the Romanian Maritime Vocabulary*. *Scientific Bulletin "Mircea cel Batran" Naval Academy*; Constanta Vol. 20, Iss.1, (2017).
- Sutherland, Ellick, *Sinking about and Working with Maritime Language and Terminology*, Master thesis, 2014. <https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/28329>
- Vișan, Ioana - Raluca, *Peculiarities of Maritime Romanian Terminology and Some Implications for the Current Translation Practice*. *Analele Universitatii Maritime Constanta*. 2016, Vol. 17 Issue 25, p183-188.

Materials used to extract the words

<http://www.who.edu/air-sea/mmeteo.htm>

http://www.imd.gov.in/pages/services_marine.php?adta=PDF&adtb=3

<https://definedterm.com/a/document/>

<https://en.oxforddictionaries.com/>

<http://www.webdex.ro/online/dictionar/>

Allingham. William, *A Manual of Marine Meteorology for Apprentices and Officers of the World's Merchant Navies*, Charles Griffin & Company's Nautical Series, 1917.

BENEFITS AND DRAWBACKS OF FACEBOOK COMMUNICATION

Mihaela Badea

Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești

Abstract: The world we live in has changed due to the development of social networks, and as personal, informal conversations have been moved to a public forum, new linguistic codes have been created, and our perceptions about the ways we communicate have changed. Social networks have therefore become a powerful means of communication for the young generation, as they have exceeded certain limits and have changed their way of seeing communication. The Internet, as a means of advanced technology, has had a tremendous impact on linguistics, greatly changing language because of the way users communicate and interact. The purpose of the paper is to identify some of the benefits and drawbacks that social networks, especially Facebook, have on language at present.

Keywords: social networks, Facebook, communication, benefits, drawbacks.

Introduction

The Internet, as a means of advanced technology, has had a great impact on all languages, changing them a lot because of the way communication and interaction between users take place. One of the main reasons for this is the efficiency of internet communication and the easy accessibility of the global network. The prominent linguist Crystal (2001, p. 272), who expressed his point of view on this issue, claims: “When the phones arrived in the nineteenth century, people panicked because they thought they would destroy the language. Then television appeared in the 1920s and people panicked because they were convinced that everyone would be brainwashed. The same applies to the Internet. People have panicked because they thought it would have devastating effects on language.”

Social networks: benefits and drawbacks

The use of social networks has grown a lot in the last 10 years. Buffardi & Campbell (2008) pointed out that web presence and connecting a growing number of people through SNS have become part of the daily routine of people, many of whom are young ones. In other words, as Downes (2006) states, the emergence of web 2.0 is not only a technological revolution, but rather a social transformation that allows and encourages communication, as these social networks allow members to express themselves and interact with others (McBride, 2009). There are several SNSs, but there is a special one, Facebook, originally created by a Harvard student in 2004 for in-campus socialization. Facebook has become the most popular SNS among young people (Cassidy, 2006; Stutzman, 2006) and especially among young people in Western countries (Godwin-Jones, 2010).

Facebook, and not just this social network, offers a wide range of technological benefits that support a range of interests that integrate multiple computer-mediated communication (CMC) modes such as self-presentation and written interaction between two or more people. Solomon & Schrum (2007) argue that Facebook improves communications services by allowing users to send e-mail messages, speak (text and video), participate in discussion forums, write on virtual boards, which are also frequently used to fulfill various social tasks and create a profile that may include descriptive elements as well as images.

Blattner & Fiori (2009) claim that keeping in touch with friends on Facebook has taken a new dimension because it is facilitated by a series of notifications that users can receive and that inform them, for example, about status changes, profiles friends, new images etc. It is therefore not surprising to find that the SNS has been described as a “hot spot” where members can witness an ongoing life with the ability to see and share countless amounts of information (Vander Veer, 2008, p. 158). In addition, Facebook, and not only this website, allows users to engage in some kind of show, sometimes blocking certain viewers from seeing certain information. Therefore, users are able to adjust their privacy settings, which will eventually affect their online presentations to different friends on Facebook as they disconnect. Another aspect that is unique to websites like Facebook is that it allows users to connect with individuals, an event that could not otherwise have taken place without this electronic tool (Schwartz, 2009). In fact, it is now common for many people to become friends on Facebook as a way to share personal information, including discussion about common topics of interest. Schwartz (2009) recently pointed out that for many young people Facebook is an extension of the class where all types of connections take place, some of which become routines. In addition to such blogs, social networks provide users with opportunities and incentives for personal writing, self-reflection and, in some cases, interactive learning. For these reasons, educators have begun to see Facebook as a useful tool in linguistic pedagogy which “has the potential to find ways to make a connection in producing informal, reactive and academic messages.” (Godwin-Jones, 2008, p. 7).

Nowadays, one of the main questions about the social network is its influence on users’ linguistic competence. A lot of research has been done to find out how social networks influence the language of users and in most cases positive results outweigh the negative ones, especially for pupils or students learning a foreign language, English in particular. Taking into account the results of a 2015 study on the impact of social networks on students learning a foreign language, the participants stated that there is a positive effect of social networking sites in language learning. They mentioned the following: with the help of social networks, trainees can follow the teachers and they offer them various facilities to talk to improve their writing or speaking skills (Huseyin, Saide, Gunay, 2015). The use of social networks by students is so aggressive recently due to easy access to devices such as smart phones, tablets, iPads, and laptops connected to the internet (Jomon, Hope, Justin, 2012). However, to find out the positive and negative aspects of this issue, we decided to study the impact of social networks on the evolution of the current Romanian language. As in most countries and in Romania, networks such as Facebook, Twitter, Instagram and others are widely known and widely used, indicating that the social network is already integrated into our daily academic lives, and people spend a significant time on network hubs.

The world of social communication has changed drastically; in the 80s and 90s, people used to speak face-to-face or on the phone, communication being generally verbal (Bruner, 1972; Warschauer, 1999). Halliday (1993), Kaplan (1995) and McLuhan (1962) agree that the development of social networks has created a social revolution that has brought about a change in the way of communication; instead of favoring private verbal communication, there has been a shift from verbal communication methods to written ones, based on online communication. Communication has become a technical-social activity where conversations are no longer personal or private, but have become a socializing method. With the development of social networks, we can notice a change in the purpose of written communication. Instead of writing as a formal communication form, social websites such as Facebook are becoming informal writing and communication forms, very different from those used by previous generations.

This kind of informal interaction based on the written text brings to the fore the main purposes of language, to communicate and to interpret the experience by organizing it in

significant models (Halliday, 1993). The advantages and disadvantages of this new type of written communication consist in the fact that, despite being informal, it has become open to the public. The common language previously used by young people was considered to be private and it was used as part of the social and cultural color of that generation. With the development of social networks, the color and specificity of the slang of the current generation of social network users as well as other unconventional language codes have become public. Some researchers argue that this has led to the degradation of the language and implicitly of our culture (Stoll, 1995; Talbot, 1995). Other researchers argue that this is just a representation of the culture and social understanding of this technological generation (Bolter, 1991; Lanham, 1993). One thing is clear: this is the language of the young people and they use it as the most suitable way of public and private informal communication (Moyle, 2010).

Young people use social networks as an informal form of communication in the same way that speech or spoken language has been used before. The major difference is the following: spoken communication is fluid and non-permanent, while the same can not be said about written communication (Hamad, 1991). After writing, communication is “transmitted, stored, archived, re-evaluated, edited, and rewritten” (Warschauer, 1999, p. 6). It has become the way of communication for the present generation and whether we agree or not that this way of communication can lead to linguistic degradation, as educators we have no choice, we can only recognize it for what it is, a new subcategory or a branch of our culture and a new social language (Douglas, 2009). In the same way that slang changes social culture, this new language based on the text does the same thing. The difference is that this is a written way of communication and is much more permanent. Once written, it exists not only for the people who are the original recipients but for the masses, becoming the main characteristic of online social networks (Hamad, 1991).

In social networks, this type of written communication was initially used only among friends, but now it has become a new language that requires decoding and understanding in order to be able to participate in the conversation. This language is almost a separate language on its own, and it can be stated that it has no known place of origin, it is the language of the current generation, one that is completely different from that of the previous generations, who must either accept it to participate in communication, or to ignore it, and thus to risk being removed from conversations with people belonging to the younger generation. Therefore, involvement in social networks is essential to understanding and this makes them attractive, valuable, and popular communication methods. So, social networks, such as Facebook, become interesting arenas for decoding and critical understanding.

For today’s young people, the main form of communication is Facebook; as such, it is impossible for teachers to ignore this essential way of communication. As teachers, we often think that this type of communication has no real value, being just about young people who share thoughts whose perceived value is addressed to the participants (Stoll, 1995; Talbot, 1995). This is a restrictive and narrow view of social networks, and their growing popularity is in fact a counter-argument, as Facebook, Twitter and Instagram are living proofs of changing the nature of social interaction and communication.

Communication on Facebook is actually a complex social interaction with layers of rich language, social and cultural understandings. The importance of communication does not consist in communication itself or in symbols, accent, emoticons or punctuation, but in the combined use of these linguistic components. Some researchers (Warschauer, 1999) even support the idea that the incorrect use of these components is irrelevant, because the true value of any communication must be understood by the recipient and in this effort communication is successful and meaningful. This success in communication is based solely on the premise that the recipient would understand all these social and cultural indices and

could interpret not only the information communicated, but also the intentions and the spirit in which the messages were emitted. Perhaps a communication of this type would not work, for example, with someone from a different age group, because the perceptions of generations may be different and what would mean success in transmitting the message to some could be regarded as a total failure for others.

However, with the development of technology, it can be noticed that more and more users of social networks show major shortcomings in how they express themselves in writing (Cummins, Sayers, 1995). Often there are reports in certain groups on Facebook, for example, of posts that prove nothing but the ignorance of some basic rules specific to the Romanian language, which supports the idea that it may also question the aspect of language degradation used when communicating on social networks. In this sense, there have even been published numerous articles in newspapers that draw attention to this phenomenon, which has only led to a complete decline of the contemporary Romanian language. Moreover, Coja emphasizes the following: “The novelty of the phenomenon makes it necessary to investigate and research it as a type of communication, computer-mediated communication being a relatively little discussed phenomenon and analyzed by the linguistic works elaborated up to the present. The lack of linguistic research on the phenomenon is due to its current character and the fact that it is in full stage of development and transformation at the same time” (2010, p. 9). However, the work of the above-mentioned author only deals with the phenomenon of chatting, not necessarily discussing the social networks, which, in 2010, the year when the paper was published, only began to develop and have more and more users.

So, although ten years ago the social network was a fairly new concept, at present websites such as Facebook, Twitter, Instagram and LinkedIn have more than one billion users and account for almost 25% of the usage of the Internet. According to an article posted on Facebook, it seems that Facebook only active monthly users now exceed 800 million and daily active users exceed 400 million (Facebook, 2012). It seems that overnight, social networks have become indispensable to our lives – from friendship and meetings, to news, weather forecasts and business issues. According to a Nielsen (2012) report in the U.S. only, the total number of minutes spent on social networks increased by 83% over the same period last year.

From a linguistic point of view, the impact of social networking is reflected in new words or phrases that did not make any sense a few years ago, or which had completely different meanings from what they have today. Even respectable dictionaries, especially English one, have included terms such as *selfie*, *phablet*, *emoji* etc. Moreover, it is obvious how the use of social networking in Romania puts its mark on the current Romanian language, which, whether willing or not, has taken over a lot of Anglicisms, sometimes wrongly interpreted, which may create confusion in understanding the transmitted messages.

With regard to the studies that have been carried out so far, it should be noted that they are not very numerous. In recent years articles have been published in the print media, in which their authors warned about the degradation of the Romanian language due to the increasing frequency of the use of incorrect forms, indicating both spelling mistakes, as well as morphological and semantic ones, but no scientifically substantiated study has yet been carried out, which should consider a classification of these mistakes, and possible caused of their production. However, the effort of such journalists is commendable, but we believe that precisely because this phenomenon of degradation of the Romanian language, as it has been called in the print media, is increasing in size, a linguistic study would be more than welcome.

There were also authors (Coja (2010), Vârlan (2012), Molea (2017) etc.) who were concerned about the way Romanian has suffered and still suffers changes in social networks, but who narrowed the scope of interest in particular to chat language, although they managed

to draw an alarm signal on how the language skills of the younger generation are influenced by this way of communication.

Thus, Coja (2010) highlights the following: “The Internet is an environment with great linguistic freedom, where there are strong tendencies of simplification and concision. This is why the language used in chat has some peculiarities” (2010, p. 72), which led to the questioning of a sufficient number of subjects, chat users, precisely to highlight their views on the impact of using the chat on Romanian language: “a large percentage of respondents said there was an influence on the language. Asked about the positive or negative nature of this influence, the vast majority said that the influence is negative, showing that most people are aware of the different character of chat language (2010, p. 70).

The same conclusion is reached by Vârlan in a study published in 2012 on Internet language and its impact on Romanian communication: “In recent years, informal communication has expanded through chat rooms, messengers, forums or other means of Internet communication” (2012, p. 325). Being aware of this phenomenon, the author points out some of the advantages of this type of communication, among which: “the tendency to simplify the language, the quick possibility to access information, the transmission of messages to several receivers at the same time, the manifestation of a certain type of socializing (2012, p. 326), as well as its drawbacks: “encoded language, based on certain abbreviations and symbols, the transmission of information in an erroneous form; lack of censorship that makes possible the appearance of vulgar words and expressions etc.” (2012, p. 326).

The author also attempts to present the language-specific features used in forums, blogs and chat, which, in her opinion, “will probably become a new language with multiple implications for our language and, unfortunately, not the positive ones” (2012, p. 326). Among these characteristics we mention: the extended terminology in the familiar register, the use of inappropriate English terms or inappropriate adaptations, avoiding an existing Romanian equivalent, the lack of diacritical marks, the abandonment of capitalization, the lack of hyphenation when it is mandatory, the frequent use of abstractions and graphical changes of sounds (*sh* instead of *ș*, *tz* instead of *ț*, *k* instead of *ca* etc.), the strong tendency to write Romanian words with *k* instead of *c*, also mentioned by Rodica Zahiu in numerous articles published in Romanian newspapers and magazines.

Another author, in an article published in the *Limba română* magazine, highlights the same characteristics mentioned above, placing them at the expense of the concept of *digital orality*, “a hybrid form between the written and oral form of communication, the so-called written orality through the virtual space, the internet” (Molea, 2017, p. 1) specific to SMS language, chat conversation, or social networking.

Trying to describe the specific linguistic phenomenon specific to the new language specific to Internet users, Urușciuc (2008) states: “By distinguishing itself by rapidity, efficiency, dynamics, important data storage and utilitarianism, the virtual character of the new language (with its specific forms such as SMS, chat, Messenger, e-mail etc.), influenced more by English, has become as a universally accepted way of communication inside and outside the electronic environment (...). Thus, we are witnessing a more and more obvious imposition of a special, original (but also clichéd), simple and synthetic language (with its own rules and methods of use)” (2008, p. 114).

Ungureanu (2014) noticed that this type of communication “is done by writing and reading at the same time” (2014, p. 6). It occurs according to the classic face-to-face model, but visual and auditory contact is missing, important elements in an oral conversation, and the spoken text is written. The basic question is the lack of a mechanism that would render emotion, impression, feeling, attitude, in other words, the lack of nonverbal and paraverbal aspects in expressing oneself. This is why users of this type of communication have created

various graphic elements, icons, the so-called emoticons, to express the emotional load of the written online conversation.

Conclusion

As it can be seen, the vast majority of researchers interested in this phenomenon has mostly focused in particular on chat communication, which is indeed, part of social networks, such as Facebook for example, which is accompanied by Messenger. The purpose of the paper was not to make predictions about how this new “oral/written” language will evolve, but we must not overlook the freshness of verbal expression in the virtual space, which denotes unlimited possibilities of language, an infinity of variants for communication and implicit for the dynamics of the current Romanian language. The present paper aimed at drawing a signal on the positive and negative aspects of Facebook communication and it will definitely become part of a broader study meant not only to underline advantages and disadvantages of such type of communication and its impact on the contemporary Romanian language, but also to try to find out possible explanations for such a communicative behaviour which sometimes does only have positive effects on the users.

BIBLIOGRAPHY

1. Blattner, G. & Fiori, M. (2014). „Facebook in the Language Classroom: Promises and Possibilities”. *International Journal of Journal of Business and Social Development* Volume 2(1) 2014: pp. 14-18.
2. Bruner, J. (1972). *The relevance of education*. Middlesex: Harmondsworth.
3. Buffardi, L. E., Campbell, W. K. (2008). „Narcissism and social networking web sites”. *Personality and Social Psychology Bulletin*, vol. 34, n 10. pp. 1303-1314. <http://psp.sagepub.com/cgi/content/abstract/34/10/1303DOI:10.1177/0146167208320061>. Retrieved on 14.08.2018.
4. Cassidy, J. (2006). „Me media – How hanging out on the Internet became big business” *The New Yorker (May 15)*. pp.50-59. http://www.newyorker.com/archive/2006/05/15/060515fa_fact_cassidy. Retrieved on 12.08.2018.
5. Coja, C. (2010). *Particularități ale limbajului de tip “chat”*. București: Editura Universitară.
6. Crystal, D. (2001). *Language and Internet*. England: Cambridge University Press.
7. Cummins, J. & Sayers, D. (1995). *Brave new schools: Challenging cultural illiteracy through global learning networks*. New York: St Martin’s Press.
8. Douglas, J. (2009). „Children who blog or use Facebook have higher literacy levels”. www.debaird.net/blendededunet/2009/12/uk-study-children-who-blog-or-use-facebook-have-higher-literacy-levels.html. Retrieved on 12.08.2018.
9. Halliday, M. (1993). „Towards a language-based theory of learning.” *Linguistics and Education*, Vol. 5. No. 2. pp. 93-116.
10. Hamad, S. (1991). „Post-Gutenberg galaxy: The fourth revolution in the means of production and knowledge.” *Public-Access Computer Systems Review*. Vol. 2. No. 1. pp. 39-53.
11. Huseyin B., Saide S., Gunay S. (2015). „The Impact of Social Networks on Undergraduate Students’ Learning Foreign Language”. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 186 Elsevier, pp. 1045 – 1049.
12. Jomon A.P., Hope M.B., Justin. D.C. (2012). „Effect of online social networking on student academic performance”. *Computers in Human Behavior* Elsevier Ltd., pp. 2117-2127.

13. Kaplan, N. (1995). „E-Literacies.” *Computer-Mediated Communication Magazine*. Vol. 2. No. 3. pp. 3-35.
14. McBride, K. (2009). „Social-networking sites in foreign language classes: Opportunities for re-creation”. În Lomicka, L. & Lord, G. (dir.). *The next generation: Social networking and online collaboration in foreign language learning*. CALICO Monograph Series, vol. 8. San Marcos, TX: CALICO. pp. 35-58.
15. McLuhan, M. (1962). *The Gutenberg galaxy: The making of typographic man*. Canada: University of Toronto Press.
16. Molea, V. (2017). „O nouă formă de comunicare în spațiul virtual: oralitatea digitală”. În *Limba română*. Nr. 5-6, anul XXVII. 2017. <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&printversion=1&n=3443>. Retrieved on 22.08.2018.
17. Moyle, K. (2010). *Building Innovation: Learning with Technologies*. Victoria: Australian Council of Educational Research.
18. Schwartz, H. L. (2009). „Facebook: The new classroom commons”. *The Chronicle Review*. http://gradstudies.carlow.edu/pdf/schwartz-chronicle_9-28-09.pdf. Retrieved on 19.08.2018.
19. Solomon, G., Schrum, L. (2007). *Web 2.0 new tools, new schools*. Washington: International Society for Technology in Education.
20. Stoll, C. (1995). *Silicone snake oil: Second thoughts on the Information Highway*. New York: Anchor Books.
21. Stutzman, F. (2006). „An Evaluation of Identity-Sharing Behavior in Social Networking Communities”. *iDMAa Journal*, vol.3, no. 1. http://www.units.muohio.edu/codeconference/papers/papers/stutzman_track5.pdf. Retrieved on 12.08.2018.
22. Talbot, S. (1995). *The future does not compute: Transcending the machines in our midst*. California: O'Reilly & Associates.
23. Ungureanu, E. (2014). „Emoticonul în limbajul mesageriei instantanee”. În *Creativitate lingvală: de la semn la text*. Bălți: Editura PIM. pp. 269-278.
24. Urușciuc, I. (2008). „Natura semiotico-gramaticală a limbajului virtual scris al SMS-urilor”. În: *Limba Română*. Chișinău, 2008, nr. 3–4 (153–154), martie-aprilie, pp. 113-119.
25. Vander Veer, E. A. (2008). *Facebook the missing manual*. Boston: Pogue Press O'Reilly.
25. Vârlan, M. (2012). „Câteva aspecte privind limbajul Internetului și influența acestuia asupra comunicării”. În *BDD-Vol. 946*. pp. 325-329.
26. Warschauer, M. (1999). *Electronic Literacies: Language, Culture and Power in Online Education*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.

THE ROLE OF HYPONYMY, HYPERNYMY IN THE ORGANIZATION OF THE SPECIALIZED LEXICON

Doina Butiurca

Assoc. Prof., Hab. Dr., Sapientia University of Tîrgu Mureş

Abstract: The assertion from which we start in our study is that paradigmatic relationships in specialized languages are a controversial and unequal issue of relevance, unlike the case of lexicology. The assertion from which we start is that hyponymy and hypernymy are two types of semantic relations of paradigmatic character, whose function is fundamental in the organization of the specialized lexicon. The relationship between terminology and ontology, the underlying conditions of a properly established hierarchy, etc. are only two of the objectives of this research. The approach is descriptive-contrastive, analytical. One of the conclusions is that research into paradigmatic relationships at the level of specialized languages could have theoretical consequences on traditional definitions and, at the level of application, it could mark the necessary differences in the different registers of communication. The second conclusion is that hyponymy and hypernymy have a fundamental role in organizing hierarchies in the contemporary terminology.

Keywords: terminology, ontology, paradigmatic relationships, hyponymy, hypernymy

Aserțiunea de la care pornim în studiul nostru este că relațiile paradigmatică în limbajele specializate reprezintă o problemă controversată și inegală ca relevanță, spre deosebire de lexicologie. Aserțiunea de la care pornim este că hiponimia și hiperonimia sunt două tipuri de relații semantice de natură paradigmatică, a căror funcție este fundamentală în organizarea lexicului specializat. Relația dintre terminologie și ontologie, condițiile care stau la baza unei ierarhii corect constituite etc sunt doar două dintre obiectivele cercetării. Perspectiva de abordare este descriptiv-contrastivă, analitică.

Relațiile lexico-semantice au constituit o preocupare cu rădăcini vechi în tradiția semantică europeană. Interes față de raporturile care se stabilesc între unități având calitatea de semn lingvistic au manifestat deopotrivă, lingviștii, logicienii, psiholingviștii etc. Două sunt tipurile de relații, în tradiția lingvistică a lui F. de Saussure: relații între termeni care se succed în lanțul lingvistic, de natură sintagmatică (raporturi *in praesentia*) și relații care se stabilesc între termeni substituibile în același punct al lanțului, de natură paradigmatică (raporturi *in absentia*).

Hiponimia și hiperonimia sunt două tipuri de relații semantice de natură paradigmatică, a căror funcție este fundamentală în organizarea lexicului comun, în general, a lexicului specializat, în special. Hiperonimul este termenul supraordonat (corespunde în unele interpretări, arhilexemului), al cărui sens este inclus în sensul/ sensurile unor termeni subordonați, numiți hiponime. Funcțional, realizează primul nivel de clasificare/ordonare a conceptelor într-o structură ierarhică. Hiperonimul foarte general (jur.) *judecată*, de exemplu, apare ca modalitate de clasare a termenilor juridici aparținând propriului câmp conceptual (*judecată după casare, judecată în apel, judecată în prima instanță, judecată în fond, judecată în recurs* etc). Termenul supraordonat se află într-un raport "de implicație unilaterală, asimetrică" (v. Angela Bidu –Vrănceanu 2005: 252) dat fiind faptul că numai hiponimele sunt incluse în hiperonim. Expresia lingvistică a hiperonimelor este eterogenă, variind de la un domeniu al științei la altul, de la o ramură la alta. 1. Hiperonimul este un

nume, în majoritatea limbajelor specializate [(jur.) *drept*, anat. *celulă*, (fiz.) *cheie*, (ec.)*pieță*] și foarte rar verb sau adjectiv. 2. Hiperonimul se poate exprima printr-o sintagmă și/ sau după caz, printr-o perifrază, în structura căreia termenul specializat pentru un anumit domeniu este determinantul: (med.) celulă musculară (*celulă musculară netedă vasculară*, *celulă musculară netedă viscerală*, *celulă musculară striată cardiacă* etc.).

Creat de A.J. Greimas (1966) prin analogie cu alți termeni ce denumesc relații paradigmatică de sens (antonimie, sinonimie), termenul de hiponimie desemnează o relație lexico-semantică de "incluziune" a unei clase în alta. Este o relație pe care John Lyons o consideră relație de incluziune intensională a sensurilor unităților lexicale. Așa cum s-a mai spus (Loic Depecker 2002, M.T. Cabré 1998) hiponimul este termenul subordonat inclus în hiperonim, ca termen supraordonat. Relațiile de supraordonare a hiponimelor față de un hiperonim sunt (v. Angela Bidu –Vrânceanu 2005) deosebit de complexe, datorită nivelurilor diferite de realizare a ierarhiilor. Relația dintre hiperonim și hiponime este concepută în baza logicii claselor: cu cât clasa referenților este mai mare, cu atât hiperonimul pe baza căruia se stabilește relația de hiponimie este mai cuprinzător. Asa, de exemplu, clasa referenților termenului *agent* aparținând lexicului *Securității și sănătății* este mai cuprinzătoare decât ansamblul de unități conceptuale - *agent biologic*, *agent cancerigen (carcinogen)*, *agent chimic*, *agent mutagen*, *agent nociv*. Relația hiponimică dintre *agent chimic*, *agent mutagen* se bazează pe opoziția extensiune/ intensiune.

Nivelul conceptual al limbajelor specializate, procesele logice de formare a terminologiilor au prioritate în cercetările actuale[„Sur ce point au moins, on perçoit ce qui continue de manquer: une *conceptologie*, science des concepts, qui aurait au moins à prendre en considération l'organisation des sens dans les langues et le niveau conceptuel à construire pour faire se correspondre les langues autour des mêmes objets”(Depecker Loïc, 2005)]. Pentru omul de știință, hiponimia și hiperonimia au calitatea de relații logice, la nivelul sistemelor conceptuale. În acest sens, E. Wüster remarca faptul că toate raporturile logice implică și "raporturi abstracte" între noțiuni care au caracteristici comune. Între terminologie și ontologie se stabilesc numeroase tipuri de relații având ca numitor comun cunoașterea noțiunilor. În funcție de tipologia conceptelor cercetate de inginerul austriac (partitive, generice, funcționale) relațiile pot fi de supraordonare (în raport cu conceptele generice), de subordonoare (hiponimele se subordonează hiperonimelor) etc. M.T. Cabré lua în considerare două tipuri de relații ontologice bazate pe contactul dintre concepte: relația parte-întreg și relația cauză-efect (M.T. Cabré 1998:179). Relațiile partitive indică, dintr-o perspectivă generală, legătura dintre întreg și elementele sale constitutive. Literatura de specialitate acceptă două tipuri de relații partitive: a. relații care există între întreg și părțile sale componente. b. relații care există între diferite părți ale aceluiași întreg. Organizarea conceptelor nu este realizată linear. Există o ierarhie, o logică a raporturilor dintre noțiunile științei, de studiul căreia s-a ocupat și Loic Depecker [„La relation entre concepts, particulièrement les relations génériques (genre-espèce), partitives(partie/ tout; tout/ partie), temporelle et topologiques permettent de lier ces concepts en des systèmes de concepts facilitant les correspondances entre langues”(Loic Depecker 2005:13)].

Ierarhia cunoașterii științifice este susținută de două procedee specifice - extensiunea și intensiunea. Descrierea unui concept prin extensiune constă în enumerarea tuturor realizărilor posibile ale conceptului respectiv (la nivelul hiponimelor). Toate noțiunile formate de la conceptul general *moștenire* s-au format prin extensiune: *moștenire ab intestat* [extensiunea sensului la sfera *modalități de realizare a moștenirii – fără testament*:// *moștenire legitimă* (extensiune conceptuală la regulile moștenirii)]// etc. Ierarhizarea în cunoașterea noțiunilor antrenează ambele tipuri de relații paradigmatică (de hiponimie și de hiperonimie) – care contribuie atât la organizarea eficientă a limbajelor de specialitate cât și la descrierea sensurilor specializate. Cercetările noastre din domeniul terminologiei medicale,

a pedologiei, informaticii, economiei au arătat că în dinamica noțiunilor un rol fundamental revine relațiilor de incluziune, organizării riguroase a conceptelor, bazate pe relațiile de supraordonare, coordonare etc. Relația de incluziune este deosebit de complexă și se realizează prin extensiune și/ sau prin intensiune. De exemplu, referenții desemnați prin hiponimele *agent biologic*, *agent cancerigen (carcinogen)*, *agent chimic*, *agent mutagen*, *agent nociv* etc aparținând lexicului *Securității și sănătății* sunt incluși în clasa referenților desemnați prin hiperonim (*agent*). Extensiunea unui concept precum *analgezie* este în consonanță cu denotația termenului medical [”pierdere a sensibilității la durere”] care desemnează obiectele de care semnul este (logic și semantic) legat: *analgezie congenitală*, *analgezie fiziologică*, *analgezic* etc.

Dacă la nivel lexico-semantic, extensiunea poate fi realizată prin majoritatea părților de vorbire (extensiunea substantivului, a verbului, a adjectivului), în terminologie, o disciplină eminentemente nominală în procesul de desemnare, extensiunea este realizată în funcție de nume/ substantiv, foarte rar în funcție de alte părți de vorbire. Substantivul conferă identitate/ realizează diferențierile subtile la nivelul specializărilor: substantivul abstract desemnează numeroase ”obiecte” care intră sub incidența conceptelor din domeniul *Informaticii*, de exemplu; substantivul masiv desemnează cu preponderență, ”obiecte” (reale sau posibile) intrate sub incidența conceptelor din sfera *Pedologie*, *Geologie*, tot așa cum substantivul colectiv individualizează lexicul științelor sociale, în sens larg. În limbajele specializate, relațiile de hiponimie pot fi puse în evidență prin analiza corpusului, prin analiza semică a definițiilor terminologice precum și prin analiza discursului etc. Un prim exemplu de hiponimie în limbajul juridic, de exemplu, îl constituie relațiile care stabilesc între conceptul de *drept*, ca hiperonim și hiponimele acestuia: *drept accesoriu*, *drept administrativ*, *drept agrar*, *drept cadastral*, *drept cambial*, *drept canonic*, *drept câștigat*, *drept coercitiv*, *drept comercial*, *drept comparat*, *drept constituțional*, *drept consuetudinar* (...), *drept de abitație*, *drept de acces*, *drept de angarie*, *drept de eligibilitate*, *drept de gaj*, *drept divin*, *drept ecleziastic*, *drept fundamental*, *drept general*, *drept ideal*, *drept intelectual*, *dreptul de folosire(a) liberă a limbii materne*, *drept pemnoral*, *drept penal internațional*, *drept retroactiv*, *drept roman*, *drept universal*, *drept vidual*, *dreptul la inviolabilitatea domiciliului* (...) etc. Spre deosebire de terminologiile actuale, aflate în proces de formare, unde hiponimele oscilează la nivelul organizării lingvistice între structuri sintagmatice, expresii polilexicale și compuse, hiponimele din domeniul *Dreptului juridic* nu cunosc acest tip de oscilație structurală. Se caracterizează printr-o mare stabilitate și univocitate, dată de tradiția și vechimea domeniului. Relevant este faptul că hiponimele excerptate formează o ierarhie comună care se constituie într-o relație de co-hiponimie, în general. O diferențiere a conceptelor selectate s-ar putea realiza în funcție de nivelul instituțional, general, particular etc la care operează: 1. originea sistemului de legi (*dreptul roman*); 2. condiția juridică a persoanei (*drept de eligibilitate*, *drept de alegător*, *drept de autor*, *drept familial* etc); 3. relațiile personale patrimoniale (*drept de posesiune*, *drept de proprietate*, *drept de moștenire*, *drept extratabular* etc); 4. activitatea de soluționare a litigiilor dintre persoane (*drept câștigat*, *dreptul la ultimul cuvânt*, *drept litigios* etc) etc. Lingvistica juridică realizează diferența necesară dintre limbajul juridic și limbajul dreptului (cf. Z. Ziembinski – *Le langage du droit et le langage juridique*, în „Archives de philosophie du droit”, XIX, 1974). O disociere se impune, în contextul actual, și între limbajul juridic și limbajul dreptului internațional, eminentemente interdisciplinar. Jerzy Wroblewski (Les langages juridiques: une typologie, în: „Droit et Société”, nr.8/1988, p.16) realiza deosebiri între patru tipuri de limbaj juridic: limbajul legal, limbajul jurisprudenței, limbajul științei juridice și limbajul juridic comun (utilizat în practica juridică de către avocați, specialiști).

Semul care situează la același nivel ierarhic hiponimele din domeniul dreptului internațional este ”cadrul legislativ care reglementează relațiile între state sau între persoane/

entități de naționalități diferite” : *dreptul internațional aerian, dreptul internațional public, dreptul organizațiilor internaționale, dreptul internațional maritim, dreptul internațional cosmic, dreptul internațional al mediului, dreptul internațional economic, dreptul internațional umanitar, dreptul internațional penal, dreptul contenciosului internațional, dreptul securității internaționale, dreptul răspunderii internaționale, dreptul internațional al drepturilor omului etc*) etc. O serie de hiponime din domeniul dreptului internațional provin din trecerea în lexicul specializat a unor nume/ însușiri ale obiectelor concrete din lexicul comun (om, răspundere etc), dar și din lexicul altor domenii specializate. Sunt termeni interdisciplinari proveniți din: 1. dreptul juridic tradițional (*drept, penal, contencios etc*), 2. limbajul mediului (*aerian, maritim, cosmic, mediu etc*), 3. limbajul științelor sociale (*economie, organizație, securitate, internațional*) etc. Numeroase serii hiponimice dezvoltă termenul *lege*, prin sintagme specifice (*lege administrativă, lege civilă, lege electorală lege generală, lege locală etc*). Un procedeu deosebit de productiv în dinamica hiponimiei îl constituie construcțiile polilexicale: *legea privind organizarea administrativ-teritorială a țării, legea cererii și a ofertei, legea mai blândă, legea mai favorabilă, legea de împrumut și închiriere etc*.

În organizarea ierarhică a conceptelor științifice, omul de știință, cercetătorul respectă câteva condiții de realizare a unei ierarhii construite logic. A. Ierarhizarea se bazează pe un *raport structural de dominanță*. Este o relație pe verticală, întotdeauna asimetrică: dacă noțiunea de *drept* implică noțiunea specifică de *drept internațional aerian*, atunci *drept internațional aerian* nu implică conceptul general de *drept*. Organizarea ierarhică este dispusă în serii, sub formă de lanț (catenar) alcătuind serii infinite de concepte. Hiponimele termenului med. *angiomatoză* sunt deosebit de numeroase în limbajul medical: *angiomatoză cerebrală, angiomatoză facio- retino-talamo- diencefalică, angiomatoză hemoragică familială, angiomatoză medulo-cutanată, angiomatoză retinocerebeloasă etc*. Sub aspectul expresiei lingvistice, relația dintre hiperonim și hiponim ”este blocată în jos prin perifraxe prea dezvoltate”(v. Angela Bidu-Vrănceanu 2007:136), ca în cazul sintagmei *angiomatoză facio- retino-talamo- diencefalică*. Este una dintre rațiunile pentru care omul de știință recurge la sinonimia cognitivă, în ciuda a numeroase consecințe pe care fenomenul le are la nivelul sensului. În limbajul medical de exemplu, perifraza are un *sinonim cognitiv*, de regulă, un patronim: med. *angiomatoză facio- retino-talamo- diencefalică* -sin. *sindrom Bonnet-Blanc-Dechaume*; med. *angiomatoză retinocerebeloasă* – sin. *boală Lindau*; *angiomatoză hemoragică familială* –sin. *boală Rendu-Osler etc*. Patronimele, în calitate de termeni specializați nu asigură transparența de semnificație în discurs. Hiponimul și sinonimul său cognitiv vor asigura însă, în cel mai înalt grad, sensul specializat, chiar dacă pentru lectorul neavizat sunt termeni inaccesibili ca sens. Dacă sinonimul hiponimului este un termen din lexicul comun, accesul vorbitorului la sensul specializat este facil, fiind vorba de noțiuni cunoscute. B. Cea de-a doua proprietate logică a relației de hiponimie este *tranzitivitatea*. Se dau sintagmele: 1. preț acceptabil; 2. preț en-gros; 3. preț convenabil; 4. preț cu amănuntul; 5. preț cu ridicata; 6. preț de achiziție. Dacă 1. este hiponim al lui 2., iar 2. este hiponim al lui 3. atunci 1. este hiponim al lui 3. Tot așa, dacă 4. este hiponim al lui 5., iar 5 este hiponim al lui 6, atunci 4 este hiponim al lui 6. Raportul dintre sintagmele juridice analizate este unul de hiponimie, dat fiind faptul că în contextul dat, tranzitivitatea permite moștenirea de trăsături de la hiperonimul „preț” la toate hiponimele acestuia. C. A treia trăsătură privind hiponimia, ca relație paradigmatică de sens este incompatibilitatea. Hiponimele juridice, medicale etc (spre deosebire de sinonime) sunt unite printr-o relație de incompatibilitate. *Angiomatoză cerebrală și angiomatoză facio- retino-talamo- diencefalică* se exclud reciproc. Nu există situații în care un hiponim să poată fi definit prin altul, fie că facem referire la tratatele științifice/ la cursurile universitare, fie că cercetătorul utilizează definițiile date de dicționarele generale și/ sau de ghidurile de terminologie.

Concluzii

În limbajele specializate, hiperonimul își găsește expresia în termenii abstracti, de sursă greco-latină (specifici terminologiei interne), în termeni proveniti din lexicul comun, în termeni interdisciplinari, dar și în sintagme, perifraze având determinantul purtător de sens/informație specializată. Așa cum am menționat și cu altă ocazie, hiponimul „dedogmatizează” imaginile abstracte din context, fluidizează informația, prin utilizarea termenilor științifici cu o pronunțată transparență de sens. Modalitățile de organizare și clasificare a hiperonimelor, nivelurile diferite de realizare a hiponimiei, structura eterogenă a expresiei lingvistice (termen, sintagmă, perifrază) interesează deopotrivă pe omul de știință, pe lingvist etc. Cercetările pe tema tipurilor de hiperonime/ hiponime în diferite terminologii (juridică, medicală etc) pot evidenția aspecte de interes major pentru terminolog, lexicograf, pentru ierarhizarea conceptelor științei.

BIBLIOGRAPHY

BIDU-VRĂNCEANU, A. et al. 2005: Angela Bidu-Vrănceanu et al., *Dicționar de Științe ale limbii*, Editura Nemira, București, 2005.

CONSTANTINESCU NICOLAE M.(coord) 2012: Constantinescu Nicolae M. (coord.), *Anatomie chirurgicală și operatorie*, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, București

RUSU, V. 2007: Valeriu Rusu, *Dicționar Medical (DM)*, București, Editura Medicală.

Referințe

BIDU-VRĂNCEANU, A. 2007 a: Angela Bidu-Vrănceanu, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte* de Angela Bidu-Vrănceanu(2007a), Editura Universității, București.

CABRE, M.T. 1998: Maria Teresa Cabré, *La terminologie*, traducere din catalană, Monique C.Cormier și John Humbley, Armand Colin, Les Presses de l'Université d'Ottawa, Armand Colin.

DEPECKER L. 2002: Depecker Loic, *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Presses Sorbonne Nouvelle, Paris.

SAUSSURE F. de 1998: Ferdinand de Saussure, *Curs de lingvistică generală*, traducere și cuvânt înainte Irina Izverna Tarabac, Polirom, Iași.

ROMANIAN LITERATURE IN THE DIGITAL AGE

Luiza Marinescu

Assoc. Prof., PhD, Spiru Haret University of Bucharest

Abstract: There are blessed ages in which computer scientists and humanities scholars are supposed to cooperate in order to develop and share Knowledge and methodologies in a new common research area: the digital humanities. In Romania, among the academic personalities, Solomon Marcus (1st of March 1925, Bacău - 17th of March 2016, Bucharest) was perhaps the only one who happily combined linguistics and mathematics, being known in the Romanian philological environment especially for *Lingvistica matematică/ Mathematical Linguistic, Modele matematice în lingvistică/ Mathematical Models in Linguistics* 1963, 1966 și *Poetica matematică/ Mathematical Poetic* 1970 and in the international scientific field for numerous translation and also for numerous papers published in prestigious publishing houses in Paris, New York and Bologna.

Grounded in the Distant reading paradigm (i.e. using digital humanities in analyzing large collection of literary texts) the paper, *From close and to distant reading of Romanian novels from 1850 to 1920* provides a historical classification of texts in order to be included in a multilingual European Literary text Collection (ELTeC), permitting to test methods and compare results across national traditions and consider the consequences of such resources and methods for rethinking fundamental concepts in literary history. The paper is structured in the following chapters:

1. *Close and Distant Reading in Digital Humanities: Romanian literature case from 1850 to 1920.*
2. *Romanian Literary History and Ways of Transnational Knowledge through Distant Reading of Literary Facts: 100 Romanian Novels from 1850 to 1920*
3. *Transnational Redefinition of Periods in National History Through a Literary Species: the Novel*
4. *The Problem of "Translation / Export" of National Literary Histories*

Keywords: Romanian literary history, mathematical linguistics, digital humanities, Solomon Marcus, Franco Moretti

1. De la lectura clasică la cititul la distanță și domeniul de studii Digital Humanities: cazul literaturii române între 1850-1920

Se spune că o carte adevărată nu este cea pe care o citim, ci **cartea care își citește cititorul**. În lumea contemporană acestui obicei al lecturii i s-au asociat termeni internaționali precum *close reading*, *hyper reading*, *social reading*, *distant reading*, *historical contextualization*, *surface reading*. Și asta pentru că s-au diversificat mediile în care citim literatura în epoca digitală, fie ele cartea tipărită, e-reader, tabletă, telefon, computer sau smartphone, acest fapt generând puncte tari și puncte slabe ale diferitelor strategii de lectură. O metodă de studiu literar în lumea occidentală rămâne lectura supranumită *close reading*. În 1920 criticul literar I. A. Richards a făcut un experiment cu studenții săi, pe care i-a pus să interpreteze poezii, fără a le oferi nici un fel de informații despre autor, despre contextul publicării, despre curentul literar al perioadei, despre titlu poemului. Studenții au eșuat în acest experiment, iar I. A. Richards și-a dat seama că această abilitate de a interpreta un text literar, fără nici o informație contextuală, este foarte utilă și a numit-o *close reading*, încercând să o cerceteze și să o dezvolte izolat de toate celelalte abilități de lectură. Această abilitate sau metodă specifică presupune,

întocmai precum contextualizarea istorică, un loc de frunte în munca literaților, fiind interconectată cu metoda de contextualizare istorică. În cartea sa *Practical Criticism* I. A. Richards îi invită pe cititori să acorde atenția supremă cuvântului tipărit pe pagina respectivă și „să facă dreptate” în acest fel textului însuși.

Cleanth Brooks, Robert Penn Warren, Allan Tate și John Crowe Ransom, adică noua critică (New Critics) care a debutat prin anii 1930 și care a dominat viața literară cam până prin anii 1950-1960, au considerat *close reading* o formă particulară, foarte precisă de identificare a tuturor subtilităților semantice și sintactice ale textului literar, izolând-o și cultivând-o separat. Pentru ei, textele literare nu au nici un fel de funcție socială sau psihologică, și după părerea lor, ele nici nu educă și nici nu fac din lume un loc mai bun. Ele își poartă propria valoare literară care, la un moment dat, pierde întocmai precum o ființă umană. Comparația cu ființa umană e corectă în contextul în care ființa umană trăiește izolat, eventual într-un mediu experimental gen laborator. Pe cititori, în opinia acestor critici nu ar trebui să îi privească nici opinia autorului, nici biografia sa, nici contextul social, politic și istoric. Cei care citesc îndeaproape textul (Close readers) trebuie să ignore deliberat toate contextele istorice, sociale, politice și biografice pentru a se concentra doar asupra textului. Close readers lucrează doar pe textul literar, prin acordarea de maximă atenție a cuvintelor din pagină. Close reading este o formă foarte precisă de lectură, ce caută subtilitățile formelor literare, suporturile și structurile ce construiesc un roman, un text dramatic sau unul liric.

În epoca contemporană această Nouă critică/ New Critics e considerată formalistă, anistorică și apolitică de către Noii istorici / New Historicists, care discută în direct opoziție cu generația anterioară numită Noii critici/ New Critics și sunt de părere că această metodă nu mai este una crucială. Close reading are meritul de a lăsa cititorul să se concentreze asupra cuvintelor sau a frazei și să exploreze sensurile. Uneori însă această analiză microscopică a cuvintelor și a sensurilor e inutilă și complicată, forțată și fără legătură cu restul textului. Alteori, cel care realizează analiza, care e o disecție a textului, este cunoscător și al contextelor, și al detaliilor biografice, dar aceste aspecte sunt eludate de analiza finală, vitregindu-i înțelesul. Cititorul de tip close reader mărește detaliile textului, pe care îl supune unui zoom și „nu vede pădurea de copaci”. El vede copacul la microscop. Firește că textul contează pentru cititor și că în totdeauna cititorul trebuie să se întoarcă la text.

Literatura română a evoluat în alte condiții și, în loc de această etapă de teoretizare a lecturii, a avut parte de dezbateri legate de modernitatea literaturii în privința scrierii istoriei literare. Eugen Lovinescu și George Călinescu sunt cei care trasează coordonatele modernității istoriei literare românești, decalând cu mai multe decenii discuția integrării tipurilor de lectură.

În succesiunea close reading, când informatica a întâlnit literatura, în Europa occidentală s-au dezvoltat mai multe strategii de bază referitoare la lectura zilnică a textelor on-line. O formă de cooperare a lecturii on-line se numește *social reading*, un fel de lectură colectivă, diferită de cea făcută la colțul străduțelor medievale, când *Divina Commedia* își câștiga notorietatea. Formele de lectură istorică ale textelor literare și contextualizarea istorico-literară a constituit o etapă absolut necesară în evoluția procesului de lectură. Utilizările și limitările oferite de conceptul de distant reading formulat cu eleganță intelectuală de Franco Moretti a generat noi idei legate de utilizarea hârtiilor literare pentru „*Atlasul romanului european 1800-1900*” și a oferit o soluție academică de abordare a textelor literare, care rezultă din analizarea de către computer a unor mari cantități de date. Aceste noi abordări academice ale lecturii nu se concentrează asupra interpretării datelor, ci asupra determinărilor de suprafață, referitoare la materialitate.

Această deghizare umanistică a informaticii și a matematicii a pornit de la articolul lui Noam Chomsky, *Three models for the description of language*, "I.R.E. Transactions on Information Theory", vol. IT-2, no. 3: 113-24 (1956) și de la cartea acestuia, *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton, 1957; Berlin and New York: 1985, care detaliază cele trei modele matematice de descriere lingvistică. Ideile acestor lucrări s-au dezvoltat diferit în occident și în Europa răsăriteană.

O relatare edificatoare despre evoluția alianței dintre științele umaniste și matematică/informatică în România este oferită de academicianul Solomon Marcus (*Singurătatea matematicianului*, 2010), care menționează că și școala rusă propusese o alianță între lingvistică și matematică. „N. Kolmogorov propune un model algebric al cazului gramatical, V. A. Uspenski publica un model algebric al părții de vorbire, iar R. L. Dobrushin propune un model algebric al categoriei gramaticale. Primele experimente de traducere automată, începute încă în anii '40, au un caracter predominant ingineresc, dar în 1958 O. S. Kulagina extrage din acest tip de activitate o descriere a noțiunilor de bază ale gramaticii pe baza teoriei mulțimilor. Tatonarea posibilităților de traducere automată și de documentare automată în Europa occidentală, în cadrul Euratom, și în S.U.A., de exemplu, prin David Hays, conduce, spre sfârșitul anilor '50 și începutul anilor '60, la diverse idei de proiectivitate sintactică (Yves Lecerf și alții), o provocare interesantă pentru teoria grafurilor. În toate aceste activități sunt implicate esențial logica matematică (gramatica generativă a lui Chomsky este, în esență, un sistem formal în sensul lui Hilbert) și unele capitole de combinatorică (sistemele lui Post și probleme de tipul celor propuse la începutul secolului trecut de Axel Thue). Tot din direcție logico-matematică provin ideile lingvistice și logice ale lui Y. Bar-Hillel (1953) și J. Lambek (1958). F. Harary și N. Paper propun în 1957 un calcul al distribuției fonemelor, N. Chomsky prezintă în 1958 o analiza a relației dintre lingvistică, logică, psihologie și calculatoare; în același an, Y. Bar-Hillel analizează procedurile de decizie în limbile naturale. M. Masterman discută în 1957 relația dintre semantică și sintaxă în traducerea automată. La toate acestea trebuie să adăugăm articolul lui S. C. Kleene din 1956, privind reprezentarea evenimentelor în rețele nervoase și în automate finite, în ordinea de idei inaugurată de articolul din 1943 al lui W. S. McCulloch și E. Pitts, asupra unui calcul logic al ideilor implicate în activitatea nervoasă.” (Marcus, 2010:13, 14)

2. Istoria literară românească și modalitățile de cunoaștere transnațională prin intermediul lecturii la distanță: 100 de romane românești din perioada 1840-1920

a. Rafinarea conceptului de lectură a romanelor cu ajutorul mijloacelor tehnologice diverse: tipuri de lectură și de media

Critica literară din spațiul anglo-saxon și american a rafinat teoretizarea conceptului de citire/lectură sub denumirea de *reading*. Romanele au rămas un gen de lectură iubită, căci și în zilele noastre cărțile tipărite, computerul, laptopul, tabletele, e-readerul, telefonul mobil, I pad sau Iphone-ul toate acestea medii tehnologice de lectură schimbă modalitatea de receptare, și implicit, de interpretare a textului romanelor.

În vechime, se spunea că zeul egiptean Thot al lunii, al aritmeticii, al vorbirii și inventatorul scrisului dăruise oamenilor această din urmă invenție ca un suport menmotehnic pentru lectură, pentru a-i face pe oameni să rețină ceea ce citesc. În ultimele decenii în spațiul european occidental s-a pus foarte mult în discuție:

1. În ce măsură aceste medii tehnologice, textele digitale influențează procesul lecturii și al înțelegerii textelor?

2. Dacă cititorul a realizat lectura unui text în medii diferite, înseamnă că el a efectuat lectura unor texte diferite?
3. Ce diferențe există între reacțiile/răspunsurile diferite ale creierului uman în cazul lecturii textului pe hârtie și în cazul lecturii cuvintelor pe ecran? Există reguli de prevenire a erorilor?

Concluzia este că ecranul afectează înțelegerea textului, diminuând capacitatea creierului de a-și aminti ceea ce a citit pe ecran și influențând claritatea redării informației parcurse. (Carr, 2010; Birkerts, 1994; Car, 2013; Hayles, 2012) Prin viteza de scriere utilizând funcțiile copy-paste CIIYITORUL decalază capacitatea creierului omenesc de a înțelege ceea ce citește și de a scrie în cuvinte proprii ceea ce a înțeles. Funcțiile copy și paste măresc timpul de scriere și diminuează timpul de procesare în creier a informației deja parcurse. Lectorul on-line, care șterge barierele dintre texte, dintre cititor și autor este un căpcăun efemer de informație neprocesată, pe care nu are timp să o transforme în substanță nutritivă pentru evoluția lui spirituală. Informația din textul literar selectată rămâne ciuntită, ruptă, aleator combinată sau juxtapusă într-un alt text on-line ori printat și imposibil de povestit cronologic. Pentru literați și pentru oamenii de știință lectura în medii tehnologice variate, spre deosebire de lectura clasică a textului tipărit prezintă avantajul funcției de căutare, selectare și copiere. De asemenea este vorba și despre diseminarea materialului selectat, prelucrat. Ar mai fi o singură condiție: timpul de procesare umană a informației prezentate să nu se diminueze, iar corectarea rezultatului să se facă și clasic, pe hârtie.

Capacitatea de a se cufunda în lectură a cititorului este mărită în cazul textelor electronice dispuse pe dispozitive tip e-reader sau e-book pentru că acestea nu oferă posibilitatea de a naviga on-line, întrerupând lectura liniară, pentru a învăța mai multe despre autor, despre locurile descrise în roman, despre informații referitoare la personajele din roman, care sunt pasajele cele mai citite sau cele mai comentate.

În privința softurilor, foarte mulți cititori preferă textele care se pot rearanja (*reflowable texts*), adică textele fără un număr fix de pagini, care pot fi citite cu diverse mărimi de fonturi. Cititorii profesioniști, literații, pe de o parte, preferă textele cu număr fix de pagini, astfel ca acestea să poată fi citate în publicațiile academice.

b. De la lectura de tip close reading spre lectura la distanță (distant reading) în domeniul științelor umaniste pe suport digital (digital humanities): cazul literaturii române din perioada 1850-1920

În România, acest moment al joncțiunii științelor umaniste cu matematica și informatica este descris de către academicianul Solomon Marcus (*Singurătatea matematicianului*, 2010):

„Să rezumăm. Dezvoltări din direcții foarte diferite fac joncțiunea în a doua parte a anilor '50, aducând într-o albie comună discipline dintre cele mai diverse: lingvistica, psihologia (Chomsky considera lingvistica generativă un capitol al psihologiei cognitive), calculatoarele, matematica, logica și biologia; dar prin teoria informației, în plin elan atunci, s-a făcut legătura și cu fizica, în special cu termodinamica. Inutil să mai adaugăm că filozofia se afla în fața unor provocări fără precedent. Evenimentele enumerate aveau loc într-un moment în care se năștea informatica în România, sub bagheta extraordinarului dirijor de energii creatoare care a fost Grigore C. Moisil. Și pentru că, vorba poetului, toate aceste lucruri *trebuiau să poarte un nume*, s-au inventat diverse etichete, una dintre ele fiind lingvistica matematică. Sintactic, nu putem alătura decât doi termeni; dar era clar că noile preocupări nu combinau numai două domenii, ci

mai multe. Marea noutate consta în faptul că se aflau împreună cel puțin șase discipline, dintre care trei din domeniul socio-uman. Se mai aflau împreună știința și ingineria. Polaritatea pascaliană «spiritul de geometrie, spiritul de finețe» și contrastul dintre cele două culturi, la care se referea C. P. Snow, primeau o provocare fără precedent. Ne aflam în plină transdisciplinaritate. Cum puteam rămâne indiferent la aceste evoluții? Am intrat în joc. Am simțit că unor energii care așteptau de mult să se dezlănțuie le-a venit ceasul. Într-un timp record, m-am inițiat în lingvistica structurală, disciplina prin care te apropii de noile preocupări din direcția lingvisticii. Am fost ajutat în aceasta privință de discuțiile cu Emanuel Vasiliu, cel mai apropiat de logică și de matematică, dintre lingviștii români ai aceluși moment, și de Paula Diaconescu, entuziasta cercetătoare în analiza structurală a limbii române; amândoi, de la Catedra de limba română a Universității din București, catedra condusă de Profesorul Alexandru Rosetti. Lor, li s-au adăugat ulterior Edmond Nicolau și Sorin Stati. Între Rosetti și Moisil a existat o atracție magnetică, ei au încurajat și sprijinit o colaborare față de care cei mai mulți se arătau sceptici. Sprijinul lor, la Universitate și la Academie, a permis României să fie una dintre primele țări în care s-au ținut cursuri universitare de lingvistică matematică și computațională și în care s-a înființat o revistă de profil, în limbi internaționale.

Un loz câștigător

Drept rezultat, a urmat o dezvoltare vertiginoasă, oglindită parțial în recentul volum *Grigore C. Moisil and his followers in theoretical computer science* (Ed. Academiei Române, 2007). În această atmosferă, am redactat cursul de lingvistică matematică pe care Editura didactică și pedagogică mi l-a publicat în 1963, cu rezerva considerată normală față de o întreprindere aparent hazardată. Entuziasmul mă împiedica să sesizez caracterul aparent utopic al traseului pe care mă angajam. Cursul se baza în bună măsură pe cercetările mele personale, publicate în reviste. Pentru a mă testa, am trimis cartea la câteva adrese universitare potențial interesate într-o atare aventură. A fost un loz câștigător. A urmat publicarea ei la New York, la Paris, la Moscova și la Praga. Marile enciclopedii Brockhaus, Encyclopaedia Universalis, Enciclopedia Einaudi, Great soviet Encyclopedia, Encyclopedia of Mathematics și numeroase enciclopedii de lingvistică, de cibernetică, de informatică au menționat una sau alta dintre edițiile cărții. Trăiam astfel o experiență nouă, nu mai rămâneam cantonat într-un domeniu cu granițe destul de precise, ci mă aflam pe un traseu transdisciplinar, care mă obliga să învăț nu numai lingvistica, ci și biologia sistemului nervos, biologia eredității, logica, psihologie cognitivă, structura limbajelor de programare și anumite capitole de matematică discretă, care nu erau pe linia antrenamentului meu anterior, din studiul funcțiilor reale și al topologiei generale. Am simțit tot timpul, în această nouă etapă, sprijinul Profesorilor Rosetti, Moisil și Miron Nicolescu. Atunci am descoperit faptul că, prin interacțiune cu disciplinele socio-umane, matematica și calculatoarele dobândesc, pentru un public destul de larg, o valoare culturală.” (Marcus, 2010: 15-17)

În România adevărata digitizare a cataloagelor din biblioteci începe după 1990 (Biblioteca Academiei Române), iar scanarea primelor cărți începe să se producă în momentul în care computerele personale/PC-urile încep să facă parte din munca zilnică a literaților, cu aproximație la începutul primului mileniu. Primele biblioteci digitizate (colecții ale bibliotecilor municipale –digibuc, colecții ale bibliotecilor județene și universitare- BCU, BCU *Lucian Blaga*) încep să fie funcționale. Generalizarea folosirii internetului prin instalarea rețelelor corespunzătoare se face cu aproximație în 2010, când România e considerată una dintre țările în care viteza de navigare pe rețelele de internet este una maximă. Accesibilitatea dispozitivelor/

media pentru lectura on-line se produce cam tot din 2010, când, în fiecare an, generațiile de dispozitive se perfecționează și își fac apariția cititorii on-line de romane.

În Europa occidentală cele mai citite cărți în 2009 erau romanele. Dar strategiile de lectură clasică denumite fie *close reading*, fie *deep reading* ale romanelor tipărite pe hârtie s-au schimbat. A început să se vorbească despre *hiper lectură (hyper reading)*, adică lectura oricărui text dispus on-line (cu adresă electronică www, adică world wide web), descărcarea, accesarea hiperlinkurilor, folosirea operațiilor de tăiere și copiere (cut și paste) cu ajutorul computerelor, o tehnică de lectură care se petrece numai în fața ecranului, care are menirea să ne transforme capacitatea de a citi în general și care a început să joace un rol important. Deși hyper reading ne ajută să intrăm în legătură cu tot felul de oameni și de informații de pretutindeni și să schimbăm păreri, idei, impresii, fiind un mijloc accesibil de obținere a informațiilor și a cunoștințelor, totuși, acest tip de lectură distrage atenția și afectează negativ abilitatea noastră de a înțelege textele. Uneori induce stresul și alteori alterează rețeaua neuronală, în sensul că nu dispunem de o atenție continuă, care să ne permită înțelegerea instantanee a textelor parcurse. Hyper reading este o formă de lectură on-line, non-lineară de lectură, adică o formă nestructurată de lectură, în care hiperlinkurile îl pot conduce pe cititor oriunde în loc să aibă loc parcurgerea de la pagina 1 la pagina 2.

Solomon Marcus compara literatura cu matematica, în privința schimbării paradigmei lecturii de către hipertext discutând despre *dependența de contexte lungi* și subliniind diferențele, cu mult timp înaintea acestor schimbări ale media de lectură:

„Fenomenele de textualitate, de intertextualitate și de *hipertextualitate*, în linia de gândire a unor M Bakhtin, J. Kristeva și a celor care, prin hipertextualitate, au transgresat secvențialitatea textului tradițional, sunt la ele acasă în matematică. Într-adevăr, într-un text matematic se manifestă, mai mult decât în orice alt text, fenomenele de dependență la distanță. Suprimați dintr-o carte de matematică primele zece pagini și riscați să nu mai înțelegeți aproape nimic din rest. O operație similară într-o carte de geografie sau de istorie are un efect neglijabil. Faptul se explică prin structura textelor matematice; prin construcția în etape, în care fiecare etapă se bazează în mod riguros și explicit pe etapele anterioare. Desigur, în orice demers procedăm în etape care se folosesc de etapele precedente, dar de cele mai multe ori acest lucru se face prin reamintirea faptelor anterioare care urmează a fi utilizate. În matematică, preluarea noțiunilor, convențiilor și rezultatelor anterioare are o asemenea amploare, încât reluarea lor, de fiecare dată când ele sunt invocate, ar pune la grea încercare atenția și memoria și ar sabota funcția euristică a limbajului. Achizițiile etapelor anterioare trebuie ordonate cu grijă, așa cum se procedează într-o locuință, prin gruparea diferitelor obiecte în dulapuri, sertare, cutii diferite. În matematică, această ordonare impune folosirea unei anumite terminologii și a unui anumit simbolism, prin care desemnăm noile noțiuni și entități, în vederea folosirii lor cât mai comode în etapele următoare. Astfel emerge componenta artificială a limbajului matematic. Sub aspect istoric, acest fenomen s-a accentuat pe vremea lui Galilei și a lui Newton, accelerându-se apoi și atingând apogeul în secolul trecut.

La fel în poezie, dar din cu totul alt motiv

Să precizăm că dependența de contexte mari, practic, de întregul text, are loc în ambele direcții, deci atât la stânga cât și la dreapta. Așa cum un element al textului depinde strict, chiar dacă indirect, de întreaga desfășurare anterioară a textului respectiv, același element va fi invocat, direct sau indirect, în întreaga desfășurare ulterioară a textului. Limbajul matematic este deci, prin excelență, un teritoriu de desfășurare permanentă a relațiilor anaforice și cataforice. Este interesant faptul că, și în poezie, localul este solidar cu globalul, se vorbește chiar despre

modul în care o serie de metafore locale se acumulează, producând o metaforă globală. Dar această dependență nu are, în poezie, caracterul precis și explicit pe care îl are în matematică. Legătura dintre local și global este, în poezie, o operație ambiguă, interpretabilă într-o infinitate de feluri; ea ține deci de actul lecturii și al interpretării, aparține cititorului. Semnificațiile în matematică au un statut conceptual, iar conceptele sunt susceptibile de definiții. Acest fapt le distinge de semnificațiile poetice, care manifestă o tendință anticonceptuală. Poezia încearcă să recupereze cu ajutorul contextului ceea ce pierde în materie de dicționar. De aceea ea are nevoie de contexte practic infinite, regăsind astfel, pe o cale complet diferită, o situație valabilă și în matematică.” (Marcus, 2010: 32-34)

În eseu *Hyper-Readers and Their Reading Engines (Hipercititorii și motoarele lor de citit)* James J. Sosnoski definește hyper reading în legătură cu „practicile de lectură asistate de computer, bazate pe necesitatea existenței unui ecran” (Sosnoski, 1999: 167) și identifică opt operații adiacente acestei metode: *filtrarea (filtering)*, *smântânirea/frunzărirea (skimming)*, *ciugulirea/scobirea/săparea cu târnăcopul (pecking)*, *filmarea (filming)*, *încălcarea legilor sau hotarelor textului (trespassing)*, *anularea autorității (de-authorizing)* și *fragmentarea (fragmenting)*. Hiper lectorul (hyper reader) e mai selectiv, supunând textul *filtrării (filtering)* cu textele citite pe ecran decât cu cele tipărite (Sosnoski, 1999: 163), pentru că are la îndemână motoarele de căutare (Sosnoski, 1999: 166). *Smântânirea sau frunzărirea (skimming)* presupune că din cuprinsul unui articol, se poate selecta doar ceea ce prezintă interes pentru a îl ajuta pe cititorul care are multe de citit (Sosnoski, 1999: 167). *Ciugulirea/scobirea/săpătura cu târnăcopul (pecking)* presupune că lectorul alege câte puțin din toate, fără a urmări logica textelor din care selectează diverse fragmente (Sosnoski, 1999: 168). *Impunerea (imposing)* este a patra strategie descrisă de Sosnoski care se referă la faptul că după lectura hyper textului (gen articol Wikipedia) cititorul se întreabă dacă ceea ce a citit e adevărat sau e o minciună, pentru că hyper textele au mai puțină coerență, unitate și autoritate decât are un roman sau un poem. Cititorul unui hyper text e mai interesat să îl mineze, pentru a își impune punctul de vedere în text și pentru a-l utiliza în propriul său interes, impunându-i propriul sens. (Sosnoski, 1999: 168) *Filmarea (filming)* este strategia de lectură care se referă la raportul elementele grafice și elementele verbale ale textului, raport care favorizează imaginea în hyper texte. (Sosnoski, 1999: 169) Cu alte cuvinte cititorul „filmează” imaginile, adică defavorizează lectura textului. Hipercititorii sunt considerați librocлаști, adică spărgătorii de cărți/texte, pentru că ei atribuie hipertextele cu nenumărați autori domeniului public. Orice fel de link pe care un site îl creează către un alt site este un act de anulare a autorității, pentru că acesta îl utilizează în scopuri proprii. (Sosnoski, 1999: 169) *Încălcarea legilor sau hotarelor textului (trespassing)* (Sosnoski, 1999: 163) este una dintre greșelile frecvente ale hiper lectorului /hyper reader, care trebuie să respecte rigorile restabilirii frontierelor textului pentru a evita plagiatul. (Sosnoski, 1999: 170) *Privarea de autoritate* a hyper textului are loc în momentul în care hiper cititorul îl concediază pe autor, asumându-și prin asamblarea și reasamblarea *fragmentelor* textului în structura/ forma proprie a textului pentru care semnează ca autor. (Sosnoski, 1999: 170, 171). În privința ultimelor trei strategii de lectură (*încălcarea hotarelor hyper-textului, privarea de autoritate și fragmentarea*), dispare pur și simplu granița dintre cititor și autor, deoarece fragmentarea oferă libertatea logică, topologică și asociativă a fragmentelor. (Sosnoski, 1999: 172)

Celor opt strategii de hiperlectură, (hyper reading sau hyperreading), Catherine Hayles, autoarea studiului *Cum gândim: digital media și tehnogeneza contemporană (How We Think: Digital Media and Contemporary Technogenesis)* publicat în 2012 le adaugă strategia de

juxtapunere (adică operația de comparare a textelor, prin două sau mai multe ferestre deschise pe același ecran) și cea de *scanare* (adică operația de culegere a tuturor imaginilor care au legătură cu subiectul de interes).

Întrebarea fundamentală care rezultă din studiul lui Hayles era cum să transformi în abilități de lectură toate aceste teoretizări strategiilor lecturii în epoca digitală și cum să construiești o punte între lectura textului pe hârtie și lectura textului în format digitizat. (Hayles, 2012: 56)

Lectura socială (social reading) e o formă de colaborare în procesul de lectură on-line care implică discuții care augmentează timpul de lectură și înțelegerea și care se transformă într-o experiență de lectură colectivă. Proiectul citirii romanului *The Golden Notebook* de Doris Lessing bazat pe comunicare asincronă este un exemplu de social reading. Lectura socială este formală în opoziție cu mica discuție despre lectură, participarea putând fi sincronă sau asincronă (lectorii citesc când pot, simultan sau nu același text). Lectura socială este persistentă în opoziție cu o conversație oarecare. Ea creează un anumit mediu de lectură dar nu îl exclude pe celălalt, adică lectura adâncă, clasică.

Lectura la distanță (distant reading) este o formulare recent evaluată de către studiile italianului Franco Moretti, în opoziție cu lectura apropiată de intimitatea textului (close reading). În vreme ce cititorul clasic sau close reader se concentrează pe o singură particularitate a textului literar, cititorul de la distanță (distant reader) poate analiza sute sau mii de texte literare pentru a identifica tipare la scară istorică generală, matrice care nu țin seama de granițele istorice sau de limitările temporale. Cititorii de la distanță/Distant readers folosesc metode din științele sociale și naturale. Rezultatul acestor studii este un grafic, o hartă sau un arbore. Nu e pentru prima dată în istoria culturală când geometria apare în studiile umaniste. Cărțile lui Franco Moretti, profesorul italian de la Universitatea Standfort au generat o neliniște referitoare la renunțarea la cititorul clasic și la close reading și la studiile aferente, grație interesului pentru combinarea matematicii și a geografiei cu studiile literare, urmând ca în urma analizei computaționale, pe o bază de date, să se identifice tipare recurente, evoluții și involuții la scară istorică amplă a unor specii literare precum romanul. Fie că este vorba despre valul romanului epistolar, valul romanului gotic sau despre valul romanului istoric, hărțile sale ilustrează distribuția protagoniștilor în diverse medii sociale. Harta distribuției protagoniștilor în Paris se concentrează asupra axei de simetrie reprezentată de Sena, unde bărbații protagoniști ai romanului trăiesc în lumea artistică a malului stâng, în vreme ce femeile protagoniste ale romanelor, trăiesc în partea de nord a Senei, în zona comercială și în zona aristocratică Saint Germain. Prin intermediul arborilor, Moretti redă dezvoltarea stilului indirect. Studiile realizate de Franco Moretti prezintă o analiză cantitativă a informațiilor din romanele europene din perioada 1800-2000. Principalele argumente ale autorului legate de utilizarea lecturii la distanță/distant reading sunt:

1. În loc să se concentreze asupra studierii semantice și sintactice a unui singur autor, critica are la dispoziție posibilitatea de a scana o mare cantitate de texte, de a le transforma în baze de date pentru studierea tiparelor evolutive și involutive recurente la nivelul diverselor specii literare preferate de cititori, precum romanul.
2. Lărgirea și redeschiderea canonului literar prin analizarea literaturii pierdute sau uitate (literatura scrisă de femei, literatura scrisă de persoanele de culoare) în canonul care includea doar nume de excepție precum Shakespeare, Goethe etc. toți autorii fiind „bărbați albi”.
3. O mai mare obiectivitate în analiza literaturii, dincolo de normele, valorile și prejudecățile fiecărui critic literar.

Noutatea acestei strategii profesionale de lectură (distant reading) propusă de Franco Moretti constă în asocierea programelor de computer în studiile literare și a bazelor de date, pentru analizarea unor anumite teme de cercetare.

Solomon Marcus explica interferența matematicii/informaticii în arhitectura spiritului uman oglindită în științele umaniste de-a lungul timpului:

„Mai întâi, urmărind firul dezvoltării matematicii la vechii greci, constatăm caracterul predominant spiritual al ei, vocația contemplării unor armonii de forme și arhetipuri. Inventarea teoremei este o achiziție spirituală care, numai ea singură, ar fi suficientă pentru a asigura prestigiul peste milenii al culturii vechilor greci. La Pitagora, matematica și muzica sunt inseparabile, amândouă raportate deopotrivă la cosmos și la arhitectura spiritului uman. Numerele, intervalele muzicale și mișcarea corpurilor cerești conduc la ceea ce s-a numit *muzica sferelor*. Cele cinci tipuri de poliedre regulate, puse în evidență de Platon, sunt entități la fel de fundamentale ca dreapta, cercul, pătratul și sfera la Euclid, și fac parte din viziunea lui Platon asupra matematicii ca reprezentare a universului. Le găsim în mituri, în diferitele religii, în simbolismul artelor și în rezultatele fundamentale ale științei. Numărul prim, șirul lui Fibonacci, proporția de aur, ideile de grup, de mulțime ordonată, de spațiu topologic, banda lui Möbius, sticla lui Klein, noțiunea de infinit mic, la Leibniz, și universul non-standard al lui Robinson rezumă structuri, prototipuri și procese sau comportamente cu valoare universală. De aceea pot apărea deopotrivă în natură și în cultură, în știință și în artă, în natura inertă și în cea vie. Pentru cultura vechilor greci, Platon reprezintă cea mai înaltă expresie a matematicii ca aspect fundamental al spiritului uman. Pentru Aristotel, discipolul lui Platon, matematica nu este o parte a științei și nu este subordonată acesteia; matematica se ocupă de obiecte al căror interes este de sine stătător și care admit o motivare estetică.

Spiritualitatea matematicii: secolele XIII-XVII

Sf. Augustin (354-430) preluase de la Platon fascinația pentru numere, iar de la Euclid metoda de procedare axiomatic-deductivă. Această metodă avea să fie urmată de teologia catolică până spre secolul al XVII-lea. Dar nu numai teologia, ci și alte discipline au urmat aceeași cale; a se vedea *Etica* lui Spinoza (1632-1677) și mecanica newtoniană. Duns Scotus (secolul al XIII-lea) se ocupă de problema existenței și infinității lui Dumnezeu, folosind procedee care prefigurează noțiuni din ceea ce azi numim teoria mulțimilor ordonate. Nicolaus Cusanus (1401-1464) vede în matematică unicul mod de a ajunge la certitudine. Ca și Descartes, mai târziu, Cusanus adoptă ipoteza unui Univers indefinit (nu infinit). N. Copernic (1473-1543) propune, în lucrarea sa privind mișcările de revoluție ale sferelor cerești (1540), un model matematic al heliocentrismului. Opera lui Copernic a rămas în primul rând pentru valoarea ei științifică, dar și calitatea ei literară este remarcabilă; este un poem dedicat Soarelui și Cercului.

În perioada Renașterii (secolul al XV-lea) are loc o alianță fericită între artele vizuale și matematică, prin nume ca Leonardo da Vinci, Brunelleschi, Alberti, Albrecht Dürer, Piero della Francesca și Bombelli. Se realizează astfel un progres substanțial în înțelegerea perspectivei (reprezentarea spațiului cu trei dimensiuni în cel cu două dimensiuni).

Galileo Galilei (1564-1642), prin *Il Saggiatore*, *Sidereus Nuncius* și mai cu seamă prin opera sa *Dialog*, se înscrie în istorie drept unul dintre părinții științei moderne, prin recunoașterea rolului central al matematicii în înțelegerea lumii. Dar, după cum au atras atenția Leopardi și Italo Calvino, prin aceleași opere Galilei rămâne și ca unul dintre marii scriitori în proză ai Italiei. Un alt savant dublat de un scriitor este Johannes Kepler (1571-1630), care în *Astronomia Nova* (1609) face apel la cele cinci tipuri de poliedre ale lui Platon pentru a studia interacțiunea dintre om și cosmos. Kepler demonstrează că traiectoriile planetelor nu sunt circulare, cum se

credea, ci eliptice; sunt astfel aduse în atenție secțiunile conice ale lui Apollonius de Perga (262-180). Pasul următor: Isaac Newton (1642-1727) descoperă legea atracției universale (1687).

René Descartes (1586-1650) preconizează o știință unificată, având ca model matematica. Asemenea lui Galilei, Descartes crede că matematica este cheia care deschide drumul spre o imagine globală, unificată și coerentă a lumii. Plecând de la matematică, Descartes s-a simțit proiectat în fizică, filozofie, psihologie, fiziologie și cosmologie, în toate acestea devenind un pionier. În *Discurs asupra metodei*, Descartes strălucește nu numai prin deducție filozofică, ci și prin aspectul literar.” (Marcus, 2010: 54, 55, 56)

La fel ca și lectura la distanță, *lectura suprafeței (surface reading)* reprezintă o nouă strategie profesională de lectură, care se concentrează nu pe interpretarea textului literar, ci pe materialitatea cărților, pe materialul din care sunt confecționate. Pentru lectorii suprafețelor, faptul că citim o carte tipărită sau un e-book reprezintă o mare diferență. Tot o mare diferență este și în privința lecturii unei piese de Shakespeare într-o ediție bibliofilă, în ediția princeps învelită în piele, într-o ediție ieftină din secolul XXI, pe un hard sau tipărită. Materialitatea cărții contează foarte mult pentru acest tip de lectură. Lectorii suprafețelor pretind ca materialul din care este făcută cartea posedă așa numitele calități tactile (*haptic qualities*), care complinesc cunoașterea conținutului informațional. Cititul cu mâna examinează estetic calitatea cărții din mâna cititorului. Acesta din urmă apreciază „calitățile tactile și trăsăturile legate de mobilitate”. Studiul atingerii este privit ca un „mod de comunicare”. (*Reading by Hand-the haptic evaluation of artists' books*. <https://www.researchgate.net/publication/26410992> Reading by Hand the haptic evaluation of artists%27 books [accesat pe 8 mai 2018]).

100 de romane românești din perioada 1850-1920 în viziunea lecturii la distanță

Orice bază de date rămâne accesibilă sau nu, în funcție de tipurile de media și de programe utilizate pentru constituirea sa. Într-o lume în care punțile de comunicare în cazul programelor informatice se taie la fiecare 10 ani, problema durabilității și a accesibilității datelor de către generațiile următoare este una dintre cele mai importante. Acțiunea COST referitoare la lectura la distanță în istoria literară europeană, CA16204 DISTANTREADING FOR EUROPEAN LITERARY HISTORY privește proiectul selectării a 100 de romane din fiecare literatură europeană din perioada 1850-1920 și a propus o grupare de idei care să orienteze selecția pe https://distantreading.github.io/sampling_proposal.html

a. Criteriile selecției

Cum fiecare literatură are particularitățile sale, propriile medii de publicare, propriile texte referitoare la romanul realist, romanul popular, principala provocare e legată de criteriile de comparare, adică elementele care se regăsesc sau nu în toate literaturile comparate.

De asemenea este important de subliniat că fiecare literatură a făcut cunoștință cu această specie literară (romanul) la o anumită dată când înțelesul noțiunii de autor era diferit. Proporția dintre autorii identificați în perioada respectivă între 1850 și 1920 (bărbați și femei, cel puțin 20%) ar putea duce la lărgirea canonului. Proiectul este centrat pe identificarea elementelor care sunt comune literaturilor din perioada amintită și a diferențelor dintre ele, dacă ceva diferit trebuie subliniat sau dacă ceva trebuie eliminat ori adăugat.

b. Digitizarea și sursele

Se preconizează selecția textelor din metadata, bibliografia bazată pe descrierile bibliografice standard, selecția autorilor, crearea unor liste cu fișiere disponibile pentru fiecare literatură pornind de la „inventarele” academice confirmate (*Dicționarul romanului românesc*), selectarea din aceste liste a elementelor legate de popularitate care să recomande romanele

respectiv pentru lista celor 100 de romane și digitizarea acestor materiale în decurs de doi ani, în format pdf.

Problema criteriilor comune de realizare a selecției a evidențiat faptul că limba de publicare și mai ales locul publicării operei literare schimbă apartenența lucrării respective. (Cazul literaturii Bucurei Dumbravă, scriitoare de limbă germană și română care a făcut cunoscută România prin subiectele românești ale romanelor sale în limba germană a scos în evidență faptul că romanele sale nu sunt incluse în nici un canon literar.)

Există perioade în care anumiți autori domină prin publicarea unui număr mai mare de romane, punându-și amprenta asupra epocii sau asupra operelor altor autori. Este importantă relevața materialelor digitizate. Balanța dintre canonicitate și non-canonicitate trebuie echilibrată în vederea rescrierii canonului.

Edițiile traduse în limbi străine ale aceluiși roman sunt o probă de popularitate. În același sens, edițiile reeditate succesiv în aceeași limbă constituie o probă a popularității. În funcție de obiectivele cercetării se poate urmări:

1. Selectarea romanelor în care un anumit scriitor este menționat în opera respectivă, permite realizarea unei constelații de personaje, de autori.
2. Selectarea romanelor în care personajele mănâncă, citesc etc.
3. Selectarea romanelor în care complexitatea stilului generează cercetări morfo-sintactice și stilistice: numărul silabelor din cuvintele utilizate, numărul cuvintelor din frază; tipurile de metafore; tipurile naratologice (Gerard Genette)
4. Selectarea romanelor care vorbesc despre români: cum se văd românii, cum îi văd alții pe români.
5. Selectarea romanelor care privesc istoria cărții și a cititului: cititorii ca personaje; formulele de adresare referitoare la bărbatul scriitor sau femeia scriitoare; idiolectele cititorilor ca personaje sub influența lecturilor. (Vezi Dinu Păturică și biblioteca clasică din care selectează fragmentele referitoare la parvenire și parvenitism.)

c. Exemplele de criterii pentru selecția ELTeC sunt:

- *Sarcina de lucru*: se referă la liniile directe pentru schema de corpus, schemele de adnotări de bază și metadata și fluxul de lucru. Această preocupare aflată în lucru se concentrează pe designul corpusului și pe metadata, deoarece ambele sarcini se intersectează reciproc. Pentru crearea unui astfel de corpus de referință, avem nevoie de un design corporal care să permită comparabilitatea textelor și a sub-colecțiilor individuale în funcție de seturile diferite de metadata. Ar trebui să fie posibil ca fiecare membru al acțiunii COST să eșantioneze sub-colecții din ELTeC pentru sarcini specifice și întrebări de cercetare. Într-un prim pas, ne concentrăm asupra dezvoltării unor criterii de selecție clare, operaționalizate, transparente și motivate pentru corpus.

Este important să subliniem faptul că nu se intenționează definirea romanului ci a tipurilor de criterii de selecție folosite pentru ELTeC. Scopul acțiunii COST CA16204 este de a crea un corpus mare de literatură de referință din perioada (1840) 1850-1920 (prima perioadă) pentru diferite metode computaționale de citire la distanță pentru adnotarea și analiza corpusului.

- *Metodă*: În primul rând, discuția pornește de la întrebarea dacă sarcina de a construi corpusul necesită criterii de selecție normative (canon) sau criterii metodice de selecție (eșantionare corporală). Prima diferență importantă dintre abordări este motivația criteriilor. Un canon este portretul prestigiosului statut

social, cultural, economic și reflectă decizii normative de auto-promovare și de rating. Dimpotrivă, designul corporal urmează o întrebare sau un context de cercetare și, prin urmare, este orientat mai mult spre obiectivul cercetării. Un al doilea aspect important este modul de examinare a textelor reale. Moisil (2009: 876) afirmă că „datele sunt ontologic diferite de lume”. Deci există o diferență între textele din lume și datele pe care le creăm. Prin texte, putem lua în considerare manifestarea sau extinderea sau lucrarea unui text (conform IFLA 2009). Un canon poate conține o extensie a unui anumit text care este disponibil în diferite limbi și tipărite. Din punct de vedere ontologic, aceste nivele diferite de text diferă de ceea ce ar putea fi un text dintr-un corpus (cf. van Zundert și Andrews 2017). Aceasta înseamnă că digitizarea este un fel de adnotare, deci interpretare (Odebrecht et al 2017). O reprezentare a unui text într-un corpus (de exemplu, transcriere, OCR) este rezultatul interpretării. Un proiect de corpus trebuie să ia în considerare acest lucru pentru problemele de eşantionare și digitizare. La sfârșitul acțiunii, ELTeC ar trebui să conțină texte literare (romane) dintr-o perioadă distinctă și în mai multe limbi. Pentru fiecare limbă (și astfel pentru fiecare context cultural) există o diversitate de canoane, care reflectă diferite grupuri de prestigiu, cum ar fi editori, autori și cititori. Acești actori și posibila lor influență asupra construirii canonice sunt multi-relaționale. Fiecare canon este rezultatul textelor din diferite perspective. Evaluarea poate reflecta evaluarea intelectuală (un text este un reprezentant al unei anumite perioade de literatură, este influențat, este important), ratingul economic (un text este publicat în mai multe ediții tipărite) sau evaluarea cititorilor (un text este cel mai popular în cadrul un anumit grup de cititori) (Hermann 2011 sau Winko 1996). Toate aceste evaluări se pot schimba în timp și pot, de asemenea, să intervină între ele. Un canon poate, prin urmare, să reflecte diferite interpretări ale textelor „celebre”, „importante” sau „influențe”. Aceste criterii nu sunt în general comparabile. De exemplu, textele dintr-o comunitate de limbi mai mici, cum ar fi româna, sunt mai puțin probabil să fie reproduse frecvent decât textele în limba engleză din aceeași perioadă și gen. În plus, gradul de conștientizare a textelor depinde de influența țării și a editorilor lor.

Criteriile derivate dintr-un canon nu sunt complet comparabile și categorice. Ce canon prestigios al grupului ar trebui să fie luat în considerare, care ar trebui exclus și de ce? Există canoane comparabile pentru romane în toate țările limbii în cauză? Algee-Hewitt și McGurl (2015) arată o abordare a designului corporal bazat pe mai multe canoane și care sunt tipurile de probleme care apar. Fiecare analiză a corpusului arată doar efectele diferite ale deciziilor luate de grupul normativ. Considerarea canoanelor naționale este, de asemenea, foarte dificilă și oarecum problematică. Un exemplu este Canonul național românesc de literatură dezvoltat în secolul al XVIII-lea și promovat de sistemul educațional național până în 1989. Din 1989, sistemul educațional românesc nu a promovat un canon, ci a recomandat o listă formată din numele a 10 autori pentru examenul de bacalaureat, fără a recomanda o listă de cărți de citit în școală sau în universitate. România nu este singură în acest demers, Germania reunificată urmând același drum. Astfel, luarea unor astfel de canoane ca parte a unei baze de eşantionare a ELTeC ar însemna reflectarea unui trecut politic și social al educației și politicii din țările respective. Alegerea între canoane poate însemna alegerea între gusturile literaturii (actuale) (în trecut și

prezent) și gusturile din literatura anterioară, atunci când autorul canonului evaluează textele istorice. În cele din urmă, aceste canoane nu sunt construite pentru a fi linii directoare de eșantionare pentru un corpus pe care ne-ar plăcea să îl construim în acțiunea COST., „Scopul principal și obiectivul acțiunii COST CA 16204 este ca această acțiune să dezvolte resursele și metodele necesare pentru a schimba modul în care este scrisă istoria literară europeană”. Acest obiectiv necesită o nouă abordare a designului corporal, a modelelor de metadata și a modelelor de adnotări. După cum afirmă Fowler (2002, 214): „Actualul canon stabilește limitele înțelegerii noastre în literatură în mai multe moduri”. Bazarea pe canoane va împiedica obiectivul acțiunii într-un mod fundamental. Canoanele oferă acces tradițional și normativ la istoria literaturii. În schimb, acțiunea se concentrează pe noi abordări pentru a spune o altă poveste. În schimb, am putea decide dacă colecția noastră ar trebui să conțină un amestec de opere care nu au fost reproduse niciodată de la prima lor apariție, lucrări care au fost reproduse de câteva ori în decursul unuia sau două decenii de la prima lor apariție și lucrări reproduse în aproape fiecare deceniu de la prima lor apariție.

Prin urmare, se susține o abordare non-normativă, dar bazată pe metadata, a criteriilor de eșantionare, care vor urma o abordare de proiectare corporală. Criteriile de eșantionare ale Corpus-ului sunt orientate / dezvoltate în cea mai mare parte de întrebarea și / sau contextele de cercetare ale grupului de creatori de corpuri. În acțiunea CA16204, nu avem nici o întrebare de cercetare distinctă, nici un grup fix și anterior cunoscut de creatori de corpusuri. Contextul de cercetare al acțiunii este mai mult interesat de producerea de cunoștințe în sens metodologic și nu preferă o singură metodă, model sau teorie. În plus, grupul membru al acțiunii va fluctua și va consta din cercetări din diferite discipline cu diferite contexte teoretice și culturale. Astfel, intenția este să se construiască structura corporală pe o bază metodică. Prin această metodă se va putea, de asemenea, să se selecteze textele canonice, dar nu numai acestea.

Reprezentativitatea: În plus față de aspectul „prestigiului” (canonul), aspectul reprezentativității este problematic pentru proiectarea corpusului. Dezvoltarea unor criterii pentru proiectarea corpusului înseamnă a determina ce tip de eșantion din lume ce va fi inclus în baza de date. Evident, includerea întregii literaturi a populațiilor din secolul al XIX-lea în mai multe limbi este imposibilă. Așadar, trebuie să se facă un compromis între ceea ce dorim să avem în corpus (toată literatura) și ceea ce putem pune în corpus (eșantioane). Este adevărat că nu există un corpus „bun” sau „rău”, deoarece modul în care un corpus este proiectat depinde de tipul de corpus și de modul în care acesta va fi utilizat. (Hunston 2008, 155) Un proiect de corpus trebuie să urmeze obiectivul cercetării. Pentru acțiune, reprezentativitatea poate fi relația dintre corpus și corpul literaturii în cauză. „Reprezentativitatea se referă la măsura în care un eșantion cuprinde întreaga gamă de variabilitate într-o populație” (Biber 1993, 243). A spune ceva despre reprezentativitatea unui corpus necesită cunoștințe despre întreaga literatură a populație (în perioada în cauză). De fapt, nu se cunoaște fiecare carte a fiecărei limbi publicate / citite / discutate în Europa în perioada în cauză. În plus, este imposibil să se identifice o listă completă a „categoriilor” care ar explica exhaustiv toate textele produse într-o anumită limbă (Hunston 2008, 161) sau context. Astfel de categorii se referă la diferiți factori, cum ar fi caracteristicile autorilor, de exemplu, genul sau locul nașterii, editorii, subiectele textelor, cititorii etc. În contextul construcției canonice, nu există nici o măsură reală a „semnificației” a unui tip de discurs către o comunitate. Șansa ca un corpus să reprezinte întreaga populație dintr-un spațiu crește odată cu mărimea unui corpus. În acest fel, mărimea și reprezentativitatea sunt conectate. (Vezi Biber (1993) și Hunston (2008) pentru o discuție detaliată.)

Reprezentativitatea este, prin urmare, un fel de ideal, pe care ne-ar plăcea să-l urmăm, dar care nu poate fi atins ca întreg. În conformitate cu memorandumul de înțelegere, ELTeC poate fi proiectat ca un corpus model de monitorizare, în care textele (din diferite limbi și perioade) să poată fi adăugate în timp.

Un corpus complet echilibrat este un ideal pe care se încearcă să fie realizat alături de idealul de reprezentativitate (Hunston 2008, 163). Conform Memorandumului de înțelegere, corpusul va conține 2500 de romane cu texte complete, cel puțin în 10 limbi diferite:

- a. Limbi: engleză, franceză, germană, greacă, italiană, poloneză, portugheză, rusă, spaniolă (core ELTeC)
- b. prima tranșă: 6 sub colecții (100 de romane pe limbă) 1850-1920 începând cu limbile britanică, franceză, spaniolă, germană, greacă, poloneză
- c. a doua tranșă: 4 sub colecții (100 de romane pe limbă) 1850-1920
- d. a treia tranșă: 6 sub colecții în limbi suplimentare și sub colecții pentru toate cele 16 limbi 1780-1850,
- e. Se va încerca de asemenea, includerea altor romane din alte literaturi în limbi, cum ar fi limba maghiară, sârba, elvețiana, româna, ceha, letona, norvegiana.

În acest fel, ELTeC este echilibrat în ceea ce privește limbile literaturilor pe care intenționează să le includă. În ceea ce privește genul, corpusul nu este echilibrat, ci omogen; toate textele din corpus vor fi romane complete. În ceea ce privește timpul, proiectul corpus-ului se va concentra pe perioada 1850-1920.

Întrebarea este dacă se dorește să utilizăm fiecare criteriu, cu intenția de a reprezenta varietatea valorilor posibile sau ar trebui ca eșantionul să reprezinte distribuția acestor valori a eșantioanelor?

Să presupunem că dorim să selectăm 100 de texte dintr-o populație de texte publicate pe o perioadă de (de exemplu) 20 de decenii. Am putea selecta cinci texte din prima decadă, cinci din cel de-a doua, și așa mai departe, formând cele 100 de titluri, împărțite uniform în decursul posibilelor decenii. Probabilitatea ca un text din corpusul nostru să apară într-o anumită decadă va fi întotdeauna aceeași: 1 din 5. Această selecție reprezintă varietatea valorilor posibile pentru criteriul respectiv. Să presupunem acum că ne uităm mai îndeaproape la numărul de titluri din fiecare deceniu disponibile efectiv în colecția pe care o prelevăm. Este mai mult decât probabil că acest număr va varia semnificativ: de exemplu, am putea observa că există 2000 de titluri publicate în deceniul x și numai 100 în decada y. Pentru a reprezenta statistic această populație, ar trebui să o facem de 20 de ori mai probabil ca un titlu ales aleatoriu să vină din decada x decât din decada y. Deoarece numărul total de titluri pe care le putem alege este destul de mic în raport cu numărul total disponibil în realitate, aplicarea strictă a acestui principiu ar putea însemna că nu putem alege deloc titluri din câteva decenii. Acesta este motivul pentru care preferăm să facem eșantionarea să reprezinte mai degrabă varietate decât frecvență; alt motiv este că nu putem alege un număr fracționat de titluri. Când începem să analizăm mai mult de un criteriu, sarcina de a ne asigura că numerele din eșantionul nostru reflectă cu acuratețe distribuția tuturor valorilor din întreaga colecție devine complexă.

Urmând abordarea reprezentării varietății unei colecții, trebuie să decidem care dintre criterii este echilibrat în ce fel și care interferează cu alte criterii. De exemplu, este posibil să dorim să alegem în mod echilibrat romane de la autori și bărbați. Acest lucru poate însemna că în totalul tuturor romanelor o jumătate va fi de la autori de sex feminin. Fără nicio altă

reglementare, am putea avea mai mulți autori de sex feminin într-un deceniu decât în alte decenii. Dacă dorim să avem un număr egal de autori de sex masculin și de sex feminin în fiecare deceniu, trebuie să conectăm criteriul genului autorului cu criteriul timpului. Făcând acest lucru, ar putea complica procesul de selecție (adică găsirea de romane pentru această proporție în fiecare deceniu al perioadei în cauză). Deci, trebuie să se decidem care categorii trebuie să fie prezente într-un mod echilibrat în corpus.

d. Cerințe privind criteriile de eșantionare:

Conform proiectului, designul corpusului ar trebui să fie echilibrat în ceea ce privește limba și data publicării textelor. Aceasta înseamnă că acest corpus nu trebuie să se bazeze exclusiv pe criterii cronologice, ceea ce înseamnă că e nevoie de un text din fiecare an al perioadei în cauză. Principalul criteriu de eșantionare „limba” nu va necesita includerea traducerilor. Se ia în considerare prima ediție a unui roman sau alte ediții ale acestor romane. Roman, înseamnă ediția cărții, excluzând astfel romane doar tipărite în reviste. Dacă luăm în considerare edițiile unui roman, aceste ediții ar trebui să fie disponibile în mod liber (licențe gratuite pentru reutilizarea acestora.) Prima ediție este cea mai interesantă din punct de vedere filologic, deoarece reprezintă textele autentice ale autorilor, îngrijite și scrise conform normei literare. Se vor combina toate formele de cuvinte, care sunt separate prin linii oblice. În momentul de față, trebuie să presupunem că nu există instrumente de normare (suficient de bune) pentru fiecare limbă. Edițiile ulterioare ale unui roman pot fi deja normate. Acest lucru ar putea duce la reprezentări diferite de text în ELTeC, care ar trebui indicate în metadata. Considerând, de asemenea, edițiile mai târziu disponibile ale unui roman au două avantaje: În primul rând, membrii acțiunii COST pot deja să ofere documente text (html, TEI etc.) editate ulterior și, în unele limbi, ar putea fi mai ușor să găsească mai târziu ediții care există deja într-un format care poate fi citit de mașină (în acest fel nu trebuie să depunem eforturi în digitizarea acestora).

Disponibilitatea electronică nu ar trebui să fie un criteriu de eșantionare principal. Un text nu trebuie exclus din ELTeC deoarece nu este digitizat, dar trebuie exclus, dacă textul nu poate fi disponibil în mod liber în ELTeC. Dacă utilizăm doar disponibilitatea ca criteriu de selecție, suntem expuși riscului de a copia proiecte precum "Gutenberg", de exemplu. Apoi avem nevoie de criterii suplimentare, care pot fi aplicate fără să fie nevoie să cunoașteți (citiți) textele în cauză. Criteriile trebuie verificate fără o cunoaștere aprofundată a textelor. În caz contrar, acest lucru se va opune obiectivului întregii acțiuni și abordării metodice a lecturii îndepărtate. Criteriile trebuie să fie operaționale, ceea ce înseamnă că pot fi decise din metadatale de text. Aici, se definesc metadatale de text într-un domeniu mai larg decât doar metadatale bibliografice clasice. În acest fel, designul corpus interacționează cu metadatale. Unele metadata ale textului pot fi folosite drept criterii de eșantionare. Aceste criterii sunt criterii text-externe și -interne (cf. Hunston 2008) pe care trebuie să ne bazăm pe atunci.

Sugestia este să se utilizeze un tabel online ca mijloc de colectare a nominalizărilor pentru includerea în ELTeC, dar alte metode sunt fezabile.

Criterii de eșantionare

Nivelul 1 Criteriul eligibilitate:

Pentru a fi inclus, un text trebuie:

- Să fi fost publicat pentru prima oară ca o carte între 1850 și 1920, sub-grupat și împărțit în mod egal într-o perioadă de zeci de ani.
 - Să fi fost publicat pentru prima dată într-o țară europeană. [fără să fie chiar „primul” din acea decadă]

- Să fie un roman, adică o narațiune de proză fictivă cu o lungime minimă de 10.000 de cuvinte.

- Să fi fost inițial scrise în limba subcolecției date

Criteriul compoziției sau nivel 2.

Printre romanele din fiecare limbă, subcolecția trebuie să conțină:

- cel puțin 10% -50% au fost scrise de autori de sex feminin pentru subcolecția limbii.
- cel puțin 10 autori sunt reprezentați cu trei romane.
- cel puțin 30% sunt romane foarte canonizate, cel puțin 30% ar trebui să fie romane non-canonizate, bazate pe retipărirea a două grupe:

1 Grup: canon. retipărite de mai multe ori

2. Grupa: non-canon. nu sau o dată retipărită, perioada: 1980-2000

cel puțin 20% sunt romane scurte (10-50k cuvinte-token), cel puțin 20% sunt romane lungi (> 200k cuvânt-token).

3. Redefinirea transnațională a periodizărilor din istoria literară națională prin intermediul unei specii literare: romanul

- Data: 1850 - 1920
(prima etapă)

- Se va împărți în decenii

- grupa A (1850-1860)
- grupa B (1861-1870)
- grupa C (1871-1880)

- grupa D (1881-1890)

- grupa E (1891-1900)

- grupa F (1901-1910)

- grupa G (1911-1920)

- Întrebare deschisă: Ar trebui să extindem perioada până în 1840?

Metadate pentru textele din ELTeC

Limba textului

MoA definește limbile care urmează să fie eșantionate. Nu propune diferențierea variației regionale (de exemplu, în limba germană), nici a variațiilor geografice (de exemplu, francezii din Belgia sau Franța sau Elveția). Aceasta presupune numai tipuri de limbi europene, astfel încât engleza exclude engleza americană; franceza exclude Quebecois.

Întrebare deschisă: Poate câteva excepții: - Locul publicării este uneori o problemă: de ex. pentru romanele portugheze publicate în publicații braziliene sau autori români, croați publicați în Germania.

Limbi posibile pentru prima iterație: olandeză, engleză, franceză, germană, greacă, italiană, poloneză, portugheză, rusă, spaniolă, maghiară

Numărătoarea edițiilor

Propunem să utilizăm de câte ori este reprodusă o lucrare, ca o măsură obiectivă a recepției, folosind categorii cum ar fi:

scăzut: retipărită de mai puțin de 10 ori

mare: reprodus de mai mult de 100 de ori

mediu: retipărită de 10 până la 100 de ori

Sexul autorului

- Utilizăm următoarele trei categorii pentru genul de autor actual (nu este revendicat)

Masculin

Feminin

mixt (nedefinit sau mai mult de un autor)

- Lungime:

Ar trebui să încercăm să includem o varietate de lungimi

scurt (mai puțin de 5000 de cuvinte)

mediu (5000 - 20000 de cuvinte)

lung (mai mult de 20000 de cuvinte)

- Felul romanului: Este o problemă deschisă cum se clasifică romanele tematic. Nu e clar cum să poate folosi acest criteriu de eșantionare.

Tema principală

Tabelul următor sugerează numărul minim și maxim de titluri care trebuie selectate pentru fiecare criteriu. De exemplu, pentru fiecare limbă, s-a propus selectarea între 80 și 120 de titluri diferite. Dintre acestea, nu vor reveni mai mult de 20 de la fiecare perioadă dată definită mai sus. Dintre acestea, se va încerca să existe între 5 și 10 exemple din fiecare dintre categoriile de reprint definite (mare, mediu, scăzut). Dintre acestea, numărul produs de autori va fi cuprins între 5 și 8, precum și numărul de autori de sex feminin și numărul emis de autori de sex necunoscut sau nedeterminat.

Limba Data Reprint Autor 80 - 120 20 5-10 5-8

Metadate pentru textele din ELTeC

Afișăm aici elementele de metadate care trebuie colectate pentru fiecare text. Acestea vor fi furnizate de componente specifice ale structurii TEI Header, ca definiție în hârtie WG privind Encoding.

Vezi propunerea de Encoding pentru mai multe detalii:

titlu	a treia persoana
subtitlu	povestitorul autorului
data publicării	canonicitate / recepție
loc de publicare	evaluat de un canon: y / n
editor	canon
serie	Cuvinte cheie
editor	de la OPAC? alții? Proprii?
autor	limba
Nume	posibil: zona de limbă, tipul de limbă (de ex. germană, bavariană)
sex	Referința sursei (dacă este disponibilă)
limba maternă	de exemplu. DTA, textgrid etc.
locul nasterii	
introducerea unei baze de date a unei persoane, cum ar fi GND, dacă este disponibilă	
mărimea	
în cuvinte / în jetoane	
pagini	
subiecte (vezi Falkentheorie)	
politică, criminalitate, spionaj, provincial, școală, aventură, război, credință, intern, natură, fabrica	
subgen	
lucrare în curs de dezvoltare	
Narator	
prima persoana	

Cazuri de primă utilizare a corpusului:

1. intertextualitatea: cum sunt menționate lucrările literare
2. constelații de caracter: măsuri de rețea
3. MoU afirmă „atribuirea de autor, modelarea temelor, analiza rețelei de caractere, analiza stilistică”
4. Ce tipuri de locuri / nume de locuri sunt descrise în diferite romane
5. proprietăți structurale, organizare formală
6. descrierea caracterelor; tipuri de caractere; cititorii ca personaje
7. metodele de atribuire a stilului de autor stilometric funcționează în toate limbile în același mod
8. Ce mănâncă oamenii
9. locație, locuri unde participă povești. morfo-sintaxă, lizibilitate; de exemplu. cuvinte / propoziții
10. despre metafore
11. trăsăturile naratologice vorbesc direct
12. prezentarea altor culturi europene
13. analiza sentimentului
14. aspecte bibliometrice: istoricul cărților
15. dezvoltare diacronică; locul publicării; gen
16. adresarea formularelor
17. Evoluția și validarea mișcărilor literare; definiție empirică
18. expresii temporale
19. toate cele de mai sus într-o perspectivă comparativă variind de ex. bărbat / femeie, data, locul
20. subgenuri?
21. rata și măsurabilitatea schimbării; modul în care se răspândește inovația; atât în subiect, cât și în modul de exprimare
22. Idiolecte de caractere; locuri
23. evoluția cuvintelor în timp
24. coerența locală; coeziunea; evoluția de la realism la modernism.

4. Concluzii: problema translării & exportării romanelor din istoriile literare naționale

În cazul unui proiect de tip distant reading, posibilitatea ca literatura română să se afle pe harta literaturii europene într-o anumită perioadă este condiționată de efortul conjugat al mai multor actori în timp: criticul/ istoricul literar, bibliograful, bibliologul și echipa de informaticieni din cadrul bibliotecii (naționale, județene, academice, metropolitane), finanțatorul (Primăria, universitatea, Academia, consiile județene), echipa de cercetare a proiectului.

În cazul învățământului universitar actual din România lipsa a unui domeniu de studiu denumit generic *Digital humanities* este un element, care prin utilizarea sa ar putea schimba coordonatele de percepție și difuzare a literaturii române în lume.

Bibliografia primară pentru acest domeniu formată din inventare de corpusuri pe specii literare și perioade (*Dicționarul cronologic al romanului românesc* proiect realizat de Institutul de lingvistică și istorie literară „Sextil Pușcariu” al Academiei Române), sau inventare de lucrări traduse în limbile de circulație europeană, pe epoci istorice (Bibliografia titlurilor traduse, Bibliografia traducerilor din literatura română, *Bibliografia relațiilor literaturii române cu literaturile străine în periodice* coordonată de profesorul Dan Grigorescu și realizată la Institutul de critic și Istorie Literară George Călinescu din București) reprezintă primul pas în acest demers.

Împachetarea informatică a conținuturilor literare sub formă de corpus reprezintă provocarea referitoare la accesarea acestora, iar aceste riscuri trebuie evaluate și rezolvate de comun acord cu învățații umaniști interesați de dezvoltarea domeniului digital humanities în România, de producătorii de softuri și harduri, de specialiștii bibliotecilor digitale din țara noastră.

BIBLIOGRAPHY

- Birkerts, 1994: Birkerts, Sven. *The Gutenberg Elegies: The Fate of Reading in an Electronic Age*. New York: Fawcett Columbine.
- Car, 2013: Carr, Nicholas. 'Is Google Making Us Stupid? What the Internet is Doing to Our Brains'. *The Atlantic Magazine*. 1.7.2008. Web. 20.5.2013. Web.
- Carr, 2010: Carr, Nicholas. *The Shallows: What the Internet is Doing to Our Brains*. New York: W.W. Norton.
- Hayles, 2012: Hayles, N. Katherine. *How We Think: Digital Media and Contemporary Technogenesis*. Chicago: University of Chicago Press.
- Marcus, 1963: Solomon Marcus, *Lingvistica matematică. Modele matematice în lingvistică*. Ed. Didactică și Pedagogică. București, 220 p.
- Marcus, 1964: Solomon Marcus, *Gramatici și automate finite*. Ed. Academiei, București, 256 p.
- Marcus, 1966: Solomon Marcus, Edmond Nicolau, Sorin Stati *Introducere în lingvistica matematică* București, Editura științifică și enciclopedică, 344p.
- Marcus, 1966: Solomon Marcus, *Introducere în lingvistica matematică*. Ed Științifică, București, 336 p (în colaborare cu Edmond Nicolau și Sorin Stati)
- Marcus, 1966: Solomon Marcus, *Lingvistica matematică* (a doua ediție, revizuită și completată cu patru capitole noi). Ed Didactică și Pedagogică, București, 254p
- Marcus, 1967: Solomon Marcus, *Algebraic Linguistics; Analytical Models*. Academic Press, New York, XIV + 254 p.
- Marcus, 1967: Solomon Marcus, *Introduction mathématique a la linguistique structurelle*. Dunod, Paris, XII + 282 p.
- Marcus, 1969: Solomon Marcus, *Algebraicke modely jazyka*. Ed. Academia, Prague, 289 p.
- Marcus, 1970: Solomon Marcus, *Introduzione alla linguistica matematica*. Casa editrice Riccardo Patron, Bologna, 448 p. (in collab. with E. Nicolau and S. Stati).
- Marcus, 1970: Solomon Marcus, *Proceedings of the Symposium on Algebraic Linguistics held 10-12 February 1970, Smolenice*. Publishing House, Slovak Academy of Science, Bratislava, (in colaborare cu Jan Horecky și Laszlo Kalmar).
- Marcus, 1970: Solomon Marcus, *Teoretiko-mnozestvennye modeli jazykov*. Ed. Nauka, Moscova, 1970, 332 p. (translation of the first five chapters of the book 10 and of the last chapter of the book 9).
- Marcus, 1973: Solomon Marcus, *Mathematische Poetik*. Ed. Academiei, București-Athenaum Verlag, Frankfurt am Main. 437 p.
- Marcus, 1974: Solomon Marcus, *Matematicka Poetika*. Ed. Nolit, Belgrad. 337 p.
- Marcus, 1974: Solomon Marcus, *Poetics and Mathematics*. Special issue of the journal POETICS, Mouton, The Hague, no.10. (editor și coordonator).
- Marcus, 1975: Solomon Marcus, *Semiotica folclorului. Abordare lingvistico-matematică*. Ed. Academiei, București. 268 p.(co-autor)
- Marcus, 1975: Solomon Marcus, *Semiotica folclorului. Abordare lingvistico-matematică*. Editura Academiei, București. (editor și studiu introductiv).
- Marcus, 1976: Solomon Marcus, *Matematicka analyza ctena podruhe*. Ed. Academia, Prague, 234 p.

- Marcus, 1977: Solomon Marcus, *A nyelvi szépség matematikája*. Ed. Gondolat, Budapest, 400 p.
- Marcus, 1977: Solomon Marcus, *Metode distribuționale algebrice în lingvistică*. Ed. Academiei, București, 256 p. (co-autor).
- Marcus, 1977: Solomon Marcus, *Metode distribuționale-algebrice în lingvistică*. Editura Academiei, București, 1977 (editor și studiu introductiv).
- Marcus, 1977: Solomon Marcus, *The formal study of drama*. Special issue of the journal POETICS, North Holland, Amsterdam, vol.6, no.3/4, (editor).
- Marcus, 1978: Solomon Marcus, *Introduccion en la linguistica matematica*. Ed. Teide. Barcelona, 386 p. (revised and completed Spanish translation of the book 5).
- Marcus, 1978: Solomon Marcus, *La semiotique formelle du folklore. Approche linguistico-mathematique*. Ed.Klincksieck, Paris - Editura Academiei, București, (editor și studiu introductiv).
- Marcus, 1978: Solomon Marcus, *La semiotique formelle du folklore. Approche linguistico-mathematique*. Ed. Klincksieck, Paris - Ed. Academiei, București, 309 p.
- Marcus, 1981: Solomon Marcus, *Contextual ambiguities in natural & artificial languages*. Vol. 1, Ed. Communication and Cognition, Ghent, Belgium, 138 p.
- Marcus, 1981: Solomon Marcus, *Contextual Ambiguities in Natural and in Artificial Languages*, vol.1, Communication and Cognition, Ghent, Belgium, (prefațator și coordonator).
- Marcus, 1981: Solomon Marcus, *Semiotique roumaine*. Tipografia Universității din București, (în colaborare cu P.Miclău).
- Marcus, 1981: Solomon Marcus, *Snmeia gia ta snmeia*. Ed. Pneumatikos, Atena, 1981, 119 p.
- Marcus, 1981: Solomon Marcus, *Theorie et pratique de la reception*. Special issue of the journal "Degres", Brussels, (în colaborare cu I.Coteanu, P.Miclău și R.Munteanu).
- Marcus, 1982: Solomon Marcus, *Semiotica matematică a artelor vizuale*. Editura științifică și enciclopedică, București, (editor și studiu introductiv).
- Marcus, 1983: Solomon Marcus, *Contextual Ambiguities in Natural and in Artificial Languages*, vol.II, "Communication and Cognition", Ghent, Belgium, (prefațator și coordonator).
- Marcus, 1984: Solomon Marcus, *The Formal Study of Drama, II*. Special issue of the journal POETICS, Amsterdam, vol.13, no.1/2, (editor și coordonator).
- Marcus, 1986: Solomon Marcus, *To Paradocso*. Ed. Pneumatikos, Atena, 126 p.
- Marcus, 1996: Solomon Marcus, *Language, Logic, Cognition and Communication; A Semiotic, Computational and Historical Approach*. Report 9/96. Grup de Recerca en Linguistica Matematica i Enginyeria del Llenguatge. Reports Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, Spain, 184 p.
- Marcus, 2004: Solomon Marcus, *Mathematics in Romania*, Baia Mare, CUB Press 22, 84 p.
- Marcus, 2007: Solomon Marcus, *Words and languages everywhere*, Polimetrica, International Scientific Publisher, 542 p.
- Marcus, 2010: Solomon Marcus, *Singurătatea matematicianului*, Editura Liternet, colecția Palimpsest.
- Moretti, 2013: Moretti, Franco *Distant Reading*, Verso, London, New York.
- Moretti, 2015: Moretti, Franco *Atlas of the European Novel 1800-1900* Verso, London, New York.
- Moretti, 2014 a: Moretti, Franco *The Bourgeois Between History and Literature* Verso, London, New York.

- Moretti, 2014 b: Moretti, Franco *The Way of the World The Bildungsroman in European Culture New Edition*, Verso, London, New York.
- Sosnoski, 1999: Sosnoski, James J. 'Hyper-Readers and Their Reading-Engines.' *Passions, Politics, and 21st Century Technologies*. Ed. Gail E. Hawisher und Cynthia L. Selfe. Urbana: Utah State University Press, 161–77.
- Stein, 2015: Stein, Bob. 'A Taxonomy of Social Reading: A Proposal'. The Institute for the Future of the Book. June 10, 2015.

USEFUL TOOLS FOR THE EXPERT SPEAKER

Mioara Mocanu and Lucia Alexandra Tudor

Assoc. Prof., PhD, Lecturer, PhD – "Gheorghe Asachi" Technical University of Iași

Abstract. The learning of a foreign language means to choose the means of free, multiple, varied expression within the communicative process. Amongst the instruments useful to the learner of a foreign language one may count, undoubtedly, the bilingual dictionary which may be general or specialized. An extremely important work instrument aimed at in the paper herein is Dicționarul explicativ german-român de verbe cu particulă oscilantă și neoscilantă (The Explicative German – Romanian Dictionary of Verbs with Oscillatory and Non-oscillatory Particle), by I. Petrariu, a book recently published (in 2016), comprising, in limited and specialized format, a significant number of German verbs, selected according to the morphological syntactic criterion of separability / inseparability of the particle.

The work herein highlights the importance of the verb and its particle within the language, particularly stressing upon verbal prefixation, regarded as means to form words, alongside derivation and composition. Especially after the 1920's, German linguists (for instance, H. Paul, W. Henzen, J. Erben, W. Fleischer, H. Vater, H. Weinrich, G. Zifonun) have begun to delve into the study of verbal prefixes, searching clearer possibilities to define, classify and discriminate them, as opposed to other morphologic units (particles, affixes, suffixes). Bringing into discussion this highly sensitive topic, we wish to underline, besides the complexity of the linguistic phenomenon, equally the need to edit a series of specialized works, such as the dictionary aforesaid. Hence, focusing on an aspect of great difficulty of German, its role is no other than to pave the way for its better mastery / learning.

Keywords: work instruments, expert speaker, means of expression, specialized bilingual dictionary, prefixation phenomena.

1. Introducere

Învățarea unei limbi străine înseamnă alegerea mijloacelor de expresie liberă, multiplă, variată în cadrul procesului comunicativ. Printre instrumentele extrem de utile în sfera didacticii limbilor se numără dicționarul bilingv, alături de manuale, caiete de exerciții, cursuri, inclusiv cele în sistem e-learning etc. Este bine cunoscut faptul că în procesul de învățare a unei limbi străine orice cuvânt este important prin ceea ce semnifică și din acest punct de vedere dicționarul are ca funcție capitală aceea de a prezenta cuvintele și de a le explica sensurile. O definiție potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române ne lămurește asupra faptului că dicționarul sau lexiconul este ceea ce „Operă lexicografică cuprinzând cuvintele unei limbi, ale unui dialect, ale unui domeniu de activitate, ale unui scriitor etc., organizate într-o anumită ordine (de obicei alfabetică) și explicate în aceeași limbă sau traduse într-o limbă străină“. De asemenea, pe Wikipedia.org îl găsim definit drept „lucrare lexicografică care cuprinde o parte semnificativă dintre cuvintele unei limbi, ale unui dialect, ale unui domeniu al științei, literaturii, artei etc., așezate într-o anumită ordine (de obicei alfabetică), având în general definiția sensurilor cuvântului împreună cu pronunție, etimologie și alte informații, sau o listă de cuvinte însoțite de traducerile lor într-o altă limbă“.

În ceea ce privește dicționarele bilingve - și dorim să ne referim aici la cele concepute pentru învățarea limbii germane - recunoaștem că deseori simpla notare a unui cuvânt sau expresii nu poate lămurii un începător asupra modului în care trebuie alcătuite propozițiile. La

drept vorbind, înregistrarea doar la forma de infinitiv a verbului, de exemplu, cu explicarea câtorva înțelesuri ale sale pot fi insuficiente dacă se neglijează faptul că verbul respectiv cere un anumit caz sau prepoziții diferite în funcție de sens. La atari dificultăți se adaugă și prezența particulei care, dincolo de sensul pe care îl atrage, are însemnate repercusiuni în organizarea frastică, influențată, după cum bine se știe, de valența sintactico-semantică a verbului ca și de recțiune. Chiar și un dicționar german-român de mari dimensiuni, cum este cel al Academiei Române¹ nu reușește să cuprindă toate fațetele sub care se poate înfățișa, într-un context sau altul, un anume cuvânt-titlu. În articolul de față ne interesează să prezentăm un tip mai special de dificultate a limbii germane existentă în zona verbului și legat de acest subiect să evidențiem utilitatea unor lucrări lexicografice recent publicate având caracter explicativ. Vrem să ne referim în primul rând la *Dicționarul explicativ german-român de verbe cu particulă oscilantă și neoscilantă* al lui Ioan Petrariu (PIM, Iași, 2016, 615p.) care focusează pe categoria verbelor prefixate, așadar pe un compartiment lexical bine delimitat. O altă carte apărută relativ recent care ia în atenție aceași categorie gramaticală, dar care repertoriază cuvintele în scopuri total diferite, este dicționarul lingviștilor Octavian Nicolae și Ulrich Engel (*Dicționar de verbe germane*, Polirom, Iași, 2012, 493p.).

2. Importanța verbului și a particulei sale în limbaj

Începem această discuție prin a sublinia faptul că verbul în calitate de predicat are o dublă însemnătate în cadrul comunicării verbale și scrise: prin ce exprimă - acțiuni, procese, stări - pe de o parte, și prin ceea ce așează în relație, pe de alta. Datorită acestor calități, verbul constituie cel mai complex domeniu al științei limbajului, rolul său fiind unul determinant în apariția în plan sintactic, dar și lexical, a unor structuri verbale restrânse (locuțiuni, frazeologisme) sau mai vaste. Cantitativ vorbind, această parte de vorbire reprezintă numai 25% din lexicul german, după cum precizează Johannes Erben², dar deține o „funcție centrală” în cadrul formării propozițiilor³. Și în concepția lui Hans Glinz⁴, verbul se distinge ca element fundamental pentru actul comunicării - ceea ce ne dă dreptul să afirmăm că (și) datorită lui limbajul este cheie către lume, acea lume pe care (doar) verbul o pune în mișcare.

Pentru învățarea verbului german, foarte important, pe lângă flexiune și regimul prepozițional (care adesea nu coincide cu cel din limba română, antrenând diferențe de sens la schimbarea regimului) este fenomenul prefixării, înțeles drept un caz mai special (al regulilor) de formare și compunere, prezent la nivelul limbii germane și considerat de către lingviști specific ei. De altfel, oricine deschide o carte sau un cotidian în limba germană poate observa cu ușurință, dacă și-ar propune să le inventarieze, abundența frazelor ca și a locuțiunilor conținând astfel de verbe, acestea fiind preferate datorită puterii lor expresive deosebite. Spre deosebire de prefixele din limba română (de ex.: *a zice* - *a contrazice*, *a prezice* etc.), cele germane impresionează prin numărul lor, prin diversitatea semantică și aspectuală pe care o imprimă cuvântului, iar dacă ne referim la prefixul separabil, acesta se supune unor reguli clare de poziționare în frază. De exemplu, un verb ca *sprechen* (*du sprichst, er spricht*), *sprach, gesprochen* („a vorbi”) este înregistrat în genere cu 16 particule,

¹ Facem trimitere la un material extrem de util și foarte cunoscut, precum cel al autorilor K. Klaster-Ungureanu, I.-G. Lăzărescu., M. M. Moise *et al.*, *Dicționar german-român*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Jorgu Jordan și Al. Rosetti”, 2 vol., Ediția a III-a, Univers enciclopedic, București, 2010.

² J. Erben. *Deutsche Grammatik. Ein Abriß*, Max Hueber Verlag, München, 1972, p. 20.

³ *Idem*, p. 21.

⁴ H. Glinz situează verbul pe locul întâi printre cele 5 părți de vorbire stabilite de el: verb, substantiv, pronume, adjectiv, particulă (cf. *Der deutsche Satz: Wortarten und Satzglieder wissenschaftlich gefasst und dichterisch gedeutet*, 7. Auflage, Schwann, Düsseldorf, 1972, p. 30). Cf. și Glinz, *Die innere Form der Sprache*, Bern, 1961, p. 96 și următ.

dintre care 12 sunt separabile și restul de 4 neseperabile (*besprechen*, „a discuta“, *entsprechen*, „a corespunde“, *versprechen*, „a promite“, *widersprechen*, „a contrazice“). Multe dintre accepțiunile sale, deși diferite, sunt transparente la traducere deoarece interferează adesea cu sensurile bazei și/ sau ale particulei. În special când vine vorba de particula detașabilă și conținutul ei semantic, trebuie spus că *prepoziția* posedă o mai mare flexibilitate noțional-lexicală. Gramatica germană clasează, de exemplu, morfemul *ab* în trei grupe: prepoziție, adverb și prefix. Când este considerat prefix, un astfel de morfem este notat cu o liniuță de unire, de exemplu: *ab-* și definit drept „silabă antepusă separabilă și mereu accentuată“⁵. Totuși Erben (1993: 432) opinează că este extrem de dificil de diferențiat între prefixe, particule și prepoziții, fără însă a adânci analiza prefixelor separabile.

Ca unități de compunere a cuvintelor, prefixele germane nu apar doar în alcătuiri singulare și aleatorii, nu reflectă doar situații ocazionale care iau naștere în fluxul vorbirii, ci au și calitatea de a crea câmpuri lexicale formate pe baza unui singur element. Hadumod Bußmann definește prefixele drept „elemente de compunere ce se așează în fața rădăcinii verbului formând serii“⁶. Luând ca exemplu câteva compoziții cu adverbul *zurück* („înapoi“, „în urmă“) cum ar fi *zurückblicken*, *zurückgeben*, *zurückgehen* etc., observăm că prefixul aduce aceeași informație semantică: a privi, a da, a merge *înapoi*. În combinații cu alte părți de vorbire, cuvântul *zurück* fie își păstrează forma, fie îl pierde pe *zu* ca în cazul substantivelor derivate din verbele citate mai sus: *Rückblick* („retrospectivă“), *Rückgabe* („restituire“), *Rückgang* („diminuare“, „scădere“). Se întâmplă însă ca singur semantismul verbului să decidă asupra separabilității sau inseparabilității. Verbele compuse cu *wieder* („din nou“, „iarăși“) creează și ele serii și sunt separabile; în schimb *wiederholen* face excepție; e separabil când face trimitere la un sens concret, „a readuce“, și nu se separă dacă înseamnă „a repeta“.

Înainte de a face prezentarea celor două materiale noi din sfera didacticii limbii germane ca limbă străină, anunțate în introducere, considerăm oportun să readucem în atenție câteva chestiuni teoretice utile despre fenomenul prefixării verbale și despre rolul particulei, cu influență certă atât asupra semanticii cuvintelor cât și asupra topicii propoziționale. Pentru că în fond, particula verbală, fie oscilantă fie nu, are darul prețios de a ne conduce spre înțelegerea finețurilor limbajului, de a ne stimula să-i surprindem straturile, nuanțele și diferențele. Ne permitem să detaliem subiectul în capitolele care urmează și pentru că ele pot constitui, prin conținutul lor, argumente serioase în favoarea susținerii unor inițiative, precum aceea foarte curajoasă a lui Ioan Petrariu, de a edita și materiale didactice de format specializat.

2.1. Fenomenul prefixării verbale

Prefixarea se constituie în mod(el)ul cel mai răspândit de formare a verbelor germane și prin aceasta, ea poate fi definită drept parte a lexicologiei dar și a morfologiei. Datorită ei, limba germană și-a păstrat specificul, adică germanitatea, ocolind astfel, sau reducând la minimum, apelul la neologisme. O dovadă peremptorie în acest sens este faptul că marea masă a prefixelor se asociază verbului german autentic și nu celor împrumutate din alte limbi. În gramatica germană actuală, această operație se numește *Präfixbildung*. Lingviștii W. Henzen⁷ și W. Fleischer⁸ consideră prefixarea cel de-al treilea tip de compoziție lexicală

⁵ A se vedea explicațiile și clasificarea efectuată de W. Fleischer în studiul «Grundzüge der Wortbildung des Verbs in der deutschen Sprache der Gegenwart», in: *Probleme der Sprachwissenschaft*, pp. 408-432, Verlag Enzyklopädie, Leipzig, 1971.

⁶ H. Bußmann, *Lexikon der Sprachwissenschaft*, A. Körner-Verlag, Stuttgart, 1990, p. 598.

⁷ W. Henzen, *Deutsche Wortbildung*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1965.

alături de compunere și derivare. Henzen⁹ separă prefixarea de formarea cuvintelor compuse în genere, apariția prefixului avându-și explicația în evoluția istorică a limbii germane. În funcție de modalitățile de compunere, iau naștere forme verbale noi, diverse, având ca punct de plecare un verb, de exemplu, *sehen* („a vedea”): *ansehen*, *wiedersehen*, *versehen* („a privi”, „a revedea”, „a prevedea cu”)etc.

Particulele sunt elemente *invariabile*, adică nu joacă niciun rol în clasificarea cuvântului ca verb: nu se conjugă, nu se declină și nici nu se compară, dar au importanță dacă le cercetăm sub aceste două aspecte: semantic și comunicativ. De asemenea, ele nu influențează modalitatea de conjugare a verbelor pe care le însoțesc/ întregesc, clasificate din punct de vedere morfologic în două mari grupe: tari și slabe.

Reamintim aici faptul că limba germană dispune de un număr foarte important și din ce în ce mai crescut de verbe cu prefix. Se consideră prefix sau particulă acel morfem nonverbal care stă înaintea verbului simplu, la infinitiv sau participiu, ca prim constituent în cadrul structurii morfematice a verbului. În limba germană, el poartă diferite denotații: *Präfix*, *Partikel*, *Vorsilbe*, *Verbzusatz*. Dintre aceste trei denumiri, U. Engel¹⁰ rezervă termenul de *Verbzusatz* exclusiv prefixelor separabile. El constată că prefixele străine fuzionează numai cu verbe străine, în timp ce despre cele native el arată că sunt cele mai productive, deoarece se pot atașa în mod aleatoriu. Ținând cont de criteriul accentuării, al separabilității și de cel al originii, Engel¹¹ împarte prefixele în patru categorii:

- Prefixe native: *be-*, *ge-*, *ent-*, *er-*, *miß-*, *ver-*, *zer-*;
- Prefixe străine: *de-*, *dis-*, *in-*, *re...*;
- Prefixe separabile/ neseperabile : *durch-*, *hinter-*, *über-*, *um-*, *unter-*, *wider-*, *wieder-*;
- Prefixe separabile: *ab-*, *an-*, *auf-*, *aus-*, *bei-*, *ein-*, *fehl-*, *los-*, *mit-*, *nach-*, *vor-*, *weiter-*, *zu-*, *zurecht-*, *zusammen-*.

Grosso modo prefixarea este înrudită cu derivarea ca modalitate de adăugare a unor unități înainte și după radical și astfel verbul cu particulă poate proveni din:

a) substantiv: *Anspruch - beanspruchten*; *Hitze - erhitzen*, sau

b) adjectiv/adverb: *arm - verarmen*; *fähig - befähigen*; *fern-entfernen*; *warm - erwärmen*. Aceleași prefixe apar sincron atât ca prefixe nominale cât și ca prefixe verbale: *Besuch* („vizită”) și *besuchen*; *Vertrag* („contract”) și *vertragen*; *Entgelt* („plată”, „despăgubire”) și *entgelten*; *Erlass* („ordin”, „decret”) și *erlassen*.

Principalul semn distinctiv al prefixării este modalitatea de *accentuare* a particulei. În discursul oral, particulele separate de verb sunt bine accentuate (urmate eventual și de o scurtă pauză de respirație): *Wir rechnen die Summen **aus** und tragen sie in die Tabelle **ein*** - Calculăm sumele și le trecem în tabel.

Prefixele *neseperabile* considerate drept *clasice*, adică motivate istoric, sunt mai reduse ca număr. La rostire, ele sunt neaccentuate și se disting semantic de cele separabile prin faptul că nu au sens în sine și nu se încadrează în vreo categorie gramaticală (prepoziție, substantiv, adjectiv, adverb). Recunoaștem un verb neseperabil prin accentul pus pe (silaba principală din) radicalul său, **nu** pe particulă; a se compara situația verbului de bază, *zahlen* („a plăti”), precedat de un prefix neseperabil: *bezahlen* („a plăti”) și de unul separabil *anzahlen* („a plăti un acot”) ¹².

⁸ W. Fleischer, *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*, Bibliogr. Inst., Leipzig, 1982.

⁹ W. Henzen, *idem*, p. 98.

¹⁰ U. Engel, *Deutsche Grammatik*, Julius Groos, Heidelberg, 1988.

¹¹ *Idem*, p. 439.

¹² În timpul conjugării, verbul cu particulă neseperabilă se comportă asemenea oricărui verb lipsit de particulă. Forma de participiu trecut nu este semnalizată de silaba *ge-*: *bezahlen*, *bezahlte*, *bezahlt* (*Ich habe die Ware in bar bezahlt* - Am plătit marfa în numerar), față de: *anzahlen*, *zahlte an*, *angezahlt* (*Wie viel hast du angezahlt?* -

2.2. Semantica verbului cu prefix

Prin extinderea la stânga a cuvântului, partea evidențiată de prefixare permite ca înțelesul lui să devină și „vizibil“ interpretării semantice. Silabele, cele detașabile și mutabile, cu rol de prefix imprimă verbului un anumit sens, unul adesea diferit față de cel caracteristic bazei. Prefixele *stabile*, adică *neseeparabile*, formează împreună cu verbul un tot unitar, în care nu mai există decât o silabă principală (neaccentuată, după cum am arătat mai sus). Dintre acestea sunt de semnalat în primul rând clasicele *be-* și *ver-* care se disting și în prezent prin frecvența lor deosebită (*be-* cu un procent de 25%, *ver-* cu 45%) precum și prin evantaiul semantic foarte divers pe care îl imprimă cuvintelor. Prefixul *ver-* asigură, de exemplu, o diversitate semantică sporită unor verbe din limbajul obișnuit ca și celor din sfera tehnică: procesare (*verarbeiten*), înstrăinare de bunuri (*verkaufen*), pierdere (*versäumen*), acțiune realizată incorect, greșit (*sich verschreiben*), dotarea cu o substanță nocivă (*vergiften*), cu elemente de distanțare (de exemplu, cu grilaj: *vergittern*), acoperirea cu stratul de material precizat de verb (*verkupfern* = „a cupra“). Cuvinte precum *verleimen*, *verketten*, *verschrauben* cuprind și ele mențiunea materialului sau a obiectului de îmbinare, de fixare (cu lipici, lanț, șurub). Prefixele *miss-* și *ge-* sunt rare; ele aparțin atât domeniului verbului, cât și substantivului.

În cadrul prefixelor *mutabile*, adică *separabile*, vorbim de un morfem liber care, intrând în relație cu baza verbală, dă naștere unor variante de semnificații necaracteristice lui. Cele două elemente, verb și particulă, sunt atunci unite prin sens, dar fiecare conservă o silabă principală, și continuă să urmeze aceleași reguli de poziționare și accentuare ca și cum ar fi independente. Elementul *an-*, de pildă, poate induce un sens local în verbe precum *anlegen* sau *ankleben* „a aplica (lipici, sau altceva) pe ceva“, primește însă o funcție de abstractizare în *anlaufen*, *anfahren*, precizând/ specificând o etapă inițială: a începe să meargă, să se deplaseze, deci a demara, a porni (motorul, un vehicul), sau sugerează destinația *ankommen*, *anreisen* (și atunci obligă la mențiunea locului, dacă nu e subînțeles, și eventual a timpului sau modalității). Pe ansamblu, prefixele *an-*, *ab-*, *aus-*, *auf-* sau *ein-* au fiecare un tablou semantic variat. Datorită generalizării și deconcretizării, prefixul are un rol deosebit în modificarea sensului procesului exprimat de verb, afectându-i și aspectul sau, mai exact, ceea ce lingvistica germană denumește și definește drept *Aktionsart*¹³. Astfel, entitățile *ab-*, *an-*, *auf-*, *aus-*, *ein-* etc. pot atrage, în anumite situații, un sens direcțional, mai ales dacă sunt combinate cu *her* („încoace“) și *hin* („încolo“), creând serii întregi de verbe, toate separabile: *herantreten*, *hereinbitten*, *hinabfahren*, *hinaufkommen*, *hineinschaffen* etc. Vorbim, în cazul lor, mai curând de compoziții cu adverb pronominal în calitate de morfem. Compusele lui *her-* cu prepoziția *um* (care trimite la o mișcare de rotație sau poziționare în formă de cerc) dau variante stilistice (și inclusiv expresii idiomatice) de genul *herumdrehen*, *herumfahren* sugerând o intensificare¹⁴.

Cât ai dat acout?). Un verb cu particula separabilă poate influența topica anumitor fraze și reprezintă echivalentul unei locuțiuni verbale - a se vedea aici verbul *anzahlen*.

¹³Termen preluat ca atare din germană și care se traduce prin „modul acțiunii“. În lingvistică e utilizat pentru a desemna maniera în care este concepută desfășurarea internă a unui proces, împărțirea sa pe faze după modul în care el ocupă timpul. Fazele procesului sunt exprimate fie prin verbul însuși, fie prin forma lui gramaticală. (Cf. DUDEN, *Die Grammatik. Unentbehrlich für richtiges Deutsch*, Dudenverlag, Mannheim, 2009; v. și Helmut Glück (Hrsg.), *Metzler-Lexikon Sprache*, Stuttgart, 2010.

¹⁴În germana vorbită, se mai folosește în loc de *herum* morfemul *umher*, oarecum dificil de întrebuițat de către străini, datorită conotațiilor sale vagi. Adăugate la *reisen* („a călători“), *herumreisen* - *umherreisen*, ele creează efecte de sens ușor diferite: primul verb dă de înțeles lipsa scopului, a unui plan, al doilea trimite la un aspect ceva mai pozitiv, aici: anvergura călătoriei. Dicționarul DUDEN, *Deutsches Universalwörterbuch*, Dudenverlag, Mannheim-Leipzig 2003, le indică drept sinonime; la intrarea *umherreisen* se face doar trimiterea: „s. *herumreisen*“. Numai aflarea/ așezarea lor în context poate fi lămuritoare.

Din punct de vedere semantic, cele câteva particule *cu dublu regim* clasate de U. Engel în cea de a treia categorie (*durch-*, *hinter-*, *über-*, *um-*, *unter-*, *wieder-*) marchează, cu excepția lui *wieder-*, o anumită poziție în spațiu. Deseori sensul lor obișnuit se poate schimba radical spre a fi transpus în semnificații temporale sau abstracte (cum se întâmplă și în cazul prepozițiilor *an*, *auf*, *aus* etc. utilizate ca particule). Particula *hinter*, care ca prepoziție înseamnă „în spate“, este rareori separabilă¹⁵. Vocabula *durch*(„prin“) în schimb are sens spațial în cuvinte ca *durcheilen*, *durchkriechen*, în timp ce *durchfahren* mai are și sensul de trecere, parcurs fără oprire, când e neseparabil. Compoziția lexicală *durchschlafen* primește înțelesul de a dormi până la capăt, până la sfârșit (fără a se trezi). Există și prefixe care nu modifică semantica verbului de bază, dar cantitativ sunt puține la număr: *ändern* - *verändern*, *zahlen* - *bezahlen*, *achten* - *beachten*, *enden* - *beenden*.

2.3. Poziționarea particulei oscilante în fraza germană

Din punct de vedere sintactic, particula separabilă poate fi considerată drept ultimul membru al propoziției. Dacă într-o propoziție independentă verbul este la o formă simplă (modul indicativ prezent sau preterit, modul imperativ), atunci particula sa mutabilă încheie propoziția. Astfel, aceasta se separă numai când verbul ocupă în frază prima poziție (la imperativ sau la forma interogativă: *Mach bitte die Tür auf!* (Deschide ușa, te rog!) sau a doua poziție (la forma afirmativă): *Das Mädchen macht die Tür auf* (Fetița deschide ușa).

Atașarea unei particule poate avea consecințe semnificative asupra valenței și recțiunii¹⁶ verbului. De exemplu, asupra recțiunii¹⁷: *Der Arzt kommt in die Stadt.*/ Medicul vine în oraș. Dar: *Der Arzt kommt in der Stadt an.*/ Medicul sosește în oraș.

Prin poziționarea verbului și a particulei sale separabile, exemplele de mai sus ne previn deja asupra unui anume format al frazei germane, în sensul că pun în evidență acel „cadru propozițional“ (germ.: *Satzrahmen* sau *Satzklammer*) tipic ei, intens discutat și analizat de către specialiști¹⁸. Dacă verbul este la un timp compus, sau la viitor, particula se scrie împreună cu participiul trecut (precedat de cele mai multe ori de prefixul caracteristic *ge-*: *Ich habe ihn mehrmals vergeblich angerufen.* (L-am sunat, în zadar, de mai multe ori) și respectiv cu infinitivul: *Ich werde dich morgen um neun Uhr anrufen.* (Te voi suna mâine la ora 9.00) într-un singur cuvânt, încheind propoziția. Aceleași cadre propoziționale se respectă și în construcțiile cu verb modal sau cu verb la diateza pasivă. R. Buhlmann vorbește despre „arce verbale mult extinse“¹⁹ atunci când se referă la astfel de acolade lexical-propoziționale (pe care le găsim explicate în orice gramatică a limbii germane) extrem de frecvente, de altfel, atât în limbajul oral cât și în cel scris - inclusiv în textele de profil tehnic sau științific. Pentru textul literar reluăm un exemplu celebru și totodată unic în felul său prin jocul special

¹⁵ Gramatica Helbig & Buscha dă un exemplu interesant pe baza verbului *hinterbringen*. Cu semnificație concretă, dă particula separabilă și înseamnă: a duce în dos, în spate; la figurat, acest verb își menține forma legată și se traduce prin a raporta (pe ascuns) ceva confidențial (cf. G. Helbig /J. Buscha. *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*, Langenscheidt, Verlag Enzyklopädie, Leipzig-Berlin, 1998. p. 199).

¹⁶ Conceptul de recțiune (germ. *Rektion* provenind din verbul *regieren* și din lat. *rego, regere* = „a conduce“, „a cârmui“) este definit de U. Engel (*Deutsche Grammatik. Neubearbeitung*, Iudicium, München, 2004, pp. 483-485) drept capacitatea unui cuvânt de a guverna alte cuvinte; verbul poate cere, de exemplu, un substantiv sau pronume la un anumit caz. Noțiunea de valență (preluată din chimie și introdusă în gramatică de K. Bühler) este rezervată descrierii verbului și a grupului verbal, sarcina de a organiza propoziția enunțiativă revenindu-i verbului finit.

¹⁷ Cf. G. Helbig /J. Buscha, *op. cit.*, p. 77.

¹⁸ Lingvistul german Harald Weinrich numește *Lexikalklammer* („acoladă lexicală“) cadrul pe care îl formează verbul separabil. Facem trimitere la articolul purtând un titlu foarte sugestiv: „Klammersprache Deutsch“, in: *Sprachnormen in der Diskussion. Beiträge vorgelegt von Sprachfreunden.*, Walter de Gruyter, Berlin-New York, 1986.

¹⁹ R. Buhlmann, „Merkmale geschriebener und gesprochener Sprache“, in: *Special Language/Fachsprache* 7, 15 (3-4), 1985, pp. 98-125.

cu timpul la care autorul recurge: *Gestern wird sein, was morgen gewesen ist. Unsere Geschichten von heute müssen sich nicht jetzt zugetragen haben. Diese fing vor mehr als dreihundert Jahren an.*/ Ieri va fi ceea ce mâine a fost. Istorisirile noastre de astăzi nu trebuie să se fi întâmplat acum. Aceasta a început acum mai mult de trei sute de ani. (G. GRASS)²⁰

3. Dicționarul specializat - instrument util vorbitorului expert

În acest context, este necesar de subliniat faptul că prefixarea - fiind un fenomen lexical atât de sensibil și de spectaculos prin amploare - nu poate reprezenta o temă de abordare în clasă pe măsura complexității sale, fie și numai datorită faptului că ea ar ocupa foarte mult din timpul orelor de predare. Dacă avem în vedere lucrările de largă circulație, gramatica, manualele sau cursurile de limbă germană, ele nu cuprind decât inventarierea și clasificarea prefixelor cu explicarea celor mai importante schimbări de sens pe care le antrenează. De aceea, materialele didactice de orice fel - sub condiția de a fi îngrijit (a se citi: profesionist) realizate - sunt întotdeauna binevenite pentru profesorii și elevii interesați deopotrivă. Un astfel de instrument de lucru considerăm că este *Dicționarul explicativ german-român de verbe cu particulă oscilantă și neoscilantă* - unul care deși axat pe o unică parte de vorbire este de mare folos celor interesați să își aprofundeze cunoștințele de limba germană până la a atinge un nivel înalt de experiență comunicativă. Autorul Ioan Petrariu a decis să adune în format restrâns și specializat un număr însemnat de verbe germane pe care le-a selectat exclusiv după criteriul morfo-sintactic al separabilității/ inseparabilității. Scopul său declarat a fost tocmai acela de a raționaliza pentru utilizatorul român acea „masă imprevizibilă și dificil de ordonat“, după cum pertinent constata lingvistul Walter Henzen²¹ în celebra sa lucrare de morfologie *Deutsche Wortbildung*. Pe ansamblu, acest dicționar de mari dimensiuni conține un număr de aproximativ 3.800 verbe germane (ilustrate în peste 9000 de exemple) care fac parte din lexicul cotidian general, sau care țin de un domeniu specializat. Exemplele care însoțesc fiecare verb în parte ajută utilizatorii să se edifice asupra tuturor variantelor prefixate ale acestuia. Astfel, oferta extrem de generoasă, diversă constând din propoziții complete, expresii idiomatice, frazeologisme, proverbe etc. este cu totul meritorie, întrucât prezintă avantajul de a ilustra, delimita și dezambiguiza, când este necesar, rând pe rând accepțiunile, în funcție de context și de tipul verbului: impersonal, intransitiv, tranzitiv, reflexiv. Exemplele reflectă atât limbajul standard, cât și cel curent²².

Din punct de vedere editorial, dicționarul Petrariu apare în formă tipărită după *Dicționarul de verbe germane* (menționat în Introducere) al autorilor Octavian Nicolae și Ulrich Engel și întâmplarea face ca ele să constituie o fericită completare unul pentru celălalt, spre folosul cititorilor, fără îndoială. Între aceste două lucrări mai speciale, ce își depășesc condiția de simple dicționare spre a da prioritate unui important domeniu al (gramaticii) limbii, există asemănări și diferențe clare de perspectivă. Dacă pentru I. Petrariu, baza

²⁰ Frazele citate sunt prelevate din debutul unei narațiuni aparținând lui Günter Grass. Este vorba despre povestirea „Întâlnirea din Telgte“ / *Das Treffen in Telgte*, Hermann Luchterhand Verlag, Darmstadt, 1979, p. 7. Am selectat acest exemplu (de stil) literar în semn de omagiu pe care vrem să îl aducem scriitorului german (care s-a stins din viață în aprilie 2015). Scriitorul Günter Grass a fost distins în anul 1999 cu Premiul Nobel, dar s-a făcut remarcat și ca sculptor și grafician.

²¹ W. Henzen, *Deutsche Wortbildung*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1965, p. 112. Autorul tratează prefixarea verbului în cap. 5 „Wortbildung des Verbs“, pp. 320-346.

²² Semnalăm faptul că lucrarea acesta a beneficiat de o recenzie realizată de Mioara Mocanu în *Les Cahiers Linguaték/ CaieteleLinguaték* • No.1-2/2017 • Corps & Langage, pp. 317-321, Université Technique «Gheorghe Asachi» de Iași, Roumanie: „Ioan Petrariu, *Dicționar explicativ german-român de verbe cu particulă oscilantă și neoscilantă*, Editura PIM, Iași, 2016”. Mioara Mocanu este și autoarea studiului introductiv la dicționarul aici menționat și totodată coordonatoarea întregului material lexicografic adunat de I. Petrariu (a cărui formație academică nu e aceea de profesor germanist, ci de cercetător chimist).

teoretică o formează structura morfematică și semantică a verbului însuși, analizată prin prisma prefixării, Nicolae și Engel sunt preocupați în primul rând de problematica legată de structura sintactică a frazei germane influențată de regimul (îndeosebi de valența) verbului. În partea introductivă la *Dicționar de verbe germane*, (cf. „Argument“, pp. 5-22), autorii își susțin punctul de vedere pe baza observației că între sensurile verbului german și anturajul lexical care le definesc există o relație directă, una însă aproape imposibil de reconstruit la traducerea în limba română. Pornind de la premisa că „limbile nu se suprapun integral“, ne este arătat în vederea demonstrației (*idem* pp. 6-7) cum se comportă sintactic și se prezintă semantic verbul *halten* (*du hältst, er hält, hielt, gehalten* („a ține“, „a opri“), pentru ca, în interiorul dicționarului, să fie luate în calcul și unele din variantele sale cu particulă. În lucrarea aceasta care se dorește a fi „un dicționar de valență“ (însă nu și pentru verbele românești - cf. *idem*, p. 9), fiecare cuvânt-titlu este urmat de o descriere metodică, pe baze teoretice solide, a constituenților frastici aferenți, cu specificarea numărului de argumente obligatorii impuse de verb și cu notarea între croșete a elementelor facultative. Exemplele reflectă în genere intenția de a „pune accent pe verbele care se comportă *altfel* decât echivalentele lor românești“ (subl. n.), de unde și necesitatea selectării unor construcții relevante din punct de vedere lingvistic, adică apte să explicitizeze sensurile „ca rezultat al interrelației complinirilor specifice“ (*ibid.* p. 9).

Or, tocmai acest comportament „*altfel*“ este, și subliniez din nou, principalul obiectiv urmărit și de Petrariu: de a facilita, pentru vorbitorul român, disocierea înțelesurilor prin plasarea verbului în acele contextecare să-i reliefeze valoarea de întrebuintare, ceea ce implică și necesitatea de a-i da și formele cu prefix. Dacă ar fi să facem o comparație luând din nou ca reper termenul *halten* amintit anterior, autorii Nicolae și Engel îl menționează cu 10 prefixe, în timp ce Petrariu îl repertoriază cu un număr dublu, toate variantele fiind ilustrate cu alte exemple, firește, în concordanță cu profilul adoptat. În acest mod, utilizatorul poate controla câte elemente noi acceptă un verb și concluziona asupra influenței lor în întreg spectrul semantic al cuvântului respectiv, transpus în mod exact, sau doar aproximat în echivalentele românești. Se pot identifica și reține mai ușor relațiile în care stau prefixele unui verb: antonimie (*einschalten - ausschalten*), sinonimie (*verlöschen - erlöschen*), completare (*befragen - erfragen*), precum și schimbările de sens care survin la verbele cu regim alternant pe axa separabil vs neseparabil (a se vedea *durchlesen, hinterbringen, übersetzen* etc.). Dar foarte adevărată este și constatarea că semnificația termenului cu silabă antepusă depășește adesea suma componentelor (lucru valabil și pentru substantivele și adjectivele compuse), inclusiv atunci când el nu suferă o deplasare semantică de tip metaforic sau de altă natură. Prin aceasta, vorbitorul intră la fel ca în cazul expresiilor idiomatice, dar la o scară ceva mai redusă, în imaginarul limbii precum și al poporului al cărei generator este în fond.

Sigur că astfel de chestiuni legate de verb sunt de găsit în toate lucrările serioase, de largă circulație: gramatici, manuale, cursuri de limba germană. Însă explicarea prefixării care este un fenomen lexical pe cât de amplu pe atât de „imprevizibil“ nu poate reprezenta un demers simplu de realizat și nici o temă de abordat în clasă pe măsura complexității sale, în condițiile în care bugetul de timp prevăzut pentru predare este în scădere. De aceea dicționarele luate aici în atenție pot fi privite pe de o parte ca mijloace auxiliare de îmbogățire și fixare a cunoștințelor de limbă, iar pe de altă parte ca modalități de sprijin pentru ceea ce sistemul educațional modern vrea să promoveze în mod deosebit: *autonomia* în procesul de învățare.

4. Concluzie

În lucrarea de față nu ne-am propus să tratăm modul în care se formează verbe noi în limba germană prin fenomenul prefixării, fenomen care aici nu a putut fi atins decât

schematic, ci doar să arătăm cât de necesar poate fi un instrument de lucru precum cel prezentat aici pentru aprofundarea aspectelor legate de semantica verbului. În chip de concluzie generală referitor la conținutul și scopul dicționarului, ar fi de notat un alt lucru important legat de pozițiile științifice actuale în câmpul filologiei și al științelor socio-umane în ansamblu. Imperativul interdisciplinarității, nevoia de informare, studiile din domeniul gramaticii, semiologiei și lingvisticii au determinat în ultimele decenii unele deplasări de accent, impunând o schimbare de perspectivă autorilor de lucrări axate pe morfologie sau lexicografie. De exemplu, D. Viehweger (și echipa sa) propune o îmbunătățire a operelor lexicografice și se pronunță în favoarea unui „dicționar de tip nou, care să nu fie alcătuit în ordine alfabetică“, ci organizat după un model „explicativ-combinatoric“ respectând „principiile de funcționare și structurare *semantică* a vocabularului“ (subl. n.)²³. Unele proiecte de cercetare și multe materiale de uz didactic în special au început să țină cont de noile exigențe. În acest cadru credem că s-a dorit să se înscrie și curajoasa întreprindere a autorului Ioan Petrariu - cu o viziune distinctă, accentuat pragmatică, adaptată profilului unui dicționar bilingv. În încheiere, salutăm apariția unor astfel de lucrări axate pe noi coordonate drept inițiative binevenite într-un domeniu atât de sensibil cum este cel al predării/ învățării limbilor străine - un loc unde, în treacăt fie spus, nimeni nu se va plânge de prea multe materiale, ci de prea puține.

BIBLIOGRAPHY

1. Buhlmann, R., „Merkmale geschriebener und gesprochener Sprache“, in: *Special Language/ Fachsprache* 7, 15 (3-4), pp. 98-125, 1985
2. Bussmann, H. *Lexikon der Sprachwissenschaft*, A. Körner-Verlag, Stuttgart, 1990
3. Duden, *Deutsches Universalwörterbuch*, Dudenverlag, Mannheim-Leipzig, 2003
4. Duden, *Die Grammatik. Unentbehrlich für richtiges Deutsch*, Dudenverlag, Mannheim, 2009
5. Engel, U., *Deutsche Grammatik*, Julius Groos, Heidelberg, 1988
6. Engel, U., *Deutsche Grammatik. Neubearbeitung*, Neubearbeitung, Iudicium, München, 2004
7. Erben, J., *Deutsche Grammatik. Ein Abriß*. Max Hueber Verlag, München, 1972
8. Erben, J., *Einführung in die deutsche Wortbildungslehre*, 3. neubearb. Auflage, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 1993
9. Fleischer, W., „Grundzüge der Wortbildung des Verbs in der deutschen Sprache der 8. Gegenwart“, in: *Probleme der Sprachwissenschaft*, pp. 408-432, Enzyklopädie, Leipzig, 1971
10. Fleischer, W., *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*, Bibliogr. Inst., Leipzig, 1982
11. Glinz, H., *Der deutsche Satz: Wortarten und Satzglieder wissenschaftlich gefasst und dichterisch gedeutet*, Pädagogischer Verlag Schwann, Düsseldorf, 1972
12. Glinz, H., *Die innere Form der Sprache*, Bern, 1961
13. Glück, H. (Hrsg.), *Metzler-Lexikon Sprache*, Stuttgart, 1993
14. Grass, G., *Das Treffen in Telgte*, Hermann Luchterhand Verlag, Darmstadt, 1979
15. Helbig, G. și BUSCHA, J., *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*, Langenscheidt. Verlag Enzyklopädie, Leipzig-Berlin, 1998

²³ D. Viehweger, „Wege zu einem neuen Typ von Bedeutungswörterbüchern“, in: *Zeitschrift für Germanistik*, 4 (3) Leipzig, 1983, p. 265. În acest articol și în altele de mai târziu, Viehweger are în vedere dicționarele monolingve ce ar trebui să se axeze, în opinia sa, tot mai mult pe relația dintre semantica teoretică și lexicografia practică pe nivelurile micro- și macrostructural.

16. Henzen, W., *Deutsche Wortbildung*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1965
17. Klaster-Ungureanu, K., Lăzărescu, I.-G., Moise, M. M. *et al.*, *Dicționar german-român*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan și Al. Rosetti”, Univers enciclopedic, București, 2010
18. Mocanu, M., „Cuvânt introductiv“, în: *Dicționar explicativ german-român de verbe cu particulă oscilantă și neoscilantă* de I. Petrariu (M. Mocanu, coord.), pp. 5-23, Editura PIM, Iași, 2016
19. Mocanu, M., *Ioan Petrariu, Dicționar explicativ german-român de verbe cu particulă oscilantă și neoscilantă*, Editura PIM, Iași, 2016, în: *Les Cahiers Linguaték /Caietele Linguaték* • No. 1-2 / 2017, pp. 317-321, Université Technique «Gheorghe Asachi» de Iași, Roumanie
20. Nicolae, O. și Engel, U., *Dicționar de verbe germane*, Polirom, Iași, 2012
- Petrariu, I., *Dicționar explicativ german-român de verbe cu particulă oscilantă și neoscilantă*, coordonat de M. Mocanu, Editura PIM, Iași, 2016
21. Viehweger, D., „Wege zu einem neuen Typ von Bedeutungswörterbüchern“, in: *Zeitschrift für Germanistik*, 4 (3), pp. 261-277, Leipzig, 1983
22. Weinrich, H., „Klammersprache Deutsch“, in: *Sprachnormen in der Diskussion. Beiträge vorgelegt von Sprachfreunden*, Walter de Gruyter, Berlin-New York, 1986
23. <https://dexonline.ro/definitie> (accesat 03 iulie 2018)
24. www.wikipedia.org. (accesat 03 iulie 2018)

INTERACTIONAL PRACTICES BETWEEN REAL AND VIRTUAL WORLDS

Lavinia Maria Suci

Assoc. Prof., PhD, Politehnica University of Timișoara

Abstract: Over the last period, the frequency with which new technologies are used to communicate, demonstrates the significant changes they make in the existing social life on the one hand and, on the other hand, it generates a development of possibilities and forms representation, which result in interpretative diversity. It has been stated that there is also a reconfiguration of traditional resources under the influence of new technologies and the emergence of new communication principles, both involved in the coexistence of traditional resources with new means of communication. In this framework, we aim to highlight linguistic and communicative aspects as updates of the influence of the environment in which the verbal exchange takes place on the individual's interactional practices. The premise of our approach is the finding that individuals "enter" the virtual space with a "luggage" consisting of the knowledge, experiences, representations, beliefs and social practices that they have acquired throughout their real existence. Our intent is to reveal how, depending on the environment in which the interaction takes place – either real or virtual – individuals set up verbal and non-verbal behaviours through which certain interactional practices materialize. To this end, we discuss two communication situations, taken from our didactic experience, while their interpretation is based on discourse analysis and the theory of computer-mediated communication. We believe that our analysis, which is able to highlight the particularities of the media in which the message is created and sent out, and their impact on socio-communicative practices, may raise our students' awareness of the implications of the relationship between the interlocutors arising from the adoption of one or another of communication practices.

Keywords: interaction, communication practices, face-saving acts, selective self-presentation, position, relationship.

Introduction

The new technologies have produced major existential changes with implications in all aspects of social experience, not only in the sphere of the individual, but also in that of the structures. Digital communication has gained considerable spread over the last decades, which has also consequences in the study of communication. Therefore, the interest of researchers is directed towards the diversity of forms of representation, generated by the particularities of the medium or towards the variety of processing modes and their transfer, made by means of the new media. Current communication situations testify to the coexistence of both direct and mediated interactions by means of new media. This fact implies the manifestation of certain interactional practices specific to each of the two types of interaction. The correct knowledge and application of the interactional principles, of the norms of verbal and non-verbal behaviour characterizing a certain interaction, prove to be of major importance in the preservation or development of human relationships. On the other hand, the reality of our everyday verbal exchanges reveals situations where the interactional principles are managed inadequately. In the literature, it is supported the idea that the medium makes its mark on individuals, on their verbal and non-verbal behaviour. In this respect, digital communication with its characteristics due to the transmission medium tends to put its mark on individual interactional practices, especially among young people. The construction of universalised messages by abolishing the communication framework produces a negative impact in some situations.

Therefore, we consider that the attributes conferred by the medium should be correlated with the norms of the real interactional context, while the verbal and non-verbal behaviour, by which the interactional practices are updated, avoiding the de-textualized, autistic character of expression, should reflect a framing of the message that is adequate to the real environment. To illustrate and support our point of view, we will discuss a communication situation identified in our professional work. As a theoretical reference frame, the analysis we propose uses considerations regarding the digital medium and the characteristics of communication in this medium, on the one hand, and the traditional interactional principles, on the other.

Theoretical framework

1. Communication in the digital environment

The digital media is a world in which we enter with a luggage of knowledge, experiences, representations, beliefs, social practices acquired through the existence from the real environment, according to which we express, communicate. However, the influence of the environment is imminent, and our cognitive or factual parameters are redimensioned in the virtual one, while the generated social effects are altered.

The coexistence of traditional resources and new communication technologies also entails altering – i. e. remodelling – the former and creating new communication principles (Donald Weasenforth, <http://lt.msu.edu/vol10num2/review2/>, 2006: 25-28). The specialized literature notes that the virtual environment influences the communication process and the way in which it unfolds to a large extent, with everything it entails. The following aspects are noted: changes in communication practices, in the types of interaction and writing, in the communication content, and in the exposure to the public (through the adoption of a virtual identity, (D Weasenforth, 2006, C Beciu, 2011).

The medium puts its mark on communication, establishing a particular course of interaction, from the possibility of assuming an identity that is different from the real one, one of over self-presentation, to anonymity (E. Griffin, 2005). In this medium, the diminution of roles and social positions is favoured; it is a world in which masculinity merges with femininity, childhood with maturity, where political leaders become ordinary individuals.

This reconstruction of identity, possible through both the technological specificities of the medium and the language, has consequences at a relational level, such as, for example, the impression of depth concerning the relationship between the interlocutors.

Selective self-presentation, the absence of the context of coexistence, involving the physical absence of the individual, the geographical / physical distance between the interlocutors, the control of the affirmed identity, as features of the medium of interaction, induce special verbal behaviours. Performing the interaction in these terms generates the feeling of improbability about any consequence in the real life of the actions taken by the individual in the virtual environment. This leads to the minimization of social risk: when the individual feels that her/his virtual representation is “threatened” in any way, she or he has the possibility of abandoning it and of building another one (thus, even the name and the effort invested in the social establishment of the old identity are lost). This leads to uninhibited behaviour of the individual, which involves free expression, without constraints) (Em Griffin, in L. Suci, 2014).

2. Language in the digital media

As far as language is concerned, it is considered to be a deliberate practice of the interlocutors, involving aspects that do not correspond to those of the standard language. Susan Herring motivates the use of other linguistic forms by the desire of users to save effort

(in typing), to reproduce aspects specific to oral communication or to express themselves creatively (Denise Murray, 1990, in S. Herring, 2001).

Another peculiarity of language in the digital medium is the conversational aspect of the verbal exchange. Although the sender and receiver are not in the same physical context, the sender addressing to a receiver whom she or he does not see, or just does not know, apparently, their verbal exchange leaves the impression of direct, even “private” interaction, in the opinion of Storm King (1996: 119-27). In the literature there is the concept of *talking in writing*, meaning the use of language in a virtual medium discussion group, as if it were a conversation (it designates the situation in which message is perceived by the interlocutor / interlocutors while it is written). It is important to note, in this case, that the interlocutors are less interested in the signs / sounds (as the interlocutors in the real world are), but rather in aspects specific to the environment in which they interact, as, for example, synchronicity (Rodney H. Jones, 2004: 30).

The oral character of digital communication also resides in the textual representation of onomatopoeia, laughter, and various sounds present in oral communication [5] (S. Herring, 2001). This textual translation of paralanguage (eg, *ha ha*, *ew*, *wow*) confers the written text the aspect of a direct interaction. The presence of the elements of orality contributes to defining the position of the interlocutors in the interaction and, consequently, to establishing a certain type of relationship between them.

3. Constructing the message in the digital environment

One aspect of creating a message, both in the virtual and the real environment, is the degree of formality. Whatever the medium in which verbal exchange takes place, the decisive factor that shapes the formal character of the message is the immediate interactional context (S. Herring 2001: 618).

The degree of formality is updated in the level of standardization and structural complexity (subordinate sentences, passive voice, specialized lexicon, refined language register), although there are situations in digital communication that prove the relativity of these criteria. According to the author, the explanation of the fact that the messages in the virtual verbal exchanges do not reach the level of formality particular to written communication, despite their high level of standardization and syntactic complexity, consists in the purpose of the message itself (in itself, an email is not meant for the completion of the act of communication, as in the case of a letter), as well as in the relative “relaxation” of the digital messages in relation to the rigid norms of written communication. What is important to note in the case of digital communication is the possibility of establishing a set of rules of verbal exchange that somehow emerge from the formal – informal axis and are tangential to the cultural aspect, being created in and through interaction (L. Suci, 2014: 168-171).

The informal character of the message implies the non-standardized use of language and materializes through abbreviations, omissions in terms of spelling, punctuation or grammatical function of words or phrases or fragmentation of the phrase.

4. Interactional principles

It is a well-known fact that, in any interaction, the progress of the procedure of refinement defined by E. Goffman around the notion of face: each participant in the interaction aims to display a valorising self- image, representing the positive social value that the individual claims, through acts performed during the interaction; thus, face loss is “a symbolic defeat” (D. Roventa-Frumuşani, 2004: 45, E. Goffman, 1987). Consequently, each tends to carry out acts that do not involve either the loss of their own faces or the threat to the interlocutor's face. Based on the Goffman's theory of face-work (face-saving acts), Penelope Brown and Stephen Levinson have articulated the politeness theory, which was further developed by C. Kerbrat-Orecchioni, among others (1990, 1992).

To transpose behaviours / acts that mark the face-saving / face-work process in the linguistic plane one needs to use certain structures adapted to the communication situation that are designed either to minimize personal contribution and to increase the partner's contribution to interaction or to avoid or compensate for an act threatening the face of the addressee, the sender's own face or both. This state of affairs reflects in fact the tendency to maintain a relational equilibrium, which is always "relative" and "precarious" in the opinion of the specialists (C. Kerbrat-Orecchioni, in P. Charaudeau and D. Maingueneau, 2002: 443).

Both in written and in oral communication, there are well-defined rules and interactivity norms concerning the composition and editing of messages specific to each of the two types of communication. The introduction of new media of communication and, especially, the frequency with which communication has been used over the last period of time have directed our attention to the way in which messages are built in the new communication practice. In addition, current verbal exchanges that occur in the professional life, both online and offline, have generated reflections on the interactional practices used in the digital medium and on the influence the latter exerts on the way the message is built.

The peculiarity of digital communication lies in the mix of features that belong both to the written and the oral verbal exchange. Although in most of its forms of upgrading, digital communication is characterized by asynchrony, at present, we speak about the conversational aspect, the oral character, or about talking in writing, as we have shown before.

Therefore, the interlocutor's threatening related to the formulation and sending of a message in the digital environment involves: absence of the form of address, absence of beginning and closing forms, grammar, spelling, punctuation errors, excessive or inappropriate use of emoticon symbols, inappropriate tone, time and place of sending the message.

Some of these elements, which reflect linguistically face-threatening acts against the interlocutor, are also found in written communication. Therefore, from this point of view, we can dissociate an axis of continuity and another one, of discontinuity in the real-virtual relationship.

On the real - virtual continuity axis, one may include the absence of the form of address, of the beginning and closing forms, the grammar, spelling and punctuation errors, the tone of the message, and on the real- virtual discontinuity axis - excessive or inappropriate use of emoticon symbols, of time and space. If in the real environment the choice of the moment and the place of sending a message plays an important role in the perception and establishment of its meaning, in the digital environment we no longer witness this situation, as long as we deal with forms of asynchronous communication.

Case study

Two communication situations, one in the virtual environment, the other in the real one, have allowed us to observe in parallel the interactional practices at work. We need to specify that the verbal exchanges in discussion are taken from our professional activity, they have taken place successively and share both the participants (the teacher and the student) and the formal framework in which they occurred.

Description of communication situations

Communication situation I

Following the announcement of the results obtained at the exam in the academic discipline Introduction to Communication Theories, we received an e-mail from a student whose final score we miscalculated. By the message, the student reclaimed this error (which we assumed and corrected) as follows:

Hello, teacher! I am writing this message because I think there was an error in calculating my final score.

1) If the in the exam represents 2/3 of the final average and the remaining 1/3 is the average in the seminar, the calculation should be done as follows:

$$(7 \times 2/3) + (8.5 \times 1/3) \Leftrightarrow (14 \div 3) + (8.5 \div 3) = 7.5$$

2) My colleague B has obtained the same scores as me at both disciplines (average 7 for the course and 8.5 for the seminar). The difference between us is that my final average is 7, while Miss B's is 8.

I'm also sending you in attachment to this message the calculation of the average score performed on my personal phone. I apologize if my calculation method is not the right one. But I still wait for a reply from you where everything should be made clear for me. Thank you! Have a nice remainder of the day!

Respectfully yours,

XXX

... Year 1

As receiver, we interpreted the e-mail as offensive, the answer being focused on the acknowledgement and assumption of the calculation error, on the commitment to correct it, but also on the inappropriate manner by which it was signalled.

The description of the communication situation reveals:

- Interaction type: mediated (computer);
- Form of communication: e-mail;
- The framework for verbal exchange: formal;
- Interactants' positions: unequal (unequal status, teacher-student relationship);
- Type of message: verbal.

Communication situation II

During the course lectures and seminars following the above verbal exchange, the student had a non-verbal behaviour in which he showed involvement, a somewhat exaggerated zeal, attending all the lectures and seminars without exception, constantly trying to take the floor, respond to questions, intervene, express his interest during the applied activities. If he was invited to answer or express his opinion, he seemed embarrassed, in discomfort.

The communication situation is defined by the following parameters:

- Interaction type: direct;
- Form of communication: dialogue (form of oral communication updating verbal and non-verbal aspects);
- The framework for verbal exchange: formal;
- Interactants' positions: unequal (unequal status, teacher-student relationship);
- Type of message: verbal and non-verbal.

Analysis of communication in both situations

Beyond the unfolding of the exposed verbal exchanges, it is notable how the e-mail message was constructed, which the receiver interpreted as offensive. By including several categories of mistakes, we consider that the interlocutor's injury occurs because of their interpretation as updates of threatening acts. We detected the following categories of mistakes:

Content mistakes

- Inclusion in the body of the message of a part intended for the calculation; the position of the receiver in the interaction (member of the teaching staff) involves both the knowledge of the arithmetic mean calculation formula and of the calculation itself.

- The explicit request I expect, however, a response from you where everything should be clarified (in obvious contradiction with the position of the sender).
- Excessive argumentation (reference to colleague's score, whose calculation was correct).

Structure mistakes

- The presence, in the attachment, of the final grade calculation made with the mobile phone.
- The absence of spatial marking of the address and the beginning forms, of the body of the message and of the closing form.

Expression mistakes

- The address form is quasi-inadequate (Hello),
- Use of the exclamation mark after the address form,
- Failure to observe spelling and punctuation rules,
- Absence of diacritics,
- Excessive use of exclamation marks,
- Absence of spaces between words

We note that the position of the interlocutors and the context in which the verbal exchange takes place are the same in both situations. The difference between them lies in the form of communication and the type of interaction.

In the first situation, the unequal status of the interlocutors is explained by the inferior position of the student and the superior position of the teacher, positions given by each one's status, knowledge, and experience. In this interactional context, the firm, clearly and explicitly formulated claim in the student-sender's message, contradicts the status actually held by him, suggesting rather his superior position. The ardour and insistence with which the calculation error was pointed out, the intensity of its argumentation, which are apparent at the formal level of the message, as mentioned above, translate into a belligerent attitude, that is justified only if it has encountered a refusal or indifference on the part of the receiver of the message. Instead, this request of the sender has the effect of imparting a superior tone to the message, which makes a discordant note against the participants' rightful positions in the interaction. If we add the flawed construction of the message, in view of the exposed errors, we find inappropriate verbal behaviour, inappropriate for the context, including here the perspective of the receiver. Although, in general, the real interactional context is preserved in the virtual environment, too, we notice, in this case, the reversal of the real positions in the virtual interaction.

One explanation of the choice made by the sender relates to the particularities that the transmission environment confers to the message, namely, in the absence of risks, in the impression of the absence of real, concrete consequences of actions taken in the virtual environment.

The second communication situation reveals a changed behaviour of the protagonist (the student), a change marked by the type of interaction. It is a face-to-face interaction that bears the mark of the manifestation of classical interactional principles, especially face-saving acts. The spatial distance, functioning to blur the interlocutors' status, disappears in direct interaction, so that the positions of the interlocutors become "visible". The placement of the verbal exchange in a common space, moreover, in an institutional framework (the classroom / seminar room at the college) produces the phenomenon of effective contextualization, which defines and delimits the positions of the participants in the interaction. The context of coexistence not only makes it possible, but also favours the control of identities affirmed in interaction, and the creation of messages is, in these circumstances, appropriate.

Conclusion

The analysis of communication situations has led us to the finding that an individual's communication practices can undergo changes under the influence of the environment in which the interaction takes place. In spite of the identification of certain constants in the architecture of the message, there are cases in which it changes under the pressure of the environment. The individuals "enter" the virtual space endowed each with a "luggage" of knowledge, experiences, representations, beliefs and social practices acquired throughout their real existence. In some communication situations, however, this arsenal gets the mark of the environment and, consequently, we are witnessing the manifestation of other interaction principles.

It is important to note that communication practices have implications for the relationship between the interlocutors. Adherence to a certain medium to create and send the message should not be a sign of violation of principles designed to balance the relationship and/or to avoid conflict. From the perspective of the relational equilibrium, we consider that our endeavour is relevant and useful, especially in the didactic activity. The approach from the perspective of discourse analysis and communication sciences has allowed us to reveal the characteristic features of the medium and their intervention in updating socio-communicative practices, as well as the consequences that may arise in the relational plane.

BIBLIOGRAPHY

- Weasenforth, Donald, *Language Learning & Technology*, <http://llt.msu.edu/vol10num2/review2/>, pp. 25-28, 2006
- Beciu, Camelia, *Sociologia comunicării și a spațiului public*, Polirom, Iași, 2011
- Griffin, Em, *A First Look at Communication Theory*, ed. a6-a, McGraw-Hill Companies, 2005
- Suciu, Lavinia, Chapter 5 *Introducere în comunicarea virtuală*, in *În căutarea sensului. Dela analiza discursului la design-ul comunicării*, pp. 161-162; 168-171, Editura Orizonturi Universitare Timișoara & Casa Cărții de Știință Cluj, 2014
- Herring, Susan C., *Computer-mediated Discourse*, în *The Handbook of Discourse Analysis*, D Schiffrin, D Tannen, Heidi E Hamilton editors, p 612-634, Blackwell Publishers Ltd, Oxford, 2001, disponibil http://www.google.ro/books?hl=ro&lr=&id=6RfarwereacC&oi=fnd&pg=PR7&dq=schiffrin+d+approaches+to+discourse&ots=wDIW0eUI7n&sig=KXQR5K05_DEUc7AQxAJGf8XP3yg&redir_esc=y#v=onepage&q=schiffrin%20d%20approaches%20to%20discourse&f=false [accesat 04 / 2014]
- King, Storm, „Researching Internet communities: Proposed ethical guidelines for the reporting of results”, *Information Society*, 12(2), pp.119-27, 1996
- Jones, Rodney H, *The Problem of Context in Computer-Mediated Communication*, in *Discourse and technology: multimodal discourse analysis*, Philip le Vine and Ron Scollon (editors), p 20-34, Georgetown University Press, Washington DC, 2004, disponibil https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/558208/GURT_2002_text.pdf?sequence=1 [accesat 01 / 2014]
- Roventă-Frumușani, Daniela, ”1.1. Interacțiunile verbale. Repere și direcții”, in *Analiza discursului Ipoteze și ipostaze*, pp.45, Tritonic, București, 2004
- Goffman, Erving, *Façons de parler*, Minuit, Paris, 1987
- Kerbrat-Orecchioni, Catherine, *Les interactions verbales* vol I, II Armand Colin, Paris, 1990, 1992

I.Boldea, C. Sigmirean, D.-M.Buda

THE CHALLENGES OF COMMUNICATION. Contexts and Strategies in the World of Globalism

Charaudeau, Patrick, Maingueneau, Dominique (eds) 2002 Dictionnaire d'analyse du discours, Paris, Seuil. pp. 443.

METAPHORIZATION IN PHARMACEUTICAL TERMINOLOGY

Eugenia Mincu

Assoc. Prof., PhD, "B.P. Hașdeu" Institute of Romanian Philology, Chișinău,
Moldova

*Abstract:*In the famous Platon's Dialogues is presented the essence of „name suitability”: „...naturally will exist, for every reality, a right suitability of the name” „The right suitability of the name” in medical terminology focuses on ancient daily realities, on mythology, on folklore etc. The metaphorical thinking is part of the conceptual human system; is essential for our way of understanding, communication, learning, discovering and inventing. The metaphor is one of the most used modalities to shape the reality, and metamorphization is a cognitive phenomenon, which implies universal gnoseologic mechanisms to a conceptual level. Analogy and association between different conceptual categories are underlying cognitive metaphors. Metaphorical nominations are adjusted to medical terminological system and simultaneous impose their own system based on conceptual metaphorical models, offering to terms functional capacity.

Keywords: (de)nomination, metaphor, terminology, medicine, pharmacy.

Metafora este puntea dintre ceea ce știm și ceea ce vrem să știm. Warren K.Wake

Introducere. În faimoasele *Dialoguri ale lui Platon* este prezentă esența „potrivirii numelor”: „...ar exista în chip firesc, pentru fiecare din realități, o dreaptă potrivire a numelui” (Platon 1978: 251).

„Dreapta potrivire a numelui” în terminologia medicală se axează pe realități cotidiene antice, pe mitologie, pe folclor etc. Gândirea metaforică face parte din sistemul conceptual uman; este esențială modului în care ne înțelegem și înțelegem, comunicăm, învățăm, descoperim și inventăm. „Metafora este, mai întâi, un mod de gândire, apoi un mod de exprimare a cuvintelor”.

Esența metaforei rezidă în înțelegerea unei noțiuni prin intermediul termenilor care exteriorizează alte noțiuni. În lucrarea sa fundamentală *Încercare asupra semasiologiei limbii române* (1887), Lazăr Șăineanu se referă la creațiile metaforice, creații care sunt analizate și ca efecte ale generalizării (sau „limitării”) cuvintelor aparținând „primitiv” (= original) „limbii agricole”, „graiului ciobănesc”, celui „vânătoresc” și, respectiv, ale „scăderii sensului” prin scăpătarea desăvârșită a titlurilor și a rangurilor străine” (apud Dumistrăcel 1980: 127). Sistemăritatea limbii este condiția forte în transpoziția metaforică (*conduit metaphor*): la nivel de idee (esența „obiectului”); la nivel de expresii lingvistice (esența „recipientului”); la nivel de comunicare (actul de transmite). Vorbitorul își transpune ideea (esența „obiectului”) în cuvânt (esența „recipientului”) și astfel, în comunicare, realizează *conduit metaphor* – auditorul extrage ideea/ „obiectul” din cuvântul „recipient”(Reddy *et al.* 1979: 284–310).

Cercetătorii în domeniu delimitează: **metaforaconceptuală**, desemnând două funcții ale acesteia: **funcția cognitivă și funcția structurală**.

Analogia și asocierea între diverse categorii conceptuale stau la baza metaforelor cognitive. Nomițiile metaforice se ajustează la sistemul terminologic medical și concomitent „impun propriul sistem axat pe modele metaforice conceptuale” (Arutiunova

1990: 15), oferind termenilor capacitate funcțională. **Așadar, metafora este una dintre cele mai uzuale modalități de a modela realitatea, iar metaforizarea este un fenomen cognitiv, care implică mecanisme gnoseologice universale la nivel conceptual.**

Doina Butiurca, în studiul *Lingvistică și terminologie. Hermeneutica metaforei în limbajele specializate* (Butiurca 2015: 81-83), vorbind despre caracteristica „motivată” a termenilor-metafore, se referă la:

a) motivarea internă, a termenului (de natură diacronică, în special, motivarea prin modelatori semantici; de natură sincronică, motivarea paronimică, omonimică etc.);

b) motivarea externă, axată pe relația între **obiect semnificat și formă semnificată**.

În literatura de specialitate, la nivel ontologic sunt diferențiate categoriile:

a) **Metafora „esenței” și a substanței**. Cuprinde „lucrurile” omogene din uzul cotidian, care pot fi clasificate, diferențiate (calitativ și cantitativ), asociate etc.

b) **Metafora „spațiului limitat”**. Include evenimente, acțiuni, ocupații (activități), stări etc., care au loc într-un anumit spațiu, interpretat ca „recipient”.

Terminologia medicală abundă în termeni-metafore. Conform datelor prezentate de specialiștii, în domeniul medical sunt atestați 3 500 de termeni medicali-metafore, dintre care 1000 sunt termeni utilizați în domeniile anatomie și clinică (Ozighin 2010: 3).

Istoria și cultura își formează metafora proprie. În Grecia antică, preva **metafora endocentrică**: cunoașterea de sine, raportată la microuniversul patriei. În cultura romană predomină **metafora exocentrică**, dictată de dorința de cunoaștere a noului prin cucerirea de noi teritorii. Creștinismul a generat **metafora „religioasă”**, axată pe „esența” omului între fizic și suflet, sunt preluate subiecte biblice etc. În Evul mediu, ia naștere **metafora „scăriței”**, reflectare ierarhică a societății; mai târziu, **metafora poetică**, bazată pe ideea *Lumea este un teatru* (Shakespeare). Perioada renascentistă creează **metafora „rațională”** (mecanică sau de laborator) ca posibilitate de cunoaștere a macrouniversului etc. (Vačkov 2015: 75-88).

Cercetătorii delimitează trei etape în procesul de metaforizare a unei unități terminologice (Lapina 1988: 134-136):

Etapa I – selectarea cuvântului (limba comună/ termen dintr-un domeniu de activitate), în funcție de anumite criterii translingvistice:

a) Contextul empiric/ funcția comună a două obiecte eterogene: rolul lui *pylorus* (la greci, *pyloros*) era acela de a păzi intrarea în casa grecească/ romană – în context medical, *pilorul* „păzește”, controlează intrarea în intestin.

b) Identitatea/ coreferința: în Antichitate, *thorax*-uldesemna platoșa luptătorilor greci; în medicină, *toracele* definește „cavitatea situată în partea superioară a trunchiului”.

c) Trăsături distinctive: de la *agora* „piața supraaglomerată a grecilor” s-a format termenul *agorafob*. Piețele grecești se făceau în spațiu deschis, public. *Distincția semantică* a generat selectarea cuvântului uzual. În terminologia psihiatrică, *agorafobia* este „teamă irațională de spațiile deschise” (Rusu 2013: 25-29).

Etapa a II-a – conceptualizarea. Cuvântul-sursă (de la care se transpoziționează semnificația) reprezintă „un model” de cunoaștere a noțiunii-receptoare.

Etapa a III-a – fixarea unității nominative (separarea semantică). Unitatea nominativă nouă deține o „valoare” nominativă independentă (o nouă definiție), obține statutul de termen și se integrează în sistemul funcțional terminologic.

Nu întotdeauna termenii-metaforă se înscriu în uzul terminologic. Descoperind *dioxidul de carbon*, olandezul Johannes van Helmont (1577-1644) îl numește *spiritus silvester* „spiritul pădurii”, pentru că este emanat în timpul arderii ghindelor de stejar. Numele zeului Mars (Marte), în medicina antică, denumea elementul chimic *Fe*; termenul *martialis* este sinonim cu *ferrugineus* etc.

În prezenta lucrare, propunem o clasificare a metaforelor existente în **terminologia medicală internațională**, care se referă la **metafora „esenței” și a substanței, metafora „spațiului limitat”,** dar și la **metafora „spațiului nelimitat”**:

1. **Metafora la nivel de microunivers (spațiul limitat, substanța).**
2. **Metafora la nivel de macrounivers (spațiul „nelimitat”, spirit).**

Terminologia farmaceutică: adevăr și mit

Potrivit unei legende, Alcuin (732-804) l-a întrebat pe ucenicul său, Carol cel Mare: „Ce este planta?” Acesta i-a răspuns: „Prieten al medicilor și lauda bucătarilor!”

I. Matricea metaforică, nivel de microunivers

1. Metafora ambianței

Arum maculatum este o plantă care simbolizează masculinitatea și feminitatea sufletului, numită „mariaj alchimic”. Frunzele și floarea amintesc formele „castronului și ale lamei”. Medicii antici o numeau *balaur mic*, dat fiind trunchiul plantei în formă de șarpe. Dioscoride considera că forma plantei indică efectul curativ al acesteia – antidot în mușcătura de șarpe.

Planta medicinală *Cyclamen europaeum* își datorează numele rădăcinilor sale, asemănătoare unui bulb „în formă de cerc”. Dioscoride menționa efectul afrodisiac al plantei, descoperit empiric; căprioarele și mistreții dezgropau și consumau rădăcinile acestei plante. Cultivatorii acestei plante sunt numiți *ciclamini* „destinat bărbaților”.

De la latinescul *salvia* „sănătos” derivă *salvia*, planta cunoscută din Antichitate ca cea „care dă sănătate”; extractul de plantă se punea în pastă de dinți, în unsoarele antiartrită etc.

2. Metafora antropologică

Termenul *valeriană* (= odolean) este atestat începând cu secolul al X-lea. Se presupune că ar fi provenit de la verbul latin *valeo, ēre* „a fi sănătos”. Unii lingviști susțin că are la bază numele medicului *Plinius Valerianus*, considerat „un om foarte sănătos”.

În 1753, botanistul Carl von Linné introduce termenul *nicotină*, de la numele lui Jean Nicot, care, în 1560, aduce la Paris primele semințe de tutun.

3. Metafora axată pe similitudinea „stărilor”: denumirea plantei medicinale *urzică* s-a format de la verbul latin *uro, urere* „a frige, a arde”. Planta „arde” și „frige” la atingere.

Termenul *sabur* (= *aloe*) este de origine arabă *sabr* „răbdare”. Saburul, o plantă rezistentă nepretențioasă, este considerat simbol al răbdării.

II. Matricea metaforică, nivel de macrounivers

1. Metafora ambianței

...*Vivat Academia* din imnul *Gaudeamus igitur (Să ne bucurăm)* face trimitere la mitologia greacă. *Academus* este proprietarul plantațiilor de măslin, numite, după moartea lui, *Academia*.

În terminologia internațională, termenul slavon *pelin* are echivalentul de *Artemisia vulgaris* (< gr. *artemisia* „sănătos), plantă numită în cinstea zeiței *Artemis*, zeița pădurilor, virginității, fertilității. Zeița este reprezentată ținând în mâini *arcul* și *săgeata*; anume de așa formă sunt frunzele pelinului.

Termenul *Erythraea centaurum* are la bază mitul antic. Centaurul *Chiron* și-a vindecat cu această plantă rana, provocată de săgețile otrăvite ale lui *Hercules*.

Panax Heraklios este denumirea plantei *panaceu* (< gr. *panacha* „panaceu”). Se presupune că are la origine numele zeiței vindecării *Panacheia*, care avea o tinctură „atotmăduitoare”. În medicină, termenul *panaceu* (< gr. *panakeia* < *pas* „tot” + < gr. *akos* „medicament”) este „medicamentul despre care se credea odinioară că vindecă orice boală”: ulcere, tuse, dureri de diverse etiologii, mușcăături, contracții etc. Planta se mai numește și *Galbănum*, deoarece are florile galbene.

Panacheia este una dintre fiicele lui *Asklepios*, semizeu, primul care a practicat arta medicală pe pământ, fiind ucenicul centaurului *Chiron*. Alte fiice ale lui *Asklepios*, care indică anumite etape, principii ale *ars medica* sunt: *Iaso* – zeița recuperării; *Aceso* – zeița restabilirii; *Meditrina* – zeița longevității și *Aglai*a – zeița frumuseții naturale.

2. Metafora antropomorfică

a) Denumiri de preparate medicamentoase

Termenul *atropină* „alcaloid extras din mătrăgună, măselariță, laur etc., folosit împotriva spasmelor și ca dilatant al pupilei etc.” s-a format de la *Athropos* cea „neînduplecată”, o femeie cu o foarfecă în mână, care stabilea modul în care omul va muri. Echivalentul în mitologia romană este *Morta*.

În mitologia greacă, *Morpheus* (din greacă „acela care preface, formează”, de la *morphe* „forma”) este zeul viselor, fiul lui *Hypnos*. *Morpheus* avea capacitate de a se metamorfoza luând înfățișarea altor oameni și de a apărea în vise. El dormea „pe un pat de abanos într-o peșteră întunecată, înconjurată cu maci”. Drogul *morfină* „substanță alcaloidă extrasă din opiu, întrebuițată drept calmant, narcotic sau stupefiant; morfiu” creează condiția visului.

b) Denumiri de plante medicinale

Potrivit legendei, *macul* (*Papaver somniferum*), floarea somnului și a uitării, este creat de *Morpheus*. La grecii antici, zeii *Hypnos*, *Demetra* etc. sunt reprezentați având în mâini spicul și căciulia de mac, simbol al belșugului. O altă etimologie face trimitere la orașul *Mekone*, numit și „orașul macului”. În industria farmaceutică, *macul* este sursă de extragere a morfinei. Grecescul *mekon* este etimologizat din sanscritul *mah* „mare” sau din *megmi* „a dormi”.

Cuvântul *mentă* „plantă erbacee perenă, cu frunze pețiolate, acoperite cu peri, cu flori mici, trandafirii, și cu miros plăcut, folosită în scopuri medicinale și în calitate de condiment” este de origine greacă; de la *Minthe* (< gr. „plantă bună”), nimfă, transformată de zei în plantă. În Roma antică se considera că mirosul de mentă mărește randamentul intelectual; în timpul lecțiilor, tinerilor „învățaței” li se recomanda să poarte pe cap o coroană din frunze de mentă.

Ruscuța este o „plantă erbacee cu tulpina ramificată, cu flori de culoare roșie (*Adonis flammea*)”; *ruscuța-de-primăvară* este o „plantă otrăvitoare caracteristică vegetației de stepă (*Adonis vernalis*)”; *ruscuța-de-toamnă* este o „plantă anuală cu flori de culoare purpuriu-închis (*Adonis autumnalis*).

Termenul *adonis* este de origine feniciană și avea, inițial, sensul de „domn, stăpân”. La vânătoare, *Adonis* este rănit mortal de un mistreț. La dorința unei zeițe îndrăgostite, din sângele lui *Adonis* au răsărit flori roșii – *adonis vernalis*, numite și „floarea cucului”. În memoria lui *Adonis*, zeița hotărî să se facă serbări, numite *adonii*: *Adonis vernalis* „vreme călduroasă, belșug de recoltă” și *Adonis autumnalis* „sfârșitul verii, frunzele sunt purtate de vânturile toamnei” sau „floarea vântului”. *Adonis* este simbolul perpetuării naturii (moarte/ înviere). În farmaceutică, din planta *adonis* se prepară remedii pentru bolile de inimă.

b) Denumiri de ingrediente

Termenul *venin* provine de la latinescul *venenum*, *i, n*, format de la *venus* „dragoste, iubire” (*Venus*, zeița iubirii). Inițial, cuvântul *venin* avea sensul de „bătură fermecătoare, de dragoste, iubire”, iar mai târziu a căpătat sensul de „otravă, substanță toxică”. În terminologia farmaceutică, *veninul* este „substanță toxică secretată de glandele unor animale (șerpi, insecte sau arahnide) și de unele plante ca mijloc de atac sau de apărare, ori preparată de om (din plante otrăvitoare)”.

3. Metafora sacrală

Se spune că *busuiocul* a fost utilizat inițial în prepararea parfumului regal; de aici și cuvintele latinești *basileus*, *i, m* „rege” și *basilicum*, *i, n* „regal”. Potrivit altui mit, busuiocul vindeca rănille provocate de un monstru (jumătate șopârlă, jumătate dragon). Această legendă

face trimitere la o altă etimologie – latinescul *basilicus*, *i, m* „dragon”. În Antichitate, busuiocul se considera un antidot perfect împotriva veninului. Denumirile populare sunt *sopârliță, tămâios* etc.

Dafna este numele frumoasei fiice a zeului râurilor *Peneu*, care, conform legendei, urmărită de *Appolo*, se aruncă în apă fiind acoperită cu crengi, cu ramuri, iar din frumusețile ei au rămas *frunze verzi de laur (dafin)*. Pentru poeți, *Dafna* semnifică „palida lumină a aurorei, care se pierde în lumina dimineții”. În Antichitate, *laurul*, arborele veșnic verde (< *laus* „onoare, laudă”), era simbolul slavei, al biruinței, al măririi.

Termenul *Mur-druidhcann* este denumirea internațională a *brusturelui* (în popor, *urechea bouului*) care, în interpretarea galică, înseamnă „întristarea druzilor” sau „difuzor al tristeții”, fiind folosit de druzi ca antidepresiv, remediu de dispersare a energiei negative.

Din Antichitate, *tătăneasa*, cunoscută sub numele de *Knitback*, este folosită în fortificarea articulațiilor. R. Macbel denumește această plantă, dat fiind efectul său curativ – *knitbone* „conector de oase”.

Mușețelul (= *Matricaria recutita*, *Anthemis rōmāna*, *Chamaemēlum rōmānum* etc.), denumit și *romaniță*, este utilizat în arta vindecării din Antichitate. Se presupune că este un diminutiv al cuvântului *mușat* din dialectul macedoromân „frumos”, în latină *formōsus*. Sinonimul *romaniță* are la bază adjectivul *rōmāna*, *us*, *um*. Unii cercetători fac trimitere la egipteni, care au dedicat această floare *Zeului Ra*, zeul soarelui. De aici se presupune că vinedenumirea de *romaniță*, floarea fiind considerată un dar divin – are forma soarelui și tratează chiar și prin aromă.

Concluzii. „Creativitatea” terminologică în procesul de „dreapta potrivire a numelui” în medicină se axează, în special, pe metaforizare ca fenomen cognitiv, care implică mecanisme gnoseologice universale la nivel conceptual. Esența metaforei rezidă în înțelegerea unei noțiuni prin intermediul termenilor care exteriorizează alte noțiuni. Analogia și asocierea între diverse categorii conceptuale stau la baza metaforelor cognitive. (De)nomațiile metaforice se ajustează sistemului terminologic medical și concomitent „impun propriul sistem, axat pe modele metaforice conceptuale”, oferind termenilor capacitate funcțională. S-a propus o clasificare distinctă a metaforei medicale, axată pe metafora „esenței” și a substanței, metafora „spațiului limitat”, metafora „spațiului nelimitat”, delimitând: a) metafora la nivel de microunivers (spațiul limitat, substanța); b) metafora la nivel de macrounivers (spațiul „nelimitat”, spirit).

BIBLIOGRAPHY

Arutiunova 1990 = Надежда Арутюнова, *Метафора и дискурс* în Теория метафоры, Москва, Прогресс, с. 5-32.

Butiurca 2015 = Doina Butiurca, *Lingvistică și terminologie. Hermeneutica metaforei în limbajele specializate*, Iași, Institutul European.

Dumistrăcel 1980 = Stelian Dumistrăcel, *Lexic românesc. Cuvinte, metafore, expresii*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.

Lapinia 1988 = Э. А. Лапиня, *Метафора в терминологии микроэлектроники*, în *Метафора в языке и тексте*, Москва, Наука, с. 134-145.

Ozinghin 2010 = Михаил Озингин, *Роль метафоры в структурировании и функционировании русской медицинской терминологии*, Автореферат дис. канд. филол. наук. Саратов, Диссертации по гуманитарным наукам <http://cheloveknauka.com/rol-metafory-v-strukturirovanii-i-funksionirovanii-russkoy-meditsinskoy-terminologii>.

Platon 1978 = Platon, *Opere*, vol. III, traducere de Simina Noica, București, Editura Științifică și Enciclopedică.

Reddy 1979 = Michael J. Reddy, *The conduit metaphor: A case of frame conflict in our language about language*, în idem Andrew Ortony (ed.), *Metaphor and Thought*, Cambridge, p. 284–310.

Rusu 2013 = Valeriu Rusu, *Dicționar medical*, ediția a IV-a revizuită și adăugită, București, Editura medicală.

Vačkov

2015

=

ИванВачков, *Возможности метафоры в сказкотерапевтической работе с взрослыми* în *Электронный журнал «Клиническая и специальная психология»*, 2015, том 4, nr. 1. С 75-88. ISSN: 2304-0394 (online) E-journal «Clinical Psychology and Special Education» 2015, vol. 4, no. 1, p. 75–88. (19.07.2016).

ANTROPONIMY BETWEEN LITERARY NORM AND EVERYDAY UTTERANCE

Viorica Răileanu

**Assoc. Prof., PhD, The Moldavian Ministry's of Education, Culture and Research
Institute of Philology**

Abstract: Corectitudinea și reglementarea numelor proprii și, în special, a numelor de familie, prenumelor continuă să constituie o problemă acută. Numele proprii sunt schimonosite sistematic, inclusiv prin schimbarea accentului la rostire. Deplasarea accentului la numele de familie și prenume se produce frecvent atât în limba vorbită, neîngrijită, cât și în vorbirea jurnaliștilor, prezentatorilor și moderatorilor unor emisiuni de radio sau televiziune. Schimbarea accentului la numele proprii, justificată sau nu, semnalată la categorii mai largi sau la cazuri izolate, duce la ruperea legăturii (formale) dintre nume și apelativul de la care provine și face imposibilă uneori descifrarea etimologiei. Se impune inițierea unei acțiuni conjugate a factorilor competenți pentru elaborarea unui sistem unitar de folosire a numelor într-o formă corespunzătoare normelor limbii române literare.

Keywords: Antroponimie, nume de familie, accentuare, ortoepie, context lingvistic diglosic, normă literară.

Ceea ce ne adună la o sută de ani de la Marea Unire, este limba română cu întreg patrimoniul ei! Specialiștii însă semnalează cu îngrijorare faptul că „limba română este în mare suferință azi.” (Octavian Paler). Debităm, oricând, pătimașe discursuri patriotice, vorbim de „criză” în toate domeniile, dar ne facem a nu observa că în materie de limbă criza pare cu adevărat ireversibilă „e urâtită, schimonosită, trivializată (...) de semidocti, de plăgile sociale, de degradarea școlii, de politicieni și, mai ales, de țoape” (Octavian Paler). Pângărim limba maternă cu o nesimțire de venetici. Facem concesii inacceptabile cosmopolitismului de sorginte excentrică, absorbim fără discernământ împrumuturi, neologizăm abuziv. Uităm cu nerușinare că limba nu este doar un mijloc de comunicare, dar și un organism viu, care evoluează fără să îi facem noi fâgaș..., noi trebuie doar să respectăm niște norme, să avem chibzuință și măsură când scriem, când vorbim. Or, potrivirea cuvintelor, scrierea și rostirea lor corectă, trebuie să devină un blazon al fiecărei persoane.

Spre regret, „se întâmplă cu limba ceea ce se întâmplă cu toate valorile noastre, câte mai sunt, cu viața noastră, cu identitatea noastră.” (Octavian Paler). Astăzi, „în mare suferință” este și onomastica, parte integrantă a patrimoniului limbii. Deși s-a făcut destul de mult în scopul scrierii corecte a numelor de familie și prenumelor, s-au depus eforturi considerabile pentru soluționarea acestei probleme, corectitudinea și reglementarea numelor proprii continuă să constituie o problemă acută. Pentru antroponime s-ar părea că regula e simplă: purtătorii sunt cei care știu cel mai bine cum trebuie scrise sau pronunțate numele lor. Din păcate, nu întotdeauna ne putem baza pe versiunea lor, deoarece nici ei nu-și scriu sau nu-și pronunță corect propriile nume, ghidându-se după niște norme închipuite. Astfel, numele de familie, prenumele sunt puse la grea încercare nu doar „de țoape”, dar de înșiși purtătorii lor!

Prin anii '60 ai secolului trecut, Romulus Vulpescu a publicat în revista „Limba Româna” (Vulpescu 1962: 181-189), o listă întreagă de cuvinte românești cu sensuri diferite după accent, cu scopul de a atrage atenția lingviștilor asupra necesității introducerii semnului grafic ca atare în scriere. La numele proprii, accentele trebuie puse corect! Cel puțin, uneori, pentru

a putea face diferențierea semantică cu numele lor omonime: *Sofia*, prenume feminin – *Sófia*, capitala Bulgariei; *Sufragiu*, nume de familie – *sufrágiu* „drept de vot”; *Eugénia*, prenume feminin – *eugenía* „(teorie care preconizează) ameliorarea patrimoniului genetic al grupurilor umane”; *Róman*, prenume masculin – *román* „1. Persoană care făcea parte din populația Imperiului Roman. 2. Locuitor al Romei. 3. Specie a genului epic” etc.

În contextul alert al noilor tehnologii informaționale, când comunicarea prin intermediul sms-urilor monopolizează celelalte practici comunicaționale și puțini se mai preocupă de respectarea normelor de ortografie și ortoepie, s-ar părea desuetă propunerea de a discuta despre accentuarea defectuoasă a unor antroponime. Problema nu ar fi atât de gravă, dacă nu ar depăși cadrul privat și nu ar contamina vorbitorii de bună credință (<http://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=3307>). Odată ce există acest risc, suntem obligați să luăm în discuție această problemă. Or, deplasarea accentului se produce frecvent nu numai în limba vorbită, neîngrijită, dar și în vorbirea jurnaliștilor, prezentatorilor și moderatorilor unor emisiuni de radio sau televiziune, formatori de opinie, care, prin profesie practică, ar trebui să fie moderatori și modelatori ai limbii române actuale. Drept material factologic, vor servi numele de familie formate de la apelative cunoscute și acceptate de limba română și deci ușor de recunoscut în numele propriu corespunzător. Materialul a fost selectat din mediul oral al vorbitorilor, din media (presa scrisă și audiovizuală), din registrul antroponimic național oficial.

Pocim, prin mutarea accentului în poziții barbare, exact ca niște străini, numele de familie terminate în *-iu*, formate de la nume de agent: *Coșeríu*, *Morariú*, *Olariú*, *Rotariú* etc. Or, cuvintele comune derivate, formate cu sufixul *-ar (-er)* (*coșer*, *morar*, *olar*, *rotar*), *-aș (-eș)* (*pușcaș*, *cimpoieș*) sunt cunoscute ca nume de familie fie cu formă nearticulată (*Coșar/Coșer*, *Morar*, *Olar*, *Rotar*, *Pușcaș*, *Cimpo(i)eș*), fie cu formă articulată (*Coșeru*, *Moraru*, *Olaru*, *Rotaru*, *Pușcașu*, *Cimpo(i)eșu*). În forma articulată, numele păstrează uneori și pronunțarea moale a consoanelor finale, astăzi învechită și regională, cu *-iu* (Șuteu 1976: 197-202). Omul de știință sau simplul pasionat de etimologii și similitudini, ca să nu greșească, ar pune numele în raport cu apelativul. Or, regula spune că aceste nume au sau ar trebui să aibă accentul apelativului corespunzător: și dacă rostim *coșér*, atunci corect e *Coșériu*, *morár* > *Moráriu*, *olár* > *Oláriu*, *rotár* > *Rotáriu* etc. (<https://www.timpul.md/articol/esti-cool-si-daca-vorbesti-corect-%286%29-23004.html>; adev.ro/nlip5n). Din păcate, familiile întregi își pronunță numele fără să țină cont de această regulă de accentuare. La numele de familie terminate în *-iu*, formate de la nume de agent, accentul se deplasează pe *i*, prin înlocuirea diftongilor prin hiat, sub influența exercitată de numele patronimice în *-iu*, împrumutate din greacă, în care *i* este accentuat (de tipul *Gheorghíu*, *Vasilíu*) (Constantinescu 1963: LXII; Ionașcu 1975: 361-362). Așa dar, accentuarea greșită a acestor nume de familie se întâmplă din considerentul că „nu se diferențiază *i* care formează silabă de cel care nu formează” (Graur 1974: 132), dar și din motivul că limba literară actuală dă preferință formelor în care accentul stă spre finala cuvântului.

Deși greșită, pronunția incorectă apare mult mai des decât cea corectă. Mai trist e că se întâmplă acest lucru, din păcate, cu acordul tacit al persoanelor care poartă aceste nume. „Este posibil că ceea ce părea/ pare accident să reflecte o tendință, iar deplasarea accentului să reprezinte, de fapt, alături de unele caracteristici morfologice, un procedeu prin care numele de persoană se constituie într-o categorie distinctă. Dacă este așa, atunci accentul devine un indice formal de diferențiere a numelor de familie românești față de apelativele de la care s-au format (Mareș 1980: 246).

Sigur, mulți dintre noi am auzit și alte nume de familie cu accentul deplasat cum ar fi cele formate din articol posesiv + numele la cazul genitiv, în special matronimice: *Ababéi*, în loc de *Abábei* (var. pop. *Abábii*), *Aghenéi*, în loc de *Aghénei*, *Amarinéi*, în loc de *Amarínei*, *Achiței*, în loc de *Achíței* etc.

Se întâmplă ca unii purtători să-și modifice intenționat pronunția numelui ca să sune „mai bine” în română sau în limbile cu care au contact. De exemplu, la numele de familie provenite de la apelative accentuate pe silaba finală, accentul e schimbat pe penultima silabă: *Cólac*, în loc de *Colác*, *Chíper*, în loc de *Chipér*, *Chísar*, în loc de *Chisár*, *Cóntraș*, în loc de *Contrăș*, *Fónar*, în loc de *Fonár*, *Páler*, în loc de *Palér*, *Smóchin* în loc de *Smochín* etc. (vezi Graur 1965: 150; Șerban 1978). Este recomandabil totuși ca numele propriu să păstreze accentuarea substantivului comun, pentru a nu arăta ridicol.

Schimbarea accentului la numele proprii, justificată sau nu, semnalată la categorii mai largi sau la cazuri izolate, duce la ruperea legăturii (formale) dintre nume și apelativul de la care provine. Dacă în *Boár/ Boári*, *Boáru*, *Bouáru* și chiar în *Boáriu* cuvântul *boár* (*boári*) „păstor de boi” este transparent, în *Boáriu* el poate fi recunoscut mai greu și pentru mulți vorbitori numele nu mai este analizabil. „În felul acesta, întrucât vorbitorul nu-1 mai poate asocia cu apelativul corespunzător și nu-i mai poate atribui caracteristicile acestuia, numele propriu devine (sau tinde să devină) nemotivat” (Mihăilă 1978: 267-278).

Uneori numele e accentuat incorect de vorbitori împotriva voinței purtătorului. Deși prozatorul român în timpul vieții, atrăgea atenția că-l cheamă (Calistrat) *Hogăș*, numele venind de la apelativul omonim *hogaș* (<https://dexonline.ro/definitie/hogas>), totuși numele autorului s-a instaurat definitiv cu accentul pe prima silabă. Aici a influențat, poate, ritmul întregii sintagme, cu necesitatea cezurii după trisilabicul *Ca-li-strát* înainte de bisilabicul *Hogaș*. Dacă comparăm cu un eventual *Hogașu*, cu *-u* final silabic, accentul ar fi aproape obligatoriu, natural, pe *a*.

Admitem că unele schimonosiri și falsificări prin schimbarea locului accentului la numele de familie se comit, pur și simplu din neștiință, ca în exemplele de mai sus, și ca în multe altele. Cele mai multe și mai bizare însă schimonosiri și falsificări s-au comis totuși voit de către administratori, funcționari, de către toți cei care nu ne cunoșteau limba – ruși și rusofoni, mai ales în contextul lingvistic diglosic, în care s-a aflat Basarabia, timp de peste două secole (Dabija 2011: 1], iar mai apoi, în mod mecanic, preluate și de către băștinași. Deformările și falsificările se produceau în formă orală, dar, mai apoi, și în formă scrisă. Sau viceversa: în formă scrisă ca ulterior să fie propagate și statornicite în formă orală.

Au existat două modele de schimonosire în rostire prin accent rusec a numelor de familie românești: 1) numele de familie românești, terminate în consoană și accentuate corect pe ultima silabă¹ au fost asimilate de nume de familie rusești gen: *Céhov*, *Górkii*, *Mișin*, *Nósov*, *Púșkin*, *Vólkov* ș.a. Astfel, *Albót* > *Álbot*, *Antóci* > *Ántoci*, *Botnár* > *Bótnar*, *Calíc* > *Cálic*, *Goláš* > *Gólaș*, *Izmán* > *Ízman*, *Malcóci* > *Málcoci*, *Mazúr* > *Mázur*, *Nagîț* > *Nágîț*, *Pușcásș* > *Púșcașș*, *Rotári/ Rotáru* > *Rótari*, *Smochín* > *Smóchin*, *Tofán* > *Tófan*, *Tufár* > *Túfar* ș.a. și 2) sub influența numelor de familie rusești și ucrainești bisilabice, terminate în *-ó* (acc.), gen: *Fed'kó*, *Iuncó*, *Jilkó*, *Mahnó*, *Schițcó*, *Șișkó* ș.a., au fost deformate în rostire, prin accent, dar și prin anumite sunete, numeroase nume de familie românești basarabene bisilabice, terminate în vocalele *-ă* sau *-u* neaccentuate (Zagaevschi 2014: 186): *Chișcă* > *Chișcó*, *Cúșcă* > *Cușcól/ Cuscó*, *Pășcu* > *Pașcó*, *Púșcă* > *Pușcó*, *Róșca* > *Roșcó*, *Tășcă* > *Tașcó* etc.

Mutilarea numelor de familie românești se făcea, deseori, în rostire, concomitent, prin schimbarea locului accentului, dar și prin diverse schimonosiri de sunete, cu repercusiuni asupra formei scrise, care duc uneori la imposibilitatea de a mai putea descifra etimologia numelui: *Blăjínu* > *Blăjin*, *Brădiș* > *Brághiș*, *Căldăre* > *Cóldari*, *Călin* > *Cálin*, *Cărăuș*

¹ În limba română accentul, deși considerat liber, înregistrează totuși anumite regularități: 1) cuvintele terminate în consoană, fie nederivate, fie derivate cu sufixe, sunt, de regulă, oxitone, accentul căzând pe ultima silabă; 2) cuvintele terminate în vocală sunt, în majoritatea absolută a cazurilor, paroxitone, accentul, căzând pe a doua silabă de la sfârșit (Zagaevschi 1988: 166-173; Corlăteanu, Zagaevschi 1993: 162-165, 176-177).

>Caráuș, *Cioráp* >Cérap, *Ciréș* >Céreș, *Găină* >Gáinã, *Fuiór* >Fúer, *Pârâu* >Péreu, *Șăpticâni*>Șeptichin, *Văcărița*> *Vacárița* etc.

Lista numelor pronunțate greșit s-ar putea extinde la proporțiile unui volum masiv și poate face obiectul unei secvențe de studiu din sfera antropologiei lingvistice sau, mai amplu, din domeniul deontologiei și eticii limbajului. Însă modestul nostru parcurs de până aici se dorește a fi o provocare către ceea ce înseamnă educarea conștiinței lingvistice a vorbitorilor, o pledoarie pentru respectarea normei.

Numele proprii sunt o parte definitorie din patrimoniul limbii și trebuie să le promovăm permanent prin forme și exprimare corectă. Se poate iniția o acțiune conjugată cu factorii competenți în ce privește, pe de o parte, ortografia și cultivarea limbii în general, iar pe de altă parte, stabilirea unor norme ortografice și ortoepice pentru numele oficiale. Or, „pentru studierea problemei în ansamblu și punerea de acord a reglementărilor paralele (lingvistică și antroponimie) pentru elaborarea unui sistem unitar de folosire a numelor într-o formă corespunzătoare normelor limbii române literare” (Ionașcu 1976: 529), este necesar să-i acordăm lingvistului mai multă credibilitate și să-l tratăm cu mai puțină aroganță și ironie. Și să nu credem că lucrurile se vor decanta, cu timpul, de la sine!

Centenarul Marii Uniri este un motiv serios pentru celebrarea gloriei trecute și a figurilor ei emblematice, dar și pentru fundamentarea viitorului de pe o atitudine fermă de stăpânire a limbii, cu toate valorile ei!

BIBLIOGRAPHY

Constantinescu, N. A., *Dicționarul onomastic românesc*, București, Editura Academiei R.P.R., 1963.

Corlăteanu, Nicolae, Zagaevschi, Vladimir, *Fonetica*, Chișinău, Editura Lumina, 1993.

Dabija, Nicolae, Despre numele basarabenilor, în „Literatura și arta”, Chișinău, 3 februarie 2011.

Ești COOL și dacă vorbești corect (6). *Nume românești*, în „Timpul Liber”, 4 mai 2011, pe: <https://www.timpul.md/articol/esti-cool-si-daca-vorbesti-corect-%286%29-23004.htm>

Graur, Alexandru, *Mic tratat de ortografie*, București, Editura Științifică, 1974.

Graur, Alexandru, *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965.

Ionașcu, A., *Sur la prononciation de quelques noms propres*, RRL, 1975, nr. 4, p. 361-362.

Ionașcu, Al., *Toponimia și cultivarea limbii*, în „Limba Româna”, 1976, nr. 5, p. 529-534.

Mareș, Lucreția, *Accentuarea unor nume de familie*, în „Limba română”, 1980, nr. 3, p. 245-246.

Mihăilă, Ecaterina, *Despre geneza și funcția numelor proprii*, în „Limba Româna”, 1978, nr. 3, p. 267-278. (și bibliografia indicată de autoare)

Șerban, George, *Palér: apelativ și antroponim*, în „Limba Româna”, 1978, nr. 6, p. 595-597.

Șuteu, Flora, *Influența ortografiei asupra pronunțării literare românești*, București, Editura Academiei R.S.R., 1976, p. 197-202.

Vulpescu, Romulus, *Este necesar accentul grafic în ortografia noastră?*, în „Limba Româna”, 1962, nr. 2, p. 181-189.

Zagaevschi, Vladimir, *Culorile accentului*, Chișinău, Știința, 1988.

Zagaevschi, Vladimir, *Nume de familie și prenume românești basarabene deformate de funcționarii alolingvi în context diglosic*, în „Limba română”, Chișinău, 2014, nr. 2, p. 183-192.

PHONETIC CHANGES IN ROMANCE LANGUAGES

Maria-Laura Rus

Lecturer PhD, UMFST Tîrgu Mureş

Abstract: The phonetic changes in the Romance languages are caused by the so-called “phonetic laws. This fact is easily observed in those regular aspects that derive from the comparative study of different Romance languages and the Latin language. We discuss and illustrate these changes only at the level of vowels.

Keywords: Romance language, phonetic change, phonetic law, diphthongization, nasalization

Începând cu secolul al XIX-lea studiile lingvistice au adus în discuție regularitatea schimbărilor fonetice în limbile romanice. Neogramaticii au văzut în corespondențele dintre latină și limbile romanice niște „legi naturale” care acționează fără excepție. Desigur, astăzi, concepția poate părea exagerată, însă se poate vorbi, totuși, cu destulă îndreptățire, despre „legi fonetice”, întrucât aspectele regulate care decurg din studiul comparat al diferitelor limbi romanice și din latină sunt evidente.

În lucrarea de față ne vom opri numai la schimbările fonetice de la nivelul vocalismului. În acest caz, probabil cea mai evidentă și importantă modificare a fost înlocuirea corelației de cantitate prin corelația de calitate a vocalelor¹. Este o transformare a întregului sistem vocalic, generată de modificarea accentului muzical în accent dinamic. De asemenea se neutralizează opoziția dintre anumite foneme vocalice: [ē] și [ī] converg în [e], [ō] și [ū] converg în [o], în timp ce din [ā] și [ǣ] rezultă un singur [a]:

lat. *lignum* > rom. *lemn*, it. *legno*, sp. *leno*, ptg. *lenho*

lat. *crēdit* > rom., it. *crede*, sp., ptg. *cre(e)*

lat. *flōrem* > rom. *floare*, it. *fiore*, sp., ptg. *flor*, fr. *fleur*

lat. *gūla* > rom. *gură*, it. *gola*, fr. *gueule*

Obs.: Româna se înscrie doar parțial în fenomenul de evoluție a lui [ō] și [ū]. Franzeza inovează, în raport cu celelalte limbi romanice: ea păstrează pe [e] în silabă închisă, dar îl diftonghează în silabă deschisă (lat. *siccus* > fr. *sec*; lat. *crēdit* > fr. *croit*). La fel, în franceză are loc diftongarea lui [ō] în [ou > eu] în orice tip de silabă (a se vedea exemplele de mai sus).

Sistemul vocalic de bază al României cunoaște și evoluții independente, dar adesea paralele. Transformările vocalice depind de locul de articulare și de gradul de apertură vocalică, de poziția vocalelor în silabă și în cuvânt, dar și de interacțiunea cu accentul, întrucât vocalele accentuate sunt mai susceptibile a fi supuse transformărilor complexe, în timp ce vocalele neaccentuate au dispărut, au amuțit sau și-au dezvoltat variante libere.

Diftongările reprezintă evoluții prezente în numeroase limbi romanice.

Diftongarea lui [ĕ] în [ie] este frecventă pe teritoriul de formare al românei, dalmatei, retoromanei și spaniolei. Dacă în primele trei fenomenul are loc în silabă deschisă, în spaniolă apare atât în silabă deschisă, cât și în silabă închisă. În italiană și franceză este mai puțin frecvent, iar în occitană nu există.

¹¹Vorbim, de fapt, despre abandonarea opoziției fonologice dintre vocalele scurte și cele lungi și înlocuirea ei cu opoziția dintre vocalele închise și deschise.

lat. *pĕtra* > rom. *piatră* (dintr-un mai vechi *pieatră*), it. *pietra*, fr. *pierre*, sp. *pedra*

lat. *fĕrrum* > rom. *fier*, it. *ferro*, fr. *fer*, sp. *hierro*

Diftongarea lui [ǒ] în [uo] este un fenomen propriu romanicei apusene, întâlnit mai frecvent în spaniolă și mai puțin frecvent în italiană și franceză, unde se produce numai în silabă deschisă. În spaniolă diftongul apare sub forma [ue], în timp ce în franceză se monoftonghează în [ø]:

lat. *nŏvus* > it. *nuovo*, fr. *neuf*, sp. *nuevo*

Acesta din urmă se încadrează în fenomenul de „diftongare franceză”, alături de diftongarea lui [ē] în [oi]. Acesta este numit mai mult sau mai puțin propriu așa, întrucât se întâlnește și în italiană și retoromană.

Metafonia lui [é] și [ó] (în condiția existenței în silaba următoare a uneia din vocalele *a*, *ă*, *e*) este un fenomen românesc întâlnit în toate dialectele limbii noastre:

lat. *mĕnsa* > arom., megl. *measă*, dacorom. *masă*

lat. *mŏrtem* > arom., dacorom. *moarte*, istrorom. *morte* (cu *oa* > *o* ulterior)

Datorită tendințelor manifestate mai sus, numărul diftongilor a crescut în română și franceză, însă apoi în franceză vechii diftongii s-au redus din nou, astfel încât, azi, această limbă este săracă în diftongi.

Într-adevăr, alături de diftongări, monoftongările constituie o tendință relativ constantă în limbile romanice. Există monoftongări de dată latină și monoftongări romanice. Ilustrăm primele:

au > *ō* > *ō*: *cauda* > *coda* > it., sp. *coda*, fr. *queue* (*o* se diftonghează ulterior, apoi se monoftonghează)

ae > *e*: *caelu* > rom. *cer*, it. *cielo*, sp. *cielo*, fr. *ciel* (*e* se diftonghează apoi în mod normal la *ie*, mai puțin în română)

oe > *e*: *poena* > it., sp. *pena*

O evoluție la nivel vocalic este observabilă în special în limbile franceză și portugheză, precum și în câteva dialecte italiene, în nazalizarea vocalelor urmate de consoanele nazale *m* și *n*. Procesul nazalizării cunoaște diferite faze evolutive: de la nazalizarea parțială a vocalei și păstrarea consoanei nazale, până la nazalizarea totală a vocalei și dispariția totală a consoanei. Franceza și portugheza au atins faza totală a nazalizării, iar în plus în franceză opoziția vocale orale – vocale nazale are și rol fonologic (*champ* – *chat*; *an* – *âne*). În privința francezei fenomenul se produce între secolele al XI-lea și al XIV-lea, ca apoi în secolele al XVI-lea – al XVII-lea să se înregistreze o denazalizare reprezentată fie prin căderea consoanei nazale, atunci când silaba este închisă (*manu* > *main*: vechea fr. [mĕn] > fr. [mĕ]), fie prin denazalizarea vocalei, atunci când silaba este liberă (*anne*: v. fr. [ã'ne] > fr. [a'ne]).

Fenomenul nazalizării a împiedicat de multe ori diftongarea lui [ĕ] și [ǒ] în [ie], respectiv [uo]:

lat. *respondet* > it. *risponde*

lat. *abscondere* > it. *ascondere*

lat. *bene* > rom. *bine*, occ. *ben*

Explicația constă în faptul că nazalizarea determină, totodată, și închiderea vocalelor. În ilustrările de mai sus cele două vocale în discuție au devenit de timpuriu vocale închise, ceea ce, în mod natural, a împiedicat diftongarea lor.

Dacă tendințele discutate și ilustrate mai sus au vizat vocalele accentuate, și în ceea ce privește vocalele neaccentuate se constată pierderea opoziției de cantitate în favoarea celei de calitate. De asemenea, monoftongările sunt aceleași:

lat. *auricula* > it. *orecchia*, sp. *oreja*, fr. *oreille*,

dar diftongările diferă.

Datorită pronunțării cu o intensitate mai scăzută, vocalele neaccentuate sunt supuse mai multor transformări. Când intensitatea este diminuată în mod constant, ele se reduc și uneori chiar dispar. De asemenea, ele se pot închide din aceleași cauze. Importante sunt pentru aceste vocale poziția față de accent și poziția în ansamblul cuvântului. Cele mai rezistente sunt vocalele posttonice finale și cele protonice inițiale. Rezistența acestora se explică prin faptul că adesea vocalele finale constituie terminații (au rol morfologic), iar cele inițiale, deși neaccentuate, se pronunță cu o intensitate ceva mai ridicată.

Dintre vocalele posttonice finale, [-a] se păstrează mai bine în italiană și spaniolă, iar în franceză se labializează în secolul al XV-lea, apoi amuțește în secolul al XVII-lea; [-e] și [-i] se păstrează mai bine în italiană și română, în timp ce în franceză și occitană se reduc; [-o] și [-u] au o soartă asemănătoare și adeseori se confundă:

lat. *lingua* > rom. *limbă*, fr. *langue*, it. *lingua*, sp. *lengua*, ptg. *lingoe*

lat. *bene* > rom. *bine*, it. *bene*, fr. *bien*, sp. *bien*, ptg. *bem*

lat. *oculi* > rom. *ochi*, it. *occhi*, sp. *ojos*, ptg. *olhos*

lat. *cornu* > rom. *corn*, it. *corno*, fr. *cor*, sp. *cuerno*, ptg. *cornu*

lat. *quando* > rom. *când*, it., sp., ptg. *quando*, fr. *quand*

Dintre vocalele protonice inițiale, [a-], [i-] și [u-] excelează în rezistență, în timp ce [e-] și [o-] se păstrează mai puțin bine, în general din cauza unei tendințe de închidere manifestată încă în latina populară:

lat. *argentum* > rom. *argint*, it. *argento*, fr. *argent*

lat. *amicum* > it. *amico*, fr. *ami*, sp., ptg. *amigo*

lat. *hibernum* > rom. *iarnă*, it. *inverno*, sp. *invierno*, fr. *hiver*

lat. *nepotem* > rom. *nepot*, it. *nipote*, occ. *nebot*

Tendința timpurie de închidere a lui [o-] în [u-] explică reflexele din multe limbi romanice ale unor cuvinte latinești precum:

corona > rom. *cunună*, it. de nord *kuruna*, fr. *couronne*

dolorem > rom. *durere*, fr. *douleur*

Vocalele mediale neaccentuate se reduc adesea și dispar, având drept cauze intensitatea mai redusă și lipsa valorilor gramaticale². O tendință constantă de reducere și dispariție a vocalei din silaba penultimă se observă în cuvintele proparoxitone încă din latina populară, fenomen care a lăsat urme în limbile romanice:

lat. *calidus* > *caldus* > rom. *cald*, it. *caldo*, fr. *chaud*, sp., ptg. *caldo*

lat. *viridis* > *viridis* > rom. *verde*, it. *verde*, fr. *vert*, sp., ptg. *verde*

Dispariția vocalei protonice mediale este foarte rară în spaniolă, în portugheză vocala aceasta se păstrează de cele mai multe ori, iar în franceză se reduce și dispare:

lat. *delicatus* > sp. *delgado* (dispare după laterala *l*)

lat. *armatura* > fr. *armeure*

Un alt fenomen vocalic pe care vrem să îl aducem în discuție având în vedere vasta lui răspândire în special în România apuseană este transformarea necondiționată a lui [ū] în [ü]. Această arie de răspândire este de natură să ofere indicii cu privire la vechimea și direcțiile de răspândire ale fenomenului. El se întâlnește în „limbile franceză și provensală, în dialectele galo-italice (genovez, piemontez, cea mai mare parte a dialectului lombard și în partea de nord a dialectului emilian), în unele graiuri portugheze și în grupurile vestic și central ale limbii retoromane”³.

Transformarea în discuție este atribuită de unii lingviști influenței substratului celtic. Pentru aceasta pledează în primul rând constatarea că teritoriile romanice în care [u] a devenit

²Spre deosebire de vocalele posttonice finale care reprezintă adesea desinențe ale cuvântului respectiv.

³Iorgu Iordan, *Introducere în lingvistica romanică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1965, p. 248.

[ü] ar coincide cu teritoriul locuit mai demult de celți (Galia transalpină și Galia cisalpină). În al doilea rând și în limbile celtice de azi vocala [ü] are o frecvență deosebită.

Lingviștii care combat originea celtică a acestei transformări vocalice aduc în sprijinul lor argumentul că ea se întâlnește și în teritorii romanice unde nu au locuit niciodată celți, precum și că nu peste tot unde celții au trăit se întâlnește în idiomurile respective un [ü] în loc de mai vechiul [u]. În plus, chiar în Franța, unde [ü] este astăzi aproape general, el nu pare să aibă aceeași vechime.

Punctul comun stabilit de ambele categorii de cercetători este relevarea vechimii diferite de la o limbă la alta a acestui fenomen de transformare vocalică și uneori, în cadrul uneia și aceleiași limbi. Implicit, aceasta înseamnă că pronunțarea lui [u] ca [ü] s-a extins treptat de la o zonă lingvistică la alta. Dăm câteva exemple:

lat. *fructus* > rom. *fruct*, it. *frutto*, fr. *fruit*, occ. *früch*, ptg. *fruto*

lat. *sursum* > rom. *sus*, it. *sus*, fr. *dessus*, occ. *süs*, sp., ptg. *suso*

Observație: în limba română, această vocală, precedată de un sunet palatal, devine *i*, prin asimilare: *includo* > *incl'ud* > *închiud* > *închid*. Fazele intermediare sunt confirmate și de unele cuvinte vechi slave, consideră Iorgu Iordan.

O ultimă tendință, cea de posteriorizare, se întâlnește cu deosebire în limba română. Aceste „legi” fiind, în general, cunoscute, vom exemplifica doar:

a) Sub influența labialelor, dar și a poziției în silaba următoare a unor vocale nepalatale, vocala *e* devine o vocală medială:

lat. *fetus* > rom. *făt*

lat. *verus* > rom. *văr*

b) Sub influența lui *s*, *z*, *ș*, *j*, *ț* și *r*, pronunțate dur, vocala anterioară *i* se transformă în vocala medială *â* (*i*). Această transformare apare dialectal:

sită > *sâtă*

zid > *zâd*

și > *șî*

țin > *țân* etc.

În cazul lui *r*, vorbim atât de modificări vechi, cât și mai noi, dialectale:

lat. *rideo* > *râd*

strig > *strâg*

Este foarte adevărat că dezvoltarea fonologiei a creat baze noi pentru a înțelege mecanismele schimbărilor fonetice. Acestea s-au petrecut într-un interval lung de timp, trecând prin variațiile fonetice de la nivelul cuvântului (variante articulatorii), prototipizarea sunetului (alofone), recunoașterea noului sunet drept sunet „normal” și apoi așezarea lui în rândul fonemelor constituite ale limbii (fonologizarea). Generalizarea unei schimbări fonetice pe un teritoriu geografic întins (cum e și cel al României) ia mai multă vreme decât normalizarea sa în interiorul spațiului respectiv. Schimbările pleacă de la nivelul vorbirii, nu de la cel al limbii, motiv pentru care variantele fonetice sunt mai întâi contingente. Deși sistemul fonologic al unei anumite epoci istorice constituie baza pe care se produc aceste variante, el nu determină transformările fonetice. Numărul fonemelor limbilor variază foarte mult, arătând libertatea pe care și-o acordă evoluția fonetică. Faptul acesta nu împiedică, însă, posibilitatea de a percepe la scară largă, după cum s-a observat și în familia limbilor romanice, anumite linii directe ale transformărilor fonetice. S-a observat, astfel, rolul important al diftongărilor, al nazalizării sau al rezistenței vocalelor accentuate în schimbarea de la latină la limbile romanice. Este vorba despre particularități evidente ale limbilor romanice, care individualizează familia în cauză în cadrul familiei mari a limbilor indoeuropene.

BIBLIOGRAPHY

Glessgen, Martin-Dietrich, *Lingvistică romanică: domenii și metode în lingvistica franceză și romanică*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2014

Homorodean, Mircea, *Introducere în lingvistică romanică*, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 1978

Iordan, Iorgu, *Introducere în lingvistica romanică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1965

Reinheimer Rîpeanu, Sanda, *Lingvistica romanică: lexic – morfologie – fonetică*, Editura Bic All, București, 2001

Tagliavini, Carlo, *Originile limbilor neolatine. Introducere în filologie romanică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977

SOME OBSERVATIONS REGARDING CULTURAL TABOOS IN GERMANY AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Oxana Chira

Assist. Prof., PhD, "Alec Russo" State University of Bălți, Moldova

Abstract: The appearance of the first language prohibitions is linked to the early manifestations of various religious thoughts. The traditional taboos of mankind are the taboos of the sacred and of the impure. There are verbal taboos, as well as social taboos that might be displayed in a person's behavior. We will try to focus on the cultural taboos specific to Germany and compare them to those used in the Republic of Moldova. Flouting taboos entails direct or indirect, social or cultural sanctions. What are these sanctions? What is considered to be a taboo and what becomes a norm? What are the specific language prohibitions in both societies? We will attempt to answer all these questions in this research work.

Keywords: taboo, euphemism, culture, social taboo, verbal taboo.

Dintre stările de adâncă neliniște și de tulburare, frica este emoția cea mai puternică ce provoacă interdicția (tabuul) pentru anumite acțiuni sau pentru rostirea anumitor cuvinte. Anume frica a dat naștere, în Antichitate, la primele eufemisme ce au început să substituie tabuurile. Nu în zadar cercetătorii susțin că, „dacă prin tabu, în conformitate cu sensul general al cuvântului, înțelegem orice prohibiție, impusă de experiență și tradiție sau formulată în legi, de a atinge un obiect, de a lua sau de a te servi de anumite cuvinte interzise, atunci putem spune că nu există popor, nu există etapă a culturii care să nu cunoască efectele prejudecabile care rezultă din valoarea tabuului” [Freud, p. 25].

Oricât ar fi de paradoxal, dar interdicțiile au avut și o puternică acțiune de altă natură. Astfel, „șlefuit” rațiunea umană, descoperind antilumi și anticorpi, creând antimetafore etc., tabuul a impulsionat mișcarea gândirii, provocarea la acțiuni, schițarea de perspective etc. Tabuul nu înseamnă doar interdicții la anumite acțiuni sau la rostirea anumitor cuvinte, nu înseamnă doar metateză, aloteză, tmeză, anagramă, acronimie ș.a., dar mai înseamnă și „o întreagă gamă de ritualuri formale și de gândire, ce au contribuit în mare măsură la crearea limbii umane, a muzicii, artei și, de asemenea, a scrierii ca expresie rituală a reprezentărilor simbolice ale păgânismului” [Маковский, p. 5]. În general, funcționarea limbajului are la bază existența anumitor antinomii, adică este asigurată de dialectica dintre „plus” și „minus”, dintre „corect” și „incorect”, dintre „admis” și „respins”, dintre „obligatoriu” și „facultativ” etc. Orice cuvânt din limbă, după cum menționează în continuare lingvistul rus, se prezintă ca o combinație dialectică dintre „da” și „nu”: „«da» poate să apară doar datorită existenței lui «nu», iar «nu» este o condiție necesară a existenței lui «da»” [*ibidem*]. Ceea ce este important a remarca, în acest sens, este faptul că limba oferă suficiente posibilități de combinare a interdicțiilor cu anularea deopotrivă a acestor interdicții.

În general, tabuul (termen de origine polineziană *ta* „a evidenția, a menționa” și *pu* „în întregime, complet”: *tapu* > tabu „evidențiat în întregime, marcat complet”) se referă la o interdicție ce ia naștere în sfera vieții sociale la diferite etape de dezvoltare a comunității umane. Tabuul (interdicția) a apărut la multe popoare pe baza credințelor mitologice. Astfel, se considera că, în cazul unui conducător decedat, nu numai că nu se permitea să te apropie de

corpul lui neînsuflețit, dar nici nu se admitea să intri în casa lui, să-i rostești numele sau să discuți cu soția lui etc.

Semnificația etnografică a tabuului s-a extins și asupra fenomenelor de limbă, întrucât, încă din timpurile străvechi, omul credea în puterea magică a cuvântului. Fiind convinși că prin rostire se pot materializa lucruri, oamenii evitau să pronunțe anumite cuvinte (denumirile de boli, numele zeilor etc.): or, pronunțarea acestor cuvinte, în viziunea lor, aducea o nenorocire, putea stârni furia duhurilor (însăși moartea era concepută ca o manifestare a activității duhurilor) etc. Printre altele, nu este exclus ca verbele impersonale (*a-l lua frigurile*, *a se face ziuă*, *a se întuneca* ș. a.) să aibă o atare denumire, pentru că oamenii fie că se temeau să numească forțele ce duc la apariția acestor fenomene, fie că nu puteau, pur și simplu, să explice multe dintre fenomenele din realitatea înconjurătoare, crezând că există o ființă superioară care dirijează faptele, acțiunile oamenilor. În felul acesta, putem deduce că relația dintre eufemie și tabu este similară cu cea dintre cauză și efect: tabuul ca factor extralingvistic facilitează și stimulează apariția exprimărilor eufemistice.

Mai mulți cercetători au evidențiat rolul tabuului în procesul de substituție a numelor. Astfel, É. Benveniste numește următoarele „procedee de substituție condiționate de tabu”: eufemismul, aluzia, antifraza, tăcerea, litota, metonimia, metafora, precum și „procedeele stilistice al elipsei” [Бенвенист, p. 310]. Enumerarea în cauză este vulnerabilă, pentru că (1) „antifraza, tăcerea” ș.a., utilizate ca „procedee de substituție condiționate de tabu”, reprezintă o modalitate a eufemiei și, din acest considerent, nu pot fi incluse pe aceeași linie coordonatoare cu eufemismele; (2) eufemismul (unitate nominativă) și modalitățile lui de formare (antifraza, tăcerea ș.a.) nu se pot afla pe aceeași orizontală taxonomică (a se vedea și [Москвин, p. 164-165]).

Suntem de părerea că, în cazul tabuurilor, se exagerează nu numai caracterul lor superstițios, dar, mai ales, faptul că aceste cuvinte se întâlnesc, preponderent, în limbajul popoarelor „mai puțin civilizate” (a se vedea, de exemplu [Марызо, p. 305]). Într-adevăr, la originea tabuurilor s-au aflat interdicțiile legate de superstiții (cuvântul *drac* a fost înlocuit în română prin *Aghiuță*, *Necuratul*, *ăl din baltă*, *ăl de pe comoară*, *ucigă-l toaca*, *ducă-se-pe-pustii* etc., în engleză – prin *scamp* „om de nimic”, *the Black Man* „omul negru”, *Prince of Darkness* „prințul întunericului”, în germană – prin *Kuckuck* „cucu”, *Henker* „călău”, *Alte Schlange* „șarpe bătrân”, în rusă – *лукавый* „viclean”, *нечистый* „necurat”), dar, ulterior, apar și alte surse ale tabuurilor. De exemplu, chiar sistemul de organizare și de administrare al unui stat impune restricții privind utilizarea unui sau altui cuvânt. Cine, de exemplu, era temerarul din Republica Moldova care, în perioada de până la 1989, și-ar fi permis să rostească cu nonșalanță: L-am văzut pe domnul X, ducându-se la prăvălie? Iar acum cu referire la popoarele „mai puțin civilizate” (ca atare, tabuurile nu apar în funcție de gradul de dezvoltare economică, politică, socială etc. a statului respectiv). Ne întrebăm în acest sens: să fie oare, într-adevăr, aceste popoare cele „mai puțin civilizate”?

După cum constată S. Freud, este foarte greu de tradus acest cuvânt, căci nu mai posedăm astăzi noțiunea pe care o desemnează. Era un cuvânt familiar și vechilor romani: sacer („sfânt”, „sacru”) era identic cu tabu-ul polinezienilor. Ayoç al grecilor, kodaush al evreilor aveau același sens cu tabuul polinezilor, ca și cu desemnările multor altor popoare din America, Africa (Madagascar), Asia de Nord și Centrală [Freud, p. 25].

În cele mai multe lucrări, eufemismele, pe lângă tabuuri, sunt incluse la interdicții de vocabular. Sintagma respectivă însă nu întrunește nici pe departe atributele unui termen, mai ales lingvistic, de transparentă, concizie etc. Șubreziența terminologică a acestei îmbinări mai transpare și din faptul că, de vreme ce în limbă există cuvinte „interzise”, reiese că există și cuvinte „permise”. Chiar dacă admitem că această îmbinare de cuvinte funcționează cu semnificație terminologică, considerăm că ar fi rezonabil să se facă o distincție între diferite grade de „interzicere”, pentru că și motivele ce determină una sau alta dintre interdicții sunt

diferite. De aici și măsurile de penalizare a vorbitorului privind nerespectarea interdicțiilor care sunt, de asemenea, diferite. În această ordine de idei, nu este limpede de ce toate categoriile de eufemisme trebuie puse în relație directă cu interdicțiile de vocabular: or, nimeni nu-l poate impune pe vorbitor să utilizeze *gastarbeiter*, *însărcinată*, *a purta de nas*, interzicându-i să folosească, respectiv, *muncitor străin*, *îngreunată*, *a minți*. În același timp, considerăm că din acest strat lexical fac parte doar eufemismele care apar în urma anumitor interdicții determinate de superstiții sau de transformări la nivel de regim social, ideologic, politic etc.

Faptul că tabuul reprezintă nu numai o noțiune etnografică, dar și lingvistică, i-a determinat pe unii lexicografi să includă în structura articolului lexicografic a cuvântului-titlu tabu și determinativul lingvistic sau glotic (a se vedea, de exemplu, [Coșeriu 2009, p. 318; Сеничкина, p. 474]).

Claude Riviere se referă în lucrările sale la interdicțiile variabile diferite: sex, vârsta, clase sociale, status, grade diferite de inițiere religioasă, spațiu, timp: „Distincțiile între tabuurile religioase (sa nu manânci timp de o ora înainte de euharistie) și interdicțiile politice (demonstranții vor plăti amenda), între interdicțiile morale (să nu ucizi) și interdicțiile disciplinare (înscrise în statutul unei asociații), între tabuul rational (sa nu produci poluare) și tabuul superstitios (sa nu treci pe sub o scara) ne obliga sa luam în considerare diferitele variabile, ca de exemplu vârsta (copii/adulti, frati mai mari, frati mai mici), sexul (tabuuri menstruale), extinderea câmpului social (tabuuri etnice, totemice, familiale, individuale), statutul persoanelor (interzis celor inițiati, brahmanilor), timpul (zile si ore în care anumite actiuni sunt interzise, tabuuri permanente sau temporare pe perioada doliului sau a graviditatii, evolutia de la o epoca la alta), spațiul (ceea ce e interzis în templu e permis în alta parte), simțurile (interdicția de a vedea, de a atinge, de a mânca)” [Riviere, p. 38].

Potrivit lui Balle [Balle, 1990, p. 20] tabuurile pot fi subdivizate în: tabuuri de promovare a vieții. De exemplu, tabuul divin (dintr-o teamă de contaminare a principiului sfânt prin mâini); tabuuri ce pun în pericol viața (de ex. moarte, boală, cuvinte evitate din cauza fricii de anihilare).

Tabuurile se găsesc în toate domeniile coexistenței umane. Ele există în toate culturile cunoscute. Ele se referă la anumite comportamente (de exemplu, scuipatul pe stradă - tabu în China, dar în Moldova și Germania rămâne un tabu), acțiuni (de exemplu: sărutări între bărbați și bărbați sau bărbați și femei în public - tabu în Moldova sau „salutul nazist, salutul lui Hitler“ în Germania), obiecte (de exemplu, simbolurile neonaziste purtate la mână în Germania, simboluri ale stalinismului în Moldova) etc. Tabuurile afectează nu doar limba, dar și concepte.

Termenul tabu, remarcă Stephen Ullmann, „este de origine polineziană, iar simplul fapt că folosim un cuvânt atât de exotic pentru a denumi un fenomen extrem de comun în cultura noastră este simptomatic pentru universalitatea tabuului” [Ullmann, p. 89-91].

Aspectul social, interpretat ca origine, reprezintă fundamentul clasificării și pentru Stephen Ullmann. Lingvistul consideră că la baza originii (și, implicit, a clasificării) eufemismelor se află următoarea clasificare:

- a) tabuul provocat de frică (de exemplu, numele direct al lui Dumnezeu este interzis la multe popoare). Printre altele, St. Ullmann s-a pronunțat și pe marginea numelor a 24 de tipuri de insecte și animale, care sunt, de asemenea, tabuizate în diferite limbi: viespea, furnica (dintre insecte), leul, tigru (dintre animale);
- b) tabuul condiționat de tact: se substituie termenii care sunt în raport direct cu astfel de fenomene, precum boala, moartea, devieri mintale și fizice, crime;
- c) tabuul generat de decență: există trei sfere, după părerea autorului, care necesită substituirea eufemistică, acestea fiind sexul, părțile și funcțiile corpului [Ullmann, p. 89-91].

În continuare vom încerca să completăm clasificarea sus numită. Cunoaștem că tabuul apare din frica superstițioasă față de spirite. Atât secolele creștinismului, cât și secolul ateismului nu au putut afecta acele trăsături fixate în limbă și cultură, care fac referință la credințele păgâne vechi. O altă circumstanță care a contribuit la apariția în antichitate a eufemismelor era frica de necunoscut. Pentru omul primitiv erau în natură multe lucruri incompreensibile: fulgerul, întunericul, mișcarea soarelui, umbrele mișcătoare etc.

- **Tabuul provocat de frică** rezultă dintr-o viziune mistică și magică asupra lumii, dar joacă doar un rol minor în societățile occidentale de astăzi. Vom invoca un exemplu:

Ro: *Aghiuță, Necuratul, ăl din baltă, ăl de pe comoară, ucigă-l toaca, ducă-se-pe-pustii, Cel-Rău, diavol, demon, satană, necuratul, Aghiuță, Anticristul, ucigă-l crucea, păcatul, ucigă-l tămîia, cel cu coadă, cel cu coarne etc.*

Germ: *Beelzebub, der Leibhaftige, die alte Schlange, Gottseibeius, Antichrist, Diebhenker, Holderle, zum Kuckuck, Henker etc.*

- **Tabuul condiționat de tact** este motivat de considerație și căruia pot fi atribuite drept domenii de referință moartea, boala și alte "imperfecțiuni". Un exemplu relevant este substituirea fenomenului „moarte“:

Ro: *a se duce pe lumea cealaltă, a bate ceasul, a se stinge, a se sfîrși, a pleca dincolo, a ne părăsi, se prăpădi, a se mîntui, a se duce la Dumnezeu, a asfințit soarele în familia, a fost petrecut/ă pe ultimul drum, a dormi în biserică, a pleca la ceruri, a trece vămile etc.*

Germ: *die Augen schließen, abberufen werden, seine Tage beschließen, zu seinen Vätern versammelt werden, verrecken, in die Ewigkeit abgerufen werden, in den Frieden eingehen, auf dem Rücken in die Kirche gegangen sein, den letzten Schlaf machen, entschlafen, dahingehen, abschneiden, in die ewige Jagdgründe eingehen, den Löffel abgeben, über den Jordan gehen, die Radieschen von unten betrachten, ins Gras beißen, abkratzen etc.*

Cei mai mulți oameni din Republica Moldova și Germania nu doresc să se pronunțe asupra acestei teme. Zona tabuizată a morții include încă înmormântarea, sicriul, mormântul și alte obiecte care amintesc de moarte. Numărul eufemismelor care substituie tabuul „morții“ este în creștere și se înălnește, de cele mai dese ori, în necrologuri, precum sunt: *letzter Weg, der Erde wiedergeben* anstatt „Beerdigen“, *Kirchhof, Haus des Lebens* anstatt „Friedhof“. În anunțurile de deces, poate fi identificată o clasă de eufemisme care trimit indirect la vârsta răposatului sau la motivul decesului: „Te-ai stins puțin câte puțin, sub privirile noastre neputincioase, plecând prea devreme dintre noi. Te-am iubit prea mult și te-am pierdut. Azi nu mai ești unde erai, dar vei fi întotdeauna în sufletele noastre. Dumnezeu să te odihnească în pace și liniște, scumpa noastră Cristina” (<http://www.comemorare.ro/Cristina-Potincu-901>, vizitat 20.01.2013); „Duminică, 1 iulie, o fată de 17 ani a sfârșit tragic într-un accident de mașină care nu va fi considerat accident rutier” (www.adevarul.ro, vizitat 06.06.2012).

Tabuizat rămâne boala cancerului în ambele culturi, despre care se vorbește în șoaptă, se omite termenul, se tăinuiește diagnoza:

Ro: *o boală incurabilă, ducă-se-pe-pustii, boala păcatelor, neoplasm malign* pentru „cancer“; *boala neagră* pentru „epilepsie“

Germ: *Tumor, Neoplasm, Karzinom, krankes Gewebe, Zellneubildung; unheilige Krankheit* pentru „Epilepsie“.

Tabuul generat de decență este motivat de rușine, jenă etc. Eufemismele substituie cuvintele tabu ce definesc anumite părți ale corpului, funcții ale corpului, precum și sexualitatea pot fi atribuite acestei grupe. Homosexualitatea este tratat drept un termen tabu în Republica Moldova, în Germania este utilizată această temă în manualele școlare. Faptul că homosexualitatea a fost mult timp urmărită de tabu în multe țări este un fenomen cunoscut, situația juridică s-a schimbat și, pe de o parte există o protecție împotriva discriminării datorată legii antidiscriminare a UE28, care a intrat în vigoare în 2006, pe de altă parte cunoaștem situația în Republica Moldova. Homosexualitatea rămâne însă un subiect tabu

până în prezent și stârnește adesea controverse. Odată cu legalizarea căsătoriilor „gay” în Statele Unite, au început din nou dezbaterile cu privire la LGBT și oamenii s-au împărțit în două tabere. Homosexualitatea este tratată ca un pericol pentru familia model văzută de ortodoxie. Lista eufemismelor este impunătoare în limba română pentru cuvântul „homosexual”, totodată mai restrânsă în limba germană:

Ro: *balconar, șmecher, cavalier de Kurlandia, crețar, distribuitor, fetiță penală, puicuță, ospitalier, bulangiu, recepționar, crețoman, fochist, golaș, hamlet, harpist, poponaut, răfușcă, sugaci, papanache, altfel, băiețel, poponar, poponeț, a fi pe altă undă/altă orientare, dosnic, fundaș, homopopo, bi* etc.; „Lumea modernă numește homosexualitatea *orientare sexuală netradițională*, însă Biblia numește aceasta *urâciune*, practică care se învață și afectează națiuni întregi” (www.wordpress.com, vizitat 04.04.2011).

Germ: *Schwul, warmer Bruder, vom anderen Ufer* etc. sau în anunțul „WG für zwei Männer” (<https://www.reddit.com>)

Unele eufemisme substituie cuvântul tabu „menstruație» *Tage, Regel, Tante Rosa, Erdbeerwoche, Alarmstufe Rot* sau *Migräne* și au un statut ocazional (eufemisme ad-hoc). Cu siguranță ne întrebăm când sunt cuvintele tabu acoperite de eufemisme noi? De ce nu mai folosesc germanii *roter König*? Un eufemism utilizat frecvent își pierde funcția de camuflare și devine la rândul lui cuvânt-tabu, astfel se urmărește evitarea lui. Acest lucru este demonstrat de numărul de exemple:

a) sintagme cu sensul de zile/perioadă: *zile importante, zile de carantină, zile critice, zile grele, zile de pampers, zile delicate*;

b) termeni care trimit la culoarea roșie: *a veni cu crucea roșie, a veni comunistii, a veni armata roșie, a fi pe roșu, a avea steagul roșu, au venit rușii, neamurile de la Lacu Roșu, e roșu la semafor, zilele astea țin cu PSD-ul, Armata roșie a pornit la marș* (<http://forum.softpedia.com/topic/469459-zile/>, vizitat 15.09.2014); „Iar peste un pătrat de lună, într-o dimineață, când trebuia să-i vină poalele cele roșii, Paraschiva le aștepta în zadar” (Busuioc 2006, p. 61)etc.

c) expresii verbale: *a fi pe stop, a veni inundațiile, a-i veni problemele, a avea dureri de cap, a avea dureri de burtă, a avea noroi în poartă, a avea PMS, a călca în sapă, a se scâlda, a avea socoteli, a avea oaspeți* etc.

Discuțiile despre bolile organelor sexuale și digestive, alcoolismul, bolile venerice, par a fi tabu în ambele țări. Tema bețivului este tratată, în planul tabuismelor cu eufemisme și cu îngăduință, iar omul beat rămâne, în sec. XXI, „cu nivel pierdut” și „vesel”, ironia reprezentând nota eufemistică dominantă în ambele culturi. A se vedea exemplele:

Ro: *chefliu, mahmur, obosit, aghezmuț, făcut, afumat, cherchelit, se giza, a se șumeni, a-și bea cămașa, a fi beat tun, a bea cât șapte, a se întâlni cu Sfânta Paraschiva, a da peste cap* etc.

Germ: *zwitschern, zugreifen, aussaufen, wegspulen, nippen, einer den Hals brechen, etw. in die Kehle, zischen lassen, in Versuchung führen, blau sein* etc.

Generalizând observațiile existente pe marginea clasificării tabuului și luând în considerare diversele criterii, putem contura o tipologie complexă și adăuga o altă clasă de tabu - **tabuuri generate de corectitudinea politică**. Exemplele sunt cunoscute și utilizate în ambele țări:

Ro.: *migrație specială* pentru „deportare”; *pază specială* pentru „întărită”; *băncile fac abuz de gestiune financiară* pentru „băncile ascund veniturile reale”, *cheltuire cu destinație specială a mijloacelor bănești* pentru „furt”.

Germ.: *Inuit* pentru „Eskimos”; *Sinti und Roma* pentru „Zigeuner”; *Ausländer* pentru „Menschen mit Migrationshintergrund oder mit Zuwanderungsgeschichte”; *Raumpflegerin* pentru „Putzfrau”; *facility manager* pentru „Toilettenmann” etc.

Printre seriile eufemistice pentru un cuvânt-tabu putem menționa exemplul cunoscut atât în Germania, cât și în Republica Moldova: *negru – niger – afro-american – om de culoare; Neger – Schwarze – Farbige – Afro-Amerikaner; copil deficil – copil greu educabil – copil cu un comportament dificil; die schwer erziehbaren Kinder – verhaltensgestörte Kinder – verhaltensauffällige Kinder – verhaltensoriginelle Kinder.*

Astfel, dacă unii evită cuvântul „război“, utilizând eufemismul *conflict* (conflictul din Iugoslavia, conflictul din Afganistan, conflictul transnistrean), dar se referă la *război*, este limpede că și ceilalți utilizează cuvântul *conflict*, referindu-se la același semnificat (a se vedea exemplele în limba germană: *eine polizeiliche Aktion, Friedenshilfe, Konflikt, Opposition*).

O reacție de altă natură se poate observa în relațiile dintre germani și migranții din lumea arabă. Sociologul și autorul numeroaselor lucrări științifice Ahmad Mansour descrie diferențele culturale din Germania și Palestina în lucrarea sa „Klartext zur Integration: Gegen falsche Toleranz und Panikmache“. Unele situații explicate de autor devin relevante atât pentru vorbitorii altor limbi, cât și pentru cadrele didactice. În calitate de invitat, în Germania a fost rugat să ajute la bucătărie, un lucru tabuizat în cultura sa, deoarece oaspetele este „rege“ și nu duce sau aduce la masă. Oaspetele a considerat această situație drept o ofensă, gazda germană, din contra, drept o familiarizare și ospitalitate. Elevii nu vor fi întrebați „cum ați petrecut Crăciunul?“ deoarece nu toate religiile sărbătoresc Crăciunul. Devine tabuizată întrebarea „De unde provii?“ sau „Te-ai născut în Germania?“, dacă elevul/studentul este de culoare mai închisă sau are un alt aspect fizic. Unele teme considerate astăzi tabuuri, ieri erau acceptate în societate.

În concluzie, constatăm că tabuurile se caracterizează mai mult sau mai puțin prin muabilitate, în funcție de domeniul în care se utilizează. Tabuurile din domeniul religios sunt cunoscute și utilizate de aproape toți vorbitorii, în timp ce din alte domenii (cum ar fi, de exemplu, cel social sau politic) au un caracter efemer în diferite culturi. Există și termeni din aceste domenii care se utilizau cu valoare neutră, apoi cu valoare eufemistică, iar, ulterior, cu o altă valoare semantică. De exemplu, cuvântul „dădacă” se utiliza neutru, iar după anii 2000 – cu sens eufemistic „ajutor de educatoare”, ca formulă de politețe pentru profesia neprestigioasă.

Totodată trebuie remarcat faptul că termenii tabu sunt substituiți deseori prin xenisme pentru a camufla situația reală. Dintre xenismele de origine germană, putem enumera în limba română următoarele substantive: „gastarbeiter” pentru „lucrător invitat”: „Bulgaria renunță la gastarbeiteri, inclusiv la cei din R. Moldova” (www.timpul.md, vizitat 31.03.2009); „ausländer” pentru „străin, venetic”: „Este ceea ce voi încerca să fac în această temă, descriind diverse aspecte inedite/mă puțin cunoscute despre viața ca ausländer în Germania” (www.diseara.ro, vizitat 07.12.2010).

Eufemizarea este un proces determinant în actele de comunicare în toate limbile și substituie cuvintele considerate tabu. Dacă până la finele secolului trecut, exprimarea eufemistică era raportată, preponderent, la domeniul religios sau la domenii legate de decență, pudoare sau comunicare interpersonală etc., în ultimul timp, o atenție sporită se acordă altor domenii de utilizare a eufemismelor, cum ar fi cel diplomatic, militar, economic, politic etc.

BIBLIOGRAPHY

Balle Ch. Tabus in der Sprache. Frankfurt am Mein, Bern, New York, Paris: Peter Lang, 1990.

Busuioc A. Hronicul Găinarilor. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2006.

Coșeriu E. Omul și limbajul său. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2009.

Mansour A. Klartext zur Integration: Gegen falsche Toleranz und Panikmache, Verlag: S. Fischer, 2018.

Riviere, Cl., Socio-antropologia religiilor, trad. M. Zoicas, (dupa ed. 1997, Paris), Polirom, Iasi, 2000

Ullmann St., Language and Style, Basil Blackwell, Oxford, 1964, p. 89-91.

Бенвенист Э. Общая лингвистика. Москва: Прогресс, 1974.

Маковский М. М. Феномен ТАБУ в традициях и в языке индоевропейцев. Сущность. Формы. Развитие. Москва: ЛКИ, 2008.

Марузо Ж. Словарь лингвистических терминов. Москва: Изд-во <<Иностранной литературы>>, 1960.

Сеничкина Е. П. Словарь эвфемизмов русского языка. Москва: Издательство «Флинта». Издательство «Наука», 2008.

INTENTIONALITY AND PURPOSE IN THE TRANSLATION OF A POLITICAL DISCOURSE

Sorin Suci

Lecturer, PhD, Sapiientia University of Tîrgu Mureş

Abstract : Our paper aims to reveal the bricks of Pragmatics – intentionality, speech acts, deixis etc. – in a fragment from a controversial political discourse, enclosed in those contextual frames theorized by Eugen Coşeriu. Furthermore, using the modern translating theories we are trying to underline the mechanism through which this fragment’s translation fuels an open conflict, according to the goals of each party involved. We are taking into consideration Jacques Derrida’s concept of diférance, active in one of the oppositions forming his philosophy’s foundation, namely that between the spoken and the written word.

Keywords: intentionality, discourse, deixis, translation, context

„Povestea ceea: un nebun aruncă o piatră în apă și zece cuminți n-o pot scoate.”¹

Pornind de la vechiul proverb românesc ales ca motto al acestei lucrări, proverb citat de către nemuritorul Ion Creangă în fermecătoarele amintiri ale „copilăriei copilului universal”, încercăm a încercui - pornind dinspre teoriile uneia dintre cele mai noi discipline lingvistice, și anume Pragmatica - unul dintre nenumăratele discursuri politice dâmbovițene², mai mult sau mai puțin responsabile, care ne gâdilă, de cele mai multe ori în mod neplăcut urechile³, având în vedere ubicuitatea acestora în spațiul mediatic autohton contemporan. Vom încerca a releva osatura pragmatică a fragmentului de discurs ales ca suport al lucrării noastre, formată din principiile enunțate de către Herbert Paul Grice, pe de o parte, dar și din elementele intenționalității actelor de vorbire, teoretizate de către unul din părinții Pragmaticii, John Austin, și anume prezența actelor locuționare, ilocuționare și perlocuționare în propozițiile constatative și performative, ancorarea acestora prin intermediul deixisului, eventualitatea întrunirii condițiilor optime de realizare a performativelor, precum și din reflexivitatea enunțurilor vorbitorului în funcție de tipul de ascultător (Erving Goffman), pe de altă parte. Mai mult, cu ajutorul aparatului Pragmaticii și al traductologiei moderne, vom radiografia edificiul construit pe baza discursului în cauză, tradus și în limba maghiară, observând cum se exploatează, la maxim, ambiguitățile mai mult sau mai puțin intenționate ale autorului. Astfel, scos din context, fragmentul de discurs este interpretat și tradus în funcție de scopul urmărit de comanditari, conform cu teoria traductologică a *skopos*-ului, elaborată de către Katharina Reiss și Hans Vermeer. Dar să vedem despre ce este vorba:

¹ Dintru’ nceput, iertat fie-ne, rogu-vă, limbajul nițel cam slobod, pe alocuri, al acestei lucrări, dar aplecatu’ ni-s-a, deja, de noua limbă de lemn ce a invadat chiar și spațiul academic, motiv pentru care, beneficiind și de nițică aplecare’ ntr’ ale cuvântului scris, încercăm a condimenta nițel lucrarea noastră, fără a face rabat, însă, de la nivelul de științificitate al acesteia, necesară contextului prezentării și publicării, așa cum bine-i șade unui cercetător cât de cât serios.

² Unul dintre stereotipurile gândirii românești transpuse în sensurile cuvintelor („Măsurile au fost luate dâmbovițean, în pripă”, „Acum pierdem specialiștii în mod stupid și dâmbovițean”), inventariat și de G. Gruică în *Moda lingvistică. Norma, uzul și abuzul*, Editura Paralela 45, Pitești, 2006, p. 27.

³ Temenea altui nemuritor zugrav al moravurilor românești, de astă dată citadine, Ion Luca Caragiale.

„Fără a minimaliza sau ignora subiectul, părerea mea este că anul acesta va fi unul al încercărilor de a băga bățul prin gard, noi să sărim la ei, ei la noi, și anul ăsta să devină unul al certurilor, în loc să fie al unirii. Nu sunt trei mari partide, e drept că nu trebuie ignorați, dar eu vă spun foarte simplu: am transmis că dacă steagul secuiesc va flutura pe instituțiile de acolo, toți vor flutura lângă steag. Nici nu poate fi vorba de o astfel de autonomie pentru secui. Cât timp cântă ei acolo, la ei în curte, e una, dar din punct de vedere legal lucrurile sunt foarte clare.”⁴

În primul rând trebuie subliniat faptul că discursul folosit ca punct de pornire al acestei lucrări a fost extras și transcris din contextul unei emisiuni televizate, fiind, dacă folosim cadrele discursului în viziunea lui Eugen Coșeriu⁵, o *situație* canonică de comunicare, *imediată* cu accente *mediate* datorate ambiguității, mai mult sau mai puțin intenționate, dintr-o *sferă* incluzând *zona* limbii române, ce include terminologia și chiar argoul politic, pe de o parte, dar și *domeniul* contextual politico-administrativ, cu semnificații specifice și *mediul* reliefat de cuvintele utilizate, pe de alta, toate acestea cuprinse în *universul* discursului politic. Din acest motiv, putem uza de conceptul *diferanței*⁶ lui Jacques Derrida, care este cel mai puternic exprimat într-una din opozițiile ce stau la baza filosofiei sale deconstructiviste, și anume cea dintre cuvântul vorbit și cel scris, cu preponderența celui din urmă asupra celui dintâi. Păstrând proporțiile, bineînțeles, viziunea sa anti-logocentristă ne permite să subliniem diluarea/augmentarea sensului cuvântului transcris în vederea traducerii și difuzării în mass-media, pe modelul „metaforei”⁷ derideene. Astfel, pe de o parte, se poate corela modul de exercitare a puterii și controlului de către politicieni cu rolul jurnalistului modern, care, de cele mai multe ori, chiar dacă nu e pe de-a-ntregul conștient de aceste mecanisme, le aplică, mai mult sau mai puțin servil, și cu aplicabilitatea teoriilor filosofice postmoderniste, pe de alta. Regizorul Sidney Lumet expune, într-un film din 1976⁸, modul în care un post de televiziune exploatează, cinic, setea de absolut a telespectatorilor, sete ostoită, cu lingurița, prin intermediul unui proroc modern, fost prezentator TV. Puțin mai aproape de noi, în 1987, o echipă de cercetători britanici avertiza asupra pericolului reprezentat de către noul jurnalism și, în special, de noii jurnaliști ce se constituie într-o elită deviantă care asigură, prin promovarea unui comportament articulat, funcționarea tuturor domeniilor organizate ale societății. Un alt cercetător aplesat pe această temă, americanul

⁴ Mihai Tudose, Realitatea.net”, 10.01.2018, disponibil la https://www.realitatea.net/premierul-tudose-pune-piciorul-in-prag-in-subiectul-autonomiei-maghiarilor_2131317.html, accesat la 17.08.2018.

⁵ Pentru aprofundare vezi Coșeriu, Eugeniu, *Determinare și cadru. Două probleme ale unei lingvistici a vorbirii*, 1955-1956, trad. rom. de Constantin Dominte, în revista „Forum”, nr. 478–480, 1999.

⁶ Pentru că filosofia occidentală a dat întâietate orality, considerând cuvântul vorbit ca un suport pentru o imediată prezență a sensului și pe cel scris ca pe un simplu substituent sau o reprezentare secundară a spunerii, Derrida încearcă să mărească pe cât mai mult posibil această diferență, această tendință naturală a îndepărtării cuvântului scris de Logosul „constrângător”, declarându-i independența. Astfel, Derrida îi conferă *cuvântului scris* un sens ce depășește cu mult pe cel de *semnificant grafic*, acesta însemnând, astfel, totalitatea ce face această inscripție posibilă, adică toate diferențele prin care limbajul este constituit. La Derrida, scrisul se referă la difuzia identității (eu, obiect, semnificat, semnificant) printr-o vastă rețea de relații și diferențe, devenind, astfel, mișcarea diferenței înseși. În acest sens, Derrida vine cu termenul considerat a fi central în filosofia sa, și anume *diferanța*, care-și trage parțial semnificațiile din saussuriana *diferență*, ca principiu constitutiv al limbajului (un cuvânt este definit de ceea ce el nu este, de diferențele sale față de celelalte cuvinte), la acestea adăugându-se ambivalența francezului *différer*, cuvânt care poate însemna atât „a diferi” cât și „a amâna”, conferindu-i diferenței și o dimensiune temporală. Ba mai mult, substituirea lui „e” cu „a” din „différance” nu este sesizabilă în rostirea franceză, fiind o schimbare mută, sesizabilă doar în scris, ca și cum aceasta ar avea puterea de a contracara prevalența orality, despre care am amintit anterior (Habib, Rafey, *A History of Literary Criticism. From Plato to the Present*, Blackwell Publishing, Malden, 2005, pp. 649-656).

⁷ Substituirea *ad infinitum* a unui semnificant cu altul, pe orizontală, pe fundalul ruperii legăturii cu Logosul, cea care ține lumea laolaltă. Un exemplu actual, fierbinte, de aplicare a „metaforei” în societate este încercarea de redefinire a familiei conform cu directivele neomarxismului „european”.

⁸ Sidney Lumet (director), Paddy Chayefski (writer), Network, MGM/UA, USA, 1976.

David Barsamian, se referă la jurnaliști ca „stenografi ai puterii”, identificând elemente prin care schițează un model tip „pudel – stăpân”, aflat la polul opus al clasicului jurnalist, „câine de pază al societății”⁹.

Reîntorcându-ne la oile noastre, după această ilustrativă raită prin domeniul jurnalismului actual, amintim că fraza inflamatoare de care ne vom lega demonstrația este: „Nu sunt trei mari partide^I, e drept^{II}/ că nu trebuie ignorați,^{III}/ dar eu vă spun foarte simplu:^{IV}/ am transmis^V/ că^{VII}/ dacă steagul secuiesc va flutura pe instituțiile de acolo,^{VI}/ toți vor flutura lângă steag.^{VIII}” Din punctul de vedere al tipurilor propoziționale inventariate de către Austin¹⁰, din șapte propoziții ce constituie fraza, avem patru *constatative* (^I, ^{II}, ^{IV} și ^{VI}) și trei *performative* (^{III}, ^V și ^{VII}). După cum se poate observa și din nota de subsol, în esență, o propoziție constatativă este una în care se afirmă/declară/remarcă/expune ceva și despre care se poate spune că este adevărată ori falsă, iar o propoziție performativă este una în care se îndeamnă la acțiune. Pe scurt, o constatativă afirmă și o performativă face. Din motive de spațiu și relevanță a temei acestei lucrări, nu ne vom apleca asupra constatativelor, ci vom pune accent pe performative.

Nu putem merge mai departe, însă, fără a aminti de acele „condiții optime” („felicity conditions”) ce trebuie îndeplinite de către un enunț pentru ca acesta să poată fi numit performativ. Din punct de vedere structural, Austin contrapune celor două ipostaze posibile ale unei propoziții constatative, și anume adevărată sau falsă, alte două ipostaze aplicabile performativelor, de această dată, și anume acelea de a fi într-o condiție „fericită” ori într-una „nefericită”. De fapt, metoda folosită de Austin în explicarea performativelor este una apofatică, dacă ne este permisă această analogie, cercetătorul vorbind despre acele circumstanțe în care un enunț performativ, în esență, eșuează în a-și îndeplini condiția.¹¹ Dar, pe scurt, să vedem care sunt aceste condiții și dacă ele se întrunesc în cazul nostru: *autoritatea, inteligibilitatea, claritatea și aplicabilitatea*¹².

⁹ David Barsamian, *Stenographers of Power: Media and Propaganda*, Common Courage Press, Monroe, ME, USA, 1992, pp. 34-56

¹⁰ ”The term 'performative' will be used in a variety of cognate ways and constructions, much as the term 'imperative' is. The name is derived, of course, from 'perform', the usual verb with the noun 'action': it indicates that the issuing of the utterance is the performing of an action it is not normally thought of as just saying something. (...) With performative utterances are contrasted, for example and essentially, 'constative' utterances: to issue a constative utterance [i.e. to utter it with a historical reference] is to make a statement. To issue a performative utterance is, for example, to make a bet” (John Austin, *How To Do Things With Words. The William James Lectures delivered at Harvard University in 1955*, Oxford University Press, Oxford, 1962, p. 6).

¹¹ ”Besides the uttering of the words of the so called performative, a good many other things have as a general rule to be right and to go right if we are to be said to have happily brought off our action. What these are we may hope to discover by looking at and classifying types of case in which something *goes wrong* and the act - marrying, betting, bequeathing, christening, or what not - is therefore at least to some extent a failure: the utterance is then, we may say, not indeed false but in general *unhappy*. And for this reason we call the doctrine of *the things that can be and go wrong* on the occasion of such utterances, *the doctrine of the Infelicities*” (*Ibidem*, p. 14).

¹² ” (A. 1) There must exist an accepted conventional procedure having a certain conventional effect, that procedure to include the uttering of certain words by certain persons in certain circumstances, and further, (A. 2) the particular persons and circumstances in a given case must be appropriate for the invocation of the particular procedure invoked.

(B. 1) The procedure must be executed by all participants both correctly and

(B. 2) completely.

(Γ. 1) Where, as often, the procedure is designed for use by persons having certain thoughts or feelings, or for the inauguration of certain consequential conduct on the part of any participant, then a person participating in and so invoking the procedure must in fact have those thoughts or feelings, and the participants must intend so to conduct themselves, and further

(Γ. 2) must actually so conduct themselves subsequently” (*Ibidem*, pp. 14-15).

Înainte de a merge mai departe, este evident faptul că spiritele au fost inflamate de verbul „a flutura”, care, folosit metaforic, a fost tendențios interpretat de cel puțin una din părțile implicate cu sensul „a spânzura”¹³, în condițiile în care, după cum am subliniat în interludiul referitor la rolul jurnalismului în jocurile de putere actuale, proasta legătură telefonică și dicția mai puțin adecvată a autorului discursului au permis, oarecum forțat, acest lucru. Nu trebuie să insistăm asupra faptului că orice om de bun simț a înțeles în cheia potrivită mesajul transmis de către vorbitor, deranjant este felul în care cei mai puțin informați de starea lucrurilor pot fi manipulați, într-o direcție sau alta.¹⁴ Strict semantic, sensul de dicționar al verbului intransitiv „a flutura” este, în contextul respectiv, sensul figurat al verbului „a zbura”, așa cum apare la a doua poziție în *Micul dicționar academic*¹⁵, însemnând, de fapt, în argou politic, „zborul” din funcții al demnitarilor locali din subordinea guvernului care nu-și îndeplinesc atribuțiile din fișa postului. Echivalentul ales de traducătorul maghiar, în primă fază, este verbul „lóg”, care înseamnă, în principal, „a atârna”, dar în sintagma „lógni fog”¹⁶ are și sensul de „a spânzura”, sens augmentat de contextul imediat al titlului știrii. Trebuie precizat, totuși, că se revine cu o actualizare a acesteia, în care se redă mai nuanțat problema, folosindu-se verbul „lobog”¹⁷, cu sensuri asemănătoare dar nu atât de dure ca în prima fază. De asemenea, mass-media din Ungaria folosește și alți echivalenți ai verbului respectiv, în funcție de scopul urmărit în „informarea” cititorilor proprii.¹⁸

Evident, propoziția în cauză, asupra căreia vom zăbovi nițel mai mult, este performativă „toți vor flutura lângă steag”, propoziție care, din punct de vedere gramatical, este o completivă directă consecutivă unei circumstanțiale condiționale. Astfel, în ceea ce privește prima din cele patru condiții optime de realizare a performativei austinienne,

¹³ „Tudose: A székeleyek a zászlók mellett fognak lógni” este titlul știrii de pe portalul transindex.ro. Echivalentul în limba română este: „Tudose: secuii vor atârna lângă steagul lor”. Nu comentăm mai departe, ci redăm citatul tradus în știrea principală, așa cum apare, în același loc: „hogya a székegyföldi intézményekre kiteszik a székeley zászlót, akkor azok is lógni fognak akik kitették azt. A székeleyek autonómiájáról szó sem lehet...” În traducere proprie: „dacă pe instituțiile din ținutul secuiesc vor arbora steagul secuiesc, atunci vor fi spânzurați și cei care l-au pus. Despre autonomia secuilor nici nu poate fi vorba.” Folosim sensul acesta al cuvântului deoarece în aceeași știre, unul dintre cei implicați uzează de el ca răspuns: „Având un mesaj caracteristic evului mediu, premierul Tudose a jignit și a amenințat comunitatea maghiară din Secuime. Domnia sa poate să nu fie de acord cu un proiect politic însă nu-i poate trimite la spânzurătoare pe cei cu care nu este de aceeași părere” (***) *Tudose: A székeleyek a zászlók mellett fognak lógni*, în „Transindex. A napos oldal”, 11.01.2018, disponibil la <http://itthon.transindex.ro/?hir=50116>, accesat la 08.10.2018).

¹⁴ Fenomen generalizat, din păcate, dacă ne gândim că un cunoscut de-al nostru, umblat bine prin Europa, a fost în stare să motiveze absența de la referendumul pentru definirea familiei prin aceea că, în cazul în care va fi validat, politicienii români vor putea cere alungarea maghiarilor din Ardeal.

¹⁵ „A flutura = [At: BIBLIA (1688) ap. TDRG/ Pzi: flutur, (iuz) ~rez / E: fluture] 1 vi (D. insecte, păsări etc.) A bate din aripi Si: a fâlfâi (1). 2 vi (Pex) A zbura. 3 vi (D. steaguri, haine, plete etc.) A se legăna în vânt Si: a fâlfâi (2). 4 vi (Reg; d. oameni; cu determinările „din cap”) A scutura capul. 5 vi (Reg; d. vite; cu determinările „din coarne”) A da din coarne. 6 vr (Înv; nob) A-și pierde mințile după ceva. 7 smi (Îc) ~ră-vânt Om neserios, nestatornic Si: fluiervânt, derbedeu, vagabond. 8 vt A agita în aer un obiect, făcându-l să fâlfâie. 9 vt A învârti prin aer (amenințător) o sabie, un băț etc. Si: a fluștura (3). 10 vi (D. zâmbet, surâs) A se schița” (Academia Română, *Micul dicționar academic*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2010, disponibil la <https://dexonline.ro/definitie/a%20flutura>, accesat la 09.10.2018).

¹⁶ „Vmin lóg; vmiről lóg; (bizalmas) még lógni fog: még akasztófára kerül”, în Bárczi Géza és Ország László (szerkesztők), *A Magyar Nyelv Értelmező Szótára*, I-VII Kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1959-1962, disponibil la <http://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezoszotara/kereses.php?csakcimben=&szo=L%C3%93G&offset=0&kereses=l%C3%B3gni%2A>, accesat la 09.10.2018).

¹⁷ *Ibidem*

¹⁸ Câteva variante alternative: <https://mno.hu/hatarontul/roman-miniszterelnok-azok-is-logni-fognak-akik-kiteszi-a-szekely-zaszlot-2439513> sau <https://24.hu/kulfold/2018/01/11/fellogatna-a-szekely-zaszlot-kituzoket-a-roman-kormanyfo/>, accesate la 09.10.2018.

autoritatea, putem afirma, din start, faptul că, și în absurda eventualitate în care autorul ar fi gândit literal „fluturatul” secuilor lângă al lor simbol, ar fi fost imposibil deoarece, din punct de vedere pragmatic, ar fi intrat sub incidența unuia dintre elementele ce compun acea „doctrină a condițiilor nefericite” care duc la eșuarea performativelor, în viziunea lui Austin. Autoritatea supremă, Dumnezeu, interzice crima. Punct. Dacă vorbim, însă, de autoritatea oficială a Primului ministru al României, aceea de a putea demite un demnitar al statului român care nu își îndeplinește atribuțiile legale, alta este situația. Ba mai mult, nici una dintre interpretările în vederea transcrierii și traducerii discursului în cauză nu menționează valența *deictică* cu codificare lexicală¹⁹ a metaforei respective. Ancorarea în discurs a acesteia se realizează prin *deicticul personal* exprimat prin pronumele nehotărât „toți”, din incipitul propoziției incriminate, care se dezambiguizează în propoziția *constatativă*²⁰ din finalul fragmentului - „dar, din punct de vedere legal lucrurile sunt foarte clare” -, în sensul în care pe clădirile instituțiilor statului se pot arbora doar simbolurile oficiale ale statului. Prin urmare, acei „toți” ce „vor flutura” lângă steagul arborat ilegal, adică vor fi demiși, nu sunt, de fapt, secuii din Secuime ci reprezentanții puterii locale care nu și-au îndeplinit obligațiile de serviciu. Bineînțeles, vagul și ambiguitatea, realizate prin metafore, elipse etc., sunt elemente specifice limbajului politic, fapt pentru care descifrarea acestora necesită un nivel minim de cunoștințe în domeniu, pe lângă cunoașterea foarte bună a limbii. Asta pe de o parte, deoarece, pe de alta, responsabilitatea celui care scoate porumbelul pe gură este la fel de necesară, dovadă și revenirea ulterioară cu scuze și explicații suplimentare a fostului Prim Ministru al României.²¹ După cum afirmam anterior, presa și adversarii politici exploatează la maxim aceste ambiguități, tușele groase, din ce în ce mai groase, din păcate, putând duce la aberații de tipul celei a unuia dintre liderii UDMR, Porcsalmi Bálint: „Având un mesaj caracteristic evului mediu, premierul Tudose a jignit și a amenințat comunitatea maghiară din Secuime. Domnia sa poate să nu fie de acord cu un proiect politic însă nu-i poate trimite la spânzurătoare pe cei cu care nu este de aceeași părere.”²² Sau, mai grav, chiar a președintelui UDMR, Kelemen Hunor: „În UE nu poți să propui fără consecințe politice reintroducerea pedepsei capitale și după aceea să spui pentru o comunitate mai mică sau mai mare că nu ești de acord cu ideile comunității respective și se vor flutura, că vor fi spânzurați, că vor fi omorâți.” Atât în cazul traducerilor discutate aici, cât și în cazul celor două discursuri ale liderilor maghiarilor din România date ca exemplu, *interpretantul*, care, după Charles Sanders Peirce, este „starea de conștiință obiectivată comportamental și provocată unui interpret de contactul pe care acesta îl are cu semnul și, implicit, cu semioza”, s-a lăsat impresionat peste limitele rezonabilului de către *semnul* de interpretat și, pierzând legătura cu *obiectul*, a lăsat în ofsaid, dacă ne este permisă o exprimare nițel mai trivială, *interpretul*.²³

¹⁹ Deixisul este „ansamblul modalităților de expresie care asigură ancorarea mesajului lingvistic (enunț) în situația de comunicare în care este produs” (Valeria, Guțu-Romalo (coord.), *Gramatica limbii române. II. Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005, p. 535)

²⁰ Aici e de menționat faptul că teoria actelor verbale a lui Austin depinde esențial de context, fapt subliniat și de el însuși, deoarece granița dintre constatative și performative este destul de fluidă.

²¹ *** *Tudose despre afirmațiile referitoare la autonomie: Mi-am prezentat punctul de vedere la CNCD; îmi cer scuze public*, în „Agenția Națională de Presă. Agerpres”, din 01.02.2018, disponibil la <https://www.agerpres.ro/politica/2018/02/01/tudose-despre-afirmatiile-referitoare-la-autonomie-mi-am-prezentat-punctul-de-vedere-la-cncd-imi-cer-scuze-public--47468>, accesat la 08.10.2018.

²² Porcsalmi Bálint, preluare de pe Twitter în *** *Tudose: A székeleyek a zászlóik mellett fognak lógni*, în „Transindex. A napos oldal”, 11.01.2018, disponibil la <http://ithon.transindex.ro/?hir=50116>, accesat la 08.10.2018.

²³ Primii trei termeni din această frază reprezintă triada înțelegerii semnului lingvistic la Peirce, cel de-al patrulea este controversatul element introdus în dezvoltarea teoriei - deoarece interpretantul nu poate exista fără un suport fizic, adică persoana care interpretează și, implicit, înțelege acest semn -, folosit și de către Charles Morris, cel care a impus termenul *pragmatică*. „For Peirce, then, any instance of signification contains a sign-vehicle, an object and interpretant. Moreover, the object determines the sign by placing constraints which any

Mergând mai departe, nici următoarele două condiții ce ar fi trebuit să concure la realizarea în fapt a performativei nu se întrunesc, deoarece discursul fostului premier nu este nici *clar* și nici îndeajuns de *inteligibil*, fapt imputabil, într-o anumită măsură și mijloacelor tehnice de realizare a emisiunii respective. Cât despre *aplicabilitate*, aceasta ajută la îndeplinirea performativei gândite de către autorul discursului abia după revenirea asupra celor declarate, clarificându-se, astfel, atât contextul discursului cât și *intenționalitatea* ce constituie, de fapt, baza Pragmaticii lingvistice: „Nu se poate vorbi despre autonomia unei bucăți din România. Când m-am referit la fluturatul pe steag, m-am referit la autoritățile statului, care trebuie să aplice legea, mandatele lor fluturând pe steag, dacă nu aplică legea.”²⁴

Ba mai mult, discursul în cauză nu îndeplinește nici toate cele patru reguli constituente ale *principiului cooperării* teoretizat de către Grice. Astfel, chiar dacă putem spune că sunt îndeplinite *regula cantității*, deoarece nu folosește mai multă informație decât este necesară comprehensiunii enunțului și cea a *calității*, deoarece afirmă, destul de corect, un adevăr, eșuează în ceea ce privește *stilul*, neclar și neîngrijit, precum și în cazul *relevanței*, deși întrebarea moderatorului emisiunii respective lăsa destul loc de bătut câmpii.²⁵ Nimic nou sub soare, însă, după cum subliniază Anne Reboul și Jacques Moeschler, „interesul principal al maximelor lui Grice nu constă într-atât în faptul că ele trebuie să fie respectate de interlocutori; partea lor cea mai novatoare constă mai degrabă în ideea ca ele să poată fi exploatate de către interlocutori.”²⁶ Și da, de exploatat, interlocutorii noștri sigur au exploatat la maxim maximele lui Grice, una din părți maximalizând capitalul electoral rezultat și din această dispută, dacă avem în vedere că FIDESZ a câștigat alegerile electorale din Ungaria și cu voturile cetățenilor româno-maghiari din Ardeal, „bine” așezați cu fundul în două luntre.

În ceea ce privește *principiul politeții*, nici nu merită să-l aprofundăm aici, pentru că oricine ascultă discursul respectiv realizează faptul că fostul premier al României a cam avut motiv să-și ceară scuze, ulterior, lucru pe care le-am fi meritat și noi, ceilalți ascultători/adresanți, avizați sau neavizați, dacă e să amintim și de tipurile de ascultători ai unui enunț/discurs clasificate de către Goffman²⁷, pentru că noi chiar nu greșiserăm cu nimic în cazul respectiv.

sign must meet if it is to signify the object. Consequently, the sign signifies its object only in virtue of some of its features. Additionally, the sign determines an interpretant by focusing our understanding on certain features of the signifying relation between sign and object. This enables us to understand the object of the sign more fully (Albert Atkin, *Peirce's Theory of Signs*, în „The Stanford Encyclopedia of Philosophy” Summer 2013 Edition, Edward N. Zalta (ed.), disponibil la <https://plato.stanford.edu/archives/sum2013/entries/peirce-semiotics/>, accesat la 09.10.2018).

²⁴ *** *CNCD: Mihai Tudose – sancționat cu avertisment pentru afirmația legată de autonomia secuilor*, în Agenția Națională de Presă. Agerpres”, din 07.02.2018, disponibil la <https://www.agerpres.ro/social/2018/02/07/cncd-mihai-tudose-sanctionat-cu-avertisment-pentru-afirmatia-legata-de-autonomia-secuilor--50828>, accesat la 09.10.2018.

²⁵ Maximele lui Grice: „Quantity: Make your contribution as informative as is required (for the current purposes of the exchange). Do not make your contribution more informative than is required.

Quality: (Supermaxim): Try to make your contribution one that is true. (Submaxims): Do not say what you believe to be false. Do not say that for which you lack adequate evidence.

Relation: Be relevant.

Manner: (Supermaxim): Be perspicuous. (Submaxims): Avoid obscurity of expression. Avoid ambiguity. Be brief (avoid unnecessary prolixity). Be orderly. Frame whatever you say in the form most suitable for any reply that would be regarded as appropriate; or, facilitate in your form of expression the appropriate reply” (Kepa Korta and John Perry, *Pragmatics*, „The Stanford Encyclopedia of Philosophy” (Winter 2015 Edition), Edward N. Zalta (ed.), disponibil la <https://plato.stanford.edu/archives/win2015/entries/pragmatics/>, accesat la 09.10.2018.

²⁶ Anne Reboul & Jacques Moeschler, *Pragmatica, azi. O nouă știință a comunicării*, traducere de Liana Pop, Editura Echinoc, Cluj, 2001, p. 48.

²⁷ Acestea sunt *adresantul direct*/direct addressee, cel care nu poate refuza rolul de ascultător fără a ofensa vorbitorul, *participantul avizat*/ratified participant, cel care poate refuza mai ușor, fără vreo potențială ofensă,

Intrând mai adânc în analiza structurii pragmatice a discursului ales, ajungem la actele verbale teoretizate de către Austin, acte verbale ce definesc viziunea lingvistică axată pe uzul limbii și pe interacțiunea socială ("How to do things with words"), viziune ce pornește din presupunerea *intenționalității* de comunicare a vorbitorului cu ascultătorul. Deși pare banal, pe scurt, privite din perspectiva interacțiunii sociale, actele verbale implică fapte de vorbire atunci când *cineva* (vorbitorul) *spune ceva altcuiva* (ascultătorul), într-un anumit *moment* și într-un anumit *loc* (ancorarea deictică a enunțului). Vorbitorul își ajustează enunțul pentru a se adapta ascultătorului, folosind contextul, presupusa experiență și cunoștințele comune, precum și ceea ce știe sau presupune despre capacitatea ascultătorului de a înțelege mesajul transmis. Revenind la tipurile de ascultători clasificate de către Goffman, trebuie subliniat faptul că reflexivitatea enunțurilor vorbitorului este destinată ascultătorului (*direct addressee*) și nu participantului nevizat (*overhearer*, ca *bystander* sau *eavesdropper*). Cu toate acestea, un participant nevizat poate auzi și interpreta un mesaj la fel de bine ca unul avizat, în cazul în care are auzul îndeajuns de fin iar bagajul său de informații și experiența îi permit acest lucru. Prin urmare, ca participanți nevizati de tipul celui amintit în fraza anterioară, ne putem da cu părerea în speța de față, ridicând nițel fusta discursului ales ca suport și încercând a dezvălui puțin din desuurile pragmatice, mai mult sau mai puțin curate, ale acestuia.

Dezvoltând un pic mai mult aspectul pragmatic al discursului în cauză, ajunserăm, iată, și la actele verbale clasificate de către Austin. Astfel, în fragmentul discursiv analizat aici, avem atât acte *locuționare*, adică afirmații propriu-zise vehiculate de către enunț, deoarece propoziția negativă „nu sunt trei mari partide”, de exemplu, poate fi evaluată în termenii de adevărat sau fals, cât și acte *ilocuționare*, adică acțiunea însăși de a afirma, *intenția*, atitudinea subiectivă care generează afirmația, precum este *exprimarea opiniei* din propoziția „părerea mea este că anul acesta va fi unul al încercărilor de a băga bățul prin gard (...)”, dar și acte *perlocuționare*, adică încercări de a obține adeziunea receptorului, de a-l convinge sau influența într-o atingere a unui anumit scop, precum în infamanta frază cu „fluturatul lângă steag” despre care am emis și noi o grămadă de acte verbale până în acest punct, fie ele și doar cu noi înșine.²⁸

Ajunși aproape de finalul construcției noastre realizate pe fundamentul pragmatic al unui fragment de discurs politic difuzat în mass-media actuală, nu ne rămâne decât a așeza cheia de boltă prin apelul la cinismul maximei *scopul scuză mijloacele*, atât de dragă real-politichiei actuale, bazată pe un pragmatism prost înțeles. Astfel, probabil, a apărut și teoria traductologică a *scopului* (*Skopostheorie*), teorie care, în opiniile unora dintre criticii acesteia, trage înapoi traductologia, readucând-o la nivelul pozitivismului secolului al XVIII-lea, prin acordarea unor prerogative discreționare traducătorului, preocupat în primul rând de cerințele clientului, cerințe care, în general, vizează atingerea unor scopuri legate de profit, electoral, în al nostru caz particular. În studiul introductiv la scurta dar plină de miez operă a lui Paul Ricoeur, *Despre traducere*, Magda Jeanrenaud subliniază faptul că „orientarea traducerii

vorbitorul și *participantul nevizat/overhearer*, adică orice persoană care aude un enunț, întâmplător (*bystander*) sau intenționat (*eavesdropper*) (Erving Goffman, *Forms of Talk*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1981, p. 131).

²⁸ Bineînțeles, granițele dintre cele trei tipuri de acte de vorbire sunt destul de fluide, un act locuționar putând fi, în același timp, și ilocuționar, dar și perlocuționar, după cum ne spune Austin însuși: „There is yet a further sense (C) in which to perform a locutionary act, and therein an illocutionary act, may also be to perform an act of another kind. Saying some- thing will often, or even normally, produce certain consequential effects upon the feelings, thoughts, or actions of the audience, or of the speaker, or of other persons: and it may be done with the design, intention, or purpose of producing them; and we may then say, thinking of this, that the speaker has performed an act in the nomenclature of which reference is made either (C. a), only obliquely, or even (C. b), not at all, to the performance of the locutionary or illocutionary act. We shall call the performance of an act of this kind the performance of a perlocutionary act or perlocution” (John Austin, *op. cit.*, p. 101).

către funcția textului de tradus se erijează astfel în principiu traductiv de bază: invarianța conținutului pentru textele de tip informativ, analogia formei pentru cele de tip expresiv, obținerea unei reacții identice din partea receptorului în cazul textului incitativ. Dintr-o astfel de perspectivă, care privilegiază în mod necondiționat scopul urmărit de textul de origine, o expresie idiomatice precum, de pildă, *a storm in a teacup* poate fi tradusă fie printr-o variantă strict denotativă ca *beaucoup d'agitation pour rien*, dacă traducătorul a decis că se află în fața unui text de tip informativ, fie prin *une tempête dans un verre d'eau* dacă textul este de factură expresivă, iar aflarea unei echivalențe idiomatice are valoare expresivă sau, în fine, prin *une agitation imbécile, disproportionnée*, dacă textul este clasificat ca aparținând categoriei incitative.²⁹ Mult mai critică este opinia Miroslovei Luchiancova, care afirmă, nici mai mult nici mai puțin, faptul că „*teoria-Skopos* admite o situație neordinară: în cazul când textul originalului lipsește pe moment, traducătorul creează un text propriu, aproximativ celui original, conducându-se de scopul sau indicațiile clientului. Potrivit acestei teorii, alegerea strategiilor și metodelor de traducere depinde de un anumit scop: este mai important să obții o traducere urmărind ținta exactă, decât să efectuezi o traducere printr-o metodă anumită. Trebuie să relevăm și faptul că *Skopos*-ul traducerii diferă adesea de *scopul* textului-sursă, pentru că traducerea ca fapt de creare a textului-țintă este un alt act decât crearea textului-sursă.”³⁰ Ba mai mult: „Scopurile traducerii pot fi cele mai diferite și textele corespunzătoare traducerii pot fi principial diverse. Și neesențială pare a fi măsura în care traducerea este apropiată originalului, dacă ea corespunde propriului scop. Într-un caz, scopul traducerii este maxim, apropiat de original, în alte cazuri, scopul poate fi altul: de a aduce la cunoștință receptorului o oricare informație, de a-l convinge, de a-l motiva să realizeze o afacere, de a induce pe cineva în eroare etc.”³¹ Prin urmare, conform clasificării cuplului Reiss - Vermeer a textelor de tradus în funcție de scopul urmărit de comanditar, aici avem un *text incitativ*, potențialul său exploziv fiind exploatat la maxim de către traducători, cu largul concurs al lipsei de prevedere a autorului acestuia, eufemistic vorbind.

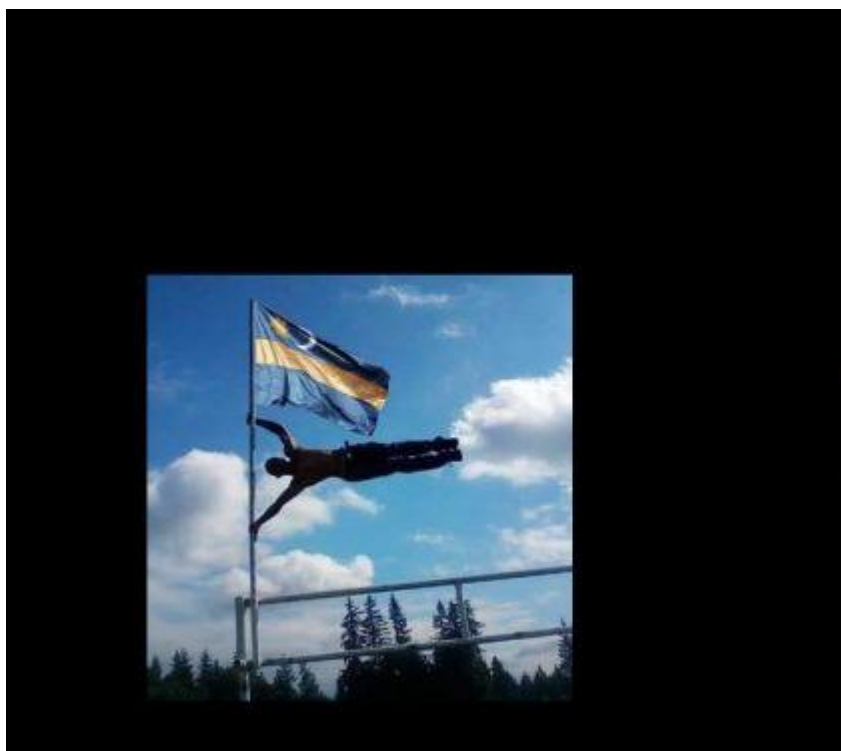
În concluzie, de-a lungul lucrării noastre, folosind uneltele Pragmaticii lingvistice și ale Traductologiei moderne, am încercat a releva modul în care neglijența în exprimare a unui fost demnitar al statului român a permis difuzarea în mass-media românească a unui discurs care, după o traducere tendențioasă, axată pe scopul comanditarilor acesteia, conform cu teoria inițiată de către Reiss și Vermeer, a fost difuzată în mass-media maghiară din România și Ungaria, inflamând spiritele pe o temă de actualitate pentru o parte a cetățenilor celor două țări. Astfel, am putut observa cum o *metaforă* plasată într-o propoziție ce s-a vrut a fi una *performativă* nu și-a îndeplinit menirea *perlocuționară*, menire pornită din *intenționalitatea* auctorială a *actelor de vorbire*, element de bază al Pragmaticii lingvistice teoretizat, printre alții, de către Austin, Peirce și Grice. Ba mai mult, ca să trecem puțin și într-un alt registru, deoarece sănătosul obicei românesc de a face haz de necaz pare că are adepți și în rândul cetățenilor români de etnie maghiară, acest fapt a permis amplificarea forței *perlocuționare* a discursului tradus, determinând un vajnic secui să atârne, pentru că fluturatul în această situație nu este permis de către legile imuabile ale fizicii, literal, pe lângă steag.³²

²⁹ Magda Jeanrenaud, *Traducerea filosofiei, filosofia traducerii*, studiu introductiv la Paul Ricœur, *Despre traducere*, traducere și studiu introductiv de Magda Jeanrenaud, postfață de Domenico Jervolino, Editura Polirom, Iași, 2005, p. 8.

³⁰ Miroslovea Luchiancova, *Aspecte teoretice contemporane privind traducerea literară*, în „Philologia”, nr 1-2 (283-284), an LVII, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie, 2016, p. 67.

³¹ V. N. Komissarov *apud* Miroslovea Luchiancova, *op. cit.*, p. 67.

³² Radu Eremia, *Ironii la adresa lui Tudose după ce acesta a spus că „dacă steagul secuiesc va flutura pe instituții”, toți vor „flutura lângă steag“*, în „Adevărul”, 12.01.2018, disponibil la [adev.ro/pbj97uhttps://adevarul.ro/news/politica/ironii-adresa-tudose-spus-daca-steagul-secuiesc-flutura-institutii-vor-flutura-steag-foto-1_5a58ee04df52022f7571a175/index.html](https://adevarul.ro/news/politica/ironii-adresa-tudose-spus-daca-steagul-secuiesc-flutura-institutii-vor-flutura-steag-foto-1_5a58ee04df52022f7571a175/index.html), accesat la 11.10.2018.

BIBLIOGRAPHY

1. Academia Română, Micul dicționar academic, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2010.
2. Atkin, Albert, *Peirce's Theory of Signs*, „The Stanford Encyclopedia of Philosophy” (Summer 2013 Edition), Edward N. Zalta (ed.), disponibil la <https://plato.stanford.edu/archives/sum2013/entries/peirce-semiotics/>, accesat la 09.10.2018.
3. Austin, John, *How To Do Things With Words. The William James Lectures delivered at Harvard University in 1955*, Oxford University Press, Oxford, 1962.
4. Bárczi Géza és Országh László (szerkesztők), *A Magyar Nyelv Értelmező Szótára*, I-VII Kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1959-1962.
5. Barsamian, David, *Stenographers of Power: Media and Propaganda*, Common Courage Press, Monroe, ME, USA, 1992.
6. Coșeriu, Eugeniu, *Determinare și cadru. Două probleme ale unei lingvistici a vorbirii*, 1955-1956, trad. rom. de Constantin Dominte, în revista „Forum”, nr. 478–480, 1999.
7. Goffman, Erving, *Forms of Talk*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1981.
8. Gruică, G., *Moda lingvistică. Norma, uzul și abuzul*, Editura Paralela 45, Pitești, 2006.
9. Guțu-Romalo, Valeria (coord.), *Gramatica limbii române. II. Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005.
10. Habib, Rafey, *A History of Literary Criticism. From Plato to the Present*, Blackwell Publishing, Malden, 2005.
11. Korta, Kepa and Perry, John, *Pragmatics*, „The Stanford Encyclopedia of Philosophy” (Winter 2015 Edition), Edward N. Zalta (ed.), disponibil la

- <https://plato.stanford.edu/archives/win2015/entries/pragmatics/>, accesat la 09.10.2018.
12. Luchiancicova, Mirosłava, *Aspecte teoretice contemporane privind traducerea literară*, în „Philologia”, nr 1-2 (283-284), an LVII, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie, 2016.
 13. Reboul, Anne & Moeschler, Jacques, *Pragmatica, azi. O nouă știință a comunicării*, traducere de Liana Pop, Editura Echinox, Cluj, 2001.
 14. Tudose, Mihai, intervenție la „Realitatea.net”, 10.01.2018, disponibil la https://www.realitatea.net/premierul-tudose-pune-picioarul-in-prag-in-subiectul-autonomiei-maghiarilor_2131317.html, accesat la 17.08.2018.
 15. *** *Tudose: A székeleyek a zászlóik mellett fognak lógni*, în „Transindex. A napos oldal”, 11.01.2018, disponibil la <http://itthon.transindex.ro/?hir=50116>, accesat la 08.10.2018.

LINGUISTIC CONSIDERATIONS UPON VALUE TITLES

Adelina Iliescu

Lecturer, PhD, University of Craiova

*Abstract:*In this paper we propose a juridical and linguistic analysis of some terms, as: credit title, value title, property value, marketing effects. Study of specialized languages, legal, in this case, offers opportunity of formulate novel ideas and observations on grammatical structure, etymology, linguistic and cultural relations between different peoples.

In juridical language we can see the fact that it can be seen using Latin terms and expressions. The influence of Roman law on the other hand, and also the Latin legal vocabulary it was overwhelming. So we try an etymological analysis of the terms proposed for consideration.

Keywords: credit title, value title, property value, marketing effects, , linguistics

1. Considerații asupra necesității analizei terminologice în materia titlurilor de valoare.

Titlurile de valoare sunt bunuri a căror natură juridică obligă atât la o abordare din perspectiva legislației de drept comun, (dispozițiile actualului Cod civil, dar și dispozițiile Legii nr.287/2009 privind Noul Codul civil), iar pe de altă parte, din perspectiva normelor speciale (Codul comercial, Legea nr.58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin și de Legea 59/1934 privind cecul, etc.).

Analiza terminologică în materia titlurilor de valoare este necesară pentru a evita ambiguitățile sesizate în practica de specialitate, în contextul în care problemele de fixare a noțiunii de « titlu de valoare » sunt generate atât de faptul că doctrina juridică română se află sub influența doctrinelor franceză și italiană utilizând expresiile: „titlu de credit”, „titlu de valoare”¹, „hârtie de valoare”, „efecte de comerț”, „instrumente negociabile” sau „valori mobiliare”, cât și de diferența de înțelegere a conceptului dintre juriști și economiști.

2. Precizări de ordin lingvistic și etimologic în materia titlurilor de valoare

Noțiunea de « titlu de credit ». Termenul de *credit* provine din limba latină, *credo, -ere, -didi,*

*-itum*² – încrederea celui care dă unei persoane anumite bunuri, servicii, că va primi în schimb valori corespunzătoare. 1. a încredința ceva cuiva, a da în seama cuiva: *credere arma militi* a încredința arme soldaților, *credere alicui imperium* a încredința cuiva comanda supremă, *se credere suaque omnia alienissimis* a se încredința pe sine și pe toate ale sale unor străini, *credere illi consilia omnia* a încredința aceluia toate planurile, *se credere ponto* a înfrunta valurile mării; *credere se pugnae* a înfrunta lupta. 2. A împrumuta bani, a da cu împrumut: *credere alicui grandem pecuniam* a da cuiva cu împrumut o mare sumă de bani,

¹ Marian Bratiș, *Titluri de valoare comercială*, în „Revista de Drept Comercial”, nr.5/2005, p. 67-33. Autorul precizează că în dreptul comun titlul de valoare este definit ca fiind un document constatator al unei creanțe realizabile la împlinirea unui termen, iar în dreptul comercial acesta este un înscris cu valoare comercială prin care se constată existența unei obligații comerciale ce va fi executată după trecerea unui anumit interval de timp.

² G. Guțu, *Dicționar latin-român*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 262-263.

credere pecuniam sine fenore a împrumuta bani fără dobândă, 3. A se încrede, a avea încredere: neque credit nisi ei quem fidelem putat și nu se încrede decât în acele pe care îl socotește de bună credință. 4. A da crezare, a crede: his auctoribus temere credens dând orbește crezare acestora care afirmau.

În limba română, cuvântul *credit* a pătruns în sec. 18, preluat din limba franceză.

Noțiunea de « titlu de valoare ». Conform *Dicționarului explicativ al limbii române* cuvântul *valoare*, *valori*, este un substantiv de genul feminin și poate însemna. I.1. Însușire a unor lucruri, fapte, idei, fenomene de a corespunde necesităților sociale și idealurilor generate de acestea; suma calităților care dau preț unui obiect, unei ființe, unui fenomen etc.; importantă, însemnătate, preț, merit. ♦ Locuțiune adjectivală De valoarea (despre lucruri) pretios, scump, de preț; valoros; **b**) (despre oameni) important, merituos; cu autoritate; valoros. ♦ Expresii A scoate (sau *a pune*) *în valoare* a arăta, a demonstra importanța, calitățile esențiale ale unei ființe, ale unui lucru, ale unui fenomen etc.; a scoate în relief, a sublinia. ♦ (Concret) Ceea ce este important, valoros, vrednic de apreciere, de stimă (din punct de vedere material, social, moral etc.). **2.** Eficacitate, putere. *Valoare nutritivă*. **II.1.** (Economie politică) Muncă socială necesară pentru producerea unei mărfi și materializată în marfă. *Valoare de întrebuințare* proprietate a unui lucru de a satisface o anumită necesitate a omului sau a societății. *Valoare de schimb* raport, proporție în care o anumită cantitate de marfă de un anumit fel se schimbă cu o cantitate de marfă de alt fel. **2.**(Concret) Marfă. **3.** (Comerț, Finanțe) Expresie în bani a costului unei mărfi sau a unei acțiuni, a unui cec etc. ♦ *Valoare comercială* (sau *de circulație*) echivalent în bani al unui bun sau al unei mărfi pe piață; curs. ♦ Înscris (cec, cambie, obligațiune etc.) reprezentând un drept în bani sau în bunuri de altă natură. *Valoare mobilă* înscris reprezentând un drept asupra unor bunuri mobiliare (marfă, bani etc.). *Valoare imobiliară* înscris reprezentând un drept asupra unor bunuri imobiliare (clădiri, pământ etc.). ♦ Rentabilitate, productivitate. **4.** (Matematică, Fizică) Mărime matematică asociată unei mărimi fizice (după un anumit procedeu de măsurare), permițând compararea mărimii cu altele de aceeași natură. *Valoare absolută* = valoarea unei expresii matematice când nu se ține seamă de semnul (+ sau) pe care îl are. ♦ Rezultat al unui calcul, al unei operații matematice etc. **5.** (Muzică) Durata absolută sau relativă a unei note sau a unei pauze. **6.** Efect obținut în pictură prin alăturarea a două nuanțe diferite ale unui ton. **7.** Sens, nuanță de sens a unui cuvânt. Termenul *valoare* (-*ori*) provine din cuvântul francez *valeur*. Avem următoarele derivate în limba română *avalora*, verb. (a prețui); *valoriza*, verb. (a da o anumită valoare); *valorifica*, verb. (a valoriza); *valoros*, adjectiv, din fr. *valeureux*; *devaloriza*, verb., din fr. *dévaloriser*; *valută*, s.f. (deviză), din it. *valuta*; *valutar*, adjectiv. (referitor la valută).

Noțiunea de « valoare mobilă » Cuvântul *mobiliar*, -ă, *mobiliari*, -e, este un adjectiv care poate fi întrebuințat din punct de vedere juridic și înseamnă “ alcătuit din bunuri mobile, care se referă la bunuri mobile”. (Despre bunuri sau averi) Care poate fi transportat; mobil. Din punct de vedere etimologic, termenul poate fi raportat la latinescul *mobilitate*, -e³, un adjectiv provenit din verbul *moveo*, *movere*. *Adjectivul mobilis*, -e poate însemna 1. Care poate fi mișcat mobil, care se mișcă ușor: *nervis alienis mobile lignum* marionetă de lemn pusă în mișcare de sfori trase de altul. 2. Figurat suplu: *mobilitate aetas iuvenum* vârsta mlădioasă a tinerilor. 3. Care se mișcă repede: *pedibus mobilis* iute de picior 4. Schimbător, nestatornic: *mobile vulgus* mulțime nestatornică

Noțiunea de « efecte de comerț »

³ G. Guțu, *Dicționar latin-român*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 759.

Din punct de vedere etimologic, comerțul provine din cuvântul latinesc *commercium* și este o juxtapunere a prepoziției *cum* „cu” și a cuvântului *merx*, *mercis* marfă, deci comerțul înseamnă operațiuni cu mărfuri. Termenul de *merx*, *-cis* are următoarele accepțiuni⁴: marfă: *proba merx emptorem reperit* marfa bună își găsește cumpărător, *merces adventiciae* mărfuri de import, *merces feminae* obiecte de toaletă femeiască, *permutatione mercium utuntur* fac schimb de mărfuri. Compusul *commercium*, *-ii* are mai multe interpretări: 1. Comerț, negoț, schimb, cumpărare și vânzare: *Thraces commercio faciles* tracii dispuși să facă schimburi, *commercium alicuius* comerțul făcut cu cineva, *commercium earum gentium* comerțul cu aceste neamuri, *commercium annonae* comerț cu grâu. 2. voie (drept) de a face comerț, de a cumpăra: *commercium in eo agro nemini est* acolo nimeni nu are voie să cumpere pământ; *salis commercium dedit* i-a dat dreptul de a cumpăra sare; 3. mărfuri, provizii: *commerciorum curamhabere* a avea grijă de provizii. 4. locul unde se face comerț, târg: *iter ad commercia Indici maris* drumul spre porturile comerciale ale mării indiene. 5. (fig) raporturi, relații, schimb: *interdictis patribus commercio plebis* interzicându-se patricienilor orice raport cu plebea.

3.Concluzii

Studiul limbajului juridic ne oferă ocazia formulării unor idei și observații inedite privind structura gramaticală, etimologia, relațiile lingvistice ale termenilor specifici. Vocabularul specializat poate atrage prin specializare transfer elemente curente ale lexicului comun sau poate împrumuta altor arii lexicale termeni, care pot fi supuși unei alte specializări.

Analiza juridică și lingvistică lingvistică făcută asupra anumitor termeni ne-a dat ocazia formulării unor idei și observații inedite privind structura gramaticală, etimologia, relațiile lingvistice și legătura limbii române cu limba din care provine, respectiv limba latină.

BIBLIOGRAPHY

Dicționarul explicativ al limbii române, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998

Graur, Al., *Lingvistica juridică*, „România literară”, XIV, 1981, 36, pag. 9

Guțu, G., *Dicționar latin-român*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983

Ion Dogaru, T.R.Popescu și alții, *Principii și instituții în dreptul comerțului internațional*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1981.

Ion Turcu, Tudorel Boboc-Enoiu – *Trăsături generale ale titlurilor de credit*, Revista de Drept Comercial nr.7-8/1998, p.160-171.

Irinescu, Teodora, *Lingvistică juridică*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2003.

Irinescu, Teodora, *Normă și abatere de la normă în terminologia juridică penală și civilă românească*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2004.

Marian Bratiș, *Titluri de valoare comercială*, Revista de Drept Comercial, nr.5/2005.¹

Ion Dogaru, Sevastian Cercel - *Drept civil*, Editura C.H.Beck, București, 2007, p.15.

Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Semiotica discursului juridic*, București, Editura Universității din București, 2001

⁴ G. Guțu, *Dicționar latin-român*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 748.

QUALIA AND THE PREPOSITIONAL PHRASE

Ionela Gușatu

Assist. Lecturer, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract. The present paper is based on the generative lexicon and it aims at demonstrating the link between the structure of characteristics (*qualia*) and the nominal structures consisting of a head noun and a prepositional phrase. In this paper we will notice that *qualia* plays a very important role as it helps to predict the prepositional phrase that is to be attached to the head noun. Thus, this paper will highlight the links that *qualia* makes between the head noun and its adjuncts. Moreover, it will present the roles that the prepositional phrases fulfill within the complex nominal phrase.

Keywords: the generative lexicon, *qualia*, prepositional adjunct

Lexiconul generativ reprezintă noul model pe care Pustejovski (1995) îl propune pentru descrierea lexicală. Acesta oferă o reprezentare bogată a sensului cuvântului și este structurat pe trei niveluri: nivelul structurii de argumente (ARGST), nivelul structurii de evenimente (EVENST) și nivelul structurii de caracteristici (*engl.* „*qualia structure*”, QUALIA).

Structura de argumente oferă informații despre numărul și tipul argumentelor logice (argumente cu realizare sintactică, argumente implicite, argumente cvasi-pleonastice, adjuncti), iar structura de evenimente prezintă tipul evenimentului (stare, proces, tranziție).

Structura de caracteristici prezintă patru caracteristici esențiale ale sensului cuvântului: aspectul *constitativ* (prezintă elementele componente ale obiectului), aspectul *formal* (prezintă caracteristicile fizice ale obiectului), aspectul *telic* (prezintă scopul și funcția obiectului) și aspectul *agentiv* (prezintă factorii implicați în originea obiectului sau „producerea acestuia”: artefact, creator). De exemplu, pentru a face diferența dintre două substantive asemănătoare din punct de vedere semantic (un *roman* și un *dicționar*), Pustejovsky (1995) menționează că trebuie să ne gândim la ceea ce facem cu ele, iar acest lucru trebuie să fie diferit. Deși ambele obiecte sunt cărți, în sensul general, ceea ce le deosebește este că *citim* un roman și *consultăm* un dicționar. Astfel obținem rolul telic „de citit” respectiv „de consultat”. O altă diferență dintre aceste două cuvinte se referă la structura textului: în cazul romanului avem de-a face cu o *narațiune*, *poveste*, iar în cazul dicționarului cu o *listă de cuvinte*. Așadar, obținem rolul constitutiv al celor două cuvinte. Diferența dintre aceste două cuvinte constă și în felul în care acestea au fost produse: romanul a fost *scris*, iar dicționarul a fost *compilat* (rolul agentiv).

$$(1) \quad \left[\begin{array}{l} \text{roman} \\ \\ \\ \end{array} \right] \left[\begin{array}{l} \text{qualia} = \left[\begin{array}{l} \text{CONSTIT} = \text{naratiune} \\ \text{FORMAL} = \text{carte} \\ \text{TELIC} = \text{de citit} \\ \text{AGENT} = \text{scris} \end{array} \right] \end{array} \right] \left[\begin{array}{l} \text{dicționar} \\ \\ \\ \end{array} \right] \left[\begin{array}{l} \text{qualia} = \left[\begin{array}{l} \text{CONSTIT} = \text{lista de cuvinte} \\ \text{FORMAL} = \text{carte} \\ \text{TELIC} = \text{de consultat} \\ \text{AGENT} = \text{compilat} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

De asemenea, în cadrul grupurilor nominale complexe formate dintr-un *centru-nume* urmat de un *adjunct-grup prepozițional*, unde *grupul prepozițional* este format din *prepoziția deși* din *complementul grupului nominal*, structura de caracteristici oferă informații despre elementele constitutive ale grupului. Astfel, în ceea ce privește grupul prepozițional, acesta

nu poate fi adăugat în mod întâmplător unui centru-nume: în (2 c,d), în sensul centrilor nominali *lan* și *sală* se găsesc elemente care interzic adjuncțiile din (2b). Astfel, analizând structura de caracteristici a centrului *lan*, observăm că acesta acceptă numai grupuri prepoziționale care fac trimitere la rolul constitutiv și anume la tipuri de cereale. Grupurile prepoziționale care se pot atașa acestui centru pot fi următoarele: *de grâu, de orz, de ovăz, etc.* De asemenea, și centrul *sală* predictează adjuncțiile sale: grupurile prepoziționale care se pot atașa acestui centru trebuie să facă trimitere la rolul formal, și anume la sensul de încăpere mare, unde se poate aduna multă lume. Rezultă următoarele grupuri prepoziționale care se pot atașa centrului *sală*: *de mese, de festivități, de teatru.*

- (2) a. *lan de porumb*
sală de așteptare
 b. * *lan de așteptare*
 * *sală de porumb*

c.	$\left[\begin{array}{l} \textit{lan} \\ \\ \textit{qualia} = \end{array} \right. = \left[\begin{array}{l} \textit{CONSTIT} = \textit{cereale} \\ \textit{FORMAL} = \textit{teren agricol} \\ \textit{TELIC} = \textit{recolta} \\ \textit{AGENTIV} = \textit{semanat} \end{array} \right]$	d.	$\left[\begin{array}{l} \textit{sala} \\ \\ \textit{qualia} = \end{array} \right. = \left[\begin{array}{l} \textit{CONSTIT} = \textit{pereti} \\ \textit{FORMAL} = \textit{incapere mare} \\ \textit{TELIC} = \textit{a aduna} \\ \textit{AGENTIV} = \textit{constructie} \end{array} \right]$
----	--	----	--

În cele ce urmează voi evidenția această legătură dintre qualia și grupul nominal complex format dintr-un nume-centru și un grup prepozițional. Pentru a sublinia această legătură voi folosi exemple luate din Gramatica Academiei (1963) unde încă nu este menționată noțiunea de grup nominal (ci doar de substantive determinate de atribute). Motivul pentru care am ales acest corpus este de a demonstra că deși terminologia este diferită (GALR 1963 versus GALR 2008), qualia vine să explice detaliat relația structurilor formate din centru și dependenții săi. În gramatica tradițională, avem funcția de atribut substantival, atribut adjectival etc, iar în lexiconul generativ, această valoare apare sub diferite forme: de subiect, de complement sau de adjunct al grupului nominal. Așadar, rolul structurii de caracteristici (qualia) este de a demonstra compatibilitatea dintre centru și dependenții săi.

În funcție de valoarea părților de vorbire prin care sunt exprimate, atributele sunt de mai multe feluri: adjectivale, pronominale, substantivale, verbale și adjectivale.

Atributul substantival prepozițional se exprimă printr-un substantiv precedat de o prepoziție, locuțiune prepozițională sau de un adverb de comparație cu valoare de prepoziție :

- (3) *buchet de trandafiri*
om cât un munte
ochi ca marea

Acesta ocupă diferite poziții sintactice (4) și apare în cadrul grupurilor nominale, verbale, adjectivale și adverbiale (5):

- (4) a. atribut: *Ion are o casă de vacanță*
 b. complement: *Ion nu vrea să apeleze la ajutorul tău.*
 c. circumstanțial: *Ion se distrează în vacanță.*

- (5) *casă de vacanță*
pleacă la mare
râu de gură
odată cu venirea primăverii

GALR (1963:125) menționează că valoarea fundamentală a atributului substantival prepozițional este *felul*, și că aceasta poate fi exprimată printr-o serie de detalii referitoare la posesor, subiect, obiect, conținut, materie, etc.

1. Posesia

(6) *Să te primească cu bine la casă de oameni.* (GALR,1963: 126)

În (6) avem un GN complex format din substantivul-centru *casă* și din grupul prepozițional *de oameni*. În astfel de contexte cu valoare posesivă (*miez de noapte, jumătate de drum*), putem înlocui Gprep cu un GN în genitiv, obținând o structură precum *casa oamenilor* (*miezul nopții, jumătatea drumului*). De aici rezultă că în (6) Gprep este obligatoriu pentru înțelegerea sensului GN complex, acesta având funcția de complement al centrului. Analizând reprezentarea semantică a celor doi constituenți ai GN complex în (7) și (8), observăm cum a avut loc asocierea dintre aceștia. Asocierea centrului cu complementul său este posibilă în acest caz deoarece *casă* prezintă în structura de argumente agentivul « a construi » care este compatibil cu substantivul *oameni*(cei care construiesc *casa*). În (9) observăm reprezentarea semantică a întregului GN complex.

$$(7) \left[\begin{array}{l} \textit{casa} \\ \textit{ARGSTR} = [\textit{ARG1} = x : \textit{ob.fizic}] \\ \textit{EVENSTR} = [\textit{E1} = \textit{stare}] \\ \textit{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \textit{FORMAL} = x \\ \textit{CONST} = \textit{pereti,usi,ferestre} \\ \textit{TELIC} = a \textit{ adaposti} \\ \textit{AGENTIV} = a \textit{ construi} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

$$(8) \left[\begin{array}{l} \textit{oameni} \\ \textit{ARGSTR} = [\textit{ARG1} = x : \textit{uman}] \\ \textit{QUALIA} = [\textit{FORMAL} = x] \end{array} \right]$$

$$(9) \left[\begin{array}{l} \textit{casa_de_oameni} \\ \textit{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \textit{ARG1} = x : \textit{ob.fizic} \\ \textit{D-ARG} = y : \textit{uman} \end{array} \right] \\ \textit{EVENSTR} = [\textit{E1} = \textit{stare}] \\ \textit{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \textit{FORMAL} = x \\ \textit{CONST} = \textit{pereti,usi,ferestre} \\ \textit{TELIC} = a \textit{ adaposti,primi} \\ \textit{AGENTIV} = \textit{construita} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

2. Subiectul

(10) *Scârțâierea de condeie dădea farmec aștei liniști.* (GALR,1963: 126)

În (10) avem un GN complex format din substantivul-centru *scârțâierea* și din Gprep *de condeie*, care este adjunctul centrului. În acest exemplu, prepoziția *de* are rolul de a introduce complementul de agent, *condeie*. Combinația elementelor GN complex *scârțâiereade condeie* (11) este posibilă datorită relației dintre *condeie* și zgomotul pe care acestea îl provoacă. Această relație este redată cu ajutorul telicului : *condeiele* sunt făcute pentru *a scrie*, iar acestea fac un zgomot (*scârțâie*) când sunt folosite.

$$(11) \left[\begin{array}{l} \text{scirtierea_de_condeie} \\ \\ \text{ARGSTR} = \\ \\ \text{EVENSTR} = \\ \\ \text{QUALIA} = \end{array} \right. \left. \begin{array}{l} \left[\begin{array}{l} \text{ARG1} = x \\ \text{D-ARG1} = y : \text{condeie} \\ \text{D-ARG2} = z : \text{uman} \end{array} \right] \\ \left[\text{D-E1} = (e_1) \text{proces} \right] \\ \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = x, y \\ \text{CONST} = z \text{gomot} \\ \text{TELIC} = a \text{ scrie} \\ \text{AGENTIV} = a \text{ scirtii_act} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

3. Obiectul

$$(12) \begin{array}{l} \text{Te urmărește săptămâni} \\ \text{Un pas făcut alene,} \\ \text{O dulce strângere de mâni.} \end{array} \quad (\text{GALR,1963: 126})$$

În (12), Gprep *de mâni* este complementul substantivului-centru *strângere*. Substantivul-centru provine din nominalizarea verbului *a strânge* care cere două argumente (subiect și complement): *cineva strânge ceva*. În (12) subiectul lipsește, fiind prezent doar complementul și centrul. GN obținut, *strângere de mâni*, pune accent pe procesul rezultat din relația celor doi termeni:

$$(13) \left[\begin{array}{l} \text{stringere_de_maini} \\ \\ \text{ARGSTR} = \\ \\ \text{EVENSTR} = \\ \\ \text{QUALIA} = \end{array} \right. \left. \begin{array}{l} \left[\text{ARG1} = x \right] \\ \left[\begin{array}{l} \text{E1} = e_1 : \text{proces} \\ \text{ACCENT} = e_1 \end{array} \right] \\ \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = x \\ \text{CONST} = \text{maini, unire} \\ \text{TELIC} = a \text{ apropia} \\ \text{AGENTIV} = a \text{ stringe_act}(e_1, x) \end{array} \right] \end{array} \right]$$

4. Partitivul

$$(14) \text{Unii dintre tovarăși și-au depășit angajamentele.} \quad (\text{GALR,1963: 126})$$

Și în (14) avem un centru urmat de un Gprep adjunct. Încă o dată observăm că Gprep nu este asociat întâmplător centrului *unii*, ci reprezintă un subtip al centrului. De asemenea, se respectă și restricțiile de selecție dintre constituenții GN complex.

$$(15) \left[\begin{array}{l} \text{unii_dintre_tovarasi} \\ \\ \text{ARGSTR} = \\ \\ \text{QUALIA} = \end{array} \right. \left. \begin{array}{l} \left[\text{ARG1} = x : \text{uman} \right] \\ \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = x \\ \text{CONST} = \text{parte_din}(x, y : \text{grup}) \end{array} \right] \end{array} \right]$$

5. Relația

$$(16) \text{Ăsta-i Ile Caraiman de la Runc, tovarăș de cărăușie cu mine.} \quad (\text{GALR, 1963: 126})$$

GN din (16) este format din substantivul-centru *tovarăș*, urmat de adjunctul *de cărăușie* și de complementul *cu mine*. După cum observăm din reprezentarea semantică a GN (17), adjunctul nu este asociat întâmplător grupului, ci prezintă trăsături comune cu centrul de care este legat.

$$(17) \left[\begin{array}{l} \text{to var as_de_carausie} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG1} = x : \text{uman} \\ \text{D-ARG} = y \end{array} \right] \\ \text{EVENSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{E1} = \text{proces} \\ \text{E2} = \text{stare} \\ \text{ACCENT} = e2 \end{array} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = x \\ \text{TELIC} = a_cara_impreuna \\ \text{AGENTIV} = [a_cara_act(e1, x, y)] \end{array} \right] \end{array} \right]$$

6. Scopul sau destinația

(18) *Aceasta însă nu-i oprește de a avea mărfuri fine de vânzare.* (GALR,1963: 126)

În (18), substantivul-centru *mărfuri* este urmat de doi adjuncți: *fine* și *de vânzare*.

$$(19) \left[\begin{array}{l} \text{mărfuri_de_vanzare} \\ \text{ARGSTR} = [\text{ARG1} = x : \text{ob.fizic}] \\ \text{EVENSTR} = [\text{E1} = \text{proces}] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = x \\ \text{TELIC} = a_vinde(e1, y, x) \\ \text{AGENTIV} = a_crea \end{array} \right] \end{array} \right]$$

7. Materia

(20) *Am cumpărat un kilogram de unt.* (GALR,1963: 127)

În (20) centrul este urmat de un adjunct care exprimă relația de parte-întreg.

$$(21) \left[\begin{array}{l} \text{kilog ram de} \quad \text{unt} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG1} = x \\ \text{D-ARG} = y \end{array} \right] \\ \text{EVENSTR} = [\text{E1} = \text{stare}] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = x \\ \text{CONST} = \text{parte_din}(x, y : \text{unt}) \end{array} \right] \end{array} \right]$$

8. Măsura

(22) *Era cale de o oră.* (=durata) (GALR,1963: 127)

În (22), Gprep *de o oră* este un adjunct care exprimă durata.

$$(23) \left[\begin{array}{l} \text{cale_de_o_ora} \\ \text{ARGSTR} = [\text{ARG1} = x:\text{durata}] \\ \text{EVENSTR} = [\text{E1} = \text{proces}???] \\ \text{QUALIA} = \left[\text{FORMAL} = x \wedge \left[\begin{array}{l} \text{de_o_ora} \\ \text{FORMAL} = \text{de_o_ora}(e1, x) \end{array} \right] \right] \end{array} \right]$$

În această lucrare am arătat cum structura de caracteristici, *qualia*, are un rol semnificativ în înțelegerea GN complexe formate din două substantive. De asemenea, am văzut că GPrep nu poate fi adăugat în mod liber unui centru N și că fiecare tip de semnificație pe care o are atributul este derivabilă din reprezentarea semantică pe care LG o dă centrului nominal. Din cele prezentate mai sus reiese că, în majoritatea cazurilor, atributul substantival prepozițional este un modificator și realizează funcția de adjunct. Când este argument, acesta realizează funcția de complement.

BIBLIOGRAPHY

1. Bouillon, P. (1997). *Polymorphie et sémantique lexicale : le cas des adjectifs*, thèse de 3e cycle, Université Paris 7 Denis Diderot.
2. GALR I-II (2008) Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan-Al. Rosetti", *Gramatica Limbii Române I, Cuvântul*; II, *Enunțul*(coord. Valeria Guțu Romalo). București: Editura Academiei Române.
3. GALR I-II (1963) Academia Republicii Socialiste România, *Gramatica Limbii Române I, Cuvântul*; II, *Enunțul*(coord. Al Graur). București: Editura Academiei Republicii Socialiste România.
4. Johnston, M., Busa, F.(1996). *Qualia structure and the compositional interpretation of compounds* in 'Proceedings of the ACL SIGLEX Workshop on Breadth and Depth of Semantic Lexicons'.
5. Pustejovski, J.(1995). *The Generative Lexicon*, The MIT Press.

THE GENERATIVE LEXICON AND THE PHRASE FORMATION

Ionela Guşatu

Assist. Lecturer, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: The present paper aims at presenting the role of the generative lexicon in the formation of phrases. As we are going to see, it is very important since it helps to predict the projections of the lexical item by offering the the most detailed semantic representation of the head of the phrase.

Keywords: the generative lexicon, argument structure, event structure, qualia structure

The generative lexicon plays an important role in the formation of phrases by offering the most detailed semantic representation of a lexical item and by presenting the possibilities of combining lexical items in order to give various meanings. Pustejovsky defines it as „a core set of word senses, typically with greater internal structure than is assumed in previous theories, is used to generate a larger set of word senses when individual lexical items are combined with others in phrases and clauses”¹.

The generative lexicon is structured on three levels of representation: the argument structure (ARGSTR), the event structure (EVENSTR) and the qualia structure (QUALIA).

The argument structure refers to the number and type of arguments selected by the lexical item: true arguments (*John* in 1a), default arguments (*out of bricks* in 1b), shadow arguments (*a waltz* in 1c) and true adjuncts (*Sunday* in 1d).

- (1) a. *John* danced.
 b. John built the house *out of bricks*.
 c. John danced *a waltz*.
 d. John danced on *Sunday*.

The first category, true arguments, cannot be omitted. Default arguments are not necessarily expressed syntactically. Shadow-arguments are those arguments whose presence is allowed only if they belong to a subtype of the type which, if expressed by an argument, would generate a pleonasm. Adjuncts include expressions of temporal or spatial modification.

Given this typology, Pustejovsky believes that the arguments for a lexical item, ARG₁,..., ARG_N, are represented in a list where the argument type is directly included in the argument structure, as shown in (2):

$$(2) \quad \left[\begin{array}{l} \textit{build} \\ \textit{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} T - \textit{ARG}_1 = x : \textit{human} \\ T - \textit{ARG}_2 = y : \textit{artifact} \\ D - \textit{ARG}_1 = z : \textit{material} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

The nouns follow the same pattern. For example, the argument structure for the lexical item *arrival* presents two arguments: a true argument referring to the person who performs the action (x) and a default argument, referring to the place being arrived at (y).

$$(3) \quad \left[\begin{array}{l} \textit{arrival} \\ \textit{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \textit{ARG1} = x : \textit{individual} \\ D - \textit{ARG1} = y : \textit{place} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

¹Pustejovsky, James, 1995, *The Generative Lexicon*, The MIT Press, London p.2.

The event structure characterizes both the basic event type of the lexical item and its subeventual structure: states, processes and transitions (4).

- (4) *to be* (state)
to walk (process)
to arrive (transition)

According to the generative lexicon, activities are defined as processes, achievements and accomplishments are called transitions and they are defined by the combination of the two concepts: a process and a state that results. The prominence for an event is given by the HEAD marker.

$$(5) \left[\begin{array}{l} \text{development} \\ \\ \\ \text{EVENTSTR} = \left[\begin{array}{l} E1 = \text{process} \\ E2 = \text{state} \\ \text{RESTR} = \text{ } \\ \text{HEAD} = \text{ } \end{array} \right] \end{array} \right]$$

In (5), the event structure for the lexical item *development* presents two subevents, that is, a process and a state. The process takes place before the state and the focus is on the process (e1).

The novelty of the generative lexicon is represented by the qualia structure. It describes four essential characteristics of the meaning of a word:

- the constitutive role (the relation between an object and its constituent parts: material, components),
- the formal role (that which distinguishes the object within a larger domain, its physical characteristics: orientation, form, dimension),
- the telic role (the purpose and the function of the object),
- the agentive role (factors involved in the origin of the object: artefact, creator).

Qualia structure helps in distinguishing between semantically related words, such as *novel* and *dictionary*. While both are books (formal role), what differentiates them is their structure (constitutive role): the novel is a story and the dictionary is a list of words. Another difference refers to their purpose (telic role): the novel is made to be read and the dictionary is made to be consulted. The last difference between these two objects refers to the way in which they were created (agentive role): while the novel was written, the dictionary was compiled.

$$(6) \left[\begin{array}{l} \text{novel} \\ \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{CONST} = \text{story} \\ \text{FORMAL} = \text{book} \\ \text{TELIC} = \text{to read} \\ \text{AGENTIV} = \text{written} \end{array} \right] \\ \text{dictionary} \\ \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{CONST} = \text{list of words} \\ \text{FORMAL} = \text{book} \\ \text{TELIC} = \text{to consult} \\ \text{AGENTIV} = \text{compiled} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

All this information related to the form, structure, purpose of the lexical item is very useful since it helps us understand how words combine in order to form correct phrases in any language.

Thus, for the lexical item *house*, the possible combinations will be: beautiful/big/yellow house, house of bricks/stone, holiday/summer house.

(7) a.	house	=	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">ARG1</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">x: human</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">ARG2</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">y: building</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">D-ARG</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">z: material</td> </tr> </table>	ARG1	=	x: human	ARG2	=	y: building	D-ARG	=	z: material			
ARG1	=	x: human													
ARG2	=	y: building													
D-ARG	=	z: material													
	ARGSTR														
	EVENSTR	=	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">[E1</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">state]</td> </tr> </table>	[E1	=	state]									
[E1	=	state]													
	QUALIA	=	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">FORMAL</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">building</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">CONST</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">walls, doors, roof</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">TELIC</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">to inhabit</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">AGENTIVE</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">to build_act</td> </tr> </table>	FORMAL	=	building	CONST	=	walls, doors, roof	TELIC	=	to inhabit	AGENTIVE	=	to build_act
FORMAL	=	building													
CONST	=	walls, doors, roof													
TELIC	=	to inhabit													
AGENTIVE	=	to build_act													

b.	house of bricks	=	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">ARG1</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">x: human</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">ARG2</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">y: building</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">D-ARG</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">z: bricks</td> </tr> </table>	ARG1	=	x: human	ARG2	=	y: building	D-ARG	=	z: bricks			
ARG1	=	x: human													
ARG2	=	y: building													
D-ARG	=	z: bricks													
	EVENSTR	=	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">[E1</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">state]</td> </tr> </table>	[E1	=	state]									
[E1	=	state]													
	QUALIA	=	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">FORMAL</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">y(building)</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">CONST</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">z(bricks), walls, doors, roof</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">TELIC</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">to inhabit</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">AGENTIVE</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">to build_act</td> </tr> </table>	FORMAL	=	y(building)	CONST	=	z(bricks), walls, doors, roof	TELIC	=	to inhabit	AGENTIVE	=	to build_act
FORMAL	=	y(building)													
CONST	=	z(bricks), walls, doors, roof													
TELIC	=	to inhabit													
AGENTIVE	=	to build_act													

c.	holiday house	=	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">ARG1</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">x: human</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">ARG2</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">y: building</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">D-ARG</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">z: material</td> </tr> </table>	ARG1	=	x: human	ARG2	=	y: building	D-ARG	=	z: material			
ARG1	=	x: human													
ARG2	=	y: building													
D-ARG	=	z: material													
	EVENSTR	=	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">[E1</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">state]</td> </tr> </table>	[E1	=	state]									
[E1	=	state]													
	QUALIA	=	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">FORMAL</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">y(building)</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">CONST</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">walls, doors, roof</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">TELIC</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">to inhabit during holidays</td> </tr> <tr> <td style="padding-right: 10px;">AGENTIVE</td> <td style="padding-right: 10px;">=</td> <td style="padding-left: 10px;">to build_act</td> </tr> </table>	FORMAL	=	y(building)	CONST	=	walls, doors, roof	TELIC	=	to inhabit during holidays	AGENTIVE	=	to build_act
FORMAL	=	y(building)													
CONST	=	walls, doors, roof													
TELIC	=	to inhabit during holidays													
AGENTIVE	=	to build_act													

The noun phrase *house of bricks* can be semantically explained as follows:

1) the nominal head *house* (7a) presents two true arguments in the argument structure (the one who builds the house and the object that results – the house) and a default argument (the material used in the building of the house). In the event structure, we notice that the type of the event is a state, and in the qualia structure, the four roles provide a detailed description of the head, that is: the house is a building (the formal role) which consists of walls, doors, roof, windows (the constitutive role), is made to be inhabited (the telic role) and it was built (the agentive role).

2) Having all this information about the head-noun, now we observe what types of adjuncts can be attached to the head-noun. Therefore, an adjunct such as the prepositional phrase *of bricks* (7b) may be attached to the head-noun because it makes reference to the material used in the building of the house. This information will appear in the formal role of the noun phrase *house of bricks* (7c).

The prepositional phrase *of books* would have been impossible to attach to the head-noun because it does not refer to any of the roles in the qualia structure.

The examples above emphasize the role of the generative lexicon in the interpretation of words. At the same time, we have noticed that we cannot attach any word to the head of a phrase, but we have to take into account its qualia structure in order to form correct structures in a language.

BIBLIOGRAPHY

1. Ionescu, E., Manual de lingvistică generală, Editura All, București, 2011.
2. Katz, Jerrold J., Fodor, Jerry A., The structure of semantic theory, Language 39, pp.170-210, 1963.
3. Pustejovsky, J., The Generative Lexicon, The MIT Press, Cambridge, Mass., 1995.
4. Pustejovsky, J., Type coercion and lexical selection in J. Pustejovsky, ed., Semantics and the Lexicon, Dordrecht: Kluwer, p. 73-94, 1993.

SYNONYMS FOR DISEASE IN DENTAL TERMINOLOGY

Roxana Elena Doncu

Lecturer, PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: Although scientific terminology (according to Wüster, the father of modern terminology) is supposed to exclude synonymy and polysemy, there are a lot of synonyms in all areas of medicine. Dentistry makes no exception: anatomical nomenclature abounds in chains of synonymic terms of different origin (Greek, Latin, Graeco-Latin or English), and from the descriptive to the pathological there is just one step. My paper will outline the main categories of synonyms in dental terminology related to pathology, giving examples and enlarging upon the functions that synonymy plays in medical language.

Keywords: dental terminology, pathology, synonymy.

Eugen Wüster, the founder of the Vienna school of terminology, who is considered "the father of modern terminology", thought that the primary objective of terminology was "to unify concepts and systems of concepts, to define concepts, to reduce homonymy, to eliminate synonymy" (qtd. in Temmerman R., 2000, 11). Striving for precision, accuracy and clarity he insisted on the univocity of the scientific term. An engineer with a keen interest in information science and a strong opponent of ambiguity in professional communication, Wüster developed his theory of terminology on the basis of his experience in compiling *The Machine Tool. An Interlingual Dictionary of Basic Concepts* (1968), a systematic French-English-German dictionary of standardized terms. However, his theory was later contradicted by linguists such as Cabré and Temmerman, who noted that communicative and socio-cognitive aspects should play an important role in a theory of terminology. Rita Temmerman remarked that Wüster's approach was too limited, disregarding the dynamic nature of language, and she noted that specialized languages share both the synchronic and the diachronic features of natural languages. Contradicting Wüster's view that synonymy should be eliminated from any scientific terminologies, she pointed out that synonymy was functional in specialized languages, and that it reflected different perspectives (Temmerman R., 2000, 150).

Medical terminology has a long history, maybe the longest of any terminology, going back to ancient Rome and Greece, and including influences as diverse as Hippocratic and Arab medicine. Unlike mathematics and informatics, whose terminologies are more specific and more exact (they are classified as exact sciences), medicine is part of the natural sciences and together with biology makes up the life-sciences. As the new field of translational medicine has repeatedly emphasized, medicine is such a complex field, comprising sciences as diverse as biochemistry, biophysics, anatomy and physiology, that translation is always required, first from one field to the other, then from the more research-oriented disciplines to the clinical practice. Under these circumstances, standardization becomes an impossible dream in medical terminology. So instead on concentrating on the impossible, it makes more sense to deal with the wealth of medical nomenclature and try to outline the function/the functions that synonymy plays in medical language.

Most cases of synonymy occur in the field of descriptive and pathological anatomy. The anatomical nomenclature referring to different structures of the human body as well as

the vocabulary related to signs, symptoms, disorders and diseases abounds in synonyms: one reason why this is so is because the history of some of these terms goes back to ancient Graeco-Latin medicine. Furthermore, Graeco-Latin terms were not only “inherited” by mediaeval and early modern medicine; starting with the Renaissance and continuing with scientific revolution in the 17th century, new terms for new discoveries (dissection had improved anatomical knowledge and led to the discovery of minute structures of the human body) were coined on the basis of word parts derived from ancient Greek and Latin. Thus ancient Greek and Latin continued to be productive inside medical communities until as late the 20th century¹. Thus to the popular English names referring to different structures of the body, one or more terms of Graeco-Latin origin are also added. To complicate matters further, the history of medical discoveries led to the formation of new terms, eponyms that celebrated the individual researcher or scientist who contributed to the progress of medicine. Thus, the bacillus that causes tuberculosis bears both a Latin name “*Mycobacterium tuberculosis*” and the name of the German microbiologist that had identified it, “Koch's bacillus” (Robert Koch); the pancreatic islets that secrete insulin are named after the German physician who first described them: “the islets of Langerhans” (Paul Langerhans). A short look into medical nomenclature proves Temmerman right: synonymy in medical language has a strong diachronic dimension, pointing to the development of the science and the changes that it underwent in different periods.

Dental terminology comprises anatomical nomenclature referring to the structures of the head and neck, vocabulary related to different diseases of the teeth and the oral cavity as well as to systemic diseases that affect the oral cavity or its associated structures, and technical vocabulary designating equipment and instruments used in various dental specialties. My paper will try to outline different categories of synonyms related to diseases and disorders of the oral cavity.

1. The first category includes synonymic pairs/chains made up of two/more terms, of which one/more can be of Greek/Latin/Graeco-Latin origin, while the other(s) are of English origin. The Greek/Latin/Graecolatin terms are used by specialists in scientific papers, while the English synonym is usually the layman's term for the disease, which the physician uses in the communication with the patient or his relatives. This is an extremely productive category, and in its turn comprises two subcategories:

1.a. Compound nouns:

toothache – odontalgia – odontodynia – dentalgia

There are also chains of synonymous adjectives, of which one is an English term, and the others of Graeco-Latin origin:

toothless – edentulous – edentate - agomphious

1.b. Noun phrases:

alveolitis sicca – dry socket

herpes labialis – fever blister

granuloma gravidarum – pregnancy tumor

lingua villosa alba – white hairy tongue

lingua geographica – geographic tongue

lingua nigra – black tongue

erythema infectiosum – fifth disease

fetor hepaticus – liver breath

1 An example in this respect is the coinage of “ribosomes”, the particles discovered by the Romanian American cell-biologist George Emil Palade. Alternatively called “Palade's corpuscles”, the term “ribosome” (from ribo- German, “nucleic acid “and some – Greek, “body”) was suggested by microbiologist Richard B. Roberts.

atrophic glossitis – smooth tongue – bald tongue
dens in dente – dens invaginatus – gestant odontoma
lingua fissurata – lingua plicata – fissured tongue

Some synonymic pairs/chains include both nouns/compound nouns and noun phrases:

bruxomania – teeth clenching
glossotrichia – hairy tongue
brachygnathia – bird face
cheilocarcinoma – lip cancer
cheilophagia – lip biting
trismus – lock jaw
noma – cancrum oris
cheiloschisis – harelip – cleft lip
parulis – gumboil – gingival abscess
encephalocele – craniocoele – cranium bifidum – bifid cranium
endolith – pulp calculus – pulp stone – pulp nodule
fedor oris – halitosis – ozostomia - bad breath

With only few exceptions, both the synonyms in 1)a and the synonyms in 1)b are “translations” from the specialized vocabulary into the layman's language or the other way round. In the case of compound nouns that refer to different types of pain as symptoms of diseases, there are two suffixes, *-algia* (Latin) and *-dynia* (Greek), that can be used to form synonymous nouns: odontalgia - odontodynia (toothache), glossoalgia – glossodynia (tongue pain), gnathalgia – gnathodynia (maxillary pain).

2. The second category includes compound nouns made up of word parts derived from Latin and Greek and ending in one of the following suffixes: *-y*, *-ia*, *-ism*, *-itis*. They have in common at least one word part, either a combining root, a suffix or a prefix:

alogia – aphasia
aerodontalgia -barodontalgia
megadontism - macrodantia
megagnathia – macrognathia
megaloglossia – macroglossia
hypodontia – oligodontia
micrognathia- brachygnathia
odontitis – pulpitis
neuritis – neuropathy
sialoangitis – sialodochitis

From these nouns synonymous adjectives can be derived:

megadont – macrodont
megagnathous – macrognathous

There is also a category of synonymous adjectives made up of different word parts of Graeco-Latin origin:

adiaphoretic - anhidrotic

Some of the terms in this category have more than one synonym:

actinomycosis – actinophytosis – botryomycosis

3. Another large category includes synonymous noun phrases, of mixed English and Graeco-Latin origin, that differ either in the attributive adjectives/nouns they take or in their noun head. They have at least one part of the noun phrase in common:

stitch abscess – suture abscess
actinic cheilitis – solar cheilitis
follicular cyst – dentigerous cyst
subgingival calculus – serumal calculus

atypical gingivitis – plasma cell gingivitis
pregnancy gingivitis – hormonal gingivitis
diphenylhydantoin gingivitis – dilantin gingivitis
cyclic neutropenia – periodic neutropenia
ocular cicatricial pemphigoid – benign mucous membrane pemphigoid
subcrestal pocket – infrabony pocket
oral epithelial nevus – white sponge nevus
allergic stomatitis – allergic mucositis
cleidocranial dyostosis – cleidocranial dysplasia
gingival resorbtion – gingival recession
lateral alveolar abscess – pericemental abscess
mandibulofacial dysplasia – mandibulofacial dyostosis
palatal myoclonus – palatal tremor
recurrent decay – recurrent caries
orodigitofacial dyostosis – orofaciodigital syndrome

In the last example, there is a recombination of the word parts that make up the attributive adjective: *oro-*, *digito-*, and *facio-*.

4. A few synonymic pairs are made up of one noun and one noun phrase, having in common at least a word part:

agranulocytosis – agranulocytic angina
alcoholism – alcohol addiction
alveoalgia – alveolar osteitis
mercurialism – mercury poisoning
odontoameloblastoma – ameloblastic odontoma

5. Another category is made up of a descriptive term and an eponym. This is by far the largest category of synonyms and the most heterogeneous: most descriptive terms are in English, while some may be of Graeco-Latin origin. Some diseases have chains of synonyms that include at least one medical eponym:

adenolymphoma - Warthin's tumour
aglossia-adactylia syndrome – Jussieu syndrome
agranulocytic angina – Schultz's angina
auriculo-temoral nerve syndrome – Frey syndrome
cranioectodermal dysplasia– Sensenbrenner syndrome
histiocytic necrotizing lymphadenitis – Kikuchi disease, Kikuchi-Fujimoto disease
lipochondrodystrophy – Hurler syndrome
gingival cysts of the newborn - Bohn's nodules
calcifying cyst -Gorlin cyst,
jaw-winking syndrome – Marcus Gunn phenomenon
marginal periodontitis – Fauchard's disease
maxillonasal dysplasia - Binder's syndrome
mucocutaneous lymph node syndrome – Kawasaki disease
notched teeth – screwdriver teeth – syphilitic teeth - Hutchinson teeth
palatal cysts of the newborn – Epstein pearls
paratrigeminal syndrome – Raeder syndrome
periadenitis mucosa necrotica recurrens – Mikulitz aphtae, Sutton disease
uveoparotid fever – Heerfordt's syndrome
tongue phenomenon – Schultze sign
bald tongue – atrophic glossitis – Hunter glossitis - Moeller glossitis
temporal arteritis - giant cell arteritis - cranial arteritis - Horton's disease

6. A smaller category includes two descriptive terms, of which the second is an abbreviation

of the first. These are usually long detailed descriptive names of diseases, whose longer version is employed in the scientific literature, while the shorter version serves the purpose of communication better:

fibroosseous integration – fibrous integration
localized juvenile periodontitis – juvenile periodontitis
acute primary herpetic gingivostomatitis – primary herpetic gingivostomatitis
apical periodontal abscess – periapical abscess – apical abscess
apical periodontal cyst – periapical cyst
traumatogenic occlusion – traumatic occlusion
juvenile periodontitis - periodontosis
chronic desquamative gingivitis - gingivosis

7. Some diseases and anomalies have among their synonyms terms originating in French:

tapir mouth – bouche de tapir
angular cheilitis - perleche
trigeminal neuralgia – tic douloureux

Some diseases have chains of synonyms that can be integrated into two or more of the categories mentioned above. In general, the more frequently the disease occurs, the more synonyms it has. Another reason for these long chains of synonyms is the existence of different descriptions that deal with the complexities of disease from various points of view. Some examples of long synonymic chains are:

1. aphtae – aphtae minor – canker sore – aphtous stomatitis – recurrent aphtous stomatitis - recurrent aphtous ulcer, recurrent ulcerative stomatitis – ulcerative stomatitis
- 2, fusospirochetal gingivitis – necrotizing ulcerative gingivitis - ulceromembranous gingivitis - trench mouth - Vincent gingivitis – Vincent angina
3. notched teeth – screwdriver teeth – syphilitic teeth - Hutchinson teeth – Hutchinson incisors

These long synonymic chains offer a more inclusive perspective on the etiology, symptomatology, and history of disease. The long synonymic chain describing aphtae includes English (sore), Greek (aphta) and Latin (ulcer < Lat. Ulcus) terms for ulceration; it points to an infection of the oral cavity (stomatitis < stoma = mouth + itis= suffix for inflammation) and it describes the intermittent episodes of painful oral ulcers that characterize the disease by using the adjective “recurrent”. It thus offers a complete “clinical picture” of the disease. The same holds true for the description of “necrotizing ulcerative gingivitis”: while the second and the third term concentrate on the description of disease (inflammation of the gingiva, characterized by recurrent ulcers and necrosis), the first one refers to the etiology of the disease (caused by the combination between a fusiform bacillus and the spirochete *Borrelia vincentii*), while the English term and the eponyms reveal something of the history of the disease. “Trench mouth” refers to the high incidence of this periodontal disease during the First World War, when the soldiers in the trenches lacked proper oral hygiene and consequently developed periodontal disease. The eponyms celebrate the French physician Jean Hyacinthe Henri Vincent (1862-1950), who discovered the pathogens that caused this acute infection of the oral tissues. The father of oral medicine, Sir Jonathan Hutchinson (1828 - 1913) is remembered in the name of one of the three signs of congenital syphilis, the “Hutchinson teeth”/ “Hutchinson incisors”. While the etiology of this anomaly is described by the term “syphilitic teeth”, the first two synonyms are purely descriptive: the incisors of newborns with congenital syphilis have notches, which give them the appearance of screwdrivers.

It thus appears self-evident that, contrary to the standardization imperative pronounced by Wüster, synonymy has been and goes on being quite productive in medical terminology - and by extension in dental terminology, too. The social function of

medical/dental synonymy is to mediate between a purely scientific language, understood only by a restricted scientific community and a language that is commonly used by physicians and patients in their communication. Synonymy also points to the diachronic transformation of the terminology as well as medical history: while some synonyms have a purely descriptive meaning (even if these meanings show signs of differentiated social usage), others refer to the history of the discovery, diagnosis or treatment of a specific disease.

BIBLIOGRAPHY

Dofka, Charlene. *Dental Terminology*, Delmar, New York, 2007.

Temmerman, Rita. *Towards New Ways of Terminology Description*, John Benjamins, Philadelphia, 2000.

--- . *Dorland's Medical Dictionary*, Elsevier, 2011.

--- . *Stedman's Medical Dictionary for the Dental Professions*, Lippincott Williams & Wilkins, 2007.

PROBLEM OF LINGUISTIC DIVERSITY IN WORKS OF LINGUISTS AND PHILOSOPHERS OF EARLY 20TH CENTURY

Ecaterina Alexeeva, and Natalia Tynikova

PhD, Saratov State Sovinov Conservatoire , PhD, Saratov State Sovinov Conservatoire

*Abstract:*The article studies the problem of the diversity of languages. The problem of multilinguism that was widely discussed by Russian and European philosophers and linguists of the early twentieth century who proved that the problem is not purely linguistic, but epistemological and cognitive as well. The authors of the article focus on the ideas of Sergey Bulgakov who believed that the difference between languages is purely formal while inner content is the same. Such understanding is determined by S. Bulgakov's Christian perception of the language as a divine gift.

*Keywords:*Language, multilinguism, Sergey Bulgakov, Russian religious philosophers, Tower of Babel

The problem of the diversity of languages attracted attention of many European philosophers and linguists of the early twentieth century. Among its main aspects that interested scientists were the origin of a language as means of communication and reasons that caused the proliferation and transformation of languages.

In the early twentieth century, many intellectuals affirmed the importance of international unification and sought to remove communication barriers between peoples. One of these obstacles was the multiplicity of languages. According to a French linguist Antoine Meillet (1866-1936) the linguistic situation in Europe at that time was paradoxical and problematic. He wrote: "The language situation in Europe today is paradoxical [...]. The languages that serve as organs to this civilization are very diverse, and they constantly grow in number. Knowledge of German, English, Spanish, French, and Italian is not enough to anyone who wants to keep abreast of all modern civilization." (Meillet 1918, pp. 9-10) Two French authors L. Couturat and L. Leau in the book *Histoire de la langue universelle* (History of the Universal Language) (1903) developed the idea of the necessity of an auxiliary international language that imposes itself with increasing urgency and evidence, as relationships of any kind between nations develop.

It is not a surprise that at the turn of the century there were many attempts to create a universal language that would provide communication in the multicultural and multilinguistic world. One of the best-known and the most successful of them was *Esperanto* (1887), an international language that was intended to help facilitate communication between people of all backgrounds and cultures. But artificial manmade languages could not substitute natural languages and did not last long. Many scientists viewed it as a proof of a Divine nature of a human language.

Problem of a Divine nature of human language interested Russians philosophers S. Bulgakov (1871-1944), P. Florensky (1882-1937), A. Losev (1893-1988) more than any others thinkers. In their works they proved that the problem is not purely linguistic, but epistemological and cognitive as well. Let us focus on the ideas of S. Bulgakov.

The philosophical framework of this article is the beginning of the twentieth century, a key moment when different movements of ideas about language and the sign were manifested in Russian culture. After a long period of positivism, Darwinism and social issues, the interest of the intellectual elite shifted on history, philosophy and literature, giving rise to numerous texts and articles of very different genres and styles.

One of the specificities of early twentieth-century Russian philosophy is the particular appeal of the thinkers for Christian themes and subjects, which imply the idea of the rebirth of man and even of all humanity through to the Christian faith. Part of the Russian philosophical thought of this period is characterized in particular by a renewal of religious mysticism, in accordance with the Eastern Christian tradition, which arose as heir to the Fathers of the Church (Denys the Areopagite, Saint Gregory of Nyssa).

S. Bulgakov supported the idea of the original language sent by God and believed that all human languages are derived from it. He was especially interested in studying the period of the first universal language existence. Bulgakov's universalist approach to the language and multilingualism was reflected in his works of 1920s-1930s, the period when he was particularly interested in studying language.

In 1920 S. Bulgakov worked on his book *Filosofija imeni* (The Philosophy of the name) (1953). In this book he made clear the distinction between a language as a divine creation and a language as a historical and social phenomenon. Such understanding of double nature of language is explained by S. Bulgakov's Christian vision of the world and the Universe.

Best of all this difference is expressed in the part "Čto takoe slovo?" (What is a word?) in which he spoke out against the psychological laws and evolutionism that were very popular in contemporary language studies. He wrote: "Language is a historical and social phenomenon, with the number of clothes that it puts on or takes off according to time, circumstances, environment [...]." (Bulgakov, 1991 [1953], p. 39) "If language has its cosmic or anthropological foundation, its linguistic realization is a work of human creativity [...], of art, psychology; in short, of history" (Bulgakov, 1991, p. 39.)

Some authors tried to explain the proliferation and transformation of languages by the legend of the Tower of Babel. One example we find in the article "The Tower of Babel and the confusion of tongues" [1923] of Russian linguist and philosopher Nikolaj Troubetzkoy (1890-1938)

According to The Book of Genesis first God gave people a single language understood by everyone, but they sinned by pride. As punishment God separated them by different languages. S. Bulgakov carefully studied the history of a linguistic disaster at Babel. Paradoxically, the scientist insisted on the existence of a single language that was expressed by means of several languages. He wrote that a careful reading of the story on the Tower of Babel clearly suggested that there was a unique common natural language, that God veiled by a multitude of different languages. The Bible reads: "the whole earth used the same language and the same words." (Gen. XI, 1). Thus for S. Bulgakov as a Christian such unity is paramount and it forms the basic nature of a language.

S. Bulgakov put forward an original idea that even before the accident of Babel there existed languages belonging to three branches of Peoples (Japhethites, Semites and Hamites), but despite all the phonetic and grammatical differences people could understand each other because they possessed the gift of common language. We believe that S. Bulgakov meant the common ability of people (before Babel) to perceive and convey meaning and divine ideas.

He spoke about the divine quality that people lost after the catastrophe of Babel. After Babel, according to S. Bulgakov, there was no question of creating new languages but there was a problem of misunderstanding the idioms of the same language¹.

"Taking into account that this event took place when the three branches of peoples had already established, those of Japhethites, Semites and Hamites, and that came from whole nations, "which have spread on earth "(X, 32), it was not a surprise that they ceased to understand, but it is surprising that before language was common and that they were fully understood. Suddenly the veil of verbal multiplicity fell. The language was born in Babel."

But what was the language before the fall of Babel? What became of its verbal qualities and properties after? Why does S. Bulgakov emphasize the idea that everyone spoke the same language? In our opinion, S. Bulgakov gives the answers to these questions stating that language should be studied not only from the theological, but from semiotics and linguistics points of view as well. The philosopher studied the enigma of the first single *internal* language that existed before the disaster at Babel at the beginning of his book *Philosophy of the name* (1953).

S. Bulgakov looked for the first language that would represent the unity of form and content, and serve to express the Truth. This can explain Bulgakov's high interest to the hypothesis of a single primary language. This language is not arbitrary; it represents the unity of form and content, despite the difference in phonetic form.

The Babel event is estimated by S. Bulgakov as "the phenomenon of the proliferation of a single reality, as the decomposition of white light by the spectrum" because "the word has always been and it is one." He developed this idea by showing how, after the Babel confusion, there were formed various dialects and languages.

After the mixture of languages at Babel, the inner meaning of words became dark and the men could no longer understand each other simultaneously as they did before. S. Bulgakov made the assumption of the existence of an internal language common to all men which remained intact.

S. Bulgakov wrote: "Verbal diversity did not mask the internal language. But its windows suddenly became completely opaque. Special efforts were now needed to understand the meaning, once obvious. The language was certainly still intact in its foundation, but its inner meaning, once clear, had become obscure."(Bulgakov, 1991, p. 37-38).

The legend of Babel helped S. Bulgakov to explain the universal nature of human language. According to the scientist, even after Babel internal speech continued and still potentially continues to contain all possible languages.

Facing the diversity of languages, S. Bulgakov sees the difference between them on a purely formal level (voice organs of people, difference in the words, roots and word structure), and focuses the attention on the idea of *universal inner* content of languages. He believes that the catastrophe of Babel did not touch the element-sense (*universal ideas*) of the word; otherwise it would have destroyed the highest creation of God - Man. Such understanding of the language by S. Bulgakov is determined by his Christian perception of the world as a Divine manifestation.

According to S. Bulgakov universal ideas are manifested in all languages. They allow people to communicate and translate from one language to another. The quest for a unique language among all peoples represents, for him, the overcoming of the Babylonian curse and redemption. With his thesis on the existence of universal ideas, Bulgakov appears as one of

¹U. Eco relying on the text of the Bible in his book *In Search for the Perfect Language* (1995) expresses the same idea. He draws our attention to the fact that the text of the Bible clearly points to the existence of several languages before Babel.

the heirs of the ideas of Plato (neo-Platonists, Fathers of the Church and V. Soloviev (1853-1900)).

S. Bulgakov views this human capacity to understand each other as one of the proofs of the existence of a common *inner language* that can be manifested in various forms: written, oral and gestural. The Russian philosopher approaches the culminating and contradictory point of his conception of language: the common ideas are embodied in different words and these are used to transmit them. Although they are realized in particular languages, these ideas are the same for all speakers. They represent the *logos* or the *inner language* that is innate in humans.

To sum up we would like to emphasize that, unlike many of his contemporaries exploring similar linguistic problems, S. Bulgakov transposes the framework of his study into the field of religious philosophy. He creates his own conception by trying to link linguistics and the Orthodox religion.

In the first half of the twentieth century, the theme of the multiplicity of languages and that of the search for the first and universal language that had been forgotten after the events of Babel, are redeveloped. For Russian intellectuals, this question becomes preponderant and we have seen the emergence of a number of works devoted to this subject.

BIBLIOGRAPHY

1. BULGAKOV Serge, 1991[1953]: *La philosophie du nom et du verbe*. Lausanne: l'Age d'Homme.
2. COUTURAT Louis, LEAU Léopold, 1903: *Histoire de la langue universelle*. Paris: Hachette.
3. ECO Umberto, 1995: *In Search for the Perfect Language*. Blackwell in Oxford, UK, Cambridge, Mass., USA
4. MEILLET Antoine, 1918: *Langues dans l'Europe nouvelle*, Paris: éd. Payot.
5. TROUBETZKOY N. S., 1999: «The Tower of Babel and the confusion of tongues" [1923]» in *Nasledie Čengisxana. Moskva*

THE LEXICAL-SEMANTIC CLASSIFICATION ON ADDRESSING THE NAMES OF CHURCHES IN THE TOPONYMY FROM OLTENIA AND MUNTENIA

Iustina Burci

Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopșor" Scientific Research Institute, Romanian Academy, Craiova

Abstract: The churches from Romania have a double system of denomination: an official one – the patron of the church (representing the name of a saint, chosen when it is established the place on which the edifice is built, and mentioned by the hierarch when celebrating the sanctification of the construction) and an unofficial one – ascertained according to the rules of the popular system of denomination. In the present article, we are going to take into consideration the latter aspect, basing our research on the toponymic information, present in the regions from Oltenia and Muntenia.

Keywords: popular geographic terms, origin, frequency, structure, transfer, evolution

Sfera de cuprindere a onomasticii – disciplină lingvistică axată pe studiul numelor proprii – include și denumirile întâlnite în spațiul bisericesc: *hagiotoponime* (nume de locuri a căror etimologie este asociată cu mediul sacru: sfinți sau reprezentanți ai Bisericii, obiecte religioase, sărbători etc.), *teonime* (denumiri ale lui Dumnezeu, ale Trinității, ale Maicii Domnului și ale celorlalți membri ai ierarhiei cerești: Îngeri, Serafimi, Heruvimi, Arhangheli), *hagioantroponime* (numele oamenilor care au dobândit sfințenia), *eclezionime* (denumiri de biserici, mănăstiri, schituri), *eortonime* (denumirile sărbătorilor religioase), *iconime* (numele icoanelor). Exceptând iconimele¹, toponimia din Oltenia și Muntenia (cele două regiuni asupra cărora ne vom restrânge aici observațiile), include toate celelalte categorii enunțate. Iată câteva exemple²: *Candela, Crucea lui Dumnezeu, Crucea Maicii Domnului, Fântâna lu Sfântu, La Icoană, La Rugăciune, La Sfânta Vineri, Lainici* (schit), *Lumânarea, Mahalaua Maicii Precistei, Maica Precestă, Măgura Serafimului, OgașuTeiului cu Icoana, Padina lu Crăciun, Pahonia* (biserică), *Pădurea Crăciun, Păresimi, Păru cu Moaște, Poianacu Icoane, Prunii lui Cristos, Salca lu Moise, Slătioara* (mănăstire), *Troița* (biserică), *Vișina, Vodița* (mănăstiri)etc.

Obiectul lucrării de față îl constituie prezentarea unui segment limitat al eclezionimelor, și anume, acela referitor la modul în care se reflectă denomiția bisericilor în sistemul tradițional toponimic.

Vom menționa, pentru început, faptul că orice lăcaș de cult (biserică, mănăstire³, metoc, paraclis, schit) are, în mod obligatoriu, o denumire oficială – *hramul* (stabilit chiar de

¹ Este vorba despre denumirile lor propriu-zise, ca de pildă: *Maica Domnului – Aflarea celor Pierduți, Bucuria Bucuriilor, Călăuzitoarea, Cea cu Trei Mâini, Milostiva, Mijlocitoarea, Portărița, Ochiul Neadormit, Tânguirea* etc. (<http://www.doxologia.ro/viata-bisericii/documentar/icoana-maicii-domnului-aflarea-celor-pierduti>, site accesat la 25.09.2018). Apelativul *icoană*, în schimb, este întâlnit în microtoponimie.

² Extrase din DTRO și DTRM (vezi nota 8).

³ Despre denumirile mănăstirilor, vezi: http://onomasticafelecan.ro/iconn2/proceedings/4_02_Felecan_Nicolae_ICONN_2.pdf (accesat la 20.09.2018); Silvia Pitiriciu, *Le role de la toponymie dans le fixation des noms de monasteres*, în „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie”, (SCOL), Anul X, nr. 1-2, 2017, pp. 50-59; Idem, *De la nume comune la numele de mănăstiri*, comunicare susținută la conferința internațională

la alegerea locului în care urmează a fi construit și comunicat de către ierarh la celebrarea sfințirii așezământului, reprezentând fie numele unui sfânt, fie al unui praznic împărătesc ori al unei sărbători a Maicii Domnului, în cinstea căruia a fost ridicat și care îi devine ocrotitor. «Este o cutumă ca bisericile, mănăstirile să fie „patronate de un sfânt” sau de o „taină” religioasă, care să ocrotească, deopotrivă, atât lăcașul, cât și pe credincioși»⁴. El poate fi ales de către credincioși, „în funcție de tradițiile locale”⁵ ori este impus „de ctitorul sau sponsorul principal al construcției lăcașului”⁶. În decursul vremii, multe dintre hramuri au fost dublate sau chiar triplate, în funcție de evenimentele derulate în „viața” locașului. Astfel, comuna Poiana Lacului, din județul Argeș, are în subordinea sa administrativă, printre altele, și satele Cepari și Păduroi din Deal: în primul întâlnim biserica cu hramurile „Sfântul Nicolae”, „Cuvioasa Paraschiva”, „Sfântul Teodor Tiron”; în cel de-al doilea, pe cea cu hramurile „Sfântul Nicolae”, „Cuvioasa Paraschiva”, „Sfinții Arhangheli”⁷.

Marea majoritate a edificiilor bisericesti nu este însă cunoscută enoriașilor după numele protectorului; acest lucru se întâmplă în special în comunitățile sătești, pentru ai cărei membri localizarea și particularizarea obiectelor după trăsături individuale (fie geografice, fie de altă natură) reprezintă aspecte importante în derularea vieții rurale.

Pornind de la acest fapt, ne vom întemeia analiza pe informația furnizată de către cele două dicționare⁸ toponimice realizate pentru regiunile anunțate, materialul necesar constituindu-l cel cuprins sub articolul-mată **Biserica** ~, dar și numele independente, cu mențiunea că ne-am oprit în special la denumirile din mediul rural, spațiu ce surprinde mult mai bine aspectele denominării tradiționale, și mai puțin la cel urban, care impune relații de tip oficial.

Am constatat, așadar, că există mai multe paliere lexico-semantice pe care poate fi distribuit corpusul investigat:

1. **Așezăminte bisericesti în a căror structură⁹ denominativă întâlnim nume de sfinți, ale Maicii Domnului sau ipostaze ale lui Dumnezeu:** ~ *Cuvioasa Paraschiva* (s.Stanca c.Spanțov-CL), ~ *Fecioara Maria* (s.Vâlsănești c.Mușetești-AG), ~ *Iu Sfântu Nicolae* (s. Valea lui Soare c. Ulmeni-CL), ~ *Maica Domnului* (s.Clătești c. Mitreni-CL), ~ *Sfânta Paraschiva* (or. Breaza-PH), ~ *Sfânta Treime* (s.Pietriceana c.Brebu-PH), ~ *Sfânta Vineri* (m.Târgoviște-DB; m. Ploiești-PH), ~ *Sfântu Constantin și Elena* (s.c.Curcani-CL), ~ *Sfântu Dumitru* (c.Valea Mare-Pravăț-AG; s.Călugăreni c.Contești-DB; s.Valea lui Soare c.Ulmeni-CL), ~ *Sfântu Gheorghe* (s.Albești-Ungureni c. Albeștii de Argeș-AG; m.Ploiești-PH), ~ *Sfântu Ilie din Tabac* (m.Ploiești-AG), ~ *Sfântu Nicolae* (s. Nămăiești c.Valea Mare-AG; s.Liliești or. Băicoi-PH), ~ *Sfântu Nicolaie din Abagii* (m. Ploiești-PH), ~ *Sfântu Nicolae* (c.Chirnogi, s.c.Spanțov-CL; s.Tărișanca c.Ulmeni-IF), ~ *Sfântu Visarion* (s.c.Blejoi-PH), ~

GIDNI 4, *Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity*, ediția a 4-a, Târgu-Mureș, România, în *Debating Globalization. Identity, Nation and Dialogue, Language and Discourse*, Târgu-Mureș, Editura Arhipelag XXI Press, 2017, pp. 309-314; Ideam, *De la antroponime la nume de mănăstiri*, Proceeding of the Fourth International Conference on Onomastics "Name and naming" Sacred and Profane in Onomastics, (Edited by Oliviu Felecan), ICONN 4, Baia Mare, Editura Mega, Editura Argonaut, 2017, pp. 967-979.

⁴Oliviu Felecan, *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut, 2013, p. 165.

⁵*Ibidem*, p. 166.

⁶*Ibidem*.

⁷https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Poiana_Lacului,_Arge%C8%99 (site accesat la data de 2.10.2018).

⁸*Dicționarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO) (coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan), vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.; *Dicționarul toponimic al României. Muntenia* (DTRM) (coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu), vol. I (A-B), București, Editura Academiei Române, 2005 și urm.

⁹ Menționăm faptul că termenul *biserică* este parte componentă a denumirii: *Biserica Sfântu Dumitru*, *Biserica Sfântu Gheorghe* etc. În această situație, pe parcursul lucrării, tilda (~) va înlocui elementul iterativ al formulei onomastice, pentru a nu încălca suplimentar materialul prezentat.

Sfântul Nicolai (s.Gălăești c. Budeasa-AG), ~ *Sfântul Nicolaie Vechi* (m.Ploiești-PH), ~ *Sfinții Împărați* (or. Ploiești-PH), ~ *Sfinții Voievozi* (m. Ploiești, s.Bobolia c.Poiana-Câmpina-PH), ~ *Sfinții Voievozi „Mihail și Gavril”* (c.Manasia-IL), ~ *Trei Ierarhi* (s.Slătioarele c. Jilavele-IL).

Câteva observații putem face pe marginea denumirilor anterioare: a) nu există consecvență în ortografierea numelor, înregistrându-se, în cazul unora dintre ele, mai multe variante fonetice: *Sfântu*¹⁰ *Nicolae*, *Sfântul Nicolai*, *Sfântu(l) Nicolaie*, *Sfântu Niculae*; b) este preferată forma românizată, în detrimentul celei străine: *Paraschiva* – *Parascheva* (gr. *Αγία Παρασκευή*), *Dumitru* – *Dimitrie* (gr. *Άγιος Δημήτριος*); c) sunt utilizate sintagme sinonime pentru aceeași sau aceleași persoane: *Fecioara Maria* / *Maica Domnului*; *Sfinții Împărați* / *Sfântu*¹¹ *Constantin și Elena*; d) unele denumiri sunt însoțite de elemente lexicale suplimentare – *Sfântu Ilie din Tabac*, *Sfântu Niculae din Abagii*, *Sfântul Nicolae Vechi* – primele două particularizând topografic așezămintele respective, în timp ce adjectivul *vechi* face apel la cronologie, opunându-i-se lui *nou*, ambele calificative fiind atașate unor edificii omonime ca denumire (*Sfântul Nicolae*), distanțate însă temporal; e) pot fi întrebuițate mai multe calificative privitoare la statutul sub care un sfânt a fost beatificat: *Cuvioasa Paraschiva* / *Sfânta Paraschiva*; f) numele sfântului poate fi însoțit de articolul posesiv *lu* (*lui*) – *Biserica lu Sfântu Niculae* – modalitate specifică de a exprima posesia la nivelul denominației populare; g) în ceea ce privește frecvența, constatăm o prezență mai ridicată a denumirilor care privesc cultul Fecioarei Maria și al Sfântului Nicolae.

2. Așezăminte bisericesti în a căror structură întâlnim antroponime (nume de mireni), reprezentând, de regulă, numele ctitorului sau localizarea. Acestea pot fi subclasificate, la rândul lor, în funcție de numărul persoanelor implicate în istoria locașului și de cazul utilizat în denumire:

- **Nume individuale în:**

- **nominativ:** ~ *Alimăneșteanu* (s.Bircești c. Valea Mare-Pravăț-AG), ~ *Ciripan* (s.Răchitele c.Cocu-AG), ~ *Crețulescu* (s.c.Leordeni-AG), ~ *Mislea* (c.Cobia-DB);

- **genitiv (realizat sintetic și analitic):** ~ *Bălașei* (s.c.Blejoi-PH), ~ *lu Moș Grecu* (s.Samara c. Poiana Lacului-AG), ~ *lu Badea al Cârștii* (s.c.Oarja-AG), ~ *lu Bășărăleanu* (s.Lacu Sărat c. Chișcanu-BR; s. Stănești c. Corbi-AG), ~ *lu Modreanu* (s.Livezeni c.Stâlpeni-AG), ~ *lu Pluton Mareș* (s.Fefelei or. Mizil-PH), ~ *lu Sărățeanu* (s.c.Miloșești-IL), ~ *lui Asân* (c.Dărăștii de Ilfov-GR), ~ *lui Fluturel* (s.c.Cuca-AG), ~ *lui Furduiescu* (s.c.Gura Fcii-DB), ~ *lui Grigoriță Scorțeanu* (c.Ștefănești-PH), ~ *Predii* (c. Dărmănești-AG), ~ *Vărzarului* (m.Târgoviște-DB);

- **acuzativ:** ~ *de la Pantazi* (c. Potlogi-DB);

- **acuzativ + genitiv (sintetic sau analitic):** *La~ lu Drăghiescu* (s.c. Măciuca-VL), *La~ lu Ruță* (s. Viișoara-Moșneni c. Teslui-DJ);

- **Numele unui grup familial în:**

- **nominativ:** ~ *Bănărești* (s.c.Săpata-AG), ~ *Bondoci* (s.Rățoi c.Vedea-AG), ~ *Goleștii Badii* (or. Topoloveni-AG), ~ *Negrești* (s.Groși c. Babana-AG), ~ *Părvulești* (s.Drăgănești-Pământeni c.Mănești-DB), ~ *Popești* (s.Samara c.Poiana-Lacului-AG), ~ *Șerbănești* (c.Cobia-DB);

- **genitiv:** ~ *Șerbeștilor* (s. Mislea c. Cobia-DB);

- **acuzativ:** ~ *la Chirițești* (s.Prodani c. Vedea-AG), *La~ Novăcenilor* (or. Novaci-GJ).

¹⁰ În unele dintre aceste exemple, *Sfântul* apare cu apocopa lui *-l*, specifică limbajului popular.

¹¹ De remarcat forma de singular a apelativului *sfânt*, acordul stabilindu-se aici cu antroponimul masculin.

Tot în această categorie, a mirenilor, am introdus și numele unor domnitori sau membri ai familiei lor (în cazul nominativ): *BisericaNegru Vodă*, *BisericaDomnița Bălașa*¹² (m. București).

Multe dintre locașurile sfinte își datorează, de altfel, apariția și existența unor domnitori¹³, ierarhi și boieri – aflați fie în postura de ctitori, fie în aceea de susținători, prin daniile proprii ori înnoind privilegiile și daniile acordate de către predecesori –, dar și altor persoane (în special acelea cu posibilități financiare) care au contribuit, într-un fel sau altul, la dezvoltarea așezămintelor bisericesti. O singură denumire reprezintă, în materialul nostru, numele unui domnitor – *Negru Vodă*, statutul celorlalți putând fi elucidat doar în urma unei analize efectuate pentru fiecare caz în parte.

Diversitatea inventarului antroponimic (patronime, diminutive, supranume) utilizat în aceste formule și modul lor de realizare (în special prin exprimarea raportului de posesie) corespunde legăturilor interumane din mediul sătesc, loc în care oamenii se cunosc foarte bine. Observarea numelor de persoane implicate în formarea numelor de locuri constituie și un bun prilej de a sesiza gradualitatea formării sistemului de denominație: de la nume unice (*Biserica Crețulescu*, *Biserica Șerbeștilor*), la nume duble (*Biserica lui Grigoriță Scorțeanu*), nu înainte însă de a trece prin creuzetul exprimării populare, care presupune structuri antroponimice complexe, în care persoanele sunt identificate, în cazul nostru, în cadrul familiei (*Biserica lu Badea al Cârștii* etc.). Dispariția articolului posesiv are drept urmare modificarea raportului denominativ: în denumiri, precum *Bisericalu Pluton Mareș*, *LaBiserica lu Drăghiescu* etc. genitivul semnalează existența unei relații de posesie; nominativul, în schimb, indică un raport onimic, prin care numele persoanei devine numele obiectului denumit, asemenea unei etichete: *Biserica Crețulescu*, *Biserica Bănărești* etc. „Sintagmele își pierd transparența inițială, se abstractizează – proces paralel cu pierderea progresivă a motivării la numele simple, personale sau descriptive”¹⁴.

3. Așezăminte bisericesti în a căror structură denominativă apar toponime:

- **numele localității în care se află edificiul bisericesc:** ~ *Crâmpotani* (s.Crâmpotani c.Moșneni-AG); ~ *Dridu-Movilă* (c.Dridu-IF); ~ *Gherăseni* (c.Gherăseni-BZ); ~ *de la Lereștii de Jos*, ~ *de la Lereștii de Sus* (s.c. Lerești-AG); ~ *Lipia* (s.Lipia c.Săpata-AG); ~ *Morteni* (s.c.Morteni-DB); ~ *Plăișor* (s.Plăișor c. Pânătau-BZ); ~ *Râncociov* (s.Râncăciov c. Călinești-AG); ~ *Slobozia de Sus* (s.c.Slobozia-AG); ~ *din Bădulești Vale* (s. Bădulești c. Uda-AG), *La Seciului* (s. Seciu c. Fârtătești-VL), *La de la Pârâu* (s. Pârâu c. Brănești-GJ);

- **nume diferite de numele localității în care se află edificiul bisericesc, exprimând localizarea:** ~ *Bărbătești* (s.Răchitele c. Cocu-AG); ~ *Valea Caprii* (s.Groși c. Babana-AG); ~ *Valea Satului* (s.Samara c. Poiana Lacului-AG); ~ *de la Brazda* (s.Valea Merilor c.Potcoava-OT); ~ *de la Cătun* (s. Samara c. Poiana Lacului-AG); ~ *de la Câmpeni* (c. Poienarii Burchii-PH); ~ *de la Gura Văii* (s. Izvorul de Jos-AG); ~ *de la Răcari* (s. Voinești c. Lerești-AG); ~ *din Belegani* (s.c. Oarja-AG); ~ *din Clăcași* (s.c. Lunca Corbului-AG); ~ *din Dealu Mare* (s. Frățici c. Vedea-AG); ~ *din Moșteni* (s.c. Lunca Corbului-AG); ~

¹² Un alt așezământ – *Biserica Doamnei* (m. București) – are o denumire în care fondatorul apare menționat fără identitate specificată; contemporani cu evenimentele care au determinat corelația obiect – persoană, denominatorii n-au simțit nevoia să precizeze și numele celei din urmă, ci numai titulatura ei. Doar o cercetare de amănunt ne poate lămurii astăzi despre cine anume este vorba. Aici, *Doamna* este Maria, soția lui Șerban Cantacuzino (1678-1688).

¹³ O clasificare a mănăstirilor (care au la bază nume de persoane), în funcție de statutul fondatorilor (voievodale și domnești, boierești, monahale, ctitorii ale unor mireni), face Silvia Pitiriciu în articolul *De la antroponime la nume de mănăstiri*, vezi supra.

¹⁴ *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. II, *Mic dicționar toponimic al Moldovei (structural și etimologic)*, Partea I, *Toponime personale* (coord. Dragoș Moldovanu), Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2014, p. XIV.

din Poalele Satului (s.c. Poienarii Burchii-PH); ~ *din Poștă* (m. Buzău-BZ); ~ *din Sindele* (s. Sinești c. Cuca-AG); ~ *din Valea Boului* (s.Izvoru de Jos c.Vedea-AG); ~ *din Valea Cati* (s.Albeștii Ungureni c. Albeștii de Argeș-AG), ~ *Dealul Viilor* (s. Samara c. Poiana Lacului-AG).

Utilizarea numelui localității în denumirea bisericii contribuie la o mai bună individualizare a acesteia, în special în rândul vizitatorilor alogeni. Referindu-se la mănăstiri (lucru valabil și în cazul bisericilor), Nicolae Felecan făcea următoarea remarcă: „Dificultatea intervine în momentul în care vorbim/ ne informăm «de la distanță» asupra vreunui lăcaș de cult, fie pentru a pregăti un pelerinaj/ excursie, fie pentru a relata despre el ori pentru a pregăti o expunere. Atunci constatăm că avem nevoie și de alte repere, necesare pentru individualizare, fiindcă o mănăstire cu hramul „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” se află în două localități diferite (com. Ivănești, jud. Vaslui și în Băile Olănești, jud. Vâlcea). „Sf. Ana” apare în județele Maramureș, Mehedinți, Prahova, iar „Sf. Treime” este semnalată în județele Bistrița-Năsăud, Buzău, Gorj, Neamț, Prahova, Satu Mare, Sălaj, iar exemplele ar putea continua. Prin urmare, sistemul de a numi un lăcaș de cult numai după hram este lacunar, fiindcă, fără a cunoaște alte detalii, el rămâne greu de localizat. De altfel, numărul mănăstirilor cunoscute numai după hram este aproape inexistent. În țara noastră am putea vorbi doar de Mănăstirea Trei ierarhi, despre care multă lume știe că se află în municipiul Iași”¹⁵.

4. Așezăminte bisericesti în a căror structură denominativă apar diverse apelative, care fac referire la:

- starea socială: ~ *Băjenari* (s.c.Moșteni-DB);
- statutul administrativ al
 - localității: ~ *Cătun* (s.Samara c.Poiana Lacului-AG); ~ *Cetățuie* (s.Cetățeni Vale c.Cetățeni-AG), ~ *Târgului* (or. Găiești-DB);
 - bisericii: ~ *Domnească de Jos*(m.Târgoviște-DB); ~ *Domnească de Sus* (m. Târgoviște-DB); ~ *Domnească Sfinții Apostoli*(m. Ploiești-PH), ~ *Domnească* (m. București);
- aspectul vegetal al locului: ~ *Copăcei* (c. Cobia-DB); ~ *Frasinii* (c.Cobia-DB); ~ *Peretu* (s.c.Olanu-VL), ~ *Copăceilor*(s. Mislea c. Cobia-DB); ~ *cu Cetinu* (s. Cătunași c. Poiana Lacului-AG);
- materialele de construcție: ~ *de Bârne*(c.Dridu-IL); ~ *de Lemn* (s.c. Măneciu-PH); ~ *de Mărăcini* (s.Cocoru c. Galicea-VL), *La~ din Cărămidă* (s. Ulmet c. Copăcioasa-VL);
- întâmplări / evenimente particulare care au marcat conștiința colectivă: ~ *Arsă* (s.c.Oarja-AG), ~ *cuMoartea*(s. Ciocăni c. Moșoaia-AG), ~ *Pustie* (s.Bălănești m. Ploiești-PH), ~ *Ruinată* (m. Ploiești-PH), ~ *Sfințită* (s.c. Vadu Pașii-BZ), ~ *Trăsnița* (s. Drajna de Jos c. Drajna-PH), *La~ Părăsită* (s. Muiereni c. Goiești, s. Crețești c. Breasta-DJ), *La~ Spartă* (s.c. Bălănești-MH), *La~ Surupată* (s.c. Sinești-VL);
- dimensiune: ~ *Mică*(s. Racovița c. Budești-VL; s.c.Dobrotești s.Orbeasca de Sus c. Orbeasca-TR);
- vechime: ~ *Bătrâna* (s. Homorâciu c.Izvoarelu-PH), *La~ Bătrână* (s. Valea c. Bolboși, s. Bobu c. Scoarța-GJ; s.c. Gruia-MH), ~ *Veche* (s.c. Babana, s. Gorganu c. Călinești, s. Retevoiești c.Pietroșani s. Rădești c. Stâlpeni, or. Topoloveni-AG; s.c. Săpoca, s. Fundeni c. Zărnești-BZ; s. Gămănești c. Contești-DB; c. Dridu c. Singureni-GR, s.c. Andrășești, c. Borcea-IL; s. Lacu Turcului c. Balta Doamnei, s.c. Bragadiru, s.c. Dobrotești, c. Pietroșani-TR; s.c. Balta Doamnei-PH), ~ *Veche la Delureni* (s.c. Vișina-DB),*La~ Veche* (s. Capul Dealului c. Brănești, s.c. Căpreni, s.c. Călnic-GJ; s.c. Cârlogani, s. Vlădueni c. Osica

¹⁵ Vezi nota 3.

de Sus-OT; s. Palanga c. Amărăști, s. Bârzești c. Bărbătești, or. Brezoi, s. Coasta c. Păușești-Măglași, s. Rugetu c. Slătioara, s.c. Tomșani-VL);

- etnie: ~ *Grecilor* (m. București), ~ *Tătărască* (s. Stroești c. Mușetești-AG), *La~ Nemțească* (s. Valea Copcii c. Șimian-MH);

- culoare: *La ~ Albă* (s. Vâlceaua c. Călnic-GJ), ~ *Roșie* (m. Târgoviște-DB);

- localizarea în interiorul așezării, prin raportare la diferite obiecte-reper: ~ *de la Linie* (c. Poienarii Burchii-PH), ~ *de pe Vale* (s. Olteni c. Teișani-PH), ~ *de sub Tufan* (s. Găinușa c. Săpata-AG), ~ *din Deal* (c. Gura Șuții-DB), *La~ din Luncă* (s.c. Fântărești-VL), *La~ din Mijloc* (s.c. Oboga-OT), *La~ din Teiuș* (s. Ulmet c. Copăcioasa-VL), *La~ din Vale* (or. Novaci-GJ), *La~ dintre Vii* (s.c. Scoarța-GJ), *Peste Apă la ~ Veche* (s. Sănătești c. Arcani-GJ);

- sărbători: ~ *Înălțarea* (c. Manasia-IL);

- obiecte de cult: ~ *Icoana* (c. Cislău-BZ);

- locuitorii așezământului: ~ *Călugărilor* (s. Pucheni c. Moroieni-DB; c. Poienarii Burchii-PH);

- particularități în statutul oficial al denumirii: ~ *cu Hramuri* (c. Manasia-IL); *Biserica Mănăstirea Albă* (s. Linia din Vale c. Curtișoara-OT), ~ *Mănăstirea Maicii Domnului* (s. Ocina c. Adunați-PH), ~ *Epitropiei Sfânta Vineri* (s.c. Alexeni-IL). În primul caz – *cu Hramuri* –, denumirea apare ca urmare a faptului că, de multe ori, la resfințire, bisericile pot primi și un alt hram față de cel stabilit inițial; următoarele denumiri conțin, structural, numele generic al mai multor¹⁶ edificii: *Biserica Mănăstirea*, *Biserica Epitropia*.

Se poate observa, din exemplele anterioare, că există o multitudine de substitute nominale neoficiale pentru a denumi bisericile în mediul sătesc. În acest spațiu, atât oamenii (prin porecle și supranume), cât și obiectele (în special cele cu relevanță la nivelul întregii comunități) se remarcă prin trăsăturile care îi unicizează în ochii semenilor lor; numele oficiale sunt golite de sens, inexpressive și, ca urmare, conștiința populară „operează” cu acele particularități evidente, care îi satisfac nevoia de concret.

*

O serie de toponime au în componența lor apelativul *biserică*, fără a desemna, propriu-zis, un astfel de așezământ, ci diverse alte obiecte geografice, sate ori părți de sate: *Biserica* (1. pădure s.c. Cuca-AG; 2. sat c. Mălureni-AG; 3. loc s.c. Măgureni s. Sărulești-IF; 4. moșie or. Mizil-PH; 5. loc s. Baci c. Blejești-TR), *Bisericeasca*¹⁷ (deal, loc arabil, livadă s.c. Bezdead-DB), *Biserici* (stânci s. Cloșani c. Padeș-GJ), *Biserici* (sat c. Cocu-AG), *Bisericile* (loc izolat s. Godești c. Brăiești-BZ), *Bisericuța* (loc s. Piscoiu s. Păpești-Stejari c. Stejari-GJ), *Bisericuța* (muchie c. Mânzâlești-BZ), *Pârâu Bisericii* (pârâu s. Cireșu c. Stroești-VL), *Piscu Bisericii* (pisc s.c. Coșoveni-DJ, s. Ciumagi c. Lădești-VL; loc s.c. Baia de Fier, s. Cârlichei c. Bumbăști-Pițic-GJ; s.c. Bărbătești-VL; deal s.c. Glăvile-VL), *Podu Bisericii* (locs. Ciutura c.

¹⁶Altele, în schimb, nu conțin apelativul generic. Astfel, *Troița* (s.c. Osica de Sus-OT), *Scăunelu* (s.c. Tismana-GJ), *Turburea* (s.c. Turburea-GJ) și *Vătășeasca* (s.c. Bărbătești-VL) formează singure denumirea bisericii. Cu excepția celei dintâi, *Troița*, care are la bază un obiect specific domeniului, celelalte trei și-au primit numele prin transfer, de la obiecte în proximitatea sau din a căror structură socială fac parte (*Scăunelu* – munte s.c. Tismana-GJ, *Turburea* – sat c. Turburea-GJ, *Vătășeasca* – sat c. Bărbătești-VL). Tot singure formează denumirea edificiului și *Obedeanu* (m. Craiova), *Pahonia* (s. Cheia or. Băile Olănești-VL) și *Petru-Bojiu* (or. Craiova) care provin de la antroponime, reprezentând numele fondatorilor. *Pahonia* (np. *Pahomie*) suferă, în plus, și fenomenul derivării moționale, în acord cu genul obiectului desemnat.

¹⁷În materialul pe care l-am avut la dispoziție, au fost înregistrate și denumirile *Bisericeanca* (moșie-PH; loc s. Butești c. Siliștea-TR), *Bisericești* (parte de sat s. Blejani c. Scundu-VL) și *Bisericeni* (sat c. Comișani-DB), a căror etimologie trimite, în primul caz, la antroponimul *Bisericeanca*, iar în celelalte două, la numele de grup *bisericești* și *bisericeni*. Legătura lor cu apelativul *biserică* este una indirectă.

Vârvoru de Jos-DJ), *Valea Bisericii* (satc. Samarinești-GJ; sat înglobat în s. Severinești c. Căzănești-MH; sat – veche denumire a s.c. Orlești-VL).

În cazul unora dintre acestea, acordarea numelor este mijlocită de fenomenul metaforizării, prin intermediul căruia se stabilesc corelații și suprapuneri de sens între diferitele denivelări ale solului și obiecte care aparțin universului în care oamenii își desfășoară viața și activitatea. Chiar dacă termenul *biserică* nu are o disponibilitate stilistică prea mare, totuși, având în vedere caracterul impunător al edificiului pe care îl reprezintă, poate constitui termen de comparație pentru anumite forme de relief (stânci, păduri, piscuri etc.). În alte situații, denumirea este întrebuințată cu accepția „al bisericii”. Toponimul *Bisericeasca*, desemnând un deal, un loc, o livadă și provenind de la adjectivul substantivizat *bisericesc*, poate avea sens posesiv; la fel se întâmplă și în *Pârâu Bisericii*, *Valea Bisericii* etc.

Există, totodată, și numeroase cazuri în care *biserica* devine punct de reper pentru identificarea altor obiecte: *Cișmeaua Bisericii* (s. Severinești c. Căzănești-MH), *Fântâna de la Biserică* (s. Cujmir s. Cujmiru Mic c. Cujmiru, s. Izimșa c. Obârșia de Câmp, s.c. Tâamna-MH), *Puntea de la Biserică* (s. Stroiești c. Arcani-GJ), *Puțu de la Valea Bisericii* (s. Aricioia c. Șirineasa-VL) etc.

BIBLIOGRAPHY

1. *Dicționarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO), coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan, vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.
2. *Dicționarul toponimic al României. Muntenia* (DTRM), coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu, vol. 1 (A-B), București, Editura Academiei Române, 2005 și urm.
3. Felecan, Oliviu, *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut, 2013.
4. Pitiriciu, Silvia, *Le role de la toponymie dans le fixation des noms de monasteres*, în „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie”, (SCOL), Anul X, nr. 1-2, 2017, pp. 50-59.
5. Idem, *De la nume comune la numele de mănăstiri*, comunicare susținută la conferința internațională GIDNI 4, *Globalization, Intercultural Dialogue and Național Identity*, ediția a 4-a, Târgu-Mureș, România, în *Debating Globalization. Identity, Nation and Dialogue*, Language and Discourse, Târgu-Mureș, Editura Arhipelag XXI Press, 2017, pp. 309-314.
6. Idem, *De la antroponime la nume de mănăstiri*, Proceeding of the Fourth International Conference on Onomastics ”Name and naming” Sacred and Profane in Onomastics, (Edited by Oliviu Felecan), ICONN 4, Baia Mare, Editura Mega, Editura Argonaut, 2017, pp. 967-979.
7. *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. II, *Mic dicționar toponimic al Moldovei (structural și etimologic)*, Partea I, *Toponime personale*, coord. Dragoș Moldovanu, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2014.

SURSE ON-LINE

<http://www.doxologia.ro/viata-bisericii/documentar/icoana-maicii-domnului-aflarea-celor-pierduti>, site accesat la data de 25.09.2018

http://onomasticafelecan.ro/iconn2/proceedings/4_02_Felecan_Nicolae_ICONN_2.pdf, site accesat la data de 20.09.2018

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Poiana_Lacului,_Arge%C8%99, site accesat la data de 2.10.2018

PROPOSITIONAL PATTERNS WITH “CĂ” AND “SĂ”. PARTICULAR ASPECTS IN THE ROMANCE LANGUAGES

Dana-Luminița Teleoacă

PhD, Scientific Researcher III, „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest

*Abstract: In the research we propose here, our attention is focused on the actantial frame specific to the psychological verb **to wonder** (reflexive pattern), more exactly on the propositional accomplishment of its second argument (the prepositional object). In our approach, the analysis of the propositional patterns with “că” was achieved in close relation with the patterns in which the conjunction “să” occurs, taking into account two aspects. Thus, on the one hand, many of the patterns with “că” are probable to represent the synthetic variant of a complex construction, more explicit with a sensing/cognition verb. On the other hand, in their turn, several patterns in which a sensing/cognitive verb occurs can be deprived of such verbs without altering the respective assertion as far as the content or grammatical correctness are concerned. The signaled aspect leads to the admission that there is a free (literary) variation rapport between the two patterns, the only difference lying at the pragmatic-discursive level.*

*The patterns with “că” and “să” find correspondence in Romance western languages, particularly in French and Spanish, in the structures like “que” and “(ce) que”. Both in French and Spanish we can identify an explicit complex pattern, with the mention that these two Romance idioms opt for – in accordance with a system particularity – an infinitival construction and not for a subjunctive one. The dissociations are also imposed in terms of the evaluating degree of the respective pattern in current Romance languages. Thus, if the Romanian speaker opts more frequently for the implicit pattern (and this takes place in perfect accordance with a concise but natural discourse), the contexts extracted from French (fr. *s’etonner*) reflects a rather opposite tendency, while the corresponding sentences in Spanish (cf. sp. *extrañarse*) reveals a certain balance between the two patterns.*

Keywords: prepositional object subordinate, Romance languages, psychological verbs wonder, free (literary) variation, explicit pattern.

1. Precizări preliminare

În cercetarea pe care o propunem atenția noastră va fi reținută de cadrul actanțial specific verbului psihologic *a mira* (tipar reflexiv), mai exact de realizarea propozițională a celui de-al doilea argument (obiectul prepozițional) al acestuia.

În perspectiva *teoriei rolurilor semantice / tematice*, obiectul prepozițional al unui enunț reflexiv (structurat în jurul unui verb psihologic de mirare, în speță vb. *a se mira*) poate fi considerat *stimulus / sursă*¹, acesta corespunzând de fapt rolului actualizat de subiect în

¹ În funcție de trăsăturile semantice ale centrului de grup (în cazul de față, verbul), nominalul cu funcție sintactică de complement prepozițional poate avea diverse roluri semantice: *pacient, destinatar, beneficiar, sursă, rezultat* sau *comitativ* (v., de pildă, GA [II] 2005: 425 sq.). Așa cum se poate constata, rolul *stimulus* nu figurează explicit în această enumerare, însă el poate corespunde rolului *sursă*. În această ordine de idei, în

structura activ-tranzitivă a unuia și aceluiași enunț (cf. *Atitudinea ta ne-a mirat* ↔ *Ne-am mirat de atitudinea ta*). Similar subiectului-stimulus din structura activă, obiectul prepozițional-stimulus, ocurent în tiparul reflexiv al aceluiași verb, va prezenta în mod constant trăsăturile [-personal, -animat]². În acest context, chiar și în situațiile în care stimulusul poartă marca [+personal] (cf. [rom.] *Ne-am mirat de tine / de Maria*), se va impune decodarea din perspectiva unui stimulus... de adâncime (sursa) definibil [-animat] și care poate trimite, în funcție de context, la gesturile, atitudinea, cuvintele etc. cuiva, ce au putut genera o anumită trăire, în cazul de față starea de mirare³. În consecință, experiența mirării va fi provocată nu de persoana în sine (cf. *de tine*), ci de anumite gesturi / cuvinte, de o anumită atitudine sau/și conduită ale acesteia⁴.

În forma sa prototipică, obiectul prepozițional este un component *actanțial* al grupului verbal, cu o semantică bogată (GA [II] 2005: 416). Altfel spus, în marea majoritate a situațiilor, acest tip de complement este – spre deosebire de circumstanțial⁵ – un constituent *obligatoriu* al grupului din care face parte. Se poate vorbi pentru astfel de situații despre o *recțiune rigidă*, ce implică o *interdependență și o solidaritate maxime între verb și prepoziție*, un grad maxim de intimitate⁶ (v., în acest sens, de pildă, vb. ca *a rezulta din, a echivala cu* ș.a.). Aceasta

discuția noastră *in extenso* (v. Teleoacă, *Verbele de mirare*), am considerat că *stimulusul* include oarecum *sursa*, cel dintâi fiind un fel de entitate transmițătoare a *sursei*. În conformitate cu această valorizare, *sursa* va putea reprezenta, într-o serie de situații discursive, *stimulusul propriu-zis / real / direct* al unei anumite experimentări psihologice, definibil, eventual, prin raportare la *stimulusul aparent / indirect* al aceleiași experimentări psihologice (v. și *infra*, nota 4).

² Observație cu atât mai mult valabilă pentru stimulusul care cunoaște o realizare sintactică complexă, și anume propozițională, mai exact ca subordonată completivă prepozițională (v. discuția noastră aprofundată în Teleoacă, *Verbele de mirare*).

³ V., în acest sens, (și) tiparul activ, în limitele căruia stimulusul propriu-zis este exprimat uneori explicit în enunțul respectiv: (rom.) (*Tu ne-ai mirat / uimit / surprins prin aroganța ta*).

⁴ De altfel, în bibliografia de specialitate se face disocierea între cele două tipuri de stimuli / cauze, în acest sens, de pildă, Danlos (2006: 233 sq.) vorbind despre utilizarea metonimică a agentului cauzei în locul cauzei propriu-zise. Acestea ar fi situațiile ilustrative pentru așa-numita *cauzalitate indirectă*, definită prin opoziție cu *cauzalitatea directă* (v. și Fodor 1970).

⁵ Există însă și circumstanțiale obligatorii (v., de ex., verbe de genul *a locui, a sălășlui, a sta* ș.a.). Pentru definirea conceptului de ‘circumstanțial obligatoriu’, v., de pildă, Frâncu (2009: 183).

⁶ În astfel de situații, după unii autori (v., de ex., Vanhoe 2001–2002: 29 sau Melis 2003: 5 sqq.), prepoziția nu ar fi decât o expansiune a lexemului verbal, afirmație care echivalează de fapt cu recunoașterea golirii absolute de sens a prepozițiilor care compun grupurile argumentale ale unui verb. Sunt însă și autori care au contestat acest aspect. De pildă, Candalija Reina (2006: 97 sqq., 107 sqq.) arată că gramaticalizarea anumitor prepoziții

reprezintă însă doar o formă de manifestare a recțiunii, având în vedere că o serie de verbe se pot asocia cu mai mult de o prepoziție, structura prepozițională respectivă putând fi chiar omisă, fără ca aceasta să se răsfrângă negativ asupra gramaticalității enunțului respectiv (enunțurile astfel rezultate sunt cunoscute îndeobște drept *construcții absolute*). Se înțelege că obiecte prepoziționale vor putea fi considerate atât grupurile prepoziționale ale unor verbe cu recțiune rigidă, cât și cele ale unor lexeme verbale care stabilesc cu prepoziția nu o relație de interdependență și de solidaritate absolută, ci doar una de dependență și de subordonare. Ilustrativ pentru această ultimă categorie este și verbul care constituie obiectul prezentei cercetări, anume *a se mira*, verb care se poate construi cu mai multe prepoziții (aflate în relație de sinonimie, din moment ce sensul verbului în discuție *nu se schimbă propriu-zis*, în condițiile utilizării acestuia cu o prepoziție sau alta), respectivul grup prepozițional fiind de asemenea omisibil.

2. Tipare prepoziționale specifice (rom. *a se mira*)

Contextele care au constituit baza investigației întreprinse în această secțiune au fost excerptate *online* din pagini de limba română actuală, cel mai adesea fiind vorba despre enunțuri ilustrative pentru registrul colocvial al românei. Așa cum am avut ocazia de a constata, cazurile în care enunțiatorul actual recurge la conj. *că*, pentru a marca o subordonată completivă prepozițională guvernată de vb. *a se mira*, sunt foarte bine atestate în româna actuală; menționăm spre exemplificare:

„Nici măcar noi *nu ne-am mirat că* am fost ultimii care s-au trezit, spre...” (www.albamont.ro/rapoarte.php?rapoarte=83); „*Ne-am mirat ca-n* jurul nostru toti ceilalti stateau cu ochii-n telefoane si-n tablete” (<https://www.facebook.com/260001637374642/photos/pb.../1046858875355577/?...3>); „Pe masura ce ne îndreptam catre Shanghai in trenul de mare viteza, *ne-am mirat ca* natura inca rezista si chiar are puterea sa rodeasca” (www.unanhaihui.ro/viata-reflexii-colorate-si-zgarie-nori-shanghai/); „Traseul a durat cam 1 oră și 40 de minute, chiar *ne-am mirat că* l-am făcut atât de repede” (<https://hailaplimbare.ro/2016/08/07/o-sambata-prin-muntii-ciucas/>); „*Nu m-am mirat că* l-am văzut pe Ștefan pe terasă...” (<https://books.google.ro/books?isbn=9734621130>); „Fraza pe care toți *se miră că* Donald Trump nu a rostit-o mai devreme...” (www.gandul.info/.../faza-pe-care-toti-se-mira-ca-donald-trump-nu-a-rostit-o-mai-devre...); „RATB *se miră că* a scăzut numărul de călători” (supermagnet.ro/2013/08/25/ratb-mira-scazut-numarul-calatori/); „Abia am timp să mă mir *că* exist, dar mă bucur totdeauna că sunt” (www.romanianvoice.com/poezii/poezii/omviu.php) ș.a.

Foarte bine reprezentate sunt și contextele în care conj. *să* joacă rolul de conector între regenta în care este ocurent verbul de mirare și completiva prepozițională guvernată de

nu a determinat pierderea totală a sensului acestora într-un asemenea grad încât să poată fi numite „cuvinte goale”.

acesta. Frecvent, verbele din subordonata introdusă prin *să* sunt verbe *sentiendi*⁷ (adesea, *a auzi* și *a vedea*) și de cogniție⁸ (cf. *a afla*, *a descoperi*, *a constata*), în contextele de acest tip regenta și subordonata caracterizându-se prin coreferențialitatea de subiect:

„Ne-am regăsit negustorii, ne-am ales pâinea și brânzeturile, *ne-am mirat să auzim...*” (<https://books.google.ro/books?isbn=9735045281>); „Așadar, *nu ne-am mirat să vedem că* la cursa de 6 kilometri cea mai rapidă alergătoare a fost Gabriela Szabo...” (www.runfest.ro/stire-noutati.../gabriela-szabo-din-nou-pe-podium-2/); „După 5 ani de căsnicie, *ne-am mirat să auzim că* și acest cuplu celebru se desparte” (okmagazine.ro/people/megan-fox-va-plati-pensie-alimentara-sotului-afla-de-ce/); „*M-am mirat să reaud* sunetul acesta” (<https://books.google.ro/books?isbn=6069900022>); „... dar *s-au mirat să afle că* el e autorul...” (context.reverso.net/traducere/romana-engleza/mirat+să); „Turnurile aveau un model întrețesut atât de complicat, încât *nu s-ar fi mirat să afle că* cioplitorii își pierduseră mințile lucrând la ele” (<https://books.google.ro/books?isbn=9734644181>); „Prin urmare *nu ne-am mirat să descoperim*, pe lângă câțiva turiști, și scafandrii profesioniști” (www.kpro.ro/Izbucul%20Tauf/); „*Nu m-am mirat să constat că* și aici era cunoscut” (<https://books.google.ro/books?isbn=973019467X>); „... *nu m-am mirat să află că* se aplică și în cazul acestei salate” (https://bucatareli.com/2015/.../o-reteta-furata-salata-de-ciuperci-si-gogonele-la-borcan...); „*Nu m-am mirat să văd că* ostașul lui CEO Daniel își apără glia, dar remarc o oarecare nervozitate...” (georgeisme.ro/tag/daniel/); „... *ne-am mirat să vedem că* [...] foarte puțini au fost dispuși să-și mărturisească public fetișul” (<https://www.totb.ro/foto-ce-si-de-ce-citim-la-toaleta/>); „*Ne-am mirat să descoperim că* în benzinariile lor, în afara de țigari foarte ieftine nu prea găsești mai nimic în afara de niste sucuri...” (www.metalhead.ro > Akral Necrosis) ș.a.

De fapt, în cele mai multe dintre contextele de acest gen subordonata introdusă prin *să* este omisibilă, aceasta având valoarea unei secvențe verbale supletive / facultative; este vorba, mai exact, despre enunțurile în limitele cărora subordonata care conține verbul *sentiendi* / de cogniție este succedată de o alta, introdusă de regulă prin conj. *că* (v., de ex., în enunțurile citate, *Ne-am mirat să auzim că și acest cuplu celebru se desparte* ↔ *Ne-am mirat că și acest cuplu celebru se desparte*; *S-au mirat să afle că el e autorul* ↔ *S-au mirat că el e autorul...* vs. *M-am mirat să reaud sunetul acesta*; *Nu ne-am mirat să descoperim și scafandri profesioniști...*). O frază precum: *Turnurile aveau un model întrețesut atât de complicat, încât nu s-ar fi mirat să afle că cioplitorii își pierduseră mințile lucrând la ele* prezintă o situație mai aparte, în acest context eliminarea secvenței [*să*] *afle* impunând utilizarea în subordonata „rămasă” a modului conjunctiv (trecut), cu alte cuvinte a unui mod verbal apt să transmită

⁷ Verbe desemnate mai frecvent în bibliografia de specialitate drept *verbe de percepție* (v., de ex., Labelle 1996, Grezka 2009, Gisborne 2010 sau Nicula 2012). În multe dintre contextele reproduse *infra*, verbe de percepție precum *a vedea* sau *a auzi* lexicalizează mai degrabă un sens cognitiv (cf. *a vedea* „a constata”, respectiv *a auzi* „a afla”) sau, în orice caz, o accepție care include atât seme ale ‘percepției’, cât și ale ‘cogniției’ (pentru utilizarea unor verbe *sentiendi* cu sens cognitiv, v., de ex., Nicula 2009).

⁸ Verbe incluse la unii autori în categoria verbelor *sentiendi* (v., de ex., Blumenthal 2007) și categorizate, în funcție de tipul de cunoaștere, ca verba *cogitandi*, *cognoscendi* și *verba sciendi* (Renzi 1973, Cappelli 2008, Biriș 2013: 34 ș.a.).

ideea eventualității / posibilității; așa cum se poate observa, aceasta atrage după sine substituirea conj. *că* prin structura conectoare *ca... să*: *Turnurile aveau un model întretesut atât de complicat, încât nu s-ar fi mirat ca cioplitorii să își fi pierdut mințile lucrând la ele / ?Turnurile aveau un model întretesut atât de complicat, încât nu s-ar fi mirat că cioplitorii își pierduseră mințile lucrând la ele.*

Coreferențialitatea apare – deși (mult) mai puțin frecvent – inclusiv în situații în care în completiva prepozițională regizată de *a se mira* este ocurent un verb care nu este propriu-zis verb *sentiendi*, nici verb de cogniție, dar care poate suporta contextual o decodare în conformitate cu semantica unor astfel de lexeme:

„Nu m-am mirat *să citesc*⁹ *că*, ‘la început, a fost Cuvântul...’” (media.lit.uaic.ro/?page_id=4); „La cât de mult tupeu de politician are, nu m-aș fi mirat *să citesc că* Boboc a declarat că, de fapt, el a vrut să pice special examenul...” (obiectivbr.ro/.../cătălin-boboc-este-cel-mai-bun-jurist-dintre-toți-fotbaliștii-din-brăila); „Nu m-am mirat deloc *să nu primesc*¹⁰ *niciun răspuns* de la cei doi mari ziariști de investigație” (ioncoja.ro/cine-și-de-ce-ascunde-adevarul/) ș.a.

Noncoreferențialitatea de subiect apare îndeosebi în situațiile în care verbul de mirare este conjugat la timpuri ale condiționalului¹¹, în astfel de cazuri verbul din subordonată doar sporadic putând reprezenta un verb *sentiendi* sau de cogniție¹²:

„M-aș fi mirat *să nu apară* și răutăți” (https://www.dcnnews.ro/arsinel-dupa-transplant-mi-e-rusine-ca-m-am-nascut-in-romani...); „Nu m-aș mira *să* <<creadă>> că știam și despre uciderea Elodiei” (www.b1.ro › Știri › Politică); „M-aș mira *să fie* peste 30.000 de suporteri” (www.gsp.ro/.../liga-pestesupercupa-m-as-mira-sa-fie-pestes-30-000-de-suporteri-cite-...); „Nu m-aș mira *să se uite* toți cruciș la mine și să creadă că m-am dus la muncă amețită!” (https://books.google.ro/books?isbn=6068758230); „... m-aș mira *să scrie* ceva diferit ca esență în interior” (www.carteadelaora5.ro/50-de-propuneri-de-lectura-din-literatura-romana-ca-sa-pute...); „Cu un titlu așa lung și tentant, m-aș fi mirat *sa fi* atras zeci de mii de spectatori în salile de cinematograf” (filme.metrotam.ro › Filme Artistice și Seriale › Crima); „M-aș fi mirat *să nu vrea* să mă întâlnească...” (https://books.google.ro/books?isbn=9734650009); „M-aș fi mirat *să înțelegi*” (www.ziare.com › Life Show › Magazin › descoperire)¹³ ș.a.

⁹ Cf. *a citi* „a afla ceva citind / prin actul lecturii”.

¹⁰ Cf. *a (nu) primi (un răspuns)* „a (nu) afla (nimic)”.

¹¹ Acest tip de contexte este relativ mai modest reprezentat în româna actuală prin comparație cu enunțurile (discutate *supra*) în care există coreferențialitate de subiect.

¹² V., de pildă, *infra*, în exemplele citate, vb. *a înțelege* „a-și face, a avea o idee clară și exactă despre un lucru, a pătrunde, a cuprinde cu mintea; a pricepe” (DEX 2009).

¹³ V., prin comparație, eventuale enunțuri în care completiva prepozițională include un verb *sentiendi* sau de cogniție: *M-aș fi mirat să aud că nu au apărut și răutăți*; *Nu m-aș mira să aflu că el credea că...*; *M-aș mira să aflu / să constat că vor fi...*; *Nu m-aș mira să văd că se uită toți cruciș la mine...*; *M-aș mira să constat / văd că scrie ceva diferit...*; *M-aș fi mirat să aud că a atras zeci de mii de spectatori*; *M-aș fi mirat să aud că nu vrea să...*

Prin urmare, în ceea ce privește tiparele cu *să*, se impune disocierea între: a) contextele în care verbele din subordonata introdusă prin această conjuncție sunt verbe *sentiendi* sau de cogniție, în enunțuri de acest tip regenta și subordonata caracterizându-se prin coreferențialitatea de subiect, și b) cazurile în care în regentă sunt ocurente alte tipuri de verbe (decât *sentiendi* sau de cogniție), de această dată putându-se constata cel mai adesea noncoreferențialitatea de subiect. Sub raport statistic, primul tip de contexte este relativ superior atestat, aspect explicabil din perspectivă *pragma-discursivă*, luând în considerare, mai exact, selectarea, în actul enunțiativ, a unor construcții explicite, relevante pentru implicarea enunțiatorului, în calitate de martor, în evenimentul discursivizat. Și, totuși, aspectul vizat este mai complex, cuvenindu-se a fi nuanțat. Astfel, într-o serie de cazuri, tiparele cu *că* și cele cu *să* interferează într-un anumit sens. În primul rând, tiparele cu *că* (cf. *Nici măcar noi nu ne-am mirat că am fost ultimii care s-au trezit; Ne-am mirat că natura încă rezistă și chiar are puterea sa rodească ș.a.*) sunt susceptibile de a implica structuri mai complexe cu verbe *sentiendi* / de cogniție (cf. *Nici măcar noi nu ne-am mirat să constatăm că am fost ultimii care s-au trezit; Ne-am mirat să descoperim că natura încă rezistă și chiar are puterea sa rodească*)¹⁴, din această perspectivă putându-se admite un raport de variație liberă între cele două construcții, unica diferență fiind reperabilă în plan *pragma-discursiv*. Un raport similar nu se poate stabili însă în cazul unor enunțuri ca: *Nu m-am mirat că l-am văzut* sau *Abia am timp să mă mir că exist*, care – așa cum se poate constata – presupun coreferențialitatea de subiect între cele două propoziții componente ale frazei, mai mult, verbul din subordonată reprezentând chiar un verb *sentiendi* (cf. **Nu m-am mirat să constat că l-am văzut*) sau verbul de mirare conjugându-se el însuși la conjunctiv (cf. **Abia am timp să mă mir să constat că exist*)¹⁵. În aceeași ordine de idei, enunțuri al căror conținut este structurat mai explicit, prin valorificarea unui verb *sentiendi* / de cogniție, marcă a participării (directe sau indirecte) a enunțiatorului la un eveniment (cf. *Ne-am mirat să auzim că și acest cuplu celebru se desparte*) se pot utiliza alternativ (fără ca nici mesajul, nici gramaticalitatea

¹⁴ Cu alte cuvinte, tiparul (mai) sintetic *implică maniera* de a intra în contact cu o anumită realitate. De pildă, dintr-un enunț ca *Ne-am mirat că natura încă rezistă*, receptorul poate deduce că enunțiatorul respectiv a ajuns la această „concluzie” fie printr-o constatare proprie / personală („la fața locului”), fie în urma unei confirmări venite / primite din exterior, și anume de la un alt subiect experimentator, în consecință mesajul fiind susceptibil de a fi structurat, într-un plan de adâncime, ca a) *Ne-am mirat să constatăm că natura încă rezistă* sau ca b) *Ne-am mirat să auzim că natura încă rezistă*.

¹⁵ În astfel de cazuri, enunțul poate fi validat în condițiile utilizării gerunziului (cf. *Abia am timp să mă mir constatând că exist*).

tiparului respectiv să aibă de suferit) cu enunțul corespunzător în care nu este ocurent un astfel de verb (cf. *Ne-am mirat că și acest cuplu celebru se desparte*). În schimb, completivele prepoziționale introduse prin *să* și guvernate de vb. *a se mira* la timpuri ale condiționalului nu sunt substituibile prin tipare cu conj. *că* (cf., de ex., *M-aș fi mirat să nu apară și răutăți* / **M-aș fi mirat că nu apar și răutăți*), această imposibilitate justificându-se desigur prin contradicția pe care o eventuală substituție de acest gen ar genera-o, și anume incompatibilitatea între caracterul prezumtiv / ipotetic al stării de mirare (cf. *m-aș fi mirat*) și natura reală a evenimentului lexicalizat printr-un verb conjugat la indicativ (cf. [*că*] *nu apar*). Totuși, valorificarea conectorului *că* în astfel de enunțuri nu este la modul absolut exclusă, ea fiind posibilă în condițiile ocurenței unui verb *sentiendi* sau de cogniție, cf. *M-aș fi mirat să constat că nu vor apărea și răutăți*, cu alte cuvinte putându-se admite un raport de variație liberă între cele două tipare¹⁶, deși, cel puțin în unele situații de acest gen, tiparele explicite prezintă un anumit grad de artificialitate, fiind și ineficiente sub aspectul economiei lingvistice și chiar prolixă (cf., de ex., *Nu m-aș mira să creadă că știam...* / ?*Nu m-aș mira să constat / descopăr că el crede(a) că eu știam...*).

În concluzie, o privire obiectivă asupra raportului dintre tiparele în care verbul *sentiendi* / de cogniție este exprimat explicit și cele din care același (tip de) verb este „omis” va trebui să aibă în vedere în mod imperios nu doar contextele în care verbul de mirare guvernează o completivă prepozițională introdusă prin *că*, ci în egală măsură și enunțurile (variate din punct de vedere structural) în care același tip de subordonată este marcată prin conj. *să*. În conformitate cu acest tip de valorizare rezultă faptul că tendința enunțiatorului actual este mai degrabă aceea de a face apel la tiparul mai simplu, chiar dacă mai puțin explicit (cf. *M-am mirat că ați plecat așa de repede* / *M-am mirat să aflu că ați plecat așa de repede*; *M-aș fi mirat să fi făcut el asta* / *M-aș fi mirat să aflu / aud... că a făcut (tocmai) el asta ș.a.*), ceea ce nu înseamnă că, într-o serie de situații, subiectul enunțiator nu va putea opta, dimpotrivă, pentru tiparul mai complex (cf. *Ne-am mirat să auzim că nu ați fost deloc mulțumiți* / *Ne-am mirat că nu ați fost deloc mulțumiți*).

¹⁶ Prin urmare, am putea afirma că (și) o serie de tipare sintetice cu *să* (cf. și *supra*, tiparele cu *că*) sunt susceptibile de a implica, într-un plan de adâncime, structuri mai complexe / explicite cu *verba sentiendi* / de cogniție. În aceste condiții, dacă, de pildă, *M-aș fi mirat să înțelegi* implică pe *M-aș fi mirat să constat / văd că înțelegi*, cel din urmă enunț nu se poate dispensa de secvența *sentiendi* / de cogniție, validarea eventualului enunț astfel rezultat (cf. **M-aș fi mirat că înțelegi*) impunând utilizarea conj. *să* (cf. *M-aș fi mirat să înțelegi*).

3. Tipare propoziționale paralele în context romanic (fr. *s'étonner* și sp. *extrañarse*)

În idiomurile romanice occidentale, în speță în limbi ca franceza și spaniola, tiparelor românești construite cu conj. *că* și *să* le corespund structuri propoziționale introduse prin conj. *que* și loc. conj. *de (ce) que*.

În franceză, *que* și *de ce que* sunt adesea substituibile reciproc, deși există și contexte diagnostice specifice (v. enunțurile în care *de ce que* are sensul „de ceea ce”), impunându-se inclusiv unele disocieri la nivelul apartenenței stilistice a celor două structuri conectoare (v. *infra*, discuția noastră). În subordonata completivă prepozițională guvernată de *s'étonner* și introdusă prin conj. *que* (tipar specific limbii literare, varianta standard), verbul este de regulă la subjonctiv, în mod izolat apărând și indicativul:

«... nous nous étonnons **que** l'on vienne même réclamer contre une pareille mesure lorsqu'elle... » (<https://books.google.ro/books?id=aPQFGzU...>) ; « Nous nous étonnons **que** les magistrats aient perpétuellement confondu la... » (<https://books.google.ro/books?id...>) ; « Je m'étonne **qu'**un accent soit transmis de génération en génération » (rmc.bfmtv.com/.../je-m-etonne-qu-un-accent-soit-transmis-de-gener...) ; « Nous nous étonnons, au demeurant, **qu'**elle n'est pas été consultée sur un... » (www.catalaunien.net/.../04-02-02a-tri_selectif.h...) ș.a.

De ce que se asociază în special cu timpuri ale indicativului, dar și cu subjonctivul. În conformitate cu informațiile care figurează în unele dintre sursele lexicografice ale francezei (v. de pildă, TLFi), subordonatele marcate prin acest conector ar fi specifice unei exprimări mai puțin elevate, caracterizând îndeosebi registrul familiar¹⁷. Observația se impune a fi privită cu reținere, având în vedere faptul că remarcile din *Trésor* vizează o etapă mai veche din evoluția francezei (prima jumătate a secolului trecut). Astfel, contextele excerptate de noi din pagini de limba franceză actuală relevă un anumit echilibru între enunțurile ilustrative pentru registrul familiar, respectiv enunțurile caracterizate printr-un stil elevat. Această constatare susține, cel puțin într-o anumită măsură, terenul pe care l-a câștigat, în franceza actuală, tiparul cu *de ce que*, acesta fiind valorificat aproape deopotrivă în contexte familiare și literare standard. În enunțurile pe care le reproducem mai jos, *de ce que* este echivalabil cel mai adesea prin „că; de faptul că”, dar și prin „să”, „ca... să”:

« Ne nous étonnons pas **de ce que** les profs entendent dans les écoles... » (www.slate.fr/story/96689/ecoles-charlie-hebdo) ; « ... et nous nous étonnons **de ce que** nous manquons de vitalité... » (www.techniquesdemeditation.com/accumuler-le-prana-accueillir-la-vie/) ; « Nous nous

¹⁷ « La constr. *s'étonner que* + subj. est, dans une lang. moins recherchée, souvent remplacée par *s'étonner de* + inf. ou *s'étonner de ce que* + ind. » (TLFi).

étonnâmes de ce que l'abbé *ne* nous *avait* point *demandé* notre consentement » (www.ruedelamare.com/index.php?f1=articulo&f2=articulo&art...) ; « Nous *ne* nous étonnons *ni de ce qu'elle* existe : elle existe en effet ; ni de ce... » (www.tertullian.org/french/depraescriptione.htm) ; « Nous nous étonnons *de ce que* la direction du CNC *n'ait pas suivi un...* » (addoc.net › ADH ancien › Nos Actions › Débats et prises de position) ș.a.

Și în franceză putem identifica un tipar complex / explicit (cu *verba sentiendi* / de cogniție), cu precizarea că în limitele acestuia este selectat infinitivul (precedat de prep. *de*), iar nu conjunctivul:

« *Ils s'étonnent de voir que* je suis compétente pour exercer mon... » (www.madmoizelle.com › Etudes, jobs & métiers) ; « ... nous nous étonnons *de constater que* la pratique du téléphone portable à l'hôpital ne fasse plus l'objet d'une réglementation claire et uniforme... » (<https://www.memoireonline.com> › Biologie et Médecine) ; « *Ils s'étonnent de voir que* le tracé du pont de la départementale n'est pas été remodifié comme convenu lors de la précédente réunion » (mairiecharnoz.com/index.php?option...id...) ; « En nous référant Règlement ANC N° 2015-11 du 26 novembre 2015 relatif aux comptes annuels des entreprises d'assurance nous nous étonnons *de voir que* le plan comptable ne comporte, à priori... » (https://acpr.banque-france.fr/fileadmin/user_upload/.../201610-Fichier-QA-ENS.xlsx) ; « Toutefois, si nous pensons que notre métier est en effet très digne, nous nous étonnons *de constater que* la Commission des psychologues considère... » (www.copel-cobes.be/Code-de-deontologie-du-psychologue-lecture-et-questions) ș.a

Desigur, și aceste tipare, în interiorul cărora se recurge la un infinitiv (al unui verb *sentiendi* sau/și de cogniție), precedat de prep. *de*, sunt relevante din perspectivă pragma-discursivă, în acest context secvența respectivă marcând explicit un anumit tip de participare (în calitate de martor, *care vede / constată / descoperă...*) a subiectului enunțiator la un eveniment, responsabil pentru starea de mirare. În această ordine de idei, omisiunea secvenței 'de + infinitiv' nu afectează propriu-zis mesajul actualizat prin enunțul respectiv (v., de ex., *Ils s'étonnent de voir que je suis compétente pour exercer mon...* și *Ils s'étonnent que je suis compétente pour exercer mon...* ș.a.). În același timp, introducerea infinitivului precedat de prep. *de* în contexte de genul celor reproduse *supra* este absolut firească, unica deosebire fiind evidențiable în plan pragma-discursiv (v., de ex., *Nous nous étonnons que les magistrats aient perpétuellement confondu la...* și *Nous nous étonnons de voir que les magistrats aient perpétuellement confondu la...*).

În același tipar sunt selectate și alte structuri conectoare (cu excepția conj. *que*), ca, de pildă, adv. *comment* și *combien*, cu precizarea că, de această dată, tiparul explicit este cel pentru care optează cel mai adesea vorbitorul actual de franceză (v. Teleoacă, *Verbele de mirare*). Astfel, slaba atestare a cazurilor în care completiva prepozițională guvernată de vb. *s'étonner* este introdusă prin *comment* și *combien* se explică prin preferința constantă a enunțiatorului pentru un tipar complex, cu *verba sentiendi* / de cogniție:

« Nous observons et *nous nous étonnons* toujours **de voir comment** les chiens de thérapie... » (www.therapiehund.ch/fr/Témoignages.html) / v., prin comparație, *Nous observons et nous nous étonnons toujours comment* les chiens de thérapie... ; « Je m'étonne toujours **de voir comment** nos pauvres réussissent à bien étudier, à croître en personnes bonnes... » (<https://www.linguee.fr/francais-anglais/traduction/je+m%27en+étonne.html>) ; « *Nous nous étonnons de constater comment* les rencontres et le choix d'une route sont intimement liés, l'un entraînant très souvent l'autre » (www.geo.fr/voyages/voyages-geo/peripeties-chamaco-grece/theatre-epidaure) ; « *Nous nous étonnons de constater combien* leur espoir est grand » (<https://www.atd-quartmonde.fr>) Livres › Joseph Wresinski › Paroles pour demain ; « Chaque année, *nous nous étonnons de constater combien* nous sommes proches, ce qui ne nous empêche pas de nous amuser de nos différences » (<https://www.parlementjeunesse.be/.../quebec-et-belgique-une-amitie-renouvelee-pour-...>) ; « *Nous nous étonnons ensemble de constater combien* nos enfants respectifs ont encore grandi » (<https://ellea40ans.com/2017/03/>) ; « Regardons et *étonnons-nous de voir combien* l'Europe a progressé davantage en matière de diminution des entraves bureaucratiques pesant sur les produits et les entreprises que sur les citoyens » (<https://www.linguee.fr/francais-anglais/traduction/nous+nous+étonnons+que.html>) ș.a.

Situația se definește prin contrast cu cea consemnată pentru verbul din română, care – așa cum am avut ocazia de a constata – regizează frecvent completeive prepoziționale marcate prin adverbele relative *cum (de)* și *cât*, deși nu lipesc nici contextele în care vorbitorul optează pentru un tipar explicit¹⁸. Sunt aspecte care susțin, pe de o parte, propensiunea francezei (actuale) pentru tipare mai complexe / explicite, pe de altă parte, preferința vorbitorului actual de română pentru structurile mai simple.

Și în spaniolă o frecvență notabilă cunosc completeivele prepoziționale introduse prin conj. *que* și loc. conj. *de que* (+subjonctiv), conectori utilizați adesea în raport de variație liberă (ca și în franceză, excepție fac situațiile în care locuțiunea *de que* lexicalizează sensul „de ceea ce”); cităm spre exemplificare:

“Hay quienes siempre *se han extrañado que* Manuela Velasco *no tuviera* un papel de villana...” (www.lavanguardia.com/.../interrogantes-serie-v-...); “... *no se han extrañado que* el canciller Celso Lafer, un profundo conocedor de [...] *haya planteado* el último miércoles 15 una nueva postura” (www.laondadigital.uy/LaOnda2/.../ALCA.htm); “Digo esto porque algunos *se han extrañado que* hace unos días *dejara* voluntariamente de ser Presidente del Consejo General...” (www.elperiodicodearagon.com/.../carta-abierta-...); “Algunos de sus compañeros *se extrañaron que no haya llegado* a un llamado que...” (www.cinepremiere.com.mx/muere-actor-star-trek-anton-yelchin-extrano-accidente-59..); “... estos periodistas *se extrañaron de que* jamás *se abriera* expediente alguno sobre hechos tan graves...” (nollamesyentra.blogspot.com/.../los-bebes-roba-...); “Los dos *se extrañaron de que no pusiera* de que ciudad era...” (educacionparacidaniajorge.blogspot.com/.../h-...); “Muchos *se han extrañado de que no se pase* a las filas del Frente...” (<https://redaccion.lamula.pe/.../victorliza/>); “Han hecho muchas preguntas y *se han extrañado mucho de que* tú *no estuvieras* en casa” (<https://books.google.ro/books?isbn=1635037069>) ș.a.

Același tip de subordonată este introdusă, într-o serie de cazuri, prin structura ‘*al + infinitiv (verba sentiendi / de cogniție) + conj. / loc. conj. que / de que*’, tipar bine reprezentat în

¹⁸ Pentru exemple și discuția detaliată, v. Teleoacă, *Verbele de mirare*.

spaniola actuală și care corespunde structurii din franceză cu infinitiv precedat de prep. *de*, respectiv construcției din română cu conjunctivul:

“Al bajar ayer del coche (planta -1) *nos extrañamos al ver que* ningún ascensor *funcionaba...*” (www.novomesoiro.com › ... › Raminosa); “Por eso, muchos *se han extrañado al conocer que* China *ha sido* el país...” (www.elmundo.es › Economía); “... *se han extrañado* aún más *al cerciorarse de que* en cuanto *subiera* la marea...” (https://cerrogallinero.com/.../jim-denevan-en-m...); “El fariseo entonces *se extrañó al ver que* Jesús *no se había lavado* las manos antes...” (es.thefreedictionary.com/extrañ); “*No nos extrañamos al ver que* las grandes salas, talonario en mano, *se han rendido* a los...” (vicioumagazine.com/opinion-ibiza-la-isla-de-las-dos-caras/); “Ninguno *nos extrañamos al saber que* casi *copamos* el cien por cien en preferencia por montar obras de autores muertos” (https://books.google.ro/books?isbn=8483710285) ș.a.

Uneori, în limitele aceluiași tipar, în locul prep. *a / al* este selectată, la fel ca în franceză, prep. *de* (cf., de ex., “Este *se extraño de ver que* lo llevaban en el coche del señor ('astulo)”, https://books.google.ro/books?isbn=0719032229).

În acest tipar complex / explicit prezintă ocurențe și alte structuri conectoare (în afară de *que* și *de que*); observația este însă valabilă cu referire exclusivă la unele dintre sinonimele verbului *extrañarse*, mai frecvent valorificate de către vorbitorul actual de spaniolă; este și cazul vb. *asombrarse*:

“Si observamos un niño pequeño, *nos asombramos de ver cómo* se expresa con el movimiento, los gestos, los sonidos...” (https://www.waldorf-resources.org/.../a544c93895d96351fd6609...); “Muchos *nos asombramos al ver cómo* un equipo de varias personas cambia las ruedas de un auto de fórmula uno en pocos segundos” (www.fundacioncardiologica.org/.../paro-cardiaco-en-el-quirofano-...); “*Nos asombramos al ver cómo* se afirma la responsabilidad directa de quien fue Presidente del Gobierno elegido por los españoles...” (https://www.elespanol.com › Blog del suscriptor) ș.a.

4. Concluzii

Așa cum se va fi putut constata, în demersul nostru, analiza tiparelor propoziționale cu *că* s-a impus a se realiza în strânsă relație cu tiparele în care este ocurentă conj. *să*, având în vedere două aspecte. Astfel, pe de o parte, multe dintre tiparele cu *că* sunt susceptibile de a reprezenta varianta sintetică a unei construcții complexe, mai explicite cu verb *sentiendi* / de cogniție. Pe de altă parte, la rândul lor, numeroase tipare în care este ocurent un verb *sentiendi* / de cogniție se pot dispensa de astfel de verbe fără ca enunțul respectiv să aibă de suferit din punctul de vedere al conținutului sau al corectitudinii gramaticale. Aspectul semnalat echivalează de fapt cu a admite existența unui raport de variație (literară) liberă între cele două tipare, unica diferență putându-se identifica la nivel pragma-discursiv.

Tiparelor cu *că* și *să* le corespund în limbile romanice occidentale, în speță în franceză și spaniolă, structuri cu conj. *que* și *de (ce) que*. Și în franceză și în spaniolă putem identifica un tipar complex, explicit, cu precizarea că aceste două idiomuri romanice optează – în concordanță cu o particularitate sistemică – în favoarea structurii cu infinitivul, iar nu cu conjunctivul. Disocierile se impun inclusiv în ceea ce privește gradul de valorificare a tiparului respectiv în limba actuală. Astfel, dacă vorbitorul român optează relativ mai frecvent pentru tiparul implicit (aceasta în acord cu o exprimare concisă, dar și firească), contextele excerptate din pagini de limbă franceză reflectă mai degrabă o tendință opusă, în timp ce enunțurile corespunzătoare din spaniolă relevă un anumit echilibru între cele două tipare.

BIBLIOGRAFIE

- Biriș, Gabriela, 2013, „Verbe de cogniție cu potențial de pragmaticalizare”, în Ichim, Ofelia (coord.), *Tradiție/ inovație – identitate/ alteritate: paradigme în evoluția limbii și culturii române*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, p. 33–48.
- Blumenthal, P., 2007, « Verbes cognitifs en français médiéval », în Dahmen, W. & Schlösser, R. (eds.), *Sexaginta – Festschrift für Johannes Kramer*, Hamburg, Buske, p. 21–41.
- Candalija Reina, José Antonio, 2006, *Preposiciones vacías del español: complemento de régimen preposicional*, Volumen I, Universidad de Alicante.
- Cappelli, G., 2008, “Antonymy and verbs of cognitive attitude: When *know* is the opposite of *think* and *believe*”, în M. Bertuccelli Papi, A. Bertacca și S. Bruti (eds.), *Threads in the Complex Fabric of Language*, Pisa, Pisa University Press, p. 177–201. *Online*: www.gloriacappelli.it/wp-content/uploads/.../7-cappelli12sm.pdf.
- Danos, Laurence, 2006, « Verbes causatifs, discours causaux et coréférence événementielle », în *Revue des linguistes de l'Université Paris Ouest Nanterre La Défense*, 54, p. 233–246.
- Dicționarul explicativ al limbii române* (ediția a III-a, revăzută și adăugită), București, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009 [DEX 2009].
- Fodor, J., 1970, “Three reasons for Not Deriving *kill* from *cause to die*”, în *Linguistic Inquiry*, p. 429–438.
- Frâncu, Constantin, 2009, *Gramatica limbii române vechi (1521–1780)*, Iași, Demiurg.
- Gisborne, Nikolas, 2010, *Event Structure of Perception Verbs*, Oxford, Oxford University Press.
- Gramatica limbii române*, 2005, vol. II, *Enunțul*, București, Editura Academiei Române [GA [II] 2005].
- Grezka, Aude, 2009, *La polysémie des verbes de perception visuelle*, Paris, L’Harmattan.
- Labelle, Marie, 1996, « Remarques sur les verbes de perception et la souscatégorisation », în *Recherches Linguistiques de Vincennes*, 25, Vincennes, p. 83–106.
- Melis, L., 2003, *La préposition en français*, Paris/ Gap, Ophrys [L’essentiel français].
- Nicula, Irina, 2009, „Premise pentru o abordare cognitivă a verbelor de percepție – verbul *a vedea*”, în Zafiu, Rodica, Gabriela Stoica și Mihaela Constantinescu (ed.), *Limba română: teme actuale. Actele celui de-al 8-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română*, București, Editura Universității din București, p. 161–170.
- Nicula, Irina, 2012, *Modalități de exprimare a percepțiilor fizice. Verbele de percepție în limba română*, București, Editura Universității din București.
- Renzi, Lorenzo, 1973, “Il campo semantico di « conoscere »”, în *La Traduzione. Saggi e Studi*, Trieste, LINT, p. 377–385.
- Teleoacă, Dana-Luminița, *Verbele psihologice de mirare. O abordare sintactico-semantico-pragmatică din perspectiva gramaticii cognitive în context romanic (română, franceză și spaniolă)* [lucrare în curs de elaborare] (*Verbele de mirare*).
- Trésor de la langue française informatisé*, Analyse et traitement informatique de la langue française – Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales [CNRTL] – Université Nancy, CNRS Éditions. *Online*: atilf.atilf.fr/tlf.htm.
- Vanhoe, Henk, 2001–2002, *Aspectos de la sintaxis de los verbos psicológicos en español. Un análisis léxico funcional*, Universiteit Gent, Academiejaar.

GRAMATICILE ȘCOLII ARDELENE

Carmen Daniela Constantin

University of Pitești

Abstract: in Transylvania, many grammars circulated and appeared in several foreign languages. The article below aims to present some of the most important. The Ardelean School was a cultural center that summed up many grammars of a scientific character, having the dimensions of a treaty, textbooks that served schools and dissertations.

Keywords: grammars, The Ardelean School, latinity, language, enlightenment.

Pentru cercetătorii acelor timpuri, gramatica erau un cumul de cunoștințe lingvistice care înglobau pe lângă noțiuni gramaticale, numeroase probleme care țineau de organizarea limbii române drept o limbă modernă.

În cadrul Transilvaniei au circulat mai multe gramatici, apărute în mai multe limbi străine, iar printre cele mai importante se pot enumera cele de mai jos. Dintre cele latinești, gramatica lui Gregorius Molnar, apărută în anul 1556 și reeditată de 33 de ori până în anul 1830, se află printre cele mai importante. Ca un amănunt important ar fi că șaisprezece dintre ediții au apărut în centre culturale din Transilvania: la Cluj: 1556, 1671, 1680, 1691, 1694, 1728, 1735, 1750, 1798; la Brașov: 1643, 1703; la Sibiu: 1664, 1682, 1731, 1754, 1786, 1798, 1830.

Dacă ne raportăm la gramaticile grecești, s-au aflat două: a lui Constantin Lascaris, apărută în secolul al XV-lea și reeditată până în secolul al XVIII-lea de mai multe ori, ajungând să fie folosită drept manual școlar; și a lui Antonios Catiforos, editată la Veneția, în anul 1734.

Tot în spațiul acesta, a apărut prima gramatică a limbii române, înfăptuită cu 23 de ani înaintea celei întocmite de gramaticienii Școlii Ardelene și anume *Gramatica rumânească*, a lui Dimitrie Eustatievici Brașoveanul, redactată între anii 1755-1757.

Această operă este una bine întocmită în ciuda faptului că era un simplu amestec de noțiuni încadrate în cadrul mai multor cărți importante ale acelei vremi și anume: gramatica slavonă a lui Meletie Smotrički, în ediția de la Râmnic, 1755, cele grecești ale lui Constantin Lascaris și A. Catiforo, *Elementa grammaticae latinae* a lui Gregorius Molnar.

El dedică lucrarea domnitorului Constantin Mavrocordat, văzut ca un individ care îl ajută în demersul său. Mai apoi, în prefață, sunt redate efectele pozitive ale studiului care are capacitatea de a înlătura războaiele, nelegiuirile și de a asigura progresul.

Pentru a fi sigur că este înțeles de lectorul său, el apelează la citate din Biblie cu caracter moralizator, la proverbe și la cugetări. Gramatica este împărțită în patru părți: morfologia care are denumirea de etimologie, sintaxa, ortografia unde se face aluzie la scrierea chirilică, importantă pentru a cunoaște, din punct de vedere fonetic, textele vechi și prozodia.

Brașovul a fost o sursă importantă de cultură dacă ne gândim la primul document de limbă românească păstrat aici, *Scrisoarea lui Neacșu*, din 1521, la activitatea de tipărire a primelor traduceri religioase în limba română ale diaconului Coresi; toate acestea au făcut din Transilvania un punct important pe harta cercetării științifice a limbii române.

Cărturarii s-au mulțumit a prelua reguli și legi deja înfăptuite, fără a mai cerceta temeinic fapte de limbă și raporturi dezvoltate de-a lungul vremurilor. Încă de la început, au pornit de la o bază greșită, o limbă lipsită de viață, care i-a obligat să accepte totul fără a mai pune noțiunile sub semnul întrebării; pe când, dacă ar fi avut drept temelie o limbă vorbită, reușitele ar fi fost mult mai pronunțate, putând studia faptele de limbă, normele și regulile în condiții optime care ar fi condus la un feedback pozitiv. Nu au sesizat că diferite forme complicate ale substantivului, ale adjectivului și ale verbului s-au îndepărtat în cadrul lungului proces de evoluție a limbii.

Radu Tempea era de părere că gramatica este una dintre cele mai importante științe fiindcă „*măiestria gramaticească este începerea și povățuirea, spre toate celelalte măiestrii și științe înalte.*”¹

De asemenea, Paul Iorgovici își exprima dorința de a înfăptui o gramatică drept act datorat întregii nații: „*ce se atinge de mine, eu ca un fiu a Nații aceștia, din ardoarea cătră neamu meu am pus osteneală a îndrepta limba mea după cum ia cuprinde în sine regule și proprietăți*”.²

C. Diaconovici-Loga era de părere că această carte este „*învățătura limbei și cheia altor învățături*”, înfăptuită *spre înfrumusețarea limbei*. Opiniile acestea sunt reluate în reeditarea gramaticii din 1838, când conchide cu sintagma „*cheia tuturor învățăturilor*”.

Școala Ardeleană a fost un centru cultural care a însumat numeroase gramatici cu caracter științific, având dimensiunile unui tratat, manuale care au servit școlilor, îndreptare și disertații. Acestea pot fi redate astfel, urmărindu-le în ordine cronologică:

1780-*Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*, compusă de Gheorghe Șincai în colaborare cu Samuil Micu. Aceasta, concepută ca o gramatică națională, utilizează exemple și texte care aduc aminte de București, Iași, Argeș etc. Vocabularele românesc și latinesc de la sfârșitul gramaticii contribuie atât la sublinierea latinității limbii române, cât și la îmbogățirea acesteia. Deși capitolul acesta a avut ca exemplu opera lui Giorgio Nagy, grupurile de cuvinte atrag atenția prin rigoare și expresivitate: I. Despre zeu, spirite și cele ce se cuvin lor; II. Despre lume și despre elementuri; III. Despre pământ; IV. Despre timp; V. Despre om și despre părțile omului; VI. Despre scăderile omului; VII. Despre veșminte; VIII. De cele lipsă în casă; IX. De cele ce se află în grajd; X. De legume; XI. De arbori și poame; XII. Despre paseri, vite, pere; XIII. De viețuitorii netăieți; XIV. De metaluri; XV. De colorii; XVI. De frăție și cumnăție.

1783-Gheorghe Șincai, *A.B.C. sau Alphavit pentru folosul și procopseala școalelor celor normalești a neamului românesc*;

1783-*Prima principia latinae grammatices quae ad usum scholarum valachico-nationalium*, de Gheorghe Șincai;

1785-I. Budai-Deleanu, *Îndreptătoriu al învățăturilor întru a formări și pe tinerii școlari sau Carte trebuincioasă pentru dascăli*. (aceasta a rămas în manuscris);

1788-Ioan Molnar-Piuariu, *Deutsch-walachische Sprachlehre*, Viena, 1788, (lucrarea a avut încă două ediții, 1810, 1823, ambele au văzut tiparul la Sibiu); Aceasta popularizează ideile lui Micu și Șincai în ceea ce privește limba română

1797-Radu Tempea, *Gramatica românească*, Sibiu; Se poate sesiza influența cărții lui Ienăchiță Văcărescu, *Observații sau băgări de seamă asupra regulilor gramaticii rumânești* (apărută la Râmnic, cu zece ani mai înainte). Lucrarea nu are o valoare științifică deosebită, însă autorul ei se dovedește a fi unul dintre cei dintâi filologi români care a încercat să creeze o terminologie gramaticală românească, pornind, mai ales, de la cea latină.

¹ A. Nicolescu, 1971, p. 117;

² Ibidem.

1799-Paul Iorgovici, *Observații de limbă românească*, Buda (opera a fost reeditată de I. Heliade Rădulescu în *Curier de ambe sexe*, periodul II, 1838-1840, nr. 6, p. 82-118); Acesta se plânge de lipsa cuvintelor „Măcar că limba noastră e șireacă la cuvinte”. După părerea autorului, sărăcia este rezultatul decăderii noastre ca nație și al uitării cuvintelor care ni se par acum străine, deși ele au existat în limba noastră, dovadă fiind prezența lor în limba latină „starea noastră a rumânilor de acum ne arată că așa departe au căzut din floarea științelor și a limbii, cât acum cuvintele de științe, care s-au întrebuițat în redecina limbii care noi o vorbim, se par noo în starea aceasta a fi streine.”³

Potrivit lui Adrian Marino, primul român care exprimă fără echivoc ideea de libertate în Transilvania este Paul Iorgovici.

1805-*Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*, Gheorghe Șincai; face concesii ortografiei fonetice: sunetul *î* este notat prin *â*, *e*, *î* (*mâna*, *âsezement*, *rîu*); diftongul *oa* se scrie ca în ortografia actuală (*foarfeci*); tot așa și diftongul *ia* (*iâpa*, *iârba*); pe isemivocalic *îl* găsim în forma scrisă astăzi (*muiere*, *teiu*, *iei*, *fii*); în unele cazuri *i* și *u* în poziție nazală se scriu după cum se pronunță (*cuvinte*, *mine*, *sine*, *fîind*, *bun*); la fel, sunt notate sunetele *pt*, *mn*, *z* (*pumn*, *lapte*, *orz*); se simplifică, la unele cuvinte, vocalele duble (*caál*) etc.

De asemenea, grupurile de sunete *che*, *chi*, *ghe*, *ghi* sunt notate ca în ortografia de astăzi (*ochiu*, *potârniche*, *unghie*); apoi se suprimă *h* inițial etimologizant (*oameni*, în loc de *homeni*) și uintervocalic (*laudáám*, în loc de *laudauam*; *laudái*, pentru *laudáui*; *dormieám*, pentru *dormieuam*). În general, ortografia din ediția a doua a gramaticii e mai apropiată de ortografia actuală.

Prin lucrarea *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae* se urmărea un dublu scop: dovedirea originii latine a limbii române, deci vechimea poporului român pe aceste locuri și folosirea ei în opera de culturalizare a unui număr cât mai mare de români.

Atât ediția I, din 1780, cât și a II-a, din 1805, conțin câte o prefață, ambele scrise de Șincai;⁴ urmează apoi gramatica propriu-zisă, cu părțile: *Despre ortografie*, *Despre etimologie* (morfologie), *Despre sintaxă*. La acestea se adaugă un *Appendix*, care cuprinde capitolul *Despre formarea cuvintelor daco-române din cele latinești* (în ediția a II-a, acest capitol este încadrat în prima parte a lucrării, *Despre ortografie*, iar ca anexă - *Despre prozodie*), urmat de un *Vocabulariu românesc și latinesc* și de *Forme de vorbit despre lucrurile cele ce mai adeseori vin în cuvântare*.

Șincai își exprimă convingerea că lucrarea lor va fi folositoare pentru oameni *de diferite stări și condiții*⁵, căci îi va ajuta să își însușească limba română, limba cea mai folosită din Ungaria până în Cuțo-Vlahia, Moldova și Crimeea. Termină prin a cere cititorului să nu uite că această lucrare este întâia gramatică tipărită a limbii române, din care cauză unele lucruri sunt – poate – omise sau greșite, și își exprimă dorința ca lucrarea să fie îmbunătățită și să apară într-o nouă ediție, împreună cu un dicționar.

În Prefața la ediția din 1805 se arată sub ce nume au fost și sunt cunoscuți românii și teritoriul întins în care locuiesc. De asemenea, se subliniază importanța studierii și cunoașterii limbii române, mai ales, de către cei ce călătoresc în părțile răsăritene ale Europei, precum și de către aceia care au relații comerciale cu locuitorii din aceste părți. Referindu-se la regulile de scriere folosite în ediția din 1780, Șincai spune că, dacă ar fi continuat să le folosească, ar fi ajuns la un sistem ortografic greoi, ca al limbii franceze. Aceasta l-a determinat să simplifice sistemul de scriere, orientându-l spre fonetism. Regulile simplificate au fost expuse, mai întâi, în *Epistola către Ioan de Lipszky*, Buda, 1804, unde se vorbea despre

³ P. Iorgovici, 1799, p. 12.

⁴ R. Ionașcu, 1914, p. 16-25;

⁵ D. Macrea, 1959, p. 14-45.

scrierea limbii române atât cu caractere chirilice, cât și latine. De aceea, în gramatica pe care o prefațează se va mărgini numai la scrierea cu litere latine.

În partea a II-a, *Despre etimologie*, (adică despre morfologie), sunt tratate cele zece clase de cuvinte ale limbii române, fără a fi definite și fără a se arăta funcția sintactică a formelor flexionare. Din felul cum este prezentată morfologia, se vede că autorii au avut ca model gramatica limbii latine și că s-au străduit să găsească în limba română forme corespunzătoare fiecărei categorii latinești. Astfel, între cazurile românești este trecut și ablativul (de ex.: *de la vecinul*), iar la verbe, condiționalul este încadrat la conjunctiv (ca în gramaticile limbii latine) sau sunt create forme inexistente în limba română pentru modurile nepersonale (de ex.: *fiitorcare va fi*– participiu viitor).

Partea a III-a cuprinde sintaxa. Ca și în gramaticile limbii latine, este tratată sintaxa părților de vorbire. Sintaxei verbelor i se consacră spațiul cel mai întins din această parte și ni se spune că sintaxa verbelor românești „*aproape coincide cu sintaxa verbelor latinești.*”

În ediția din 1780, sintaxa este urmată de un *Apendice (Adaos)* intitulat *Despre formarea cuvintelor daco-romane din cele latinești*. Capitolul acesta este o încercare de morfologie istorică, cu indicații interesante și bine formulate uneori, greșit, alteori, bazate întotdeauna pe transformări de ordin fonetic.

În ediția din 1805, acest capitol a fost contopit, în întregime, în capitolul despre ortografie. În locul lui apare un capitol despre prozodie. Lucrarea se termină, în ambele ediții, cu un vocabular românesc și latinesc și cu cinci forme de vorbit despre lucrurile cele mai folosite în cuvântare.

În vocabular, cuvintele nu sunt date în ordine alfabetică, ci sunt grupate pe categorii semantice: despre cele spirituale, despre lume și elementele ei, despre pământ, timp etc. Formele de vorbit cuprind dialoguri despre sănătate, despre oaspeți, despre timp etc.

Ambele capitole au un pronunțat caracter practic, de a oferi celor ce ar fi dorit să învețe limba română cuvintele cele mai uzuale, precum și cele mai obișnuite modele de propoziții folosite în vorbirea curentă. În felul acesta, lucrarea devine și un prim manual pentru învățarea limbii române de către străini.

1810-Anton de Marki, *Auszug aus der für Normal-und Hauptschule vorgeschriebenen deutschen Sprachlehre in deutscher und wallachischer Sprache, enthaltend das Wichtigste der deutschen und wallachischen Sprache dann die Uebereinstimmung oder Abweichung der letztern von der erstern*;

1812-Petru Maior, *Disertație pentru începutul limbei românești și Disertație pentru literatura cea veche a românilor*, la Buda. Amândouă lucrările au apărut în volum cu *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, 1812.

Petru Maior a sugerat, de asemenea, ideea, recunoscută astăzi de toți romaniștii, că „*fondul latin popular s-a păstrat mai fidel în limba română decât în celelalte limbi romanice, care au fost, încontinuu, influențate, prin biserică, școală și administrație, de latina literară sau clasică, influență care a încetat, în sud-estul Europei, foarte devreme, locul latinei, ca limbă scrisă, luându-l aici, mai întâi, limba greacă, iar la noi, mai târziu, secole de-a rândul, slavona*”.⁶

O altă contribuție a lui Petru Maior este explicarea apariției articolului hotărât în limbile romanice și a poziției diferite a acestuia, proclitică în limbile romanice occidentale și enclitică în română. Combătând părerea eruditului italian Lodovico Antonio Muratori că formarea și poziția proclitică a articolului în limbile romanice apusene ar fi o influență germanică, el arată că atât procliza, cât și encliza se pot explica din latina populară, unde erau

⁶ P. Maior, 1834, p. 68-70.

posibile ambele situații, atât *ille lupu*, cu determinantul antepus, cât și *lupu illu*, cu encliza determinantului.⁷

În ce privește împrumuturile de termeni noi pentru exprimarea noțiunilor culturii moderne, Petru Maior considera firească adoptarea lor din latină, dar și din celelalte limbi romanice.

„*Precum grecilor, scrie el, le este slobod, în lipsele sale, a se împrumuta din limba elinească și sârbilor și rușilor din limba slavonească cea din cărți, așa și noi toată cădița avem de a ne ajuta cu limba latinească cea corectă, ba și cu surorile limbii noastre, cu cea italienească, cu cea francească și cu cea spaniolească*”.⁸

Petru Maiormanifestă tendințe puriste atunci când afirmă că s-ar putea proceda la o epurare a cuvintelor slave din limba română:

„...*cuvintele care sânt de la sloveni vârate în limba românească prea lesne se cunosc și ușor ar fi, de s-ar învoi românii spre aceia, a le scoate și a face curată limba românească*”.⁹

1812-Ion Budai-Deleanu, *Fundamenta grammaticis linguae romaenicae seu ita dictae valachicae*, Liov;

1813, D. Țichindeal, *Arătare despre starea acestor noao scolasticești instituturi ale nației românești, sîrbești și grecești*, Buda;

1815-Mihai Boiagi, *Gramatica macedonă-vlahă*, Viena;

1816-Ion Budai-Deleanu, *Temeiurile gramaticii românești* (mss.)

-*Dascălul românesc pentru temeiurile gramaticii românești* (mss.)

1819-Petru Maior, *Dialog pentru începutul limbii române între un nepot și unchi*, Buda; Un scurt exemplu ar acestei scrieri va fi redat mai jos:

„*Nep. Io sunt încredințat că limba romană este limba poporului român cea vechie. Ci doresc a știre și aceea: când au început această limbă a poporului român, sau limba latină, care o grăia poporul.*

Unc. Mai vechie este limba poporului cea latină, decât să putem știre urzirea ei; atât se știe că limba latină cea din gura poporului cu mai multe veacuri înainte de facerea Romei au fost în țeara ce se zice Latium, unde e făcuta Roma. După ce, făcându-se Roma, romanii pre încet au învins toate popoarele Italiei, multe cuvinte și însușiri de ale limbilor acelor popoară s-au adios la limba poporană latină, și așa s-au întogmit limba romană poporană, după, cum mai sus am spus, care după aceea au fost în gura tuturor popoarelor din Italia. Această limbă preste toată Italia lațită s-au numit latină, romană și, pre urmă italiană.

Nep. Nu mă îndoiesc că limba latină cea din cărți va fi mai vechie decât latina cea din gura poporului latin.

Unc. Ba nu. Că limba latină cea din cărți este meșteșugită, gramaticească, nu firească, precum au fost limba latină poporană. Și cunoscut lucru este că mai vechie e firea decât măiestria. Limba latină cea din cărți e născută din limba latină poporană, adică din limba poporului fu prefăcută, precum orice limbă cultivată din limba poporului au luat începutul său; după aceea fu pe începutul mult avuțită, frumusețată și cu noaa și noao străluciri direasă până în zilele acelu mare orator al romanilor, Cicero, care timp s-au zi eta sau veacul cel de aur a limbei latină cei gramaticească adaogere la limba latină cea gramaticească. [...]

Nep. Când dară s-au urzit limba latină cea din cărți sau gramaticească?

Unc. Acestei limbă începătoriu au fost Latinus, craiul Lațului. De lucrul acest așa scrie Eutropius în cartea I: împărățind Latinus (în Latiu), carele limba latină o au îndreptat,

⁷ P. Maior, 1834, p. 308;

⁸ S. Pușcariu, 1921-1922, p. 109 – 113;

⁹ P. Maior, 1834, p. 236.

și pre latini după numele său i-au numit, Troia fu de greci cuprinsă...împlinindu-se de la începutul lumii anii 4018...înainte de facerea Romei an 304”.¹⁰

1822-C. Diaconovici-Loga, *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor*, Buda;

1826-Alexi I., *Grammatica daco-romana sive Valachica*, Viena. Gramatica lui Alexi a întrunit deosebite aprecieri din partea străinilor, pe care autorul i-a convins nu numai de romanitatea limbii române, ci și de faptul că limba română este „cheia cercetărilor asupra originii tuturor limbilor romanice.”

Înfăptuirea unei gramatici este fondată pe o muncă laborioasă care trebuie să țină cont de mai multe aspecte, de lucruri practice și teoretice referitoare la morfologie, sintaxă, prozodie, ortografie etc.

Dacă ne raportăm la *morfologie*, cea mai discutată parte de vorbire este *substantivul*. În *Elementa* din anii 1780 și 1805 declinările sunt în număr de două, masculine și feminine. Petru Maior este cel care demonstrează apropierea limbii române de limba italiană și implicit de cea latină, prin confruntarea declinării din limba română cu cele din limbile slavă și italiană.

În *Elementa* din 1780 și 1805, la Iorgovici și Deleanu, discuțiile despre *caz* conduc la apariția ablativului, din dorința de asemănare dintre cele două limbi. Genul comportă o situație deosebită. Dacă am ține cont de tendința generală de raportare la limba latină, am spune că sunt trei genuri: masculin, feminin și neutru. Totuși, cele mai multe gramatici vorbesc doar de existența a două. În *Elementa* din anii 1780 și 1805 sunt doar două, semn că nu s-a ignorat situația reală a limbii. În *Lexiconul de la Buda*, apar tot doar două genuri, iar Diaconovici-Loga, luând în calcul distincția stabilită de Ion Budai-Deleanu, spune că substantivele nu sunt nici *bărbătești* nici *femeiești*, ci *oarecum un gen de mijloc*.

BIBLIOGRAPHY

1. Boldan, Emil, 1959, *Școala Ardeleană*, Buc., Ed. Tineretului;
2. Ionașcu, Romulus, 1914, *Gramaticii români. Tractat istoric despre evoluțiunea studiului gramaticii limbei române de la 1757 până astăzi*, Iași;
3. Iorgovici, Paul, 1799, *Observații de limba românească*, Buda;
4. Macrea, D., 1959, *Lingviști și filologi români*, București;
5. Maior, Petru, 1834, *Istoria pentru începutul romanilor în Dacia*, Buda;
6. Nicolescu, Aurel, 1971, *Școala Ardeleană și limba română*, București, Ed. Științifică;
7. Pușcariu, S., 1921-1922, *Părerile lui Petru Maior despre limba română*, în *Anuarul Institutului de istorie națională*, Cluj, I.

¹⁰ E. Boldan, 1959, p. 224-225.

INTERPRETING STUDENTS' FAVOURITE TV-SERIES IDIOMS

Puskás-Bajkó Albina

Phd, "Unirea" HighSchool, Tîrgu Mureş

*Abstract:*The *Sons of Anarchy* series explores current concerns concerning the troubled self and its integrity, home, and the precariousness of a biased society, these bikers are self-aware, expressing their dilemmas related to questions about morality and loyalty, through this fresh preoccupation with their choices, this new self-reference is in fact a constant attempt at criticizing the circumstances of their own existence. A classic dreamer, the biker, expressing himself through speech, fashion, swagger, and his motorbike, becomes a stereotype of masculine longing for stability in a contemporary civilization that fails to offer any alleviation to individuals whose soul is torn apart by contradictory forces of society. The hipster, originally, was "an underground man, requiring especial adjustment to ordinary conditions; he was a lucifugous creature of the darkness, where sex, gambling, crime, and other bold acts of consequence occurred."¹ Much like the gangster bikers of the *Sons of Anarchy* series. Though these characters represent our uneasiness when it comes to Otherness, to alienation, and to violence; showing their human face, they manage to win us over, covering the quintessence of anxiety in postmodern individuals, his solutions to profoundly spiritual questions being extremely quick and violent; and these solutions make him even more appealing to audiences who do not want to waste any more time on metaphysical issues of right and wrong, of the fundamental rules of belonging to the human race.

Keywords: "Sons of Anarchy" series, English idioms, students, interpreting, hipsters

Our quixotic desire for fair play, for loyalty and belonging to the coolest group who will stand up for us, no matter what, is an essential element of an elevated human utopia of justice. Hipster teenagers are no exception to this overwhelming desire. The gangster film genre is brave enough to present and narrate a world where justice prevails; the audience feels that its deepest angst, highest hopes, and wildest dreams appear on screen. The catharsis derives from the fact that, following these victimized villains or vilified victims aids us in better coming to terms with our own choices in life. "Gangster films are narratives in which moral legibility, a shared understanding of justice, simplifies a complex and confusing world, allowing an imaginative – but not imaginary – engagement with questions of self and other. This genre employs tropes of victimhood and villainy to validate, and propose solutions to, viewers' fears about the changing roles of men in America and pervasive social inequity."² The *Sons of Anarchy* series explore current concerns concerning the troubled self and its integrity, home, and the precariousness of a biased society, these bikers are self-aware, expressing their dilemmas related to questions about morality and loyalty, through this fresh preoccupation with their choices, this new self-reference is in fact a constant attempt at criticizing the circumstances of their own existence. A classic dreamer, the biker, expressing himself through speech, fashion, swagger, and his motorbike, becomes a stereotype of masculine longing for stability in a contemporary civilization that fails to offer any

¹John Cotkin, G. 2003: *Existentialist America*, The John Hopkins University Press, Baltimore and London, p. 196.

²Ennis, L. 2012: *Melodramas of Ethnicity and Masculinity: Generic Transformations of Late Twentieth Century American Film Gangsters*, a Dissertation, Presented to the Department of English and the Graduate School of the University of Oregon, for the degree of Doctor of Philosophy, Oregon, p. 4.

alleviation to individuals whose soul is torn apart by contradictory forces of society. The hipster, originally, was “an underground man, requiring especial adjustment to ordinary conditions; he was a lucifugous creature of the darkness, where sex, gambling, crime, and other bold acts of consequence occurred.”³ Much like the gangster bikers of the *Sons of Anarchy* series. Though these characters represent our uneasiness when it comes to Otherness, to alienation, and to violence; showing their human face, they manage to win us over, covering the quintessence of anxiety in postmodern individuals, his solutions to profoundly spiritual questions being extremely quick and violent; and these solutions make him even more appealing to audiences who do not want to waste any more time on metaphysical issues of right and wrong, of the fundamental rules of belonging to the human race.

The show becomes addictive for viewers, more so for teenagers, who easily identify with the swagger, the moral dilemmas, the melodrama, and the speech patterns of the protagonists, who make serious attempts at doing everything together, which is like a teenage dream come true. “The gangster is a paradigm of the American dream (...) Our involvement with the gangster rests on our identification with him as the archetypal American dreamer.”⁴ The Club sees itself as the small town’s protector from fast food, huge malls, drugs, and the „A.B.- Aryan Brothers”, a Neo-Nazi group. Their utmost desire is to keep the status quo through their collaborations, while having fun and a good steady profit. They get into prison together, they are released together, and they celebrate weddings together – during which they perform mass retaliation execution on common enemies. Opie’s marital vows are reminiscent of a pledge of loyalty to his “cut/leather” (club jacket) and “dyna” (Harley Davidson motorbike), and inherently, to the club: “I will treat you as good as my leather and ride you as much as my Harley”⁵ The Sons’ “cuts” are so powerfully signalling membership and all the crime that goes with it, that the moment the bikers are released from prison in Season 4, the new sheriff in town considers them gang colours and threatens to confiscate them the second he sees anyone wearing one. The viewers empathize with the injustice done to their favourite anti-heroes, forgetting that the injustice was performed by a representative of the law. “Its (the show’s) criminal characters – and some of its cops, too – are venal, violent people, and if you are invested in the series, the emotional mechanics of TV create a push-pull, attraction-repulsion effect. You let these people into your homes once a week and get used to caring about them and their problems (or at least being fascinated by their illegal shenanigans), and then they do something hideous and inexcusable and compartmentalize it, and you think about turning the damned thing off and never watching it again.”⁶ However, viewers will watch the next episode, too, because they have already identified with these criminals, and they want to see justice prevail over other monsters that were disloyal, and betrayed the trust of this favourite gang. The bikers, and the hipsters imitating their idiom “banish all comparatives, qualifiers, and other syntactical uncertainties.”⁷ Everything becomes reassuringly unequivocal, a world reduced to the universe of the “cut.” Their dialogues seem deceptively simple. These bikers, but especially the Presidents – first Clay, then Jax – are strong but hurt, sentimental but ruthless, have to take decisions, upon which the life of opponents and members of their own families depend, decisions founded on

³ Cotkin, G. 2003: *Existentialist America*, The John Hopkins University Press, Baltimore and London, p. 196.

⁴ Shadoian, E. 2003: *Dreams and Dead Ends: The American Gangster Film*, 2nd ed., Oxford UP, Oxford, p. 3-4.

⁵ Bark, E., *FX’s Sons of Anarchy Gets its Bikers Back on Track*, on http://unclebarky.com/reviews_files/8f093a807bb44e2d51a03842b6daae6e-1145.html, 11.04.17.

⁶ Seitz, M.Z. September 11, 2012: “*Sons of Anarchy’s Quality TV That Makes You Root for the Monsters*”, in “*Vulture, Devouring Culture*”, Florida

⁷ Broyard, A. June, 1984: *A Portrait of the Hipster*, in “*Partisan Review*,” <http://karakorak.blogspot.com/2010/11/portrait-of-hipster-by-anatole-broyard.htm>, , 06.05.18

common knowledge of equity, honour and integrity, not to mention the melodramatic bereavement and calamity resulted from seemingly advantageous compromises. The communication reminds us of *The Godfather* in so many respects, so the series will fit the following description like a glove: “These scenes of negotiation and communication among men that are the heart of *The Godfather*, even more than the scenes of violent attacks. Violent acts serve to punctuate the narrative’s general tone of camaraderie and masculine closeness.”⁸

The mould of a taciturn man, powerful in all his actions, but uncommunicative and reticent from previous films dealing with masculine features is a fake presence on the screen, constructed in order to convey silent virility that is inexistent. In older movies, such as film noirs, the silent man’s lack of loquacity is supposed to enhance his psychological strength and depth, however, ever since trendsetter gangster movies such as *The Godfather* trilogy gained territory, the public have been cherishing the histrionic, exaggerated, blood-and-thunder gangster characters. These films are popular among men, no matter what their social or ethnical background is, exactly because their storyline unravels in quick fixes of retaliation or expressions of love (romantic, family, or brotherly), “beef on the plates” (problems in the lives) of fathers and sons, husbands and brothers that ordinary people from the audiences face on a daily basis – solutions inexistent in real life otherwise. The liberating effect of these solutions performed by men easy to identify with, is tremendous among viewers, especially teenagers. To quote Linda Williams: “In melodrama there is a moral, wish-fulfilling impulse towards the achievement of justice that gives American popular culture its strength and appeal.”⁹ This identification works brilliantly because it has admittedly been created by Kurt Sutter, as a soap opera for men, marked by specific SAMCRO “ink” (club members’ tattoo on their back), a brilliant combination of heart-warming tales of family love, treachery, crime, romance, sacrifice, outrage and “high adrenaline outlaw action. For every scene with a shooting or beating – and there are a lot – there are also moments of misguided love, tangled loyalties, complicated friendships and deadly family politics,”¹⁰ rendered through metaphors of the closed universe of biker groups.

The concept of the club acting as a surrogate family is well conveyed in the film, the protagonists make us believe that they consider fellow club members to be family and that they take care of each other, whatever the circumstances, in the same manner as teenagers will look upon peers with greater awe than upon their own family. All of the protagonists in the film series have conspicuous “ink” (tattoos) and proudly wear the “cut” (the SAMCRO vest) to show their allegiance to their group. Nonetheless, their pride in these conspicuous symbols is intensely felt by the public. Viewers understand and feel that once a “prospect” (candidate to club membership) is “patched” (accepted), he cannot part with the aforementioned symbols. This is taken so seriously that, the moment the MC discovers that a traitor still has not got rid of his “Reaper” tattoo, they punish him by burning it off his back with gasoline, sending him to meet “Mr. Mayhem,” the destiny of anyone who betrays or fails at being a man of his word. Extreme violence is part the club’s life, aggression being a learned behaviour, as theorized by psychologist Alleyne, when people witness violence on a day-to-day basis, they are more likely to get involved in further acts of violence.¹¹ The sense of belonging and protection is so profound that not even their real family or romantic partner

⁸ Shadoian, E. 2003: *Dreams and Dead Ends: The American Gangster Film*, 2nd ed., Oxford UP, Oxford, p. 83.

⁹ Williams, L. 1999: “*Film Bodies: Gender, Genre, and Excess.*” in *Film Theory and Criticism*, 5th Ed. Eds. Leo Brady and Marshall Cohen. Oxford UP, New York, p. 701.

¹⁰ Deggans, E.: “*Sons of Anarchy Succeed as a soap Opera geared Toward Guys*”, on <http://www.npr.org/2014/09/09/347106628/sons-of-anarchy-succeeds-as-a-soap-opera-geared-toward-guys>, 17.04.17.

¹¹ Alleyne, E. & Wood, J.L. 2012: *Gang membership: The psychological evidence in Youth gangs in international perspective*, Springer, New York, pp.151-169.

could offer anything similar. "Deviant behaviour is likely to be positively reinforced, not only from the acquisition of material profit, but also from the approval of other gang members."¹² Though they consider themselves tolerant people who despise the Nazis, they would refer to themselves as "Whites", in stark contrast with their enemies: Mexicans, Chinese, Iranian, etc. Those who are from any other group, are deeply derided and undervalued, as shown by the sarcastic, often offensive idioms used to talk about them. They call the Irish "Green", the enemy club is "the Niners," the Mexican bikers are called "Mayans", their leader, Alvarez is nicknamed "La Bamba", their motorbikes are creatively and ironically called "ape hangers". The "Mayans" is a nice phrase used during neutral or times, but when their relationship is tense, Alvarez's club is called "the Wetbacks," the Chinese gangsters are called "Chinos", "Yellows" or "Rice monkeys." Scorn is felt when the "R.U.B.s" (Rich Urban Bikers) are mentioned, those bikers being unworthy of any other biker's respect. The police officers on their trails are "peelers", as if they were peeling off their pride and freedom. Even people who are sympathetic to the group, are shown disdain towards them: a person who just spends time with them is a "hang around," a "nomad" is a member who is not taking part in the daily life of the crew, a "prospect" is someone who yearns to become a member, and, in order to become one, has to go through countless tests and prove his loyalty while not being allowed to ride a "dyna" (a Harley), only a "rat bike" (scooter or weak motorbike) or a "cage" (automobile), which obviously sets some limits to the freedom of the rider. A person, who is an outsider only taken into consideration when help is needed, is called simply "muscle" (manpower). Female protagonists have a number of discriminatory names, even the matriarch Gemma or Tara, Jax's girlfriend, is an "old lady" (serious girlfriend of Clay, the President). Others, like groupies, are "crow eaters" (girls who hang around and sleep with gang members), the ones picked up by the side of the road, usually for a one-night stand, are "does in the headlight." Unimportant ones are "gashes," "sweetbutts," "Jessicas" (Top of the crow eaters' chain), or if they are too young, "jailbaits" (person who appears to be of age of consent). If there is a girl riding on their motorbike, they are "packing double," as if she were a piece of luggage. We witness a "language (that is) the revolution of the word, the personal idiom."¹³

On the other hand, phrases of endearment which denote allegiance to the club abound. The new members are "patched in," becoming "soft colours," wearing the "colors" (the MC back patch). The founding members are "O.G.s" (Original Gangsters), or "First Nines," affiliation to the club is "our crew" or "our colors," in case your peer is in trouble, you are supposed to "participate" (aid in the fight), all the while riding your "shovel head." The different subsidiaries of the SAMCRO (Sons of Anarchy Motorcycle Club – Redwood Original) are called "SAMWA" – San Joaquin County, "SAMBEL" – Belfast club, "SAMTAZ" – Tucson, Arizona club. And then, there are the numerous variations of the phrases with "patch," the Reaper" logo sewn on their jackets: "a patch over" is when a club takes over another one, "a patch in" is when someone is accepted in the club, a "flash patch" is the front patch of someone who is promoted in the club. Idioms of authority are unique to the club, too: "the gavel" is the President's hammer, "the jury" refers to decision taking members, and a "top rocker" is a club member who takes active part in the crew's life on S.O.A. territory, usually at the "T.M."- the Teller-Morrow shop and garage. Their activities, usually illegal, involve language use as "books" (gambling), "on the Lam" (on the run from the police), the erotic "in bed with another club" (in partnership), and "burners" (untraceable

¹² Wood, J. L.2015: *Gang members: Group Processes and Social Cognitive Explanations*, in *Forensic Psychology*, Second Edition, Ed. By David A. Crighton & Graham J. Towl, Wiley and Sons Ltd., Chichester, West Sussex, p. 360.

¹³John Cotkin, G. 2003: *Existentialist America*, The John Hopkins University Press, Baltimore and London, p. 196.

cell phones) for secret conversations. Ironically, their feelings when it comes to their intimate rites at the club resemble a religious fervour, signalled by the metaphors imbued with pathos: “church” is a club meeting, “chapel” is the holy meeting room, “Saint Thomas” is the local hospital, murderers, on the other hand, are “unholy ones.” (“Like many biker patches, the real meaning of this one is debated. Some say it means that the wearer has killed for the club; others say that it is a reference to when a member is ordered to do a hit on a fellow member of the club, making them Unholy in carrying out a deed usually met with death for killing another member. Happy is a known assassin and Clay is known to have killed at least 2 members already. According to the sons of anarchy collectors’ edition book, the unholy ones patch is referred to as the patch club members wear that shows they will fight to the death for the club.”)¹⁴

Jackson Teller, a.k.a. Jax (Charlie Hunnam) is the V.P. of the club, a character reminiscent of Hamlet, the son of John Teller who is a the club’s late founder. The moment we meet Jax, his father is long gone, and Gemma, (a Gertrude figure, combined with Lady Macbeth), Jax’s mother (Katey Sagal) is married to John’s best friend, Clay, currently the President of the club (Claudius). Jax is on the verge of questioning Clay’s choices and the direction the club is taking up, all sparked by a manuscript from his late father, John. The manuscript throws light on how the initial goals of the club involved living a quality life, in avoidance of society’s hypocritical rules. This hippie commune ideal has not stopped them from protecting the citizens of Charming, the nice little town, through occasional violence and bribery of the police. They are vilified by the local society and some viewers, not surprisingly, as they seem to represent the root of all the problems. “If there is a problem the society is worried about or a fantasy it is ready to support, odds are it can be located in the gangster”¹⁵ The club has become preoccupied with aggression, immorality, and the cutthroat politics of self-preservation. “These thugs wear jeans and leather, they smoke lots of pot, and, while they have evolved into psychopathic outlaws, they have roots in 1960s west Coast hippie-cowboy culture.”¹⁶ However, their life-story is morally complicated, problems proliferating like a Lernaean Hydra, the multi-headed serpent, every time the victim seems to have solved an older drama, a new one appears, more aggravated and more complex than the previous ones, they are forced by circumstances to “re-edit the world with new definitions. (...) In a vocabulary of a dozen verbs, adjectives, and nouns”¹⁷ they are able to describe all the events of their lives.

Jax, the heir to the leader’s seat, is a meditative spirit, and the viewers soon realize the gang of thugs is really organized around their true leader, the manipulative matriarch Gemma, Jax’s mother. As she is ruthless when it comes to her family (close family and the club members), she also proves to be tolerant and good-hearted when it comes to petty matters. The club becomes indulgent and progressive enough – under her influence – to include members who are not Caucasian: a Scotsman, a Jew, and a Puerto Rican. It is close-knit family, impregnated by machismo and undying loyalty to other members, infused on occasions by the characters understandable despondency who prove again and again that they are not only a bunch of outlaw bikers. The group is all about psychological depth and swagger, features that make it more appealing to teenagers watching its everyday life. The prestige of the group, the high esteem of peers from the club and ordinary inhabitants results

¹⁴SAMCROPEdia, on http://sonsofanarchy.wikia.com/wiki/SOA_Dictionary, 09.05.17.

¹⁵ Shadoian, E. 2003: *Dreams and Dead Ends: The American Gangster Film*, 2nd ed., Oxford UP, Oxford, p. 5.

¹⁶Gilbert, M.2008: *Biker Gang Saga 'Sons of Anarchy' has 'Sopranos' appeal*, in The Boston Globe, September 3, http://archive.boston.com/ae/tv/articles/2008/09/03/biker_gang_saga_anarchy_has_sopranos_appeal/, 17.04.17.

¹⁷Broyard, A. June, 1984: *A Portrait of the Hipster*, in “*Partisan Review*,” <http://karakorak.blogspot.com/2010/11/portrait-of-hipster-by-anatole-broyard.htm>, , 06.05.18.

in higher self-esteem, as specified by Abraham.H. Maslow, in his *A theory of human motivation*¹⁸ no wonder many club members have given up on starting a real family or have neglected their existent one in favour of hanging out with MC partners. The only real outsider is Jax's wife, Tara, a constant reminder of the dilemmas and inner turmoils of complex personalities who deal with illegal activities day-by-day. This is a storyline that makes one cheer for criminals and not have remorse over it, as these monsters are as human as possible. Tara seems to aid Jax in making up his mind about leaving the club when he realizes that it is not about brotherhood any more, but fear and greed. Although, he broods over this thought a lot, the Club will be saved and lead back to the initial dream of brotherhood and anarchic freedom with his guidance and ultimate self-sacrifice.

The story supposedly starts in the milieu of a willingly anarchic hippie collective, and "three decades later, it's become the kind of violent, swaggering, amoral bunch of bullies who have been giving motorcycle riders a bad name since Lee Marvin and his biker pals tore up a town in *The Wild One* 54 years ago."¹⁹ The Sons in fact are members of a motorcycle club who deal with guns in a small town, ironically called Charming. In this context, the motorbike becomes the centre of the universe, a sanctuary that needs to be safeguarded by bikers, to be defended against contenders. The Sons of Anarchy (SAMCRO) gang members contrive their own universe in the garage and on the road, a universe where manhood is defined through club membership, where virtue and value can be proven, and where any act of disrespect of others – shown in speech or acts must be vindicated. Shakespearian parallels spice the series from a linguistic point of view, too: the famous Shakespearian line "Uneasy lies the head that wears the crown"²⁰ appears in the club's idiomatic translation as "It ain't easy being king"²¹, when the club's President, Clay, during a turf war, dares a member of an enemy club, to shoot him in the head.

In the past few years, hipsters have emerged as an essential part of teenage and young adult millennial fashion and culture. One can recognize them by their preference of indie films and music, skinny jeans, so-called "old-fashioned" T-shirts and old literature. The origins of this trend can be discovered in the 1940s, the authentic, original hipster being "a discrete entity – separate, critical, and defining."²² As they were polemic by nature, their language had to become revolutionary in its isolation, able to translate impressions of being a special individual, misunderstood by the rest. What is more, they are well-known for their admiration for anything that is out of the ordinary, breaking the rules of contemporary conventions; by bringing back not only classical fashion, but also vintage use of language, along with rare expressions fashioned by several more-or-less outcast groups of society. Their nostalgia extends from mainstream cultures of the past to underground subcultures of our current civilization. These individuals grasp the extraordinary in order to clearly distance themselves from bourgeois values and transpose their loneliness into idioms of extreme simplicity. The fashion, the language, the interests contribute to a metamorphosis of their lifestyle. The hipster chooses creativity above all, tending to watch unwatchable films and not

¹⁸Maslow, A.H. 1954: *A Theory of Human Motivation*, in *Psychological Review*, Vol.50,No.4, 1943, and in *Motivation and Personality*, Harper and Row, New York, p.370-396.

¹⁹Hinckley, D.: 'Sons of Anarchy' Fueled by Road Rage, on <http://www.nydailynews.com/entertainment/tv-movies/sons-anarchy-fueled-road-rage-article-1.319802>, 17.04.17.

²⁰Shakespeare, W. 1994: *Henry IV*, Part II, in Shakespeare, *The Complete Works*, Compact Edition, Ed. by Stanley Wells, Gary Taylor, John Jowett, and William Montgomery, Clarendon Press, Oxford, p. 453.

²¹*Sons of Anarchy*, season I, Kurt Sutter, FX Channel, USA, 2008.

²²Broyard, A. June, 1948:A *Portrait of the Hipster*, in "Partisan Review.", <http://karakorak.blogspot.com/2010/11/portrait-of-hipster-by-anatole-broyard.html>, 06.05.18.

only to quote them, but make their idiom his own. “The hipster – once an unregenerate individualist, an underground poet, a guerrilla – had become a pretentious poet laureate.”²³

At any given time in history, in case one yearns to belong to hip trends and groups, it has been compelling that they have proper conversations, making themselves understood. Starting with gangster movies about Al Capone, up to *The Sopranos*, vernacular speech started its own life off the screens once audiences left the cinemas or their TV sets. The public hears colloquial speech, projects the struggle of gang members’ to belong onto itself, and ends up using the protagonists’ idiomatic expressions in a process of psychological identification with modern day Robin Hoods: criminals who can somehow justify their actions. Generally, these criminal dialogues can easily be understood, however, in the case of a few filmic gangs, speech presents itself like an encrypted way of communication, the use of a specialized dictionary coming in handy for viewers. This language of an inferred camaraderie is “pure street poetry.”²⁴ Language, the same way as clothing, are symbols of gangs’ attempts at implementing powerful boundaries between gang members and average society. In this way, virility is created and underlined in the streets. In the case of the “*Sons of Anarchy*” series, whose nucleus family is a drug-dealing, gun-running biker gang, manhood is born and sustained in the garage and on the road. The thrill of the deciphering process makes a lasting impact on hipsters who make the new idioms their own and flaunt them even on social media networks.

BIBLIOGRAPHY

1. Allezne, E.–Wood, J.L., *Gang membership: The psychological evidence in Youth gangs in international perspective*, Springer, New York, 2012.
2. Bark, Ed, *FX’s Sons of Anarchy Gets its Bikers Back on Track*, on http://unclebarky.com/reviews_files/8f093a807bb44e2d51a03842b6daae6e-1145.html, accessed on 11.04.17.
3. Broyard, Anatole, *A Portrait of the Hipster*, in “*Partisan Review*.” <http://karakorak.blogspot.com/2010/11/portrait-of-hipster-by-anatole-broyard.htm>, , June, 1948 06.05.18.
4. Cotkin, George, *Existentialist America*, The John Hopkins University Press, Baltimore and London, 2003.
5. Deggans, Eric, “*Sons of Anarchy Succeed as a Soap Opera geared Toward Guys*”, on <http://www.npr.org/2014/09/09/347106628/sons-of-anarchy-succeeds-as-a-soap-opera-geared-toward-guys>, 17.04.17.
6. Ennis, Larissa, *Melodramas of Ethnicity and Masculinity: Generic Transformations of Late Twentieth Century American Film Gangsters*, a Dissertation, Presented to the Department of English and the Graduate School of the University of Oregon, for the degree of Doctor of Philosophy, Oregon, 2012.
7. Gilbert, Matthew, *Biker Gang Saga ‘Sons of Anarchy’ has ‘Sopranos’ Appeal*, in *The Boston Globe*, September 3, 2008, http://archive.boston.com/ae/tv/articles/2008/09/03/biker_gang_saga_anarchy_has_sopranos_appeal/, 2008, 17.04.17.

²³ Cotkin, G. 2003: *Existentialist America*, The John Hopkins University Press, Baltimore and London, p. 196.

²⁴Gusfield, J.: *Hipster Language:How to Talk Like a 20s Gangster*, on http://www.huffingtonpost.com/jeffrey-gusfield/gangster-language_b_1397951.html, 15.04.17.

8. Gusfield, Jeffrey, Hipster Language: How to Talk like a 20s Gangster, on http://www.huffingtonpost.com/jeffrey-gusfield/gangster-language_b_1397951.html, accessed on 15.04.17.
9. Hinckley, David, 'Sons of Anarchy' Fueled by Road Rage, on <http://www.nydailynews.com/entertainment/tv-movies/sons-anarchy-fueled-road-rage-article-1.319802>, 17.04.17.
10. Maslow, Abraham H., A Theory of Human Motivation, in Psychological Review, Vol. 50, No. 4, 1943, and in Motivation and Personality, Harper and Row, New York, 1954.
11. Samcropeia, on http://sonsofanarchy.wikia.com/wiki/SOA_Dictionary, 09.05.17.
12. Shadoian, Ernest, 2003: Dreams and Dead Ends: The American Gangster Film, 2nd ed., Oxford UP, Oxford, 2003.
13. Shakespeare, William, Henry IV, Part II, in Shakespeare, The Complete Works, Compact Edition, Ed. by Stanley Wells, Gary Taylor, John Jowett, and William Montgomery, Clarendon Press, Oxford, 1994.
14. Williams, Linda, "Film Bodies: Gender, Genre, and Excess." in Film Theory and Criticism, 5th Ed. Eds. Leo Braudy and Marshall Cohen. New York: Oxford UP, 1999.
15. Wood, Jane L, Gang members: Group Processes and Social Cognitive Explanations, in Forensic Psychology, Second Edition, Ed. by David A. Crighton & Graham J. Towl, Wiley and Sons Ltd., Chichester, West Sussex, 2015.
16. Zoller, Seitz, Mat, "Sons of Anarchy is Quality TV That Makes You Root for the Monsters", in Vulture, Devouring Culture", Florida, September 11.2012.

FILMOGRAPHY

Sutter, Kurt, *Sons of Anarchy* series, FX TV Channel, U.S.A., 2008-2014.

MERONYMY IN ROMANIAN FOOD-BASED DIETARY GUIDELINES

Oana Atomei

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: Meronymy is a lexical-semantic relation very common in specialized vocabulary. It refers to the lexical hierarchical ordering of concepts, in the part-whole relationship. Generally, all specialized terminology define and list concepts according to the hierarchical systems in which they are included. We analyzed the nutritional terminology of two Romanian nutrition guidelines, and we identified monolexical meronyms as well as syntagmatic meronyms which contribute to the precise definition of nutrients, certain nutrition-related diseases and dysfunctions. We analyzed the hierarchies of meronyms to highlight the rhetorical function of meronyms extracted from definitions, descriptions, and examples. We consider that these resources reflect the reality of nutritional discourse.

Keywords: semantic relations, meronymy, terminology, nutrition

Introducere

Lucrarea prezintă analiza relațiilor semantice de meronimie în două ghiduri alimentare românești. Alegerea acestei relații semantice în analiza propusă se datorează faptului că acestea formează legături importante în structurarea vocabularului de specialitate și nu a fost până în prezent obiectul unui studiu lingvistic în domeniul nutriției. Obiectivele studiului sunt, pe de o parte, verificarea modului în care meronimia apare în terminologia din domeniul nutriției și, în al doilea rând, determinarea modului în care cele două ghiduri conțin această relație la nivel terminologic. În cele din urmă, intenționăm să verificăm în ce măsură funcția retorică a unităților meronimice extrase din ghiduri oferă mijloace care să reflecte realitatea discursului nutrițional.

Context teoretic

În studiul nostru, atenția este îndreptată asupra relației holonim-meronim. În acest sens, urmărim studiile lexicale din perspectiva semanticii lexicale și a analizei discursului.

Pentru a cerceta semantica discursului de nutriție, este nevoie de analiza profilului său lexical. Studiile teoretice lexicale au arătat că cuvintele nu apar în mod izolat, distribuite la întâmplare într-un spațiu semantic, ci au organizare internă cu deplină semnificație în relațiile complexe ale unui sistem lingvistic. Wierzbicka (1996:3) afirmă că „limba este un instrument pentru transmiterea sensului”. Sensul unui cuvânt contribuie la sensul unei propoziții. Cruse (1986:87) identifică patru relații de sens: identitatea (clasa A și clasa B au aceiași membri), incluziunea (clasa B este inclusă în clasa A), suprapunerea (clasa A și clasa B au membri comuni) și disjuncția (clasa A și clasa B nu au membri comuni). Apoi, în funcție de această clasificare, ordonează relațiile lexico-semantice (pentru care noi am inclus exemple din terminologia nutrițională), astfel: relațiile de identitate și incluziune sunt hiponimia (*malnutriție-marasm*), meronimia (*nutrienți-vitamine*) și sinonimia (*glucide-carbohidrați*), în timp ce incompatibilitatea sau co-hiponimia (*legume-fructe*), co-meronimia (*pectină-celuloză*) și antonimia (*a pierde în greutate-a lua în greutate*) sunt relații de opoziție și excludere.

Semnificația unui cuvânt poate include semnificații ale altui cuvânt, învecinat sau nu. Termenii redau un anume sens în asociere cu alte unități lexicale. În terminologie, relațiile ierarhice sunt cele mai frecvente. Relația de meronimie este una dintre relațiile semantice

care poate lua forma unei structuri ierarhice, pe care Cruse (1986:112) o teoretizează și o reprezintă grafic.

Mereologia a reprezentat preocuparea filozofilor antici greci. Ca ramură a logicii, mereologia a fost fondată de logicianul polonez Stanisław Leśniewski (https://en.wikipedia.org/wiki/Stanisław_Leśniewski, accesat: 07.09.2018). Lingviștii utilizează termenul *meronimie* pentru a reprezenta relația dintre părțile sau înțelesurile cuvintelor, iar psihologii folosesc termenul *partonomie* când se referă la ierarhiile parțiale ale obiectelor create în mintea noastră (Tversky și Hemenway, 1984).

Considerată a doua relație semantică importantă (după hiponimie, o relație de tip gen-specie), meronimia este teoria formării părților și a relațiilor dintre ele, este „relația semantică dintre parte și întregul corespunzător” (Cruse, 1986:159), dintre meronim (gr. *meros*, „parte”) și holonim (gr. *holos*, „întreg”). Macovei (2013) o numește relație partitivă, care „indică legătura dintre un concept supraordonat ce reprezintă întregul și un concept subordonat ce reprezintă o parte a acestui întreg”. Poate fi reprezentată prin "X este parte din Y", "X este membru Y", „X include/ are/ conține Y” (Cruse, 1979:33 și 1986:160; Pănculescu și Bădescu, 2009:350; Rifon, 2010:228). Îndeplinește aceleași condiții precum hiponomia: reflexivitatea, asimetria și tranzitivitatea (Cruse, 1986; Rifon, 2010). Conceptele subordonate se numesc meronime și se află într-o relație de coordonare.

Aceste premise teoretice vor stabili temeuri adecvate pentru studiul meronimiei în domeniul nutriției. În concordanță cu acești autori și bazându-ne pe teoria semantică a lui Cruse (1986) și Lyons (1977), această lucrare oferă o perspectivă lingvistică asupra relațiilor semantice de meronimie în terminologia nutrițională.

Lucrări conexe

Prezentăm enumerativ și rezumativ contribuțiile la aspectele teoretice și aplicative ale acestei relații lexico-semantice. Ne-am îndreptat atenția către o serie de autori străini și români care au identificat și analizat în lucrările lor relația de meronimie apărută în corpusuri de texte din diferite domenii, urmărind dacă au fost redată exemple inclusiv din terminologia nutrițională. De exemplu, Mineiro et al (2006) analizează relația semantică și meronimie din corpusul textual TermiNautica și dintr-un corpus lexicografic de specialitate compus din două dicționare tehnice de referință în domeniul nautic din Portugalia. Rifon (2010) enumeră meronimele holonimului-verb *a cumpăra*. Opašić și Spicijarić Paškvan (2011) realizează analiza comparativă a holonomului *mână* cu meronimele sale în expresiile croate și italiene. Giannossa (2012:68) exemplifică termenul *aminoacizi* ca meronim al cuvântului-cheie *proteine* și termenul *proteom* ca holonim al *proteinelor*. Galilej (2016) studiază meronimia în vocabularul agrar din lucrările lui Jakub Kazimierz Haur (sec. al XVII-lea). Ahmad, Ghafar și Bahjat (2017) identifică cinci tipuri de relații semantice, inclusiv meronimia, pentru caracterizarea păsării din textul în proză *Zarzuriiyyat* de Ibn Fakhar.

În lingvistica românească se discută destul de puțin despre relația de meronimie în terminologia medicală. Staicu (2013) identifică meronime simple și sintagmatice pentru holonimele *carp*, *tars* și *articulația mâinii*, apoi realizează scara ierarhică meronimică a *părților corpului uman* până la nivelul VI. Pănculescu și Bădescu (2009) constată că numai pentru substantivele concrete numărabile și divizibile funcționează relația de meronimie. În studiul lor, aceștia exemplifică numele părților corpului (uman) într-o structură ierarhică.

Corpus și abordare metodologică

Pentru analiza relației semantice de meronimie în terminologia nutrițională am ales două ghiduri alimentare, lucrări de referință în domeniu, *Ghid practic de alimentație în colectivități (intervenții nutriționale comunitare)* (2015), care se adresează studenților specializării de Nutriție și Dietetică, și *Ghid pentru alimentație sănătoasă* (2006), care se adresează atât specialiștilor din domeniul sănătății, cât și publicului larg, fiind disponibil pe site-ul Ministerului Sănătății. Am recurs la extragerea manuală a termenilor care s-au încadrat

în relația de meronimie. Menționăm că, în prezent, nu există un dicționar de nutriție editat în limba română, prin urmare, am verificat dacă termenii extrași se regăsesc în *Benders' Dictionary of Nutrition and Food Technology* (2006). În cele din urmă, am folosit ontologia lexicală MultiWordNet (<http://multiwordnet.itc.it/online/>) pentru a verifica dacă termenii selectați se încadrează în ierarhii meronimice.

Bazându-ne pe presupunerea că relațiile semantice ajută la structurarea discursului, așa cum susține teoria semantică, am extras automat substantivele din corpus, pe care le-am introdus în baza de date MultiWordNet pentru a descoperi care sunt holonimele și meronimele substantivelor din corpus. Folosind aceeași bază de date, am încercat apoi să confirm ipoteza că relația semantică de meronimie ar putea dezvălui care termeni din discurs sunt relevanți pentru domeniul nutriției. Cu aceste informații am dezvoltat arborele de cuvinte al meronimelor, care poate reflecta modul în care se structurează cunoștințele despre nutriție în cărțile de specialitate. Din perspectiva analizei discursului, am studiat funcția retorică a meronimiei în lexicul specializat din ghidurile alimentare.

Meronimia în terminologia nutrițională

Studiul terminologiei nutriționale implică frecvent o conexiune interdisciplinară a unor domenii cum ar fi lingvistica, medicina și gastrotehnica, fapt explicat prin „caracterul multilateral sau poliedric” al termenilor (Cabré, 2008:15).

Redăm mai jos exemple din terminologia nutrițională, care îndeplinesc cele trei condiții ale relației holonim-meronim formulate de Rifón (2010) și Cruse (1986) și care sunt lexicalizate într-o singură unitate (meronimie monolexicală) sau sunt lexicalizate sintagmatic (meronimie polilexicală).

Reflexivitatea presupune relația "inversă" implicită. Cu alte cuvinte, dacă A (*sarcină*) este holonimul lui B (*grefuri matinale*), atunci B (*grefuri matinale*) este neapărat meronimul lui A (*sarcină*).

Relația structurală de dominanță (relația pe verticală) este asimetrică dacă A implică B, dar B nu implică A. Prin urmare, A și B nu se pot înlocui unul cu celălalt, holonimele și meronimele nu sunt interschimbabile. De exemplu, considerăm termenul *fibre alimentare* (B) ca fiind holonim pentru *celuloză* (A). Conform *Benders' dictionary of nutrition and food technology* (2006:187), *fibrele alimentare* sunt „compuși derivați în cea mai mare parte din pereții celulari ai plantelor, care nu sunt digerați de enzimele digestive umane, dar sunt parțial descompuși de bacterii intestinale în acizi grași volatili ce pot fi utilizați ca sursă de energie” (trad. n.). În enunțul „Se recomandă un aport de 14 g fibre pentru fiecare 1000 kcal ingerate, ceea ce corespunde unui aport de 25-35 g fibre/zi.” (Graur, 2006:33), termenul *fibre* nu poate fi înlocuit cu *celuloză*, și nici viceversa, în enunțul „Fibrele alimentare insolubile nu se dizolvă în fluide și de aceea asigură structura și protecția pentru plante; sunt reprezentate de celuloză, hemiceluloză și lignină” (Graur, 2006:33). Așadar, celuloza este una din principalele componente ale fibrelor alimentare, dar nu toate fibrele conțin celuloză.

Meronimia estetransitivădacă A este un holonim al lui B și B este un holonim al lui C, atunci A este un holonim al lui C. De exemplu, dacă „oul are albuș” și „albușul conține ovalbumină”, atunci „oul conține ovalbumină”. Astfel, folosind tranzitivitatea, relația de meronimie poate fi reprezentată printr-o structură arborescentă pe verticală. În structura arborelui meronimic, nivelurile se împart în întregi și componente. În structura ierarhică, un termen poate fi holonim și meronim în același timp.

Lyons (1977:312) indică faptul că, în general, tranzitivitatea nu este valabilă în relația holonim-meronim, iar Iris, Litowitz și Evens (1988) enumeră patru relații meronimice: între părți funcționale (adică partea este o unitate funcțională a unui întreg), segmente dintr-un întreg, colecție sau ansamblu de obiecte și subdiviziune a unui întreg, și arată că numai pentru ultimele două se poate aplica tranzitivitatea.

Din perspectivă cognitivă, Winston, Chaffin și Herrmann (1987:420) stabilesc trei principii care stau la baza relațiilor meronimice (funcționalitatea, similaritatea și separabilitatea) și identifică șase tipuri majore de relații meronimice, pe care le exemplificăm mai jos, ca urmare a extragerii termenilor din corpusul de ghiduri alimentare:

- component-întreg: *celule, țesuturi, organe, aparate, sisteme* – organism; *aminoacizi* – proteine; *celuloză* – fibre; *coajă* – fruct; *icre* – pește; *ficat* – aparat digestiv; *creier* – cap, sistem nervos central; *fibre musculare* – mușchi; *albuș, gălbenuș* – ou; *fulgi, tărâțe, germeni* – grâu; *pâine* – sandviș; *făină* – pâine; *plasmă, leucocite, eritrocite* – sânge; *soia* – sos de soia, ulei de soia; *măslina* – ulei de măsline; *pește* – ulei de pește; *untură* – porc; *grăsime* – adipocite; *glande sebacee, glande sudoripare, derm* – piele, tegument; *cacao* – ciocolată; *ciocolată* – baton de ciocolată; *nuci verzi* – dulceață de nuci verzi; *vișine* – gem de vișine; *articulație, oase* – schelet; *dinți, limbă* – gură; *hamei* – bere; *hemocisteină* – sânge; *fitoestrogeni* – alimente vegetale; *licopen* – roșii;
- membru-colecție: *ciancobalamina, hidroxicobalamina* – vitamina B12 (ciancobalamina); *retinol, retinal, acidul retinoic* – vitamina A; *colecalfiferolul (vitamina D3), ergocalciferolul (vitamina D2)* – vitamina D; *tocoferoli, tocotrienoli* – vitamina E; *filochinone, menachinone, menadiona* – vitamina K; *acidul nicotinic, nicotinamida* – vitamina B3 (niacina); *piridoxina, piridoxalul, piridoxamina și formele lor 5'-fosfat* – vitamina B6; *biotina, biocitina și carboxibiotina* – vitamina H (biotina); *acidul pteric, acidul para-aminobenzoic, acidul glutamic* – acidul folic;
- porție-întreg: *felie* – pâine, pepene;
- substanță-compus: *oxigen* – apă, aer, ozon; *apă* – înghețată; *apă* – transpirație; *cafeină* – cafea, ceai, ciocolată, cola; *glicină* – soia; *glicerol, acizi grași* – trigliceride; *sodiu, clor* – sare; *melanină* – piele; *hemoglobină* – eritrocite; *hem* – hemoglobină;
- fază-activitate (stare): *anabolism, catabolism, ciclul Krebs* – metabolism; *fosforilare oxidativă* – ciclul Krebs; *pubertate* – adolescență;
- loc-zonă: *intestin* – abdomen.

Cruse (1986:158) clarifică ce porțiuni ale unui întreg pot fi considerate părți. Autonomia, limitele nearbitrare și funcția determinată în raport cu întregul sunt cele trei caracteristici ale unei părți identificate de cercetător. Ilustrăm aceste caracteristici cu următoarele exemple: *polidipsia, poliuria și polifagia* (meronime) sunt simptome specifice *diabetului* (holonim), fiecare se manifestă independent în cadrul bolii și are rolul de a confirma prezența bolii; *simptom, semn și sindrom* (meronime) anunță prezența unei *boli* (holonim), fiecare are semnificație specifică în cadrul bolii și are rolul de a clarifica diagnosticul bolii.

De asemenea, Cruse (1986:169) clarifică diferența dintre părțile componente și părțile sistemice, folosind ca exemplu *casa*. În mod similar, putem distinge între părțile componente și părțile sistemice ale corpului uman: *nervii, arterele, venele, sângele și limfa* sunt părți sistemice, în timp ce *creierul, inima, stomacul, ficatul și celelalte organe* sunt părți segmentare. Distingem mai ușor *ochii* decât *nervul vag*. Motivul este că *nervul vag* nu poate fi separat de întreg (corpul uman). Părțile componente ale unui întreg pot fi opționale sau necesare (Cruse, 2000). Ca atare, putem afirma că omul poate trăi fără *membră superioare sau inferioare, fără dinți, amigdale, apendice, splină, vezică biliară, un rinichi, un plămân, o parte din ficat, stomac sau intestin*, însă lipsa unei părți componente din sistemul nervos, aparatul circulator și aparatul respirator este incompatibilă cu viața.

Pănculescu și Bădescu (2009) afirmă că „holonimul poate fi relaționat cu meronimul său în construcții substantivale genitivale”. Am identificat în corpusul nostru exemple precum: *secreții ale organismului, celulele organismului, coaja fructelor, miezul nucilor* etc.

Menționarea unui holonim include referirea implicită la meronimele sale. Cu alte cuvinte, atunci când ne referim la *tubul digestiv* (holonim) înțelegem implicit că acesta are în

componenta sa *cavitatea bucală, faringele, esofagul, stomacul, intestinul subțire și intestinul gros* (co-meronime în arborele ierarhic meronomic, pe orizontală). Caracteristicile specifice fiecărui concept fac diferența între meronime. În exemplul: „*microbiota intestinală* este parte a *sistemului imunitar*” (Moldovan, 2015:128), *microbiota intestinală* (meronim) este o componentă din întregul *sistem imunitar* (holonim); în exemplul: „*ficatul* are un conținut crescut în *vitamina A*” (Graur, 2006:137), *vitamina A* (meronim) este un compus care se găsește în *ficat* (holonim); iar în stuctura *bob de cereale*, meronimul *bob* este parte integrantă din întreaga *cereală* (holonim). În cercetarea noastră am înregistrat cazuri de inexistență a holonimului, atunci când termenul a reprezentat întregul (care nu s-a mai încadrat în alt întreg) și cazuri de inexistență a meronimului, atunci când termenul a reprezentat cel din urmă component al întregului: *aparatus digestiv – tub digestiv – cavitatea bucală – glande salivare – salivă – ptialină; sandviș – pâine – făină* etc. Această ierarhizare a termenilor din relațiile meronimice contribuie, în opinia mea, la reflectarea vizuală a modului în care conceptele sunt construite, legate și utilizate la nivel textual și cum sunt construite ierarhic cunoștințele despre nutriție.

Funcția retorică a meronimiei

Perechea holonim-meronim este folosită în definiții, descrieri și exemplificări, considerate de Trimble (1985) unele dintre principalele tehnici retorice ale discursului științific și tehnologic. Bazându-ne pe această teorie, extindem analiza semantică a meronimiei prin dezvăluirea relațiilor retorice care se pot stabili între holonimele și meronimele existente în organizarea discursului din ghidurile alimentare.

Termenii de specialitate sunt definiți prin explicarea sensului unui meronim cu ajutorul holonimului:

– Termenul *gluten* este explicat cu ajutorul holonimelor *grâu și seară*:

Glutenul este un complex proteic din grâu și, într-o mai mică măsură, din seară, care conferă aluatului proprietatea de a fi lipicios și de a forma gaz când își mărește volumul. (trad. n.) (Bender, 2006:218)

– Termenul *aloxazină* este explicat cu ajutorul holonimului *riboflavină*:

Aloxazina are structură tricyclică și este partea centrală a moleculei de riboflavină (vitamina B2). (trad. n.) (Bender, 2006:16)

O descriere generală este urmată de o descriere detaliată:

Sodiul este cationul major al spațiului extracelular, unde se află 2/3 din cantitatea totală din organismul uman (mai ales în plasmă, țesutul nervos și muscular); restul de circa 35-40% este încorporată în compuși anorganici la nivelul oaselor. (Graur, 2006:54)

În exemplul următor, partea, nu întregul, este elementul fundamental al descrierii:

Lipidele se găsesc în produsele de origine animală, în uleiuri și lactate. Lipidele se găsesc și în formă “inaparentă” în prăjituri, creme, mixturi de cereale, snacks-uri. (Graur, 2006:37)

Sursele alimentare de vitamină B12 sunt exclusiv de origine animală: ficat, rinichi, carne slabă, ouă, lapte și brânză. (Graur, 2006:48)

Descrierea poate include o enumerare a mai multor părți:

Glucidele sau hidrații de carbon (HC) sunt substanțe organice compuse din atomi de carbon, oxigen și hidrogen. (Graur, 2006:27)

Aminoacizii sunt compuși organici formați din carbon, hidrogen și oxigen, dar conțin și azot, ceea ce distinge proteinele de alți nutrienți. (Graur, 2006:39)

Meronimul poate fi o parte comună a mai multor holonime enumerate:

Laptele și produsele lactate, carnea slabă, nucile, leguminoasele, cerealele integrale sunt surse bune de fosfor. (Graur, 2006:52)

Diversele seminte (mai ales de floarea-soarelui), cerealele neprelucrate, grâul germinat și tărâța de grâu, nucile, leguminoasele, legumele verzi, apa dură, cafeaua, ceaiul, cacao sunt surse bune de magneziu. (Graur, 2006:53)

Surse alimentare excelente de fier sunt ouăle, carnea slabă, legumele, nucile, fructele uscate, cerealele și vegetalele verzi (Graur, 2006:56)

Vitamina B2 (riboflavina) este prezentă mai ales în produsele lactate, carne, viscere, pește, ouă, cerealele integrale. (Graur, 2006:47)

Cel mai obișnuit tip de descriere retorică este atunci când se specifică locația și poziția părților în întreg. Prepozițiile (de exemplu, gliadina din grâu, zeina din porumb, amilaza din intestin, pentosanii din fructe, filochinonele din plante, tiaminazele din pește, amidonul din banană, fibre din dietă, proteinele din ou, carne, lapte, grâu, porumb), verbele de localizare (de exemplu, sodiul aflat în fluidele organismului) și adverbele (unde) consolidează relația de meronimie:

Rezerva de glicogen de la nivel hepatic și muscular este rapid epuizată dacă aportul alimentar nu este zilnic. (Graur, 2006:17)

Fibrele se găsesc în produsele de origine vegetală. (Graur, 2006:33)

Acidul linoleic se găsește în numeroase uleiuri vegetale (Graur, 2006:35)

Fosforul se găsește în cantități crescute mai ales în viscere (Graur, 2006:144)

Calciul se găsește în cantități mari în legumele cu frunze, bulbi, rădăcini și păstăi. (Graur, 2006:132)

Cantități mari de biotină se găsesc în ficat, lapte, gălbenușul de ou și cereale. (Graur, 2006:49)

Descrierea devine funcțională atunci când se referă la scopul părții din întreg. Funcția poate fi exprimată explicit:

Acizii grași ω -9 se găsesc obișnuit în uleiul de măsline și arahide și se consideră că au un efect favorabil în prevenirea bolilor coronariene și probabil a cancerului. (Graur, 2006:34-35)

Cuprul intră în componența mai multor enzime, cofactori și proteine ale corpului, având rol în oxidarea fierului (Graur, 2006:58)

Grăsimea este distribuită în musculatura peștelui sau este localizată în ficat, conferindu-i acestuia frăgezime. (Graur, 2006:141)

Nucile au un conținut crescut în proteine și grăsimi și relativ scăzut în carbohidrați, ceea ce le conferă o valoare energetică mare. (Graur, 2006:145)

Vinurile dulci, bera și lichiorurile au un conținut important de carbohidrați având astfel o valoare energetică mare. (Graur, 2006:146)

Diferite descrieri pot fi combinate, astfel încât un holonim poate avea unul sau mai multe meronime, care la rândul lor devin holonime cu meronime. Exemplul de mai jos arată relația meronimică între component și întreg:

Acidul folic este o substanță complexă, denumită și pteroilglutamat, formată din acidul pteric, acidul para-aminobenzoic și acidul glutamic. Sursele principale de acid folic sunt reprezentate de vegetale (spanac, asparagus, broccoli), ciuperci, ficat; cantități mari se mai găsesc și în produsele de carne, pâinea integrală, fasolea uscată. (Graur, 2006:49)

În exemplul de mai jos, meronimul crom se încadrează în două relații meronimice de același tip (component-întreg) pentru că acesta se găsește atât în alimente, cât și în organismul uman:

Cromul se găsește în organism în cantități mai mici de 6 mg; cele mai mari concentrații se găsesc în tegument, glandele suprarenale, creier, mușchi și tesutul adipos. Sursele alimentare cele mai bogate în crom sunt drojdia de bere, piparul negru, produsele de carne, produsele lactate, ouăle, ciupercile,

prunele uscate, stafidele, nucile, sparanghelul, berea și vinul. (Graur, 2006:59)

Meronimele sunt, de asemenea, utilizate în exemplificări. Ideea exprimată de holonim este exemplificată prin menționarea specifică a părților:

Vitamina A este un termen generic care reunește mai mulți compuși cu activitate biologică similară, incluzând retinolul (cel mai activ produs la om), retinalul și acidul retinoic. (Graur, 2006:44)

Substantivele, cum ar fi alcătuire, sunt de obicei urmate de o enumerare a holonimelor introduse prin *cum sunt* sau *precum*:

Pe lângă rolul energetic, glucidele participă și la alcătuirea membranelor celulare, a tesutului conjunctiv și de susținere, a tesutului nervos, precum și a unor componente cu rol funcțional de bază, cum sunt hormonii, enzimele și anticorpii. (Graur, 2006:28)

Descrierea și enumerarea se combină în următoarele exemple:

În forma sa naturală, vitamina A preformată (retinolul) se găsește în produsele animale, de obicei în asociere cu lipidele (produsele lactate, ficat), dar și în margarină. Beta carotenul (principalul precursor al vitaminei A) și alți carotenoizi se găsesc în plantele colorate (fructele și legumele galbene și roșii). (Graur, 2006:44)

Principalele surse naturale de vitamina D sunt uleiul din ficat de cod, pestele gras (macrou, hering, somon, sardine), drojdia de bere. Cantități variabile se găsesc în unt, ficat, ouă, laptele uman și cel de vacă și în preparatele fortificate cu vitamina D (margarină, lapte, cereale). (Graur, 2006:45)

O serie de factori alimentari au rol gușogen (de exemplu, tiocianații din varză, conopidă, napi, gulii etc. sunt inhibitori ai captării tiroidiene a iodului). (Graur, 2006:57)

Discuții și concluzii

Folosirea corectă a relației de meronimie în discursul nutrițional arată că utilizatorul stăpânește limbajul de specialitate, pe care îl transmite novicilor, după cum este precizat în titlul *Ghid practic de alimentație în colectivități (intervenții nutriționale comunitare) pentru studenții specializării de Nutriție și Dietetică*. Scopul acestui ghid este de a le dezvălui studenților modele practice de conduită profesională și mijloace retorice de aplicare a acestora. Totodată, scrisul și vorbitul specializat întăresc credibilitatea autorului față de publicul expert și non-expert. Cu alte cuvinte, nu numai lexicul nutrițional este specific pentru că derivă din lexicul medical și cel gastronomic, ci și corpusul ghidurilor alimentare sunt specifice într-un anumit timp și spațiu pentru un public care, fie urmărește specializarea și formarea continuă în acest domeniu, fie caută informații avizate pentru îmbunătățirea calității vieții.

Aceste relații semantice structurează discursul dincolo de limita unei propoziții. Meronimele îndeplinesc rol de elemente lexicale care asigură coeziunea textuală prin contribuția lor la evitarea repetării excesive. Autorii de ghiduri alimentare folosesc meronime atunci când recurg la descrieri și exemplificări. În același timp, utilizarea retoricii vine din necesitatea de a facilita înțelegerea textului, fapt ce îi permite cititorului să urmărească raționamentul și să recepteze un argument nutrițional posibil abstract.

Bazându-ne pe presupunerea că relațiile semantice ajută la structurarea discursului, așa cum susține teoria semantică, am extras manual termeni din două ghiduri alimentare, pe care i-am introdus în baza de date MultiWordNet pentru a descoperi în ce măsură aceștia se încadrează în relații de meronimie cu alți termeni din discurs. În aceeași manieră, am încercat apoi să confirm ipoteza că meronimia ar putea evidenția termenii din discurs relevanți pentru domeniul nutriției. Astfel, cu exemple edificatoare, am evidențiat arbori meronimici

nutriționali, care sunt în măsură să reflecte modul în care se structurează cunoștințele despre nutriție în cărțile de specialitate. Din perspectiva analizei discursului, am ilustrat cu exemple pertinente funcția retorică a meronimiei în lexicul specializat din ghidurile alimentare românești.

În concluzie, meronimia este una dintre relațiile semantice importante pentru o mai bună înțelegere a sensului termenilor de specialitate. Organizarea termenilor în ierarhii meronimice de tip arborescent facilitează înțelegerea acestora, întrucât atenția este îndreptată atât pe verticală, prin relațiile de incluziune stabilite cu termenul-holonim, cât și pe orizontală, prin relațiile de contrast dintre co-meronime. Această modalitate de ierarhizare a termenilor conduce la o mai bună organizare și sistematizare a terminologiei nutriționale, conferindu-i un statut de terminologie de specialitate desprinsă din terminologia medicală și cea gastronomică.

BIBLIOGRAPHY

- Ahmad, Hishomudin, Ghafar Norfarhana, Abdul, Bahjat, Munjid Mustafa, 2017. *Teks Prosa Zarzuriyyat Ibn Fakhaar: Analisa Korpus Bertema Berdasarkan Teori Medan Makna*, în *Journal of Islamic, Social, Economics and Development*, 2(3), p.21-31.
- Bara, Mariana, 2013. *Migrație și terminologie*, în Botoșineanu, Luminița, Butnaru, Daniela, Ichim, Ofelia, Maticiuc, Cecilia, Tamba, Elena (eds.), *Metafore ale devenirii din perspectiva migrației contemporane. Național și internațional în limba și cultura română*, Iași, Editura Alfa, p. 13-27.
- Bender, David A., 2006. *Benders' dictionary of nutrition and food technology*, Eighth edition, Woodhead Publishing Limited, England, 550 p.
- Cabré, M. Teresa, 2008. *El principio de poliedricidad: la articulación de lo discursivo, lo cognitivo y lo lingüístico en Terminología (I)*, în *Ibérica* 16, p. 9-36.
- Cruse, Alan D., 1979. *On the transitivity of the part-whole relation*, în *Journal of Linguistics*, 15, p. 29-38.
- Cruse, Alan D., 1986. *Lexical Semantics*, Cambridge, Cambridge University Press, 310 p.
- Giannossa, Leonardo, 2012. *A Corpus-Based Investigation of Lexical Cohesion in EN & IT Non-Translated Texts and in IT Translated Texts*, PhD Thesis, Kent State University, 182 p.
- Graur, Mariana (coord.), 2006. *Ghid pentru alimentația sănătoasă*, Iași, Editura Performantica, 173 p.
- Lyons, John, 1977. *Semantics*, volume 1, Cambridge University Press, 371 p.
- Macovei, Dorina, Hanganu, Aurelia, 2013. *Relația concept–definiție–termen ca element de bază al studiului terminologic*, în *Studia Universitatis Moldaviae, Seria "Științe umanistice"*, *Lingvistică și Literatură*, nr.10(70):37-42.
- Mineiro, Ana, Dória, Maria, Antunes, Mafalda, Correia, Margarita, 2006. *Hiponimia e meronimia num corpus da Náutica em português europeu*, în Cabré, Maria Teresa, Estopà Rosa, Tebé Soriano, Carles (eds.), *La terminologia en el siglo XXI – Contribución a la Cultura de la Paz, la Diversidad y la Sostenibilidad* (Atas del IX Simpósio Iberoamericano de Terminología RITERM04), Barcelona, Institut Universitari de Lingüística Aplicada/ Universitat Pompeu Fabra, p. 361-380.
- Moldovan, Geanina, Tarcea, Monica, Ruța, Florina, Fazakas, Zita, Rus, Victoria, Martin, Adrian, Cotruță, Smaranda, Hădmaș, Roxana, Conțiu, Liana, 2015. *Ghid practic de alimentație în colectivități (intervenții nutriționale comunitare)*, UMF Tîrgu Mureș, 177 p.
- Opašić, Maja, Spicijarić Paškvan, Nina, 2011. *Holonim „ruka” i njegovi meronimi kao sastavnice hrvatskih i talijanskih frazema*, în *Suvremena Lingvistika*, 71, p. 57-85.

- Pănculescu, Dorina, Bădescu, Ilona, 2009. *Holo-meronimia. Expresia ei în dicționarele limbii române contemporane*, în *Analele Universității din Craiova, Seria Științe filologice. Lingvistică*, anul XXXI, nr. 1-2, p. 348-353.
- Rifón, Antonio, 2010. *Las relaciones semánticas: la inclusión y la exclusión en los verbos del español, Dicenda*, în *Cuadernos de Filología Hispánica*, vol. 28, p. 221-246.
- Staicu, Simona Nicoleta, 2013. *A Hierarchic Structure of Medical Terms according to their Semantic Content*, în *Studii și cercetări de onomastică și lexicologie (SCOL)*, anul VI, nr. 1-2, Universitatea din Craiova, p. 215-220.
- Trimble, Louis, 1985. *English for Science and Technology. A Discourse Approach*, Cambridge University Press, 180 p.
- Tversky, Barbara, Hemenway, Kathy, 1984. *Objects, parts and categories*, în *Journal of Experimental Psychology*, 113, p. 169-193.
- Winston, Morton, Chaffin, Roger, Hermmann, Douglas, 1987. *A taxonomy of part-whole relations*, în *Cognitive Science*, 11, p. 417-444.
- Wierzbicka, Anna, 1996. *Semantics: Primes and universals*, Oxford University Press, 500 p.

ADJECTIF ET FIGEMENT. ÉTUDE DU FIGEMENT DES EXPRESSIONS DU TYPE ADJ+COMME+GN CONCERNANT LES ANIMAUX

Daniela Bordea
PhD, University of Bucharest

Abstract:

In the present paper I intend to focus on the way in which phrases of the type:

Adj.+comme+NP referring to animals are functioning in French.

There are several directions of study for these expressions.

The choice and role of the parangon, blocking conditions, mechanism, and parameters.

A comparative analysis of weak, transparent, and opaque blockage will be discussed.

Key words: animal, blockage, comparison, expression, parangon.

1. Introduction

La préoccupation des grammairiens pour l'adjectif remonte loin dans le passé, aussi assiste-t-on à une évolution de la conception sur l'adjectif le long de l'histoire, jusqu'à présent.

Nous nous sommes proposé d'étudier du point de vue du parangon et du figement des syntagmes du type *Adj + comme + GN* concernant les animaux, en faisant la précision que les expressions de ce type nous les considérons comme une quantification „approximative”.

2. Choix du parangon

Dans le cas des composés du type *Adj + comme + GN* selon G. Gross (1996:119) la métaphore est source de figement.

Pour caractériser un être, un objet, un événement, une qualité ou une action on peut les comparer à un élément de référence à quoi ils font penser et qui a la propriété caractéristique à un degré éminent. C'est l'expression de l'intensité ou du haut degré.

Le même point de vue est partagé aussi par Ch. Schapira (2000:34), qui énonce deux caractéristiques importantes du référent :

- a) la notoriété de la notion ou de l'image servant de terme de comparaison: la comparaison est fondée sur l'extraction, parmi une multitude de manifestations du phénomène en question, d'une occurrence jugée particulièrement représentative, qui fait appel à un savoir commun ou à l'expérience collective permettant d'éclairer la notion à expliquer ;
- b) la force d'illustration de l'exemple que le GN donne comme modèle : *comme + GN* introduit un exemple présenté comme le parangon du phénomène qu'il s'agit d'illustrer.

Nous considérons pour le choix du parangon deux critères importants :

❖ **La relation *Adj /vs / N* centre du GN**

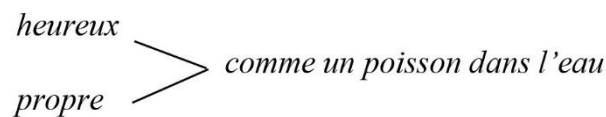
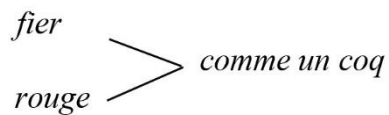
En ce qui concerne la relation *Adj /vs / N-centre du GN* l'adjectif met en évidence un trait saillant du N-centre du GN :

doux comme un agneau

fort comme un bœuf

peureux comme un lièvre,

même s'il s'agit des caractéristiques différentes du même référent :

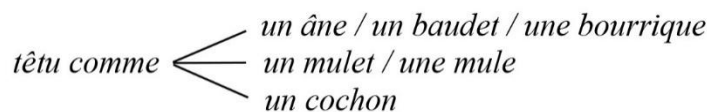
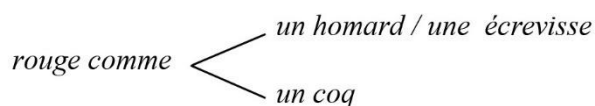

ou du même trait définitoire exprimé à l'aide des synonymes :

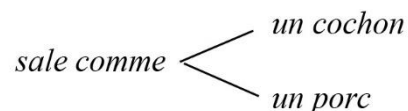
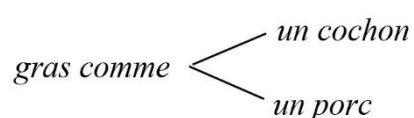

On a affaire dans ce cas à des paradigmes à gauche de la séquence figée.

Mais l'adjectif peut exprimer aussi un trait considéré saillant d'un ensemble de référents de la même catégorie :

ou bien on peut utiliser des synonymes :

Dans ces cas on a des paradigmes à droite de la séquence figée.

Les termes du paradigme peuvent marquer une intensité progressive de la qualité désignée par l'adjectif, jusqu'à un haut degré :

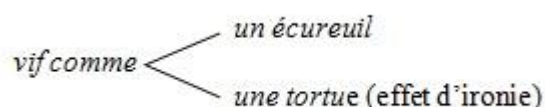
léger comme un oiseau / léger comme une plume

ou ils peuvent créer un effet d'hyperbole :

léger comme une plume

maigre comme un hareng saur.

Il est aussi possible que le paradigme utilise des termes en antiphrase, réalisant ainsi un effet d'ironie :

❖ Le critère pragmatique : l'expérience collective

Le figement d'une expression du type *Adj + comme + GN* peut être dû aussi au critère pragmatique, c'est-à-dire qu'au-delà du figement syntactico-sémantique il y a une

donnée de nature pragmatique (la mémorisation) (M.H.Svensson, 2004 :42), qui relie les éléments qui forment le syntagme figé, en réalisant ainsi l'unité du syntagme figé. C'est par ce critère de la mémoire collective qu'on peut expliquer la construction de quelques expressions et le choix du parangon.

Par exemple, on dit :

léger comme un oiseau,

en pensant probablement aux petits oiseaux (chanteurs), mais le dindon, le paon et l'autruche font partie eux-aussi de la classe des oiseaux.

Dans le cas de l'expression

rouge comme un coq

nous considérons que, même s'il y a aussi des coqs ayant d'autres couleurs, l'expression utilise la couleur rouge pour le coq en vue de suggérer la fierté de celui-ci.

Nous remarquons aussi le cas où le terme principal du parangon a une détermination adjectivale :

coiffé comme un chien fou

connu comme le loup blanc

une détermination prépositionnelle :

fier comme un coq sur son tas de fumier

heureux comme un poisson dans l'eau

libre comme un oiseau dans l'air

propre comme un poisson dans l'eau ;

ou une détermination propositionnelle :

innocent comme l'agneau qui vient de naître.

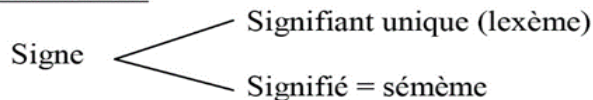
3. Combinatoire libre /vs/ combinatoire figée

« À l'opposé de la combinatoire libre, propre à la syntaxe, la combinatoire figée est le phénomène par lequel une séquence co-occurrence de lexèmes forme une unité indissociable sur les plans fonctionnel (formel ou morphosyntaxique) et sémantique » (M. Tuțescu, 1978: 91).

À la différence des séquences libres, dont le sens global se calcule en additionnant le sens de chacun de leurs éléments, les expressions figées n'obéissent pas à la règle de compositionnalité.

Du point de vue sémantique le processus de figement est envisagé comme l'intégration sémantique et lexicale des constituants¹ du syntagme figé ; le signe est additif, tandis que le signifié a une valeur globale, qui n'est pas additive (Schéma 1).

Combinatoire libre

Combinatoire figée

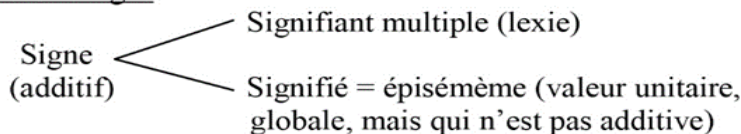

Schéma 1. Le figement

On peut donc considérer que les conditions minimales nécessaires pour qu'on puisse parler de figement sont :

¹ Cf. Mariana Tuțescu, *Précis de sémantique française*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978, p : 90, 91, 94.

- la séquence doit être formée de plusieurs mots ;
- les mots impliqués dans le figement doivent avoir, par ailleurs, une existence autonome ;
- l'ensemble se caractérise par un « sens global » qui n'est pas la somme des sens des constituants liés (non compositionnalité du sens de l'ensemble).

4. Propriétés des syntagmes figés du type Adj + comme + GN concernant les animaux.

Tests de figement

Les constructions libres ont des propriétés transformationnelles qui dépendent de leur organisation interne.

Dans le cas des séquences figées, l'opacité sémantique est corrélée à une absence de propriétés transformationnelles et il y a une relation de proportionnalité inverse entre le figement d'un groupe et le nombre de propriétés transformationnelles observables (G. Gross, 1988 : 69).

Quand une suite donnée se prête à toutes les modifications envisagées, le sens est totalement compositionnel et l'on parlera d'un groupe ordinaire. Inversement, si aucune des propriétés n'est réalisable, alors il est légitime de parler de figement.

Les propriétés des syntagmes figés du type Adj + comme + GN seront analysées par rapport à celles des adjectifs en combinatoire libre.

- 1) Dans une séquence figée aucun élément lexical constitutif ne peut être actualisé individuellement, mais ils ont une détermination globale :

<i>bavard comme une pie</i>		<i>heureux comme un poisson dans l'eau</i>
* <i>bavard comme la pie</i>		* <i>heureux comme le poisson dans l'eau</i>
* <i>bavard comme cette pie</i>		* <i>heureux comme ce poisson dans l'eau</i>

- 2) Entre les différents éléments qui sont dans la portée du figement il n'y a pas de relation prédicative :

<i>un enfant doux comme un agneau</i>		<i>fort comme un bœuf</i>
* <i>un enfant doux comme un agneau est doux</i>		* <i>fort comme un bœuf est fort</i>

- 3) L'adjectif impliqué dans une séquence figée ne peut pas être repris seul par pronominalisation:

innocent comme l'agneau qui vient de naître
 * *innocent comme l'est l'agneau qui vient de naître*
 * *innocent comme l'agneau qui vient de naître l'est*

propre comme un poisson dans l'eau
 * *propre comme l'est un poisson dans l'eau*
 * *propre comme un poisson dans l'eau l'est*

- 4) Les expressions figées (dans leur totalité) et les adjectifs impliqués dans le figement ne reçoivent pas de gradation ou d'adverbe d'intensité :

cet enfant est agile comme un écureuil
 * *cet enfant est très agile comme un écureuil*
 * *cet enfant est extrêmement agile comme un écureuil*

cet enfant est têtu comme un âne
 * *cet enfant est très têtu comme un âne*
 * *cet enfant est extrêmement têtu comme un âne*

- 5) Dans les séquences figées l'insertion d'éléments nouveaux est très réduite. Les expressions figées sont des suites bloquées, que le locuteur ne peut pas modifier :
- doux comme un agneau*

* *doux comme un agneau et une brebis*

6) L'ordre des éléments qui composent une expression figée ne peut pas être changé :
un homme maigre comme un hareng-saur

* *un homme comme un hareng-saur maigre*

* *un comme un hareng-saur maigre homme*

* *comme un hareng-saur maigre un homme*

un homme sobre comme un chameau

* *un homme comme un chameau sobre*

* *un comme un chameau sobre homme*

* *comme un chameau sobre un homme*

7) Nous remarquons que si l'adjectif désigne une qualité inhérente d'un substantif, alors la relative doit être mise en apposition pour éviter le pléonasme :

fier comme un paon

**fier comme un paon qui est fier*

fier comme un paon, qui est fier

serrés comme des sardines

* *serrés comme des sardines qui sont serrées*

serrés comme des sardines, qui sont serrées

8) Etant donné que la relation entre les éléments du syntagme *Adj + comme + GN* est restreinte, il n'y a pas de possibilité de coordination avec un autre terme:

peureux comme un lièvre

fier comme un coq

* *peureux comme un lièvre et un lapin*

**fier comme un coq et un paon*

* *peureux et rapide comme un lièvre*

* *fier et rouge comme un coq*

9) Il est à remarquer qu'à l'intérieur des suites figées la possibilité de substitution synonymique ou par des unités de la même famille est restreinte. On a par exemple :

doux comme un agneau / un mouton

gras comme un cochon / un porc

têtu comme un mulet / têtue comme une mule

mais :

connu comme le loup blanc

peureux comme un lièvre

* *connu comme la louve blanche*

* *peureux comme un lapin*

jalous comme un tigre

seul comme un rat

* *jalouse comme une tigresse*

* *seule comme une souris*

5. Étude du figement des syntagmes du type *Adj + comme + GN* concernant les animaux

5.1. Réalisation du figement

Nous considérons que la relation de figement suppose l'existence des éléments suivants :

- un élément central, **A**, qui représente une condition nécessaire, mais non suffisante ;
- un élément secondaire, **B**, qui représente une condition nécessaire, mais non suffisante ;
- un « savoir » qui relie les deux éléments et qui est une donnée pragmatique. Cette donnée, la « mémorisation » (M.H. Svensson, 2004 : 42), représente une condition nécessaire pour le figement. Elle fonctionne comme un liant qui réalise la cohésion plus étroite des éléments impliqués dans la relation de figement.

Par exemple *donner* (à quelqu'un) *un carton rouge* ne signifie pas seulement lui donner n'importe quel carton qui soit rouge, mais lui donner un mauvais point, porter un jugement défavorable à son encontre.

Nous proposons le mécanisme suivant pour la relation de figement² (Schéma 2):

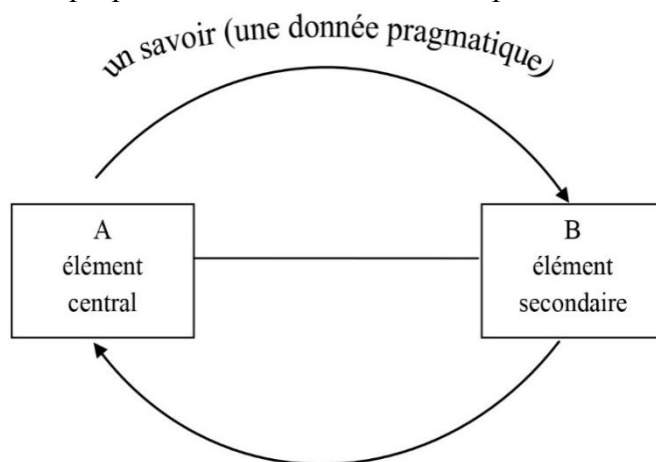

Schéma 2. Mécanisme du figement

Ce mécanisme fonctionne en feed-back : l'élément central exige un certain élément secondaire et l'élément secondaire ne se combine qu'avec un certain élément central pour garder le sens (et non avec des synonymes de celui-ci).

On peut en conclure que le figement se réalise selon un mécanisme cyclique, fermé sur lui-même.

Dans le cas des syntagmes figés du type *Adj + comme + GN* concernant les animaux l'élément central est un adjectif et l'élément secondaire est un groupe nominal qui a le rôle d'élément de comparaison et il est introduit directement :

doux comme un agneau

heureux comme un poisson dans l'eau

serrés comme des sardines.

5.2. Les degrés de figement

Les degrés de figement illustrent le continuum entre les séquences libres et celles qui sont entièrement contraintes. Ainsi, une séquence est d'autant plus libre que le nombre de relations linguistiques entre les différents composants est élevé. Quand il n'y a aucune relation syntaxique entre les différents éléments, la structure est totalement figée. C'est cette variabilité qui permet de parler du degré de figement d'une suite donnée et de faire la différence entre composition et figement (G. Gross, 1988).

Pour mettre en évidence les différents degrés de figement correspondant à ce type d'expressions, nous proposons³ une grille de trois tests :

La grille se présente ainsi:

Test I (±) test de l'implication:

Nom + être + Adj + comme + GN → Nom + être + Adj

(c'est-à-dire que le référent désignée par le nom a / n'a pas la qualité désignée par l'adjectif)

Test II (±) Le syntagme introduit par *comme* exprime un fait [± réel] ou qui se trouve en [±corrélation] avec l'adjectif par l'intermédiaire de la préposition.

² Cf. Daniela Bordea, *L'adjectif, du figement à l'affranchissement. Modèle mathématique tridimensionnel*, E.U.B, 2014, p.83.

³ Idem, pp.211-212.

Test III (+) Il existe un savoir (une donnée pragmatique) qui relie l'élément secondaire (le syntagme introduit par *comme*) à l'élément central (l'adjectif) selon le critère de mémorisation.

L'existence de ce savoir représente la condition obligatoire pour qu'il y ait figement.

C'est pour cela que la réponse à ce test doit être toujours (+), donc seulement le test I et le test II peuvent admettre des réponses variables.

Dans ce cas, selon une formule de l'analyse combinatoire, on a : $2^n = 2^2 = 4$ variantes.

Les quatre variantes, notées: (1), (2), (3), (4) sont (Tableau 1):

Test I	+	+	-	-
Test II	+	-	-	+
Test III	+	+	+	+
	(1)	(2)	(3)	(4)
Figement	faible	transparent	opaque	variante impossible

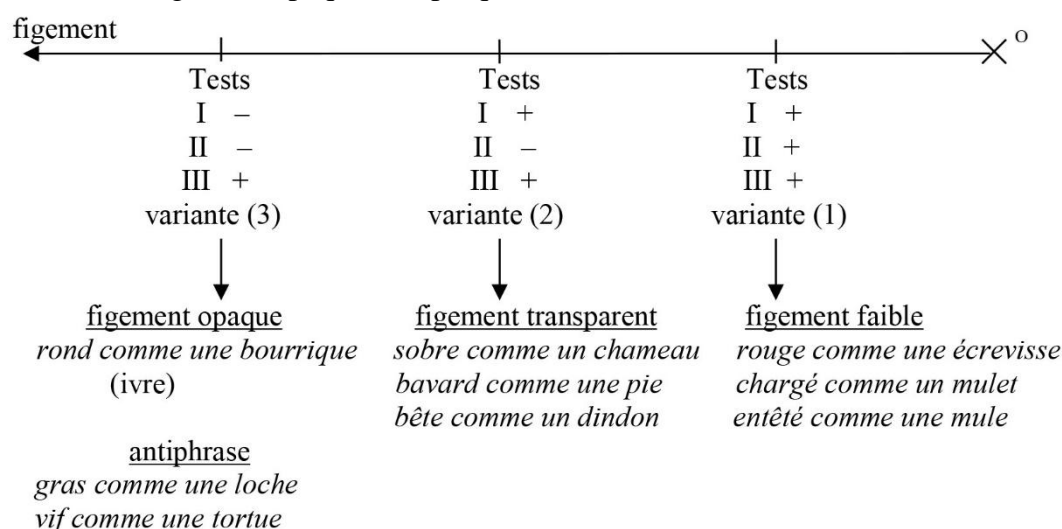
Tableau 1. Application des tests de figement

En ce qui concerne la variante (4), nous remarquons que, bien qu'elle soit possible du point de vue mathématique, elle n'est pas possible du point de vue linguistique, parce que si la réponse au test I est négative :

Test I (-): le référent du nom n'a pas la qualité désignée par l'adjectif, alors la réponse au test II doit être elle aussi négative:

Test II (-): le syntagme prépositionnel ou celui introduit par *comme* exprime un fait qui ne se trouve pas en corrélation avec l'adjectif.

Il en résulte qu'on peut distinguer trois degrés de figement : faible, transparent et opaque. Le degré de figement augmente dans l'ordre : figement faible, figement transparent, figement opaque (Graphique 1).

Graphique 1. Les degrés de figement

Il est à remarquer qu'à chaque division correspond un intervalle contenant un ensemble d'éléments (syntagmes figés) dont le degré de figement est variable, mais entre les limites établies pour chaque division à l'aide de la grille de tests.

Nous allons analyser et exemplifier le degré de figement pour chaque division en appliquant les tests.

Figement faible

Nous allons analyser quelques exemples :

- a) **Rouge comme une écrevisse**, la servante se démenait entre la cheminée, (...) et son fourneau de terre (Pourrat, Gaspard, 1930, p. 265).
 b) *Trois fois, Gervaise sortit et rentra chargée comme un mulet* (Zola, Assommoir, 1877, p. 562).

L'on rencontre de temps à autre un homme au casque plat chargé comme un mulet (Maurois, Silences Bramble, 1918, p. 238).

- c) *Il est entêté comme une mule. Quand je lui parle, il fait semblant de ne pas entendre* (Balzac, Goriot, 1835, p. 271) .

Application des tests

Le test I (test de l'implication), appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau2) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	Cet enfant est <i>rouge comme une écrevisse</i> → cet enfant est rouge
b	+	Cet homme est <i>chargé comme un mulet</i> → cet homme est chargé
c	+	Cet enfant est <i>entêté comme une mule</i> → cet enfant est entêté

Tableau 2. Application du test de l'implication

Le test II appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 3) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	enfant <i>rouge comme une écrevisse</i> → exprime un fait réel : l'écrevisse est rouge
b	+	homme <i>chargé comme un mulet</i> → exprime un fait réel :le mulet est un animal qui porte des charges
c	+	enfant <i>entêté comme une mule</i> → exprime un fait réel :la mule est un animal entêté

Tableau 3. Application du test II

Le test III est toujours (+) (condition obligatoire pour qu'il y ait figement).

Les expressions en question répondent au critère de mémorisation.

Figement transparent

Nous allons analyser quelques exemples :

- a) *Ici, un peuple heureux, gai de la gaîté du ciel, avec des bonheurs à bon marché. Sobre comme le chameau, dînant presque de son soleil, ...E. et J. De Goncourt, Journal, 1867, p. 331.*
 b) *une femme bavarde comme une pie*
 c) *[Il avait] l' air orgueilleux comme un paon, bête comme un dindon* (Flaubert, L'Éducation sentimentale, t. 1, 1869, p. 94).

Application des tests

Le test I (test de l'implication) appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 4) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	Cet homme est <i>sobre comme un chameau</i> → cet homme est sobre
b	+	Cette femme est <i>bavarde comme une pie</i> → cette femme est bavarde
c	+	Cet homme est <i>bête comme un dindon</i> → cet homme est bête

Tableau 4. Application du test de l'implication

Le test II appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 5) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	-	on ne peut pas attribuer à un chameau la qualité d'être / ne pas être sobre
b	-	on ne peut pas attribuer à une pie la qualité d'être / ne pas être bavarde
c	-	on ne peut pas attribuer à un dindon la qualité d'être / ne pas être bête

Tableau 5. Application du test II

Le test III est toujours (+) parce que les expressions en question répondent au critère de mémorisation.

Figement opaque

Pour illustrer le figement opaque nous allons analyser quelques exemples :

a) *un homme rond comme une bourrique*

b) *un homme gras comme une loche*

c) *un enfant vif comme une tortue*

Application des tests

Le test I (test de l'implication) appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 6) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	-	Cet homme est <i>rond comme une bourrique</i> → *cet homme est rond
b	-	Cet homme est <i>gras comme une loche</i> → *cet homme est gras
c	-	Cet enfant est <i>vif comme une tortue</i> → *cet enfant est vif

Tableau 6. Application du test de l'implication

Le test II appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 7):

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	-	un homme <i>rond comme une bourrique</i> = comparaison à parangon
b	-	un homme <i>gras comme une loche</i> = antiphrase
c	-	un enfant <i>vif comme une tortue</i> = antiphrase

Tableau 7. Application du test II

Le test III est toujours (+) parce que les expressions en question répondent au critère de mémorisation.

5.3. La portée du figement

La portée du figement est définie comme l'étendue, calculée en nombre de mots, de la séquence soudée⁴.

Nous considérons la portée du figement comme un paramètre extensionnel qui met en évidence la complexité structurelle du syntagme concerné.

Dans le cas des expressions du type *Adj + comme + GN* concernant les animaux le nombre de termes que contient le syntagme figé est au minimum quatre. Ainsi on peut avoir :

- syntagmes figés à quatre termes:

doux comme un agneau

paresseux comme une couleuvre

franc comme l'âne

- syntagmes figés à cinq termes:

coiffé comme un chien fou

connu comme le loup blanc

- syntagmes figés à sept termes:

heureux comme un poisson dans l'eau

libre comme un oiseau dans l'air

propre comme un poisson dans l'eau

- syntagmes figés à plus de sept termes:

innocent comme l'agneau qui vient de naître

fier comme un coq sur son tas de fumier.

6. Conclusions

La structure *Adj + comme + GN* concernant les animaux peut se réaliser en combinatoire libre et figée.

Les syntagmes figés de ce type se comportent comme toutes les constructions figées. On peut évaluer leurs paramètres de figement, c'est – à – dire le degré de figement (figement faible, transparent et opaque) et la portée du figement.

Ces constructions figées respectent les propriétés des syntagmes figés, propriétés utilisées comme tests de figement.

Notations

Adj = adjectif

GN = groupe nominal

N = nom

Bibliographie

1) Bordea, Daniela : *L'adjectif, du figement à l'affranchissement. Modèle mathématique tridimensionnel*, E.U.B, 2014.

⁴ Gaston Gross, *Les expressions figées en français, noms composés et autres locutions*, Ophrys, Paris, 1996, p.38.

- 2) Cuniță Alexandra, „Voyage vers la périphérie de la classe des adjectifs”, in *Studii de lingvistică și filologie romanică. Hommages offerts à Sanda Reinheimer Rîpeanu*, EUB, 2007, pp.150-153.
- 3) Danlos, Laurence, „La morphosyntaxe des expressions figées”, in *Langages* nr.63, Larousse, Paris, 1981, pp.53-74.
- 4) Goes, Jan, *L'adjectif. Entre nom et verbe*, Duculot Paris, 1999.
- 5) Goes, Jan : „Les adjectifs primaires entre quantité et qualité”, in *Studii de lingvistică*, 1, 2011, pp.121-137.
- 6) Goes, Jan : „Types d'adjectifs et fonctions adjectivales : quelques réflexions”, in *Studii de lingvistică*, 5, 2015, 293-322.
- 7) Grevisse, Maurice, *Le bon usage*, 12e éd., (revue par André Goosse), Duculot, Paris, 1988
- 8) Gross, Gaston, „Degré de figement des noms composés”, in *Langages* nr. 90, Larousse, Paris, 1988, pp.57-72.
- 9) Gross, Gaston, *Les expressions figées en français, noms composés et autres locutions*, Ophrys, Paris, 1996.
- 10) Klett, Estella, „Lexique et dialogue des cultures. Expressions imagées contenant « comme » Analyse contrastive français-espagnol”, in *Mots et lexiculture. Hommage à Robert Galisson*, ouvrage rédigé sous la direction de Maria Teresa Lino et Jean Prevost, avec la collaboration de Laetitia Bonicel, Honoré Champion, Paris, 2003, pp.225-272.
- 11) Noailly, Michèle, *L'adjectif en français*, Ophrys, Paris, 1999.
- 12) Martin, Robert, *Pour une logique du sens*, Presses Universitaires de France, Paris, 1983.
- 13) Martin, Robert, *Comprendre la linguistique*, Presses Universitaires de France, Paris, 2002.
- 14) Schapira, Charlotte, *Les stéréotypes en français-proverbes et autres formules*, Ophrys, Paris, 1999.
- 15) Schapira, Charlotte, „Du prototype au stéréotype et inversement : le cliché *comme+SN*”, in *Cahiers de lexicologie* nr.76, 2000, pp.27-40.
- 16) Svenson, Maria-Helena, *Critères de figement*. Umea, Umea Universitet, 2004.
- 17) Trésor de la Langue Française informatisé.
- 18) Tuțescu, Mariana, *Précis de sémantique française*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.

Annexe

Expressions à parangon concernant les animaux

1. adroit comme un singe
2. agile comme un écureuil
3. bavard comme une pie
4. bête comme un dindon
5. bête comme une oie
6. chargé comme un âne
7. chargé comme un baudet
8. chargé comme un mulet
9. chaud comme une caille
10. coiffé comme un chien fou
11. connu comme le loup blanc
12. doux comme un agneau
13. doux comme un mouton

14. fermé comme une huître
15. fier comme un coq
16. fier comme un coq sur son tas de fumier
17. fier comme un paon
18. fort comme un bœuf
19. frais comme un gardon
20. franc comme l'âne
21. frisé comme un mouton
22. gras comme un cochon
23. gras comme un porc
24. gras comme une loche
25. gros comme une caille
26. heureux comme un poisson dans l'eau
27. innocent comme l'agneau qui vient de naître
28. jaloux comme un tigre
29. laid comme un pou
30. léger comme un oiseau
31. léger comme une plume
32. libre comme un oiseau dans l'air
33. maigre comme un hareng-saur
34. malade comme un chien
35. malade comme une bête
36. malin comme un singe
37. mauvais comme teigne
38. méchant comme teigne
39. méchant comme un âne rouge
40. mou comme une limace
41. mouillé comme un canard
42. muet comme une carpe
43. paresseux comme un homard
44. paresseux comme un loir
45. paresseux comme une couleuvre
46. peureux comme un lièvre
47. plat comme une limande
48. plein comme une bourrique
49. plein comme une huître
50. plein comme une vache
51. propre comme un poisson dans l'eau
52. rond comme une bourrique
53. rond comme une caille
54. rouge comme un coq
55. rouge comme un homard
56. rouge comme une écrevisse
57. sale comme un cochon
58. sale comme un porc
59. sale comme un pou
60. sec comme un hareng
61. serrés comme des sardines
62. seul comme un rat
63. sobre comme un chameau

64. soûl comme un cochon
 65. soûl comme une bourrique
 66. soûl comme une grive
 67. soûl comme une vache
 68. têtu comme un âne
 69. têtu comme un baudet
 70. têtu comme un cochon
 71. têtu comme un mulet
 72. têtu comme une bourrique
 73. têtu comme une mule
 74. vif comme un écureuil
 75. vif comme une ablette
 76. vif comme une tortue
- voleur comme une pie

THE DISCOURSIIVE PROJECTION OF THE EUROPEAN COMMUNITY IMAGINARY

Corina Popa

PhD Student, University of Bucharest

Abstract: This paper explores the discursive view of two essential component parts of the establishment of European collective identity: the citizen – homo europaeus and the community – European Union. The first part of the paper, a theoretical one, portrays and terminologically differentiates between the concepts of ‘citizen’ and ‘community’ as they are depicted in the current discursive and political studies. The part that connects the individual identity to the collective one is the citizenship. Citizenship is the acknowledgement and the approval of social and legal rights and obligations derived from the affiliation to a social and political community, based on a ‘demos’ that occupies a determined territory which gives the feeling of membership. The second part of the paper analyses the linguistic means of expressing the sense of community and the defining values for the ‘european civic model’. Textualized particularly in terms associated with the idea of ‘communio’ (a meeting of values and universal principles, a common view about democracy and solidarity), the European discursive territory has also the resources of a tie-up of interests – ‘commercium’, a dimension examined through the assessment of the forms of updating the efficiency of the topos.

Keywords: Discourse Analysis, citizenship, European Union, communio, commercium

Aspecte preliminare

Lucrarea de față are ca scop identificarea macro-ariilor tematice, a principalelor izotopii semantice și a locurilor comune implicate în construcția comunitară. Metoda de cercetare utilizată este Analiza Critică a Discursului, paradigmă în viziunea căreia discursul, dincolo de a fi un instrument de descriere a socialului, participă la construirea acestuia, și, prin urmare, analiza discursului nu trebuie să aibă doar un caracter descriptiv. Discursul este instrumentul principal de construcție a „comunităților imaginate”, pentru că, prin intermediul său, ideea de națiune pătrunde în conștiința celor care se identifică cu ea (Martin 1995: 8). Discursul este un tip de practică socială și presupune o relație dialectică între evenimentele discursive și situațiile, instituțiile și structurile sociale în care acestea se înscriu (Wodak 1999: 157). Corpusul analizat cuprinde discursuri ale liderilor diplomați români rostite în contexte bilaterale și multilaterale, în perioada 2009-2014.

Principalele concepte a căror proiecție discursivă a fost analizată au fost cele de *comunitate, spațiu european, valori comune*.

Europa poate fi definită prin intermediul patrimoniului cultural european comun, esențial pentru identitatea sa politică și culturală. Valorificarea fondului cultural comun și stabilirea de noi proiecte culturale devin o premisă a construcției unității politice europene.

Sunt lucruri importante realizate în domeniul cultural, în domeniul turistic, într-un sens și în celălalt, ceea ce mă face să afirm că succesul parteneriatului strategic româno-ungar este de netăgăduit și trebuie să fim mândri, cu toții, de rezultatele obținute până acum. (D3)

Construirea unui *homoeuropaes* este strâns legată un sentiment al apartenenței, de dezvoltarea dimensiunii afective față de Uniune. Identitatea europeană ca identitate socială colectivă, are, astfel, ca elemente fundamentale: identificarea cetățenilor cu organizația supranațională Uniunea Europeană și percepția mutuală a acestei apartenențe:

Însă trebuie să pregătim, pentru copiii noștri, Europa speranței. Strategia „UE 2020” intenționează să transforme Europa în principalul centru al inovării și educației, și, astfel, într-o forță de avangardă într-o lume a gigantilor aflați în competiție. Însă acest lucru nu se poate întâmpla dacă nu ne recuperăm sufletul, dacă Europa nu este animată de un entuziasm renăscut, dacă identitatea noastră continuă să dormiteze într-o lume globalizată, din ce în ce mai plină de provocări. (D1)

Identitatea colectivă are o natură fluidă, pentru că se cristalizează pe fundalul a ceea ce Zygmunt Bauman numește „modernitate lichidă”- care oferă individului posibilitatea de a alege cărei societăți dorește să aparțină. Elementul care realizează conexiunea dintre identitatea individuală și cea colectivă este *cetățenia*.

Noțiunea de cetățenie are două accepții: una *juridică*, bazată pe ansamblul normelor care reglementează raportul dintre cetățean și stat, și una *politică*, referitoare la apartenența unui individ la o colectivitate umană organizată în stat.

În studiile recente, cetățenia, ca formă de manifestare a identității poate fi analizată în două maniere: *orizontală* și *verticală*. Orientarea orizontală se referă la relațiile stabilite în interiorul unei comunități, ai cărei membri sunt uniți de un sentiment al apartenenței comune. Conceptul de analiză verticală a identității transcende granițele comunitare și se referă la imaginea pe care un grup o construiește și o perpetuează în raport cu alte grupuri. Construirea

acestei imagini, cu alte cuvinte, a identității relaționale poate fi analizată prin raportarea la cele trei modele consacrate ale cetățeniei: Aristotelic - (de tip *republican*), al drepturilor naturale, teoretizat de John Locke (de tip *liberal*) și etatist, al supunerii față de autorități, promovat de Jean Bodin și bazat pe o cetățenie de tip *caesarian*.

1. Construirea discursivă a unei comunități europene

Frecvența trimiterilor la spațiul internațional și tendința de a invoca tot mai rar teritoriul național atrag după sine prezența unui număr mare de lexeme asociate *meta-colectivului* european și mondial: *europeni, Uniune*. Unitățile frazeologice cel mai des utilizate sunt *Uniunea Europeană, spațiul internațional, comunitatea internațională*, iar tematizarea acestora presupune, în linii generale, două asocieri - *stat-comunitate și integrare-schimbare*. Locul comun care legitimează aceste asocieri este acela al *globalizării*, privită ca inevitabilă adaptare, ca schimbare derivată din logica evolutivă a istoriei.

Deși regăsim un număr mare de ocurențe ale toponimului *România*, ce desemnează în mod metonimic poporul român și comunitatea românească, spațiul pe care acesta îl înglobează se subsumează altor spații, precum Europa, NATO, Schengen etc. Dizolvarea granițelor devine o premisă a schimbării, a dezvoltării și a integrării, iar relația cu noile contururi teritoriale este asimilată prin termeni substantivali marcați euforic, precum: *integrare, dezvoltare, progres, prosperitate*.

Ideea de integrare este textualizată prin două serii de acte de vorbire:

- *Asertive*, prin care problema integrării este expusă ca un fapt, ca un rezultat al negocierilor de aderare:

În 2011 a fost relansat dialogul politic. S-a completat cadrul bilateral de cooperare. S-a înregistrat un volum apreciabil în evoluția schimburilor comerciale bilaterale, valoarea acestora fiind cea mai mare din ultimii 20 de ani. (D5)

Europa este genul nostru proxim, suntem provocați și salvați de ceea ce se întâmplă în Uniunea Europeană, începem să intrăm într-o logică prin care cu un transfer relativ de suveranitate acționăm la unison prin instituțiile pe care Tratatul de la Lisabona, ratificat și de Parlamentul României, le-a pus în funcțiune. (D12)

- *Comisive*, care mizează pe angajamentul unei permanente schimbări, până la sincronizarea cu valorile și cu normele comunitare și la însușirea aquisului comunitar:

În această privință, **sprijinim opțiunea europeană și aspirațiile europene** ale țărilor Parteneriatului Estic, care doresc să-și îmbunătățească relațiile cu Uniunea Europeană și **ne angajăm să continuăm cooperarea** în vederea creării unui spațiu comun al democrației, stabilității și securității. (D13)

Există o dorință reală a părților de recalibrare a relației, de a-i da mai multă substanță și amploare pozitivă, la nivel bilateral și multilateral, precum și **disponibilitate pentru un nou capitol al relației bilaterale**, cu efecte – pe care noi, la București, le sperăm decisive – asupra disipării oricăror reziduuri de neîncredere. Credem în virtuțile dialogului intens, orientat spre viitor, singurul în măsură să aducă soluții problemelor pe care încă trebuie să le rezolvăm, precum și beneficii concrete și certe cetățenilor noștri. (D5)

Izotopia integrării vizează sferile:

- **Juridică:**

Tratatul de la Lisabona a oferit un nou cadru instituțional, util în momente critice. Președinția ungară va avea avantajul de a lucra în acest cadru instituțional care a fost deja testat în cursul anului trecut. (D10)

- **Socială:**

Să nu uităm că **sute de mii de cetățeni români muncesc în Spania**, creând astfel o verigă puternică între economiile noastre. (D6)

Pe lângă guverne, **organizațiile neguvernamentale, societatea civilă, parlamentele și comunitățile locale** acționează deja pentru a găsi cele mai bune soluții. (D9)

- **Economică:**

Schimburile comerciale între România și Ungaria au crescut de peste trei ori și jumătate în perioada 2004-2008. După o scădere din anul 2009, în contextul crizei economice globale, în anul 2010 a fost înregistrat un reviriment al acestora, Ungaria situându-se pe locul 4 în totalul schimbului comerciale. (D4)

O temă în care am putea găsi soluții în cadrul ONU este cea a îmbunătățirii funcționării sistemului și instituțiilor bancare și financiare. Instituțiile bancare și financiare naționale și internaționale ar trebui să devină tot mai mult un partener al guvernelor. (D9)

- Geostrategică:

Ucraina este, din punct de vedere geografic, cel mai mare vecin al României și are o importanță deosebită în euația stabilității și securității regionale și europene. (D2)

Regiunea Mării Negre, ca parte a Europei și pod spre Caucaz, spre Asia Centrală și spre Afganistan, este o altă zonă importantă pentru stabilitatea euro-atlantică. (D7)

- Politică:

Statul de drept reprezintă baza pentru dezvoltarea socială și economică susținută și pentru o protecție adecvată a tuturor drepturilor omului și libertăților fundamentale. (D8)

Sub aspect politic, relațiile sunt excelente, dialogul la nivel înalt, prezidențial, parlamentar și guvernamental, dar și la nivel tehnic, desfășurându-se după un calendar dens. (D2)

- Militară:

Asigurarea securității, atât la nivel regional, cât și internațional, reprezintă o prioritate de politică externă a fiecăruia dintre statele noastre. (D4)

României va fi chemat să ratifice Acordul privind amplasarea sistemului de apărare împotriva rachetelor balistice al Statelor Unite în România, care a fost semnat recent la Washington și care reprezintă un pas important către sporirea securității atât a României cât și a Statelor Unite. (D7)

Ansamblul raporturilor româno-ucrainene cuprinde domenii vaste și variate de interacțiune, dialogul politic bilateral fiind completat cu dosare precum: integrarea europeană a Ucrainei, protecția minorităților naționale la standarde europene, intensificarea cooperării regionale și transfrontaliere, soluționarea durabilă a conflictelor înghețate. (D2)

2. Construirea discursivă a unor valori comune

Alături de trecut și de amintirile pe care acesta le presupune, datorită importanței lor în orice societate, valorile și aspirațiile ocupă un rol esențial în fundamentarea identității unei

comunități. Setul de valori, de deziderate împărtășite dau naștere dimensiunii simbolice a unei națiuni, ce se înscrie în contururile *idealului social*.

Discursul diplomatic invocă o serie amplă de *valori colective*, făcând abstracție de cele *individuale*, în sensul pe care Tarde (1980) îl dădea acestor concepte: *valorile sociale* sau *obiective* sunt produsul interacțiunii sociale a celor individuale, a subiectivităților. În timp ce *valorile individuale* reflectă percepții subiective, ce depind de variabilele dimensiunii cognitive și de cele ale intensității deziderative, *valorile colective* iau naștere în urma punerii în comun a valorilor individuale.

Din seria largă de sfere axiologice în care pot fi clasificate valorile colective, analiza corpusului relevă preferința pentru:

- Sfera morală și religioasă: *responsabilitate, onestitate, sinceritate, credință*:

Doamnelor și domnilor senatori, vă mulțumesc pentru atenție și mă bucur că parcurgem împreună acest moment important din viața politică a României sub **oblăduirea sfântului ierarh Nicolae**. (D10)

Aș dori, de aceea, să îmi exprim încrederea că, și în perioada următoare, parteneriatul româno-ungar va cunoaște un ritm și mai susținut de dezvoltare, pe baza **respectului, toleranței, încrederii și înțelegerii reciproce** pe care guvernele noastre le promovează constant. (D4)

- Sfera politico-instituțională: *egalitate, dreptate, altruism, democrație*:

Considerăm că este important să menținem angajamentul Ucrainei pe **calea cooperării și reformelor**, în concordanță cu propriul său interes și cu **valorile și principiile democratice** ale NATO. (D7)

La nivel național, **statul de drept** translatează conceptual **nevoia unui cadru legal și constituțional stabil și predictibil**, respectat de toți actorii din societate și **garantat de o justiție independentă**. (D8)

Alegerile libere și corecte, un executiv responsabil, o justiție eficientă și independentă, care să garanteze **statul de drept**, sunt indispensabile pentru a asigura **respectarea drepturilor fundamentale într-o societate democratică**. (D9)

- Sfera tehnică și economică: *eficiență, randament*:

Cele peste 11.500 de companii românești cu capital ungar și cele peste 6.000 de companii cu capital românesc din Ungaria dau o **dinamică deosebită legăturilor economice dintre statele noastre**. (D3)

Este în interesul nostru comun să sprijinim **păstrarea rolului politicilor de coeziune și agricole** în viitorul buget al UE după 2013. Acestea sunt cele mai potrivite instrumente de **reducere a disparităților și de promovare a competitivității** în cadrul UE. (D5)

Un alt criteriu de clasificare a valorilor ar putea avea în vedere distincția pe care Perelman și Tyteca o realizează între valorile abstracte și cele concrete: spre deosebire de cea abstractă, valoarea concretă „trebuie privită sub aspectul său de realitate unică” (Perelman, Olbrechts-Tyteca, 2012: 102). La granița dintre cele două categorii se află o serie de comportamente și de virtuți ce pot fi concepute doar în raport cu valorile concrete: *solidaritatea, angajamentul, disciplina* etc.

În discursul diplomatic, personalitățile, reperele culturale mondiale devin forme simbolice de desemnare a valorilor concrete, care, la rândul lor, sunt purtătoare ale unor valori abstracte precum *curajul, bunătatea, credința, profesionalismul* etc.:

Aș dori să evoc **cuvintele unuia dintre cei mai mari diplomați și juriști români ai perioadei interbelice, Vespasian V. Pella**, care a adus o contribuție majoră la promovarea ideii unei curți penale internaționale și la fundamentarea dreptului penal internațional. (D8)

Debutul relațiilor diplomatice dintre România și Finlanda este marcat de **inițiativacetățeanului finlandez Edvard Evensen**, negustor din Helsingfors (vechea denumire a capitalei Helsinki), care, la 14 iulie 1890, îi adresa ministrului plenipotențiar al României la Sankt Petersburg, Emil Ghika, o scrisoare în care îi propunea crearea unei reprezentanțe consulare a României în respectivul oraș, asumându-și responsabilitatea conducerii ei. (D2)

Euro-entuziasmul lui Ortega este mai mare decât am putea îndrăzni să sperăm în aceste zile. (D6)

România nu apare ca un spațiu izolat, ci ca unul de realizare a unor valori, precum *integrarea, dezvoltarea economică, participarea la realizarea principalelor obiective internaționale* (pacea și cooperarea), până la identificarea completă cu dezideratele oricărui stat democratic. În această ipostază, „proiectul colectiv românesc” de dezvoltare și de promovare a valorilor universale trasează o distanță imaginară între un prezent marcat de

dorința schimbării și un viitor ideal, printr-o serie de *acte de vorbire comisive*, menite să accentueze dorința de angajare și de acțiune: „vom continua să cooperăm”, „vom lucra împreună cu colegii noștri ungari și îi vom sprijini activ pentru atingerea acestor obiective comune”, „ne dorim standarde europene pentru comunitatea românească din Ucraina”.

3. Construirea discursivă a unui prezent și viitor comune

Proiecția în viitor a „meta-colectivului european” se realizează prin:

- O izotopie a schimbării, articulată în jurul unui număr mare de lexeme ce alcătuiesc o paradigmă a transformării:

Să conlucrăm în această privință pentru a identifica noi mijloace de cooperare și pentru a propune proiecte de interes comun care să fie incluse în viitorul Plan de Acțiune al Strategiei UE pentru regiunea Dunării. (D14)

Trebuie să ne concentrăm asupra comunităților și să **creștem capacitatea** autorităților locale de utilizare a fondurilor europene.

Trebuie să identificăm un set de bune practici din toate statele membre, inclusiv din cele membre ale Decadei de incluziune a romilor, pentru a generaliza inițiativele și proiectele care au dat rezultate bune. (D21)

- O izotopie a dezideratelor, ce vizează stabilitatea și dezvoltarea comunitară:

Putem vorbi astăzi despre **priorități** punctuale ale politicii externe a României: intrarea cât mai repede posibil în sistemul Schengen, în regimul Visa Waiver, atragerea la scară corespunzătoare a **investițiilor** directe, **deschiderea cooperării** de cercetare și dezvoltare și mărirea și **diversificarea** neîntârziată a exporturilor românești. (D16)

Ne dorim ca statele partenere din regiune să fie **implicate** în procese de consultare la nivel comunitar, în special în domenii precum **interconectarea infrastructurilor** de transport și energetice, **protecția mediului** și energii regenerabile sau contactele people-to-people care pot facilita schimbul de valori în ariile educației, cercetării sau culturii. (D19)

Dorim soluționarea chestiunii canalului Bâstroe în conformitate cu standardele dreptului internațional al mediului. Dorim să finalizăm Acordul de mic trafic la frontieră. **Dorim amplificarea cooperării economice** și a schimburilor comerciale. De asemenea, **dorim**

susținerea proiectelor de cooperare în cadrul inițiativelor regionale (Parteneriatul Estic, SUERD, Sinergia Mării Negre, OCEMN). (D5)

Concluzii

Această secțiune propune o analiză a temelor, a locurilor comune și a izotopiilor semantice implicate în construcția comunitară.

Lexemele, sintagmele și enunțurile care desemnează diversele forme ale consensului gravitează în jurul a **cinci macro-arii tematice**, pe care le-am delimitat după cum urmează:

- a. **Ideea unui *homoeuropaeus***, reflectată în atașamentul emoțional față de Europa și strâns legată de existența unei mentalități europene, evidentă în atitudini și în obiceiuri;
- b. **Povestirea unor momente de istorie comună, invocarea parcursului istoric comun**, a personajelor marcante din istoria europeană.
- c. **Construirea discursivă a unor valori comune, valorificând sferele axiologice** împărtășite și recunoscute de toți membrii comunității europene.
- d. **Construirea discursivă a unui prezent și viitor comune**
- e. **Construirea discursivă a unei comunități europene**

Astfel, toate discursurile analizate devin un demers de (re)confirmare discursivă a unui spațiu comun, care exagerează dimensiunile zonei consensuale, prin reliefarea succesivă a tuturor formelor recunoscibile ale acesteia: *valorile, proiectele, atributele, trecutul, dezideratele comune*.

Bibliografie

Anderson, B., 2006, *Imagined Communities*, London, Verso.

Benveniste, Émile, 2000, *Probleme de lingvistică generală*, București, Teora.

Bourdieu, Pierre, 2000, *Simțul practic*, Iași, Institutul European.

Brown, P, Levinson, S.C., 1978, "Universals in language usage: Politeness phenomena", în E. Goody (ed.), *Questions and politeness: Strategies in social interaction*, Cambridge, Cambridge University Press: 56-290.

Du Bois, J.W., 2007, "The stance triangle", în Englebretson (ed.), 2007: 139–182.

Chambers, J., 1995, *Sociolinguistic theory: Linguistic variation and its social significance*, Cambridge, Blackwell, 1995.

Cvasnii-Cătănescu, Maria, 2006, *Retorica publicistică: de la paratext la text*, București, Editura Universității din București.

Englebretson, R. (ed.), 2007, *Stancetaking in discourse: subjectivity, evaluation, interaction*, Amsterdam, Philadelphia.

Fairclough, N., Wodak, R., 1997, „Critical Discourse Analysis”, în Dijk, T.V.(ed.), *Discourse as Social Interaction*, London, Sage Publications, p. 258-284.

Habermas, Jürgen, 1971, *Toward a rational society: student protest, science and politics*, Boston, Beacon Press, vol. 404.

Hall, Stuart, 1971, *Old and New Identities*, University of Minnesota Press.

Haverkate, H., 1994, *La cortesía verbal. Estudio pragmalingüístico*, Madrid, Gredos.

Ionescu-Ruxăndoiu, 2003, Liliana, *Limba și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, București, Ed. All Universitar.

Kerbrat-Orecchioni, Catherine, 2002, *L'énonciation de la subjectivité dans le langage*, Paris, Armand Colin.

Laclau, Ernesto, Mouffe, Chantal, 2001, *Hegemony and socialist strategy: Towards a radical democratic politics*, NY, Verso.

Mainguneau, Dominique, 2007, *Analiza textelor de comunicare*, Iași, Institutul European.

Martin, D., 1995, „The choices of identity”, în *Social identities*, vol. 1 (1), p. 5-20.

Morin, Edgar, 2002, *Gândind Europa*, București, Editura Trei.

Parekh, Bhikhu, 1994, „Discourses on National Identity”, *Political Studies*, XLII.

Perelman, Chaïm, Olbrechts-Tyteca, Lucie, 2012, *Tratat de argumentare. Noua retorică*, Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași.

Roventă-Frumușani, Daniela, 2000, *Argumentarea-modele și strategii*, București, Bic All.

Ștefănescu, Ariadna, 2010, „Emoție și impolitețe în discursul și interdiscursul condamnării trecutului totalitar din România”, în Liliana Ionescu Ruxăndoiu (coord.), *Dialog, discurs, enunț. In memoriam Sorin Stati*, București, Editura Universității din București, p. 73-99.

Ricoeur, Paul, 2003, *Si mismo como otro*, Mexic, Siglo Veintiuno Autores.

Van Dijk, T.A., 2006, *Ideología. Una aproximación multidisciplinaria*, Sevilla, Gerdisa Editorial.

Vasilescu, Andra, 2011: *Construcția identității parlamentare: cadru teoretic*, în vol. Rodica Zafiu, Camelia Ușurelu, Helga Bogdan-Oprea (ed.), *Limba română. Ipostaze ale variației lingvistice. II. Pragmatică și stilistică*, București, Editura Universității din București, p. 305-315.

Wodak, R., De Cillia, R., Reisigl, M., 1999., „The discursive construction of national identities”, în *Discourse & Society*, 10(2), p. 149-173.

Wodak, Ruth, de Cillia, Rudolf, Martin Reisigl, Liebhart, Karin, 2009, *The discursive construction of national identity*, Edinburgh, Edinburgh University Press.

Zafiu, Rodica – „Strategii ale impreciziei: expresii ale vagului și ale aproximării în limba română și utilizarea lor discursivă” (a) în *Actele Colocviului Catedrei de limbă română*, 22-23 noiembrie 2002, București, Ed. Universității, p.363-376.

Zafiu, Rodica, 2007, *Limba și politică*, București, Editura Universității din București.

Zafiu, Rodica, „Modalizarea”, în Guțu Romalo, V. (coord.), 2008, *Gramatica limbii române*, I-II, ediție nouă [GALR] – București, Editura Academiei Române.

Zafiu, Rodica, 2010, „Ethos, pathos și logos în textul prediciei”, în Al. Gafton, Sorin Guiăși Ioan Milică (ed.), *Text și discurs religios*, II, Iași, Editura Universității “Al. I. Cuza”, p. 27-38.

THE LANGUAGE OF THE CHARACTERS IN SADOVEANU'S HISTORIC WRITINGS

Codruța Cozma

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University Center

Abstract: We have chosen from the study area of linguistics, as a research theme for this paper, the analysis of the heroes' language in the historical novels of the period of maturity of the writer Mihail Sadoveanu. The semantic, grammatical and pragmatic aspects of the characters' addressing modes will be investigated and the discursive techniques used by them in the linguistic interaction will be emphasized.

We will also look at the influence of the environment, culture, or degree of proximity vs. distant affection on the mode of expression.

Keywords: linguistics, discursive techniques, linguistic interaction.

Introducere

Titu Maiorescu (1977: 160), analizând modalitatea de expresie a personajelor din opera lui Mihail Sadoveanu, evidențiază faptul că „oamenii vorbesc limbajul lor firesc, fiecare după caracterul său deosebit; și dacă produc pe alături impresia unei mari adâncimi sufletești, nu este prin exagerarea declamatorie a frazei, ci, din contră, prin simplitatea cuvintelor care sunt uneori familiare”. Acest „limbaj firesc” este departe de a fi prozaic, iar valențele sale expresive ilustrează cu prisosință talentul desăvârșit al scriitorului.

Felul de a vorbi al eroilor este esențial în orice operă literară, dar devine cu mult mai important în romanele istorice, căci el contribuie la crearea atmosferei epocii și la ancorarea acțiunii în timp și spațiu precum și la dezvăluirea caracterului personajelor, deoarece pentru Mihail Sadoveanu „conștiința umană este, în esență, una lingvistică” (Spiridon 1982: 136).

Articolul de față urmărește să analizeze limbajul eroilor din romanele istorice scrise de Mihail Sadoveanu și să-i evidențieze particularitățile. Vor fi studiate aspectele semantice, gramaticale și pragmatice ale modalităților de adresare ale personajelor și vor fi subliniate tehnicile discursive utilizate de acestea în interacțiunea lingvistică, urmărindu-se, deopotrivă, evidențierea influenței mediului, culturii sau a gradului de familiaritate asupra modului de exprimare.

0. Corpus

Pentru analiza pe care ne-am propus-o, vor fi utilizate texte aparținând romanelor istorice din perioada de maturitate artistică a scriitorului, opțiunea pentru acestea fiind justificată de valoarea scrierilor, recunoscută de critica literară, și de perioadele istorice diferite pe care le ilustrează, începând de la sec. al VIII-lea (în timpul Imperiului Bizantin), sec. al XV-lea (perioada domniei lui Ștefan cel Mare), sec. al XVI-lea (în timpul luptelor pentru domnie de după moartea lui Ion-Vodă), sec. al XVII-lea (în timpul domniei lui Gheorghe Duca).

Se vor analiza romanele următoare, în edițiile menționate: *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă* – 1968, *Nicoară Potcoavă* – 1977, *Creanga de aur* – 1986, *Frații Jderi* – 1993. Pentru o simplificare a notării, în cuprinsul articolului vor fi folosite abrevierile: ZC, NP, CA și FJ.

1. Limbajul personajelor

Analiza limbajului unei opere literare presupune concentrarea deopotrivă asupra vorbelor personajelor, cât și asupra exprimării naratorului. Cele două planuri distincte, dar complementare, alcătuiesc un întreg din care rezidă valoarea scrierii și amprenta ei unică în literatură.

Limbajul sadovenian din operele propuse analizei se remarcă prin unitatea dintre cele două planuri și similitudinea modalităților de expresie. Tematica romanelor impunea utilizarea de către eroi a unui anumit tip de limbaj pe care autorul l-a intuit în mod exemplar, căci „esențialul, valoarea umană și socială se conservă numai prin ritualul cuvântului” (Spiridon 1982: 137). Reușind să surprindă epoci revoluate, discursul narativ este impregnat de termeni arhaici, întreaga exprimare având un aer vetust. Grija pentru alegerea modalității optime de expresie a fiecărui personaj reprezintă raportarea corectă a individului la lume, căci „toate au nume, glas și semn” (*Baltagul*: 78). Cuvintele nu pot fi spuse la întâmplare, fiindcă eroii se supun unor norme și convenții sociale impuse de-a lungul timpului.

Acest grad de semiotizare a lumii este sugerat în *Frații Jderi*, roman în care toți „tălmăcesc” semnele vremurilor, notă discordantă făcând călugărul Stratonic, acela care avea „o înțelegere sucită a lucrurilor” (deși în aparență greșită, în fapt, o înțelegere profundă a realității).

Discursul obiectiv al naratorului cuprinde aceleași categorii de termeni, relatarea făcându-se în maniera vechilor povestiri populare. Concordanța dintre limbajul stratului narativ și al celui dialogat este punctată și de Tohăneanu (1979: 149) care afirmă că „în cel dintâi scriitorul se „obiectivază”, în cel de-al doilea, însă, el cedează locul personajelor, identificându-se până la un punct, cu fiecare dintre ele”.

2.1. Unitatea de limbaj a rostirii personajelor

Romanele studiate, prin personajele pe care le cuprind, ilustrează aceleași structuri ale societății, aceleași clase sociale în care pot fi încadrați eroii: țărani, soldați (proveniți tot din rândul țărănimii), boieri, preoți, conducători de state (prinți, voievozi, sultani, împărați).

Cercetând limbajul operelor sub aspectul stratificării sociale a vorbitorilor, am constatat că țăranii sadovenieni folosesc același mod de expresie ca și boierii, iar termenii utilizați sunt comuni. Aspectul menționat este justificat și prin realismul pe care autorul își propune să îl obțină în operă, el ilustrând o societate (inspirată din realitățile istorice autohtone) în care marea masă a boierilor nu beneficiase de o educație aleasă, personajele cu o cultură riguroasă ieșind ușor în evidență din rândul celorlalți boieri (a se vedea Miron Costin, Alecu Ruset, Nicoară Potcoavă, Ștefan cel Mare).

Analiza diacronică a discursului personajelor pune în lumină faptul că indivizii aparținând aceleiași categorii sociale folosesc un limbaj similar indiferent dacă trăiesc în secolul al VIII-lea sau al XVII-lea, diferențierile fiind puține și doar de natură a nuanța particularitățile personale ale unor anumiți indivizi. Philippide (1972: 169) explică fenomenul astfel: „în lipsa unei culturi scrise, țărănimea și-a păstrat timp de secole, fără să o strice, limba”.

De exemplu, preoții apelează la un limbaj comun, dar care este nuanțat de prezența formulărilor biblice sau de structuri specifice cărților de cult, precum și de termeni caracteristici domeniului religios („felul de a cuvânta al eroilor sadovenieni este vizibil denaturat prin intervenția unor inflexiuni de proveniență sau coloratură ritualică” (Tomuș 1978: 143)). Cu toate acestea, graiul majorității dintre ei nu se distinge pregnant, în esență, de cel al țăranilor sau al boierilor, deoarece învățătura lor este minimală (a se vedea preotul Dumitru (FJ) care a învățat slujba pe de rost, dar nu poate citi din *Cazanie* fiindcă nu cunoaște scrisul. Secvența este punctată ironic de narator, care transpune o intervenție a

personajului cu ocazia predicii de la o mare sărbătoare. Conform afirmațiilor părintelui, sfinții nu au mai săvârșit nicio minune de la ultima prăznuire¹.

Această modalitate de expresie a personajelor își găsește originile în rostirea cu care autorul era familiarizat din copilăria sa, căci „Sadoveanu și-a pus oamenii din povestirile istorice să vorbească aproape așa cum vorbeau oamenii din copilăria lui, țăranii și târgoveții din Țara de Sus, din Moldova sătească și provincială de pe la 1890” (Philippide 1972: 168).

Vorbirea personajelor sadoveniene nu este o vorbire lipsită de o miză practică, ci este o modalitate de acțiune, elocvența fiind subordonată intereselor colectivității; aceasta are un scop integrator, fapt considerat a fi „idealul de esență retorică la Sadoveanu” (Spiridon 1982: 33).

Scopul fundamental al unui act discursiv este influențarea alocutorului și obținerea reacției dorite din partea acestuia. O dovadă a importanței discursului în transmiterea unui mesaj este secvența de la începutul romanului *Creanga de aur*, în care profesorul Stamatin le vorbește studenților săi, expunerea fiind audiată și de localnici. Reacția auditoriului este promptă și evidentă, demonstrând că profesorul este un retor eficient, căci muntenii „ascultau cu luare-aminte foarte încordată, fără să înțeleagă nimic bineînțeles; însă erau pătrunși de glasul patetic al profesorului în așa măsură, încât cei mai mulți aveau ochii în lacrimi” (CA: 12).

2.2. Caracteristicile manifestărilor discursive ale personajelor

Limbajul personajelor este inspirat din scrierile cronicarilor pe care autorul le studiasă în profunzime, dar se bazează pe limba populară îmbogățită cu elemente arhaice și regionale. Scriitorul nu oferă o copie fidelă a graiului moldovenesc, ci îl stilizează și îl ridică la un alt nivel, oferind lectorilor un eșantion de limbă română de o mare valoare expresivă, care poartă în structura ei amprenta vechimii.

Modul de exprimare al personajelor este unitar, remarcându-se maniera similară de utilizare a tiparelor limbii, dar mai ales „atitudinea lor proprie față de cuvânt, de vorbire în genere” (Oprîșan 2004: 255).

2.2.1. Aspectul arhaizant al limbajului

Se concretizează în opere prin mai multe elemente²:

a. prezența arhaismelor și a regionalismelor lexicale ce pot fi grupate în funcție de domeniile existenței umane cărora li se circumscriu³:

- armata și ceremonialul militar: *ceambuluri* (detașamente de țătari), *cnemide* (protecții metalice pentru gambe), *hاتیșریف* (decret emis de sultan), *joimir* (mercenar polonez), *mârzac* (nobil țătar), *meterhanea* (muzică turcească), *nacealnic* (conducător), *năvrap* (pedestruș otoman), *pală* (paloș), *pañtiri* (soldați), *plean* (pradă), *săcăluș* (tun mic), *săneață* (pușcă), *sotnie* (unitate de cavalerie căzăcească), *strămurare* (băț cu vârf de fier);

- terminologia dregătoriilor: *armaș* (dregător domnesc însărcinat cu paza temnițelor), *baș-ceauș* (ofițer superior otoman cu diferite atribuții), *beglerbei* (guvernator al unei provincii din Imperiul Otoman), *cneji* (conducători ai cnezatelor, prinți ruși), *comis* (boier însărcinat cu îngrijirea cailor domnești), *diac* (copist), *hatman* (boier însărcinat cu comanda oștirii), *logofăt*

¹ „Așa că eu m-am gândit așa. Oameni buni, zic eu cătră popor, frumoase fapte de mirare au săvârșit sfinții împărați Constantin și Elena, precum ați auzit anul trecut la praznicul sfinților lor; însă din acel an până în acest an sfinții lor n-au mai săvârșit nimic; duceți-vă cu pace la casele voastre și ieșiți apoi întru întâmpinarea lui Vodă. Când s-a mai afla de vreo faptă de-a sfinților, pe care-i prăznuim azi, să n-aveți nicio grijă, căci v-o spun eu.” (FJ: 49).

²Nu s-a precizat opera din care sunt preluate exemplele și nici pagina, deoarece acestea apar în mod repetat în textele tuturor celor patru romane analizate.

³ Precizarea sensului arhaismelor și regionalismelor s-a realizat pe baza *Dicționarului de arhaisme* și a *Noului dicționar universal al limbii române*.

(mare dregător), *mazâl* (boier supus birului), *pan* (denumire dată nobililor polonezi), *pisâr* (copist), *reinmentar* (regiment), *spătar* (dregător), *vornic* (mare dregător domnesc), *medelnicer* (boier care turna apă domnului să se spele pe mâini);

- elemente de vestimentație: *cabaniță* (manta scumpă), *cucă* (căciulă mare purtată la ceremonii), *dulamă* (haină din stofă scumpă), *grimea* (basma), *surguci* (panaș din pene de struț purtat la turban);

- existența cotidiană: *brudnic* (podar), *chiler* (cămară), *chilnă* (lădiță a trăsुरii), *ciochine* (parte din spate a șeii), *cioveie* (ciubere), *codină* (lână de calitate inferioară), *cordovan* (piele fină tăbăcită), *corfă de mlajă* (coș de răchită), *criță* (oțel), *crivaturi* (paturi), *dihonie* (ceartă), *dubas* (luntre), *godin* (sobă de fier), *hleaburi* (obiecte stricate), *jitniță* (hambar), *obadă* (parte a roții), *podgheazuri* (cete de hoți), *podvezi* (bagaje), *ragilă* (zgardă cu țepi la gâtul câinilor ciobănești), *rateș* (han), *stebă* (tulpină lujer), *tăbultoc* (sac), *uncrop* (apă clocotită);

- medicina populară: *spânț* (plantă erbacee folosită în medicina populară), *stricnele* (cuțite folosite pentru a lăsa sângele animalelor bolnave);

- elemente geografice: *cohaln* (câmp), *șleauri* (drumuri de țară);

- alimente: *naramze* (portocale amare), *pomeranțuri* (portocale sau curmale);

- obiceiuri: *panahidă* (parastas la 40 de zile);

- animale: *capaucă* (cățea), *caprimulgi*, *ciufi* (păsări sălbatice).

Se remarcă faptul că dintre arhaismele lexicale autorul le preferă „pe cele care s-au păstrat în graiuri sau în limba populară” (Tohăneanu 1979: 40). Cuvintele al căror înțeles este mai puțin accesibil cititorilor își deslușesc sensul în context: „de la Gloduri ieșiseră plutind paseri de amurg cu ochi mari, ciufi și caprimulgi, căutând ceva pentru totdeauna pierdut” (NP: 267).

b. arhaisme fonetice

Autorul „nu utilizează fonetisme strict arhaice și strict regionale” (Tohăneanu 1979: 130), preferând să apeleze la fonetismele neliterare care caracterizează întregul limbaj popular, indiferent de regiune.

Categoriile de transgresiuni fonetice:

-a → ă: *năvrăp*;

-a → e: *cămeșă*;

-e → a: *nacaz*;

-e → ă: *răzăș*, *cătră*, *blăstăm*, *fărmăca*, *părete*;

-e → i: *mâni*, *prietin*, *încălică*, *galbini*;

-e → ie: *bielșug*, *învierșunat*;

-ea → a: *desară*, *bag de samă*, *sara*, *ravăn*, *țapăn*;

-i → ă: *să lăcrămeze*, *năsip*;

-i → e: *să cetească*;

-i → â: *mazâl*, *jâlț*, *a stânge*;

-u → ă: *mă mulțămesc*;

-u → o: *ciotoroase*;

-ă → a: *barbați*, *cararea*, *zarzari*, *naravurile*;

-â → ă: *sănețe*, *întăia*, *dintăi*, *părău*;

-âi → â: *mâne*, *pâne*.

c. arhaisme morfologice – se concretizează în:

- forme ale viitorului popular: *oi ceti*, *om sta*, *om aștepta*;

- forme inverse de viitor și perfect compus: *făcutu-mi-am datoria*, *fi-vor bătrâni și ei*;

- mai-mult-ca-perfectul arhaic – pe lângă formele sintetice prezente în text (*veniseră*, *văzuseră*) există și forme analitice (constituite din auxiliarul *a fi* la perfect compus și participiul acordat al verbului) aflate la diateza activă sau

pasivă: *au fost muriți, am fost căzut (rob), nu s-a fost știut, au fost purces (călărașii).*

Prezența acestui procedeu arhaizant de evocare se remarcă mai ales în stratul dialogat al textului, fiind o caracteristică a rostirii personajelor, nu și a rostirii naratorului.

d. *structuri sintactice arhaizante* (inversiuni sintactice specifice limbii vechi sau formule stereotipe mai mult sau mai puțin fixate în limbă):

- deplasarea numelui predicativ înaintea copulei: *altele sunt hotărârile, nimic nu înșamnă, așa era sufletul;*
- deplasarea participiului înaintea auxiliarului în structuri ale diatezei pasive: *scris a fost, zise au fost, poftiți să fie (toți mazălii), învoită este și prostimea;*
- construcții sintactice cu cazul dativ: *să agonisească Adevărului;*
- acordul cazual în genitiv al apozitiei ca în limba veche: *sosirea luminății sale Doamnei Maria.*

e. *confluente lingvistice și culturale:* caracterul realist al discursului se obține prin adaptarea bagajului lexical la coordonatele spațiale pe care le vizează contextul, astfel termenii sunt preluați din limbile popoarelor cărora le aparțin personaje ale operei sau la ale căror culturi ori evenimente se face referire⁴.

În *Creanga de aur* vizita personajului principal Kesarion Breb la Constantinopol și viețuirea sa în spațiul Imperiului Bizantin este marcată lexical prin frecvența grecismelor. În plus, statutul eroului de înțelept inițiat în doctrina creștină este susținut de termeni utilizați în scrierile dogmatice. Se întâlnesc în text, fără a părea inoportune, ci, dimpotrivă, fixând mai bine atmosfera operei în coordonatele istorice preconizate, cuvinte ca: *axion, chivorion, decheneu, ghineconit, kefalot, maglabit, papias, piramidion, vasileus, vasilisă.*

În *Zodia Cancerului* sau *Vremea Ducăi-Vodă* legătura cu Poarta Otomană este punctată prin turcisme: *padișah, pașă, vizir*, iar prezența unui personaj ca abatele Paul de Marenne impune existența altor categorii de termeni, a se vedea *infra* 2.2.2.

Trecerea personajului în Lehia, în *Nicoară Potcoavă*, este marcată prin prezența termenilor ce fac referire la societatea poloneză (*asul, hatman, pan, polcovnic*), iar colaborarea cu tătarii justifică apariția unor cuvinte precum: *ceamur, chebap, han, mârzac, nohai, tabun* și cea cu cazacii explică existența vocabulelor: *tatarcă, pitan.*

În *Frații Jderi*, călătoria inițiată a lui Ionuț în lumea otomană e marcată prin numeroși termeni ca: *baș-ceauș, ceauș, hoga, mucarea, zaharea.*

f. *formulări perifrastice* – devin în text un mijloc predilect al evocării care sporește valoarea expresivă a operei și conferă un aspect arhaizat vorbirii. Se remarcă prezența unor:

- perifraze verbale: *a mânca papară, a face pui (griji care făcuseră pui), a supune județului, a sta întru ajutor, a răsări în picioare, a arunca răcnete, a cădea în risipă, a slobozi răcnet, a se încheia veleatul, a dovedi de istov, a lepăda cuvânt, se puse soarele drept inimă;*
- perifraze substantivale: *broască cu covată;*
- perifraze adverbiale: *pe mică de ceas.*

Discursul marcat de existența acestor termeni se circumscrie unui univers arhaic și poartă „insigne lingvistice ale vechimii” (Tohăneanu 1979: 184).

2.2.2. Prezența neologismelor

Deși cu totul neașteptată într-o operă ce vizează epoci istorice apuse, prezența neologismelor în romanele studiate nu face notă discordantă în discurs, ci, dimpotrivă, individualizează câteva dintre personaje. Expresivitatea îmbogățită cu elemente neologice

⁴A se vedea și Petrescu (1954: 78-80).

aparține eroilor care sunt înzestrați cu un bagaj informațional / cultural superior și pentru care o astfel de exprimare ilustrează o trăsătură de caracter, un mod de gândire.

Personajul care utilizează cel mai frecvent exprimarea marcată de termeni neologici este Paul de Marenne. Prezența abatelui impune apariția cuvintelor de origine latino-romanică, fapt ce demonstrează cultura acestui personaj – cărturar erudit, membru al Academiei Franceze și sfătuitor al Regelui Soare, aflat în misiune diplomatică la Poarta Otomană. Se remarcă prezența unor termeni ca:

-substantive: *argumente, asistență, confesiune, corectivul, devastare, dezacord, dezastru, simpatie*;

-verbe: *comunică, voi felicita, să filozofez, să ne resemnăm*;

-adjective: *dezolat, (lucruri) dispartate, interesat, obscure, surprins*.

Aceste neologisme apar mai ales în capitolele în care abatele se manifestă direct în calitate de locutor sau alocutor, dar prezența lor e sesizabilă în mai mică măsură și în planul naratorului.

Cu o frecvență mai redusă, neologismele punctează și exprimarea unui alt personaj, Alecu Ruset, iar naratorul sugerează că dialogurile dintre el și abatele Paul s-ar fi desfășurat în limba franceză, datorită termenilor utilizați în exprimare (*calamități, dezechilibru, excedent*).

Cuvintele neologice se strecoară și în limbajul personajelor din *Creanga de aur* sau *Frații Jderi*, utilizându-le în exprimare Kesarion Breb, Miron Costin, Ștefan cel Mare sau solii venețieni.

Îmbinarea artistică a arhaismului cu regionalismul și neologismul în fraza lui Sadoveanu este dublată de nuanțe multiple, arhaismele și regionalismele sporindu-și expresivitatea și dobândind „caracter de termeni tehnici” (Istrate 1970: 336).

3. Concluzii

Urmărirea limbajului personajelor din câteva dintre scrierile istorice de maturitate ale lui Mihail Sadoveanu a evidențiat faptul că exprimarea eroilor nu doar ilustrează o mentalitate arhaică, specifică perioadei conturate în texte, ci și demonstrează priceperea desăvârșită a scriitorului în utilizarea resurselor limbii române. Concretizările discursive pornesc de la principiul cooperativ și cel al politetii, actanții urmărind să se adapteze contextului comunicațional, limbajul având rolul de a stabili coeziunea socială a mediilor descrise.

Discursul personajelor nu abuzează de lexicul arhaic și nu copiază rostirea regională moldovenească, dimpotrivă, eroii au un limbaj stilizat, arhaismele utilizate sunt clarificate fie în contextual replicii, fie în cel narativ și nu îngreunează înțelegerea mesajului.

În intenția lor de a comunica, locutorul și alocutorul își adaptează discursul „încercând să facă uz de un context comun, respectând regulile unui fin joc de economie și redundanță a expresiei” (Slama-Cazacu: 1999: 148).

Vorbirea reverențioasă este utilizată de toate categoriile sociale de vorbitori, termenii folosiți variind în funcție de anumite criterii intrinseci (gradul de cultură, distanța vs. proximitatea afectivă dintre interlocutori etc.).

Prezența în discurs a arhaismelor este completată de neologisme și de termeni care aparțin limbilor unor popoare învecinate (turcă, poloneză, tătară, greacă), autorul apelând la acest întreg bagaj lexical pentru a putea creiona cât mai coerent și mai nuanțat modalitatea de expresie a unei societăți și confluențele lingvistice ale perioadelor descrise.

Concretizările discursive ale exprimării evidențiază diversitatea palierele existenței la care se raportează grija pentru exprimarea exactă, precum și ingeniozitatea scriitorului în găsirea expresiei potrivite în a crea imaginea unui univers autentic.

Prin urmare, toate aspectele urmărite concură la realizarea unui discurs literar de mare rafinament, în romanele analizate „dialogurile și monologurile personajelor se subordonează aceleași sarcini de creare a imaginii limbajului” (Bahtin 1982: 228).

BIBLIOGRAPHY

- Bahtin, M., 1982, *Probleme de literatură și estetică*, București, Editura Univers.
- Bidu-Vrânceanu, Angela, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș-Zamfir, Gabriela Pană-Dindelegan, 2005, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira. (DȘL)
- Busuioc, Monica-Mihaela, 2007, *Dicționar de arhaisme*, București, Editura All Educațional.
- Felecan, Daiana, 2014, *Pragmatica numelui și a numirii neconvenționale: de la paradigmă teoretică la practici discursive*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut.
- Goffman, Ervin, 1959, *La mise en scène de la vie quotidienne*, Paris, Minuit.
- Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, 1991, *Narațiune și dialog în proza românească*, București, Editura Academiei Române.
- Istrate, Gavril, 1970, *Limba română literară. Studii și articole*, București, Editura Minerva.
- Maingueneau, Dominique, 2007, *Discursul literar. Paraitopie și scenă de enunțare*, Iași, Institutul European.
- Maiorescu, Titu, 1977, *Povestirile domnului Mihail Sadoveanu*, în volumul *Studii despre opera lui Mihail Sadoveanu*, Ediție îngrijită, prefață și bibliografie de Ilie Dan, Editura Albatros.
- Oprea, Ioan, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, 2017, *Noul dicționar universal al limbii române*, Ediția a 5-a, revăzută, București, Litera.
- Oprișan, I., 2004, *Opera lui Mihail Sadoveanu*, București, Editura Saeculum.
- Petrescu, Ana, 1954, *Despre lexicul arhaic în romanul istoric al lui Mihail Sadoveanu*, în „Limba română”, III, nr. 6, p.78-86.
- Philippide, Alexandru, 1972, *Considerații confortabile*, reproduce articolul *Un evocator al naturii și al trecutului*, din „Viața românească”, XXII, nr. 6, 1930.
- Sadoveanu, Mihail, 1975, *Baltagul*, București, Editura Minerva.
- Săftoiu, Răzvan, 2009, *Discursul fatic: un ritual interacțional*, București, Editura Universității.
- Slama-Cazacu, Tatiana, 1999, *Psiholingvistica – o știință a comunicării*, București, All Educațional.
- Spiridon, Monica, 1982, *Sadoveanu – divanul înțeleptului cu lumea*, București, Editura Albatros.
- Tohăneanu, G.I, 1979, *Arta evocării la Sadoveanu*, Timișoara, Editura Facla.
- Tomuș, Mircea, 1978, *Mihail Sadoveanu. Universul artistic și concepția fundamentală a operei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia.
- Zlate, Mielu, 2000, *Fundamentele psihologiei*, București, Editura Pro Humanitate.

Corpus:

- Sadoveanu, Mihail, 1968, *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă*, București, Editura Tineretului.
- Sadoveanu, Mihail, 1977, *Nicoară Potcoavă*, București, Editura Minerva.
- Sadoveanu, Mihail, 1986, *Creanga de aur*, București, Editura Minerva.
- Sadoveanu, Mihail, 1993, *Frații Jderi*, București, Editura Mondero.

THE ADVERB – PRAGMATIC SIGN IN THE PRESENT ROMANIAN POLITICAL DISCOURSE

Daniela Dascalu (Giugariu)

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Although it is not a part of flexible speech, the adverb can present and analyze from different perspectives, offering a particular aspect to the class to which it belongs. This study presents the pragmatic aspects of the adverb used in the current Romanian political discourse. It will be noticed that adverbs - pragmatic marks have different roles (concession, agreement, reformulation, introducing a theme of discourse, conclusion, confirmation, correction, disagreement etc.), depending on the context in which they are found.

Keywords: adverb, political discourse, pragmatic mark, pragmatic function

Orice comunicare verbală este orientată spre un anumit scop. Pentru a identifica sensul unui enunț și scopul pentru care acesta a fost emis, este necesar a se cunoaște contextul.

Mărcile pragmatice conțin informații pragmatice, care nu se află în formele lingvistice ale comunicării și care transmit intențiile comunicative ale vorbitorului. Luându-se în considerare funcția pe care o îndeplinesc adverbele – mărci pragmatice, există :

- a. mărci pragmatice ale organizării discursului: mai înainte, în primul rând, în al doilea rând, pe de o parte, pe de altă parte;
- b. mărci pragmatice de solicitare a acordului: nu?, da?;
- c. mărci pragmatice ale acordului: da, corect, OK, așa;
- d. mărci pragmatice de receptare și achiziționare a informației: da.
- e. mărci pragmatice ale concesiiei: totuși, în orice caz;
- f. mărci pragmatice reformulative: de fapt;
- g. mărci pragmatice ale dezacordului: nu;
- h. mărci pragmatice ale atenției: da?, bineînțeles;

Studierea mărcilor pragmatice a determinat clasificarea acestora în diverse categorii, contribuind la descifrarea sensurilor enunțurilor dintr-un discurs.

Astfel, în discursul politic românesc actual, se găsesc adverbe – mărci pragmatice, având diverse funcții pragmatice.

1. Mărci pragmatice ale organizării discursului
(MAI) ÎNAINTE

„TB: ... LEgea promovată de Emil Boc Legea educației naționale + prevede în mod expres ++ ca: directorii de școli + să nu mai fie membri de partid <R ceea ce dumneavoastră domnu' Antonescu tocmai susțineți mai înainte R> că: + să fie membri de partid dar ++ să:: nu conteze cine-i ministru.”

„TB: El va fi + în funcția de la Cotroceni + parteneru' celor despre care v-am vorbit mai înainte.”

Adverbul realizează legătura cu ideile enunțate înainte de a se emite un nou mesaj. Receptorul dorește să coreleze mesajul lingvistic pe care urmează să îl emită cu mesajul transmis anterior de către adversarul său. În ceea ce privește tipul de limbaj căruia îi este

specifică această formulare, se observă că face parte din limbajul oral, în comparație cu „mai sus” tipic limbajului scris.

ÎN PRIMUL RÂND/ ÎN AL DOILEA RÂND

„CA: după părerea mea există câteva lucruri pe care tre’ să le înțelegem și să le FACem + ca să arĂTĂM într-adevăr că educația este prioritate națională. În primul rând să înțelegem sisTEmul↓ pe baza Pactului Național pentru Educație↓ care e-un lucru <MARC bun MARC> pe care l-am semnat și noi ”

„MG: În al doilea rând principiAla + obligație a viitoarei guvernări↓ + și-am să fiu alături de această guvernare cu tot ceea ce pot↓ și cu toate relațiile în plan intern și internațional pe care le am↓ + este o LUPtă energică pentru salVAREA locurilor de muncă.”

Locuțiunile adverbiale sunt mărci discursive de ierarhizare a ideilor discursului omului politic.

PE DE O PARTE/ PE DE ALTĂ PARTE

„TB: <MARC Un pilon MARC> înseamnă finanțarea rezervei + Băncii Naționale pentru a putea menȚine + RATA + leu euro↓ la: + o rată CONvenabilă pe de-o parte exportatorilor↓ pe de altă parte salariaților↓ iar al doilea pilon a fost legat de + /ă: finanțarea deficitului bugetului de stat pentru a se putea plăti salarii↓ pensii↓ investiții.”

Locuțiunile adverbiale mențin o anumită ordine în discursul politicianului.

2. Mărci pragmatice ale concesiei

TOTUȘI

„EB: Totuși□ acest Cod penal + rămâne cu unele limite. Aș fi vrut să spun cu toată convingerea că este un nou Cod penal. Nu este în totalitate un nou Cod penal.”

Adverbul de concesie introduce regretul politicianului cu privire la structura Codului penal, dar arată și starea de satisfacție a acestuia, întrucât încearcă să propună unele schimbări pe care le crede elementare.

ÎN ORICE CAZ

„TB: În orice caz↓ vreau să-ți spun + mesajul’. Mesajul’ este că: din SUflet mi-aș dori↓ + și-ar trebui să ne dorim amândoi↓ + ca ce este în acest coș↓ + să se poată găsi↓ + în CĂT mai puțini ani↓ + și pe masa românilor.”

„CA: Și eu cred că <MARC aici MARC> un nou președinte cu o nouă atitudine cu o NOUă acțiune politică↑ poate să le dea↑ această încredere. În orice caz↓ dezamăgirea↑ + pe care o înțeleg↓ + am încercat-o fiecare dintre noi în diferite momente din viață↓ pe motive politice sau nu↓ dezamăgirea↑ nu e niciodată o scuză↑ pentru inacțiune.”

Locuțiunea adverbială transmite ideea că există alternative pentru rezolvarea unor situații dificile.

3. Mărci pragmatice ale acordului

DA

„MG: < R Haideți să facem o legătură cu Domnia Sa. R>

TB: Da□ vă rog.”

Marcă pragmatică fatică, exprimă acordul lui Traian Băsescu față de ideea pe care o are Mircea Geoană. Poate exprima și ironia acestuia în momentul în care aude ce spune adversarul său politic, convins fiind că nu va răspunde persoana la care se face referire în timpul dezbaterii politice.

„AS: Și ca niște femei↑ ce suntem↓] să facem și puțină ordine aici.

VT: Da.”

Adverbul este marcă pragmatică ce exprimă faptul că vorbitorii sunt de acord cu ideile emise de către ceilalți participanți la dezbaterile politice.

CORECT

„MB: fiindcă Constituția interzice mandatul imperativ. Da’ IARăși↓ eu nu cred că NUMai printr-o astfel de interdicție rezolvăm PROBLEma.

VP: <P Corect. P>”

Adverbul transmite acordul politicianului cu privire la enunțul emis de către antevorbitor.

AȘA

„TB: Dumnezeu dă↓ da’ nu bagă în traistă↓ domnu’:: Antonescu. (râsete și aplauze în sală)

CA: Așa e.”

Adverbul este o marcă pragmatică de confirmare a spuselor interlocutorului.

OK

CA: <F căpuȘAT toată ȚAra asta↑ F>]

EB: Spune Crin Antonescu în această seară. OK.

4. Mărci pragmatice ale atenției

DA

„MM: Domnule Antonescu↓ un român care vă votează//

CA: Da?

MM: speră că va scădea cota unică↓ așa cum ați promis în program.”

Adverbul transmite curiozitatea și interesul politicianului.

BINEÎNȚELES

„RA: în sensul în care sânt↑ R> sânt↑ + echipe de [monitorizare] care vin în țară.

MM: [Bine’nțeleș.]”

Adverbul transmite tratarea cu indiferență a mesajului emis de către RA. Repetiția acestuia generează incredibilitate din partea auditoriului.

5. Mărci pragmatice ale solicitării acordului

DA?

„EB: prin a- prin aprobare taCItă↓ <R ca să vedeți de ce-i bun bicameralismu’↓ R> da?

VP: De acord.”

NU?

„VT: Da vă rog. Nu sânt frumoase↑] și de bun gust?

AS: Sânt frumoase. Nu sânt mită↓ nu? pentru ziariști.

Adverbele da?, nu? sunt mărci pragmatice de solicitare a acordului interlocutorului, utilizate de către vorbitor.

6. Mărci pragmatice ale dezacordului

NU

„MB: e:Ⓜ În primu’ rând↓ vedeți↓ noi SÂNtem↑ în relații foarte bune. Și apropo de reciprocitate↓ + dumneavoastră↑ mă apostrofăți ca:↑ + [domnu’ BEla.

CMA: Nu↓ mă iertați.] [Nu nu.”

7. Mărci pragmatice reformulative

DE FAPT

„EB: /Ă Din nefericire□ reprezintă o primă brEșă□ de fapt + este un bulevard mAre□ care se deschide acum□ în:: distrugerea Legii anticorupție o sută șaizeci și unu□ pe care + Parlamentul României a adoptat-o.”

Locuțiunea adverbială rectificativă contribuie la clarificarea informației transmise, stabilind o relație între enunțuri.

Concluzii

În studiul de față, s-a intenționat a se pune în lumină rolurile adverbului privit din perspectivă pragmatică, utilizat în discursul politic românesc actual. S-au folosit corpusurile avute la dispoziție, pentru a susține faptul că în discursul politic românesc actual sunt prezente adverbe – mărci pragmatice, îndeplinind roluri pragmatice, precum: solicitarea acordului, exprimarea acordului sau a dezacordului, reformularea unor idei, concesiile, marcarea atenției interlocutorului la dezbaterile politice, ordonarea ideilor în discurs.

BIBLIOGRAPHY

1. Fraser, Bruce, Pragmatic markers, în *Pragmatics*, Volume 6, Issue 2 (1996), p. 167-190,
<https://benjamins.com/online/prag/pdf/af0d5173-0b88-4d7d-8e1b-03dc2d5c8cc7/prag.6.2/prag.6.2.03fra.pdf>.
 2. Guțu Romalo, Valeria, *Gramatica limbii române*, Editura Academiei Române, vol. II, București, 2008.
 3. Hoară Cărașu, Luminița, *Elemente de analiză a structurii conversației*, Editura „Cermi”, Iași, 2003.
 4. Hoară Cărașu, Luminița, *Teorii și practici ale comunicării*, Editura „Cermi”, Iași, 2008.
 5. Ștefănescu, Ariadna, *Conectori pragmatici*, Editura Universității din București, București, 2007.
- Surse electronice
<http://www.cdep.ro/>.
<https://dexonline.ro/>.
- Corpusuri
Hoardă-Cărașu, Luminița (coordonator), *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2013.
Ședința Camerei Deputaților din 30 martie 2004, Emil Boc – EB, PDL.
Ședința Camerei Deputaților din 23 martie 2004, Emil Boc – EB, PDL.

A PRAGMATIC PERSPECTIVE UPON THE PARAVERBAL IN THE ADVERTISING DISCOURSE FROM THE WINE LABELS

Elena-Mihaela Lupu

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Starting with a corpus of commercials from the wine bottles, the paper analyses some paraverbal aspects, through a pragmatic perspective.

The paraverbal is considered to be the line between the verbal and the nonverbal. All of them are forming the perfect image of the advertising discourse that has as prime purpose the persuasion of the target audience to buy/ to consume the product. The advertising discourse contains two basic elements: editorial text, with the role to inform the public, and the paratextual elements. The second item is classified into the written visual paraverbal (the graphic, the page layout) and the symbolic visual paraverbal (the brand, the logo).

The written visual paraverbal may have different functions: to captivate the interest, to inform, to decode the message, to code the message, to delight etc. The chosen font in the writing of some terms can be considered a way to emphasize them, representing a type of paraverbal. So, Adriana Vizental states that the words from a proper text have double value: conventional value, accentuated by its sense, and iconic value, given by the form and the size of the words.

The symbolic visual paraverbal is capitalized through key-words – the brand and the logo. The pragmatics studies the advertising discourse, following three dimensions: the locutionary dimension, the ilocutionary one and perlocutionary one. The first of them is aiming at the linguistic level of the advertising discourse (there are three big units: brand, slogan, extended text of the commercial) and the iconic level (static image).

The tone is another aspect that should be analysed in a paraverbal review. In the wine advertisements, the main function of the tone is the modal one, related to the punctuation marks. So, we can discuss about the "declarative" tone, the "imperative" tone and the "exclamatory" one.

The syncretism of the commercial points out his complexity and it reveals the fact that the transmitter of the message tries to achieve his goals by any means.

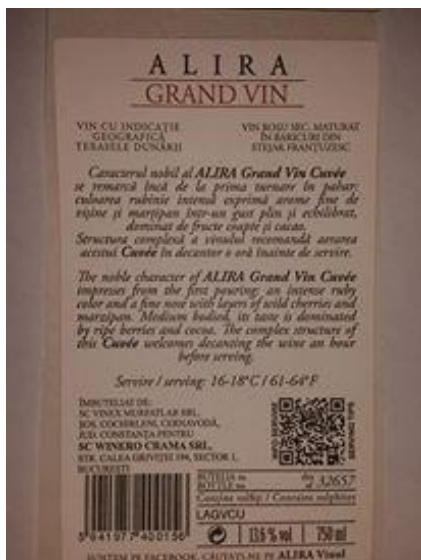
Keywords: paraverbal, persuasion, pragmatics, advertising discourse, tone.

Paraverbalul este granița dintre verbal și nonverbal, cele trei, împreună, formând imaginea perfectă a discursului publicitar, care are ca prim scop convingerea publicului-țintă de a cumpăra/ de a consuma produsul. În cazul etichetelor de pe sticlele de vin vom regăsi doar paraverbal la nivel vizual, scris. Discursul publicitar conține două elemente de bază: textul redacțional, care are rolul de a informa, și elementele paratextuale. Cea de-a doua componentă, pe care o avem sub analiză, se clasifică în paraverbalul vizual scris, ce se regăsește la nivelul graficii și modului de așezare în pagină, și în paraverbalul vizual simbolic, care se identifică prin marcă și logo. D. Irimia este lingvistul român care aduce în discuție complexitatea publicității tipărite și vizuale, care „a fructificat, încă de la început, ajungând până la exacerbare în etapa actuală, materialitatea vizuală a scrisului: tipuri de caractere tipografice, culoarea etc. În același timp, la început prin publicații satirice, apoi în spațiul celor mai multe publicații (cotidiene sau cu alt ritm de apariție), semnul lingvistic a

fost înscris în diferite raporturi cu alte sisteme grafice: desen, caricatură, fotografie, tabele etc.”¹

Periferia textului este văzută de Ph. Lane în strânsă legătură cu relația de complementaritate dintre text și paratext: „studierea periferiei textului se situează între examinarea iluzoriului și a esențialului său, mai degrabă, într-un du-te-vino neîncetat și necesar între prezența textului în paratext și ecoul paratextului în text: nu unul fără celălalt, ci unul cu celălalt.”²

Paraverbalul vizual scris poate avea diferite funcții- de captare a atenției, de informare, de decodare a mesajului, de codare a mesajului, de delectare³ etc. Fontul ales în notarea unor termeni poate fi considerat o modalitate de accentuare a acestora, fiind astfel un tip de paraverbal. Astfel, se consideră⁴ că termenii din textul propriu-zis au o dublă valoare: valoare *convențională*, subliniată de sensul său și valoare *iconică*, dată de forma și mărimea cuvintelor. Un exemplu de valoare iconică întâlnim în Imaginea 1, unde întregul text este scris în italic, doar numele vinului fiind notat în interiorul discursului cu bold, pentru a fi scos în evidență. În Imaginea 2, numele produsului este scris cu caractere mult mai mari decât restul textului și cu un alt font, ce duce cu gândul la eleganță și rafinament.. De asemenea, aceeași modalitate de accentuare o identificăm în Imaginea 3, unde gama produsului este notată în interiorul textului cu majuscule.

Imaginea 1

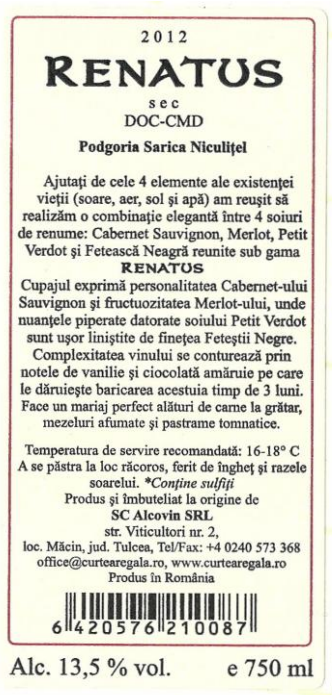
Imaginea 2

¹Dumitru Irimia, *Introducere în stilistică*, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 167.

² Philippe Lane, *Periferia textului*, traducere de Ioana-Crina Coroi, Editura Institutul European, Iași, 2007, p. 182.

³ Adriana Maria Robu, *Discursul publicitar din perspectivă pragmatolingvistică*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015, p. 414.

⁴ Adriana Vizental, *The Pragmatics of Advertising*, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2002, p. 167.

Imaginea 3

Paraverbalul vizual simbolic este pus în valoare prin utilizarea elementelor-cheie, prin marcă și logo. Pragmatica studiază discursul publicitar urmărind trei dimensiuni: dimensiunea locuționară (structura lingvistică și iconică a reclamei), dimensiunea ilocuționară (forța persuasivă a textului) și dimensiunea perlocuționară (aspecte legate de acțiunea receptorului, care este convins să cumpere produsul). Prima dimensiune urmărește nivelul lingvistic al discursului publicitar, unde se remarcă trei mari unități: marca, sloganul, textul extins al reclamei, și nivelul iconic, concretizat prin imagine statică. Marca, denumită de J. M. Adam și M. Bonhomme⁵ „constituent minim” al unei reclame cuprinde două clase: marca firmei și numele produsului. Prima subcategorie este pusă în strânsă legătură cu ideile de „identitate de marcă” sau „imagine de marcă”, care au ca rol atragerea consumatorului, prin notorietatea câștigată în timp- *Jidvei, Alira, Murfatlar, Cotnari*. Cei doi lingviști enunță trei funcții ale mărcii: funcția referențială de evidențiere- scoaterea în evidență și personalizarea produsului, care îl fac diferit față de celelalte de pe piață, funcția de tematizare- marca oferă informații și tema produsului, funcția testimonială- garantarea autenticității produsului. A doua subcategorie, numele produsului, aduce, de obicei, în prim plan o calitate a produsului: *Merlot Rose, Frâncușă, Fetească Neagră, Tămâioasă Românească, Sauvignon Blanc, Chardonnay, Busuioacă de Bohotin, Șarba* fac referire la soiul strugurilor din care este făcut vinul, *Roze, Rose* indică culoarea vinului, *Averești, Sâmburești, Cotnari, Tezaur Jidvei, Bucium, Domeniile Blaga – Dealu Mare, Zghișă de Huși, Galicea Mare* aduc în atenția consumatorului podgoria din care provine vinul, *Trei Brațe* raportează combinația a trei soiuri de struguri, făcându-se comparația cu cele trei brațe ale Dunării.

La nivelul mărcii, se vorbește și despre un „nume de categorie”, care constă în niște cuvinte „ale căror sensuri virtuale acționează din umbră și pe care discursul trebuie să le

⁵ J.M. Adam și M. Bonhomme, *Argumentarea publicitară*, traducere de M.E. Avădanei, Editura Institutul European, Iași, 2005, p. 94.

filtreze în favoarea sa”⁶. În discursul de pe etichetele avute sub analiză, am putut identifica un astfel de exemplu: *Beciul Domnesc*, care face referire la vinul ce se depozitează în beci.

Logo-ul poate fi reprezentat printr-o literă (de obicei, inițiala podgoriei sau a mărcii) ca în Imaginile 4, 5, 6 și 7. Uneori, această literă este împodobită cu viță-de-vie, pentru o accentuare a domeniului vinului.

Imaginea 4

Imaginea 5

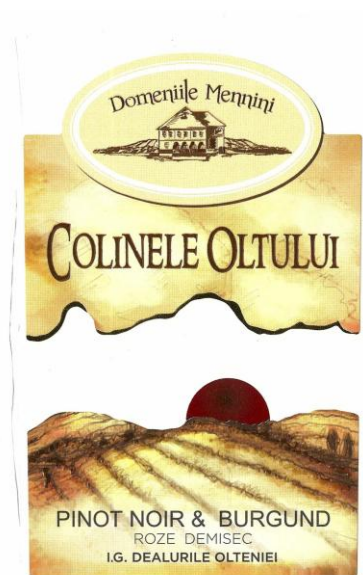
Imaginea 6

Imaginea 7

Unele etichete au ca logo un peisaj ce amintește de podgoria din care provine vinul prezentat, ca în Imaginile 8 și 9.

⁶D. Maingueneau, *Analiza textelor de comunicare*, traducere de Mariana Șovea, Editura Institutul European, Iași, 2007, p. 260.

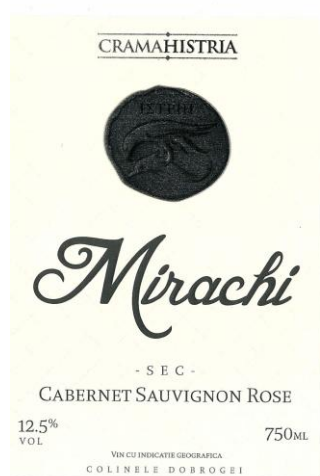

Imaginea 8

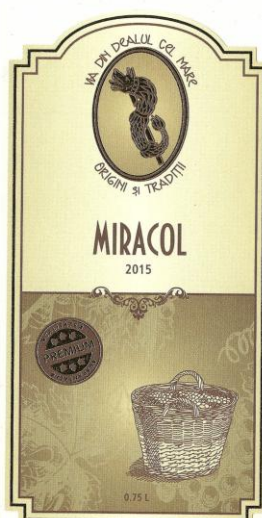

Imaginea 9

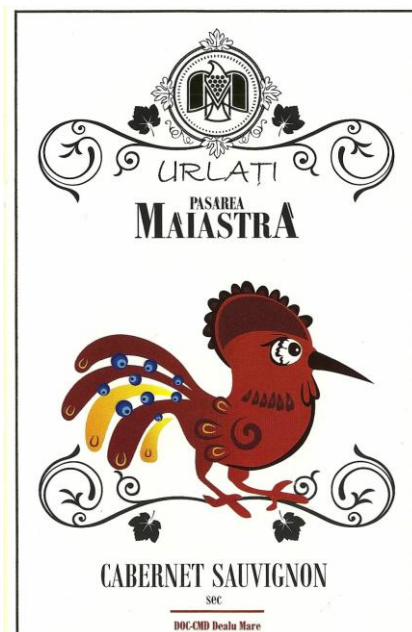
În Imaginea 10, logo-ul simbolizează una din primele monede bătute pe teritoriul României, la Histria (care este și numele cramei), una turnată, de argint, cu simbolul orașului distrus între timp, reprezentat de un vultur și un delfin, îndreptați spre partea stângă. Imaginea 11 înfățișează ca logo lupul dacic, cu trup de șarpe, simbol al protecției. În legătură cu produsul, așa cum este explicat chiar sub imaginea dragonului, logo-ul trimite la „origini și tradiții”. În Imaginea 12 apare un model de stemă ce este asemănătoare celei proprii României, prin conturul unui vultur, care duce cu gândul la bogățiile cramei, cu aripile larg deschise, semn de protecție. În interiorul acestui vultur auriu tronează un strugure de aur. De jur împrejurul medalionului cu vulturul este o viță-de-vie, cu patru frunze ce indică cele patru puncte cardinale: nord, est, sud și vest.

Imaginea 10

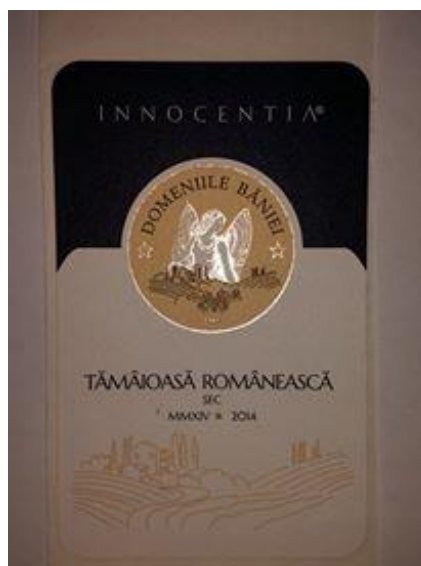

Imaginea 11

Imaginea 12

În Imaginea 13, logo-ul reprezintă un înger ce păzește podgoria de pe „Domeniile Băniei”; cele două stele pot face referire la calitatea vinului produs.

Imaginea 13

Un aspect ce ține de paraverbal și care se regăsește în discursul publicitar avut în vedere este intonația, definită de Laurenția Dascălu Jinga⁷ ca fiind „variațiile în înălțimea vocii care îndeplinesc un rol semnificativ la nivelul enunțului.” Aceeași autoare⁸ enumeră niște funcții ale intonației în limba română: funcția logică, funcția modală, funcția contrastivă și funcția sintactică. Funcția modală este cea mai des pusă în valoare în discursul de pe

⁷Laurenția Dascălu Jinga, *Melodia vorbirii în limba română*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2001, p. 12.

⁸Laurenția Dascălu Jinga, *Specificul limbii române reflectat în intonația vorbirii*, Editura Academiei Române, București, 2002, p. 5.

etichetele de vin, prin intonația „declarativă”, „imperativă”, „exclamativă”: „Ne bucurăm s-o ducem mai departe și te invităm s-o descoperi în fiecare pahar de Casa Panciu!”, „Încercați-l și singur!”, „Se servește rece, să se înfioare paharul!”, „Noroc!”, „Vinificat într-un registru particular, soiul de Busuioacă își schimbă identitatea, devenind astfel Busuioacă de Cotnari!”, „Istoria încă nescrisă începe acum!”, „Pasiune dincolo de hotar!”, „Vive la vie en rosé!”.

BIBLIOGRAPHY

- Adam, Jean-Michel și Bonhomme, Marc, *Argumentarea publicitară. Retorica elegiului și a persuasiunii*, traducere de Mihai Eugen Avădanei, Editura Institutul European, Iași, 2005.
- Dascălu Jinga, Laurenția, *Melodia vorbirii în limba română*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2001.
- Dascălu Jinga, Laurenția, *Specificul limbii române reflectat în intonația vorbirii*, Editura Academiei Române, București, 2002.
- Irimia, Dumitru, *Introducere în stilistică*, Editura Polirom, Iași, 1999.
- Lane, Philippe, *Periferia textului*, traducere de Ioana-Crina Coroi, Editura Institutul European, Iași, 2007.
- Maingueneau, Dominique, *Analiza textelor de comunicare*, traducere de Mariana Șovea, Editura Institutul European, Iași, 2007.
- Robu, Adriana-Maria, *Discursul publicitar din perspectivă pragmatolingvistică*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015.
- Vizental, Adriana, *The Pragmatics of Advertising*, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2002.

THE CONFLICTING RHETORIC OF BREXIT IN THE WRITTEN PRESS

Gabriela-Viorica Iordachescu
PhD Student, Army Academy of Sibiu

Abstract: The United Kingdom's withdrawal from European Union has been discussed in the media all over the world with the term "Brexit" extensively for the last three years. The role of the written press has been an important issue around the Brexit decision, which had its peak in June 2016. The results of the EU Referendum took everyone by surprise, including the Leave camp. In understanding how the media influenced the referendum results. It is important to recognise that before the campaign even began the large parts of the public had been primed by the media to be Eurosceptic. During the campaign the Leave campaign was able to build on this through appeals that highlighted long established themes around sovereignty and immigration. In contrast the Remain campaign was unable to build a positive case for Europe partly because those narratives had not been comprehensively established in the past by media and politicians. Therefore, even if Remain had consistently put forward arguments about the social and cultural and benefits of EU membership they would have not resonated effectively because they lacked social currency. In this way the media played a powerful long and short term role in influencing the result of the Referendum. In order to detect bias in editorials, this study uses Critical Discourse Analysis, based on such important approaches as those of Norman Fairclough and of Ruth Wodak. CDA is a relatively new research orientation which is used to study the relationship between a text and its social context, with such concepts as discourse, power, and ideology figuring prominently. It primarily focusses on revealing relationships of inequality, dominance, disempowerment and bias. In a 2007 interview, Wodak states that there are various approaches with regard to CDA and these approaches have their own methods and methodology. Nevertheless, in spite of this bewildering variety of methods and approaches, a number of issues, concepts, and ideas will be found very useful in the current research.

Keywords: Critical Discourse Analysis, Ideology, Text, Power, Written press

Introduction

Brexit is the June 23, 2016, referendum where the United Kingdom voted to leave the European Union. The residents decided that the benefits of belonging to the unified monetary body no longer outweighed the costs of free movement of immigration. Brexit is the nickname for "British exit" from the EU.

This research will seek to demonstrate how the use language in Britain's EU referendum shifted from that of persuasion to that of overt prejudice and xenophobia. It will also seek to demonstrate how some of the British newspapers replaced the truth and objective facts with pro-Brexit emotive rhetoric, typical of the post-truth politics of the age.

We all know that rhetoric is an ancient art of using language to persuade. If you use it well, your audience will easily understand what you're saying, and will be influenced by your message. The term "rhetoric" in modern language has been used to refer to arguments that are designed to obscure the truth. The word has therefore taken on a negative connotation. Why conflict rhetoric? Conflict is omnipresent in human behaviour. So is rhetoric in conflict situations. The entire Brexit campaign on both sides had conflicting ideas in its discourse.

Contextualising Brexit

I chose Britain exit from the European Union as a subject for my research because it is a matter of tremendous importance for the future of both the UK and the EU. For the current research and more specifically, of particular interest will be the importance of types of figurative language, specific rhetorical approaches in a large scale campaign affecting the whole of the European population, in the first place, the whole world in general.

For decades, the United Kingdom has had an ambivalent and sometimes contentious relationship with the European Union. London has kept its distance from Brussels's authority by negotiating opt-outs from some of the EU's central policies, including the common euro currency and the border-free Schengen area.

The research addresses the written press and it is focused on an in-depth analysis of the positions adopted by British newspapers in their editorials. Why written press? I used newspapers as a resource because newspapers feature influential texts, because they engage in a dynamic dialogue with other voices on matters of current interest, reaching a large number of people of various orientations. Written texts in general are more difficult to cope with deciding what the intended meaning of somebody is might be less easy to get than in face to face communication. If in quality literary fiction this difficulty is part of the game, with the reader working hard to make sense of the complexity of the literary world in which he or she is immersed, in newspaper articles intention is supposed to be more straightforwardly expressed. The author is very much alive, and he or she wants to convey clear meanings. Like in quality fiction, the journalist uses emotional language meant to impress and persuade, in order to get things done. Writing, both literary and journalistic gives a kind of power to the author. Editorials in newspapers are particularly important texts. That is why, the current research intends to focus on editorials more than on the other articles in various influential publications. Why an editorial? As known, an editorial is the place where the process of selecting a particular ideological position is clarified and re-established, usually reflecting a certain orientation of the newspaper as a whole. It is also the place where the paper speaks directly to its readership, presenting its perception of "reality" in the form which is considered to be the most suitable for its readership.

The British print press system is very diverse and knows two distinctions, that of popular versus quality press, and that of left- versus right-leaning press. There are differences between, for example, the lay-out and composition of a quality or a popular paper as well as between the language and word choice. Popular papers intend to be "eye-catching" whereas quality press choose a more neutral lay-out, quality papers use formal language whilst popular papers might use colloquial English. The second distinction between British newspapers is that of left- or right-leaning papers, terms which refer to the affiliations of newspapers with a certain left- or right-wing political party. During Brexit campaign, newspapers have made no effort in hiding those affiliations. For example, *The Daily Mail*, a "midmarket" paper, meaning nor a quality, nor a popular paper, supported the Conservative Party (the right-wing). *The Daily Mirror* is considered to be a popular or a "red top" newspaper and a strong supporter of the Labour party. *The Telegraph* is considered to be one of the most well-known and read quality newspaper together with *The Times* and *The Guardian* and it is described as a quality newspaper giving moderate support to the Conservative Party. The last example will be *The Guardian*, as already mentioned, belongs to the quality newspapers and it is a strong supporter of the Remainers.

The corpus in this study consists of articles that covered the topic of Brexit. The newspapers were chosen according to some criteria like: they have officially announced their stance on Brexit through an editorial opinion, they have the highest number of readership amongst UK printed media and the time when they were published: during or after the campaign. *The Sun*, *Daily Express*, as well as the *Daily Telegraph* all pledged their support towards leaving the EU, whereas the typically pro-EU dailies, namely *The Guardian*, *Daily*

Mirror and *Financial Times* declared in favour of Remain. The only Eurosceptic newspaper to support staying in the EU was the Murdoch-owned *Times* and *Sunday*.

Covering the both sides, Remain and Leave, and using several popular and quality newspapers, the research will make it possible to detect contrasts and similarities in terms of bias in the treatment of the parties.

For the time frame, the period of the Referendum is the most revealing for this research. The critical dates: the 23rd and the 24th of June 2016, the day before and the day after the results were announced, reshaped Europe. Newspapers from all over Britain and EU published facts and opinions in their editorials about the event. The articles published after Brexit are considered to be of great importance due to the several possible courses of action this event can take between its veto and its de facto.

Based on the above mentioned arguments, the present study tries to find out to what extent language affects a particular piece of writing by answering such questions as:

- To what extent are general news articles biased in the coverage of Ukip compared to the coverage of mainstream party?
- Which rhetorical devices are mainly used in the editorials of *The Guardian*, *The Daily Express* and *The Sun*? Are there any differences between the editorials of *The Guardian*, *The Telegraph* (the quality press), *The Daily Express* and *The Sun* (the popular press) in terms of using rhetorical devices?

Methodology

Critical Discourse Analysis (henceforth CDA) “is the uncovering of implicit ideologies in texts. It unveils the underlying ideological prejudices and therefore the exercise of power in texts” (Widdoson, 2000). Due to the width of the topic, various approaches to CDA can be used in order to analyse the journalistic discourse. The roots of CDA are in critical theory and it is used to refer to “any theory concerned with critique of ideology and the effects of domination” (Fairclough, 1995, p.20). . These approaches differ in terms of theoretical foundations and the tools they use to analyse discourse, but the concepts of ideology, critique, and power are present in all of them. In addition, this study will accentuate the interdisciplinary nature of CDA and showing the dialectic relationship between language, culture, society, and politics.

The “dialectical-relational approach” of Norman Fairclough (1995), professor of Linguists at Lancaster University and one of the founders of critical discourse analysis, investigates the dialectical relationship between semiosis, which refers to all types of language, and social practices or the social environment. According to Fairclough, CDA provides a way of moving between close analysis of texts and interactions, and social analysis of various types. CDA aims to show non-obvious ways in which language is involved in social life, including social relations of power and domination, and in ideology; and points to possibilities for change. It is a resource which can be used in combination with others for researching change in contemporary social life. CDA sees itself as politically involved research with an emancipatory requirement: it seeks to have an effect on social practice and social relationships. Fairclough understands CDA to be concerned with the investigation of the tension between the two assumptions about language use: that language is both socially constitutive and socially determined. The research in this paper will be analysing newspaper editorials and will thus focus on written language rather than other on other forms of semiosis. Fairclough’s approach is “a more accessible method” (Richardson 2007. 37) than others with regard to “doing CDA” due to the fact that he sees discourse as a three-dimensional concept: every discourse is simultaneously a piece of text, an instance of a discursive practice and an instance of a social practice. This three-dimensional view of

discourse aims to connect an analysis of the linguistic “texture” of the text production, interpretation and distribution and all these in turn to social practices, seen in relation to social struggles and social structures. When regarded as text, discourse is analysed from the point of view of content and form; discursive practice involves processes of the text production, distribution and consumption; social practice relates discourse to ideology and to power.

The first stage, the textual analysis, examines the choices the author of a text makes in terms of content by analysing not only linguistic aspects, such as vocabulary or grammar, but also by analysing how a text is organised, for example, how cohesive the text is (Richardson 2007). More importantly, however, is what such linguistic aspects or such text organisation means, that is, “in relation to their direct or indirect involvement in reproducing or resisting the systems of ideology and social power” (Richardson 2007. 39). This is exactly why CDA is so interesting for the research in this paper, that is, it will be examining whether, and if so, how language in British newspaper articles is used to obtain social power or how certain ideologies are hidden in news articles. The second stage of Fairclough’s CDA is a discourse analysis as it includes discursive practices. The discourse analysis examines the production of a text, the rules a writer has to respect when writing a text in a particular genre, the reception of a text, how readers read and interpret a text, and the social environment in which both processes take place (Richardson 2007). Both the process of production and that of reception are named “a two-way street” (Richardson 2007. 40). The producer or the author can influence a text by encoding a message in it, but the text is able to influence the producer as well as he has to comply with certain conventions of the text, that is, each text genre has its own conventions. With regard to the reading process, a reader at first receives and understands the message, ideological or not, but also decodes the text, meaning he can disagree with the message (Richardson 2007). The third and final stage of Fairclough’s CDA includes the social practices or the social environment in which the text is written (Richardson 2007). In this stage the aspects of the previous stages, textual and discourse analysis, will be critically analysed in terms of ethics and politics. This analysis will expose and question the power abuse or hidden ideologies and could give information about the kind of society it was written in and which effect such text might have on that society (Richardson 2007).

The second often cited approach to Critical Discourse Analysis is that of Teun A. van Dijk, the so-called “social-cognitive approach”. In many books, essays or papers on CDA van Dijk himself, however, mentions he does not like to be associated with a certain “approach”, he rather describes his ideas of CDA as guidelines. Van Dijk advocates a diverse CDA, meaning researchers doing CDA should not just copy one’s approach or guidelines, but rather implement theories from different people and from different disciplines. This point of view causes his “approach” to also be called multidisciplinary CDA (Wodak & Meyer 2001). In contrast to the previous approach, Fairclough’s CDA, van Dijk does not analyse the relationship between discourse and its social environment, but the relationship of those two with a third component, that is, cognition (Angermüller, Maingueneau & Wodak 2014). In the following paragraph these three components or dimensions, the so-called “discourse-cognition-society triangle” (Wodak & Meyer 2001. 98), will be explained in more detail and it will describe what their role is in van Dijk’s CDA. The first dimension is discourse. According to van Dijk a complete discourse analysis would be too extensive and researchers have to be selective as there are too many aspects or structures to be analysed within a text or discourse. Examples of such structures are lexical choices, stress and intonation, word order or propositions (Wodak & Meyer 2001). Researches therefore have to make a selection of structures that are relevant for their study. As van Dijk suggests: if we want to study - as would be typical in CDA – the ways some speakers or writers exercise power in or by their

discourse, it only makes sense to study those properties that can vary as a function of social power (Wodak & Meyer 2001. 99). So it is important to understand how structures are related to their social environment (Wodak & Meyer 2001). For the research in this paper for example that means selecting those aspects or structures in newspaper articles which can be used to express the author's opinions or ideologies in order to influence the reader and thus society. The second component of van Dijk's CDA theory is cognition, and specifically social cognition (Wodak & Meyer 2001). Social cognition or the cognition of groups or organizations refers to their ideology, attitude and knowledge. These three notions are able to influence discourse or language and consequently how such discourse or language is interpreted (Wodak & Meyer 2001). Nevertheless, discourse and language in turn, may influence the social cognition, as people or groups or organizations obtain their knowledge, ideologies and attitudes from "everyday discourse such as, conversations, news reports and textbooks" (Wodak & Meyer 2001. 114). The third and final dimension of van Dijk's CDA is society. When talking about society he pictures two kinds of society: one at a local or micro level and one at a more global level. The first one can refer to, for example, face-to-face interactions, while the latter refers to groups, institutions, organizations, political systems etcetera (Schiffrin, D., Tannen, D., & Hamilton, H. Ehernberger 2003). According to van Dijk Critical Discourse Analysis is primarily used to study the relationships of power and dominance at a global level, but when doing so it actually studies discourse at a micro level as it are individuals and their ideologies, attitudes and knowledge which form these groups or organizations (Wodak & Meyer 2001).

The final approach belongs to probably one of the most cited researchers of CDA, Ruth Wodak, and is called the "discourse-historical method". Wodak's approach is interdisciplinary, in other words, she strongly suggests not using just CDA, but combining it with other methods or theories. According to her, an interdisciplinary approach is important to clarify the complex relationship between discourse and society as well as the way in which those two influence each other (Wodak & Meyer 2001). Besides the interdisciplinary approach, Wodak also focusses on a historical analysis, meaning she studies the historical background of the social environment in which a certain discourse appears (Wodak & Meyer 2001). Briefly worded, according to Wodak the discourse-historical approach attempts "to work with different approaches [...] and on the basis of a variety of empirical data as well as background information" (Wodak & Meyer 2001. 65). This approach was initially used for a research on the anti-Semitic stereotyped image and later on it was used in a study on racist discrimination and in another one on nation and national identity. (Wodak & Meyer 2001). The discourse-historical method of Wodak is rather a pragmatic approach to CDA, meaning it does not spend a lot of time on a complex theory but rather explains it through a specific social problem (in the case of CDA one of discrimination, bias, power abuse, etc. or like the ones in the studies mentioned above) and intends to find so called conceptual tools to analyse such problems (Wodak & Meyer 2001; Wodak & Meyer 2009). Wodak's approach to CDA is three-dimensional, the analysis happens in three stages. These will be discussed in more detail in the next paragraph. During the first stage of the analysis the content of the discourse is analysed and signs of power abuse or racist or biased language are marked (Wodak & Meyer 2001). Next, the discursive strategies are studied. These strategies refer to the ways in which language is used to introduce in a discourse what was marked in the previous stage that is certain ideas or ideologies. Examples of such strategies are nomination, how people are referred to, or predication, what characteristics people are associated with (Wodak & Meyer 2001). In the third and final stage, the meaning or the objective of such discursive strategies is analysed as well as the linguistic aspects that contribute to those strategies. For example, nomination, how people are referred to, is called the strategy, the objective is to create the notion of 'us' versus 'them' or the notion of in-groups and out-groups, the linguistic tools to

create this strategy and objective are, for example, negatively connoted metaphors or generalizations (Wodak & Meyer 2001).

Wodak's approach can be summarized in certain steps. She emphasizes researchers should first gather information on the social environment as well as background information. Then, they should form research questions relevant for the social problem or phenomena being studied and think about other theories or methods that might be used besides CDA (interdisciplinary approach) to answer these questions (Wodak & Meyer 2001). Next is the analysis of the three stages mentioned in the previous paragraph, categorizing the discursive strategies and examining what they mean or what they are intended for. After this analysis Wodak suggests drawing up a diagram containing the topics of a specific text (what is being talked about in a text) so researchers can get a clear view of the, if present, personal opinion or ideologies of the author. The final step would be to interpret these results while linking them to the research questions and social problem (Wodak & Meyer, 2001).

Analysis and findings

After having discussed three of the most cited approaches to Critical Discourse Analysis and having clarified the overall goal or objective of CDA, the research in this paper will be primarily leaning on the approach of Norman Fairclough and that of Ruth Wodak. These theories provide ways of analysing the corpus, British newspaper articles and editorials on Great Britain exit from European Union, efficiently and in-depth. The textual analysis described in the paragraph of Fairclough's approach can be used to detect ideological or biased language in the articles. The discursive strategies of Ruth Wodak can be used then to examine the meaning of such ideological language. Just as Wodak's approach suggests, this paper will be giving a historical background on the British Accession and the context of the Brexit and on the period in which the newspaper articles were written (The Referendum 2016) as well as information on the social context, meaning information on the role of journalism in today's society and on the British print press media system.

Research on how the EU has been reported in the press has been unequivocal. Outside the *Independent*, *Guardian* and *Mirror* press reporting has been relentlessly hostile to the EU. However, research shows that broadcast media has failed to offer a counter-point. Broadcast reporting has tended to be dominated by summits, disputes between the EU and UK or domestic political conflict. This has meant that when the EU is reported it tends to be framed as being in a conflictual rather than collaborative relationship with the UK. Furthermore, since most broadcast reporting is dominated by the main two parties - and Eurosceptic Tories have been more vocal than Europhile Labour MPs, audiences have been more exposed to arguments against the EU than those in favour.

It appears that *The Guardian* published the greatest number of referendum-related articles during the campaign, as a supporter of the "Britain stronger in Europe". *The Daily Express* published the second highest number and supported the Leave campaign. *The Sun*, one of the most trustful tabloids which had, until March 2018, the largest circulation of any daily newspaper in the United Kingdom, also advocated for leaving the EU.

The Sun, in its June 22 editorial, *Look into His Eyes: Beleave in Britain*, takes issue with Cameron's claim that he could reform the EU, making explicit to readers that it will never reform (line 11). Much like *The Mail*, there is a demonising of Brussels and the notion that a super state will undermine the sovereignty of Britain: "They will ignore the increasing protests of voters here and across the continent and forge ahead with their 16 long-held dream of a single EU super state..." (Lines 15-16), *The Sun* states at the outset that Cameron knew he could: "never control immigration while in the EU. Yet he shamefully continued promising voters he could.....meanwhile mobs of illegal migrants force themselves aboard UK-bound lorries." (lines 5-7). Again the discourse of ellipsis is such that voters are

persuaded to vote Leave, but the tone is shrill. It can be seen how some could be convinced of the need for further collective action. (Keith and Lundberg, 2008: 5), *TheMirror's* June 22 editorial, which starts: *For the sake of our great nation's future*, avoids argumentation but declares to readers that if they want to carry on trading with the EU, they will “almost certainly have to accept freedom of movement” (line 57), citing non-EU Norway and Switzerland, as examples. *The Mail* utilised argumentation to convince and persuade readers, often based on misinformation or without substantiation. Instead *TheMirror* counters such attempts “we are kidding ourselves” (line 61) in thinking the UK could get preferential terms, instead “being lumbered with the worst of all worlds, having to accept EU migrants but with no say at the top table” (Lines 62-3) presenting the facts (Ashworth-Hayes, April, 2016, BBC Reality Check, June,2016). *The Guardian* (2016, June 21), dedicated its front page news front, *Cameron: Brexiters stoking intolerance*, to an interview with then prime minister, David Cameron. What is however noticeable from the piece, is that Cameron accused the Brexiters of “stoking intolerance and division with extreme warnings on immigration” (lines 1-2). On this he was right. (Lyons, 2016, BBC, July, 2016). Cameron went on to accuse Farage of scapegoating people, after unveiling a poster of refugees fleeing to Slovenia (lines 213). *The Guardian* editorial on June 20, is a direct challenge to some of the core notions presented in other mainstream newspapers, regarding Brexit. The newspaper is very clear in describing the focus on immigration as often of a xenophobic nature, admitting to the EU's shortcomings, challenging the inward looking approach of the Leave campaign. The piece challenges its readership at the outset, countering the rapport (Mautner, 2008) of the Mail and Telegraph, with its own: “Are we one member in a family of nations, or a country that prefers to keep itself to itself and bolt the door?”(Line 2) The editorial picks up on how immigration became the central issue. It warned that the referendum risked: “descending into a plebiscite on whether immigrants are a good or a bad thing. To see what is at stake, just consider the dark forces that could so easily become emboldened by a narrow insistence on putting the indigenous first.” (lines 7-9). *The Guardian* referred to “the most unrelenting, unbalanced and sometimes xenophobic press assault in history” (Line 10). *The Guardian* also highlighted the contradiction between Leave campaigners professing to be pro-immigration, while “fearmongering” (line 12) over possible Turkish accession.

The Daily Mail and *The Sun*, constructed in the main an unsubstantiated yet no less compelling common sense argumentation around the common market, which set a context for initial discourses of ellipsis, with the public persuaded for the need for collective action, despite the lack of evidence provided. These discourses constructed an initial false economic premise for opposition to the EU, but one that created a platform for the more emotive argumentation of subsequent discourse over immigration and further persuasive calls for action with again a lack of substantiation, hence further discourses of ellipsis. *The Daily Mail* and *The Sun* in their editorials sought to compel readers to reach various conclusions, closing down rational debate through the use of extensive emotive rhetoric, short on facts.

The use of language, as used by some of the newspaper before and after the EU referendum, may have posed a threat to democracy; but in pandering to people's emotional responses, rather than seriously holding politicians to account, as many arguably did, it is feeding the celebrity notion of journalism.

BIBLIOGRAPHY

- Fairclough, Norman. “*Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*”, Pearson education Limited, 1995
- Fairclough, Norman. “*Media Discourse*”, London, Edward Arnold, 1995

- Chouliaraki, Lilie and Fairclough, Norman. “*Discourse in Late Modernity: Rethinking Critical Discourse Analysis (Critical Discourse Analysis EUP)*”. Edinburg, UK: Edinburg University Press, 1999
- Fairclough, Norman. “*Analysing Discourse. Textual analysis for Social Research*”. London, Routledge, 2003
- Fairclough, Isabela and Fairclough, Norman “*Political Discourse Analysis: A Method for Advanced Students*”. New York, Routledge, 2012
- Wodak, Ruth and Meyer, Michael. “*Methods of Critical Discourse Analysis*”. London, Sage Publications, 2001.
- Wodak, Ruth. “*The Discourse of Politics in Action: politics as usual*”. London, Palgrave Macmillan, 2009
- Wodak, Ruth. “*The Politics of Fear. What a Right-Wing Populist Discourses Mean*”. London, Sage Publications, 2015
- Van Dijk, Teun. “*Discourse as Social Interaction*”. London, Sage Publications, 1997
- Van Dijk, Teun. “*Discourse and Knowledge*”. Cambridge University Press, 2014.
- Richardson, John E. “*Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*”. London, Macmillan International Higher Education, 2007.

THE LANGUAGE OF THE YOUNG – ONOMASTIC PHRASEOLOGISMS WITH ARGOTIC VALUE

Ioana David

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University
Center

Abstract: Communication, as a form of human interaction, assimilates many types of languages, which incorporate linguistic elements (words and expressions) specific to both a single speaker and groups of speakers who share common preoccupations. The diversity of communicative contexts has favored, over time, the emergence of less conventional forms of expression, among which an important place is occupied by young people's slang. Argot phrases with proper names represent a special class of expressions, that can give playful, ironic and humorous aspects to the speech of people who use them.

Keywords: acronym, phrase, coded language, proper name, slang.

Preliminarii

Dezvoltarea societății omenesti a permis și a stimulat mobilitatea persoanelor / maselor dintr-o regiune geografică în alta sau dinspre zonele rurale spre cele citadine. Acest fapt a influențat evoluția limbii și a favorizat apariția unor limbaje neconvenționale, mai ales în sectoarele marginale ale comunităților umane. Vorbitorii colectivităților respective aparțineau atât unor etnii diferite (emigranți, nomazi), cât și unor categorii sociale diverse (mici negustori ambulanti, cerșetori, hoți, vagabonzi etc.). Astăzi, utilizatorii *limbajelor artificiale* nu se află, neapărat, la periferia societății, însă „își marchează apartenența la un grup sau comunitate «marginală» și, implicit, diferențierea față de cultura oficială și față de limba standard” (Zafiu 2010:15) prin manifestări discursive încriptate, care le asigură o anumită protecție împotriva „outsiderilor”¹ / neinițiatilor și, totodată, o mare libertate în exprimare. Din perspectivă lingvistică, limbajele neconvenționale au fost cuprinse sub denumirea de *argou*.

1. Preambul teoretic

În încercarea de a defini și de a integra formele de exprimare nestandardizată în conceptul de discurs, specialiștii au luat în considerare atât modul de manifestare a acestor fapte de limbă, cât și categoriile de vorbitori care le practică. Formă de comunicare preponderent orală, argoul este considerat în lingvistica românească „un ansamblu deschis de termeni și construcții frazeologice marcate expresiv, dezvoltând sensuri noi, neobișnuite, de cele mai multe ori de neînțeles pentru vorbitorii exteriori cercului sociolingvistic restrâns în care se întrebuintează” (Irimia 1999: 22), fiind perceput, totodată, ca „limbaj codificat, înțeles numai de inițiați. Este utilizat de grupuri sociale relativ închise, care se opun conveniențelor (elevi, studenți, soldați, pușcăriași), grupuri care vor să se diferențieze de alți vorbitori. Argoul utilizează un lexic specializat și structuri sintactice specifice, prin care se asigură circuitul închis (DȘL 1997: 43).

¹ „**OUTSIDER** s.m. 1. (*Anglicism*) Străin, din afară; situat în afară. ♦ Declasat” (dexonline).

Cercetarea construcțiilor fixe de cuvinte cu valoare argotică s-a intensificat, odată cu revitalizarea fenomenului din ultimele decenii, existând mai multe articole și studii, dar și dicționare în care sunt cuprinse pe lângă cuvinte și unități frazeologice al căror semantism corespunde acestui tip de discurs (Croitoru Bobârnice 1996; Tandin 1999; Volceanov A., Volceanov G. 1998; Dumitrescu 2000; Țânțaș 2007; Volceanov 2006; Milică 2009; Zafiu 2010 etc.). Lucrările anterior amintite au devenit surse bibliografice în ancheta noastră lingvistică.

2. Argoul tinerilor

În spectrul atât de divers și de vast al frazeologiei, o clasă aparte și mai puțin numeroasă o reprezintă *frazeologismele onomastice* cu nuanță argotică din limbajul tinerilor. Semantismul lor este influențat puternic atât de reperele onomastice din configurație – numele proprii stârbind diverse stări sufletești interlocutorului / celui vizat, de la bulversare și emoție, până la haz, plăcere și încântare –, cât și de lexemele care dobândesc o încifrare a sensului.

Pornind de la ipoteza conform căreia „procedeele de formare ale argoului sunt cele ale limbii generale, cu diferențe condiționate de mediu și de nevoile grupului” (Dauzat 1929: 19) și încercând să surprindem specificul *frazeologismelor onomastice* de factură argotică, utilizate de tineri, le vom cuprinde în trei categorii: argoul elevilor și studenților, argoul creațiilor artistice și argoul internetului (cf. Zafiu² 2010: 17).

2.1. Argoul elevilor și studenților

Manifestările discursive ale elevilor și studenților se constituie într-un limbaj propriu, alcătuit din cuvinte și expresii împrumutate / preluate din celelalte tipuri de argou sau din alte limbi (engleză, franceză etc.) – materialul lingvistic fiind prelucrat și îmbogățindu-i-se conotațiile – și din inovații lingvistice ironice și amuzante, rezultând formule ce reflectă „la nivel lexical, specificul vieții școlarești, relațiile și interacțiunea socială dintre tineri, modalitățile de petrecere a timpului liber, modul de a vorbi etc.” (Milică 2009: 149).

Îndreptându-ne atenția către structurile fixe cu nume proprii, observăm în câmpul atât de divers și de vast al argoului tinerilor prezența unor *frazeologisme onomastice* de tipul:

- structurilor nominale *sufletul lui Avram Iancu* („nimic”) (Volceanov A., Volceanov G. 1998: 244, Zafiu 2010: 75), *toiagul lui Moise* („nota 1”) (Baciu Got 1985: 62, Volceanov A., Volceanov G. 1998: 259) sau *scrumbie (de Nisa)* („fată foarte slabă”) (Milică 2009: 99), pentru reliefaarea nivelului de cunoștințe asimilate de către un elev, acordarea / obținerea un calificativ în cadrul activităților școlare sau pentru evidențierea trăsăturilor fizice ale unor persoane din grup;
- construcțiilor verbale *a sta ca boier Bibescu* („a lenevi, a trândăvi, a fi neatent / plictisit, a nu fi interesat de nimic”) (vezi Volceanov A., Volceanov G. 1998: 238), *a fi Stan Pățitul* („a lua o notă mică, a rămâne corigent, a primi o pedeapsă”) (*Ibid.*: 240), *a o da în SF-uri* („a minți, a fabula”) (Volceanov 2006: 80), *a descoperi America* („a descoperi ceva nou, a descoperi un lucru deja știut”) (*Ibid.*: 86), *a se uita ca Gheoghe la mătură* („a privi mirat”) (Condrea 2011), *a-l striga pe Iorga* („a vomita”) (www.123urban.ro), *a fi levâi ca papucii lui Lenin* („a fi staniu, inadecvat”)

²Cercetătoarea distinge trei mari categorii de limbaje argotice: *argoul interlop* – în care include formule lingvistice utilizate de „hoți, escroci, pușcăriași, prostituate, cerșetori, vagabonzi” (Zafiu 2010: 17) –, *limbajul tinerilor* – format din cuvinte și expresii „legate de mediul specific (școală, facultate, armată) și de preocupări ale vârstei (muzică, sport, videojocuri)” (*Ibid.*: 17) și / sau din elemente lexicale împrumutate din limbi străine (engleză, franceză, germană ș.a.) – și *argoul comun* sau *general* uzitat „de grupuri sau categorii sociale mai largi” (*Ibid.*: 18) – care preia cuvinte și expresii atât din limbajul familiar pe care le remodelează semantic, cât și din tipurile anterioare de argou.

(Condrea 2011), *a cerceta Psaltirea* („a copia”) pentru a surprinde acțiuni, atitudini, comportamente și stări sufletești ale elevilor și studenților atât din cadrul activităților educativ-școlare, cât și din timpul lor liber;

- replicilor / formulelor exclamative *jos mâinile de pe Coreea!* („nu mă atinge!, jos mâinile de pe fund / cur!”) (cf. Zafiu 2010: 76), *hai sifon / salcâm / Shakespeare!* („hai sictir!”) (*Ibid.*: 82), *Tailanda!* (tai-o, pleacă!) (Volceanov A., Volceanov G. 1998: 257), *hai să te ungi Frazer!* („hai să te bat la jocul acela pe calculator!”) (Milică 2009: 137), *să moară Veta!* („pe cuvântul meu!”) (*Ibid.*: 137), care au ca scop respingerea unor gesturi / persoane prin comunicarea de tip argotic, etalarea unor calități („talente”) sau menținerea încrederii interlocutorului.

Caracterul dinamic și diversitatea exprimării elevilor și studenților se construiesc, așadar, și prin structuri fixe cu nume proprii argotice, convertite în argumente de natură lingvistică capabile de a pune în valoare creativitatea, imaginația și receptivitatea atât de necesare formării / îmbogățirii competențelor comunicative, dar și dobândirii unui statut în cadrul grupului social din care fac parte sau la care vor să adere.

2.2. Argoul muzical

Aflată în topul preocupărilor tinerilor, muzica relevă atitudinea, comportamentul, limbajul și experiențele din viața acestora, fiind un factor de coeziune socială. Melodia „Panama”³ (interpretată de Matteo) are toate ingredientele unui produs (argotic) de succes în rândul adolescenților. Ritmul vioi cu inflexiuni de hip-hop, rima împerecheată combinată cu monorima și jocurile de cuvinte spectaculoase s-au concretizat în unități prozodice de forma: „Dacă nici așa nu-ți place, / Ia mai zboară-n Panama / Ce pana mea!” (www.youtube.com/watch?v). Sensul efemeridei frazeologice *a zbura / a pleca în Panama* poate fi interpretat, credem noi, drept: „pleacă / du-te cât mai departe / unde vrei / încotro vezi cu ochii”. Îmbinarea lexematică a stat la baza unei alte formule argotice: „Fie vremea bună, rea, / Ponta, du-te-n Panama!” (www.nasul.tv/alooo-desteptarea), la finalul căreia autorul face precizarea „– «Panama» e, așa, un fel de-a spune, gen poetic. Puteți înlocui cu ce vă vine mai ușor” (www.nasul.tv).

În plan semantic, reperul onomastic are un rol dublu. În primul rând, acesta devine imaginea depărtării, a unui loc nedefinit, preluând, totodată, înțelesul expresiei argotice *în pana mea* (eufemism al unei imprecății), între cele două construcții lingvistice existând similitudini fonetice. În al doilea rând, numele propriu pune în valoare o importantă caracteristică a limbajului argotic al tinerilor, și anume spiritul ludic, manifestările discursive ale acestora deosebindu-se de cele ale altor categorii de argotizanți „prin trivialitatea accentuată ce exprimă dorința de recunoaștere a procesului de maturizare – în cazul adolescenților – și, deopotrivă, prin tendința de «mascare» a trivialului cu ajutorul structurilor metaforice de tip eufemism, care au un rol estetic deosebit” (Oană: 2012: 158).

2.3. Argoul internetului

Limbajul internetului reprezintă o formă de comunicare „hibridă, rezultată din întrepătrunderea oralității cu scrierea” (Milică 2009: 165), care oferă utilizatorilor posibilitatea de a alege una sau mai multe teme de dezbatere și de a interacționa cu unul sau mai mulți participanți la schimbul de replici digitalizat. Această activitate favorizează atât aglutinarea diferitelor limbaje (argotic, familiar, popular, regional etc.), prin punerea în valoare a competențelor lingvistice și spontaneității protagoniștilor, cât și instituirea „unei

³Vezi și *Bloody Mary* a aceluiași interpret, precum și *Am belit-o, Sunt un cocolar, La facultate, În spatele tău, Le-am spus și gardienilor* ale trupei *Noaptea târziu*.

norme argotice comune, care include elemente lingvistice cunoscute unui număr mare de utilizatori” (*Ibid.*: 170).

În universul atât de vast și de divers al construcțiilor lingvistice cu nuanță argotică se pot identifica și structuri fixe cu nume proprii. Mai puțin numeroase și împrumutate din alte limbaje, *frazeologismele onomastice*, transpuse în mediul virtual, îmbogățesc valențele discursului argotic, deschizând noi orizonturi semantice. Caracterizat prin libertate de expresie, mare diversitate tematică, prin caracterul public și colectiv, limbajul internetului permite întrepătrunderea semnelor din jargonul IT cu elemente specifice ale argoului în sens larg și cu termeni științifici și / sau neologici, procesul având ca rezultat eliminarea normelor specifice comunicării scrise (dispariția semnelor de ortografie, eliminarea acordului în gen, număr și caz în interiorul unor construcții nominale, lipsa diacriticelor, anularea opoziției nume comun – nume propriu etc.). O consecință a acestor transformări o reprezintă antonomaza „ce permite reciprocitatea trecerii de la semnificație categorială (specifică substantivului comun) la desemnare individuală (specifică substantivului propriu)” (Milică 2009: 172) fiind reliefată prin adăugarea de sufixe. Prin urmare în construcții de forma: *Nu sta ca Bulache, dă-ți un resert la memorie!* („nu sta ca prostul, revino-ți!”) (razz-vann, forum Softpedia / 19 mai 2012) sau *mi-a dat azi mult damage, Profesorescu* („m-a ars azi la școală / am primit o notă mică”) (www.jucathor.ro / 10 decembrie 2014) relevă capacitatea reperelor onomastice de a genera, alături de termeni specifici limbajului IT (*resert, damage*), semnificații argotice unor manifestări discursive ale internauților.

Jurămintele *să moară Veta / Geta, să moară Gicu / Gigi / Jiji* pot deveni mărci ale veridicității afirmațiilor emițătorului, dacă sunt întrebuințate sub forma enunțurilor exclamative, dar se transformă în mărci ale neîncrederii, când sunt uzitate ca interogații: „Serios, bro? Să moară Veta?” (sod, forum.fanclub.ro./ 30 martie 2009). Limbajul argotic al internauților este completat și de alte enunțuri afectiv-persuasive cu înțeles asemănător: *să mă ia naiba /dracu, să mor (io) /tu, să moară familia mea, să moară mama* etc. (cf. Milică 2009: 185-190).

Simplificarea extremă a comunicării digitale a facilitat apariția unor noi unități lingvistice (sintagme și acronime⁴) specifice limbajului internetului: *B4N* („Bey for now / Pa!”), *BRB* („be right back / revin imediat!”), *BRO* („brother / frate”), *LOL* („Laugh out loud / râs tare”), *OMG* („oh My Gosh / o, Doamne!”) etc. Nu toate acronimele, însă, pot fi încadrate în comunicarea de tip argotic: „exprimarea prin cuvinte prescurtate și cu ajutorul figurilor obținute din semne de punctuație nu este în totalitate argotică, deși a existat tendința de a se pune semnul egalității între cele două stiluri lingvistice. Atunci când este vorba despre un mesaj codificat, creat special pentru a nu fi înțeles, acesta poate fi considerat argotic, însă nu același lucru se poate spune și despre alte cuvinte prescurtate din dorința de a face economie sau de-a atrage atenția asupra ingeniozității” (Necula 2015: 592-593), prin urmare, putem afirma că în interiorul limbajului aparținând *social media* s-au dezvoltat structuri lingvistice argotice:

- preluate din engleză: *noob*⁵ („începător, neștiutor, prost, cap de bostan”), *LMAO*⁶ („laugh my ass off / râd de-mi cade fundul”), *GFKY / GFKH* („go fuck yourself /

⁴Cu toate că, în era tehnologiei, vorbitorii leagă acronimele de computere, pe internet circulând extrem de multe prescurtări ale diferitelor cuvinte, acestea au apărut înaintea dezvoltării domeniului IT, în sectoare de activitate precum: administrație (pentru a denumi proiecte (POSTDRU), acte (OUG), instituții guvernamentale (MApN)), în afaceri (KFC), în chimie (pentru notațiile chimice (O, Fe)), în medicină (pentru simplificarea denumirilor unor boli (SIDA)), în sport (NBA) etc. (vezi <https://romanalibera.ro/special/.../lol-omg-bff/> / 3 octombrie 2010).

⁵ Vezi „Pai în jocuri online, la playeri care nu stiu ce trebuie să facă, sau să joace le zicem «noob, nubi»” (www.tpu.ro/UnuAltu, 14 decembrie 2010) și „Știu că «nob» în engleză înseamnă bostan și mă gândesc că se folosește ca și "cap de bostan", dar nu stiu sigur” (www.tpu.ro/ MoonLight, 14 decembrie 2010).

- himself / du-te dracului / ducă-se naibii”), *FKY* / *fky* („Fuck you / te fut”), *POSH* („piece of shit / căcat / rahat”), *WTF*⁷ („what the fuck / ce dracu / ce naiba?”);
- formate de la cuvinte / expresii vulgare din limba română: *FMM* („futu-ți morții mă-tii”), *KK* („căcat”), *PLM*⁸ („pula mea”) etc.

3. Formule preluate din alte tipuri de argou

Reliefarea deosebirilor dintre creațiile argotice complexe specifice argoului tinerilor și ale altor tipuri de argou, se poate face pe baza analizei semantice a unor structuri fixe de cuvinte cu nume proprii.

- (I) Sintagma *tufă de Veneția* acceptă mai multe interpretări semantice în funcție de intențiile discursive ale argotizanților și de specificul situațiilor comunicative. Dacă în argoul comun unitatea frazeologică este investită cu înțelesul de „om naiv / prost”, în argoul tinerilor sintagma își îmbogățește conotațiile desemnând un „elev slab pregătit, școlar care nu a învățat lecția”, iar în argoul infractorilor, se produce o resemantizare a expresiei, aceasta indicând „o deținută bolnavă, inaptă pentru muncă” (Țânțaș 2007: 110). Prin urmare, fiecare categorie de argotizanți îi atribuie noi sensuri aceleiași construcții lingvistice, gradul cel mai mare de încriptare fiind atins la nivelul limbajului interlop.
- (II) Specifică argoului infractorilor, locuțiunea verbală *a da muștele afară din Cișmigiu*, cu înțelesul „a sta degeaba, a sta la pușcărie” (Volceanov A., Volceanov G. 1998: 77), este preluată în argoul tinerilor pentru a releva starea de plictiseală și dezinteresul elevilor / studenților pentru anumite materii / activități școlare. Aflată în relație de sinonimie și în concurență cu unitatea frazeologică *a sta ca boier Bibescu* („a sta degeaba, a nu-i păsa de nimic, a se plictisi”), expresia cunoaște și varianta coruptă *a da afară muștele din Parlament* (Ciorobâcă 2014: 72), cu același sens, dar aparținând clasei argotismelor din mass-media care se referă la activitatea politicianilor autohtoni.

4. Considerații finale

Sub toate formele sale, argoul tinerilor contribuie la revitalizarea și reactualizarea unor formule comunicative banale / învechite și la modernizarea limbii prin creații lingvistice inedite și surprinzătoare. Astfel, în limbajul elevilor și studenților regăsim formule argotice hazlii și ironice, dar și inovații lingvistice prin intermediul cărora sunt puse în valoare specificul vieții școlare / studențești și dorința de apartenență / integrare în grup a acestora. De asemenea, universul artistic / muzical al tinerilor din zilele noastre este conturat și îmbogățit prin structuri lexicale argotice cu nume proprii ce reflectă atitudini, comportamente și idei specifice acestui grup / tip de vorbitori (curiozitatea, nevoia de (auto)cunoaștere, nevoia de independență, teama de eșec etc.). Tot așa, argoul internetului (constituit într-o clasă distinctă de cuvinte și expresii, preluate din alte categorii de argotisme, dar adaptate comunicării digitale fie prin utilizarea lor sub forma unor prescurtări sau abrevieri, fapt caracteristic interacțiunii bazate pe economia de limbă, fie prin amalgamarea elementelor constituente cu termeni aparținând limbajului IT) relevă libertatea de exprimare și diversitatea temelor abordate în comunicarea din mediul virtual.

În concluzie, expresiile argotice cu nume proprii, din limbajul tinerilor, reprezintă o clasă distinctă de elemente lingvistice care îmbogățesc fondul frazeologic autohton,

⁶www.context.reverso.net/traducere.

⁷*Ibid.*

⁸Acronimul a devenit cunoscut și, totodată, sursă a (auto)ironiei atunci când internauții au făcut legătura între inițialele numelui politicianului Pop Liviu Marian și prescurtarea unei imprecții (*Pula mea!*).

contribuind, totodată, la dezvoltarea și diversificarea formelor moderne de comunicare și de interacțiune umană.

BIBLIOGRAPHY

- Baciu Got, Miorița, 1985, *Metafora argotică*, în *Cercetări de lingvistică*, nr.1, an XXX, Editura Academiei, Cluj-Napoca, p. 58-66.
- Bidu-Vrânceanu, Angela; Călărașu, Cristina; Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana; Mancaș Mihaela; Pană Dindelegan, Gabriela, 1997, *Dicționar General de Științe ale Limbii (DȘL)*, București: Editura Științifică.
- Ciorobâtcă (Necula), Cătălina-Maria, 2014, *Principalele surse etimologice ale argoului românesc actual*, în *Managementul Intercultural*, Vol. XVI, nr. 1 (30), p. 69-80.
- Condrea, Irina, 2011, *Cum vorbim, cum scriem: Argoul și argotizantii*, online pe [www.timpul.md/articol/18 febr. 2011](http://www.timpul.md/articol/18%20febr.%202011).
- Croitoru Bobârnice, Nina, 1996 (2003), *Dicționar de argou al limbii române*, Slobozia: Editura Arnina.
- Dauzat, Albert, 1929, *Les Argots. Caractères, évolution, influence*, Paris: Librairie Delagrave Paris.
- Felecan, Oliviu & Felecan, Nicolae, 2015, *Straturi etimologice reflectate în hidronimia românească*, *Quaderns de Filologia: Estudis Lingüistics XX*, p. 251-269. doi: 10.7203/qfilologia.20.7521.
- Groza, Liviu, 2017, *Creativitate și expresivitate în frazeologia limbii române*, București: Editura Universității din București.
- Iordan, Iorgu, 1944, (1975), *Stilistica limbii române*, București: Editura Științifică.
- Iordan, Iorgu, 1962, *Lingvistică romanică. Evoluție, curente, metode*. București: Editura Academiei R.P.R.
- Irimia, D, 1999, *Introducere în stilistică*, Iași: Polirom.
- Milică, Ioan, 2009, *Expresivitatea argoului*, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași.
- Necula, Cătălina-Maria, 2015, *Confuziile generate de dicționarele actuale de argou*, online pe www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V2863.
- Oană, Mihaela, 2012, *Câteva considerații asupra derivatelor sufixale din argoul tinerilor*, online pe www.diacronia.ro/indexing/details/V866/pdf.
- Țanu-Pohrib, Iuliana, 2010, *Limbajul tinerilor - argou / jargon*, București: Editura Sfântul Ierarh Nicolae.
- Țanțaș, V.H., 2007, *Dicționar de pușcărie. Limbajul de argou al deținuților din România*. Cluj-Napoca: Napoca Star.
- Volceanov A., Volceanov G., 1998, *Dicționar de argou și expresii familiare ale limbii române*, București: Editura Livpress.
- Volceanov, G., 2006, *Dicționar de argou al limbii române*, București: Editura Niculescu.
- Zafiu, Rodica, 2010, *101 cuvinte argotice*, București: Humanitas.

<http://www.123urban.ro/alexa>

www.nasul.tv/alooo-desteptarea

www.youtube.com/watch?v

razz-vann, forum Softpedia / 19 mai 2012

www.jucathor.ro / 10 decembrie 2014

<https://romanalibera.ro/special/.../lol--omg--bff/> / 3 octombrie 2010

www.tpu.ro/UnuAltu, 14 decembrie 2010

www.tpu.ro/MoonLight, 14 decembrie 2010

www.context.reverso.net/traducere

SHORT ETYMOLOGICAL MONOGRAPHS OF SOME MARINE TERMS

Maria-Loredana Trucă (Țancu)
PhD Student, University of Pitești

Abstract: The seaman's lexicus has many terms and concepts found in areas such as: sea and river transport, port activities, fishing and naval repairs, swimming, nautical modeling, and sailing. From all the lexemes from the navy compartments, I chose to present the means of navigation, and about one hundred fifty names have been inventoried by the research of the specialized dictionaries. The selected subjects retain our attention not only in terms of semantics, but also when we talk about etymological facts. Some languages such as French, English, Italian, Dutch, Arabic, Chinese, Eskimo or Yemenite are the sources from which the Romanian language has taken over the words that call the means of navigation used by man since ancient times.

Keywords: mariner terms, etymology, multiple etymology, direct etymology, indirect etymology.

1. De la trunchiul de copac la ambarcațiunile de agrement

Din cele mai vechi timpuri, omul a simțit o nevoie acută de cunoaștere, o dorință acerbă de a cerceta, a explora și cuceri noi teritorii, fiind dispus să surmonteze orice obstacol. Dacă, inițial, traversarea unei întinderi de ape părea o probă insurmontabilă pentru un aventurier deoarece nu dispunea decât de un trunchi de copac (primul mijloc de navigație rudimentar utilizat), cu timpul, mijloacele folosite în transportul maritim s-au modernizat și, astfel, au apărut primele nave militare, navele comerciale, ambarcațiunile de pescuit, cele sportive și de agrement.

În categoria navelor militare/de luptă se regăsesc mijloace precum: actuară, avizo, bireamă, bric, canonică, caracă, corvetă, cuirasat, dragor, dromon, escortor, fregată, galeră, hippago, monitor, penteră, triemă, vedetă. Navele de transport/ comerciale sunt reprezentate de: bac, carbonier, cargobot, cargou, craieră, gabară, goeletă, holk, jonca, ka-vom, kogga, LASH, LNG, LPG, metanier, OBO, pachebot, pilotină, pletină, petrolier, șalandă, șlep, tramp, transoceanic, vivieră. Ambarcațiunile de pescuit le reunesc pe următoarele: barcaz, crevetar, dhow, dori, drifter, dubas, galiotă, lotcă, mahonă, pescador, seiner, șalutier, uimac. Dintre ambarcațiunile sportive amintim: cadet, caiac, canoe, cutter, iaht, iolă, gig, outrigger, papuc, schif, snaip, star, tempest. Lista mijloacelor de navigație este completată de veliere: barc, barchentină, brigantină, caic, caravelă, cet, civadieră, cliper, felucă, pinasă.

2. Succinte monografii etimologice ale termenilor ce denumesc mijloace de navigație

Etimologia (din gr. *étymos* – adevărat, real – și *logos* – cuvânt), ramură a lingvisticii care „stabilește originea unui cuvânt prin explicarea evoluției lui fonetice și semantice” (cf. DEX), a reprezentat o preocupare pentru cercetători încă din Antichitate, când studiul limbii era parte componentă a filosofiei. Pe teritoriul românesc, problemele etimologiei au fost și sunt mult mai complexe pentru că româna, deși face parte din familia limbilor romanice, de-a lungul timpului, a avut contacte cu limbi din celelalte familii lingvistice, iar absența textelor mai vechi care să ateste „corespondența” dintre forma fonetică, respectiv, semantică și etimonul presupus îngreunează demersurile lingviștilor preocupați, în special, de stabilirea etimologiei directe prin indicarea etimonului nemijlocit al cuvântului actual și, într-o mai mică măsură, de identificarea etimologiei indirecte care implică extinderea căutării la cuvintele din care a provenit etimonul direct.

Din noianul de lexeme întâlnite în compartimentele specifice marinei, am optat pentru prezentarea mijloacelor de navigație; aproximativ o sută cincizeci de denumiri au fost inventariate în urma cercetării dicționarelor specializate - Dicționar maritim român-englez (DMRE), respectiv, Dicționar marinăresc (DM), iar termenii selectați rețin atenția nu numai sub aspect semantic ci și etimologic.

Călătoriile, adesea, fascinante ale cuvintelor ce denumesc mijloace de navigație fac obiectul cercetării noastre. Parcursul lexemelor marinărești pătrunse în limba română prin diverse filiere este captivant și surprinzător, totodată. Exemplele prezentate în continuare sunt, în proporție covârșitoare, înregistrate ca având etimologie multiplă conform DER, DEX, DN, MDN, NDN.

**actuarial*¹ – „navă militară rapidă și ușoară, cu vele dreptunghiulare și 15 perechi de rame”. Cf. DM, etimonul este cuvântul latin „actuaria”; *ambarcație* cu variantele *ambarcațiune*, *îmbarcațiune* din fr. „embarkation”; *arcă* – (rar/ învechit) din it. „arca”, lat. lit. „arca” – ladă, cf. DM, este un cuvânt cu etimologie multiplă, italiana reprezentând, prin ordinea citării, etimologia esențială², iar latina, pe cea complementară³; *avizo*⁴ - scris și *aviso*, cf. DN, lexemul are o etimologie multiplă: fr. „aviso”, it. „avviso”, DEX recomandă doar etimonul franțuzesc; *bac*- numit adesea *pod umblător*, *brodină*, *poron* și sinonim cu căulă, șaică, dubas, pontoon, DEX indică doar etimonul direct – fr. „bac”, cf. DN, termenul are etimologie multiplă: franceză și olandeză „bak” – albie; în DER, nu figurează cu sensul de navă; *balenieră* – fr. „baleinière”, it. „baleniera” cf. DN; *bananier* – din fr. „bananier” cf. DER, DEX, DN, DM; *barc* – se regăsește în DN, NDN, MDN având etimologie multiplă: engl., fr. „barque”, it. „barco”, germ. „Barca”; *barcaz* – din rus. „barkas” cf. DEX și DM; *barcă* – *varcă* (pop.) (din ngr. várka), sinonim cu *dubă*, *lotcă*, *oraniță*, provine, cf. DEX, DER, DN, MDN, NDN, din it. „barca”, probabil pe cale orientală: cf. tc., bg. barka, ngr. μάρκα și βάρκα, alb. Barkë, s-a crezut în mod eronat că este vorba de păstrarea directă a lat. „barca”; *barchentină* – din engl. „barquentin”, fr. „barquentine” cf. DN și DM; *barchetină* – it. „barchetinna” cf. DN; *baggala* – „velier arab contemporan, asemănător caravelei”, cuvânt arab cf. DM; *bastiment* - din it. „bastimento”; *batiscaf* – din fr. „bathyscaphe”, cf. gr. „bathys” – adânc, „skaphe” – luntre; *berlingeră* – navă folosită în Țările de jos în sec. XVII, etimologie necunoscută (DM); *biremă* – cf. DEX și DN din fr. „bireme”, lat. „biremes” din bi- + remus, vîslă, ramă; *bric* – DN indică o etimologie multiplă: fr. „brik”, engl. „brig”, iar DEX menționează doar etimonul francez; *brigantină* – din fr. „brigantine”, it. „brigantine” cf. DN; *burduf*⁵ - „mijloc arhaic de navigație confecționat din piele și umplut cu aer”, etimologie necunoscută cf. DEX și DM; *caballito* – mijloc de navigație peruan, cuv. sp. „caballito” – căluț, diminutiv al lat. „caballus” - cal (DM); *cablier* - din fr. „câblrier” cf. DM și DN; *cabotier* - din fr. „cabotier” cf. DEX, DM și DN; *cadet* – din fr. „cadet” cf. DEX, DM și DN; *caiac* – din fr. „kayak”, cuv. eschimos. În NODEX 2002, lexemul provine din turc. „kayak”; *caic* – din tc. „kayk” cf. ngr. καϊκ; bg., sb. „kaik” cf. DER, în DEX apare doar etimonul direct din limba turcă; *canadiană* - *ambarcație* ușoară, canoe, la indienii nord- americani; din fr. „canadienne”, DEX și DN nu precizează sensul marinăresc; *canoe* – din fr. „canoe”, cf. engl. „canoe” potrivit DEX și DN; *canonieră* – din fr. „canonnière”, it. „cannoniera” cf. DN; *caravelă* –

¹Lexemele marcate cu simbolul * nu sunt înregistrate în dicționarele generale ale limbii române.

²Etimologia esențială, în cazul etimologiei multiple, reprezintă „prima limbă din care s-a introdus cuvântul și forma oferită de această limbă a căpătat o răspândire socială apreciabilă în una din etapele formării limbii de cultură moderne sau s-a fixat ca atare” (Oprea, 1996: 258).

³„Etimologia complementară primară, esențială, principală sau adițională conlucrează concomitent cu altă sursă etimologică și are aport aproximativ egal cu aceasta” (ibidem:259).

⁴ Termenul este înregistrat în *Dicționarul marinăresc* cu forma „avizou” (v. p. 48).

⁵ În dicționarele generale consultate nu se înregistrează sensul marinăresc.

velier cu 3-4 catarge, răspândit în sec. XIII-XVI; a fost folosit de Columb și Vasco da Gama în expedițiile efectuate. A fost denumită nava caravelului grație frumuseții și eleganței. Referitor la denumire, se pare că provine din fuziunea a două cuvinte italienești: „cara”-dragă și „bella”- frumos sau din versiunea de diminutiv a cuvântului portughez „caravo” vas de navigație + ela. DEX indică etimologia din limbile franceză și italiană, iar DN – franceză, italiană, portugheză și spaniolă: fr. „caravelle”, it. „caravella”, cf. port. „caravela”, sp. „carabela”; *carbonier* – navă destinată transportului de cărbune, etimologie necunoscută; în DEX și DN este menționat fără sensul marinăresc; *cargobot* – sin. *cargou*, din fr. „cargo-boat”, engl. „cargoboot”; *cargou* – din fr. „cargo”; **carraçă* – „navă militară destinată transportului transoceanic de trupe și a diverselor material”, etimologie necunoscută cf. DM; *catamaran* – din fr., engl. „catamaran”; **catoscopicus* – (înv.) navă militară romană, cuv. lat. cf. DM; *ceaika* – din rus. „ceaika”- pescăruș cf. DM; *ceam* – din turc. „çam”, brad; sârb. „çam”, ceam cf. DER și DEX; *cet* – etimologie necunoscută cf. DM; *civadieră* – din fr. „civadière”, it. „civadiera” cf. DN; *cliper* – din fr., engl. „clipper”, germ. „Klipper” cf. DN, MDN și NDN; *contratorpilor* – din fr. „contre-torpilleur” cf. DEX, DN; *corabie* – din sl. „korabl̑”, gr. „καράβι”, cf. bg., sb. „korab”, sb., cr., slov. „korablja”, rus. „korabl̑”, alb. „ka rāf”, mag. „Kereb” (DER); *corăbioară* – diminutiv al lui corabie. – corabie + suf. -ioară; *corvetă* – sin. *corfă*, *coropcă*, din fr. „corvette” cf. lat. „corbita”- corabie de transport, it. „corvette”, germ. „Korvette”; *craieră* – var. *craira*, etimologie necunoscută cf. DM; *crevetar* – fr. crevetin cf. DM, DN; *crucișător* – var. *crucișetor*, din fr. „croiseur”, germ. „Kreuzer” cf. DN, în DEX se regăsește doar etimonul direct din franceză; *cuirasat* – din fr. „cuirassé” cf. DEX, DM și DN; *cuter* – din fr. „cotter” și engl. „cutter”, cf. germ. „Fischkutter” cf. DEX, DN; *delfinieră* – it. „delfiniera”; *deroșeză* – fr. „dérocheuse”; **dhow* – „barcă tradițională yemenită, cu o singură velă, colorată, destinată pescuitului”, cuv. yemenit cf. DM; **dieră* – „navă antică grecească”, cuv. gr. cf. DM; *distrugător* – după fr. „destructeur”, lat. „destructor” cf. DM; **dori* – „mică ambarcație de pescuit, cu fundul plat, din dotarea unei nave mari”, din amer. „doris” cf. DM, în dicționarele generale nu este înregistrat ca substantiv; *dragă* – din fr. „drague”, it. „draga”, cf. engl. „drag” – a trage; **dragon* – din fr. „dragon” cf. DM; *dragor* – fr. „drapeur” cf. DEX și DN; **drakkar* – navă vikingă din sec. IX-XII, id. local „drakkar” – balaur cf. DM; **dreadnought* – navă militară engleză, cuirasat „Neînfricat”, cuv. engl. cf. DM; *drifter* – din engl. „drifter” cf. DM; *dromon* – din it. „dromone”, fr., gr. „dromon” cf. DN; *dubas* – var. *dubă*, din rus. „dubas” cf. DER, DEX; *escortor* – din fr. „escorteur”; **electronavă* – din germ. „Elektro” + navă cf. DM; *farfurie*⁶ – din tc. „farfuri”, per. „faghtūȓ” cf. ngr. φαρφουρί, alb. „farfuri”, bg. „farfor” cf. DER; DM indică doar originea turcă și neogreacă; *felucă* – din fr. „felouque”, it. „felucca”, sp. „faluca”, ar. „harraka” – corabie cf. DEX și DN; DER precizează ca provine din italiană fiind un împrumut literar; *feribot* – din fr., engl. „ferry-boat” cf. DEX, DER, DN, NDN, MDN; *fregată* – din fr. „frigate”, it. „fregata” cf. DEX, DN; *gabară* – din fr. „gabare”, it. „gabarra” cf. DEX, DN; *galeasă* – din fr. „galéasse”, it. „galeazza”; *galeră* – din fr. „galère”, it. „galera” cf. lat. „galéa”, un fel de corăbioară cf. DEX, DN; **galeon* – sin. *panfilă*, *galeoncă*, etimologie necunoscută cf. DM; *galion* – din ngr. γαλιόν cf. DAR, tc. „kalion”, ambele din it. „galeone”; *galiotă* – din fr. „galiote”; *ghimie* – din tc. „gemi”, cf. alb. „gemi”, bg. „semiia” sârb. bg. „gemiia”, ung. „gémia”; *gig* – din fr. „gigue” cf. engl. „gig” (cf. DN, DM); *gondolă* – din it. „gondola”, fr. „gondola”; *goeletă* – din fr. „goélette”, it. „goeletta”; *hidroglisor* – fr. hydroglisseur; **hippago* – navă militară romană, folosită pentru a transporta caii necesari în acțiunile de luptă terestre, cuv. lat. cf. DM; **holk* – navă de transport, folosită pe apele teritoriale din nordul Europei, în sec.

⁶Sensul marinăresc nu este înregistrat în dicționarele generale.

XIII-XV, etimologie necunoscută cf. DM; *iaht* –din engl., fr. „yacht”, cf. ol. „jacht” cf. DER; *iolă* – din fr. „yole”cf. lat. „ iola”;*joncă* – din fr. „jonque”, cuv. malaiezcf. DM; **kavom* – cuv. chinezesc cf. DM; **kelek* –„ambarcațiune folosită în Antichitate pe apele interioare ale Mesopotamiei”, etimologie necunoscută cf. DM; *ketch* - engl. „ketch” cf. DN; **kogga* – „corabie punctată, folosită în țările din nordul Europei la transport”, etimologie necunoscută cf. DM; **Kon-Tiki* – „plută din trunchiuri de balsă, cu ajutorul căreia echipajul internațional condus de cercetătorul Thor Heyerdhal a confirmat, prin expediția din aprilie-august 1974, ipoteza potrivit căreia indienii peruani au străbătut în urmă cu un mileniu Oc. Pacific, stabilindu-se în Arhipieleagul Polineziei. Denumirea a fost preluată de la numele conducătorului incaș Kon-Tiki din sec. V e.n”, etimologie incertă – cuv. incaș cf. DM;**lainer* – „navă ce deservește o anumită linie de navigație”, din engl. „liner”cf. DM;**LASH*– navă pentru transport barje, din engl. „Lighter Aboard Ship”cf. DM; *liburnă* - lat. „ liburna”cf. DN; *limb* - fr. „ limbe”, cf. lat. „limbus”; DM propune ca etimologie: fr. „limbe” și germ. „Limbus”; **LNG* –din engl. „Liquid Natural Gas” cf. DM; *lotcă* – din rus. „ lódka”cf. DEX; etimologie rusă și bulgară în DER; **LPG* - din engl. „Liquid Pressure Gas”; *luntre* – din lat. „ linter” cf. alb. „ljundrë”, vegl. „lundro”, ngr. λούντρα cf.DER; *mahonă* – var. *mahoánă*, *-ónă*, *-únă* și (mai vechi) *-gúnă* , din tc. „maguna, mavuna, mauna”, ar. „ma’ón” – bastiment de transport; sp. „mahona”, fr. „mahonne”; *metanier* - din fr. „méthanier”;*mezoscáf* – din fr. „mesoscaphé” cf. DEX și DM, et. incertă cf. DN;*mineralier* - fr. minéralier; *monitor* - sin. *aviso*, *vedetă*, dinfr. „moniteur”, cf. lat. „monitor,-óris” din „monére”, a sfătui, a înștiința; *motonavă* - it. motonave cf. DM; *motovelier* - it. motoveliero cf. DN;*navă* - it. nave, cf. lat. navis, gr. naus (DEX, DER, DN,MDN, NDN); **OBO* –din engl. „Oil-Bulke-Ore” cf. DM; *outrigger* –„ambarcațiune sportivă din categoria schifurilor, destinată navigației pe apele interioare liniștite”, din engl. „outrigger” cf. DM; *pachebot*– din fr. „paquebot”, din engl. „packet-boat”: packet, pachet de scrisori, și boat, bastiment cf. DN; DER și DEX specifică etimonul francez; *penteră* –din fr. „pentère”, cf. gr. „ penteres”; *pescador* – din sp., fr. „pescador”; *petrolier* - din fr. „pétrolier”; *pilotină* - cf. fr. „pilotin”;*pinasă* - fr. „pinasse”; *pirogă* - var. *piroagă*, din fr. „piroque”, it. „piroga”, cf. sp. „piragua” < cuv. caraib;*plută* – din vsl. *plutva, sârb. plutva, plută; *portavion* – din fr. „porte-avions”; *portcontainer* – din fr. „porte-containers”; *portelicopter* – fr. „porte-hélicoptères”; *probelă* – var. propel, din engl. „propeller”; *pui* - lat. „pūllus”, probabil prin intermediul formei vulgare„pūlleus” cf. alb. „puljë”, în dicționarele generale nu este înregistrat cu sens marinăresc; *puitor* (de mine) – derivat pui+tor; *sambuc* – din lat. „sambuca”, fr. „sambuque”, it. „sambuca”; cf. DM este cuv. arab; *sampan* - din engl., fr. „sampan” cf. DM; *schif* – din fr., engl. „skiff”;*seiner* – din engl. „seiner”, germ. „záinər”);*slup* - engl., fr. „sloop”; *snaip* – din engl. „snipe”;*star* – din engl., fr. „star”; *șaică* – din tc. șaika, cf. rus. šajka cf. DER; *șaland/ șalandă* - din fr. „chaland” cf. gr. „khelandion” cf. DER, DN; *șalander*-fr. chalander cf. DN; *șalupă* – fr. „chaloupe” cf. DER, DM, DN; *șalutier* - fr. „salutier”;*șelterdec* – din engl. shelterdeck;*șlep* - din germ. „schlepp-[kahn]” - luntre târâtă”, de unde și bg. „šlep” și rus. „šlīp”- corvetă, și „šlīupka” - șalupă, care corespunde cu ol. „sloep”; **tempest* – ambarcațiune sportivă cu vele, et.nec.cf. DM; *torpilor* - fr. „torpilleur”; *tramp* – engl. „tramp”;*transbordor* – din fr. „transbordeur”; *transoceanic*– din fr. „transocéanique”;*transportor* – din fr. „transporteur”; *trauler* - engl. „trawler”; *trieră* – fr. „trière” gr. „trieres” cf. DN; *trimaran* - din engl. „trimaran”;*triremă* - sin. trieră, din fr. „trireme” din lat. „triremis”, d. tres, trei, și remus, ramă, vâslă;**uimac* – barcă ușoară folosită de eschimoși pentru a personae sau mărfuri, cuv. eschimos cf. DM; **ustoacă* – navă construită în sec. XVI de marangozii din cetățile dunărene, et. nec. cf. DM;*vas* - lat. „vāsum”, cf. it., sp., port. „vaso”, prov., fr., cat. „vas”;*vedetă* –din fr. „vedette”, d.

it. „vendetta”, infl. de „vedere”, a vedea, care vine din sp. „veleta”, sfârlează, adică vioi ca sfârlează; *vivieră* – din fr. vivier cf. DN, DEX; *yawl* - din engl., fr. „yawl” cf. DN.

3. Concluzii

Cele peste 150 de cuvinte, care denumesc mijloace de navigație, identificate, în special, în lucrările de specialitate se regăsesc în proporție de 90% în dicționarele generale atestând bogăția, diversitatea lexicului marinăresc și nu în ultimul rând „permeabilitatea” vocabularului românesc.

Limbi precum: franceza (aprox. 54 de termeni au etimonul direct în această limbă și aprox. 25 de termeni cu etimologie multiplă, care au fie etimologia esențială, fie etimologia complementară în franceză), italiana (aprox. 6 lexeme), spaniola (aprox. 5 termeni), latina (9 denumiri au etimonul direct), greaca (3-5 termeni), neogreaca, engleza (aprox. 15 cuvinte și aprox. 10 termeni cu etimologie multiplă, care au fie etimologia esențială, fie etimologia complementară în engleză), olandeza (a constituit sursa indirectă pentru aprox. 5 cuvinte), germana (5-10 termeni cu etimologie directă și/ sau indirectă), rusa (4-6 cuvinte), bulgara, slava, albaneza (în cazul etimologiei complementare), turca (5-10 lexeme), araba (2-3 denumiri), chineza (1 termen), limba eschimo (2 cuvinte), idiom nordic, malaieza și yemenita (1-2 cuvinte) constituie sursele din care limba română a preluat termenii marinărești. În jur de 20 de lexeme au etimologie necunoscută sau incertă. După statistici proprii, am constatat câteva neconcordanțe referitoare la soluțiile propuse în dicționarele pe care le-am utilizat ca surse, fapt ce a constituit, uneori, un impediment în stabilirea etimologiilor reale ale lexemelor respective.

BIBLIOGRAPHY

- Beziris, Anton, *Dicționar maritim român-englez (DMRE)*, Editura Tehnică, București, 1985.
- Ciorănescu, Alexandru, *Dicționarul etimologic al limbii române (DER)*, Editura Saeculum, București, 2007.
- Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2007.
- Manole, Ilie, Ionescu, Gheorghe, *Dicționar marinăresc (DM)*, Editura Albatros, București, 1982.
- Marcu, Florin, Maneca, Constantin, *Dicționar de neologisme (DN)*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1978.
- Marcu, Florin, *Noul dicționar de neologisme (NDN)*, Editura Academiei Române, București, 1997.
- Marcu, Florin, *Marele dicționar de neologisme (MDN)*, Editura Saeculum, București, 2007.
- Noul dicționar al limbii române (NODEX)*, Editura Litera, 2008.
- Oprea, Ioan, *Terminologia filozofică românească modernă*, Editura Științifică, București, 1996.
- Sala, Marius, *101 cuvinte moștenite, împrumutate și create*, Editura Humanitas, București, 2010.

STEREOTYPES – FORMS OF PRECONSTRUCTED IN POPULARIZED ECONOMIC DISCOURSE

Maria-Mădălina Urzică (Poiană)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The discursive zone in which we place ourselves is that of cognitive linguistics, of prediscourse, which we define, according to M.-A. Paveau as "a set of collective prediscursive frameworks (knowledge, beliefs, practices), which give instructions for the production and interpretation of meaning in discourse" (Paveau, 2006: 118), a concept closely related to that of pre-constructed.

We are researching what are the characteristics of these forms of preconstructed, more precisely the role of stereotypes and in a certain type of discourse: that of scientific extension related to the economic field. Scientific discourse goes hand in hand with popular discourse, so that communication becomes effective, the scientist's message undergoes a variety of language transformations in order to be received by the world, to become widely accessible.

The analyzed corpus is formed by the book " L'économie pour toutes. Un livre pour les femmes, que les hommes feraient bien de lire" (Economics for all. A book for women, which men should also read) (Jezebel Couppey-Soubeyran and Marianne Rubistein), from which we have used examples to illustrate the research

Keywords: preconstructed, discourse analysis, stereotypes, popularized economic discourse, prediscourse

1. Introduction

Dans une palette issue de la réflexion scientifique traditionnelle proposant des termes théoriques qui vont du donné au construit, de l'inné à l'acquis, le *préconstruit* offre en effet une opportunité d'exploration très abondante. C'est le seul terme qui permet de recouper des phénomènes qui touchent de proche les faits de langue : poncif, stéréotype, préjugé, lieu commun, idée reçue, cliché, *a priori*, *topos*, *doxa*, archétype, locution figée ou en cours de figement, etc. Le point commun de toutes ces notions est qu'elles véhiculent des formes et des contenus déjà construits, dont la source n'est pas ou plus connue ou identifiable (par contraire à la citation).

Tenant compte de ces traces du préfabriqué, on arrive implicitement dans la région des prédiscours, puisque tout figement indique la possibilité d'une reproductibilité, une antériorité de la production, devenant ainsi le signal d'un prédiscours. La zone discursive dans laquelle nous nous plaçons est donc celle de la linguistique cognitive, du prédiscours, que nous définissons, d'après M.-A. Paveau comme « un ensemble de cadres prédiscursifs collectifs (savoirs, croyances, pratiques), qui donnent des instructions pour la production et l'interprétation du sens en discours » (Paveau 2006 : 118), notion étroitement liée à celle de préconstruit.

Même plus, fixant l'analyse sur les stéréotypies nous nous demandons quelles sont les caractéristiques de ces formules, à quoi elles renvoient et quel est leur rapport sémantique et fonctionnel avec un certain type de discours: celui de la vulgarisation scientifique liée au domaine économique, représenté par un corpus spécifique, d'actualité (paru en 2014),

contenant environ 140 pages qui abondent en structures stéréotypiques recherchées, qui renforcent les notions théoriques présentées.

2. Approche théorique et sémantique des termes

La recherche qui commence s'encadre dans le domaine de l'analyse du discours économique en utilisant les outils de l'analyste du discours et en suivant la perspective de l'École française d'analyse de discours. Nous avons utilisé aussi la perspective de l'analyse textuelle à laquelle nous avons ajouté des commentaires concernant la pragmatique textuelle appliquée au discours non-littéraire, respectivement, le discours de vulgarisation scientifique.

Avant de commencer l'analyse, il est nécessaire de présenter les notions du point de vue sémantique. Le stéréotype, l'exemple le plus concret, est devenu l'objet d'étude des sciences sociales, mais aussi des sciences du langage (en sémantique et en analyse du discours). De cette manière, la conception du stéréotype peut contribuer, comme constate M.-A. Paveau (2006 : 57 et 118), à une conception des discours reposant sur une distribution des cadres prédiscursifs collectifs (savoirs, croyances, pratiques), qui donnent des instructions pour la production et l'interprétation du sens en discours. D'autre côté, le discours scientifique va de pair avec le discours de vulgarisation, car, afin que la communication soit efficace, le message du scientifique subit une variété de transformations langagières pour puisse être reçu par le monde, pour devenir largement accessible.

2.1. Phénomènes de stéréotypage

Les termes *stéréotype* et *cliché*, qui évoquent dans la pensée l'image de la « frappe »¹ sont purement théorisés dans le cadre des sciences sociales et plus précisément dans la psychologie sociale, mais en dehors de cela, à part les sciences du langage et les sciences littéraires, au croisement desquelles ces termes se situent, il y a des études plus récentes² qui traitent du stéréotype rapporté au domaine de l'interculturel et de la culturalité.

Le terme *stéréotype* est utilisé dans le langage de spécialité comme dans le langage courant et, pourtant force est de constater la diversité des emplois, et le flou sémantique qui entoure les définitions données par les ouvrages du domaine (la rhétorique, la psychologie, la sociologie ou la littérature) et par les dictionnaires de référence (le Trésor de la langue française, le Robert et le Petit Larousse³).

La littérature de spécialité utilise plusieurs notions: *stéréotype*, *cliché*, *lieu commun*, *poncif*, *topos*, *banalité*, *idée reçue*, *représentation sociale*, tous ces termes étant plus ou moins des synonymes et renvoyant l'un à l'autre, ayant des particularités qui ne sont pas propres à un seul d'entre eux. Le stéréotype et le cliché, en dépit de leur origine étymologique commune, se confondent sur le plan de l'expression verbale, les deux étant à la fois des

¹Comme l'affirme Anne Herschberg Pierrot : « Le cliché et le stéréotype, de par leur origine étymologique, évoquent l'image de la « frappe », reproduisant la même figure, le même caractère. Structures signifiantes figées, le cliché et le stéréotype sont reçus à la fois comme des formules et des pensées rebattues » (1979 : 87).

² Par exemple : Légal, J.B., Delouvée, S. : *Stéréotypes, préjugés et discrimination*, Paris, Dunod, 2008

³Le Petit Robert : *Stéréotype*, n.m. – 1954 ; adj. 1796 imprim. ; de stéréo- et type 1. *Opinion toute faite, réduisant les singularités. – cliché, lieu commun. « Qui n'a appris à l'école sur la Gaule et les Gaulois quelques formules fameuses, quelques stéréotypes ? » (H. Lefebvre).[...] Ling. Définition spéciale d'un objet dénommé à un moment donné.*

Le Trésor de la Langue Française : 3. LING., STYL. *Association stable d'éléments, groupe de mots formant une unité devenue indécomposable, réemployée après avoir perdu toute expressivité et avec une fréquence anormale. [...] P. ext. Forme constante, modèle, patron.*

Le Petit Larousse : n.m. 1. *Imprim. Cliché typographique obtenu par collage de plomb dans un flan ou une empreinte (on dit aussi cliché) 2. Formule banale, opinion dépourvue d'originalité. * Stéréotypé, e, adj. conventionnel et sans véritable signification. Gestes stéréotypés. Phrase, formule stéréotypée, toute faite. * Stéréotypie, n.f. 1. Imprim. Reproduction des formes imprimantes ou moyen de flans.*

«formules figées et des pensées rebattues» (Herschberg-Pierrot, 1979 : 88). L'un et l'autre désignent le banal, le figé, le conventionnel ; pourtant les deux termes ne coïncident pas à tous les niveaux.

Le côté d'ambiguïté quant à la définition des notions est souvent souligné. Jean-Claude Anscombe déclare défendre une théorie des stéréotypes dans la lignée de Putman, Kleiber, Charolles, mettant l'accent sur le rôle de la communauté linguistique « tout ensemble de sujets parlants qui est présenté comme partageant (entre autres choses) une certaine liste de termes affectés des mêmes significations » (Anscombe, 2001: 60), ce qui conduit à la définition qu'il donne au stéréotype :

« le stéréotype d'un terme est une suite ouverte de phrases attachées à ce terme, et en définissant la signification. Chaque phrase du stéréotype est, pour le terme considéré, une phrase stéréotypique. Remarquons que je devrais normalement dire que le stéréotype est relatif à un sujet parlant. Si tout sujet parlant possède dans son stock linguistique un certain nombre de phrases qui pour lui caractérisent la signification du terme considéré, cette liste n'est pas nécessairement la même que celle d'un autre sujet parlant, et il peut se faire qu'il la modifie pour une raison ou pour une autre : par exemple, un certain nombre d'échanges langagiers ont augmenté sans savoir sur tel ou tel point. D'où la nécessité de caractériser le stéréotype d'un terme comme étant une liste ouverte. » (Idem : 60-61).

Nous retenons cette affirmation pour la situation de certains énoncés en train de se proverbialiser, situation, d'ailleurs fort difficile à distinguer.

Même si la difficulté de distinguer les phases de la formation du stéréotype est largement reconnue, celui-ci peut être considéré une « représentation efficace », puisque « stable », comme le fait Henri Boyer, traitant également le stéréotypage comme indicateur de conflit diglossique et précisant :

« le *stéréotypage* est selon moi un processus de figement représentationnel dont l'importance au sein de l'imaginaire communautaire de la /des langue(s) n'est plus à démontrer. Et le *stéréotype*, structure sociocognitive réductrice par excellence (pour une pertinence pratique maximale, il doit comporter un ensemble limité et fermé de traits constitutifs) pourrait bien être le lot de toute représentation efficace, consensuelle, stable. » (2007 : 39, souligné par l'auteur).

Considérant le stéréotype d'une perspective discursive, nous touchons obligatoirement au stéréotypage comme appareil représentationnel.

Pour le stéréotype, nous retenons la définition de Ruth Amossy et Anne Herschberg Pierrot: « terme emprunté au langage courant » désignant « les images dans notre tête qui médiatisent notre rapport au réel. Il s'agit des représentations toutes faites, des schèmes culturels préexistants, à l'aide desquels chacun filtre la réalité ambiante » (2000 : 26). Deux idées sont très utiles pour notre démarche : « préexistants » notion liée aux schèmes culturels et « filtrer la réalité ambiante ». Nous les utilisons ainsi : "préexistant " s'inscrit dans notre perspective du prédiscours, du préconstruit, qui suppose une antériorité.

2.2. Discours de vulgarisation scientifique

Le processus de vulgarisation peut être défini selon les grands dictionnaires⁴ de langue française, comme une action de diffuser, de mettre à la portée du plus grand nombre, des non-spécialistes des connaissances, des idées, des produits techniques et scientifiques. En pratique et surtout en particulier, cette action peut être traduite comme l'adaptation, une reformulation des notions, des connaissances appartenant à un discours spécialisé afin de les rendre

⁴ Le Petit Robert, Le Larousse, etc.

compréhensibles aux personnes non-spécialistes. De plus, cette reformulation consiste généralement à débarrasser le discours de spécialité des difficultés spécifiques et des caractères techniques afin de les rendre accessibles au grand public.

« La vulgarisation scientifique (désormais V.S.) est classiquement considérée comme une activité de diffusion, vers *l'extérieur*, de connaissances scientifiques déjà produites et circulant à *l'intérieur* d'une communauté plus restreinte; cette diffusion se fait hors de l'institution scolaire-universitaire et ne vise pas à former des spécialistes, c'est-à-dire à étendre la communauté d'origine » (Authier, 1982 : 34).

Pour continuer dans la même lignée que Jacqueline Authier, dans leur *Dictionnaire d'analyse du discours*, Patrick Charaudeau et Dominique Maingueneau affirment le fait que, « En analyse du discours, les discours de vulgarisation prennent place parmi les discours de transmission de connaissances, puisque leur vocation est de mettre un savoir à la portée de non-spécialistes » (2002 : 604), en considérant ces types de discours comme un « discours second », une sorte de « discours de divulgation », qui coexiste dans la communication avec un discours scientifique, « discours source », ou primaire.

Le discours de spécialité, ou le discours scientifique signifie toute sorte de communication d'un spécialiste qui a comme destinataire un autre spécialiste, une communication sur le même niveau, avec des actants de même rang. Les messages qu'ils envoient un à l'autre sont décodables en utilisant le même code, la même langue, la même terminologie qu'ils maîtrisent et sont capables d'utiliser. Daniel Jacobi (1985) appelle ce type de discours « le discours source, ésotérique et légitime ».

En analysant le processus de production du message télévisuel vulgarisateur, Bernard Schiele et Gabriel Larocque arrivent à la conclusion que ce type de discours « n'est pas un message lacunaire dont il suffirait de corriger les imperfections ou les erreurs pour le faire accéder au statut de message scientifique ou de message didactique. Il n'est ni un message scientifique dégradé ni un message didactique tronqué » (1981 : 168). Cette définition par négation nous offre une perspective sur la complexité des informations dont les formes plus ou moins élaborées désignent le degré de scientificité, mais aussi rendent l'écart qui sépare les deux types de messages.

3. Pourquoi ce corpus ?

Le corpus utilisé lors de cette recherche est formé par le livre « *L'économie pour toutes. Un livre pour les femmes, que les hommes feraient bien de lire* », dont les auteurs sont Jézabel Couppey-Soubeyran et Marianne Rubistein, paru aux Éditions La Découverte, Paris, en 2014⁵. Les deux femmes auteurs sont des économistes par profession, maîtres de conférences des universités, J. Couppey-Soubeyran à l'Université Paris I Panthéon-Sorbonne, auteure de plusieurs ouvrages d'économie, à destination académique et grand public, pendant que M. Rubistein qui travaille à l'Université Paris VII Denis Diderot est auteure des publications économiques, mais surtout des romans et des essais.

Les deux auteures, scientifiques par profession, montrent « même aux plus réticents, qu'il est possible de parler d'économie clairement, sans aplatir la connaissance, ni simplifier à outrance » (quatrième de couverture), encadrant ainsi le texte dans le domaine du discours de vulgarisation, autant que son but est d'informer, de transmettre au grand public des renseignements scientifiques.

⁵ Ce corpus sera intitulé au cours de la recherche C.V. (corpus vulgarisation).

Dans un discours à forte composante féministe⁶, le livre qui associe le côté purement scientifique de Jézabel Couppey-Soubeyran avec le grand don narratif de Marianne Rubinstein (manifesté explicitement après les années 2000)⁷, explique d'une manière que nous considérons comme ayant une substance littéraire très attirante « le monde économique » aux femmes comme récepteur principal:

« Un livre d'économie écrit par des femmes pour les femmes? Exactement ! [...] Parce qu'aujourd'hui les femmes comptent plus pour l'économie que l'économie ne compte pour elles. Elles ont pris place dans la vie économique: désormais, elles étudient, travaillent, gèrent, décident... » (C.V. 2014: 7)

dans un univers autrefois réservé aux hommes et qui continue de se décliner au masculin, la « phrase masculine » contraint la place et le chemin que les femmes ont encore à parcourir. Toutefois, cette vision ne représente pas du tout un regard féminin sur l'économie, puisque les hommes « sont non seulement autorisés, mais invités à lire attentivement » (C.V. 2014: 11) comme le suggère même le sous-titre du livre: *Un livre pour les femmes, que les hommes feraient bien de lire aussi*⁸.

Leur discours de vulgarisation se trouve en étroite correspondance avec le discours scientifique (nous rappelons le fait que les auteures sont des scientifiques par profession et le montrent bien), dont il est considéré une variante, son utilisation étant acceptée autant que son but est d'informer, de transmettre au grand public des communications scientifiques, sous une forme limpide:

« À chacune de ces questions, nous avons essayé de répondre de manière à la fois rigoureuse et limpide. C'est d'ailleurs cette exigence de limpidité qui nous a conduites à refuser systématiquement l'enfumage « pseudo-scientifique » ou « pseudo-mathématique » que notre discipline adore [...]. » (C.V. 2014: 10).

D'autre côté, en parlant des aspects plus spécifiques, sémiotique et lexique de ce processus, D. Jacobi constate que la vulgarisation scientifique est « une traduction de la langue savante en langue vulgaire (ou commune plus précisément) » (1985: §8) encore même, toute sorte de paraphrase, de reformulation du discours scientifique avec le but d'être transformé en utilisant une terminologie adéquate pour le public commun. La V.S. est donc, un outil par lequel, afin d'éduquer, de transmettre des connaissances importantes, parfois vitales, on transforme les concepts d'un discours par des moyens linguistiques.

En parlant de vulgarisation, nous évoquons les processus par lesquels on reformule le discours scientifique ou technique pour être compris par le grand public moins initié dans les domaines. Le but de notre recherche est de distinguer les marques du préconstruit dans le discours de spécialité (donc les formes de ces marques), en suivant en principal le schéma de Marie-Anne Paveau pour les situations trouvées et le dictionnaire de Charaudeau et Maingueneau (2002) pour les clarifications des termes.

4. Incursion des formes de figement dans les prédiscours

La notion de *stéréotype*, en tant que forme répétitive, est considérée par Roland Barthes, dans sa leçon inaugurale au Collège de France, en 1977, comme « l'essence même de toute la langue » (Plantin, 1993 : 3). Selon Walter Lippman, le publiciste qui a utilisé ce

⁶ Manifesté, entre autres, par l'accent mis dans l'Avant-propos sur la condition des femmes, mais aussi par l'encouragement que les auteures offrent aux femmes vers leur illumination dans ce domaine « Parce que aujourd'hui les femmes comptent plus pour l'économie que l'économie ne compte pour elles » (2014: 7).

⁷ Il s'agit de 7 ouvrages de spécialité de J. Couppey-Soubeyran, par rapport à 1 seul ouvrage de spécialité suivi par 8 romans (publiés après 2000) de M. Rubinstein.

⁸ *Aussi* rétablit l'équilibre entre les sexes: il s'agit d'un livre pour les femmes, mais également pour les hommes, en effet, tout le monde ferait bien de le lire.

terme pour la première fois, les stéréotypes sont essentiels pour l'existence : sans eux il serait impossible d'examiner le monde ou d'agir sur ce monde (cf. Amossy/ Herschberg-Pierrot, 2000 : 27). Sans ignorer le versant négatif du terme, qui conduit au "préjugé", on reconnaît le caractère inévitable du stéréotype.

Au cours du temps les sociologues ont essayé d'observer comment se réalise la relativisation ou la neutralisation des aspects dévalorisants du phénomène. Néanmoins, Ruth Amossy et Anne Herschberg-Pierrot retiennent que les stéréotypes, quoique sources des préjugés et des erreurs, sont un « facteur de cohésion sociale, un élément constructif dans le rapport à soi et à l'Autre » (2000 : 43).

Les principales fonctions des stéréotypes sont liées à l'identité sociale, car, dans la vie sociale, le stéréotype schématise et catégorise. La compréhension du monde exige un rapport permanent aux modèles préexistants ; on a besoin de faire des prévisions et de régler les conduites selon des modèles généralisés. Une deuxième fonction est la cognition sociale ; les stéréotypes sont inclus et explorés dans ce processus de traitement de l'information dont le fondement se trouve dans les schèmes collectifs préexistants. Les traits particuliers fournis par les stéréotypes contribuent à la formation des impressions concernant l'Autre, et, dans ce cadre, le stéréotype est conçu comme ayant une conceptualisation productive.

La perspective discursive qui est la nôtre inscrit le stéréotype dans la direction de Ruth Amossy et Anne Herschberg-Pierrot, comme « une croyance » (2000 : 27)⁹, comme un cliché « images préconçues et figées, sommaires et tranchées des choses et des êtres que se fait l'individu sous l'influence de son milieu social (famille, entourage, études, profession, fréquentations, médias de masse, etc.) et qui déterminent à un plus ou moins degré nos manières de penser, de sentir, et d'agir » (Amossy/ Herschberg-Pierrot *idem*)¹⁰ et enfin comme « manières de penser » selon la théorie de Ficher (1996 : 133).

Deux catégories de stéréotypes se distinguent : les stéréotypes de pensée et les stéréotypes linguistiques. Les premiers réfèrent aux croyances, les deuxièmes aux formes linguistiques figées. De même, nous retenons la classification de Charlotte Schapira (1999), reprise par Marie-Anne Paveau qui la présente d'après la table des matières avec des exemples sélectionnés dans l'ouvrage :

« 1. Les locutions stéréotypées expressives : *deux pelés et trois tondu*, à *dormir debout*, *au compte-gouttes*, *que je sache*, *monter sur ses grands chevaux*, *avoir une araignée dans le plafond*.

2. Le proverbe

3. Autour du proverbe. 3.1. Énoncés parémiques apparentés (dicton, adage, apophtegme, slogan et devise, truisme ou lieu commun : *le monde est petit*, *tous les goûts sont dans la nature*. 3.2. Proverbialisation (*séparer le bon grain de l'ivraie*).

4. Autres stéréotypes. 4.1. Phrases de routine (formules de politesse comme *je vous en prie*, formules rituelles comme *qu'à Dieu ne plaise*, stéréotypes de circonstance ou réflexes conversationnels du type *un ange passe*, *on aura tout vu*). 4.2. Citation proverbialisée (*je suis une force qui va*, *qu'importe le flacon...*). » (Paveau, 2006 : 58).

En suivant ce schéma, mais aussi le schéma plus en détails de Phi Nga Fournier (2010) nous proposons à la suite l'analyse des stéréotypes sous forme de locutions expressives (proverbes et structures liées au proverbe, c'est-à-dire les énoncés parémiques, ainsi que les

⁹Amossy et Herschberg Pierrot citent ici Jahoda, Marie, « Stéréotype », *A Dictionary of the Social Sciences*, London, Tavistock Publications, 1964 : 694.

¹⁰ Amossy et Herschberg Pierrot citent ici Morfaux, Louise Marie, « Stéréotype », *Vocabulaire de la philosophie et des sciences humaines*, Coli, 1980 : 34.

phrases de routine). Nous avons choisi de présenter en détail cinq exemples pour chaque catégorie (à cause de la restriction des pages pour la publication), l'analyse complète se trouvant dans la thèse de doctorat.

4.1. Les locutions stéréotypées expressives

Pour les établir plus clairement, nous empruntons les règles brièvement énoncées par Phi Nga Fournier : « Les locutions stéréotypées se distinguent par : - Un contenu imagé, dans lequel chaque mot garde sa charge sémantique; - Une syntaxe (généralement) régulière; - Un sens global généralement métaphorique; - Des structures diverses et variées. » (2010 : 88). L'auteure présente une typologie des locutions stéréotypées expressives, qui nous servira de grille de recueillement des exemples de notre corpus et selon laquelle nous allons faire notre analyse.

Le critère de démarcation entre une locution grammaticale et une locution expressive, en dehors du fait que la dernière est « expressive », donc qu'elle est marquée stylistiquement, le constitue l'existence d'une autre locution, parfaitement commutable, mais non marquée stylistiquement.

Les locutions stéréotypées expressives sont de plusieurs types (selon Fournier 2010 : 86) :

- locutions syntagmatiques expressives (expressions stéréotypées littérales ; expressions stéréotypées métaphoriques ; expressions stéréotypées allusives ; clichés)
- locutions idiomatiques (Idiotismes)
- énoncés stéréotypés (proverbes, dictons, adages ; apophtegmes ; formules de politesse ; formules rituelles ; phrases de routine et de circonstance ; idées reçues ; slogans).

A. Les expressions stéréotypées allusives

L'allusion fait référence à un texte commun, à une culture commune, étant utilisée par les locuteurs qui connaissent leur origine et quand ils considèrent que leurs interlocuteurs les connaissent aussi. Le plus souvent il s'agit d'une allusion littéraire, biblique ou bien d'origine en mythologie gréco-romaine ; parfois il s'agit des allusions qui font référence au domaine historico-culturel, ou même de la vie de tous les jours.

Nous nous sommes arrêtés sur quelques exemples du corpus :

« D'ailleurs, ne vous la représentez-vous pas davantage en technocrate au teint gris comme son costume que sous les traits de la princesse Europe, jeune mortelle si belle que Zeus en tomba amoureux, l'enleva et l'emporta jusqu'en Crète, berceau du continent ? » (C.V. 2014 : 117), renvoyant à la mythologie et aux histoires amoureuses de Zeus.

« Au commencement était Bismarck... » (C.V. 2014 : 104) est une allusion anecdotique, aux connotations bibliques (« Au commencement était la Parole » représentant le début de l'Évangile selon Jean), mais remplacé dans notre cas et dans notre contexte par Bismarck, le chancelier de fer, l'un des acteurs les plus importants des événements du XIXe siècle.

« Mais rien n'est simple et tout se complique, comme dirait Sempé ! » (C.V. 2014 : 104), allusion littéraire – voire le bien connu écrivain de bande dessinée humoristique Jean-Jacques Sempé, *Rien n'est simple* et *Tout se complique* étant deux de ses nombreux recueils de dessins.

L'expression stéréotypée allusive « En ces temps de vaches maigres [...] » (C.V. 2014 : 90) signifie une période de pauvreté, de privation, dans l'attente des jours meilleurs. La compréhension de cette expression est facile, pendant une période de pénurie les vaches sont maigres, car elles mangent peu, tandis que pendant une période d'abondance les vaches sont grasses. Toutefois, l'exemple choisi ne représente qu'une autre allusion biblique évidente pour les connaisseurs, remontant plus loin, aux Saintes Écritures, plus précisément

au chapitre 41 de la Genèse, dans lequel est présenté un rêve que Pharaon a vu et qui annonçait deux périodes successives, une de sept années d'abondance, symbolisée par sept vaches grasses, puis une autre de sept années de disette, représentée par sept vaches maigres. Il s'agit de ces vaches qui sont restées le symbole qu'on trouve aujourd'hui dans notre expression.

Les expressions stéréotypées allusives font donc référence à une culture commune, renvoyant donc à des éléments préexistant dans le discours, donc au préconstruit.

B. Les clichés

Le cliché métaphore

Figures de style qui ne sont pas indispensables à la communication, les clichés métaphore sont un luxe du lexique, ayant une expression équivalente plus simple et plus directe, d'habitude non-marquée. Les stéréotypes expressifs apparaissent dans tous les types de discours, surtout littéraire, mais aussi dans le discours de vulgarisation scientifique:

1) « En temps de crise, on se serre la ceinture » (C.V. 2014 : 90, *notre soulignage*) l'expression plus simple et non marquée stylistiquement étant « faire des économies, se priver ».

2) « Mais même après tous ces renoncements symboliques, « faire son nid » coûte cher et même très cher [...]. » (C.V. 2014 : 13, *notre soulignage*), son équivalent¹¹ plus direct étant « établir sa résidence » (dans notre cas), ou bien atteindre un but.

3) « Détrompez-vous, les économistes chaussent leurs lunettes pour observer n'importe quel objet, dès lors que l'on peut y associer des choix et des incitations, une offre et une demande, des coûts et des bénéfices, etc. » (C.V. 2014 : 42, *notre soulignage*), expression imagée qui signifie « mettre les lunettes ».

4) « Vous voilà devant votre banquier, le dos bien droit, essayant de paraître sérieuse et raisonnable car vous venez solliciter un crédit immobilier. » (C.V. 2014 : 27, *notre soulignage*)

Nous nous penchons aussi dans notre analyse sur **le cliché intensif**, sur le modèle linguistique qui a produit « un des clichés les plus fertiles et les plus systématiques de la langue française », la comparaison *comme* + SN, modifiant un adjectif ou un verbe :

Adjectif [*comme* + SN] :

« N'aurait-il pas mieux valu profiter d'un logement en location, peut-être plus spacieux, et repartir ensuite, libre comme l'air, après avoir donné votre congé ? » (C.V. 2014 : 15, *notre soulignage*), pour désigner une personne sans obligations, d'après l'expression anglaise (*as free as a bird*).

« C'est ce qui explique que la crise financière se doit diffusée partout, telle une traînée de poudre. » (C.V. 2014 : 39, *notre soulignage*). Les locutions stéréotypées expressives donnent souvent des détails sur l'intensité d'une action ou d'une caractéristique.

C. Les énoncés stéréotypés – les proverbes

Le Trésor de la Langue Française définit le proverbe comme "Sentence courte et imagée, d'usage commun, qui exprime une vérité d'expérience ou un conseil de sagesse et auquel se réfère le locuteur" ou, encore "phrase qui contient une sentence et qui exprime une vérité générale", qui, inséré dans le discours a un caractère autonome, de séquence figée.

Dans notre corpus ce type de « sentence courte » apparaît souvent.

- 1) « Comme le dit le proverbe, « les conseillers ne sont pas les payeurs » » (C.V. 2014 : 16).
- 2) « les arbres ne montent pas jusqu'au ciel » (C.V. 2014 : 19)
- 3) « quand le bâtiment va, tout va » (C.V. 2014 : 24)

¹¹L'expression figée étant « petit à petit, l'oiseau fait son nid », signifiant que à force de persévérance et de patience, on va finir par atteindre son but.

- 4) « l'homme au boulot, la femme aux fourneaux et aux marmots » (C.V. 2014 : 41)
- 5) « les poules n'ont pas toujours des dents » (C.V. 2014 : 49)
- 6) « *never complain, never explain* » (C.V. 2014 : 58)
- 7) « La cigale, ayant chanté tout l'été, se trouva fort dépourvue quand la bise fut venue... » (C.V. 2014 : 89)
- 8) « l'argent ne fait pas le bonheur » (C.V. 2014 : 134)
- 9) « il vaut mieux être riche et en bonne santé que pauvre et malade » (C.V. 2014 : 134)
- 10) « à travail égal, salaire égal » (C.V. 2014 : 140)

Chaque proverbe à part a son origine, son explication qui s'encadre tellement bien dans le contexte analysé. Quoiqu'ils ont une source vérifiable ou non, ils réalisent le lien avec le déjà dit, antérieurement construit.

Pour ce qui est des formes figées distinguées dans le champ discursif et textuel, nous évoquons d'abord l'idée du proverbe « repoussoir textuel » dont parlent Almuth Gresillon et Dominique Maingueneau : « Autant dire que le proverbe possède le statut d'un repoussoir textuel idéal pour des poètes surréalistes. Un repoussoir dont la subversion ne saurait manquer de produire des énoncés délectables. » (1984 : 121).

5. Conclusions

Nous distinguons deux situations importantes : celle où le préconstruit se manifeste comme une preuve de discours polyphonique et une autre, liée au rôle d'une forme figée dans le champ discursif et textuel. Puisque le stéréotype est une construction où l'on distingue « des traces de collectif déjà construit » (Paveau, 2006 : 37), une « construction de lecture » (Amossy, 1991 : 22).

Les automatismes de langage présentent une problématique qui est encore ouverte à la recherche et à l'analyse. Les formules figées ont un lieu à part dans la conversation et nous ne pouvons pas en contester l'autorité : « Il serait faux de penser que seuls les textes littéraires ont recours aux locutions stéréotypées expressives. Bien au contraire, elles sont présentes dans toutes les formes de discours. » (Fournier, 2010 : 89). Les phénomènes de stéréotypage sont présents pour tous les types de classifications dans les œuvres analysées et encore les phénomènes de stéréotypage sont présents dans le discours de vulgarisation scientifique. Les formules étudiées, à forte composante stéréotypée, abondent dans le discours de vulgarisation économique analysé ; toutefois, elles ne visent pas de compenser un manque de langue ; elles ne représentent pas une marque d'échec de la parole, non plus une incapacité de décrire ou de dire le réel: tout au contraire, il s'agit d'un langage renforcé, complété et conféré d'une charge culturelle et émotionnelle.

BIBLIOGRAPHY

- Amossy, Ruth, Herschberg Pierrot, Anne. 1997. *Stéréotypes et clichés. Langue, discours société*. Paris : Éditions Nathan.
- Amossy, Ruth, Rosen Elisheva. 1982. *Les Discours du cliché*. Paris : Sedes CDU.
- Charaudeau, Patrick, Maingueneau, Dominique (éds.). 2002. *Dictionnaire d'analyse du discours*. Paris : Éditions du Seuil.
- Dufays, Jean-Louis. 1994. *Stéréotype et lecture*. Liège : Édition Mardaga.
- Fournier, Phi Nga, «Le stéréotype dans le lexique.» In: *Synergies : Pays riverains du Mékong* no. 1, p. 85-99, 2010.
- Gresillon, Almuth, Maingueneau, Dominique, «Polyphonie, proverbe et détournement, ou un proverbe peut en cacher un autre.» In: *Langages*73, 1984, 112-125.

- Jacobi, Daniel, 1985. « *Sémiotique du discours de vulgarisation scientifique* », *Semen*[En ligne], 2 | 1985, mis en ligne le 4 juin 2007, URL : <http://semen.revues.org/4291>
- Paveau, Marie-Anne. 2006. *Les prédiscours. Sens, mémoire, cognition*. Paris : Presse Sorbonne Nouvelle.

Corpus:

- Couppey-Soubeyran, Jézabel, Rubinstein, Marianne. 2014. *L'économie pour toutes*. Paris : La Découverte.

RHETORIC DIACHRONICALLY VIEWED

Silviu Nicolae Pîrîială

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: This paper examines the historical development of rhetoric from Antiquity to the 21st century. The ability to speak or write with eloquence and wisdom has been highly praised since Ancient Egypt, but it wasn't until the rise of Greek democracy that rhetoric became a high art that was studied and developed systematically. Along with democracy, philosophy, the ability to speak well was one of the most important values of the Greeks. Learning the art of rhetoric was a noble pursuit and it was considered an essential element of a distinctive education. Throughout the centuries, the discipline of rhetoric was adapted to the specific requirements of Greek, Roman, Medieval, Renaissance, Enlightenment and contemporary societies.

Keywords: rhetoric, definition, communication, persuasion, evolution

The history of rhetoric is undoubtedly related to the history of mankind. Language has contributed to the organization and development of societies by shaping meanings and identities, producing change, mediating power and creating knowledge. The diversity of definitions given to rhetoric as an art of public speaking reflects not only its evolution, but also its complexity, specificity, its multi-, inter- and transdisciplinary character. In Ancient Greece, Aristotle saw rhetoric as "the faculty of observing in any given case the available means of persuasion"¹, while in Rome Quintilian regarded it as "the art of the good citizen speaking well"². In the Middle Ages, St. Augustine considered rhetoric "the means of discovering what the thought may be, and the means of expressing what the thought is"³. In Renaissance, Erasmus believed that "Elegance depends partly on the use of words established in suitable authors, partly on their right application, partly on their right combination in phrases....style is to thought as clothes are to the body. Just as dress and outward appearance can enhance or disfigure the beauty and dignity of the body, so words can enhance or disfigure thought"⁴, while during Enlightenment Blair viewed rhetoric as "the art of speaking in such a manner as to attain the end for which we speak. [...] the art of persuasion"⁵. In the modern and contemporary era, Burke defines rhetoric as a "the energy inherent in emotion and thought, transmitted through a system of signs, including language, to others to influence their decisions or actions"⁶, while Jacques Derrida considered that "the effects of rhetoric don't depend only on the way you utter words, the way you use tropes, the way you compose. They depend on certain situations"⁷. The appearance and the continuous development of mass media during the 20th and 21st century produced a notable change in the study of rhetoric.

¹ Patricia Bizzell and Bruce Herzberg, *The Rhetorical Tradition: Readings from Classical Times to the Present*, Bedford, Boston, 1990, p. 160

² James A. Herrick, *The History and Theory of Rhetoric: An Introduction*, 2nd Edition, Allyn & Bacon, 2000, p.107

³ Patricia Bizzell and Bruce Herzberg, p.386

⁴ Idem, p.508

⁵ Idem, p.818

⁶ Kenneth Burke, *A Rhetoric of Motives*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1969, p.43

⁷ James A. Herrick, p.254

Images and films have become powerful tools of persuasion, so besides written and spoken word, visual arts have been included into the body of research.

The word rhetoric is derived from the Greek “rhetorike” which means the civic art of public speaking⁸. It was an essential element for the public, political and legal life of the citizens of the Greek city-states because a man’s success and influence depended on his rhetorical ability.

The origins of rhetoric or of those ideas about discourse that became the Greek study of rhetoric are difficult to be established. “Rhetoric did not originate at a single moment in history. Rather; it was an evolving, developing consciousness about the relationship between thought and expression.”⁹

The beginning points of the systematic study of oratory could be correlated to the rising of democracies of Syracuse and Athens in the fifth century B.C. Corax and his student, Tisias, are associated with the formal study of rhetoric. Corax offered training in judicial pleading and he is believed to have had a role in establishing democratic reforms in Syracuse. Corax is considered to have been the first to write a handbook on the art of rhetoric, dealing with such topics as arguments from probability and the rules for the subdivision of speeches. But no texts survived from this period; their work is present only in fragments quoted by other writers, while their views can be found in the writings of their opponents. Their approach towards teaching oratory was adopted and carried to the Greek city-states by teachers and practitioners of rhetoric known as Sophists.

Rhetoric’s success in Ancient Greece was the effect of the important changes that took place in several Greek city-states: from aristocracy to democracy. On such background, Sophists offered training in inventing arguments and presenting them in a convincing manner to a larger audience. They were teachers, advocates, professional orators who accepted fees in return for instruction in rhetoric, emphasizing upon its practical application toward civic and political life. They didn’t only teach the art of verbal persuasion, but they also offered a complete intellectual training and claimed that they could be able to teach the secrets of success. Their belief was that virtue could be taught as opposed to the aristocratic view that excellence was inherited or even given by the Gods. In their teaching of rhetoric, they employed the dialectical method: inventing arguments for and against a statement. They also asked their students to memorize famous speeches, those composed by the teacher or by themselves, a method known as “epideixis” denoting a speech prepared for a special occasion.¹⁰

The most famous of the Sophists were Gorgias, Protagoras and Isocrates. Gorgias was aware of the great power that words can exercise over the human mind and considered that a skilled rhetorician can prove any proposition. He is best known in the history of rhetoric for developing stylistic devices that were later expanded by many subsequent orators and rhetorical theorists. He focused on style and linguistic ornament, important aspects throughout the historical evolution of rhetoric. Protagoras is considered to be the first Greek sophist and he is credited with the philosophy of relativism. He argued that on any issue, there are two arguments opposed to one another, the resolution depending on the clash of the pros and cons. For him, an argument would win only after it was tested by and resisted the attacks of the opposing side.¹¹ Isocrates founded the first of the rhetorical schools in Athens which focused on rhetorical rules, practice and the use of examples. He oriented his rhetorical teaching on three factors: natural talent, extensive practice, and education in basic principles

⁸ George Kennedy, *A New History of Classical Rhetoric*, Princeton University Press, 1994, p.3

⁹ Richard Leo Enos as cited in James A. Herrick, p.31

¹⁰ James A. Herrick, p.36

¹¹ Idem, p.42

of rhetoric. He considered that rhetoric made the human civilization itself possible.¹² He regarded rhetoric as a tool that empowered his educational system to promote his ideal of a united Greece.

The Sophists focused on style and presentation even at the expense of truth. Their ability to persuade with clever arguments and stylistic techniques, their teaching in exchange for money, their roots outside the Greek world led many Greeks to see them as a dangerous element in their society. The term gained a negative connotation: a “sophist” was a man who manipulated the truth for financial gain. But despite criticism from their contemporaries, the Sophists had a huge influence on developing the study and teaching of rhetoric.

The most notable Sophist critics were Plato and Aristotle. They condemned Sophists for relying only on emotion in order to persuade an audience and for their disregard for the truth.¹³ Plato criticized the Sophist practice of rhetoric in his dialogues entitled *Gorgias* and *Sophist and Protagoras*; he also suggested the possibility of a true rhetoric in *Phaedrus*. In *Gorgias*, he claims that the rhetoric practiced by the Sophists does not show an adequate view of justice, of truth, therefore becoming dangerous for both the individual and the society. According to him, this kind of rhetoric aimed only at persuasion about justice through the manipulation of the public opinion; he believed that true justice must be grounded in true knowledge and aim at the well being of the individual and of the state. Plato was also a critic of the fact that Sophists dismissed objective knowledge, looking instead for relative knowledge as being the only one possible. Plato believed in a higher realm, with perfect entities and he rejected the Sophists’ view that this imperfect world was the only reality. In *Phaedrus*, Plato considers that a true art of persuasive speech must aim at bringing order in a society and this can be achieved through the study of the human soul, of the different kinds of people and of the power of the words. Rhetoric must be founded on the love of wisdom and the knowledge of justice.

Following the footsteps of his teacher, Aristotle considered that the Sophist was a person who made money from an apparent, but unreal wisdom. He criticized the Sophists for the misuse of rhetoric, but he found it useful in helping audiences see and understand the truth. His most known work, *The Art of Rhetoric*, had a vital influence on the development of the study of rhetoric for the next 2,000 years. Dividing his treatise into three books, Aristotle established a system of understanding and teaching rhetoric: three means of persuasion (logos, pathos, and ethos); three genres of rhetoric (deliberative, forensic, and epideictic); rhetorical topics; parts of speech; effective use of style. In the first book, he establishes and defines the field of rhetoric and also describes the three types of oratory: deliberative, forensic, and epideictic. The second book discusses rhetorical proofs derived from character and emotion, while the third one presents matters of style and arrangement. In Aristotle’s view, not everyone was able to follow formal logic. Therefore, when attempting to persuade people, concepts that are available to everyone must be used. The capacity to make contradictory cases was needed so that one could recognize and refute unjust arguments.¹⁴ Rhetoric offered the necessary tools to recognize demagogues and those who used rhetoric for evil purposes. He also distinguished between three genres of rhetoric according to the nature of the audience: if the audience is judging events that happened in the past, than the speech is judicial- forensic or courtroom rhetoric; if the audience is being asked to judge what actions must be taken in the future, the speech is deliberative- deliberative rhetoric; if the audience is not being asked to take a specific action, than the speech is demonstrative- epideictic rhetoric. These three categories remained fundamental throughout

¹² Idem, p.44

¹³ Richard Toye, *Rhetoric: A Very Short Introduction*, 1st Edition, Oxford University Press, 2013, p. 26

¹⁴ Idem, p.25

the history of classical rhetoric and are still useful in classifying forms of discourse today. Aristotle identified three means of persuasion or artistic proofs: logical reasoning (logos), the names and causes of various human emotions (pathos) and human character and goodness (ethos).¹⁵ Each of them could be employed in any of the three rhetorical genres. Considering the style of a speech, Aristotle believed that above all, clarity is the most important feature and in order to deliver the message in an effective way, every speech must be adapted to the occasion. Aristotle's treatise remains a remarkable effort to deal systematically with rhetoric and one of the most insightful ever written.

The major themes of Greek rhetoric continued to play an important role in the thinking of rhetorical theorists; in Rome, the ability to speak and write clearly and persuasively, represented the most practical and powerful tool that prepared citizens for personal success and advancement. "Roman rhetoric is best viewed as part of a larger cultural process, that is, not just as a system of rules applicable to spoken and written language, but as a fundamental component in the exploration of Roman society and literature."¹⁶ Many of the rhetorical elements established by the Greeks were incorporated in Roman thinking and acting. But, unlike their Greek counterparts that focused on logical reasoning, orators and writers in Rome depended more on stylistic flourishes, captivating stories and fascinating metaphors. The most important Roman rhetoricians were Cicero, the greatest orator and theorist and Quintilian, the most successful and known teacher of rhetoric.

Cicero's view upon rhetoric emphasized the importance of a liberal education. In order to be a persuasive orator, a man needed knowledge in history, politics, art, literature, ethics, law, and medicine. In this way, a man would be able to connect with any kind of audience he addressed, a key component in the rhetoric of Rome. He wrote several treatises concerning rhetoric, the best known being *De Inventione*, *De Oratore*. In *De Inventione*, Cicero presents his five canons of rhetoric: *inventio* (invention)- developing and refining arguments; *dispositio* (arrangement)- arranging and organizing arguments for achieving maximum impact; *elocutio* (expression)- determining how to present arguments using figures of speech and other rhetorical techniques; *memoria* (memory)- learning and memorizing a speech in order to deliver it without the use of notes; *pronuntiatio* (delivery)- practicing the deliverance of a speech using gestures, pronunciation and tone of voice.

Quintilian considered that a good orator must be a culturally conservative Roman citizen and an honorable person. His impressive work, *Institutio Oratoria*, represents a complete guide to achieving excellence as a public speaker. The treatise covers all aspects of the art of rhetoric. Quintilian focuses primarily on the technical aspects of effective rhetoric, but he also tries to draw a curriculum that could serve as the foundation of every man's education. In his public school of rhetoric, he developed a study system that took a student through different stages of intense rhetorical training.

After the fall of the Roman Empire, rhetoric was adapted to the needs of the Christian society between the fifth and fifteenth centuries. During the Middle Ages, rhetoric became identified with the written style and was used to assist the oral exposition of biblical texts.¹⁷ The influence of Greek and Roman rhetoric can be found in early Christian writings, including the Bible. Rhetoric was regarded as a means to save souls. God was the source of truth in the Christian system and church fathers, like St. Augustine, explored the way the art of rhetoric could be used in order to better spread the gospel to the unconverted and preach to the believers. "Schools of rhetoric continued to exist, more in the East than in the West, but they were fewer and were only partially replaced by study of rhetoric in some monasteries.

¹⁵ James A. Herrick, p.82

¹⁶ Gualtiero Calboli, William J. Dominik as cited in Richard Toye, p.27

¹⁷ James A. Herrick, p.123

The acceptance of classical rhetoric by such influential Christians as Gregory of Nazianzus and Augustine in the fourth century significantly contributed to continuation of the tradition, though the functions of the study of rhetoric in the Church were transferred from preparation for public address in law courts and assemblies to knowledge useful in interpreting the Bible, in preaching, and in ecclesiastical disputation."¹⁸ During the Middle Ages, two of the most influential works from the classical period were Cicero's *De Inventione* and the anonymous *Rhetorica ad Herennium*. Aristotle's *Rhetoric* and Cicero's *De Oratore* weren't rediscovered by scholars until late in the medieval period.

The study of rhetoric was revitalized during the Renaissance and Enlightenment period. Texts by Cicero and Quintilian were rediscovered and utilized in courses of study; for example, Quintilian's *De Inventione* quickly became a standard rhetoric textbook in European universities. Rhetoric flourished as a method of instruction in writing and persuasion, becoming a reflection of personal refinement, a means of managing the civic and commercial interests and a critical tool for studying a variety of literary texts, both ancient and contemporary.¹⁹ Rhetoric was the language of education and the educated during this period. The Italian Humanist school regarded rhetoric as a way of self improvement and social development, the art of oratory dominating the thoughts of all intellectuals and the curriculum of universities. Francesco Petrarca, the founder of Italian Humanism, revived interest in classical, especially Ciceronian, rhetoric, with an emphasis on its persuasive power. He believed that rhetoric was at the center of Rome's greatness and this could be achieved if young people were educated in wisdom and eloquence. Lorenzo Valla considered that having a command of language means having a certain power over reality; things become accessible by means of the word which unlocks the world for a man. Pico della Mirandola stated that humans employ language to order the world, and to work cooperatively within it; the power to choose and thus to create civilization is a direct consequence of linguistic capacity. Toward the end of the Renaissance, Peter Ramus relegated rhetoric to the study of style and delivery. The rejuvenation of rhetoric continued through the Enlightenment. The eighteenth century marked a period in which rhetorical theory turned away from its traditional concern for the invention of arguments toward aesthetic matters of style and good delivery. One of the most influential books on rhetoric that came out during this time was Hugh Blair's *Lectures on Rhetoric and Belles-Lettres*. Published in 1783, Blair's book remained a standard text on rhetoric at universities across Europe and America for over a hundred years.

The twentieth century was marked by the emergence of the New Rhetoric. Through the magnitude of the observations, the precision of the definitions and the rigor of the classifications, rhetoric becomes more than a set of rules; it is constituted as a systematic study of the resources of the language.

The New Rhetoric is subsumed - in an interdisciplinary context - to the common reflection of philosophers, linguists, communication analysts; the speaker will have a main role in building the meaning of the discourse. The general interest in linguistics led to a re-evaluation of the role of rhetoric. The revitalization of rhetoric is marked by the existence of two fundamental directions: the macro rhetoric, centered on *inventio* as highlighted by the works of C. Perelman and L. Olbrechts-Tyteca (*Traite d'argumentation - La nouvelle rhetorique*), aiming at re-interpreting Aristotelian theory of argumentation in a world governed by the imperative of communication; micro rhetoric or the theory of the figures of speech. The former is focused on the coordinates of the social discourse, the dominant concept being the argumentative scheme, while the later gives a special attention to the study

¹⁸George A. Kennedy, p.258

¹⁹ James A. Herrick, p.145

of *elocutio*, the dominant concept being the figure of speech, highlighting its linguistic meaning and the pragmatic conditions of its use, within different discursive genres.

The New Rhetoric emphasizes on the role of information in the communication process, in which the meaning of the discourse is built as a result of the interaction: author / lecturer, speaker / auditor. The New Rhetoric is no longer the art of elegant speech, but the theory of persuasive communication, argumentation being an essential component of the discursive act. The discursive practice aims at persuading a certain audience with a concise and pragmatic discourse.

The study of rhetoric facilitates the understanding of the functions that various types of discourse have, the critical reading of texts, the practice of various speeches in multiple communication situations. By exploring its interdisciplinary valences, rhetoric has become an important topic of study in recent years and its significance to public discussion of important political, social and even scientific problems has been widely recognized.

BIBLIOGRAPHY

- BIZZELL, Patricia, HERZBERG, Bruce, 1990, *The Rhetorical Tradition: Readings from Classical Times to the Present*, Bedford, Boston
- BURKE, Kenneth, 1969, *A Rhetoric of Motives*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles
- HERRICK, James A., 2000, *The History and Theory of Rhetoric: An Introduction*, 2nd Edition, Allyn & Bacon
- KENNEDY, George A., 1994, *A New History of Classical Rhetoric*, Princeton University Press
- RICHARDS, Jennifer, 2008, *Rhetoric*, Routledge
- TOYE, Richard, 2013, *Rhetoric: A Very Short Introduction*, 1st Edition, Richard Toye, Oxford University Press

PATTERNS OF DIFFERENCIATION IN THE CREATION OF THE TOPONIMY ON THE UPPER SUCEAVA VALLEY

Livia Veronica Ghiațău

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: This communication will follow the differentiation of the toponyms from the Upper Valley of Suceava, which have opposite elements in the structure, identifying the position of a place to another place, the shape or aspect, the age of the settlement, the attributes of the place, considering that these toponyms with terms in opposition located in the same geographic area. We have in mind the linguistic reality that the inhabitants of the Upper Valley of Suceava had at their disposal and used all the means of denominational denominations existing in Romanian, adapted to new economic, social or political conditions, sometimes taking the words from the languages of the nationalities set up on these places to make better communication with them. But, however, the toponymy was preserved eminently Romanian despite some foreign forms, with circulation especially in the local language.

Keywords: toponyms, denomination, linguistic models, speech.

Preambul

În general, specialiștii consideră că toponimele se referă, în mod special, la prezența unor populații care reprezintă factorul activ în utilizarea, dar și în crearea denumirilor pentru reperere geografice cu care acestea intră în contact. Întrucât acest contact poate fi direct sau indirect, în sensul că, de la o populație locuitoare au fost împrumutate ori preluate, uneori chiar și prelucrate sau adaptate, numele de locuri înconjurătoare, toponimia actuală, după cum am reușit să o notăm de la informatori, comparată și cu toponimele mai vechi, culese din documentele existente în primărie, în arhive sau în dicționare, reprezintă un aspect al vieții acestor oameni în evoluția sa istorică. În același timp, toponimia înregistrată de noi reprezintă și limba vie a oamenilor din acest areal geografic.

Din perspectiva criteriului morfologic, toponimele înregistrate de noi pe *Valea Superioară a Sucevei* pot fi analizate, mai întâi, după formă, adică toponime alcătuite din doi termeni sau toponime formate din trei sau mai mulți termeni. Urmărind toponimele din perspectivă morfologică, putem spune că termenii antonimici se întâlnesc mai mult la clasele morfologice: *Substantiv + adjectiv; Prepoziție + adverb; Toponim + locuțiunea adverbială.*

I. Soluții și modele de diferențiere în toponimia locală

Analiza toponimelor înregistrate în urma anchetelor de pe *Valea Superioară a Sucevei* evidențiază faptul că multe dintre acestea s-au format pe baza unor modele de diferențiere, fie utilizându-se determinații de tipul *sus ~ jos, mare ~ mic, deal ~ vale* sau *noi ~ vechi*, fie folosind capacitatea generoasă a lexicului limbii române de a crea termeni augmentativi ori diminutivi prin derivarea cu sufixele specializate în acest sens. Ca urmare, în cele ce urmează, am optat pentru o analiză mai detaliată a toponimelor care, în urma procesului de polarizare, au fost diferențiate astfel.

În acest context, vom încerca să răspundem și la întrebarea cu privire la necesitatea acestei opoziții, în general, în crearea toponimiei românești și a toponimiei din zona noastră, în special. Pentru aceasta, mai întâi, este necesar să amintim că toponimele au un conținut determinat „de termenul corespunzător clasei de obiecte, articulat, și un atribut incluzând

acele asociații care permit identificarea obiectului clasei respective”¹. Dar aceste asociații care se admit reciproc nu se și diferențiază, în sensul că pot coexista și independent, cum ar fi cazul toponimelor *Dealul Huluba* și *Huluba*, care denumesc același reper topografic. Mai mult, o cercetare a toponimelor mai vechi, atestate și în documentele istorice, confirmă faptul că se pot stabili câteva *tipuri de determinare* care să implice și *grade de abstractizare* diferite. În acest sens, Dragoș Moldovanu, consideră că primele toponime confirmă *localizări* prin propoziții, având și funcția unei „cvasi-definiții” prin care se reflectă o fază incipientă de toponimizare². Faza finală de toponimizare este realizată prin sintagme toponimice, fie analitice, fie sintetice cu un determinant în cazul genitiv sau în cazul nominativ. Situațiile explicate mai sus, în conformitate cu ideile și analizele toponomastului ieșean, impun și amintirea definiției sistemului toponimic, care este constituit din „ansamblul procedurilor utilizabile într-o limbă dată pentru actualizarea funcției denominative”³. Din această definiție, pe lângă alte înțelesuri ale ei, remarcăm, în acest context, necesitatea actualizării continue a numelor de locuri și, implicit, necesitatea polarizării și a diferențierii toponimice.

În acest sens, vom prezenta structura câmpului toponimic creat în jurul unui oiconim:

BRODINA (oiconim)

I. Dealul Brodina, oronim (prin polarizare):

I. a. Pădurea Brodina, fitonim (prin diferențiere);

I. b. Poiana Brodina, fitonim (prin diferențiere);

II. Pârâul Brodinei, hidronim (prin polarizare):

II. A. Pârâul Brodinioara, hidronim (prin diferențiere);

II. A. a. Pădurea Brodinioara, fitonim (prin polarizare);

II. A. b. Țarina Brodinioara, hyleonim (prin diferențiere);

III. Brodina de Jos, oiconim (prin diferențiere);

IV. Brodina de Sus, oiconim (prin diferențiere):

IV. a. Țarna Brodinei, hyleonim (prin diferențiere);

IV. b. Drumul Brodinei, hodonim (prin polarizare).

II. Toponime formate cu determinații «(de) Sus ~ (de) Jos»

Astfel de situații au fost înregistrate pentru oiconimele *În sus ~ În jos* (satul *Bilca*); *Brodina: Brodina de Sus ~ Brodina de Jos*; *Costileva: Costileva de Sus ~ Costileva de Jos*; *Horodnic: Horodnicul de Sus ~ Horodnicul de Jos*; *Hrișasca: Hrișasca de Sus ~ Hrișasca de Jos*; *Vicov: Vicovu de Sus ~ Vicovu de Jos* dar și *Vicovul de Sus ~ Vicovul de Jos*, *Vicov de Sus ~ Vicov de Jos*, *Jicovul de Sus ~ Jicovul de Jos* sau *Gicovul de Jos*. La fel, aceiași determinanți sunt utilizați pentru a construi și alte tipuri de toponime, cum ar fi: *Cutul de Sus ~ Cutul de Jos*; *Jităria de Sus ~ Jităria de Jos*; *Toloaca de Sus ~ Toloaca de Jos*; *Valeade Sus ~ Valea de Jos*, *În Sus ~ În Jos*, reprezentând părți ale unor sate, cătune sau cuturi.

Toate aceste oiconime creează o anumită simetrie prin diferențierea termenilor, spre deosebire de tipurile de oiconime care apar doar într-o variantă asimetrică, cu o formă unică,

¹ Dragoș Moldovanu, *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicație la hidronimul MOLDOVA)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010, p. 13.

² Sau o „fază pretoponimică”, de tipul „mănăstirea care este la *Moldovița*” (anul 1490, după care urmează o *perifrază toponimică*, prin care este eliminat verbul, cum ar fi „Mănăstirea de la *Moldovița*” (anul 1434); cf. *Ibidem*, p. 14.

³ *Ibidem*, p. 15.

cum ar fi: *Cornul de jos*, *Țara de Sus* sau chiar *Moldova de Sus*, în care putem doar presupune că termenul de referință este fie „Cornul”, „Țara” sau „Moldova” și nu neapărat una dintre structurile de localizare în spațiu „de jos” ori „de sus”.

În acest cadru, vom remarca și că unele dintre aceste toponime create prin diferențiere, s-au format și cu ajutorul unor termeni entopici, precum *jităria*, *toloaca*, *valea*, reprezentând o descriere mai exactă a locurilor denumite. Pe de altă parte, cele două toponime *În Sus* ~ *În Jos* sugerează, nu numai cadrul geografic al zonei, cuprinzând dealuri și văi, ci și poziția *din jos* sau *din sus* a locurilor denumite care fac parte din aceeași localitate *Brodina de Sus*. În acest sens, am evidențiat și toponimul *Capela de sub Zubrâu*, determinantul *Zubrâu* identificând fie *Dealul Zubrâu*, fie cătunul *Zubrâu*, situat pe acest deal.

III. Toponime formate cu determinanții «Mare ~ Mic(ă)»

Pentru situația oiconimelor, dar și a altor toponime, hidronime sau oronime, formate cu ajutorul determinanților *mare*~ *mic*, *mică*, am înregistrat următoarele situații: *Alunișul*: *Alunișul Mic*~ *Alunișul Mare*, *Bilca*: *Bilca Mare*~ *Bilca Mică* și *Kleine Bilka*; *Laza Mare*~ *Laza Mică*; *Măgura Mare*~ *Măgura Mică*; *Mesele Mari*~ *Mesele Mici*; *Fânașul Măgura Mică*~ *Fânașul Măgura Mare*, *Toncheiul Mare*~ *Toncheiul Mic* (pârâu); *Preluca Mare* („Prelusch mare”), *Preluca Mică* și chiar *Preluca din Mijloc*, ultima formă indicând poziția acesteia între primele două; *Rotundul Mare* (munte) ~ *Rotundul Mic* (munte), *Zapodia Mică*~ *Zapodia Mare* (parte a *Dealului Iacobasa* din satul *Frătăuții Noi*). La fel și unele variante scrise, înregistrate și în hărțile vechi austro-ungare, de tipul «Cornova Mare», «Cornova Mică» sunt edificatoare în sensul respectării principiului simetriei în denominarea toponimelor. Alte nume topice, nesimetrice, dar care utilizează determinanții amintiți, sunt cele care denumesc ape, dealuri, poieni sau chiar sate, precum: hidronimele *Pârâul Bilca Mică* și *Pârâul Remezeul Mare*, oronimele *Obcina Mare*, „*Undiu Mare*”, oiconimele *Satu Mare*, *Câmpul Mare* (și „*Kimpomare*”), *Sălașul Mare*⁴ (ar putea fi actualul *Săcașul*) și fitonimul *Poiana Mare* sau *Drumu Mari*, *Podul Mare*. În astfel de situații, elementele de referință ar putea fi *Pârâul Bilca*, *Pârâul Remezeu*, *Obcina*, având funcții de nume topice ale unor forme de relief, sau *Câmpul*, *Satul*, *Sălașul*, *Drumul* și *Podul* ca termeni entopici prin care au fost identificate reperele toponimice corespunzătoare, adică un anume *câmp*, *sat*, *sălaș*, *drum* ori un *pod*.

Prin urmare, observăm că și pentru aceste toponime au fost utilizați nu numai determinanții specifici pentru crearea unei simetrii denominative, ci și, cel puțin pentru oronime, o serie de termeni entopici ori apelative geografice care descriu configurația și natura elementelor identificate, cum ar fi: *laza* („teren despădurit pentru agricultură sau pășunat; din. ucr. *laz*”), *măgura*, *preluca* („poiană în pădure, între munți, între dealuri, pe valea unei ape; din. ucr. *pryluka*”). Tot aici, remarcăm și situația numirii celor doi munți, utilizându-se un entopic prin care să fie indicate caracteristicile formei, *rotund*.

IV. Toponime formate cu determinanții «deal ~ vale»

Pentru situația utilizării determinanților *deal*~ *vale*, au fost înregistrate mai puține nume topice, cum ar fi *Biserica din Deal*~ *Biserica din Vale*; *La Deal*~ *La Vale*; *În Deal*~ *În Vale*, *Livada pe deal*~ *Livada pe vale*, în care este prezentă simetria toponimică, dar și *Preluca de la Deal*, ca variantă asimetrică, și *Preluca din Deal*. Tot aici, pot fi încadrate și oiconimele *Hlinoasa pe Deal*~ *Hlinoasa pe Vale*, cu precizarea că acestea reprezintă două din cele patru părți ale satului actual *Vicovul de Sus*, alături de *Hlinoasa Plai* și *Hlinoasa Țigani*. Facem precizarea că numele topic este format pe baza hidronimului *Hlinoasa*, identificând un pârâu care izvorăște din Ucraina și se varsă în *Pârâul Cireșului*. Prin polarizare toponimică, cu

⁴ Cf. și Ion Afloarei, *op. cit.*, p. 131.

hidronimul *Hlinoasa*, înregistrat, în anul 1939, de Nicolai Grămadă⁵, în Arhiva Prefecturii Rădăuți, s-au format *ȚarinaHlinoasa*, consemnată într-un document cadastral de la începutul secolului al XIX-lea, existent în Arhiva Tribunalului Rădăuți⁶, și actualele oiconime prezentate mai sus, ca și *Bahna Hlinoasa* sau *Dâmbul Hlinoși*. De asemenea, amintim faptul că Nicolai Grămadă a considerat că acest toponim sugerează calitatea solului, format din *lut* sau din *humă*⁷.

V. Toponime formate cu determinanții «Noi ~Vechi», «Nord ~Sud» și «Față ~Spate»

Cu ajutorul determinanților *vechi~ noi*, au fost înregistrate doar oiconimele *Frătăuții Vechi ~ Frătăuții Noi*, două nume de sate care apar în documente încă din secolul al XIV-lea. Astfel, în acest context, se cuvine să facem precizarea că satul *Frătăuții Vechi* avea, la începutul secolului trecut, numele *Frătăuțiul-Vechiul-Nemțesc*, fiind o comună rurală din districtul Rădăuți, lipită de o altă comună rurală numită *Frătăuțiul-Vechiu-Românesc*, care era „așezată pe malul drept al fl. *Suceava*, între *Andrasfalva* și *Gălănești* și în fața *Frătăuțului Nou* (s. n.)”⁸, care se afla pe malul stâng al *Râului Suceava*. Un alt toponim, diferențiat prin adjectivele *nou* și *vechi*, a fost înregistrat în satul *Gălănești*: *Podul Nou~ Podul Vechi*.

Pe lângă aceste toponime simetrice au fost înregistrate și o serie de toponime pentru care polarizarea s-a realizat prin diferențiere, în sensul că doar unul dintre cele două adjective, *nou* sau *vechi*, diferențiază toponimul *secundar*, creat mai recent, față de toponimul *primar*: *Drumul nou* (satul *Bilca*); *Satul Nou* (com. *Frătăuții Vechi*); *Brădetul Vechi*, *Strada Drumul Nou*, *Ulița Drumul Nou*, (satul *Gălănești*);

Pentru o bună orientare, în funcție și de punctele cardinale, în satul *Putna*, au fost create toponimele *StrujinoasaNord* și *Strujinoasa Sud*, reprezentând numele actuale a două pâraieșe, toponime care, cu siguranță, sunt continuatoarele vechilor hidronime „*Pârâul Strujinoasa*, *Pârâul Strujina* («*Struschina*») și *Pârâul Strujinoasa Putnișoarei* («*Strischinasa Putnischora*»)”, extrase de Nicolai Grămadă dintr-o hartă cadastrală din anul 1783⁹. Tot aici amintim, având în vedere vechimea relativ mare a acestui toponim, și [*Pârâul*] *Strujinoasa*, reprezentând numele unuia dintre cele trei pâraie de mai sus, consemnat, în anul 1922, într-o hartă a Ocolului Silvic *Putna* și, mai târziu, în anul 1939, în unele documente din Arhiva Prefecturii Rădăuți¹⁰.

Alte două nume topice interesante, diferențiate cu ajutorul determinanților *față* și *spate*, au fost înregistrate în satul *Frătăuții Noi*, unde, pentru denumirea părților ‘din față’ și ‘din spate’ ale *DealuluiIacobasa*, s-au creat toponimele *Zapodia Față* și *Zapodia Spate*, alături de celelalte nume topice polarizate în jurul oiconimului *Zapodie*, precum *Zapodia cu Furci*, *Zapodia Mare*, *Zapodia Mică*, *ZapodieHuci*, *Zpodia Fân*.

Concluzii

Din cele prezentate în cadrul cercetării noastre, putem să constatăm că toponimia minoră reprezintă o sursă de informații cu privire la trecutul îndepărtat sau mai apropiat, la modul de gândire al oamenilor care au dat numele de locuri. Ținând seama că toponimele sunt fapte concrete de limbă, acest fapt implică o cunoaștere și o recunoaștere a reperelor topografice identificate.

Analiza toponimelor de pe *Valea Superioară a Sucevei* reflectă câmpuri toponimice individualizate de locuitori. Aceste câmpuri toponimice sunt raportate la numele munților, al

⁵ Nicolai Grămadă, *op. cit.*, p. 519.

⁶ *Ibidem*, p. 518.

⁷ Cf. și *Ibidem*, p. 101.

⁸ Em. Grigorovitz, II *Dicționarul Geografic al Bucovinei*, Atelierele grafice Socec, București, 1908, p. 97.

⁹ Nicolai Grămadă, *op. cit.*, p. 408-409.

¹⁰ *Ibidem*, p. 410.

dealurilor, al apelor, al așezărilor. Cercetarea noastră a scos la iveală creativitatea locuitorilor atunci când, raportându-se la toponimele vechi, construiesc altele noi. În acest sens, subliniem existența principiului morfologic, lingvistic și extralingvistic al toponimelor.

BIBLIOGRAPHY

- BÎRLEANU, Ion-Horia, *Emigrări ardelenesti la est de Carpați. Consecințe lingvistice*, Editura Sedcom Libris, Iași, 1998.
- BÎRLEANU, Ion-Horia, *Graiurile din Valea Șomuzului Mare I. Formarea numelor de sate*, Iași, Editura „Sedcom Libris”, 1999.
- BÎRLEANU, Ion-Horia, *Graiurile din Valea Șomuzului Mare II. Fonetica*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2000.
- BUREȚEA, Emilian N., *Contribuții la studiul toponimiei românești*, Editura Universitaria, Craiova, 1994.
- DRĂGUȘANUL, Ion, *Povestea așezărilor bucovinene*, Editura „Mușatinii”, Suceava, 2010.
- GONȚA, Alexandru I., *Satul în Moldova medievală*, Instituțiile, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
- GRĂMADĂ, Ion, *Din Bucovina de altădată*, Editura Casa Școalelor, București, 1926.
- GRĂMADĂ, Nicolai, *Toponimia minoră a Bucovinei*, Îngrijirea ediției, studiul introductiv, bibliografia, notele și indicele: Ion Popescu-Sireteanu, Introducere de D. Vatamaniuc, vol. II, Editura Anima, București, 1996.
- GRĂMADĂ, Nicolai, *Vechile peceți sătești bucovinene (1783-1909)*, în „Codrii Cosminului”, X, 1936-1939, Cernăuți, 1939.
- IACOBESCU, Mihai, *Din istoria Bucovinei*. Vol. I (1774-1862), Editura Academiei Române, București, 1993.
- IORDAN, Ion, GÂȘTESCU, Petre, OANCEA, D. I., *Indicatorul localităților din România*, București, Editura Academiei R. S. România, 1974.
- IORDAN, Iorgu, *Dicționar al numelor de familie românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
- IORDAN, Iorgu, *Toponimia românească*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1963.
- MOLDOVANU, Dragoș, *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicație la hidronimul MOLDOVA)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010.
- ȚUGUI, Pavel, *Bucovina-istorie și cultură*, Editura Albatros, București, 2002.

THE FRAMING EFFECT, MORAL FOUNDATIONS THEORY (MFT) AND THE MORPHOLOGICAL FEATURES OF CONTEMPORARY POLITICAL DISCOURSE IN ROMANIAN AND ITALIAN LANGUAGES

Ionela Chiru

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Analyzing the language of politics, cognitive linguist George Lakoff gives an ample room to the concept of framing. Such mental structures are responsible for how we build the reality: from the goals we choose to pursue, to the way we plan our lives and our behavior in certain contexts etc. In the depth of their structure, the two political ideologies - Left and Right - are built on the concept of family. However, this family pattern is different judging by the perspective of the two ideologies: for left-wing politics, the model of the family is represented by the Nurturant Father Model, while the Right-wing politics is modeled on the Strict Father Model. In the political arena, Left-Right polarization can be described as follows: Generally, Left representatives will build their political strategy on moral foundations Care / Altruism (Fairness / Proportionality). In their view, rich social groups exploit poor social groups: their contributions to paying taxes are not fair. On the opposite side, the representatives of the Right base their political discourse on the same moral ground - Correctness / Proportionality, stating that, in the Right's view, hardworking citizens, usually employed in the private sector, work hard to support "social parasites" , the administrative system etc. Our study will analyze the morphological features of the current political discourse in the light of MFT - Moral Foundations Theory proposed by Jonathan Haidt. More precisely, we will base our analysis on the six moral foundations of politics discussed by the author in his book, The Righteous Mind: Care - Altruism, Fairness - Correctness or Proportionality, Loyalty - Loyalty, Authority - Authority, Sanctity - Sacrament purity), Liberty - Freedom.

Keywords: framing, Moral Foundations Theory, contemporary political discourse, Nurturant Father Model, Strict Father Model

1. Tehnica Framing (cadrarea – the framing effect) și discursul politic

Pentru Harold Lasswell, limbajul politicii este limbajul puterii – “it is the language of decision. It registers and modifies decision. It is battle cry, verdict and sentence, statute, ordinance and rule, oath of office, controversial news, comment and debate.”¹ Simbolul politic este “o configurație de sensuri complexe și ambigue”² care

¹ Harold D. Lasswell, Nathan Leites and associates, *Language of politics; studies in quantitative semantics*, George W. Stewart Publisher, New York, 1949, p. 8.

²Rozann Rothman, “Political Symbolism” in Samuel Long, *The Handbook of Political Behavior*, Volumul 2, Plenum Press, New York, 1981, p. 299 (t.n).

posedă o forță retorică suficient de puternică pentru a induce loialitatea și sacrificiul în rândul maselor; “forța de convingere” a simbolului politic este componenta afectivă.³

Analizând limbajul politicii, lingvistul cognitiv George Lakoff acordă un spațiu amplu conceptului de *framing* (cadrare). În opinia sa, *cadrele* sunt “structuri mentale care modelează modul în care percepem lumea din jurul nostru.”⁴ Astfel de structuri mentale sunt responsabile de modul în care ne construim realitatea: scopurile pe care alegem să le urmărim, planurile pe care le facem, modul în care ne comportăm etc.⁵

Importanța cadrărilor este bine reprezentată și în sfera politicii – “modul în care actorii politici își ambalează mesajele este strâns legat de abilitatea lor de a recruta simpatizanți, de a câștiga spațiu în media, de a demobiliza adversarii și de a câștiga competițiile politice.”⁶ La fel cum un simplu cetățean își reprezintă mental conceptele de pierdere și câștig, tot astfel și statele își modelează strategiile internaționale de negociere/comerț.⁷

Lakoff consideră că în profunzimea structurii lor, cele două ideologii politice Stânga-Dreapta sunt construite pe conceptul de *familie*.⁸ Totuși, acest model de familie este diferit în percepția celor două ideologii: pentru politica de Stânga modelul de familie este reprezentat de Părintele Ocrotitor (Nurturant Father Model), în timp ce politica de Dreapta are ca model Părintele Strict/Sever (Strict Father Model).⁹ Lingvistul precizează că legătura dintre morala construită pe modelul familiei și politică provine din tendința oamenilor de a reprezenta conceptul de *națiune* în baza metaforei *Națiune-Familie*.¹⁰ În opinia sa, oamenii gândesc în *cadre*, iar pentru a fi acceptat, “adevărul trebuie să se potrivească în *cadrele* oamenilor”¹¹

³³Rozann Rothman, *op.cit.*, p.299.

⁴ George Lakoff, *Don't think of an elephant! Know Your Values and Frame the Debate*, Chelsea Green Publishing, Vermont, 2004, Preface, p. XV (t. n).

⁵ *Ibidem*.

⁶Francesca Polletta, M. Kai Ho, “Frames and their Consequences” in Robert E. Goodin, Charles Tilly (editors) *The Oxford handbook of contextual political analysis*, Oxford University Press, New York, 2006, p. 188 (t.n).

⁷ Francesca Polletta, M. Kai Ho, “Frames and their Consequences” in Robert E. Goodin, Charles Tilly (editors) *The Oxford handbook of contextual political analysis*, Oxford University Press, New York, 2006, p. 188 (t.n).

⁸George Lakoff, *Moral Politics: How Liberals and Conservatives Think*, Second Edition, The University of Chicago Press, Chicago, 2002, p. 12.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*, p. 13.

¹¹George Lakoff, *Don't think of an elephant! Know Your Values and Frame the Debate*, Chelsea Green Publishing, Vermont, 2004, p. 17 (t.n)

2. Teoria Fundamentelor Morale și particularitățile morfologice ale discursului politic

Considerăm că este util să analizăm particularitățile morfologice ale discursului politic actual în limbile română și italiană din perspectiva teoriei fundamentelor morale propusă de Jonathan Haidt, mai precis, să ne raportăm în studiul nostru la cele șase fundamente morale ale politicii discutate de autor în cartea sa, *The Righteous Mind*.¹² Potrivit autorului, cele șase fundamente morale ale politicii sunt următoarele:

- *Care* – Grijă/Altruism: hrănirea și protejarea celorlalți; opusă răului
- *Fairness/Proportionality* - Corectitudine sau proporționalitate: punerea în practică a justiției în cadrul unor reguli comune; opusul înșelăciunii
- *Loyalty* – Loialitate: solidaritate cu grupul, familia, națiunea; opusul trădării
- *Authority* - Autoritate sau respect: respectarea tradiției și a autorității legitime; opusul subversiunii
- *Sanctity* – Sacralitate (sau puritate): oroarea pentru lucruri dezgustătoare, alimente, acțiuni; opusă degradării
- *Liberty* – Libertate: rezistența în fața oricărei forme de bullying sau tiranie; opusul opresiunii¹³

În viziunea lui Jonathan Haidt, partidele politice/interesele de grup se străduiesc să facă din propria agendă un “trigger” pentru principiile morale ale alegătorilor – **“to get your vote, your money, or your time, they must activate one of your moral foundations.”**¹⁴ **Totuși, pentru a avea o rată înaltă de succes în interiorul unui electorat eterogen, cu simpatii pentru Stânga, Centru sau Dreapta, orice discurs politic ar trebui să vizeze toate cele șase fundamente morale expuse mai sus.**

Anumiți cercetători consideră că “politics is perception”¹⁵, iar ideologia politică reprezintă “a complex and multifaceted construct that can be understood along multiple dimensions.”¹⁶ Scopul MFT (Moral Foundations Theory) este cel de a ajuta indivizii să

¹² Jonathan Haidt, *The Righteous Mind*, capitolul “The Politics Moral Foundations”, Knopf Doubleday Publishing Group, New York, 2012, pp. 128-186.

¹³ *Ibidem*, p. 185.

¹⁴ *Ibidem*, p. 134.

¹⁵ Jesse Graham et al., “Moral Foundations Theory: The Pragmatic Validity of Moral Pluralism” in *Advances in Experimental Social Psychology* (November 28, 2012), p. 19, disponibil online la SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2184440>, consultat în 18. 05. 2018.

¹⁶ *Ibidem*, p. 20.

privească “dincolo” de propria percepție a valorilor morale și de a le înlesni înțelegerea “matricei morale” a celorlalți.¹⁷ Așadar, MFT oferă posibilitatea de a crea un spațiu multidimensional (vezi cele 6 dimensiuni morale) și de a examina tendința oamenilor de a se “fixa” mai mult în anumite regiuni ale acestui spațiu și mai puțin în altele.¹⁸

În arena politică, polarizarea Stânga-Dreapta poate fi descrisă astfel: în general, reprezentanții Stângii își vor construi strategia politică pe fundamentele morale Grijă/Altruism (egalitate-justiție socială)/Corectitudine/Proporționalitate. În opinia lor, grupurile sociale bogate exploatează grupurile sociale sărace, necontribuind cu o parte “corectă” la plata taxelor. La polul opus, reprezentanții Drepteii își bazează discursul politic pe același fundament moral – Corectitudine/Proporționalitate, cu precizarea că, în viziunea Drepteii, cetățenii harnici, angajați de regulă în mediul privat, muncesc din greu pentru a susține “paraziții societății” – asistații social, sistemul administrativ etc. Jonathan Haidt este de părere că politica de Stânga utilizează cu precădere valorile Grijă/Altruism și Corectitudine/Proporționalitate, pe când politica de Dreapta face apel la toate cele șase valori ale teoriei MFT, cu o preferință mai accentuată pentru Corectitudine/Proporționalitate.¹⁹

3. Victor Ponta - Matteo Renzi

Corpusul pe care se bazează analiza din prezenta lucrare reprezintă o selecție din discursurile politicianilor Victor Ponta și Matteo Renzi în perioada 2012-2017.

În urma analizei noastre, am putut constata faptul că discursul politicianului Victor Ponta este ancorat (într-o proporție înaltă) în următoarele fundamente morale: Grijă/Altruism, Corectitudine/proporționalitate, Loialitate și Autoritate (pe primele poziții - din punctul de vedere al frecvenței elementelor morfologice implicate); în plan secundar, cu mai puține elemente morfologice relevante, fundamentele Sacralitate/Puritate și Libertate.

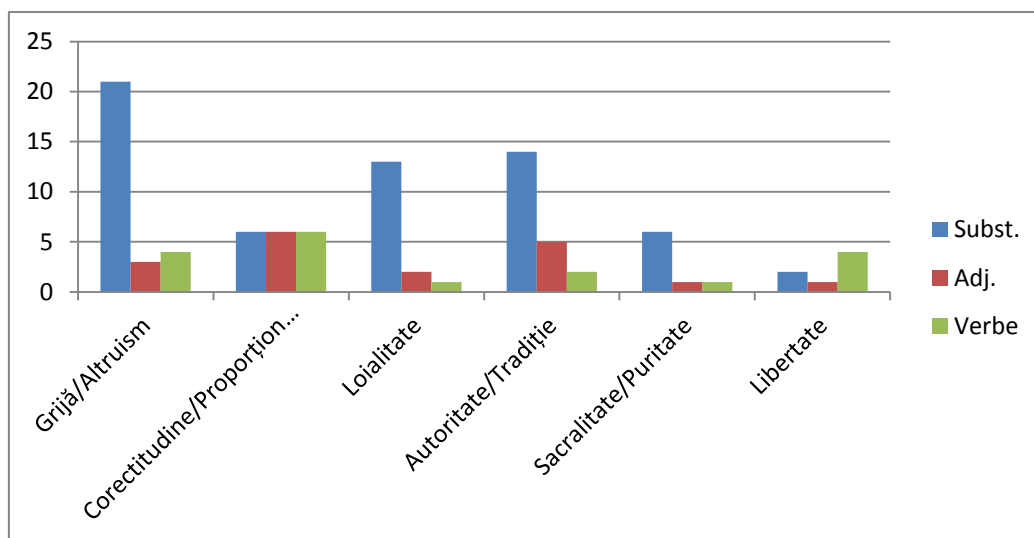
Prezentăm mai jos rezultatele acestei analize:

¹⁷ Jesse Graham et al., *op.cit.*, p. 43.

¹⁸ *Ibidem*, p. 20.

¹⁹ Jonathan Haidt, *op. cit.*, pp. 128-186.

Victor Ponta – graficul și tabelul Fundamentelor Morale (realizate pe baza celor mai frecvente elemente morfologice)

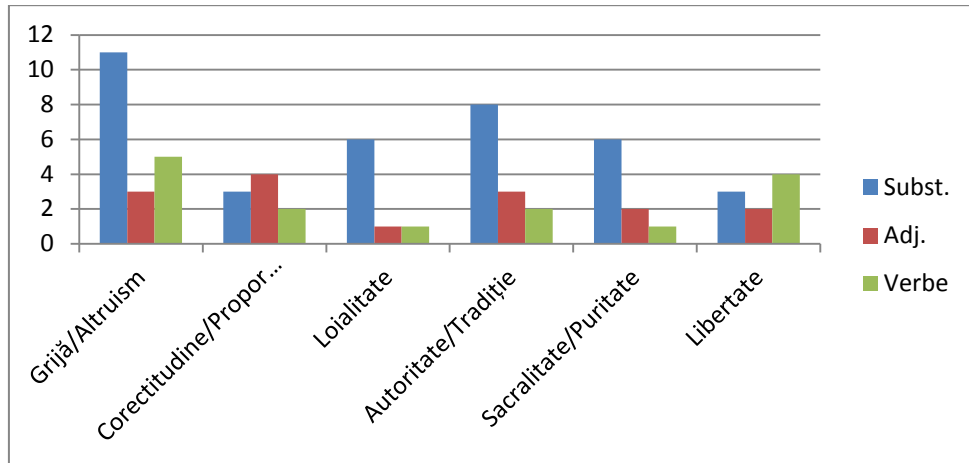
Grijă/Altruism			Corectitudine/ proportionalitate			Loialitate		
Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.	Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.	Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.
Oameni	Bun	A ajuta;	șanse	Egal	A crește	popor	Românesc	A
Sprijin	omenos	A	justiție	Independent	(salarii,	țară	loial	reprezenta
Ajutor	Social	sprijini;	egalitate	Corect	alocații,	neam		(țara)
Grijă		A avea	competiție	Legitim	pensii etc.);	frați		
Pensionari		grijă;	drepturi	Democratic	A scădea	surori		
Copii		A oferi;	democrație	cinstit	(taxe);	mama		
Tineri					A	părinți		
Alocații					redeschide	bunici		
Pensii					(spitale,	străbuni		
Salarii					școli);	coalitie		
Indemnizații					A da înapoi	alianță		
Sănătate					(pensii,	parteneri		
Educație					salarii);	familie		
Școli					A reforma;			
Spitale					A trage la			
Grădinițe					răspundere;			
Solidaritate								
Unitate								
Bunăstare								

Prosperitate								
responsabilitate								

Autoritate/Tradiție			Sacralitate/Puritate			Libertate		
Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.	Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.	Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.
Constituție	Respectat	A	Dumnezeu	demn	A respecta	Libertate	liber	A elibera
Lege	Ortodox	respecta	Credință			Democrație		A recâștiga (libertatea)
Cod	Național	A	Religie					A lupta (contra
Justiție	Românesc	pedepsi	Biserică					“asupritorilor”)
Guvern	fiscal		Copii					A se bate (pentru țară)
Putere			demnitate					
Respect								
Voință								
Armată								
Credință								
Religie								
Biserică								
Dumnezeu								
Credință								
Familie								
Simbol								
Steag								
Autorități								

Matteo Renzi – graficul și tabelul Fundamentelor Morale (realizate pe baza celor mai frecvente elemente morfologice)

Analizând corpusul în limba italiană, am putut constata faptul că discursul politicianului Matteo Renzi este ancorat (într-o proporție înaltă) în următoarele fundamente morale: Grijă/Altruism, Corectitudine/proporționalitate, Autoritate și Sacralitate/Puritate (pe primele poziții - din punctul de vedere al frecvenței elementelor morfologice implicate); în plan secundar, cu mai puține elemente morfologice relevante, fundamentele Loialitate și Libertate.

Grijă/Altruism			Corectitudine/ proporționalitate			Loialitate		
Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.	Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.	Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.
persone responsabilită bambini scuole asili nido prosperità educazione sostegno sussidio aiuto sacrificio	buono sociale umano	assicurare (<i>un futuro</i>) sostenere aiutare salvare sacrificarsi	giustizia diritti democrazia	corretto giusto uguale democratico	abbassare (<i>i costi</i>) Ridurre (<i>le tasse</i>)	famiglia popolo patria paese fratelli sorelle		rap pre sent are (l'It alia)

Autoritate/Tradiție			Sacralitate/Puritate			Libertate		
Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.	Subst.	Adj.	Verbe/ Loc.	Subst.	Adj.	

legge	legittimo	Rispettare	dignità	sacrosanto	restituire	libertà	Libero	
Costituzione	giuridico	punire	Dio	santo	(la	democrazia	independent	
Governo	costituzionale		Signore		dignità)	indipendenza		
bandiera			Papa					
rispetto			bambini					
storia			Chiesa					
giudici								
Polizia								
Dio								
Signore								
Papa								
Chiesa								

4. Victor Ponta – Matteo Renzi. O privire comparativă

Din punct de vedere morfosintactic, discursurile celor doi politicieni sunt relativ asemănătoare. Având în vedere că atât Victor Ponta, cât și Matteo Renzi aparțin ideologiei politicii de Stânga, discursurile lor sunt construite pe aceeași structură “progresistă”. Analizând discursurile celor doi politicieni din perspectiva Fundamentelor Morale putem face următoarele observații:

- Preferința celor doi politicieni pentru valorile *Grijă/Altruism, Corectitudine/Proportionalitate* și *Autoritate*

Chiar dacă valoarea Autoritate (Părintele Strict) este tipică politicii de Dreapta, cei doi lideri politici utilizează substantive, adjective și verbe care aparțin acestei ideologii. O astfel de abordare “contravine” principiilor care stau la baza politicii de Stânga. În opinia noastră, atât politica de Stânga, cât și politica de Dreapta împrumută – în funcție de scopurile urmărite – elemente ideologice care aparțin prin tradiție politicii adversarilor.

Apelul la divinitate/ instituția Bisericii este, de regulă, o strategie care aparține Dreptei Conservatoare și care nu se înscrie pe direcția secularistă a politicii de Stânga. Însă politicienii social-democrați nu vor ezita să utilizeze această strategie persuasivă dacă vor considera că le este utilă în atragerea mai multor simpatizanți (din rândurile electoratului tradiționalist). Ideea de armată evocă, la rândul său, imaginea autorității/stricteții:

Biserica și armata sunt insitutuții fundamentale care au ajutat la fondarea și salvagardarea națiunii. (Victor Ponta, discurs susținut la Craiova, cu ocazia lansării candidaturii pentru alegerile prezidențiale 29. 07. 2014)

Sunt nepotul unui preot care m-a învățat că important este să crezi în Dumnezeu, al ortodocșilor, al catolicilor, al protestanților, al musulmanilor, al oricui, dar cel care crede în Dumnezeu este un om bun, este un om care se gândește cu grijă la alții. (Victor Ponta, discursul susținut la lansarea candidaturii pentru alegerile prezidențiale, Arena Națională - 20. 09. 2014)

*

Riuscire ad inviare a tutti i dipendenti pubblici ed ai pensionati direttamente a casa, magari attraverso uno strumento di tecnologia semplice – visto che il Papa ha detto che Internet è un dono di Dio [...] (Matteo Renzi, discursul susținut în fața Senatului, 24 februarie 2014, Roma, Italia)

Il Salmo ci trasmette l'immagine delle tribù che salgono verso il Tempio cantando la gioia di avvicinarsi nella città santa e lodando il nome del Signore. È toccante immaginare quelle donne e quegli uomini che si facevano pellegrini e salivano in questa città. Ma la Bibbia sottolinea anche come a Gerusalemme fossero posti "i seggi del giudizio, i seggi della casa di Davide". (Matteo Renzi, discurs susținut la Knesset - 22 iulie 2015, Parlamentul israelian, Ierusalim, Israel)

Putem afirma, fără să exagerăm, că nu există o politică de Stânga fidelă propriilor valori - *Liberté, Égalité, Fraternité*, așa cum nu există nici o politică de Dreapta care să urmeze cu strictețe linia impusă de propria ideologie.

O altă constatare este faptul că discursul de factură populistă este caracteristic tuturor doctrinelor politice și nu doar politicii de Stânga. Politică manipulării, politică previzibilului și a banalității nu poate fi revendicată de un singur partid - ea are caracter universal.

- Utilizarea excesivă a substantivelor, adjectivelor și verbelor care fac trimitere la valoarea Grijă/Altruism are drept miză sensibilizarea electoratului și evocarea imaginii de *Părinte Ocrotitor* – tehnica *Framing* (vezi subcapitolele II. 2 și II. 3)

Am dat salariile înapoi la oameni, am redeschis spitale, am reformat sistemul energetic, iar la școli vor merge copiii cu cele 1259 de microbuze primite de la Guvern. Mă întreba cineva de ce 1259 de microbuze, pentru că atâți primari au cerut microbuze pentru copiii și toți au primit pentru că trebuie să avem grijă de copii. (Victor Ponta, discurs susținut la Craiova, cu ocazia lansării candidaturii pentru alegerile prezidențiale 29. 07. 2014)

- Deși valoarea *Corectitudine/Proportionalitate* este specifică ambelor ideologii politice (Stânga/Dreapta), aceasta se diferențiază semnificativ în interiorul fiecărei doctrine politice: pentru Stânga, *Corectitudinea* presupune distribuirea resurselor (în mod egal) tuturor cetățenilor, indiferent de aportul lor în cadrul societății. Așadar, *Corectitudinea* de Stânga presupune solidaritate/altruism. Pentru politica de Dreapta, *Corectitudinea* presupune împărțirea resurselor în "mod inegal", unor categorii sociale mai restrânse – "elitelor" sau oamenilor care muncesc și care "merită" (vezi teoria lui Lakoff în ceea ce privește raportul Stânga – Dreapta sau *Părintele Ocrotitor* - *Părintele Strict*). Așadar, Dreapta joacă rolul *Părintelui Strict/Sever* care își

recompensează copilul (în cazul nostru, populația) doar dacă a fost “ascultător și silitor” (vezi fundamentele capitalismului), pe când Stânga joacă rolul *Părintelui Ocrotitor* care își recompensează “copilul” indiferent de performanțele și acțiunile sale.

[...] am dat înapoi pensii, salarii, am redeschis spitale, am repornit școli, am relansat fonduri europene, am făcut toate acele lucruri pe care românii în 2011 nu credeau că mai sunt posibile în România. Le-am făcut împreună. Mai sunt încă multe lucruri de făcut, mai sunt încă multe nedreptăți pe care trebuie să le ndreptăm, mai sunt încă mulți oameni care suferă. (Victor Ponta, discursul susținut la lansarea candidaturii pentru alegerile prezidențiale, Arena Națională - 20. 09. 2014)

*

E allora lasciatemelo dire dalla mia città: ma vi sembra normale definire l'investimento di ottanta euro mensili, ottanta euro per sempre a chi guadagna meno di millecinquecento euro, chiamarlo con sprezzo e con spregio “una mancia”, “un'elemosina”? È un libro per un insegnante, quelli ottanta euro, è la possibilità per una donna di uscire una sera per i fatti suoi a cena o per un babbo di pagare una bolletta! (Matteo Renzi, discurs susținut în Piața Signoria - 23 mai 2014, Firenze, Italia)

- În urma analizei pe corpus, am putut constata că valorile cele mai puțin utilizate în discursul politic sunt *Sacralitatea/ Puritatea - Libertatea* în cazul lui Victor Ponta și *Loialitatea – Libertatea* în cazul lui Matteo Renzi. De menționat aici faptul că valorile *Autoritate/Tradiție* și *Sacralitate/Puritate* prezintă un număr de termeni comuni (substantive), dar care au valențe diferite în cadrul fiecărei valori: substantive ca *Dumnezeu, Biserică, religie, credință* reprezintă atât conceptul de autoritate, cât și conceptul de sacralitate. În corpusul analizat, aceste substantive aparțin mai mult valorii *Autoritate/Tradiție* și mai puțin valorii *Sacralitate/Puritate*.

Concluzii

Am considerat că este util să analizăm particularitățile morfologice întâlnite în discursurile celor doi lideri politici – Victor Ponta și Matteo Renzi - din dublă perspectivă: cea a psihologiei morale (Teoria Fundamentelor Morale, Jonathan Haidt) și cea a lingvisticii cognitive (Tehnica *Framing*, Relația Națiune-Familie/ Părinte Ocrotitor – Părinte Strict, George Lakoff).

Principiile/valorile morale pe care se bazează ideologia îmbrățișată de Victor Ponta sunt *Grija/Altruismul, Corectitudinea/Proporționalitatea, Autoritatea și Loialitatea* - pe primele poziții – în timp ce *Sacralitatea/Puritatea și Libertatea* se situează pe ultimele poziții (în ierarhizarea realizată pe baza numărului de termeni identificați pentru fiecare valoare). Valorile principale identificate pentru Matteo Renzi sunt *Grija/Altruismul,*

Corectitudinea/Proportionalitatea, Autoritatea și Sacralitatea/Puritatea, în timp ce *Loialitatea și Libertatea* se află pe ultimele poziții în ierarhia Fundamentelor Morale.

Atât politica românească de Stânga, cât și politica italiană de Stânga împrumută multe elemente tipice politicii de Dreapta (vezi fundamentul *Autoritate* întâlnit la cei doi lideri politici, precum și fundamentele *Loialitate/ Sacralitate*). Din acest motiv considerăm că discursul politic actual, deși aparent bine delimitat din punct de vedere ideologic, reprezintă un creuzet în care se combină mai multe concepte politice de origine diferită. Stânga poate fi uneori o Dreapta deghizată și viceversa.

Bibliographical References/ Referințe bibliografice:

LASSWELL, Harold D., LEITES, Nathan and associates, *Language of politics; studies in quantitative semantics*, George W. Stewart Publisher, New York, 1949.

ROTHMAN, Rozann “Political Symbolism” in Samuel Long, *The Handbook of Political Behavior*, Vol. 2, Plenum Press, New York, 1981.

LAKOFF, George *Don't think of an elephant! Know Your Values and Frame the Debate*, Chelsea Green Publishing, Vermont, 2004.

POLLETTA, Francesca, KAI HO, M., “Frames and their Consequences” in Robert E. Goodin, Charles Tilly (editors) *The Oxford handbook of contextual political analysis*, Oxford University Press, New York, 2006.

LAKOFF, George, *Moral Politics: How Liberals and Conservatives Think*, Second Edition, The University of Chicago Press, Chicago, 2002.

GRAHAM, Jesse at. al., “Moral Foundations Theory: The Pragmatic Validity of Moral Pluralism” in *Advances in Experimental Social Psychology* (November 28, 2012), disponibil online la SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2184440>, consultat în 18. 05. 2018.

HAIDT, Jonathan, *The Righteous Mind*, Knopf Doubleday Publishing Group, New York, 2012.

THE ROMANIAN POLITICAL DISCOURSE BEFORE 1989 AND NOW – A COMPARATIVE PERSPECTIVE

Alexandra Iliescu

PhD

Abstract: The Romanian political discourse suffered many changes over time, which were triggered by socio-political changes. During the communist era, the language was strongly marked by the excessive use of the language of wood. After the fall of communism, the language used was situated between the rigidity imposed by the language of wood and the casual character allowed by the democratic regime. Nowadays, the political scene seems to be less governed by the principle of politeness. In their attempt to increase their own image, political actors are destroying the image of their opponents. Our approach will focus on the comparative analysis between the communist political discourse and the current one, in order to establish some patterns of construction and, by default, some similarities and differences between the discourses from the periods mentioned. The theoretical perspective proposed is interdisciplinary, promoted by functional linguistics, pragmatics and stylistics.

Keywords: political discourse, totalitarianism, democracy, language of wood, lexical innovation

1. Introducere

Dualismul antedecembrism – postdecembrism s-a extins și în sfera limbajului, acesta constituind „o creație individuală condiționată și determinată social” (Coșeriu 1999: 55).

În statele guvernate de regimurile totalitare, fiind societăți închise, s-au format anumite deprinderi proprii, pentru a se diferenția net de țările democratice: „deprinderile și obiceiurile care sunt în vigoare într-o comunitate favorizează răspândirea anumitor expresii și elimină din uz altele”, iar vocabularul „reflectă natura societății în care se folosește” (Coșeriu 1999: 66). În ceea ce privește perioada antedecembristă, limbajul a fost puternic marcat de abuzul limbii de lemn, folosită ca instrument de răspândire a ideologiei marxist-leniniste. Căderea regimului comunist în urma Revoluției din decembrie 1989 a atras după sine o schimbare profundă și în sfera vocabularului¹. Limba de lemn a dispărut din uz – sau a îmbrăcat o altă formă – și s-au impus noi mijloace de manipulare a populației în vederea obținerii voturilor.

2. Considerații teoretice asupra limbii de lemn

Limbajul articulat constituie modalitatea de comunicare între ființele umane. Intercomunicarea este finalitatea limbajului, iar dacă individul aduce modificări normelor, implicit prejudiciază finalitatea limbajului; rezultatul va fi izolarea în interiorul comunității sale (vezi Coșeriu 1999: 65). Deși actele lingvistice individuale conțin aportul personal al locutorului, acesta nu trebuie să depășească limitele impuse de norma existentă în comunitatea respectivă². În momentul în care individul a depășit limita impusă, cuvântul

¹ „[...] S-a observat că revoluțiile sociale și politice implică adesea profunde revoluții lingvistice, cel puțin în ceea ce privește vocabularul” (Coșeriu 1999: 66).

² [...] în actele lingvistice individuale există mereu o porțiune de invenție personală, dar invenția nu poate depăși anumite limite și trebuie să fie acceptată de mediul în care se produce. Actele lingvistice inedite care se îndepărtează de modelele lor existente în sistemul tradițional trebuie să respecte anumite norme ale sistemului

devine armă de manipulare, de impunere a unor idei proprii. Acest proces impune, de fapt, o altă realitate, creată de individ. Vorbirea își pierde scopul – intercomunicarea, întrucât locutorul dorește să obțină un efect anume asupra interlocutorilor.

Vorbitorii unei comunități lingvistice adoptă limbajul propriu acesteia, „acceptă convenția pe care limba o presupune, din momentul comunicării” (Veres 2009: 143). Limba reprezintă un produs al repetării unui fond preexistent rostit, căruia i se adaugă amprenta personalității individului sau grupului (Schaff 1966: 294). Rezultă că limbajul se schimbă în funcție de epocă și de vorbitori și servește ca instrument de proiecție a unui mod propriu de a gândi și de a fi³. Cuvintele unei limbi trec prin procesul resemantizării, se fixează sensul unor termeni înrudiți semantic pentru a convinge interlocutorul în legătură cu un anumit aspect (Veres 2009: 144). Fenomenul este propriu statelor totalitare, unde cuvântul s-a folosit ca armă de manipulare, de supunere, de procustare. Astfel, *limba de lemn* reprezintă o *cortină de fier* pentru sfera limbajului, divizând comunicarea liberă, informală, de cea realizată cu un scop anume – cel al manipulării.

Limba de lemn⁴ nu este acceptată în unanimitate ca având statutul de limbă, ci mai degrabă cel de limbaj (vezi Antohi 2005: 19), de „subsistem al unei limbi” (Slama-Cazacu 2009: 30-31), care reprezintă un instrument de „spălare” a gândirii, de stereotipizare, de izolare de restul, de creare a unicității, toate cuvintele care aparțin acesteia fiind preinterpretate (vezi Thom 2005: 49). Totodată, limba de lemn nu este specifică doar unei anumite epoci, organizări sociale sau unei limbi. În regimurile totalitare, aceasta devine instrument de impunere a unei gândiri uniforme, mergându-se „până la paroxism în impunerea de modele, de automatisme și de clișee lingvistice” (Felecan 2009: 93). La fel ca în celelalte limbi vorbite în statele ex-sovietice, și în limba română, creatorii limbii de lemn au fost intelectualii aflați în fruntea statului, ale căror discursuri erau corectate sau chiar scrise de către responsabilii resortului propagandistic înainte de a fi rostite (vezi Betea 2005: 46).

2.1 Trăsăturile limbii de lemn

2.1.1. Instanțele comunicării și funcțiile limbajului

Schema jakobsoniană a comunicării arată că orice act al comunicării verbale presupune existența: unui destinatar – care trimite mesajul destinatarului într-un anumit context, folosind un cod (cunoscut de ambii participanți la actul vorbirii), printr-un canal de comunicare. În discursul care uzează de limba de lemn nu sunt prezente toate componentele schemei comunicării. Destinatarul este rareori specificat, deoarece personalitatea lui nu este importantă, întrucât el vorbește în numele partidului, al guvernului și al poporului. Discursul de lemn nu este asumat de vreun locutor, deoarece reproduce o vorbire pronunțată anterior. Destinatarul discursului comunist este poporul sau umanitatea progresistă.

Referentul limbii de lemn este tocmai limba de lemn, pentru că acesta reprezintă un sistem închis, ce reduce totul la un fond preexistent, de unde rezultă că mesajul, codul și

însuși și, ca să se răspândească și să devină rândul lor elemente ale sistemului, trebuie să fie acceptate de comunitatea respectivă” (Coșeriu 1999: 65).

³ „Limba nu este pur și simplu o fotografie, ci o transfigurare spirituală a realității” (Weisgerber *apud* Veres 1979: 178).

⁴ Originea sintagmei *limbă de lemn* nu este clar definită. Studiile efectuate arată că obârșia acesteia este în jargonul secret al revoluționarilor din secolul al XIX-lea. Expresia este atestată în anii '30 în limba rusă (Ușakov 1935: *dubovyi jazyk* „Limbă de stejar”, fig. „greoaie, grosolană”). Conform ipotezei propuse de Slama-Cazacu (2009: 19), sensul expresiei a provenit din evoluția treptată a codului *secret* revoluționar rus, ulterior exprimat cu conotații negative în aceeași limbă, apoi prin limba poloneză, răspândite în franceză – în care s-au regăsit elemente metaforice din rusă ori s-au împletit cu vechi expresii franceze, incluzând determinantul *de bois*, rezultând expresia *langue de bois*.

contextul/ referentul se confundă: mesajul reprezintă un pretext pentru a reafirma codul și contextul, care sunt strict identice (cf. Thom 2005: 118). Cenzura nu mai este necesară, deoarece mesajul este inexistent în limba de lemn, acesta identificându-se cu codul.

În discursul comunist, funcțiile limbajului sunt modificate, la fel și componentele situației de comunicare, care uneori lipsesc sau sunt substituie. Pentru ca limba de lemn să devină un veritabil instrument de constrângere, se acordă o atenție sporită funcției metalingvistice și celei fatice. Funcția metalingvistică apare în prim-plan, întrucât discursul de lemn este centrat pe cod, aplicarea codului însemnând „expresia puterii și a supunerii la aceasta” (Thom 2005: 118). Acest tip de discurs acumulează definiții. Exprimarea cetățeanului în limba de lemn confirmă supunerea lui la regimul totalitar, fapt de care acesta nu este conștient.

Comunicarea instanțelor conducătoare trebuie atât instaurată, cât și păstrată, acțiuni realizabile prin apelul la funcția fatică – se aleg formule ritualizate care, ulterior, sunt inserate în gândirea populației. Cetățeanul își apropiază limbajul și gândirea fixă, devenind controlabil.

Funcția referențială este absorbită de funcția incitativă, discursul de lemn însemnând ordin și imbold. Aceasta din urmă reprezintă o confirmare a omniprezenței funcției fatice: „ordinele nu au niciun destinatar precis, sunt invocații cu caracter magic” (Thom 2005: 121).

Funcția poetică lipsește, deoarece nu există invenție personală, competența expresivă a individului fiind anihilată.

2.1.2. Stilul comunicării

În *Retorica*, Aristotel enunță principiile unui *stil bun*⁵, care, dacă sunt respectate în construcția unui discurs, produsul va fi inteligibil și își va îndeplini scopul. Discursul de lemn se află tocmai la antipodi – prin încălcarea sau modificarea principiilor aristotelice, se conturează un stil propriu, un *antistil*, ale cărui reguli se formează în strictă consonanță cu ceea ce reprezentanții regimului politic doresc ca populația să știe. Astfel, se remarcă încălcarea principiilor:

- *Clarității* – pentru Aristotel, un discurs „dacă nu clarifică, nu își va îndeplini funcția” (2004: 301). Stilul de lemn este imprecis, vag, abstract, funcționează ca un mecanism setat într-un anumit fel, codul fiind implicit: „substantivul își cheamă adjectivul, verbul își atrage complementul cuvenit” (Thom 2005: 71).
- *Adecvării* – conform acestui principiu, oratorul trebuie să aibă în vedere atitudinea publicului său, să adapteze discursul la subiect. Discursul de lemn se îndepărtează de principiul adecvării, care nici nu este necesar, deoarece publicului i se impune dinainte o anumită atitudine. Stilul este același, indiferent de emițător, receptor sau canalul de transmitere a mesajului, discursul de lemn adecvându-se doar prototipului impus de limba de lemn.
- *Invenției* – stilul bun trebuie să surprindă auditoriul, pentru a-i capta și totodată menține atenția⁶. Limbajul de lemn nu este compatibil cu invenția, fiindcă individul nu poate să creeze nimic, ci doar să reproducă modelul oferit de adepții ideologiei. Individul nu poate să își probeze competența expresivă⁷, deoarece intervenția sa la nivelul individual al limbii este îngrădită. Totuși, invenția servește la disimularea

⁵ După Aristotel, stilul prost al unui discurs este caracterizat de:

- abuzul de cuvinte compuse;
- abuzul de neologisme;
- perifrazele prea lungi, inoportune și frecvente;
- metaforele proaste, care nu au la bază o analogie reală, nerespectând principiul adecvării.

⁶ „...Astfel, trebuie să dăm limbajului o culoare străină, căci oamenii admiră ceea ce este îndepărtat... stilul va avea un aer străin, măiestria rămânând ascunsă, el rămânând în același timp clar...” (Aristotel 2004: 301).

⁷ Competența expresivă reprezintă actul lingvistic al unui individ într-o anumită situație, „întrebuintarea anumitor expresii în anumite tipuri de texte sau cu referire la anumite persoane” (Coșeriu 2009: 309).

discursului de lemn, proces ce se realizează folosindu-se o suită de tactici, prin care realitatea este deformată sau distrusă; ceea ce se oferă națiunii este o imagine a unei lumi ideale, în care democrația este discreditată. Astfel, se face apel la strategii precum:

- *Ocultarea* – nu se aduc la cunoștința publicului știri legate evenimente negative, deoarece acestea combat imaginea utopică a unui stat totalitar;
- *Transformarea anumitor evenimente în ilustrări* – se desprinde un anumit fapt din contextul inițial și se inserează într-un altul, care susține ideologia totalitară, cu scopul de a arăta discrepanța dintre totalitarism și democrație, evidențiind condițiile bune oferite de regimul totalitar. Publicistica perioadei comuniste prezenta într-o lumină defavorabilă Occidentul. Titluri de articole precum „Bugetele țărilor capitaliste – bugete ale războiului și mizeriei” sau „Creșterea prețurilor în Anglia” din revista *Scânteia*⁸ induceau cititorilor ideea că Vestul este o lume a haosului, a violenței, a corupției și a instabilității sociale;
- *Diversiunea* – ca o continuare a strategiei anterioare, presa totalitară prezintă doar evenimentele negative petrecute în societățile capitaliste (încălcări ale drepturilor omului, colaps economic), conturând în mintea cititorilor imaginea unui Occident corupt și impropriu traiului liniștit;
- *Minciuna* – presupune deschiderea unor perspective înșelătoare, închizând căile care conduc la adevăr atât prin invenția unor situații, cât și prin distorsionarea adevărului.

Limba de lemn nu este proprie doar comunismului, ea persistând în spațiul guvernat de regimul totalitar și după căderea lui. De asemenea, este prezentă și în mai vechile democrații – Franța, Germania (vezi Slama-Cazacu 2009: 14). Specifică regimului comunist este doar forma extremă pe care o ia această particularitate lingvistică, ea servind ca o armă de manipulare violentă a maselor, o stratagemă de supunere a populației. În urma analizei efectuate, având ca reper „Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la încheierea lucrărilor Congresului al XIV-lea al PCR” din 24 noiembrie 1989, Lavinia Betea (2005) a identificat ca trăsături caracteristice ale discursului ceaușist *vocabularul sărac, logoreea și lipsa de conținut*. Există și păreri contrare, care neagă caracterul incomunicativ al discursului de lemn. Rodica Zafiu consideră că acest tip de discurs comunică „prin mecanismele implicitului (aluzie, eufemism etc.), o serie de informații, pentru descoperirea cărora era necesară activarea unor coduri de lectură”: *eufemismul, aluzia, emfaza, cuvintele cheie* (2009: 151).

2.1.3. Doctrina maniheistă

O altă trăsătură a limbii de lemn o constituie maniheismul, prezentarea realității în două extreme: bine și rău / alb și negru / comunism și capitalism. Practic, lumea era formată din societatea vestică (putredă, coruptă, impropriu vieții), care contrasta cu societatea comunistă (înfloritoare, sigură, benefică traiului). În contextul menționat, se remarcă utilizarea metaforei vegetale⁹ – vestul putred era antonimul estului înfloritor.

În presa comunistă românească din anii ‘50, se prezentau recurent disfuncțiile capitalismului într-o notă hiperbolizantă (evenimentele erau scoase din context prin procedeul ilustrării și, ulterior, prezentate într-o manieră exagerată). Titluri ale articolelor din ziarul *Scânteia* precum „Situația tragică a economiei franceze”¹⁰, „Creșterea prețurilor în Anglia”¹¹,

⁸ Titlurile articolelor citate sunt preluate din revista *Scânteia*, 22, nr. 2571, 31 ianuarie 1953, p. 6, disponibil online pe <http://www.digibuc.ro>;

⁹ Vezi Dumitrăcel: http://m.adevarul.ro/index.php/cultura/istorie/istoria-nu-vom-uita-niciodata-manipularea-discursuri-limbaj-inperioada-comunista-ni-spala-mintea-emisiunile-tv-prinpresa-ceausista/1_513a04c000f5182b85e3e61e/index.html, accesat în 27.04.2018).

¹⁰ 22, nr. 2250, din 7 ianuarie 1953, p. 6.

¹¹ 22, nr. 2571, din 31 ianuarie 1953, p. 6.

„Două milioane de greviști în Franța”¹², „Înrăutățirea situației economice în SUA”¹³ anunțau descrierea unui Occident afectat de greve, creșterea prețurilor, scăderea salariilor, insuficiența locurilor de muncă, incompetența autorităților, în timp ce statele comuniste înregistrau succese pe toate planurile – „Succesele muncitorilor din R. D. Germană”¹⁴, „Un bilanț măreț (20 de ani de la raportul lui I. V. Stalin asupra bilanțului primului plan cincinal al U.R.S.S.”¹⁵. De regulă, articolele ilustrau același eveniment petrecut atât în Vestul Europei, cât și în Est, însă având rezolvări opuse. Pe de-o parte, articolul cu titlul „Toate forțele pentru înlăturarea urmărilor viscolului” din *Scânteia*¹⁶ arăta eforturile depuse de autoritățile competente, precum și mobilizarea oamenilor muncii pentru a dezăpezi drumurile blocate (la solicitarea reprezentanților partidului unic), în numele datoriei patriotice. Pe de altă parte, în interiorul aceleiași ediții a *Scânteii*, titlul „Viscol în întreaga Europă” anunța un articol în care se vorbea despre un Occident depășit de situație, în care condițiile meteorologice defavorabile au făcut ravagii, înregistrându-se un număr mare de victime.

3. Particularitățile unui discurs ceaușist

În prezentul subcapitol, vom evidenția câteva trăsături ale unui discurs de lemn, așa cum vor reieși din analiza efectuată asupra cuvântării lui Nicolae Ceaușescu din 15 iulie 1989 despre capitalism¹⁷, din perspectivă sociolingvistică și lexico-gramaticală.

I. Nivelul lexical

Se remarcă prezența clișeelelor nelipsite în discursurile de lemn din perioada comunistă: „Comitetul Politic Consultativ”, „statele socialiste”, „inechitate”, „asuprire”, „poporul [...] stăpân al destinului sale, al bogățiilor țării” – expresie care lasă impresia falsei libertăți a populației comuniste (în realitate, adevărații stăpâni erau deținătorii puterii, iar populația trăia o libertate iluzorie).

Se face referire la Occident folosindu-se cuvinte din câmpul semantic al ilegalității – „o lume a inechității, a jafului, a asupririi”, scopul fiind de a distruge orice eventuală dorință a cetățenilor de a trăi într-o societate capitalistă. În schimb, atuurile societății comuniste sunt prezentate prin utilizarea repetată a cuvântului „stăpân”, întărindu-se astfel iluzia unui popor comunist independent: „poporul este adevăratul stăpân și va rămâne veșnic stăpân [...]”.

Pleonasmul „întoarcerea înapoi” – „nu vom admite întoarcerea înapoi” [n.n. la capitalism] are caracter motivat. Adverbul „înapoi” reprezintă un sinonim pentru capitalism, îndeplinind funcția de deictic temporal (numește perioada anterioară instaurării regimului comunist în România) și, totodată, cea de atribut al capitalismului (în viziunea comunistă, reîntoarcerea la capitalism însemna stagnarea dezvoltării statului).

II. Nivelul gramatical

a) Forme verbale și pronominale de persoana I, numărul plural

Conducătorul țării este o emblemă pentru popor, verbalizând în numele celor pe care îi conduce. Astfel, vocea dictatorului se confundă cu vocea populației: „am cunoscut”, „am declarat”, „nu vom admite”, „poporul nostru”, „pentru noi”. Prin folosirea formelor pronominale de persoana I (pronumele personal *noi*, adjectivul pronominal posesiv *nostru*), gândirea auditorilor este condusă înspre un stereotip – comunismul este regimul politic care asigură un trai sigur și prosper, cetățenii sunt mulțumiți și nu vor să schimbe nimic, sub nicio formă: „Poporul nostru, se spune câteodată, că aceasta se va întâmpla

¹² 22, nr. 2735, din 8 august 1953, p. 6.

¹³ 22, nr. 2742, din 16 august 1953, p. 6.

¹⁴ 22, nr. 2250, din 7 ianuarie 1953, p. 6.

¹⁵ 22, nr. 2250, din 7 ianuarie 1953, p. 4.

¹⁶ 23, nr. 2887, din 4 februarie 1954, p. 1-4.

¹⁷ discursul este preluat de pe <https://mariusmioc.wordpress.com/2011/08/03/nicolae-ceausescu-in-1989-capitalismul-in-romania-a-apus-pentru-totdeauna-video/>, accesat în 27.04.2018.

cînd o face plopul mere sau răchita micșunele [...]", „[...] nu vom admite întoarcerea înapoi. Capitalismul în România a apus pentru totdeauna!”.

b) Verbe impersonale

Relația de autoritate dictatorială a locutorului cu interlocutorii este ascunsă, deformată prin abuzul de verbe impersonale sau reflexive impersonale. Dictatorul sugerează ce „ar trebui” să facă reprezentanții puterii din țările capitaliste pentru evoluția statelor în curs de dezvoltare: „*să se lichideze* asuprirea”, „*să se rezolve* datoria externă”. De fapt, forma verbală impersonală dezvăluie lipsa de implicare a locutorului, falsa adeziune la cele sugerate – în realitate, nici el nu ar proceda așa cum propune în discursul său.

c) Adverbul *veșnic*

Având ca determinant verbul copulativ „va rămâne” (care, împreună cu substantivul comun „stăpân”, formează predicatul nominal în propoziție), adverbul „veșnic” sporește ideea de eternitate a regimului comunist. Totodată, este folosit cu scopul de a întări siguranța cetățenilor că nu vor fi privați de falsa putere pe care o au în stat și că vor continua să își decidă singuri soarta.

III. Nivelul stilistic

Întregul discurs este dominat de antiteza capitalism – comunism, care pune în lumină doctrina maniheistă specifică gândirii comuniste. Nu există cale de mijloc, ci doar alb sau negru, beneficiu sau prejudiciu. Prezentarea în opoziție a celor două regimuri politice reprezintă mai mult decât dorința de a scoate în evidență societatea comunistă. Utilizată în mod repetat, antiteza menționată devine un instrument de îndoctrinare a populației. Pentru interlocutori, ceea ce li se oferă în mod recurent devine obișnuință, stil de viață, parte din ei înșiși, drept pentru care nu mai pun la îndoială veridicitatea celor spuse de puterea comunistă, întrucât singurul termen de comparație cunoscut, anume occidentul, nu constituie o opțiune pentru a duce un trai decent.

Dictatorul oferă soluții (într-un mod impersonal) pentru rezolvarea problemelor statelor aflate în curs de dezvoltare, dar „nu prin simboluri” (așa cum au procedat capitaliștii), ci prin fapte (după cum se întâmplă sub regimul comunist). Tot ceea ce este asociat cu occidentul face parte din sfera negativului, a nefastului. Până și anvergura curentului simbolist este pusă la îndoială (fapt evidențiat de verbul la modul prezumtiv „o fi”) de către puterea comunistă – „simbolismul o fi bun în artă; în economie și-n politică nu face doi bani”. Arta este un domeniu asociat abstractului și i se acordă o importanță minoră. În schimb, economia și politica, domenii importante pentru buna funcționare a unui stat, sunt asociate concretului.

4. Discursul politic în regimul democratic

La polul opus, în regimul democratic, majoritatea decide și în privința schimbărilor lingvistice, aduce inovații prin împrumuturi din limbile vii sau prin transformarea propriei limbi – redescoperirea unor sensuri uitate, extinderea semantică a unor termeni specifici anumitor profesii, clase ori partide, schimbarea sensului unor cuvinte sau expresii. Ruperea de regimul comunist și trecerea la democrație presupune o perioadă de tranziție, caracterizată de instabilitate inclusiv în plan lingvistic – „transformările democratice au loc mai întâi în vorbe, iar vorbele capătă greutatea unor fapte prin chiar obsesiva încercare a actorului social de a le interpreta, înțelege și de a-și modifica în consecință acțiunile” (Antoși 2005: 6).

De-a lungul celor 28 de ani de la căderea comunismului, limbajul politic românesc a suferit transformări, fiecare perioadă având caracteristicile proprii, date de realitatea socială a vremii respective (Cf. Dinu 2010: 51). Astfel, limbajul din sfera politicului are caracter reactiv, în sensul că neagă limbajul de lemn, cuvintele emblemă fie sunt evitate, fie sunt utilizate cu valoare negativă - *vizită de lucru, tovarăș*. Totodată, termeni precum *libertate* sau *democrație* sunt folosiți cu sensul lor nedistorsionat (în timpul regimului comunist, cele două lexeme aveau un alt semnificat, atribuit în concordanță cu ideologia totalitară).

În anii ulterioari, discursul politic românesc evoluează pe aceleași coordonate, indicatorul diacronic fiind cuvintele-emblemă apărute, care oglindesc schimbările petrecute în societate. După anul 2000, urmele limbii de lemn din perioada antedecembristă se pierd tot mai mult. Apar noi cuvinte-emblemă, acestea reflectând contextul socio-politic de atunci, anume perioada premergătoare aderării României la NATO (2004) și UE (2007): *integrare, eradicarea corupției. Integrarea europeană* s-a produs și la nivelul lexical, prin condimentarea discursului politico-publicistic cu inovații lexicale construite cu prefixoidul *euro-*. Cele mai multe astfel de lexeme au conotație ironică – cuvinte „semiglumețe” sau „glumețe” (*eurostrăchini, europorc, eurocolivă, eurobabă, euromărțișoare*), care reflectă „cu umor atitudinea vorbitorilor față de declajul evident dintre optimismul discursului oficial referitor la procesul integrării europene și realitățile sociale, economice etc. românești” (Mladin 2007: 293).

Pas cu pas, discursul politic românesc s-a alterat și a dobândit un caracter reactiv, al cărui conținut se naște ca atac la adresa oponentilor. Politicienii nu mai urmăresc să își creeze o imagine de sine stătătoare prin ilustrarea propriilor capacități, ci prin aducerea în prim-plan a incapacităților adversarilor. Dacă anterior, „opoziția” însemna tabăra adversă, adeptă a unei ideologii diferite, în prezent, doctrina a devenit un element secundar înspre ne semnificativ în stabilirea deosebirilor dintre taberele politice. Termenul „opoziție” a îmbrăcat un sens depreciativ, făcând trimitere la tabăra celor care vor să preia puterea în stat. În consecință, atacul la adresa ideologiei nu mai este de folos, întrucât oponentii nu mai sunt considerați adepții unei ideologii, ci doar cei care vor să *fure* puterea. În cursa electorală (și nu numai), politicienii își anulează adversarii, recurgând la atacul la persoană pentru a-și scoate în evidență propria imagine. Ca reacție la comportamentul incisiv, cei atacați aplică aceeași strategie, anume de anulare / batjocorire a oponentilor. Întregul proces descris are ca finalitate convingerea electoratului de a susține o anumită culoare politică, inducând ideea că *opoziția* se încadrează într-un tipar inadecvat, drept pentru care nu merită să fie la putere. Discursul politic este alterat și tot mai îndepărtat de tiparele retoricii, scena politică devenind un loc în care, pentru a fi acceptat, e necesară apropierea unui cod lingvistic specific – insulta la adresa adversarului¹⁸.

Se poate astfel spune că, în prezent, discursul politic se transformă din discurs public în discurs privat, un discurs caracterizat de violență și de lipsă de substanță. Ceea ce se urmărește în principal este degradarea adversarului, cu scopul de a obține voturile aducătoare de putere. Analizând discursul Elenei Udrea susținut în campania electorală pentru alegerile prezidențiale din 2015, se poate observa clar că scopul nu este prezentarea programului de guvernare, ci atacul la persoana contracandidatului principal, fostul premier Victor Ponta. Ca dovadă, aceasta își începe discursul cu instigarea celor prezenți împotriva candidatului PSD. În loc să debuteze cu o firească formulă de salut, Udrea îndeamnă direct auditoriul să nu îl voteze pe Victor Ponta – *jos Ponta!*

Pe parcursul discursului, candidata Mișcării Populare:

- Face aluzii la acțiunile principalului adversar politic: *Nu v-a plătit nimeni și nici nu este ziua mea;*
- Folosește epitete defăimătoare: *incompetentul Ponta, nu este numai un prim ministru slab, e și un om politic slab;*
- Îi atribuie apelative¹⁹ fostului premier: *Victor Ponta e premierul zero, este agentul 000;*

¹⁸ „Violența discursivă are, principial vorbind, natură uzurpatoare. Cele mai importante mize ale violenței de limbaj sunt denaturarea, defavorizarea sau pulverizarea altor tipuri de discurs, prin discreditare, destabilizare sau dislocare, în favoarea legitimității propriului tipar” (Milică 2011: 32).

¹⁹ Bibliografia de specialitate încadrează aceste lexeme în categoria mai largă a *apelativelor*, „expresii potențial alocutive utilizate de un locutor pentru identificarea unei persoane sau a unui grup de persoane.” (Manu Magda 2011: 508)

- Îl acuză de efectuarea unor practici comuniste: *Ponta are **cultul personalității**; de ziua lui și-a comandat cea mai mare petrecere care s-a făcut în România; este urmașul lui Adrian Năstase și al lui Ion Iliescu;*
- Face uz de:
 - strategia impoliteții negative²⁰, atingând subiecte intime din viața contracandidatului²¹ – *crede că toți copiii acestei țări vor ajunge să plagieze; crede că toți au tablete și stau pe internet;*
 - Strategia impoliteții pozitive²², disociindu-se net de adversarul politic, pentru a-și scoate în evidență unicitatea și calitățile care o fac potrivită pentru a fi votată – *în această toamnă vom convinge românii să voteze pentru drumul înainte al României; vă asigur că susțineți cel mai bun candidat din competiție; nu sunt un politician perfect, nu sunt un om perfect, nu sunt un candidat perfect, dar sunt cel mai bun candidat și vă promit că voi fi cel mai bun președinte;*

Limba de lemn nu a dispărut, ci doar a îmbrăcat o nouă formă. În prezent, se difuzează prin „imitație neobligatorie”, vorbitorii nu și-o mai apropiază din frica de a nu fi „în afara” regimului. Deși neobligatoriu, procesul de impunere al noii limbi de lemn se realizează prin frecvența utilizării elementelor verbale de către persoane care au statutul de „modele” – politicieni sau anumite personalități (Slama-Cazacu 2009: 65). În perioada democratică se manifestă o explozie de libertate lingvistică a stilului de exprimare. Noua modă lingvistică²³ este apreciată de locutori, care îi urmează modelul cu ușurință. De fapt, această libertate maschează „semidoctismul sau chiar o incultură infatuată” (*Ibidem*). A devenit la modă insulta, anularea adversarului, atribuirea de apelative, impolitețea.

5. Concluzii

Limba de lemn a funcționat precum un instrument de uniformizare a gândirii, un obiect al represiunii și o pânză de păianjen în care a fost acaparată întreaga populație. Analiza efectuată asupra discursului ceaușist relevă, pe lângă rigiditatea exacerbată a limbajului și stilului, o suită de alte atribute ale limbii de lemn care îi conferă individualitate și care o transformă într-un instrument al manipulării și îndoctrinării populației, pentru întreținerea utopiei comuniste:

- ✓ utilizarea frazelor de dimensiuni mari, și, implicit, neclare; de fapt, nici nu se urmărește comprehensiunea mesajului de către auditori, ci inserarea în mentalul acestora, prin uzul unui limbaj clișeizat, a ideii că traiul sub regimul totalitar este cea mai bună opțiune;
- ✓ lipsa pathosului în exprimare – limba de lemn nu urmărește să impresioneze auditoriul, ci să impună unele aspecte sau să traseze directive;
- ✓ prezența metaforelor, care fac parte din mecanismul de conturare în culori sumbre a occidentului;

²⁰ Felecan (2011: 495) enumeră strategiile impoliteții negative: „transmiterea unui sentiment de teamă celuilalt, sublinierea puterii emițătorului în raport cu receptorul; invadarea ‘teritoriului’ celuilalt (abordarea unor subiecte intime); exprimarea explicită a faptului că receptorul este îndatorat emițătorului”.

²¹ Este vorba despre scandalul din anul 2012, când Victor Ponta a fost acuzat că a plagiat 30 de pagini dintr-un total de 410 ale tezei sale de doctorat.

²² Felecan (2011: 495) enumeră strategiile impoliteții pozitive: „ignorarea celuilalt; excluderea celuilalt dintr-o activitate; disocierea de celălalt; dezinteresul față de celălalt; folosirea unui limbaj obscur; căutarea dezacordului (alegerea intenționată a unor teme delicate de discuție)”.

²³ Guțu Romalo (2005: 293) precizează că „moda lingvistică se caracterizează: (a) printr-o creștere evidentă și rapidă a frecvenței, (b) determinată nu de o necesitate socială obiectivă, ci de preferințe subiective și (c) realizată printr-o preluare mimetică și o utilizare necritică, dăunătoare comunicării prin efectele de sărăcie și încifrare”.

- ✓ redundanța mesajului transmis – discursul de lemn este construit mereu pe aceleași coordonate: elogiarea liderilor regimului, prezentarea societății totalitariste în contrast cu cea capitalistă.

Deși discursurile politice din perioada comunistă și cele democratice par a fi la antipodi, ele au o serie de trăsături comune:

În perioada în care se urmărește dobândirea puterii în stat, ambele tipuri de discurs sunt bogate în informații, mai ales în sfera conflictualității: discursul totalitar „desemnează dușmanii și aliații, stabilește țintele atacului, îndeamnă la acțiune imediată” (Zafiu 2009: 153). Același fenomen se întâlnește și în cazul discursului democratic, deosebirea constând în faptul că cel din urmă amplifică atacul, devine violent, uzează de un limbaj prea familiar și, uneori, chiar vulgar.

Dacă, în comunism, toate acțiunile partidului erau prezentate într-o notă idilică, la superlativ, în prezent, candidații își anulează adversarii recurgând la *argumentum ad personam* pentru a-și scoate în evidență propria imagine în mod indirect. Se urmărește aducerea imaginii personale în prim-plan, prin abordarea unor subiecte cu potențial de risc pentru contracandidat, se folosește atacul la persoană și mai puțin la adresa ideologiei (vezi Felecan 2011: 528).

BIBLIOGRAPHY

- Antohi, Sorin. 2005. *Prefață* la Françoise Thom, *Limba de lemn*. București: Humanitas.
- Aristotel. 2004. *Retorica*. București: Iri.
- Betea, Lavinia. 2005. Comunicare și discurs în ‘Limba de lemn’ a regimului comunist, p. 46, <http://philosophy.uaic.ro/site/philosophy/Argumentum_nr._3_2004-2005_Cap.III.pdf>
- Coșeriu, Eugeniu. 1999. *Introducere în lingvistică*. Cluj-Napoca: Echinox.
- Coșeriu, Eugeniu. 2009. *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică*, Antologie, argument și note de Dorel Fînar. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Dicționarul explicativ al limbii române*. 1998. București: Univers Enciclopedic.
- Dinu, Alina. 2010. Ecouri ale limbii de lemn în limbajul jurnalistic al perioadei de tranziție. În *Diacronia*. <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V850/pdf> (accesat în 20.09.2018).
- Felecan, Daiana. 2011. „Strategii comunicative în discursul politic electoral românesc actual”, în *Confluente lingvistice și filologice*. Cluj-Napoca: Mega.
- Manu Magda, Margareta. 2011. Pragmatică și antroponomie (considerații teoretice referitoare la sistemul apelativelor în limba română). În *Numele și numirea. Actele Conferinței Internaționale de Onomastică, ediția I, Interferențe multietnice în antroponomie, Baia Mare, 19-21 septembrie 2011*, Oliviu Felecan (coord.), 503-513. Cluj-Napoca: Mega.
- Milică, Ioan. 2011. Violența de limbaj în discursul politic actual. Studiu de caz privind discursul parlamentar românesc. În *Sfera politicii*, vol. XIX, nr. 10 (164), https://issuu.com/sferapoliticii/docs/sfera_164 (accesat în 20.09.2018).
- Mladin, Constantin Ioan. 2007. Eurojargon românesc. Termeni și cuvinte de circumstanță – derivate „semiglumețe” cu prefixoidul euro-. În *Diacronia*, <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V2457/pdf> (accesat în 20.09.2018).
- Schaff, Adam. 1966. *Introducere în semantică*. București: Editura științifică.
- Slama-Cazacu, Tatiana. 2009. Limba de lemn – sinteză retrospectivă și constatarea vitalității acestui parazit al limbii române. În *Limba de lemn în presă*, Ilie Rad (coord). București: Tritonic.
- Thom, Françoise. 2005. *Limba de lemn*. București: Humanitas.

I.Boldea, C. Sigmirean, D.-M.Buda

THE CHALLENGES OF COMMUNICATION. Contexts and Strategies in the World of Globalism

Veres, Luis. 2009. Limba de lemn, propaganda și franchismul. În *Limba de lemn în presă*, Ilie Rad (coord). București: Tritonic.

Zafiu, Rodica. 2009. Dincolo de monotonie: coduri de lectură ale limbii de lemn. În *Limba de lemn în presă*, Ilie Rad (coord). București: Tritonic.

Site-uri:

<http://stiri.tvr.ro/>

PARAVERBAL AND NONVERBAL COMUNICATION WITHIN NOWDAYS ROMANIAN TV SPEECH IN FASHION SHOWS

Maria Tomulescu

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The mediatic discourse promoted via mass media is characterized by lack of message consistency, illogical arguments or even non-argumentative phrases, and a prominent simplicity of language as well. The language employed by most of the current TV shows belongs to a style, which often deviates from the standard one, and which is marked by specific elements of orality, with various argotic insertions, even though, certain playful or ironic speech techniques might justify the speaker's linguistic choice. However, the verbal message is accompanied and often "saved" by nonverbal elements (gestures, sight, mimics) or paraverbal (smile / laughter, intonation, voice intensity, verbal flow), which can fill a possible communication gap or change the meaning of the message according to the speaker's intentions. Therefore, both verbal and non-verbal elements complete equally the realization of conversational

Keywords: discourse, message, argumentation, conversation, communication

În actualitate discursul mediatic promovat de diversele canale mass-media poate fi descris printr-o serie de caracteristici ce-l fac să alunece în banalitate și superficialitate. Principala caracteristică a acestui tip de discurs este lipsa de consistență la nivelul mesajului, argumente nesuținute logic sau chiar fraze non-argumentative precum și o evidentă simplitate a discursului. Limbajul promovat de cele mai multe dintre emisiunile difuzate în actualitate se subordonează unui stil ce se îndepărtează de cel standard, marcat de elemente specifice oralității cu multe inserții argotice, chiar dacă, uneori, se poate desprinde o latură ludică sau ironică care ar putea justifica această opțiune a vorbitorului. Astfel, „cultivarea limbii prin intermediul presei devine un simplu deziderat utopic.”¹ Un astfel de limbaj se caracterizează mai ales prin asocierea contrastantă a unor cuvinte aparținând diferitelor registre stilistice, printr-un cumul de figuri de stil care pot marca ironia (hiperbola, metafora, epitetul, aluzia, enumerația etc.) și prin folosirea cologațiilor pe care vorbitorul le adaptează (prin deconstructură și restructurare) conform intențiilor personale.

Discursul televizual, mai mult decât oricare alt tip de discurs, operează și cu elemente din sfera nonverbalului, acționând asupra telespectatorului mai ales din punct de vedere vizual, menirea acestuia fiind de a direcționa ideile, gusturile spre domeniul vizat de el. Comunicarea nonverbală reprezintă „suma stimulilor generați de individ (cu excepția celor verbali), prezenți în contextul unei situații de comunicare, care conțin un mesaj potențial.”² Acest tip de comunicare - numită și „metacomunicarea”³ sau „dialogul fără cuvinte”⁴ – mai

¹ Maria Cvasnîi Cătănescu, *Retorică publicistică. De la paratext la text*, Editura Universității din București, 2006, p.144.

² Irene Chiru, *Comunicare interpersonală*, ediția a II-a, Editura Tritonic, București, 2009, p.54.

³ Termen propus de Nicki Staton, *Comunicarea*, traducere de Anisescu Cristina, Societatea Știință și Tehnică, București, 1995., p. 23. „Metacomunicarea este deci ceva în plus față de comunicare și trebuie să fim totdeauna conștienți de existența sa. Trebuie să subliniem că metacomunicarea, care însoțește orice mesaj, este foarte importantă.”

⁴ Septimiu Chelcea (coord), *Comunicarea nonverbală: gesturile și postura*, Editura Comunicare.ro, București, 2005, p.11.

este privită și ca un ansamblu de elemente extralingvistice prin intermediul cărora sunt transmise mesaje fără a folosi cuvinte. De asemenea, comunicarea nonverbală mai este definită ca reprezentând „transmiterea voluntară sau involuntară de informații și exercitarea influenței prin intermediul elementelor comportamentale și de prezență fizică ale individului sau ale altor unități sociale (grupuri și comunități umane), precum și percepția și utilizarea spațiului și timpului, ca și a artefactelor”⁵ care „oferă o modalitate eficientă de satisfacere a nevoii oamenilor de a transmite celorlalți informații și emoții.”⁶ Aceasta constituie o „componentă complementară a comunicării prin limbaj natural articulat în cadrul unei comunicări globale umane, având o pondere cel puțin egală, nu numai prin ceea ce poate transmite [...], cât mai ales ca model, ca pattern nonverbal de comunicare.”⁷ Latura nonverbală a comunicării nu poate fi, așadar, neglijată, aceasta având o importanță cel puțin egală cu cea verbală.

În fiecare act de comunicare în care se angajează, emițătorul are drept scop fie să informeze, să educe, să convingă sau să influențeze opinia receptorului. Nicki Stanton⁸ consideră că vorbitorul urmărește întotdeauna patru scopuri în fiecare proces comunicațional în care se angajează: să fie receptat (auzit, citit), să fie înțeles, să fie acceptat și să provoace o reacție (o schimbare de comportament sau de atitudine).⁹ Neatingerea nici măcar a unuia dintre aceste obiective conduce spre o comunicare eșuată. Pentru a evita o astfel de situație, nu este suficient ca vorbitorul să se folosească doar de cuvinte, ci și de elemente de natură nonverbală și paraverbală care favorizează înțelegerea și acceptarea mesajului, eliminând eventuale bariere în comunicare.

În cadrul comunicării interumane, receptorul emite conștient mesajul verbal, care este dublat de elemente specifice nonverbalului (emise inconștient). Pe de altă parte, receptorul, în decodificarea mesajului, nu ține cont doar de cele auzite, ci și de mesajul pe care emițătorul îl transmite prin intermediul trupului, sau de inflexiunile vocii, pauzele în vorbire etc. În acest fel, poate fi deghizat un mincinos, care susține că spune adevărul. Astfel, unele persoane sunt desconspirate deoarece receptorul „a simțit” sau „le-a citit” că mint sau că ascund în spatele cuvintelor alte sensuri.

Ansamblul elementelor ce formează corolarul nonverbalului este divers și cuprinde expresii ale feței (încruntare, zâmbete, „mesaje” ale ochilor), poziția corpului, gesturi („mesaje” ale brațelor, ale corpului), distanța față de interlocutor, înfățișarea fizică precum și reacții spontane (oftat, tăcere, de natură tactilă/ atingeri). Se poate afirma că limbajul verbal este în perfectă congruență cu cel nonverbal care dă sens și contribuie la transmiterea unor mesaje pe care verbalul le omite. Astfel, latura nonverbală este indispensabilă comunicării umane. În acest sens, Septimiu Chelcea¹⁰ propune cinci axiome ale comunicării nonverbale:

- „1. Comunicarea nonverbală este filogenetic și ontogenetic primordială;
2. În relațiile interpersonale directe este imposibil să nu comunicăm nonverbal.
3. Comunicarea nonverbală reprezintă un element în sistemul comunicării umane și trebuie analizat ca atare, nu independent de comunicarea verbală.
4. Comunicarea nonverbală se realizează printr-un sistem de semne și semnale (discrete și analogice), de coduri și de canale de transmitere a informației și trebuie analizată ca atare, nu fiecare element separat.

⁵ Idem.

⁶ Septimiu Chelcea (coord.), *Comunicarea nonverbală în spațiul public*, Editura Tritonic, 2004, p. 17.

⁷ Virgil Enășescu, *Comunicarea extraverbală*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987, p.19.

⁸ Nicki Stanton, *Comunicarea*, traducere de Cristina Anisescu, Societatea Știință și Tehnică, București, 1995.

⁹ Ibidem, p.1.

¹⁰ Septimiu Chelcea (coord), *Comunicarea nonverbală: gesturile și postura*, Editura Comunicare.ro, București, 2005, pp. 32-33.

5. În comunicarea nonverbală, semnificația semnelor transmise prin multiple canale trebuie stabilită în termenii probabilităților și în funcție de contextul socio-cultural concret.”¹¹

Comunicarea nonverbală, la fel ca cea verbală, se caracterizează prin mai multe funcții, ce surprind caracteristicile definiției ale acestui tip de comunicare. Astfel, în literatura de specialitate au fost propuse cinci tipuri de funcții:

a) repetarea/ dublarea comunicării nonverbale (vorbitorul spune „Nu” și dă din cap dintr-o parte în cealaltă).

b) substituirea/ înlocuirea unor mesaje (arătătorul în poziție verticală în dreptul gurii va înlocui cu succes imperativul „Taci”/ „Liniște!”).

c) completarea (adăugarea unor gesturi ce ar putea facilita înțelegerea mesajului sau a „îmbogățirii” acestuia cu semnificații noi).

d) accentuarea/ moderarea (o amenințare va fi însoțită de către degetul arătător îndreptat spre receptor).

e) contrazicerea (mesaje nonverbale ce intră în contradicție cu cele verbale expuse).¹²

Deși element indispensabil comunicării verbale, comunicarea nonverbală poate manifesta și disfuncții ce pot conduce la transmiterea deficitară a mesajului. Receptorul va fi contrariat de către diferența dintre ceea ce spune emițătorul și ceea ce „se citește” pe chipul său/ atitudine sau ton. Astfel, limbajul nonverbal poate „parazita mesajul” (accentul căzând pe gesturile ample ale emițătorului, nu pe ceea ce spune) sau poate susține sau întrerupe comunicarea, marcând o discontinuitate în comunicare (prin postura, privirea îndreptată în diferite direcții etc.)¹³

Dublarea mesajului verbal de către cel paraverbal poate intensifica, slăbi, distorsiona sau chiar anula semnificația unor cuvinte. Folosit cu abilitate, mesajul paraverbal devine un instrument eficace de influențare și control al interlocutorului și poate conduce la obținerea sau pierderea autorității și a controlului, poate produce acceptarea sau refuzul. Acesta încurajează, intimidează, menține sau cedează controlul. Conform opiniei Angelei Rogojan¹⁴ limbajul nonverbal împreună cu cel paraverbal pot sprijini, contrazice sau chiar atenua impactul mesajului verbal la nivelul receptorului. Mesajului nonverbal ar trebui să i se acorde atenția cea mai mare din partea receptorului deoarece este cel mai aproape de realitatea emitentului. Justificarea afirmației constă în faptul că mesajul nonverbal, indiferent de situație, are întotdeauna un impact asupra *subconștientului*. O mare parte din gesturi, mimică, apar involuntar, fără a fi conștientizate, de cele mai multe ori oferind astfel, posibilitatea actorilor implicați în comunicare de a decodifica și ceea ce se află dincolo de mesajul verbal și care nu se dorește a fi transmis.¹⁵ Astfel, în procesul comunicării interumane cele trei tipuri de limbaj – verbal, nonverbal și paraverbal, trebuie privite ca fiind perfect congruente și indispensabile atingerii scopului comunicațional.

Pe lângă mesajul propriu-zis ce se dorește a fi transmis, deloc de neglijat sunt mijloacele de comunicare, care reprezintă „mijloacele tehnice sau fizice de convertire a mesajului într-un semnal capabil să fie transmis prin tr-un canal. Modul de folosire a

¹¹ Idem.

¹² Pentru informații suplimentare legate de funcțiile comunicării a se consulta Septimiu Chelcea, *Comunicarea nonverbală: gesturile și postura*, Editura Comunicare.ro, București, 2005, p. 38. În lucrarea *Comunicarea interpersonală*, ediția a II-a, Editura Tritonic, București, 2009, p. 56, Irene Chiru propune și o funcție de „regularizare” a comunicării nonverbale care „ajută la clarificarea situației (mișcarea capului pentru exprimarea acordului sau tăcerea semnificând faptul că nu suntem pregătiți pentru a lua cuvântul).” Autoarea nu menționează funcția de accentuare/moderare, care apare în lucrarea lui Septimiu Chelcea.

¹³ Irene Chiru, op. cit., p. 56.

¹⁴ Angela Rogojanu, *Comunicare și limbaj economic*, Editura Ase, București, 2003.

¹⁵ Angela, op cit, p.62

mijloacelor de comunicare poate să crească sau să diminueze randamentul comunicării.”¹⁶ Mijloacele de comunicare au fost împărțite în trei categorii:¹⁷ prezentaționale (vocea, trupul, corpul), reprezentanționale (cărți, scrieri, imagini, picturi, fotografii), mecanice (telefon, radio, fax, internet). Astfel, autorul plasează particularitățile nonverbale și paraverbale în fruntea mijloacelor de comunicare, ca elemente fundamentale ce susțin comunicarea verbală.

Limbajul format de latura nonverbală și paraverbală este constituită din elemente ce nu trebuie interpretate izolat, ci în ansamblul lor deoarece „fiecare gest este asemenea unui cuvânt, iar un cuvânt poate avea mai multe înțelesuri. Numai analizat într-o propoziție, alături de alte cuvinte, putem înțelege pe deplin sensul unui cuvânt.”¹⁸ De asemenea, grupurile de gesturi emise de către vorbitori trebuie interpretate în contextul în care apar. Acestea dirijează subliminal atât felul în care este transmis mesajul, cât și felul în care acesta este receptat de către interlocutor deoarece „semnalele nonverbale au o importanță de cinci ori mai mare decât cele verbale, iar când cele două sunt în discordanță oamenii se bazează pe mesajul nonverbal, conținutul verbal putând să nu fie luat în considerație.”¹⁹

Rolul elementelor paraverbale și nonverbale în construirea dialogului.

În elaborarea unui dialog – convorbire între două sau mai multe persoane asociată mai ales stilului colocvial – concură în mod privilegiat elementele verbale, dar și elemente de natură paraverbală (zâmbet/râs, intonație, intensitate a vocii, debit verbal etc.) și nonverbale (gesturi, privire, mimică etc). În cazul comunicării orale față în față, partenerii la discuție se observă reciproc și își pot monitoriza și interpreta reacțiile. Dacă dialogul este mediat (telefon, internet), rolul elementelor nonverbale și paraverbale scade.

Exemple surprinse în lucrarea de față reprezintă transcrieri²⁰ ale unor fragmente de emisiuni ce au ca subiect (principal sau secundar) moda difuzate pe diverse canale TV și care se adresează în principal publicului feminin. Acestea sunt însoțite de numele emisiunii (menționat între paranteze) și de data difuzării.

Elementele paraverbale oferă informații legate de stările afective și atitudinea față partenerul de conversație (entuziasm, oboseală, enervare, incertitudine, dezacord, interes/dezinteres, emfază etc.), dar și informații legate de tema discutată pe care participantul la actul dialogic nu le pronunță, dar le transmite prin intermediul indicilor paraverbali (care pot modifica semnificația unui mesaj). Astfel, în unele situații, doar elementele paraverbale disting între o amenințare, o promisiune, un reproș etc.

Situația de comunicare surprinsă mai jos este relevantă în ilustrarea rolului elementelor paraverbale în construirea unui dialog. Astfel, propoziția *uite Marisa s_a ridicat*↓ este dublată de mărci ale limbajului paraverbal (**R.B. chicotește, Ma. râde**) care au menirea de a-i atenua sensul denotativ și a-i imprima un caracter conotativ cu valențe umoristice. Zâmbetul larg al emițătorului în momentul emiterii afirmației trădează faptul că acesta glumește, ceea ce duce la destinderea atmosferei.

(a) M. <L><Î> Cine merge ASTăzi în atelier? Asta ne spun înTOTdeauna jurații↑ [privirea îndreptată spre juriu] +++

R.B. uite Marisa s_a ridicat↓
(**R.B. chicotește, Ma. râde**)

¹⁶ Angela Rogojanu, *Deontologia comunicării*, Editura Ase, București, 2005, pag. 13.

¹⁷ John Fiske, *Introducere în științele comunicării*, traducere de Monica Mitarca, Iași, Editura Polirom, 2003, p.35.

¹⁸ Allan Pease, *Limbajul trupului. Cum pot fi citite gândurile altora din gesturile lor*, traducere de Alexandru Szabó, Editura Polimark, București, 2002, p.21.

¹⁹ Ibidem, p. 23.

²⁰ Transcrierea exemplului s-a făcut conform convențiilor de transcriere excerptate din Luminița Cărăușu (coord.), *Corpus de limbă română vorbită nedialectală*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, p. 9.

Ma. <zâmbet larg> O:: Doamne ferește↓ NU mai vreau.

C.B. <zâmbet> Era obișnuită cu atelierul↓

M. deși am fost ȘI săptămâna treCUtă. Sunt obișnuită↓ da. (BAS, 17.04.2018).

Elementele nonverbale contribuie – alături de cele verbale – la construirea dialogului oferind și acestea informații ce conduc la decodificarea mesajului deoarece și acestea pot transmite mesaje subliminale esențiale. Astfel, enunțul *Andrei vine la noi.* poate funcționa ca o amenințare, ca un reproș sau poate releva entuziasmul vorbitorului (în funcție de gesturi și mimică). Elementele nonverbale pot avea mai multe funcții în construirea dialogului:

• Elementele nonverbale sunt dublate de cele verbale.

(a) M <L><Î> ei LAsă↑ poate te mulțumesc FETELe cu comentariile lor↓ [...]

Ma. <L><J> îmi place FOARte mult cum și_a făcut părul↑ Îmi place și meicapul↑ îmi place accesoriul de la GĂT FOARte mu:lt↑ [brațul stâng dus în dreptul gâtului] /ă:/ și nuanța pulovărului↑ (BAS, 17.04.2018).

(b) R.B. <L><J> da↓ ai reușit astăzi: o ținuTă: iuliana:++ chiar FOAR-TE BU-NĂ↓++ și să știi că totul începe cu acceSORiul acela↑ cu FELUL în care te-ai coafat↑ [brațul drept dus în dreptul capului; mișcări circulare] tu RAR faci CEVA la păr↑ dar astăzi+ ai așa: [lambele brațe deschise larg] din TOAte punctele de vedere ești strălucitoare. [...] (BAS, 17.04.2018).

(c) M. <L><Î> ASTA+ [brațul drept îndreptat spre concurență] înțeleg eu printr_o apaRIție di granda↓ sunt de accord cu coLEgii mei↑ sunt de acord cu faptul că am avut senZAția+ nu știu+ unei concURENTE puternice care+ realmente a umPLUT plaTOul în această seară↑: (BAS, 18.12.2017).

• Elementele nonverbale aduc informații suplimentare, completându-le pe cele verbale.

(a) I.A. <L>la mine deocamdată↑ situația este plată↑ până voi vedea un CINci↓ [arată nota oferită concurenței]. (BAS, 14.06.2018).

(b) A. <J><R> Ă:+ eu am ales materialul↑ [...] cam aCESta este modelul rochiei DAR NU sunt FOARte sigură↑ [îndreaptă spre camera modelul desenat]+++ (BAS, 17.04.2018).

• Elementele nonverbale contribuie la descifrarea mesajului (sunt folosite frecvente deictice personale și adverbiale).

M. <R> NU pot merge mai departe↑ până NU văd↑ și NU aud↑ ce_mi spune Alina↑ și ce face acolo_n atelier↓ [brațul întreptat spre atelier]

A. <J><R> Ă:+ eu am ales materialul↑ [...] cam aCESta este modelul rochiei DAR NU sunt FOARte sigură↑ [îndreaptă spre camera modelul desenat]+++ (BAS, 17.04.2018).

• Elementele nonverbale servesc drept substitute ale elementelor verbale.

(Discuție între un membru al juriului – C.B – și o concurență – I.)

(a) C.B. <L><J>î::m+ da:↓ îmi place:+ ceea ce vă:d↑ într_adevăr ai un ploVĂR FOARte frumos↑ accesoriul Acela SUPRADimensionat se potrivește acolo↓ că altfel ar fi fost destul de+ SEC totul↑ (**I. clatină aprobator din cap**) ă::+ acea glumă:+ de GEAN-tă+ poșetă+ nu cred că_și are: rostul↑ este+ din punctul meu de vedere. urâtă↑ I. (**ridică ușor geanta**) (BAS, 17.04.2018).

(b) R.B. <R> iuliana++ [aplaudă] m_ai emoționat PĂnă la lacrimi. m_ai emoționat. (BAS, 18.12.2017).

(c) I.A. hai să: nu insistăm asupra acestui subiect↓ acceptă complimentul ȘI↑: + [degetul arătător poziționat în dreptul buzelor] (BAS, 12.06.2018).

• Elementele nonverbale funcționează în paralel cu cele verbale.

(a) C.B. <L><J> astăzi merge în atelier↑ alina. [...]

A. <zâmbet> (**Se îndreaptă spre ieșire**) e groasă azi↓ bine c_am plecat. (râde) (BAS, 17.04.2018).

(b) [...] și rePET↓ GEANta aCEASta↑ <R> poți să o muți pe partea cealaltă te rog? [brațul drept îndreptat spre zona indicată] [Ma. deSIGur [mută geanta]] (BAS, 12.08.2018).

Prin intermediul comunicării extraverbale, anumite părți ale discursului sunt modificate conform intenției vorbitorului și a motivației intrinseci specifice acestuia. Nu puține sunt situațiile în care, cu ajutorul acestora mesajului i se imprimă valențe specifice superlativului absolut, grad de comparație prin intermediul căruia se exprimă o trăsătură/ însușire/ calitate aflată la cel mai înalt sau cel mai scăzut nivel, fără ca aceasta să fie comparată cu însușirile altor cuvinte sau cu însușirile aceluiași cuvânt în împrejurări diferite. Este știut faptul că acest grad de comparație se formează cu ajutorul adverbului *foarte* sau a altor adverbe și locuțiuni adverbiale (*neînchipuit de, nespus de, nemaipomenit de, grozav de din cale-afară de* etc.). Există și modalități alternative de realizare a acestui grad de comparație (prin repetarea termenului sau reluarea acestuia cu formă diminutivată, prelungirea unor sunete etc.)

În limbajul cotidian spontan, superlativul absolut este marcat de indici nonverbal și paraverbal ce au menirea de a întări satisfacția vorbitorului sau, după caz, opusul acesteia. Astfel, în corpusul analizat, au fost identificate următoarele mărci:

- Tonalitatea ridicată și pronunția emfatică a termenului-marcă de superlativ absolut.
M.M. <R><F> Și aJUNgem la greșeala numărul UNU a acestei ținute↑ și anume SANDALELE↓ cu o croMATICă COM-PLET nepotrivită++ [mișcări orizontale de dezaprobare ale brațului stâng] COM-plet nepotrivită↑ [A. Da' mie mi_a plăcut albastru']. Dacă tu îți puneai la această ROchie↓ niște sanDALE mai prețioase↓ [...] cu un săcuLEȚ că era cu pene↓ că era fără pene↓ dar să fii UN PIC mai atentă la aceste deTalii." (BAS, 14.06.2018).
- Gesturi ample ale brațelor și capului.
(a) R.B. [...] Sandalele acestea contrazic FLA-GRANT↑ [mișcări orizontale de dezaprobare ale brațelor] această ținută↑ [...] (BAS, 14.06.2018).
(b) R.B. nu ȘTIU cum ai ajuns până aICI. până în săptăMÂna finală [Ma. să NU exagerăm raluca totuși↓] măi ținutele NU sunt bune. [ample mișcări dezaprobatoare ale capului] (BAS, 12.06.2018).
- Mesaje faciale (grimase, sprâncene ridicate, încruntare, zâmbet).
(a) R.B. <L><J> Dragă arăți DIVIN. arăți DIVIN. [sprâncene ridicate, zâmbet] [...] DA. un stailing FOARTE reușit Iuliana. (BAS, 14.06.2018).
- Lungirea unor sunete dublată de mesaje corporale.
(a) C.B. <L><J> Ținuta de astă↑zi↑ /ă::/ așa cum au spus deja colegii mei↑ este: /ă::/ în STIlul tău caracteristic↓ celebrii u:meri↑ **ma::ri** [mișcări ample ale brațelor] supradimensiona:ți [...] (BAS, 15.06.2018).
(b) R.B. **aDO::r** modelul acesta de rochie [brațul drept îndreptat spre concurentă] (BAS, 12.06.2018,).

*

Comunicarea privită ca act fundamental al interacțiunii sociale nu reprezintă doar o asociere potrivită de cuvinte prin intermediul căreia sunt transmise mesaje, ci un act complex, un cumul de termeni, gesturi și o intonație specifice, care pot schimba fundamental semnificația cuvintelor și pot facilita sau inhiba decodificarea mesajului de către emițător.

În cazul comunicării orale față în față, partenerii la discuție se observă reciproc și își pot monitoriza și interpreta reacțiile. Dacă dialogul este mediat (telefon, internet), rolul elementelor extralingvistice scade, partenerii la conversații putând totuși observa mai mult elemente de natură paraverbală (intonația, inflexiuni, tempo, diverse reacții de natură afectiv – oftat, răs, mirare, emfază etc.) De asemenea, există o serie de factori care contribuie la apariția elementor de natură nonverbală și paraverbală (cadrul în care are loc conversația sau distanța dintre parteneri).

Coroborate, cele trei tipuri de comunicare – verbală, nonverbală și paraverbală – se influențează și completează reciproc, contribuind la stabilirea poziției de lider în conversație

și funcționând drept un element specific persuadării și manipulării, restabilind ierarhii și poziții.

BIBLIOGRAPHY

1. Chelcea, Septimiu (coord), *Comunicarea nonverbală: gesturile și postura*, Editura Comunicare.ro, București, 2005.
2. Chelcea, Septimiu (coord.), *Comunicarea nonverbală în spațiul public*, Editura Tritonic, 2004.
3. Chiru, Irene, *Comunicare interpersonală*, ediția a II-a, Editura Tritonic, București, 2009.
4. Cvasnîi Cătănescu, Maria, *Retorică publicistică. De la paratext la text*, Editura Universității din București, 2006.
5. Enătescu, Virgil, *Comunicarea extraverbală*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987.
6. Pease, Allan, *Limbajul trupului. Cum pot fi citite gândurile altora din gesturile lor*, traducere de Alexandru Szabó, Editura Polimark, București, 2002.
7. Rogojanu, Angela, *Comunicare și limbaj economic*, Editura Ase, București, 2003.
8. Rogojanu, Angela, *Deontologia comunicării*, Editura Ase, București, 2005.
9. Stanton, Nicky, *Comunicarea*, traducere de Anisescu Cristina, Societatea Știință și Tehnică, București, 1995.

TESTING MADE STUDENT-FRIENDLY: *READY FOR SUCCESS AT THE ENTRANCE EXAM IN ENGLISH* - A NEW EDUCATIONAL TOOL FOR CANDIDATES AT “MIRCEACELBATRAN” NAVAL ACADEMY

**Mariana Boeru, Phd. – “Mircea cel Batran” Naval Academy, Constanta and
Laura D. Cizer, Phd. - “Mircea cel Batran” Naval Academy, Constanta**

Abstract: The present paper will report on the outcome of the authors’ initiative to provide prospective candidates at “Mircea cel Batran” Naval Academy with an efficient learning tool, aimed at facilitating and sustaining their preparations for the eliminatory language exam. Herein there will be discussed both the theoretical framework on which Ready for Success at the Entrance Exam in English is articulated and the design process behind producing it. The current approach will be reflected on, in which there is a strong and clear echoing between the tested content and its synthetic presentation. What makes this particular educational resource stand out is its commitment to fostering autonomous learning by setting out to equip learners with those learning and test-taking strategies that ensure their academic success.

Keywords: testing, autonomous learning, connecting theory to practice

Introduction. Theoretical framework.

The Entrance Examination in English for admission to military academies in Romania is regulated by instructions and specifications issued by the national testing agency within the Ministry of National Defense, namely the National Military Testing Center for Foreign Languages. The candidates’ English knowledge is tested in an eliminatory exam which constitutes an essential component of the admission examinations organized in all military academies. While each academy is allowed to produce its own test, there are clear, unique test specifications and instructions which ensure that all tests produced across the country are equally valid and reliable by essentially testing the same things.

According to Arthur Hughes “the first thing that testers have to be clear about is the purpose of testing in any particular situation” (Hughes, 7). The reason for the importance of the purpose of testing is that it will determine the format of your test. There are several types of tests in the field of language testing. Understanding the purpose of each will ensure the accuracy and overall quality of the test.

1. Placement test. It is used to place new students in the right class in a school. It identifies which level or stage of a teaching program is more appropriate for the students’

abilities. In other words, their task is to assign students of languages to different classes at different levels and thus save time and effort of teachers.

2. Diagnostic test. It is used to discover student problems, difficulties or deficiencies in a course. This type of tests is employed to know the students' strengths and weaknesses so as to be able to take appropriate corrective action.

3. Progress/ Final progress Achievement test. It is designed to measure students' language and their skill progress in relation to the syllabus they have been following. This type is directly related to language courses and done during the course and then at the end of the course to measure students' achievement of the course objectives or goals.

4. Aptitude test. It is designed to discover whether a student has a talent or basic ability for learning a new language or not.

5. Proficiency test. It is not necessarily based on certain courses that students may have previously taken. Most students take this type of tests to admit to a foreign university, get a job or obtain some kind of certificate. It is designed to measure students' knowledge and ability in a language.

The Entrance Examination in English for admission to military academies is a proficiency test which ensures that candidates possess the necessary English knowledge to function efficiently in the English courses held at each academy throughout all four years of undergraduate studies.

It is generally agreed upon that the three main criteria of a well prepared test are validity, reliability, and practicality:

1. Validity. In Heaton's opinion "the validity of a test is the extent to which it measures what it is supposed to measure and nothing else" (Heaton, 159). According to Hughes, the test has content validity if its content consists of a representative sample of the language items which it is meant to test (Hughes, 22). To display such validity, Heaton deems it essential to propose a chart of specifications of the test, which would precisely describe the particular language skills and areas to appear in the test (Heaton, 160-161).

2. Reliability. According to Madsen, a reliable test is "the one that produces essentially the same results consistently on different occasions when the conditions of the test remain the same" (Madsen, 179). Weir discusses yet another two important aspects of reliability. Firstly, the learner's score should remain the same even if there are different evaluators of the particular test. Similarly, the score should stay the same abstractedly from which version of the test the learner takes (Weir, 31).

3. Practicality. Hughes warns that even "the best test may give unreliable and invalid results if it is not well administrated" (Hughes, 152). There are several factors which can invalidate a test and these are related to its inefficiency in terms of administration, scoring and interpretations of results (Weir, 34). Hughes also mentions factors such as the lack of clear instructions for the test-takers as well as for the invigilators (Hughes, 152-154).

1. Test Overview.

The eliminatory language test in English for admission to “MirceaelBatran” Naval Academy is entirely based on the national specifications and general test instructions produced by the National Military Testing Center for Foreign Languages and consists of 3 parts, with a total of 45 questions in all. The test lasts 1 hour and 30 minutes and each correct answer is allotted 0.2 points adding to a total of 9 to which 1 point is automatically added to round up to 10. The test components are Reading, Grammar and Vocabulary and Writing.

Testing reading.

Arthur Hughes insists on the importance of specifying the abilities to be tested “as accurately and completely as possible” (Hughes, 116). Test specifications are described as “blueprints” by Glenn Fulcher and Fred Davidson who explain that specs are “generative explanatory documents for the creation of test tasks. Specs tell us the nuts and bolts of how to phrase the test items, how to structure the test layout, how to locate the passages, (...) the rationale behind the various choices that we make.” (Fulcher and Davidson, 52)

When testing reading, test specifications will include information about what Hughes calls “operations”, types of text, addressees, and topics. “Operations” refer to the test-takers ability to scan a text in order to locate specific information, skim a text in order to obtain the gist, identify stages of an argument, identify examples presented in support of an argument, understand relations between parts of text by recognizing indicators in discourse, etc. (Hughes, 116)

The Entrance Exam in English at the Naval Academy tests the candidates’ ability to understand the overall meaning of a simple text, identify the details in a given text by selective reading and identify main ideas at paragraph level by careful reading. According to specifications, the reading texts have the following characteristics:

- a) They are sourced from simple and concrete authentic materialssuch as: newspaper and magazine articles, brochures, advertisements, leaflets, fiction, textbooks, etc.
- b) They are usually of about 80-150 words each.
- c) Their topic range covers areas such as *family, school, free time activities, food, entertainment, mass-media, travelling, sport, music, and shopping.*

The unique testing item type is the 4-option multiple choice question with only one correct answer. There is a total of 15 multiple-choice questions in the reading part with 10 items for selective reading and 5 items for reading for gist/main idea.

Testing Grammar and Vocabulary.

This part tests knowledge of grammar and vocabulary. According to specifications, the candidate can use the following *morphological* structures: frequently used regular and irregular nouns, comparative degree of adjectives/adverbs, basic tenses in the indicative,

simple and continuous aspects (present, past, simple future, going to future, present perfect, and past perfect), modal verbs (can, may, must followed by present infinitive etc.), common linking words (and, but, because, not, after, next, before etc.), articles (except for the *Zero* article). The candidate can also use *syntactical* elements such as: word order, types of sentences (interrogative, affirmative, negative), sequence of tenses, if clause, time clause, relative clause. The vocabulary addresses the intermediate level, with concrete *lexical* structures that belong to the same topics as mentioned above in the Reading section. The focus is also on collocations, polysemy, synonymy and antonymy. There are two components to this part, each containing 10 multiple-choice items, with a total of 20 items in all.

Testing writing

Given the large number of prospective test-takers, practicality and reliability have lead the test specifications writers to choose a multiple-choice format for the writing section. Therefore, in the writing section, the candidate can identify specific elements in order to fulfill elementary requirements for producing written messages of about 10 - 50 words on the above-mentioned topics. Knowledge of writing techniques, spelling, punctuation, style, accuracy, text structure and cohesion, and language functions – are also tested. There are 10 items altogether.

2. Bridging the gap between the test and the test-taker population: *Ready for Success at the Entrance Exam in English*

Ready for Success at the Entrance Exam in English is the outcome of the authors' initiative to provide prospective candidates at "MirceaelBatran" Naval Academy with an efficient learning tool, aimed at facilitating and sustaining their preparations for the eliminatory language exam.

Need Analysis. "MirceaelBatran" Naval Academy candidates are recent high school graduates who have just faced a test in English as part of their baccalaureate exam for which there is a wealth of learning and practice materials readily available on the market. Nevertheless, there is less available information about the specific format of the English language examination for admission to military academies. While high school graduates are generally likely to possess good lexical and structural language knowledge and communicative skills, it is important to ensure their familiarity with the test format and to equip them with those test-taking skills and strategies which will ensure their successful performance on the entrance test.

Design process. The format of *Ready for Success at the Entrance Exam in English* is derived from its overall aims and objectives:

a) To appease the candidates' test anxiety and lower its impact on the overall test performance by familiarizing test-takers with the test format. Consequently, the book opens

with a comprehensive exam format overview which offers test-takers all necessary format, content and practical information pertaining to the test.

b) To reflect fully and accurately the national test specifications so as to provide test-takers with as realistic a learning experience as possible. This learning instrument is specifically geared towards achieving the best results in a particular test. It does not provide general language training but rather orientates test-takers towards their immediate goal. Not only do candidates have the opportunity to familiarize themselves with the test format but they can reliably predict their prospective score in the real exam with the help of the original practice tests provided in the second part of the book, tests which completely replicate the entrance examination. In addition to the answer key, the book offers test-takers a grading scale so that they learn how to calculate their own scores, as well as a useful form to record their progress when moving from one test to another.

c) To develop the test-takers strategies. What makes this particular educational resource stand out is its commitment to facilitating autonomous learning by setting out to equip learners with those learning and test-taking strategies that ensure their academic success. In fact, this book far exceeds the limits of a simple exercise collection and constitutes a complex educational product in both its content and format. Thus, each test component (reading, grammar and vocabulary and writing) benefits from a dedicated “tips and strategies” section in which test-takers are presented the *how-tos*, they are warned against test *pits and traps* and are advised about the *best routes* to take when approaching the test. To begin with, the reading section includes a brief description of each reading skill tested in the book and dedicated *how-to* approaches to it. Moreover, a second list of tips is provided which will help students deal with multiple-choice questions in general. In addition, the first practice test comes complete with a fully justified answer-key which constitutes a learning tool in itself. Not only is each option in each reading question justified for or against it with direct references to the text but general reading tips and traps are provided at each step to give a targeted and concrete illustration of what to do and what to avoid when approaching different reading tasks.

d) To foster autonomous learning in the test-taker population. The current approach is based on a strong and clear echoing between the tested content and its synthetic presentation. An essential tool provided by the book is the comprehensive and synthetic presentation of the tested content. Thus, all grammar structures prescribed by the test specifications are given a snapshot presentation in the first part of the book, in the Grammar Tips section. They are meant to correspond to the items tested in the grammar section in each test. The rationale behind it is that such a mirroring between theory and practice will not only allow test-takers to identify their own mistakes while taking the practice tests but also take swift remedial actions. Thus, in the process of correcting their own tests, test-takers will identify their weak points and then zero in the concise theoretical information they originally lacked or misused so that they can learn and correct it immediately. The same principle applies to the Vocabulary section of the test as the book has included a Vocabulary Tips component with a topical arrangement which takes each thematic area tested and provides a

general overview of essential lexical items with collocations and examples. The Writing portion of the test is mirrored by an extensive and comprehensive theoretical presentation, meant to equip students with all necessary knowledge tested in the entrance exam, complete with writing samples, spelling and punctuation rules, etc.

Conclusions

The book includes five original practice tests which, when combined with the theoretical knowledge and test-taking skills, are expected to offer a powerful learning and practice tool for all candidates at the Naval Academy. The justification for reporting on the authors' editorial initiative is to illustrate what we call a tri-dimensional approach to test practice (Learn the What, Learn the How to, Learn to Learn) and, in the process, possibly inspire other such endeavors in our fellow language practitioners.

Bibliography

1. Fulcher, Glenn and Fred Davidson. *Language Testing and Assessment: An Advanced Resource Book. (Routledge Applied Linguistics)*. Routledge, 2007.
2. Heaton, John Brian. *Writing English Language Tests*. New York: Longman Inc, 1988.
3. Hughes, Arthur. *Testing for Language Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press, 1989.
4. Madsen, Harold. S. *Techniques in Testing*. Oxford: Oxford University Press, 1983.
5. McNamara, Tim. *Language Testing (Oxford Introduction to Language Study Series)*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
6. Weir, Cyril J. *Communicative language testing*. Reading: Prentice Hall International, 1990.

FOR A SOCIAL ANTHROPOLOGY OF HUMAN HAPPINESS DIEGESIS

Ștefan Lucian Mureșanu, Prof., PhD

Hyperion University of Bucharest

Abstract: I can believe that happiness can be defined as a virtue, but rather a conscious state of each man to enjoy a moment of self or well made as a result of fulfilled desires. Happiness is not spontaneous. Happiness can come when you do not expect. In that situation you must have fight for it. A man who believe the wish is fulfilled self-deceiving. The happiness is the sense; a social sense joy an individual is a human happiness, one dedication to ecstasy, a satisfaction that is something accomplished.

Key-words: happiness, abundancy, virtue, will, poverty, diegesis

1. Sensul social al fericirii

Fericirea nu poate fi definită ca o virtute, ci, mai degrabă, ca o stare conștientă a fiecărui individ de a se bucura de un moment de bine adus sinelui său ca rezultat al unei dorințe și a unei voințe împlinite. Fericirea nu este spontană, poate veni când nu te aștepti. În alte situații, trebuie să lupți pentru ea. Cine crede că este fericit doar pentru

faptul că și-a împlinit o dorință, este un om înșelat de iluzii. Fericirea are un sens și spuneam în subtitlu, social. Bucuria unui individ este o fericire umană, o dăruire către extaz, o mulțumire a faptului că ceva i s-a împlinit. Nu ne putem împlini singuri dorințele sociale decât doar dacă societatea ne-o înlesnește. De exemplu, o diplomă este o împlinire individuală și un triumf al societății din care faci parte ca partener conștient al dezvoltării economico-culturale a acelei societății și a evoluției ei spirituale. Atunci, ești un om împlinit, iar societatea mulțumită de tine ca un adaos la binele ei. Când avantajele materiale sunt un rezultat al dorinței de înavuțire, cel trecut prin acestea nu este un om fericit și nici împlinit, el este un mediocru în împlinire, un involuat. Individul, prin definiția lui, este un bun al societății dacă, în sine, conștientizează că pentru acest fapt își împlinește fericirea. Societatea umană este o sumă a împlinirilor membrilor săi și, deci, a fericirii, dacă aceasta împlinește omul într-o evoluție spirituală. Fericirea este umană, individul trebuie să se “dizolve în ceva complet și măreț” (Willa Cather, 1873-1947) să triumfe și să lupte conștient pentru împlinirile lui. Împlinindu-se pe el, “Fericirea înseamnă a avea parte de tot ceea ce te înconjoară, și a te simți contopit în el. În marea vâltoare a vieții, fericirea înseamnă a te agăța de tot ceea ce te poate ține permanent pe linia de plutire” (Alvaro Corrado, 1895-1956) însă fericirea ta nu

trebuie să aducă căderea celuilalt. Fără celălalt ești un nimeni, o zonă ermetică a existenței, un involuat. În societate, fericirea înseamnă ducerea unei vieți demne de starea ta conștientă de a fi om. Ea este și un rezultat al unei bune coordonări a vieții, a unui program bine gândit după care să te ghidezi în viață. Cum se obține fericirea?

Într-o societate condusă de oameni onești, demni de statutul de conducători, fericirea celor mulți este apanajul buneii credințe. O încredere totală a membrilor societății în cei aleși că viața lor se îndreaptă spre prosperitate, este încrederea că ceea ce gândesc armonizează cu ceea ce vor să spună și să facă numai spre binele oamenilor. Aceasta, când aleșii dețin în constituția lor o moralitate înaintată. Când fericirea se caută să fie restrânsă doar pentru un număr *ne semnificativ* de membri ai societății care, din întâmplare și, datorită unor cauze sociale ale celor mulți, conduc destinele acelei națiuni, chinul sărăciei fără margini va domina viața poporului, a celorlalți.

Fericirea socială este un drept pe care membri națiunii îl câștigă prin luptă. O luptă tenace pe care o duc fiecare dintre noi, când viața sa nu are nicio deschidere spre prosperitate, privat fiind de autorități de a fi fericit în propria țară. O fericire a unui cetățean, oricare ar fi el din Uniunea Europeană, este un sens conștient al vieții de a fi bun. Bunăstarea este un flux al liniștii sufletești, creează timpul prielnic dezvoltării individului prin cultură, devenind un bun al propriei societăți. Este semnul pozitiv al faptului că cei care îi au sub protecție viața, autoritățile, sunt demne de lauda și respectul cetățenilor pentru fericirea dinăuntrul lor. Prosperitatea creează loc în sufletul omului de bunătate, ca stare firească a întrajutorării și a fericirii că trăiește.

S-a dovedit în istoria civilizației omenești și, în special, în creațiile literare că *sărăcia*, ca fapt împlinit în societate, provocată de către unii conducători, frustrați și viciați, a dus la decăderea societății și la dezastre sociale fără precedent. Acei oameni au trăit (în unele state și astăzi mai trăiesc), aducând nefericirea ca fapt inconștient la început și conștient pe parcursul guvernării. Să urmărim acțiunea romanului "Misterele Parisului" de Eugène Sue Marea sărăcie și nefericire a poporului francez, din timpul domniei lui Ludovic al XVI-lea, unde luxul palatelor imperiale, dar și dezmățul, întrecuseră cu mult limitele bunului simț, au coborât națiunea franceză, în acea perioadă, la o stare a sărăciei de nedescris. Asemănătoare acestei stări, ducând prin jaf și nelegiuiri la sălbăticirea poporului valah nevoiaș, s-a întâmplat și în Moldova României secolului al XVII-lea, în timpul domniei lui Gheorghe Duca. A fost una din perioadele istoriei în care omul căzuse într-o degradare în care cu greu cei care veneau dinafara granițelor principatului deosebeau omul satului moldovenesc al acelei epoci de oamenii perioadelor de început ale dezvoltării și evoluției omului.

În lipsa fericirii, omul decade spiritual și apar, ca stări impulsive, respingerea preocupării de propria persoană, dezinteres pentru cultură,

tinzând spre o degradare continuă a propriei personalități. Sărăcia mulțimii și, implicit, a individului care compune societatea, distruge bunătatea din conștiință, conducându-l spre direcții dăunătoare existenței lui și a celorlalți. Sărăcia abrutizează, acest fapt l-am putut observa într-una dintre prosperile state ale lumii, S.U.A. În urma marilor inundații produse de furtuni, printre care și Sandy, ce au avut loc în vara și toamna anului 2012, mulți americani au rămas sfârșiți de toată agoniseala vieții. Zilele și chiar săptămânile, când autoritățile nu au putut interveni în ajutorul locuitorilor flămânzi, aceștia au fost aduși la starea de disperare și la căutarea în ghenele de gunoi a resturilor de produse alimentare cu care încercau să își potolească cea mai firească întoarcere la animalitate a omului, foamea. Spuneam, în rândurile de mai sus, că sărăcia, și ca rezultat foamea, este o stare profundă de măcinare a întregului sistem nervos, o decădere psihică a omului oricât de elevat ar fi el, până la neputința de a-și mai controla stările, conștiința, simțurile. O creație literară populară, culeasă în anul 1885, prezenta astfel această stare degradantă a sărăciei, drept urmare a nepăsării celor avuți de cei sărăciți:

”Of, fârtate, rău mă doare/ Mă doare la inimioară/ Și mă taie peste șale./ N`am nici casă, n`am nici pâine,/ Huiduit sunt ca un câine!/ Casa mi-e dărăpănată/ Și nevasta dezbrăcată,/ Iar copiii-mi țipă tare,/ Fără pic de demâncare,/ Și ogoru-mi nemuncit/ Stă pustiu și `nțelenit.” (Arh. Olteniei, XII, 1933:280)

Un literat supune studiului starea de fapt, nu se-ntreabă niciodată care a fost cauza care a adus oamenii la nefericire, el îi vede și le simte durerea nefericirii, îi condamnă pe cei răi, elementele distructive ale unor structuri sociale care au produs această stare a durerii în existența oamenilor lumii. Literatul este conștient de faptul care a generat căderea omului lumii în nefericire și scrie. Creația lui este un document prin care demască răutatea din rău prin înșiși personajele pe care le angajază să-și joace rolurile și să dea acțiunii creației literare o eliberare din sine a omului. Lumea își are egoul care devorează prin fiindul activ și-i definește egoismul, o substantivizare împlinită a pronumelui personal definit ca formă de existență unică. Egoul este omul definit ca fiind, ca existență telurică. Eul este cosmicul natural al omului inteligent, o lansare a viului într-o entitate care are ușurința detașării de teluric. Literatul, prin însăși structura lui intelectuală, depășește marginile imaginii, el transformă imaginea imaginată într-o lume reală, o constituie și o dăruiește lumii, însă lumea ca entitate biologică legată de egoul teluric nu are puterea să o vadă. Atunci, eul omului, prin însăși absorbția de imaginar, creează, prin inteligența născută din om, creația literară. Puțini sunt cei care creează și mulți cei care absorb inconștient din energia benefică a creației. Prin netrebuința de creație a egocentriștilor au apărut celelalte dorințe, iar liberul arbitru, la profani, a fost ca o cădere în imoral. Este ceea ce înseamnă deconștientizarea faptului că puterea creierului omenesc, poate, prin gândire profundă, să materializeze materia dematerializată și să o distrugă. Einsterin a fost cel care a dovedit prin formula $E = mc^2$ că omul nu este o existență întâmplătoare, este un fiind al cărui eu cosmic solicită apartenențe la înalt: ”conceptele au sens numai în măsura în care pot fi arătate lucrurile la care se raportează ele, ca și punctele de vedere după care sunt coordonate cu aceste lucruri (analiza conceptelor).” (Einsterin, 1996:21)

2. Fericirea socială ca efect al solidarității umane

Credem, într-o măsură a puterii noastre de a percepe, că fericirea se asociază, într-un fel al ei, cu iubirea. Putem spune, cu toată convingerea, că în tot ceea ce facem în fericire, iubirea este un summum fiindual, începând de la iubirea profană și ajungând la iubirea aproape disperată pentru ceea ce ne poate oferi în felul ei viața până la încetarea noastră existențială. Oameni și lucruri de care ne aninăm speranțele sunt în fiindul ultimelor noastre puteri. Speranțe ale unei

eventuale fericiri pline de iubire. Iubirea are un sens al ei, la români compusul iubirii este *dorul*, un sentiment unic, specific acestui popor care a conservat în teritoriul strămoșilor lui, din Balcani și până în Carpați, de la Tisa până la Nistru și de la gurile Dunării până la Marea Neagră două trăiri într-o singură stare și care, dacă nu este împlinită, duce la distrugerea psihică și fizică a celui stăpânit de un astfel de sentiment atât de puternic: ”Plânge-mă, maică, cu dor,/ Ți-am fost fată și fecior;/ Ți-am scos plugul din ocol/ Ș-am mers ș-am arat cu dor” (Folclor, 1978:502), jale adusă pierderii totale a tânărului, a dezintegrării materiale și a contopirii acestuia cu Universul. Observăm, în versurile acestei creații literare populare, că *dorul* are sentimente puternice asupra cărora se revarsă iubirea jeluată a celui implicat în starea de fapt. *Dorul* dispare ca stare numai atunci când fericirea este împlinită, *dorul* este cel care stârnește sentimentele și care poate lega și dezlega omul pierdut în dor: ”A fi conștient”, spunea omul de știință francez Henri Ey: ”înseamnă a trăi particularitatea experienței proprii, transpunând-o în universalitatea științei ei. Cu alte cuvinte, conștiința trebuie descrisă ca o structură complexă, ca o organizare a vieții de relație a subiectului cu alții și cu lumea”. (Ey, 1983:33)

Fericirea îl face pe om să nu cunoască *dorul*, ci doar împlinirea prin apropierea de celălalt, să îl dorească îndeaproape. Poezia populară românească de dragoste eliberează energii greu de oprit. De la grija mamei, atât pentru băiat: ”Acest băiat/ Ce l-am ridicat/ Să fie norocos/ Și mintos (adică înțelept)/ Și voios/ Și drăgăstos/ Și sănătos/ Și-nvățat/ Și bogat/ Om de treabă/ Și luat în seamă!”, cât și pentru fată: ”Această copilă/ Să fie frumoasă/ Și mintoasă/ Și voioasă/ Drăgăstoasă,/ Sănătoasă/ Și-nvățată/ Și bogată/ Și femeie de treabă/ Și luată în seamă!” (Marian, 1892:51), dovedesc dragostea celei care a dat viață omului plămădit în pântecul ei și pentru care grija se transformă în fericire când rodul nașterii ei se dezvoltă armonios și evoluează spiritual în cunoaștere. Sunt dorințe ale viitoarei fericiri, ale tinerei mame iubitoare și cu mare grijă față de copilul dăruit, ființă în ființa ei.

Fericirea socială este un act definit pe nivelul de trai al unei națiuni. Când oamenii sunt mulțumiți de viața pe care o duc în dimensiunea teritorială a națiunii lor, în acel spațiu declarat ca spațiu vital într-un timp limitat, pe care îl conștientizează spre bătrânețe,

transformă grija vieții în fericire, în aflarea, la nivelul fiecăruia de percepere a nevoilor în timp fericit. Fericirea socială este rezultatul lipsei grijilor mari, capitale, constând în asigurarea unui loc de muncă, într-o locuință, în formarea unei familii: soț, soție, copii, celula pregătitoare sprijinului moral, consultările în familie, deciziile în comun. Fericirea este căutarea de locuri energetice benefice, a stărilor fiecăruia dintre noi, pauze din activitatea profesională, este împlinirea în toate domeniile pe care evoluția lui, ca individ social, o visează și o dorește împlinită.

Omul are speranțe, așteptări și dorește împliniri. Aceste împliniri i le poate oferi societatea, cei aleși democratic spre a-i oferi moralitate și încredere deplină în viața socială. Viața particulară, a fiecăruia dintre noi, este coordonată și particularizată în timpul dezvoltării noastre fizice prin școală. Școala este unitatea specializată care îl formează și îi creează individului o evoluție spirituală în împlinirea lui ca om moral. Școala trebuie să se impună prin conceptul de muncă, să conștientizeze în fiecare membru al societății că fără o preocupare activă într-o activitate necesară economiei țării respective nu există evoluție, ci o degradare a membrilor societății, o scădere a moralității care duce la apariția efectului distructiv al manipulării oamenilor. Într-o societate morală, nu toleranța are efectul dorit evoluției, ci acceptarea *bunei cuviințe*. Toleranța este un rezultat al imoralității, altfel, cum am putea defini ”casele de toleranță”, despre care se cunoaște ce misiune au.

În satul românesc, comparativ cu viața dorită a marilor case boierești medievale, îmi cer permisiunea cititorului să mă opresc la viața socială a acestora și să nu trec la o altă epocă de existență a societății românești, viața era coordonată unui sistem riguros de reguli de conduită, un respect privind tot ceea ce însemna social în societate, moral, dar și teamă. Pentru că în perioada aceea, oamenii trăiau într-o teamă a zilei, a vieții și a rezultatului activității lor. Satul nu beneficia de facilitățile orașului atât ca aprovizionare materială, cât și ca instituții sociale și culturale care să contribuie la evoluția lui spre normalitate. De multe ori, cei care se aflau la conducerea organizatorică a satului își impuneau propriile reguli de organizare a vieții sociale a membrilor comunității respective. Manifestările profanilor înavuțiți în contra evoluției celor obidiți dădeau naștere stărilor de ură, în contra nefericirii, îi făceau pe cei obidiți să-și părăsească locul nașterii și al tradițiilor, casa părinților și familia, eliberându-se de aparenta asuprire socială, prin neputința de se a achita de dările impuse de autoritățile locului. Din lipsa participării la viața satului, cel nevoit și îndepărtat pe criterii ilogice și, mai ales, prin neputința culturalizării, din lipsa susținerii financiare, a școlilor, dar și a personalului specializat în ceea privește educația, omul sărăcit devenea nefericit. Urmare acestor cauze, apărea nemulțumirea, deci nefericirea care ducea la căderea morală a individului timpului respectiv, la rezumarea acestuia să trăiască oricum, într-o lipsă continuă a celor necesare traiului, cât și a evoluției lui în societate:

”Auzit-am d-un bătrân, / Că-i grea viața la stăpân;/ Am auzit, dar n-am crezut,/ M-a dus vremea d-am văzut./ De-i vrea, mamă, să mă iei,/ La stăpân să nu mă dai. / Că e leafa jumătate/ Și mâncare-a treia parte/ Și bătaie cât se poate;/ Că stăpănu-i tot stăpân/ De i-ai face apa vin.” (Folclor, 1978:510)

S-a dovedit în istoria societăților că mulți membri ai claselor avute (o avuție sub semnul întrebării, pentru că nimeni nu s-a putut înavuți din nimic sau, în zilele noastre, din salariu) intrau într-o stare a decăderii morale, a plictiselii de viață în lipsa activităților benefice evoluției lui spirituale. Atunci, începeau practicile imorale, care nu țineau cont de vârstă. Aceste elemente fiinduale nu se puteau numi oameni fericiți, ei erau nevoiții, nevoiașii societății înavuțite, întreținuții de cei mulți, căderi libere ale moralității și a accentuării degradării spirituale, pierduții viciați.

În toate perioadele de dezvoltare și evoluție a societății omenești, creațiile literare atât cele populare, cât și cele culte au marcat dezaprobativ aceste fapte care au distrus sau au întârziat evoluția normală a omului în societate spre o treaptă superioară gândirii elevate. Câtă inteligență s-a pierdut drept cauză nepăsării profane a ideii de hegemonie teritorială sau etnică! Câte idei inovatoare care aveau ca speranță viața lumii nu s-au pierdut în urma războaielor de-a lungul acestui timp istoric al evoluției societății omenești! Răul covârșește inteligența și inconstiența. Cineva va întreba care este evoluția normală a omului, iar eu voi răspunde: cea lipsită de nevoile zilnice care îl opresc de a fi *el* și de a-și conduce, în limita bunului simț, propria viață. Acea oprire involutivă de a putea să se cunoască pe el ca om capabil să-și rezolve problemele în viață sau de a-și face cunoscute capacitățile intelectuale conștiente binelui comunității lui. Atâta timp cât apar perturbările sociale în viața omului, apar și întârzierile în evoluția lui spirituală, manipularea fiind forma de atragere spre o decădere morală, lipsită de cultură, în special, a tânărului în formare:

”Trezindu-se, omul se deschide către lume. Bruscheța trezirii a făcut să se creadă că ar exista un fel de comutator cerebral care asigură trecerea de la întuneric la lumină. Dacă, la adult, se pare că așa se întâmplă, acesta putând să-și schimbe regimul activității cerebrale, ca și gradele regimului, perplexitatea unei treziri care are loc imediat, condițiile psihopatologice ale destructurării conștiinței sau studiul genetic al organizării conștiinței de la zooconștiință și primele configurații ale experienței noului născut până la trezirea creierului uman adult ne arată că această trezire comportă desfășurarea unei arhitectonici funcționale.” (Ey, 1983:223)

Milioane de tineri înzestrați intelectual se pierd, prin nepăsarea guvernanților pseudointelectuali. Dacă oamenii ar înțelege expresia ”exitis sicut dii”(1) ar conștientiza că fericirea este un produs social al mulțumirii omului în societatea care ar trebui să conștientizeze nevoia de celălalt în contra unei copii a lui, care îl reduce la un ins manipulat. Totul nu înseamnă nevoie, totul este o lipsă a înțelegerii fericirii, timpul în care inima noastră pulsează sângele oxigenat spre creierul care poate lua decizii corecte și concrete. Fericirea este binele societății. Prin bine, omul social anulează nevoia inutilă a timpului în care nu produce nimic, un timp în care creierul lăncezește, sporește inutilul distructiv al minților, produce maladia. S-a dovedit, științific, că inactivitatea duce la scăderea funcțiilor vitale, la puterea de a mai gândi corect și de a vorbi coerent. Inactivitatea este o lipsă a înțelegerii sensului vieții, a muncii conștiente în propriul folos, dar și al societății, este timpul în care apare depresia care distruge atât individul, ca specie umană, cât și societatea de numărul activ de indivizi utilizabili. Depresivii nu conștientizează efectul bolii și, în puținele momente de luciditate, dau impresia de oameni consecvenți însă depresia ucide membri societății. Hitler

era un depresiv, Stalin, un inuman, un degradat, subliniind faptul că în momentele de nehotărâre a cedat ateismului comunist în contra vieții de mănăstire pe care o dusesse până la momentul hotărârii lui distructive. Lume multă, puțini oameni, am spus-o în multe din lucrările mele și o voi repeta ca o concluzie: lumea nu este totuna cu omul. Fericirea nu este a noastră, este un fapt concret, o urmare a unui efect social numai atunci când fiindul nostru se definește ca existent al unei societăți:

”Ființa – nefiindă se desprinde, așadar, de neant și revine la sine: se întemeiază ca ființă: se stinge doar pe sine, străbătându-l pe altul, la momentul de răspântie al unificării. Unul se confundă cu altul și durează *ca alt unul* (sau durează ”cât” alt unul – care, la rându-i, se confundă cu unul și durează ”cât” unul); străbătându-se pe sine (prin altul), unul ființează.” (Mircea, 1980:71)

Fericirea are reversul nefericirii, ea ființează într-un timp limitat. Nefericirea este o stare creată de indivizi frustrați, obsedați, cu un complex de inferioritate patologic în detrimentul evoluției spirituale a altor oameni sau a altui om, acel celălalt disponibil oricând nefericirii. Un singur individ poate produce nefericire unor grupuri de oameni sau, la scară mai mare, membrilor societăților sau națiunilor care nu sunt în aceeași dimensiune de păreri cu cel care ajunge, la un moment dat, *stăpân pe viețile lor*. Societatea omenească se află, în momentul de față, într-un deficit de valori. Nonvalorile au pus mâna pe puterea națiunilor și le guvernează prin manipulare. Sunt maștri ai acestei forme de guvernare la care cultura, valorile morale, tradițiile istorice și spirituale nu au efect asupra conștiinței lor. Sunt adepții vieții imorale, degradante care atrag nefericirea și căderea în gol a lumii Pământului. Dezastrul involuției spirituale a societății omenești este faptul că noua generație, tineretul, dar și copiii care se află în grădinițe și în școli, socializează răul și îl doresc, nefiindu-le explicat, este dorința unui fapt bineîmplinit în căderea lor morală. Aceste fapte sociale necontrolate, pornite din instinct, au adus lumii, de-a lungul timpului, nefericirea lumii care se naște și se dezvoltă, nu evoluează spiritual, ci se pierd în rândurile tot mai dese ale unor decadenți ai lumii involuate. Acolo, unde cultura nu sporește interesul preocupărilor societății, unde diplomele fără valoare culturală, științifică, se înmulțesc ca ciupercile după ploaie, apare decăderea individului de pe înalta treaptă a conștiinței elevate, imoralitatea distruge bunul simț al existenței și aduce nefericirea. Pseudointelectualii sunt mai greu de oprit din pornirile lor instinctuale decât cei lipsiți de cultură, răul pornit din mintea unor nonvalori distruge inconștient sau voit neînțelegerii faptului existențial al evoluției lumii, are o imposibilitate a discernământului, o infatuare, am putea spune a deținerii acelei diplome universitare.

3. Există vreo ieșire din involuție, este fericirea un factor al evoluției materiale și spirituale a omului?

Credem că omul trăiește pentru cele două aspecte principale ale vieții lui, anume: satisfacerea materială și împlinirea spirituală. Sunt două elemente nelipsite în dezvoltarea și

evoluția armonioasă a omului. Prin aspectul material, omul se mulțumește și se ferește într-un mediu de viață în care grija că mâine nu are ce mânca, ce îmbrăca sau unde locui, să nu uităm că în subconștientul omului casa este principalul element care îi asigură neviolată intimitatea, îi creează speranța unei vieți liniștite. Generațiile succed generațiilor. Mai bune și pline de elan în evoluția spirituală, culturală, științifică cu o dezvoltare fizică sănătoasă și armonioasă sau decăzute, echivalente timpului în care nonvalorile au cuprins ca pecinginea frâiele conducerii societăților omenești, desprinzându-se de legi și dezlănțuindu-se în imoralitatea adusă la valoare existențială în sfidarea bunului simț. Nu ne oprim însă numai la nonvalori, ca distrugători de societăți, ci și la inteligenții frustrați sau bolnavi de complexul de inferioritate. Am cunoscut indivizi care sclipeau de inteligență însă comportamentul lor deviant de la mersul societății evolute era închis în cămara strâmtă a ceea ce au putut îndura în anii copilăriei sau ai adolescenței. Psihologic, acești indivizi sunt atinși de acel sindrom al răului inteligent, distructiv societății, oamenilor care, în neșansa lor, intră în directă colaborare cu aceștia. Acești inteligenți frustrați devorează nimicitor membri societății, colectivele din care fac parte, iar dacă sunt conducători acele grupuri de oameni intră în planul lor diabolic de subordonare prin exterminare. Prin aspectul spiritual, omul își îmbunătățește confortul situațional al fiindului lui, gândește, meditează, cugetă și prefigurează o formă conștientă morală a vieții, simplificând-o și renunțând pe cât posibil la extravaganta, la viciile care îi pot aduce o cădere în anormalitate. Preocupările intelectuale, culturale și artistice, științifice, psiho-pedagogice, religioase activează regula bunului simț al moravurilor, înfrânează viciile, evoluează în subconștient moralitatea ca factor hotărâtor al evoluției spirituale a omului elevat. Omul elevat are principala activitate cultura, celelalte vin de la sine în timpul și în măsura care interesează în particular intelectualul conștient de poziția lui socială.

Cel care aduce nefericirea celui alt este definit ca individ cu declin psihic, un om cu mintea sănătoasă nu se poate bucura de suferința altcuiva. În creațiile literare, existențele umane, definite ca *unul împotriva celui alt* sau a altora, fără un motiv explicit, ci doar dintr-o dorință a unei plăceri bolnave, se distrug și se autodistrug. În "Ciocoi vechi și noi", roman al lui Nicolae Filimon ca și în "Tănase Scatiu" sau "Viața la țară" de Duiliu Zamfirescu, complexul de inferioritate se întrezărește și se dezvoltă distrugător atât la personajul Tănase Scatiu, cât și la Dinu Păturică. Intenția lor, putem spune patologică, este aceea de înavuțire prin orice mijloace, care se dovedește, până la urmă, fără fericire. Astfel de dorințe ale fericirii sunt diagnosticate ca fapte ce distrug sistemul social al unei societăți cu o evoluție normală. Acești patologici, frustrați, lipsiți de preocupări intelectuale, culturale, dar și de importanța constituirii familiei, se afirmă în societate și distrug fără regrete pe *celălalt*. Sunt fiinduri involuate care se potrivesc ieșirilor lor nervoase și dezastruoase și care cad furiei propriiei dezorganizări mentale, dar și a acoliților acestora care împărtășesc aceleași dorințe de minimalizare a solicitărilor importante de organizare și evoluție spirituală a societății în care trăiesc:

"Ființa ființează, se face și se întemeiază, consolidându-și și retrospectiv fundamentul și edificiul. Ea supraviețuiește în timp și, la un moment dat, într-un anume moment critic, precum și într-un anume loc al lumii se poate deschide nivelic, țâșnind spre ființă: revenind la

ființă: întemeindu-și ființa și aflându-și începutul. Istoria speciilor subliniază importanța acestor parametri decisivi: momentul și locul.” (Mircea, 1980:311)

Una dintre căile care poate opri și ridica omul din involuție este reorganizarea structurii învățământului, printr-o școală puternic armonizată prezentului, prin cultură, prin conștientizarea studiului și a cercetării continue, prin crearea unui timp activ membrilor societății și în timpul relativ al repausului. Redeschiderea cercurilor de formare profesională a elevilor în gimnaziu și liceu este una din soluțiile conștientizării faptului că trebuie să fie utili. Cercul de literatură, de exemplu, strângea în interiorul lui talentele scriitoricești, viitori creatori de literatură. Le trezea instinctul de concurență, valori care excelau și la orele de literatură, în clasele unde își desfășurau cursurile, apărând dorința conștientă a concurenței:

”Cei mai mulți cred că pentru a scrie o carte ajunge să ai o idee și, pe urmă, să iei o seamă de cuvinte, să le aduni grămadă ca să placă. Nu-i adevărat. Un cuptor de olane, o groapă de scos piatră nu-i o casă. A dura o casă, o carte, un suflet, este o treabă care-l leagă pe om pe de-a-ntregul, cu toate răspunderile lui.” (Papini, 2012:16)

Fericirea este o împlinire în bine și poate fi personală sau colectivă. Este evident, există un raport direct proporțional între aceste două stări de fapt conștiente la care participă omul. Lumea constituie societatea însă omul este cel care o definește prin modul lui de a-și și controla și accepta menirea. Lupta lui continuă cu elementele care îi compun viața, o viață activă, conștientă în interiorul familiei sale ca nucleu important în societatea în care trăiește. Aceste nuclee familiale au o importanță majoră în evoluția spirituală a societății și a creării fericirii, a armoniei ca acceptare a comunicării în rostul formativ al dialogului. În ”Amintiri din copilărie”, Ion Creangă cercetează etnologic starea de fericire a familiei și a comunității. Împlinirile minime, de fiecare zi, de la ridicarea din pat, la spălarea sumară, plecarea la muncă a tatălui, activitatea casnică, domestică a mamei și până la joaca naivă a copiilor, în curtea ce le forma hotarul protector al fericirii, familia povestitorului ducea o viață liniștită, îmbogățită spiritual. Acest fapt al conștientizării existenței reale a unei entități superioare modul lor de a fi îi le dăruia fericirea și se simțeau protejați. Când nu mai crezi în *ceva*, acea formă de existență pe care o simți și conștientizezi că te apără, că te îndrumă spre bine în tot ceea ce faci și gândești, aluneci spre hăul dezamăgirilor, acele frustrări greu de stăvilit din sufletul omului dezamăgit. Dezamăgirea este însăși neputința noastră de a fi ceea ce ne dorim să fim, o lipsă a puterii voinței noastre de a învinge opreliștile, o cedare în fața propriei noastre involuții spirituale. Cultura poate fi tradițională și elevată, moștenită din educația primită de la părinți și din cea formată prin școlile urmate ca instruire și evoluare spirituală. Fără cultură omul este un involuat, un nefericit al liberului lui arbitru. Acest individ, lipsit de cultură, involuat spiritual, dăunează comunității, societății, prin întârzierea evoluției sale. Spiritual, omul cultural are o credință, acea credință este însăși puterea de a exista ca parte a unui popor, a unei națiuni care își recunoaște și își respectă tradițiile strămoșești. Numai atunci, acel individ se poate numi independent pentru că este conștient de existența părinților lui, ai bunicilor și ai urmașilor lui. Este parte a unui popor care istoric are un trecut.

Note:

1. Exitis sicut dii (lb. latină) – veți fi asemenea lui Dumnezeu (vorbele cu care șarpele biblic îi ispita pe primii locuitori ai Pământului).

Bibliographical References/ Referințe bibliografice:

Brăiloiu, Constantin & Comișel, Emilia și Gălușcă-Crâșmaru, Tatiana, *Folclor din Dobrogea*, Editura Minerva, București, 1978.

Einstein, Albert, *Cum văd eu lumea. Teoria relativității pe înțelesul tuturor*, Editura Humanitas, București, 1996.

Ey, Henri, *Conștiința*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.

Ispas, Sabina, *Oral culture and transcultural information*, Romanian Academy's Publishing, Bucharest, 2003.

Marian, Florea Simion, *Nașterea la români*. (Studiu etnografic), Romanian Academy's Publishing, Lito-Tipografia Carol Göbl, Bucharest, 1892.

Mircea, Corneliu, *The book of being*, Cartea Românească Publishing, Bucharest, 1980.

Mureșanu, Ștefan Lucian, *Girdle, from the men's clothing of moți, sign and mark of life after death (studies of applied ethnology)*, Singur Publishing, Târgoviște, 2015.

Vulcănescu, Romulus, *Romanian Mythology*, Academy Publishing, Bucharest, 1987.

Papini, Giovanni, *Viața lui Isus*, Editura Orizonturi, București, 2012.

White, Ellen G., *Christ's Object Lessons*, Life and Health Publishing, Bucharest, 1995.

LA FLEXIBILISATION DES FONCTIONS DU LANGAGE POËTIQUE

Violeta Bercaru Oneata

PhD, Ploiești

Abstract: The article develops a binary system based upon both an abstract and an integrative field in linguistics and stylistics. Previous scientific startpoints enabled us to notice the possibility to establish connections between mathematics, linguistics and stylistics, a status that opened the frame of the free semiotics named the 5 functions formation chain in the poetical language under the sign of a flexibility. The well-known 2 functions of the poetical language presented by Tudor Vianu (1941) encapsulate 3 others through a grid including the abstract field of putting together morphology and style, thus developing a tree support for metaphorical transformations, capable to bring about the so called chain of the integrative field. That of the 3 new functions of the poetical language, the Intransitivity and the double intention of the transitivity in modern poetry.

Key-words: Free semiotics mathematic generative grid

On prend en considération une formalisation des fonctions du langage poétique à travers une grille appartenant à la linguistique mathématique, suivie d'une autre appartenant à la grammaire générative transformationnelle.

La précision du cadre formel linguistique construit par R. Jakobson renvoie à une exploration plus approfondie à la suite de son système qui nous dévoile, à travers les décennies, un héritage qu'on peut mettre à la mesure de l'actualité. Et cela justement en liaison avec les fondements qu'il a établi concernant d'une part la formalisation progressive en linguistique et, d'autre part, avec le point d'atteinte entre l'anthropologie et la sémiologie générale, dans le livre qui paraîtra. Dans cette étude le point d'atteinte fait référence à la poésie moderne, mais on propose pour cela une grille appartenant aux mathématiques aussi qui, paradoxalement, pourrait nous faire aboutir à ce que la mesure de l'actualité nous fascine par la vision du défi qu'apporte la sémiologie, ouverte au relativisme de toute sorte. Et cette grille est un support universel, et historiquement déterminé, rendu au climat intellectuel en général, par l'évolution des recherches dans ce domaine- les mathématiques. Plus précisément le premier support est celui de l'invariant (dérivée) algébrique, - on prend en considération, aussi, le principe de la géométrie non-euclidienne, celle qui porte sur la 4e dimension, le deuxième est une extension de la grammaire au niveau stylistique, mais fondée sur le principe mathématique de l'arborescence et de la connexité entre le cadre formel grammatical et le cadre formel stylistique. Ce qui en résulte est une structure morpho-stylistique de profondeur génératrice pour trois autres fonctions du langage poétique remplissant le rôle de structure stylistique de surface, dans les termes de la grammaire chomskienne. On utilise, de même, des points d'appui sans

lesquels on n'aurait pas eu la possibilité d'avancer dans la recherche, comme l'opérateur de changement linguistique interne appartenant à Anne Marie Houdebine (2010), le trope implicatif de C.K. Orecchioni (1986), la métaphore révélatrice de L. Blaga (1937), la métaphore vive de Paul Ricoeur (1975), l'arborescence de B. Brainerd et sa théorie des graphs (1977) citée par Solomon Marcus (1981) et, évidemment, le point de départ essentiellement développé dans la thèse, celui de la double intention du langage poétique – la réflexivité et la transitivité de Tudor Vianu dans *Artaprozatorilor romani* (1941). Ce qui en a résulté sont les repères linguistiques stylistiques d' **articulateurs stylistiques, noyaux morpho- stylistiques, marqueurs actanciels - l'intransitivité + la double intention de la transitivité stylistique, indirecte et directe** dans la poésie moderne, dans le cadre formel de la grammaire générative transformationnelle.

I.1 Mais on part de la théorie de la géométrie imaginaire, à l'opposé de celle euclidienne, théorie qui met en relief la complexité du devenir des formes artistiques, dans un monde qui vit à l'intérieur de la nostalgie du transcendant, mais dont les liaisons avec celui-ci lui ont été arrachées. Solomon Marcus, dans son ouvrage *Paradigme universale (Paradigmes universels)*, (2011), réalise un parcours de ce concept appartenant au mathématicien Lobachevski (1827), et qui fait carrière à la fin du XIXe siècle et dans la première moitié du XXe siècle. Il s'agit des espaces qui détiennent plus de trois dimensions en géométrie, une hypothèse qui a attiré plusieurs écrivains et artistes, leurs œuvres ayant au centre „la liberté imaginative inaugurée par les géométries non-euclidiennes” (Solomon Marcus, *op. cit.*, 2011: 339). On s'appuie sur ce principe et on observe 4 fonctions du langage poétique, mais à travers une deuxième grille, celle algébrique cette fois-ci, 5 fonctions du langage poétique. Plus précisément le premier support est celui des géométries non-euclidiennes, le deuxième est l'arborescence algébrique, le troisième une extension de la grammaire générative transformationnelle, au niveau stylistique. La méthode s'appuie sur la capacité transformatrice et l'influence de l'articulateur stylistique comme point de départ pour la formation d'une chaîne intégrative qui englobe, également, le côté mathématique et celui grammatical. À partir de ce principe méthodologique, le livre assimile deux axes principaux – un abstrait, l'autre intégratif. Il s'agit d'un opérateur de changement linguistique formé de la catégorie du verbe (ex. la transitivité / l'intransitivité, la voix pronominale) et la fonction du langage poétique (ex. la réflexivité). C'est une structure abstraite de profondeur, opérateur de changement linguistique, introduit dans un arbre qui subit l'influence des degrés différents d'intensité de la métaphore, qui remplissent la fonction d'articulateurs stylistiques. Ce qui en résulte est une structure de surface qui engendre trois autres fonctions du langage poétique – marqueurs actanciels. La structure de profondeur fonctionne à caractère abstrait, celle de surface à caractère intégratif. Donc on a une grille : - Géométrie non-euclidienne, à 4 fonctions du langage poétique - l'Intransitivité/ la Réflexivité/ la Transitivité Indirecte/ la Transitivité Directe

- Algébrique à 5 fonctions du langage poétique, l'Intransitivité/ la Reflexivité/ la Transitivity/ la Transitivity Indirecte et la Transitivity Directe qui, à leur tour connaissent les sous- divisions génératrices suivantes :
- Linguistique stylistique – l'opérateur de changement linguistique ou le noyau morpho – stylistique structure de profondeur, l'arbre
- Stylistique – la figure, ou articulateur stylistique
- Linguistique stylistique – la structure de surface

Il y a, donc, deux voies d'accès, celle de la flexibilité qu'apporte la grammaire générative transformationnelle à laquelle on ajoute le principe mathématique de l'arborescence. Celle-ci s'appuie sur la *cohésion* et la *connexité*.

L'opérateur de changement linguistique noyau morpho-stylistique se construit par cohésion, il subit l'influence de l'articulateur stylistique, par connexité et engendre les marqueurs actancielles. Les marqueurs actancielles sont les 5 fonctions proprement dites.

I.2 l'opérateur de changement linguistique noyau morpho-stylistique: L'Intransitivité du verbe + la reflexivité de la voix pronominale + la Reflexivité du langage poétique qu'on fait introduire dans l'arbre = structure de profondeur + la métaphore hermétique / la métaphore révélatrice, vive/ **articulateur stylistique** et ce qui en résulte c'est le **marqueur actanciel** = *L'Intransitivité et la Reflexivité* du langage poétique structure de surface. On observe la structure de profondeur, celle de surface, aussi, qui se sont constituées de l'opérateur de changement linguistique, de l'articulateur stylistique = marqueur actanciel. Ce marqueur actanciel est le résultat de la cohésion du noyau morpho-stylistique et de la connexité de celui-ci avec l'articulateur stylistique. Le principe de la cohésion et de la connexité appartenant à l'arborescence mathématique et la tension génératrice de la grammaire transformationnelle construisent une nouvelle fonction du langage poétique, *l'Intransitivité hermétique* et met dans une nouvelle lumière une fonction traditionnelle, la Reflexivité du langage poétique.

l'opérateur de changement linguistique noyau morpho-stylistique: La Transitivity Indirecte du verbe + la Transitivity comme fonction du langage poétique qu'on fait introduire dans l'arbre = structure de profondeur + le trope implicite / **articulateur stylistique** et ce qui en résulte c'est le **marqueur actanciel** = *La Transitivity Indirecte* du langage poétique ou structure de surface. On observe la structure de profondeur, celle de surface, aussi, qui se sont constituées de l'opérateur de changement linguistique, de l'articulateur stylistique = marqueur actanciel. Ce marqueur actanciel est le résultat de la cohésion du noyau morpho-stylistique et de la connexité de celui-ci avec l'articulateur stylistique. Le principe de la cohésion et de la connexité appartenant à l'arborescence mathématique d'une part, et la tension génératrice de la grammaire transformationnelle d'autre part, construisent une nouvelle fonction du langage poétique, la *Transitivity Indirecte* du langage poétique et met dans une nouvelle lumière une fonction traditionnelle, la Transitivity du langage poétique.

l'opérateur de changement linguistique noyau morpho-stylistique: la Transitivité Directe du verbe + la Transitivité du langage poétique qu'on fait introduire dans l'arbre = structure de profondeur + l'antisymbole ou le choc sémantique / **articulateur stylistique** et ce qui en résulte c'est le **marqueur actanciel** – *La Transitivité Directe* du langage poétique ou structure de surface. On observe la structure de profondeur, celle de surface, aussi, qui se sont constituées de l'opérateur de changement linguistique et de l'articulateur stylistique = marqueur actanciel. Ce marqueur actanciel est le résultat de la cohésion du noyau morpho-stylistique et de la connexité de celui-ci avec l'articulateur stylistique. Le principe de la cohésion et de la connexité appartenant à l'arborescence mathématique et la tension génératrice de la grammaire transformationnelle construisent une nouvelle fonction du langage poétique, la *Transitivité Directe*. De même, on observe que la transitivité poétique traditionnelle est mise dans une nouvelle lumière à travers cette recherche. Ils'agit, donc, de la *double intention de la transitivité poétique* dans la modernité.

I.3 De toutes les descriptions présentées jusqu'à présent on décèle, aussi, non seulement la manière dans laquelle les nouvelles trois fonctions - l'I / la TI et la TD apparaissent par le cadre formel grammatical transformationnel et, également, par les différents degrés d'intensité de la figure, mais aussi la manière dans laquelle la chaîne des courants littéraires collaborent l'une après l'autre d'une rupture apparente, de surface. On peut considérer, même, qu'il y a une structure de profondeur des courants littéraires différents qui portent des éléments communs et, une structure de surface qui les sépare par les éléments différents. Revenant au cadre formel grammatical et stylistique, on peut conclure que, sous le signe de la sémiologie, on voit une collaboration entre la réflexivité poétique et l'intransitivité et de même, entre la réflexivité et la transitivité indirecte. Celle directe porte l'empreinte d'un domaine plus restreint et indépendant par la cultivation de l'antisymbole et du choc sémantique à travers le postmodernisme, par exemple. On focalise, par dessus tout, sur l'évidence et le résultat escompté de la collaboration entre 3 fonctions du langage poétique et une indépendante, ce qui crée un système intégratif des fonctions du langage poétique ou ce qu'on a nommé la *flexibilisation des fonctions du langage poétique* et qui représente, enfin de compte le titre du livre qui paraîtra.

I (verbe) + R (verbe) + T (verbe) + R (stylistique) + T (stylistique) [structure de profondeur] + As { métaphore hermétique / vive révélatrice } + As { trope implicatif } + As { antisymbole } = Marqueurs actanciels [Ma] **R_____T / I_____TI_____TD** [structure de surface]

Bibliographie

Chomsky, N., *Aspects of the Theory of Syntax*, MIT Press, Cambridge, 1965

Blaga, L., *Geneza metaforei si sensul culturii*, in *Trilogia culturii Opere*, Editura Minerva, Bucuresti, 1975, Editura Regala pentru Literatura si Arta, Bucuresti, 1937

Houdebine, Anne Marie., *Sémiologie actuelle De l'imaginaire linguistique à l'imaginaire culturel*, étude du cercle de l'Université Paris Descartes, Faculté des Sciences Humaines et Sociales – Sorbonne, sous la direction d'Anne Marie Houdebine, professeure émérite à l'Université Paris Descartes, Semeion, Hors Série, ISSN – 0005, 2010

Marcus,S.,*Semantica si semiotica*, Editura Stiintifica si Enciclopedica, Bucuresti, 1981

Marcus,S., *Paradigme universale*, Editura Paralela 45, colectia Sinteze, Pitesti, 2011

Orecchioni,C,K.,*L'Implicite*, Armand Colin, Paris, 1986

Ricoeur,P.,*Metafora vie*, traducere si prefata de Irina Mavrodin, Editura Univers, Bucuresti, 1984, *La métaphore vive*, Seuil, Paris, 1975

Vianu,T., *Arta prozatorilor romani*, Editura Albatros, Bucuresti, 1977, Editura Contemporana, Bucuresti, 1941

HOMONYMY AND POLISEMANTISM IN THE PRESENT DAY ROMANIAN AND ITALIAN MARITIME PUBLISHING DISCOURSE

Ozana Cioca (Chakarian), PhD attendant, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași

*Abstract:*The paper presents a research on two lexical phenomena of the language i.e homonymy and polysemy as they appear in the current Romanian and Italian maritime publishing discourse. The study is centered on the articles from four representative maritime magazines *Marina Romana* and *Marea Noastra* for the Romanian corpus and *Rivista Marittima* and *Lega Navale* for the Italian one.

Key words: current, maritime, serial publications, Italian, Romanian, homonyms, polysemantic words

Studiul pe care îl propunem este realizat prin cercetarea unui număr relevant de articole dintr-un corpus de două cupluri surori de reviste de marină românești și italiene, actuale cele mai cunoscute, reprezentative pentru ambele țări: Marina Română, revista Forțelor Navale Române și Rivista Marittima, publicație lunară a Marinei militare italiene, respectiv Marea Noastră, revista Ligii Navale Române și Lega Navale, revista Ligii Navale Italiene.

Discursul publicistic maritim românesc și italian actual, l-am încadrat ca fiind un discurs aparte ce îmbină, am considerat noi, armonios, discursul tehnico-științific cu discursul publicistic cultural și de informare.

Limbajul de specialitate folosește un lexic de cele mai multe ori caracterizat de monosemie, în timp ce limba comună este cea care poate fi considerată în mare caracterizată la nivel de lexic de polisemie. Însă, un alt mod de a crea termeni noi este procedeul așa numit de neologizare semnificativă, prin crearea unor sensuri noi cuvintelor din limba comună, sau celor care migrează înspre limba comună, dinspre și înspre o altă știință, ducând la pariția omonimelor și a cuvintelor polisemantice.

”Un altro processo di creazione di tecnicismi (detto "tecnificazione") consiste nella rideterminazione di parole preesistenti (una forma di neologismo semantico), che un tempo avevano (o che continuano ad avere) un'altra accezione nella lingua.”¹

Delimitarea celor două fenomene ale limbii este, fără îndoială, condiția de la care trebuie să plecăm înainte de a trata exemplele individuate în corpusul nostru. Astfel, vom da drept reper câteva definiții oferite de-a lungul anilor de specialiști.

¹Luca Serianni, Giuseppe Antonelli, *Manuale di linguistica italiana. Storia, attualità, grammatica*, ed. Pearson Italia-Bruno Mondadori, Milano-Torino, 2011, pp. 121-122.

Zugun înțelege prin **polisemie**, „coexistența a cel puțin două sensuri în componența semantică a uneia și aceleiași unități lingvistice”², iar Bidu-Vrănceanu o definește ca fiind „capacitatea majorității cuvintelor din limbile naturale de a avea mai multe sensuri.”³

Terminologia navală a fost adoptată pentru a descrie noile tehnici în aeronautică, mai apoi în automobilism. Astfel, o serie de termeni ai mării au fost preluați în lumea zborului, extinzându-și semnificatul original. Încorporul nostru am întâlnit termeni precum: **imbarco – imbarcare, sbarco – debarcare, timone – timona, equipaggio – echipaj, navigare – naviga, navigatore – navigator, navigazione, flotta – flota, bordo – bord, cabina – cabina, pilota – pilot, rotta – ruta, nodo – nod**, care atestă și justifică afirmația noastră anterioară. Cu excepția lui “**nodo**”, toți termenii enumerați au și în aeronautică o semnificație asemănătoare, fiind fără excepție polisemantici. Dintre aceștia, **bordo, pilota, navigatore** și echivalentele lor în limba română sunt folosiți și în lumea automobilismului, primii doi termeni polisemantici, al doilea omonimic, “**navigatore**” este denumirea italiană pentru GPS. Aceste treceri de la o disciplină, știință la alta au dus la formarea cuvintelor **polisemantice sau omonimice**, după caz, în interiorul diferitelor domenii tehnico-științifice, lucru oarecum surprinzător dacă ne gândim la caracteristicile de bază ale terminologiei, în general.

Un transfer relativ nou și “invaziv” este, așa cum s-a întâmplat și în engleza contemporană, acela din lexicul marinăresc către tehnologia numită Internet, unde termenul **navigare – naviga** a primit semnificații noi. Termeni noi legați tot de ce înseamnă Internet s-au creat și cu ajutorul a două cuvinte cu origine tributară marinăriei – **nauta și cyber-** (< gr. *kybernân* ”pilotare”).

1. Cuvintele polisemantice

- “piraterie” = a. act de violență săvârșit în mare de către persoane particulare în scopul jefuirii, capturării sau scufundării navelor atacate (cf. Dicționar de marină, 1979⁴); b. jaf, tâlhărie. (cf. MDN – Mic dicționar de neologisme, 2000)

”Concomitent cu intensificarea acțiunilor maritime de combatere a **pirateriei**, **pirații** și-au modernizat modul de operare...folosind nave bază, de regulă pescadoare răpite și deturnate anterior, skiff-uri cu motoare puternice, lansatoare de grenade, AK-47 și M-16, GPS și comunicații prin satelit.” ...” - *Marea Noastră, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 6 (84) decembrie 2011/ ianuarie 2012, p. 18-19.*

² Petru Zugun, *Lexicologia limbii române. Prelegeri*, Editura Tehnopress, Iași, 2009., p. 199.

³ Angela Bidu-Vrănceanu, Narcisa For-ăscu, *Limba română contemporană. Lexicul*, Editura Humanitas Education, București, 2005, p. 47.

⁴ Anton Bejan, Mihai Bujeniță, *Dicționar de marină*, Editura Militară, București, 1979.

- **"far"** = a. **construcție înaltă prevăzută cu o sursă de lumină puternică, pentru semnalarea la distanță a punctelor importante situate de-a lungul liniilor de navigație maritime**" (cf. DEX, 2009); b. Corp de iluminat (la automobile, locomotive etc.) care proiectează lumina într-o anumită direcție sub forma unui fascicul divergent. (DEX 2009)

"Aici suveranul a asistat la ceremonia dezvelirii medalionului cu efigia sa, instalat pe soclul farului de intrare, similar celui al M.S. Regelui Carol I amplasat pe vechiul far de intrare în portul Constanța." – Marina Română, revista Forțelor Navale Române, anul XXV– nr. 3-5(177-179) 2016 aprilie-septembrie, p.89-90

- **"arbore"** = a. **școndru vertical sau ușor înclinat care susține vergile (vezi Dicționar de marină⁵, 1979)**; b. Nume generic pentru orice plantă cu trunchi înalt, puternic, lemnos și cu mai multe ramuri cu frunze care formează o coroană (Mic Dicționar Academic 2010)

"Pentru atingerea vitezei de croazieră de 50 km/h, șalupa a fost echipată cu două motoare diesel Cummins tip KTA-19-M4 și cu o propulsieclasică (2×FPP), arbore și elice." - Marea Noastră, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 6 (84) decembrie 2011/ ianuarie 2012, p. 28-29.

- **"castel"** = a. **suprastructură înaltă, de regulă la centrul navei, unde se află comanda**; b. Clădire mare, medievală, prevăzută cu turnuri și cu creneluri, înconjurată de ziduri și de șanțuri, care servea ca locuință seniorilor feudali.(Mic Dicționar Academic 2010)

"Echipajul navei, vardiile care asigură supravegherea punții principale trebuie să cunoască accesul în castel și să acționeze în consecință în cazul în care pirații au urcat la bord." Marea Noastră, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 6 (84) decembrie 2011/ ianuarie 2012, pp. 18-19.

- **"manevră"** = a. **schimbare de drum, de viteză sau de poziție, efectuată de o navă în raport cu o altă navă, cheu etc.** (vezi Dicționar de marină, 1979); b.Manipulare a unui aparat, a unui dispozitiv tehnic etc.. (DEX 2009)

"Am văzut-o în manevra de plecare...Ne întrebăm cum a fost posibil, nu? Eu mă întreb, asta sigur...m-am întrebat și atunci." - Marea Noastră, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 6 (84) decembrie 2011/ ianuarie 2012, pp. 12-13.

- **"siluetă"** = a. **suprastructura navei formată din teugă (la prora), dunetă (la pupa), castelul de comandă, cabinele echipajului după care nava poate fi recunoscută de la distanță;**(DM 1979)b.Imagine, înfățișare reală (și oarecum neclară în amănuntele ei) a unei ființe, a unui lucru etc., de obicei proiectate (ca o umbră) pe un fond mai luminos; p. ext. ființă sau lucru astfel proiectate. (DEX 2009)

⁵ Ibidem, ad vocem.

"A ieșit Tetal 2, cu prima din serie Amiral Bărbuneanu, poate cea mai frumoasă navă de suprafață românească, are o **siluetă** cu semnătură radar redusă, precede clasa franceză Flore..." - *Marea Noastră*, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 4(82) august-septembrie 2011, pp. 45-46

- "**punte**" = a. **Platformă orizontală a corpului navei sau a unei suprastructuri a navei.** (DM 1079); b. Pod îngust (format adesea dintr-o scândură sau dintr-o bârnă) așezat peste un șanț, peste o râpă sau peste o apă, care poate fi trecut numai cu piciorul. (DEX 2009)

"Acum suntem bine, stăm în hamace, sub **punte**, și trebuie să ne urcăm în arboradă, pe vergi..." – Marina Română, revista Forțelor Navale Române, anul XXV– nr. 3-5(177-179) 2016 aprilie-septembrie, pp.16 – 19.

- "**botez**"= Ritual creștin de primire a cuiva printre credincioșii bisericii, însoțit de atribuirea unui prenume; p. ext. petrecere care are loc cu acest prilej; cumetrie. (Mil.) Botezul focului = prima participare activă la o luptă. 2. Apă folosită pentru săvârșirea botezului (1). 3. Stropire cu agheasmă a credincioșilor și a caselor lor de către preot, cu prilejul unor slujbe sau sărbători bisericești. 4. (Mar.) **Ceremonial de lansare la apă a unei nave noi.** (DEX 2009)

"Un moment așteptat al ultimei etape a fost **botezul marinăresc**...Nimeni nu a scăpat nebotezat de către zeul Neptun...cu tot alaiul lui de nimfe și pirați. Fete și băieți au trebuit deopotrivă să bea grogul special pregătit, să fie bărbieriți sau spălați pe cap cu tot felul de combinații de lichide și să încerce să rămână pe scăunelul chinurilor sub jetul furtunelor de incendiu și al giordelelor – gălețile de lemn specifice navei." – *Marina Română*, revista Forțelor Navale Române, anul XXV– nr. 4-6(172-174) 2015 iunie-decembrie, p.52.

"**Nodo**", pentru limbajul italian de specialitate, este un termen marinăresc interesant, care în cadrul limbajului marinăresc are trei accepțiuni, dând naștere la un termen omonimic și la doi termeni polisemantici în raport cu cuvântul provenit din limba comună.

- "**nodo**" = 1.Luogo d'incrocio o di convergenza, e perciò anche di diramazione, di più vie di comunicazione, nelle locuz. *n. maritimo*, che indicano anche la località, il centro in cui si trova tale incrocio, derivandone particolare importanza economica, strategica, ecc. 2. Nell'attrezzatura navale si usano correntemente nodi di vario tipo per scopi diversi: per evitare lo sciogliersi dei legnoli (*n. semplice, n. diamante*, vari tipi di *bottone*, ecc.); per accorciare un cavo o per crearvi un ingrossamento locale (*n. margherita, n. di Savoia* o *d'amore* o *a otto, n. del frate* o *del cappuccino*, ecc.); per unire insieme due cavi (*n. piano, n. inglese* o *del pescatore, n. vaccaio* o *di tonneggio, n. di matafione, n. di scotta*, o *gruppo di bandiera*, ecc.); per imbragare o abbracciare un oggetto, assicurare cavi d'ormeggio, collegare una cima a un gancio o a un anello (*n. a bocca di lupo, n. parlato, n.*, o *gruppo, d'ancorotto, gassa d'amante semplice, doppia, scorsoia*, ecc.); caratteristiche

comuni a tutti i nodi marinareschi sono la sicurezza sotto sforzo e la facilità a essere sciolti quando non sono più in tensione. (<http://www.treccani.it/vocabolario/nodo/>)

*„Successivamente, unità di dimensioni ridotte caricano queste merci presso i **nodi** e le trasportano negli altri porti definiti terminal...” Rivista Marittima, mensile della Marina Militare dal 1868, anno CL, ottobre: 2017, p. 24.*

- **”governare”** = a. **Manovrare un bastimento per dirigerlo secondo la rotta prestabilita, mediante l’impiego del timone;** b. Dirigere, guidare, condurre in genere. (<http://www.treccani.it/vocabolario/governare/>)

*„il suo concetto di velieri con automatizzazione spinta delle manovre, per poter **essere governati** con facilità da un equipaggio ridotto, ha trovato nel “Maltese Falcon” del 2006 la sua realizzazione più famosa.” Lega Navale, novembre-dicembre, 2017, pp. 8-15.*

- **”pirateria”** = a. **l’azione brigantesca di percorrere il mare con proprie navi per impadronirsi di beni altrui in vista di fini esclusivamente personali;** b.ladrocinio, ruberia, plagio. (<http://www.treccani.it/vocabolario/pirateria/>)

*„A questo punto la Marina militare romana svolse accanto ai compiti bellici anche quelli di prevenzione e sicurezza dei mari, particolarmente contro atti di **pirateria**.” Rivista Marittima, mensile della Marina Militare dal 1868, anno CL, dicembre: 2017, pp. 62-63.*

- **”specchio”** = a. Lastra di vetro alla quale, tramite un processo di verniciatura, viene fatto aderire un sottile strato metallico la cui superficie lucida, che è vista attraverso la lastra stessa, riflette la luce e fornisce quindi un’immagine riflessa degli oggetti illuminati. b. Nella tecnica, struttura (o elemento di una struttura), strumento, apparato o dispositivo, che presenta una superficie riflettente, o comunque liscia, come quella di uno specchio: **nella costruzione navale, s. di poppa.** (<http://www.treccani.it/vocabolario/specchio/>)

*„Sullo **specchio di poppa** ne vennero installati tre, uno al centro per la propulsione e due laterali muniti di tegoli per la manovra e per la retromarcia.” Lega Navale, novembre-dicembre, 2017, pp.39-43.*

- **”tavola”** = a.Asse di legno di spessore sensibilmente minore della lunghezza e della larghezza b. **Nella costruzione navale in legno, ogni tavola del fasciame interno, applicato sul dorso delle coste, quale [...] elemento essenziale della robustezza dello scafo, a raddoppiamento del fasciame esterno, sin. ”serretta”.** (<http://www.treccani.it/vocabolario/tavola/>)

„Alla fine di gennaio la fregata raggiunse le coste del Brasile meridionale; il 21 di febbraio, dopo una notte di navigazione con mare grosso di prua si smossero alcuni sostegni della polena, che sulla Regina era costituita da un semplice elemento a voluta, che

provocarono la perdita di sei tavole del fasciame che ricopriva lo sperone."Rivista Marittima, mensile della Marina Militare dal 1868, anno CL, novembre: 2017, pp. 71-72

- **"albero"** = a. Pianta perenne legnosa, con fusto colonnare, cioè più o meno cilindrico; b. **In marina, fusto di legno o acciaio che serve a reggere la velatura, o a sostenere mezzi di imbarco e sbarco dei carichi, e mezzi di segnalazione.** (<http://www.treccani.it/vocabolario/albero2/>)

„Numerosi furono i danni sulla fiancata di dritta: andarono persi tutto il fasciame dello sperone, i sostegni della polena e l'impavesata da prua fino all'altezza dell'albero di maestra, oltre a una scialuppa;” Rivista Marittima, mensile della Marina Militare dal 1868, anno CL, novembre: 2017, p. 73.

- **"battesimo"** = a. Rito con cui una persona, mediante abluzione e l'osservanza della forma prescritta, entra a far parte della Chiesa. b. **rito che abbia valore di consacrazione, spesso accompagnato dall'imposizione del nome: battesimo del marinaio.** (<http://www.treccani.it/vocabolario/battesimo/>)

*„Il battesimo del marinaio per il passaggio della nave all'equatore, dall'emisfero boreale a quello australe, era una cerimonia con ingredienti di misticismo e credenze religiose colorate da una carnevalata tipica viareggina.”*Rivista Marittima, mensile della Marina Militare dal 1868, anno CXLIX, aprile: 2016, p. 59

- **"tracciato"** (participiu trecut al verbului "tracciare" cu uz substantezivat) = a. Grafico, disegno, diagramma a sviluppo lineare; b. **Nel linguaggio di marina, la linea che rappresenta la rotta seguita da una nave in navigazione.** (<http://www.treccani.it/vocabolario/tracciato/>)

*„Tra i sistemi già oggi potenzialmente disponibili ve ne è uno di supporto alle decisioni, capace di proporre al Comando di Bordo di una Unità Navale soluzioni operative a svariati temi sia di navigazione sia tattici, suggerendo, ad esempio, la rotta più economica fra due punti, in termini di tracciato e andature, tenendo conto dello stato del mare e del vento nelle varie aree, ottenuto dai dati meteo, e le caratteristiche di tenuta al mare della nave, presenti nel suo modello assieme alle curve di potenza, velocità, consumi.”*Lega Navale, luglio-agosto, 2018, pp. 21-22

Pe de altă parte, **omonimia** este dată de "identitatea perfectă în planul expresiei (adică al formei sonore) și diferența totală în planul conținutului semantic"⁶ sau "omonimele sunt cuvinte diferite cu aceeași formă sonoră, dar fără nicio legătură între sensurile lor."⁷

⁶ Theodor, Hristea (coord.), *Sinteze de limba română, ediția a III-a revăzută și din nou îmbogățită*, 1984, p. 21, apud Angela, Bidu-Vrânceanu, Narcisa, Forăscu, *Limba română contemporană. Lexicul*, Editura Humanitas Education, București, 2005, p.62.

2. Termeni omonimici:

- ”**bord**” = s.m.1 (Trs; Ban) Bulgăre de pământ uscat. 2 (Bot; reg) Dovleac (Cucurbita pepo);2. s. n.**Fiecare dintre părțile laterale ale punții unei ambarcațiuni (mari) (MDA 2010)**

„În primele zile de la plecarea din Constanța, la **bord** lucrurile s-au desfășurat deja în rutina marșurilor, cu un program de instrucție adecvat.” – *Marina Română*, revista Forțelor Navale Române, anul XXV– nr. 4-6(172-174) 2015 iunie-decembrie, p.52.

- ”**naviga**” = 1. (Despre nave; la pers. 3) **A se deplasa pe apă**; a pluti;2.(Inform.) A trece de la o informație la alta într-un document hipertext sau hipermedia.(DEX 2009)

”Putea **naviga**, de asemenea, pe un sistem articulat de două tangoane.” - *Marea Noastră*, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 4(82) august-septembrie 2011, p. 41-43.

- ”**regată**” = s. f. 1. **Denumire dată unei competiții sportive nautice (caiact, canoe, iahting, canotaj)**2. Formă de cravată care se înnoadă și cade vertical de-a lungul plastronului cămășii (DEX 2009)

”**Regata** a însemnat nu doar competiție pe mare, ci și pe uscat, jocurile marinărești și sportive făcând parte deja din „canonul” unei astfel de manifestații.” – *Marina Română*, revista Forțelor Navale Române, anul XXV– nr. 3-5(177-179) 2016 aprilie-septembrie, p.76 - 78

- ”**vedetă**”= s. f. 1. Actor sau actriță care deține un rol principal într-un spectacol, mai ales într-un film (și se bucură de renume, de mare popularitate); sportiv de mare talent și popularitate; p. ext. persoană care vrea să iasă în evidență, să epateze. 2. **Navă mică (de război) care navighează pe fluvii sau în apropierea litoralului, pe o rază redusă de acțiune.** 3. Rând dintr-un text, tipărit cu caractere mai groase, spre a fi scos în evidență față de rest. (DEX 2009)

„Conform scenariului exercițiului *SABER GUARDIAN 17*, Forțele Navale Române au participat în raionul fluvial cu un monitor fluvial, două **vedete blindate fluviale**, două **vedete dragoare fluviale**, dar și cu un detașament de scafandri fluviali, un pluton de infanterie marină și o structură de comandă.” – *Marina Română*, revista Forțelor Navale Române, anul XXVI– nr. 3-4(185-186) 2017 aprilie-septembrie, p.19

- ”**balon**” = 1. Aerostat construit dintr-o învelitoare impermeabilă umplută cu un gaz mai ușor decât aerul, de care se atașează o nacelă. 2. Jucărie de cauciuc foarte subțire, mai ales în formă de sferă, umplută cu aer sau cu un gaz ușor. (Sport) Minge.3. Vas sferic de sticlă, folosit în anumite operații

⁷ Angela, Bidu-Vrânceanu, Narcisa, Forăscu, Cuvinte și sensuri, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 40, apud Angela, Bidu-Vrânceanu, Narcisa, Forăscu, *Limba română contemporană. Lexicul*, Editura Humanitas Education, București, 2005, p.62.

chimice de laborator. 4. Balonzaid. (DEX 2009) 5. **Velă triunghiulară, mai mare ca focul, folosită la ambarcațiunile de regate. (D.M. 1979).**

”Propulsia era asigurată de un set de vele cuprinzând 4 rande și 8 focuri de diferite mărimi, precum și un spinacker (balon) pentru vânt din pupa.” - Marea Noastră, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 4(82) august-septembrie 2011, p. 41-43

- **”careu” = 1.** Mod de așezare în formă de pătrat a unor persoane sau obiecte. **2.** Suprafață a terenului de fotbal, de tenis etc., marcată cu alb, care delimitează anumite zone în câmpul de joc și în cadrul căreia se aplică unele reguli speciale; *p. ext.* teren de sport. **3. Încăpere la bordul unei nave folosită ca sală de mese, de lectură și de recreere pentru ofițeri. 4.** (La unele jocuri de cărți) Grup de patru cărți de aceeași valoare.(DEX 2009)

*”Se recomandă pregătirea unei zone/compartiment unde echipajul să poată fi strâns și ținut. Acest spațiu este cel mai probabil că va fi **careul**...” - Marea Noastră, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 6 (84) decembrie 2011/ ianuarie 2012, p. 18-19.*

- **”ponte” =1.** Struttura architettonica che consente il passaggio da una sponda all'altra di un corso d'acqua o il superamento di una depressione del terreno. **2. nelle costruzioni navali, ogni struttura che divide, o copre, orizzontalmente un galleggiante nelle sue varie parti (scafo propriamente detto e sovrastrutture): p. di coperta; p. di passeggiata; il primo, il secondo p.; p. di prima, di seconda classe; p. di volo, nelle navi portaeromobili; un vascello a tre p. (anche, ellitticamente, un tre ponti); salire sul p., s'intende per lo più in coperta.** Con accezione più partic., *p. di comando*, sovrastruttura parziale (detta anche *plancia*), elevata al di sopra delle altre, situata generalmente verso prua, da dove il comandante della nave dirige la navigazione avendo visuale libera in ogni direzione e disponendo degli organi di governo e di guida, di comando alle macchine, di segnalazione. (<http://www.treccani.it/vocabolario/ponte/>)

*„La situazione era tanto grave che venne deciso di dare l'ordine disperato di sigillare i boccaporti del **ponte** colpito chiudendo in una tomba ermetica chi era sottocoperta.”. Leggenda Navale, novembre-dicembre, 2017, pp. 8-15*

- **”nodo” =1.** Legatura di due capi di una fune, di due nastri o di due fili. **2.** Momento cruciale, decisivo. **3.** Legame spirituale. **4. Unità di misura della velocità di una nave o di un aeromobile, corrispondente alla velocità di un miglio nautico internazionale (1852 m) all'ora.** (<http://www.treccani.it/vocabolario/nodo/>)

*„Anche la velocità delle navi maggiori salì, in questo stesso arco di tempo, dai 18 ai 30 **nodi** al pari, ovviamente, del raggio d'azione dei nuovi bastimenti.” Rivista Marittima, mensile della Marina Militare dal 1868, anno CL, novembre: 2017, p.81*

- **”ruota”** = 1. **nelle costruzioni navali, ruota di prua, la robusta struttura che chiude l’estremità prodiera dello scafo dalla chiglia alla punta estrema (slancio di prua):** tale struttura negli scafi in legno è raccordata alla estremità della chiglia (*piè di ruota*) con un arco di cerchio, donde il nome di *ruota* (nelle navi moderne la ruota di prua assume forme svariate, da quella *a sperone* a quelle *a bulbo*, *a tulipano*, ecc.). 2. Organo meccanico a forma di disco, che può ruotare attorno a un asse passante per il suo centro e contemporaneamente, in taluni casi, spostarsi in direzione perpendicolare all’asse di rotazione. (<http://www.treccani.it/vocabolario/ruota/>)
„Nel rapporto inviato all’Ammiragliato l’Albini sottolineò che una identica perdita di fogli di rame a prora si era già verificata nei viaggi che aveva compiuto in precedenza con la fregata a Londra e a Costantinopoli, e che quella era la dimostrazione che il tagliamare non era ben fissato alla ruota di prua e che tra i due pezzi vi era del gioco (7)”. Rivista Marittima, mensile della Marina Militare dal 1868, anno CL, novembre: 2017, pp. 71-72
- **”piede”** = 1. **Unità di misura per le quote in aeronautica e la lunghezza delle imbarcazioni a vela.** 2. Nell’anatomia dei vertebrati, l’ultimo segmento dell’arto posteriore dei tetrapodi. (<http://www.treccani.it/vocabolario/piede/>)
„Arrivati a Port Philips il 5 settembre avrebbe dovuto risalire il fiume Yarra fino a Melbourne, operazione impedita dal pescaggio di 16 piedi del piroscafo.” Rivista Marittima, mensile della Marina Militare dal 1868, anno CL, dicembre: 2017, p. 69
- **”cappa”** = 1. **Andatura di minima velocità che una nave prende quando deve affrontare un cattivo tempo (navigare alla c., e anche prendere la c., mettere alla c., tenere la c., tenersi alla c., stare alla c.): per i velieri, consiste nel mettere la prua al vento, e nel ridurre la velatura alle sole vele più basse (vele di cappa);** 2. Ampio mantello senza maniche destinato ad avvolgere e coprire tutta la persona, spesso fornito di un cappuccio. (<http://www.treccani.it/vocabolario/cappa1/>)
*„La fregata salpò da Genova l’8 di novembre del 1838; tra il 22 e il 6 di novembre, mentre si trovava **alla cappa** davanti a Gibilterra in attesa di un vento favorevole per attraversare lo stretto, si verificarono delle avarie a prora...” Rivista Marittima, mensile della Marina Militare dal 1868, anno CL, novembre: 2017, pp. 71-72*
- **”canniere”** = 1. **Velivolo da caccia, ora non più in uso, dotato di cannoncini per tiro contro carri armati, naviglio, ecc.;** 2. giocatore di calcio (per estens., anche di pallanuoto, ecc.) che ha particolare abilità per il tiro in porta e segna molte reti a favore della sua squadra. *Classifica dei c.* (o *dei marcatori*), graduatoria stabilita fra tutti i calciatori delle squadre di una serie, che nel corso di un campionato realizzano un notevole numero di reti. (<http://www.treccani.it/vocabolario/canniere/>)

“(…)2 *cannoniere*, una nave anfibia e 3 da trasporto, 6 dragamine e varie unità logistiche moderne.” *Rivista Marittima*, mensile della Marina Militare dal 1868, anno CL, novembre: 2017, p. 53.

Un loc aparte l-am rezervat cuvintelor care denumesc părți ale corpului și care își găsesc corespondenți în părți ale mecanismelor navei. Avem de a face, dacă luăm drept reper considerațiile umanistului italian Giambattista Vico, cu **metafore lexicalizate**, copul uman văzut ca o mașină, iar părțile sale componente ale mașinăriei, în cazul nostru nava. ”În toate limbile, cea mai mare parte a expresiilor privitoare la lucruri neînsuflețite se obțin prin metafore luate prin comparația cu diferite părți ale corpului omenesc.”⁸

- ”**corp**” - ”ansamblul osaturii, bordajului, punților și pereților interiori ai navei”

”Nava era împușcată, după două luni și ceva era stătută, tot **corpul** era plin de iarbă, s-a depus pe navă un strat gros. ...” - *Marea Noastră*, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 6 (84) decembrie 2011/ ianuarie 2012, p. 20-24.

- ”**braț**” – ”parte a ancorei”

”[...]vechea corabie a participat la defilare dusă **la ureche și la braț**, mă rog, sunt termeni specifici, în neaplauzele mulțimii.” - *Marea Noastră*, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 4(82) august-septembrie 2011, p. 22

- ”**burtă**” – ”forma bombată pe care o ia partea centrală a unei nave”

”Îmi amintesc că odată a ieșit foarte greu din **burta** unei epave, ornată din belșug cu scoici.” - *Marea Noastră*, revista Ligii Navale Române, serie nouă, anul XXI – nr. 4(82) august-septembrie 2011, p. 32-33

Atâtterminologia maritimă italiană, cât și cea în limba română este bogată în termeni omonimici și polisemantici. Acest lucru îl putem explica prin prisma faptului că termeni specifici au migrat spre limba comună, dar și spre alte științe; apoi limba comună a reprezentat o sursă de la care s-au preluat cuvinte care, odată devenite tehnice, au căpătat alt semnificat în vocabularul mărinăresc; încă un fenomen comun ambelor terminologii este acela al primirii unor termeni din alte domenii, deci deopotrivă, în cele două cazuri, s-a și dat și s-a și luat, creându-se un oarecare echilibru.

⁸ Giambattista Vico, 1972, apud Petru Zugun, *Lexicologia limbii române*, Editura Tehnopress, București, 2000, p. 220.

BIBLIOGRAFIE

Bejan, Anton, Bujeniță, Mihai, Dicționar de marină, Editura Militară, București, 1979.

Bidu-Vrânceanu, Angela, Forăscu, Narcisa, *Limba română contemporană. Lexicul*, Editura Humanitas Educational, București, 2005.

Serianni, Luca, Antonelli, Giuseppe, *Manuale di linguistica italiana. Storia, attualità, grammatica*, ed. Pearson Italia-Bruno Mondadori, Milano-Torino, 2011.

Zugun, Petru, *Lexicologia limbii române*, Editura Tehnopress, 2000.

Zugun, Petru, *Lexicologia limbii române. Prelegeri*, Editura Tehnopress, Iași, 2009.

EXTRAPOLATING BEST PRACTICE IN STUDENTS' SCIENTIFIC SYMPOSIA

Associate Professor Suzana Carmen Cismas PhD

MEEARD – Faculty of Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development,

UASVM – University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest, Romania

Abstract

Communication skills are essential for the successful future career of a student. In today's competitive world, communication skills in business are the most sought after qualities of any educated person. Reading, writing and listening carefully are the three most important communication skills for students. As regards reading and writing, students adapt with growing age and concentration. They will, in turn, generate the development of reading, oral communication skills and of the subsequent writing skills. Apart from reading and writing presentations, reports and speeches are a part of school curriculum and the future profession business engineering learners choose. This makes expressive means and skills management increasingly important for any student. What deserves more attention is that most students do not feel confident to make presentations and speeches; but realizing the importance of such skills in modern day life, and practising them in the safe academic environment with peers in students' scientific symposia will generate fast progress in communication for the participating young adults we teach in our universities.

Key Words: synchronisation with EU academic environments, best practice, students' scientific symposia, communication skills, business engineering education

Scientific and symposia management constitute an important part of a students' life, hence development of managerial and own work marketing skills are also important for the success of learners' intellectual efforts. Students need to learn how to communicate effectively and get the full attention of the listeners. Expressive skills are those used to convey feelings, thoughts and ethical messages, thus getting the point across to the listener successfully. Listening skills are important abilities that must be taught and

practised with students. They should not only be limited to lecture or seminar contexts, but extended to all normal & academic dialogues. Learners should be instructed on how to grant undivided attention to the people participating in formal, administrative or scientific conversations taking place, and on how to show the other contributors due respect when they are talking. Such etiquette is a part of conversation in every sphere of life, be it professional or personal.

The key activity for developing communication skills in students is group-work. Professors should not limit group activities to the classroom settings, but ask learners to complete assignments by teamwork in equally divided groups outside the academic framework, into real-life business engineering environments in firms, as seen in the sponsors and keynote speakers invited in the student symposia. Lecturers constantly need to change the groups, rotating contributors and thus providing more practice contexts, so that there will be more interaction among learners. This also cultivates the habit of active listening and university language teachers should make it a point to encourage students' active participation.

By infusing healthy competition and curiosity in students, it becomes possible to develop all communication skills in a climate of self-confidence and quest for proficiency. It is a fact that good dialogue and presentation abilities can give a boost to graduates' careers. Whether in the corporate world or in establishing long-lasting professional connections, communication skills are paramount. Recent surveys on job ads, management and career progress suggest that advanced communication skills are what employers require as an edge over other potential candidates. As a matter of fact, under certain circumstances, it is even considered at par with technical competence. HR recruiters look for qualifications such as ability to interact with all kinds of personalities and to communicate effectively in all their applicants.

With this in mind, I organised the 15th edition of the Students' Scientific Symposium in 2018 in MEEARD – The Faculty of Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development, UASVM – The University of Agronomic Sciences & Veterinary Medicine, Bucharest, Romania. Here follows the illustration of the above-mentioned didactical concepts in the program of this extra-curricular activity, developed on Romania's Great Union Centennial Anniversary:

- Official opening: the Dean's Address
- Plenary lectures by widely-acknowledged invited professionals and prominent students:

1. Students' Scientific Symposium in the interval 2014-2018: program, objectives, formats, achievements, and awarding honorary diplomas for contributors 2015-2018 Keynote Speaker: Associate Professor Suzana Cismas Ph.D

Photos illustrating the scale of the event

2. CIEL Romania, the first company in our country specialized in software solutions for the fields of finance and accounting,
Keynote Speakers: Roxana Epure General Director, and Bianca Manea Hr Manager
 3. EXELO: Modern education via SIMTEAM software,
Keynote Speaker: Mircea Mihai, Company Founder
 4. Entrepreneurship, Keynote Speaker: Ioana Arsenie, Trusted Advisor
 5. British Council Courses on Academic Debates
Keynote Speaker: Laura Dragoi, British Council Bucharest
 6. Documentation & Scientific Research by Students, Student Club CIFTC – Centrul de Initiere si Formare a Tinerilor Cercetători, Keynote Speaker: Assoc Prof O Pandia Phd
 7. Multilingual Focus
 - Deutsche Sprache, Keynote Speaker: Lecturer Ana Maria Neacsu Phd
 - Ro100 Anniversaire, Keynote Speaker: Lecturer Liliana Blajovici Phd
 - Educazione in Italia e Romania Keynote Speaker: student Andreea Artem, 8213
 - Hablar español es útil, Keynote Speaker: student Mihaela Mandas, 8116
 - Russian, the Language of a Great Culture, Keynote Speaker: student O. Covaliuc
- Poster Session: Romania 100 – Great Union Centennial Edition
 - Presentations in 12 parallel sessions
 - Prize Awarding Ceremony for the best of the 359 participants

SECTION 1 POSTERS ROMANIA 100 – GREAT UNION CENTENNIAL EDITION

Assessment Committee: Assoc Prof S Cismas PhD, lecturer M Frumuselu PhD, UASVM MEEARD Popescu C, Bufeana D, Sandu E, Vitan C, Liceul Tehnologic 1 Prundu Student C Lebădă 8102

1. 8102 Lebădă Camelia, Sava Bianca, Mareșalul Averescu, lecturer M Frumuselu PhD
2. 8112 Saru Andreea, Olteanu Adriana, Ion I. C. Brătianu, lecturer M Frumuselu PhD
3. 8112 Sandu Alexandra, Ștefan Adriana, Regina Maria lecturer Mihai Frumuselu PhD
4. 8115 Bădulescu L, Bănică C, Dumitrache M, Samoilă Mârza, singurul fotograf al Marii Uniri
5. 8115 Dinu Viorica, Trucă C, Băeșilor Sebastian, Iuliu Maniu, lecturer Mihai Frumuselu PhD
6. 8115 Drăgan D, Dinu Bianca, Viața Reginei Maria a României, lecturer Mihai Frumuselu PhD
7. 8115 Dumitru Simina, Sandu Andreea Daniela, Badea Alexandru Gabriel, Regele Ferdinand I de Hohenzollern – Sigmaringen al României, lecturer Mihai Frumuselu PhD
8. 8116 Alexandru Andreea, Bălu O, Iacob E, Al. Marghiloman lecturer Mihai Frumuselu PhD
9. 8112 Olteanu Adriana, Saru Andreea Madalina, Sandu Alexandra, Ștefan Adriana Catalina, Dan Elena Carmen, Bucarest en mots et photos, lecturer Carmen Man PhD
10. 8115 Badea Alexandru Gabriel, Dumitru Simina, Sandu Andreea Daniela Rumanía en la Primera Guerra Mundial assistant Oana Stoica-Dinu PhD
11. 8211 Dima Madalina, Dinu Georgiana 1918 Marea Unire assoc prof S Cismas PhD
12. 8211 Constantin Valentin, Cristea Alex Madalin, Gorcea Andrei-Ciprian, 1 Dec 1918 Traiasca Romania Mare! assoc prof Suzana Cismas PhD
13. 8211 Cristea A, Amaricai C, Chelaru N, Un secol de la Marea Unire assoc prof S Cismas PhD

SECTION 2 ECOLOGICAL STUDIES AND IMPACT ON ECONOMICS

Moderators: lecturer Cristina Buzatu PhD, lecturer Victor Tita PhD, lecturer Daniel Nijloveanu PhD, lecturer Corina Cruceru PhD, lecturer Dragos Smedescu PhD Student Cosmina Carbarău 8403

1. 8201 Curte Gigica, Ecosistemul Parcului Natural Balta Mică a Brăilei, lecturer C Buzatu PhD
2. 8203 Găină Mircea, Ecosistemul agricol in judetul Teleorman, lecturer Cristiana Buzatu PhD
3. 8201 Brînzoi Ionela, Ghilencea Miruna, Fondul forestier al României, lecturer C Buzatu PhD
4. 8202 Copăceanu M, Stoica V, Rolul perdelelor forestiere din România, lecturer C Buzatu PhD
5. 8202 Oprea A, Abdulamit S, Agricultura ecologică vs agricultura convențională, lect C Buzatu
6. 8202 Popov Cătălina, Rezervatia Naturală Poiana Narciselor, lecturer C Buzatu PhD
7. 8202 Pitigoi Bogdan Ferma de struti Carpathian Ostrich Alliance lecturer C Buzatu PhD
8. 8201 Ghilencea M, Badea A, Corbu C, Romania a Decade of EU Membership lect D Smedescu PhD
9. 8111 Ciovîna Diana-Florentina, 8116 Mandas Mihaela, Tănănaș Ionela-Speranța, poster Factorii de productie si rolul lor in economia de piata lecturer Elena Soare PhD
10. 8115 Bădulescu L, Bănică C Importanta cererii si ofertei in economia de piata, lect E Soare PhD

11. 8403 Carbarău Cosmina, Insertia absolvenților din cadrul specializării Inginerie Economică în Agricultură pe piața muncii, Analiză comparativă între promoțiile 2017-2013 professor T Dinu PhD
12. 8414 **licenta** Lăcrămioara Lungu, Studiu comparativ al performanțelor financiare a două IMM din domeniul alimentației publice, professor Toma Dinu PhD
13. Filiala Slatina: Stanciu Popa C, Matei M, Emotional Intelligence in Leadership, lect Tița PhD
14. Filiala Slatina: Mehedințu Elena, Anghel Aurelia, Banii, factor important în cadrul economiei de piață, lecturer Cruceru Corina PhD
15. Filiala Slatina: Tucă G, Bărbulescu A, Prune uscate de Scornicești, lecturer D. Nijloveanu PhD

SECTION 3 APPLIED RESEARCH IN ECONOMICS

Moderators: R Epure CIEL General Director, B Manea CIEL Hr Manager lect P Stoicea PhD

UASVM MEEARD assoc prof S Beciu PhD lecturer A Arghiroiu PhD Student A Carp 8403

1. 8401 Badea C, Aspecte privind contractele de arenda la SC ECO.AGRO.TOTAL. SRL Stoicea
2. 8401, Dan Alin Analiza cheltuielilor de exploatare la SC Agridor SRL, lecturer P Stoicea PhD
3. 8402 Tatu S Analiza performantei la ROMGAZ SA in perioada 2015-2017, lect P Stoicea PhD
4. 8403 Iosub Maria, Case Study: Set up & Register Commercial Companies, lect P Stoicea PhD
5. 8404 Licar Anca Analiza taxelor vamale aplicabile achizițiilor din țări intra și extracomunitare în perioada 2007-2016, lecturer Paula Stoicea PhD
6. 8403 Dascultu M Aspecte privind metodele de descărcare din gestiune a stocurilor la o societate comercială, lecturer Paula Stoicea PhD
7. 8305 Dedu A 8304 Matei A Comparative Analysis of Wage Contributions in 2017-2018 Stoicea
8. 8302 Pîrjolea A, Huber M, VAT-related Fiscal Measures in Agri-companies lect P Stoicea PhD
9. 8304 Ionescu Mircea, Cojocaru Andreea, Comparative Analysis of Depreciation Methods in Romania and USA. Learn Which to Choose! lecturer Paula Stoicea PhD
10. 8403 Carp A Piața merelor- Studiu de caz privind evoluția prețurilor, lecturer A Arghiroiu PhD

SECTION 4 AGRI-TOURISM

Moderators: Associate Professor M Stoian PhD, Lecturer I Chiurciu, PhD, Scientific Researcher, D Dana PhD, Director A Burgui; Students N Eremia 8211 and A Bratu, Liceul Tehnologic 1 Prundu

1. 8211 Chiritoi Valeriu Dumbrava Sibiului, assoc prof Maria Stoian PhD
2. 8211 Eremia Nicoleta Gabriela Gradina Vlahiia din Snagov, assoc prof M Stoian PhD
3. 8215 Gunie C, Doncea L, 8211 Olteanu B, Circuit turistic Maramures, assoc prof M Stoian PhD
4. 8312 Ciobanica Florin, Turismul rural de pe ambele maluri ale Prutului, assoc prof M Stoian PhD
5. 8311 Oancea M La culture de l'ail en Roumanie, lecturer Liliana Blajovici PhD

6. Liceul Tehnologic nr. 1 Prundu V Cioroi, A Bratu, V Cioacă, L Coman Management of Fertiliser Systems to Increase Wheat Production in Prahova County Scientific Researcher Daniela Dana PhD
7. Liceul Tehnologic nr. 1 Prundu F Știrban, C Crăciun, N Matei, A Cutieru Recommendations for the Phosphorus Fertilisation of Winter Wheat Crops Implemented in Romania & Norway poster, Coordinator Scientific Researcher Daniela Dana PhD
8. Liceul Tehnologic 1 Prundu I Muraru, M Gheorghe, M Olteanu, M Medeleanu Study of Fertiliser Systems in Belgium and Romania poster, Coordinator Scientific Researcher Daniela Dana PhD
9. 8214 Radulescu Silvia, Traditional Wooden Portals in Maramures, assoc prof S Cismas PhD
10. 8211 Dociu Sebastian, Air Travel – Advantages & Disadvantages, assoc prof S Cismas PhD
11. 8211 Filip Marinela Alina, The Merry Cemetery of Sapinta, assoc prof S Cismas PhD
12. 8211 Olteanu Bogdan Marius, Holidays in Romania, assoc prof Suzana Cismas PhD
13. 8211 Amaricai Cosmin, Chelaru Nicolae, Tourist Focus on Romania, assoc prof SCismasPhD
14. 8213 Vasile Oana, Sinca Andreea, Holiday Destinations in Romania, assoc prof SCismas PhD
15. 8213 Artem Andreea, Touristic Attractions of Bucharest, assoc prof Suzana Cismas PhD
16. 8213 Pletea Marius, Stelea Alex, Romania, a Holiday Destination assoc prof S Cismas PhD

SECTION 5 STUDENTS' SCIENTIFIC CLUBS

Documentation and Scientific Research by Students, Student Club CIFTC – Centrul de Inițiere și Formare a Tinerilor Cercetători **Moderator:** Associate Professor Olimpia Pandia PhD Eng

1. 8101 Ciobanu A, Ghiuleanu I, 8103 Spînu I, Stancu A, Acvaponia – siguranța ecologică a consumatorului și profitul producătorului, assoc prof Olimpia Pandia PhD Eng.
2. 8101 Dinu Raluca Georgiana, Gheorghisor Georgiana Valeria, Cîrciumaru Diana Florentina, 8102 Jianu Lucia Anca, Determinarea celor mai bune soiuri de fasole pentru consum în funcție de punctul de fierbere, assoc prof Olimpia Pandia PhD Eng.
3. 8201 Băețică Maria, 8102 Nedea Maria Cosmina, Papa Dumitru Liviu, 8101 Gheorghe Mihai, 8403 Roșiu D, Capsaicina, remediu naturist împotriva reumatismului, assoc prof O Pandia PhD Eng
4. 8202 Grigorie Marinela, Iorga Marian Răzvan, 8203 Turcu Ion Aneluș, 8102 Manea Elvira Stil, eleganță, culoare și oxigen în sălile de curs, assoc prof O Pandia PhD Eng

5. Tănăsie Ștefania Eliza anul II. Management și dezvoltare rurală, Necesarul zilnic de energie obținut din *medicago sativa*, assoc prof Olimpia Pandia PhD Eng.

6. 8401 Ganea V, 8402 Pîrvan R, 8402 Luță R, 8402 Obretin I Comuna Brebeni din Judetul Olt promovată de *Pensiunea Casa cu Nuc* - studiu de caz, assoc prof Olimpia Pandia PhD Eng

7. 8402 Muraru C, Rosu C, 8401 Bou M, Diaconescu R, Succesul *Pensiunii Miraj* din Drăgănești-Olt și planul de afaceri - studiu de caz, assoc prof Olimpia Pandia PhD Eng

8. 8303 Popescu S, 8302 Iliina N, Matei S, Mitrofan I, De la ceramică la agroturim pentru comuna Oboga, judetul Olt - Studiu de caz, assoc prof Olimpia Pandia PhD Eng

9. 8403 Roșiu D, 8301 Călina M, Drăghiceanu M, 8303 Popescu M Promovarea obiceiurilor și tradițiilor din comuna Stoicănesti, judetul Olt - studiu de caz, assoc prof Olimpia Pandia PhD Eng

SECTION 6 STUDENTS' CLUB FOR SIMULATED ENTERPRISES

EXELO GROUPS COMPETITION (CERC DE INTREPRINDERE SIMULATA)

Moderators: lecturer Paula Stoicea PhD and EXELO reps with Mircea Mihai, company founder

Group 1: Popa Corina, Costin Denisa, Radu Veronica, Pricopie Maria, Dumitru Marius

Group 2: Pîrjolea Alin, Hubăr Matei, Chiru Mădălina, Velicu Cristina, Lazăr Andreea

Group 3: Păvăluca Alexandra, Matei Teodora, Tatu Cezar, Agachi Lucian, Coroabă Marius

Group 4: Licăr Anca, Tatu Simona, Iosub Maria, Badea Claudiu, Boțocan Silviu

Group 5: Dedu Andrei, Nedelcu Roxana, Stanciu Ana Maria, Popescu Carmen, Bratosin Cristina

Group 6: Lupu Maria, Matei Anca, Bunea Mariana, Andreea Chiurciu, Ionescu Mircea

Two teams from the above 6 subsequently accessed the national level of this inter-university competition. They were trained and led by lecturer Paula Stoicea PhD, and also won prizes, as seen in the following photos from that event:

SECTION 7 ROMANIAN TRADITIONAL CUISINE:

CATERING EXHIBITION AND PRODUCT MARKETING

Moderators: assoc prof Florin Frone PhD lecturer Mihai Frumuselu PhD, prof Daniela Petre MSc

Students Aurelia Balaş 8211, Beatrice Dobre Colegiul Gr Cerchez

PART I Assoc prof F Frone discussess the educational value of students' site examene-altfel.org and informs on the annual event *Promovăm împreună România*, in the context of scientific students' clubs, in teamwork & project work formats

Team 1: Plăcintă de Țintești, 8211 Geanta Ioana, Dima Larisa

Team 2: Dulceață de Bujoreni, Artem Andreea, 8213

Team 3: Cozonacul Româncuța de la Dârza, 8216 Marin Stefan, Marin Andreea-Gabriela

PART II Professor D Petre, G Cerchez College presents *blogs from practice firms/firme de exercitiu:*

F.E COFETARIA KAIRA SRL cofetariakairablogspot.blogspot.ro

F.E RESTAURANT RAISSE SRL restaurantraisseblogspot.blogspot.ro

Catering products created by teamwork:

5. Al Monnakal Samer, catering: demonstrative dishes, Daniela Petre MSc

6. Sîrbu Nicoleta, catering: demonstrative dishes, Daniela Petre MSc

7. Petcu Gabriel, catering: demonstrative dishes, Daniela Petre MSc

8. Dobre Beatrice, catering: demonstrative dishes, Daniela Petre MSc

9. Vasile Georgiana, catering: demonstrative dishes, Daniela Petre MSc

PART III PowerPoint Presentations:

10. 8211 Geanta Ioana, Exotic Fruits & Vegetables, assoc prof Suzana Cismas PhD

11. 8211 Barbieru M, Dima Madalina, Dinu Georgiana, Coffee, assoc prof S Cismas PhD

12. 8211 Colnicianu Dorian Gabriel, Spices, assoc prof Suzana Cismas PhD

13. 8211 Basarabie Florin, Safety Grocery Shop, assoc prof Suzana Cismas PhD

14. 8211 Dima Larisa, Fast-food: benefits and health risks, assoc prof S Cismas PhD

15. 8211 Anton Laura, Balaş Aurelia, Dangerous Fast Food, assoc prof S Cismas PhD
16. 8214 Spatariu I, Manolache P Fruits&Vegetables Markets in the World assoc prof Cismas PhD
19. 8213 Ungureanu Alexa, Fast-food: benefits and health risks assoc prof S Cismas PhD

SECTION 8 WORKSHOP ON PROFESSIONAL SKILLS

FOR BUSINESS CAREERS, LEADERSHIP, AND CORPORATE CULTURE

Moderator: assoc prof Suzana Cismas PhD This students' communication club will become an academic debates club for argumentation and negotiation strategies in professional communication in foreign languages starting with October 2018, supported by the British Council Bucharest and ARDOR MUNTENIA by executive manager A. Mălăies-Popescu.

1. Presentation of the study program and achievements of the excellence research program assoc prof Suzana Cismas PhD attended with LISEC Université de Strasbourg 1 Oct 20 Dec 2017
2. Project dissemination strategies, CEFR Training&Assessment Centres director prof Cismas PhD
3. **Doctoral research** Ioana Tugui Adaptabilitatea marului in zona Bucuresti
4. 8212 Negricea Laura; Harabulă Alexandru; Iorga George, Analysis of the ideal manager and his/her professional qualities assoc prof Suzana Cismas PhD
5. 8213 Suhateanu Lucia, Professional Assets for Quality Management assoc prof S Cismas PhD
6. 8213 Vasile Oana, Sinca Andreea, Famous Entrepreneurs and Their Original Initiatives: Brief History and Current Evolution assoc prof Suzana Cismas PhD
7. 8213 Pavel Cristian, Managing Quality assoc prof Suzana Cismas PhD
8. 8213 Grigoran Florin, The First Woman Engineer in Romania assoc prof Suzana Cismas PhD
9. 8213 Zamfiroiu Alexandru, The Features of a Good Negotiator assoc prof Suzana Cismas PhD
10. 8214 Onea Tudor, Famous Entrepreneurs, assoc prof Suzana Cismas PhD
11. 8214 Bică Andrei, Dumitrache Gabriel, Management of Human Resources in Agricultural Companies assoc prof Suzana Cismas PhD
12. 8213 Pavel Cristian, Toader Denisa, Tiță Marius, Famous Scientists assoc prof S Cismas PhD
13. 8214 Milea C, Mateescu A, Bîra A, Quality Management assoc prof Suzana Cismas PhD
14. 8213 Roman Roxana, The Impact of Mass Media on Daily Life, assoc prof S Cismas PhD

15. 8211 Anghelina Loren, Colnicanu Dorian Mass Media in Daily Life assoc prof S Cismas PhD
16. 8212 Negricea L, Iorga G Analysis of Accessing Business Funds 2017-2018, prof Cismas PhD
17. 8213 Suhateanu L, Greciuc G, Turcanu C, Modern Management, assoc prof S Cismas PhD
18. 8214 Cojocariu Florinel Samoila Marza: Events Photography, assoc prof Suzana Cismas PhD
19. 8214 David A, Ciolacu A Qualities of Leaders & Managers, assoc prof S Cismas PhD
20. 8213 Grigoran F, Students' Views on Quality Management poster assoc prof S Cismas PhD
21. 8211 Bărbieru M, 8214 Panaite G, Essentials in Quality Management, assoc prof Cismas PhD

SECTION 9 SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND ENVIRONMENT SAFETY

Moderators: Assoc Prof Suzana Cismas PhD, Lect Carina Dobre PhD, Student A Artem 8113

SUSTAINABLE DEVELOPMENT

1. 8211 Anton Laura Mihaela, Balas Aurelia, Insecticides, assoc prof Suzana Cismas PhD
2. 8211 Dima Larisa The Common Agricultural Policy, assoc prof Suzana Cismas PhD
3. 8211 Docu Sebastian Fertilizers, assoc prof Suzana Cismas PhD
4. 8211 Eremia Nicoleta GMOs, assoc prof Suzana Cismas PhD
5. 8211 Geanta Ioana Fruits & Vegetables Markets, assoc prof Suzana Cismas PhD
6. 8213 Raduta Ionelia, Common Agricultural Policy in Romania, assoc prof Suzana Cismas PhD
7. 8212 Mărăcineanu F, Mircea S, Sustainable Development of Environment prof Cismas PhD
8. 8213 Zamfiroiu Alex, Recent Research on Modern Plants Cultivation, assoc prof Cismas PhD
9. 8213 Raduta Ionelia Exotic Fruits, assoc prof Suzana Cismas PhD
10. 8214 Anghel B, Cojocaru L, Tabarca O, World Fruits&Vegetables Markets, prof Cismas PhD
11. 8214 Onea Tudor, Panaite Anca, Globalization, assoc prof Suzana Cismas PhD
12. 8211 Chiritoi Valeriu, Gorcea Andrei, GMOs, assoc prof Suzana Cismas PhD

ENVIRONMENT SAFETY

13. 8212 Mande Octavian, Wildlife Extinction assoc prof Suzana Cismas PhD

14. 8213 Roman Rodica Roxana, Environment Protection assoc prof Suzana Cismas PhD
15. 8212 Ion Cornel–Sandu, Vasile Cosmin, How to Save Energy assoc prof Suzana Cismas PhD
16. 8212 Pop Manuela, Nae George, Neacsu Mihai Pollutants poster assoc prof S Cismas PhD
17. 8211 Ciocîrlan Stefan Robert, Travelling by Car poster assoc prof Suzana Cismas PhD
18. 8213 Suhateanu L, Greciuc G, Turcanu C, Pollution Impacts poster assoc prof S Cismas PhD
19. 8212 Minca Val, Parvu Laurentiu, Scriosteanu Catalin, Ecology poster assoc prof Cismas PhD
20. 8213 Vrabie Eusebio, Cruceriu Alexandru, Global Warming poster assoc prof S Cismas PhD
21. 8212 Nuță Ionuț, Gulian Alin, Mihai Eugen Mitigating Pollution assoc prof S Cismas PhD
22. 8214 Anghel B, Cojocar L, Tabarca O, Deforestation in Romania assoc prof S Cismas PhD
23. 8214 Spatariu Iulian, Manolache Patrick, The Smart Home assoc prof Suzana Cismas PhD
24. 8214 Bîra Andrei, Milea Claudia, Mateescu I, Ecological Attitudes assoc prof Cismas PhD
25. 8214 Bică Andrei, Dumitrache Gabriel Intelligent Houses assoc prof Suzana Cismas PhD
26. 8211 Chiritoi Valeriu, Buzaianu Leonard, Luxury Cars, assoc prof Suzana Cismas PhD
27. 8212 Marghioala Elena, Renewable Energy Sources, assoc prof Suzana Cismas PhD
28. 8212 Maldaianu M, Neagu G, Harabula A, Worldwide Pollution, assoc prof S Cismas PhD
29. 8212 Nedelescu Luiza Renewables, assoc prof Suzana Cismas PhD
30. 8212 Oprica Odete, Moldoveanu Ioana, Fight Pollution, assoc prof Suzana Cismas PhD
31. 8212 Rotariu Bogdan e-Homes, assoc prof Suzana Cismas PhD
32. 8212 Nedelescu Luiza, Maldaianu M, Neagu Georgian, Acid Rain, assoc prof SCismas PhD

SECTION 10 CULTURE AND CIVILISATION

Moderators: lecturer I Zaharia PhD, lect A Balan PhD, lect E Soare PhD Student M Mandas 8116

1. 8101 Trifan A, Confucius the Wise: overview of his life & work, lecturer Iulia Zaharia PhD
2. 8101 Banea R, Răileanu P, Democratia in Grecia antica, lecturer Iulia Zaharia PhD
- 3.8101 Nechita Raluca, Muzica si vinul... au schimbat omenirea, lecturer I Zaharia PhD
- 4.8102 Lebădă Camelia Onoarea, o petală din floarea vieții, lecturer Iulia Zaharia PhD
5. 8102 Cojocar I, Sava B, Telefonul, miracol al tehnologiei: apariție și evoluție lect I Zaharia PhD
6. 8102 Mincă Andra, Stanciu Ioana, Tiulicu Geanina Numărul 0, lecturer I Zaharia PhD
7. 8102 Petre F, Surdeanu S, Trandafirescu M, Povestea velei pe scurt, lecturer Iulia Zaharia PhD
- 8.8103 Olaru C, Hilohi A, Grozavu A Despre vin stiati ca...? lecturer Iulia Zaharia PhD
9. 8103 Adam G, Stemata A, Cara D, Cristea C Tiparul: mic istoric&mare însemnătate Zaharia PhD
10. 8104 Boldeanu M, Stoica M, Gurgu L, Ceaiul si cafeaua, licori si savori, lect I Zaharia PhD
11. 8105 Iliescu Violeta, Iluminismul – note, lecturer Iulia Zaharia PhD
12. 8102 Căpățână R, Gorie M, Romantismul în literatură – câteva note, lecturer Iulia Zaharia PhD
13. 8115 Agapie A, Băeților S, Dinu V, Trucă A, Franta: minighid, lecturer Iuliana Zaharia PhD

14. 8116 Alexandru A, Decu M Iacob E, Scurt popas în bucatăria spaniolă, lect Iulia Zaharia PhD
15. 8116 Mandas M, Tănănu I, Cum se relaxeaza si se distreaza francezii, lect Iulia Zaharia PhD
16. 8115 Bădulescu L, Bănică C, Drăgan D, Dinu A, Invitație în Grecia lecturer Iulia Zaharia PhD

SECTION 11 WORLD CULTURAL HERITAGE (ALL STUDIED LANGUAGES)

Moderators: Lecturer Carmen Man PhD, Lecturer Liliana Blajovici PhD, lecturer Ana Maria Neacsu PhD, Assistant Oana Stoica-Dinu PhD, Student Pavel Miruna 8102

1. 8317 Mirică Nicoleta Cristina, Păun Valentina Elena a II-a, lecturer M Frumuselu PhD
2. 8318 Băjenaru V, Dobre A, Dumitru L, Nicolae Titulescu lecturer Mihai Frumuselu PhD
3. 8216 Stoian Ovidiu, Mareșalul Alexandru Averescu, lecturer Mihai Frumuselu PhD
4. 8216 Năstase A Chirică C Visul României Unite:1918 an de glorie pentru români Frumuselu PhD
5. 1204 Radulescu Serban, Dommages causés par le phylloxéra en France lecturer C Man
6. 1204 Câmpeanu Mihail, Pași siguri spre Unire, lecturer Carmen Man PhD
7. 8102 Moldoveanu B, Burciu B, Surdeanu S, Pavel M, Les Vins/ Vignobles français(es) Man PhD
8. 8102 Sava Bianca, Lebada Georgiana, Voyage dans le Massif Central, lecturer C Man
9. 8111 Bodor M, Constantin V, Ciovina D, Banu S, Les châteaux de la Loire, lect C Man PhD
10. 8115 Duțu A, Dinu A, Drăgan D Las Fiestas de San Fermín Assistant Oana Stoica-Dinu PhD
11. 8115 Băeților S Dinu V Trucă A Tradiciones hispanas de cumpleaños Assist Stoica-Dinu PhD
12. 8211 Anghelina Loren, Dobrin Iulian, Munich, assoc prof Suzana Cismas PhD
13. 8301 Popa C, Costin D Online Shopping Advantages & Disadvantages, lect A Constantin PhD
14. 8202 Popov C, Pițigoi B Comment on the following quote: Choose a job you love and you will never have to work a day in your life. (Confucius), lecturer Andreea Constantin PhD
15. Oprea A, Abdulamit S, Environment Protection – Pollution, lecturer Andreea Constantin PhD
16. 8203 Găină Mircea, Comment on the following quote: Management is doing things right; leadership is doing the right things. (Peter Drucker) lecturer Andreea Constantin
17. 8114 Grigore M, Paraschiv I, Italianii: naționalism și identitate, lecturer Zaharia PhD
18. 8214 Cojocariu Florinel Risorgimento Italiano assoc prof Suzana Cismas PhD

GERMAN: A group of invited students from the faculty of Veterinary Medicine led by lecturer Ana-Maria Neacsu PhD

In my Erasmus teaching experience abroad and in the government grants I have obtained by competition I have become acquainted with best practice in implementing academic presentation benchmarks and the EU principles in CEFR. For unity and consistency in an objective and modern evaluation of students' work, throughout the four years I have been in charge with the scientific management of this

student-centred scientific event, I have implemented the following assessment criteria, which I have also suggested for other subjects taught in our academic institution at all levels:

	5	4	3	2	1	Score						
	Criteria	excellent	good	satisfactory	almost satisfactory	unsatisfactory		POWERPOINT SLIDES	Beginning 1	Developing 2	Accomplished 3	Excellent 4
CONTENTS	Basic concepts / Principles	Has acquired all the basic concepts and principles of the topic	Has acquired most of the basic concepts and principles of the topic	Has acquired some basic concepts and principles of the topic	Has acquired only a few basic concepts and principles of the topic	Hasn't acquired none of the basic concepts and principles of the topic		Order of slides	Little thought given to organisation	Some organisation evident but difficult to follow	Organisation poor but development of presentation is obvious	Clear organisation, easy to follow
	Elaboration Evaluation	Well structured, correct and comprehensive explanation; excellent personal evaluation	Generally well structured, correct and adequate explanation; good personal evaluation	Sufficient explanation, with a limited number of errors; limited personal evaluation	The explanation shows minor deficiencies in terms of logical structuring and formulation	The explanation is severely deficient in terms of logical structuring and formulation; no personal evaluation		Pictures and graphics	Small and very difficult to decipher and understand	Clearly visible but difficult to understand	Visible with effort but easy to understand	Clearly visible and easy to understand
	Accuracy	Consistent grammatical control and appropriate use of vocabulary	Good grammatical control and generally appropriate use of vocabulary	A few mistakes in grammar and vocabulary use do not lead to misunderstanding	Systematically makes mistakes in grammar and vocabulary use but the message is generally clear	The systematic grammar mistakes and the narrow range of vocabulary makes the message meaningless		Text slides	Too small to read	Clear text but content difficult to understand	Too small to read comfortably but content easy to understand	Text clear and easy to understand
PRESENTATION	Fluency & Interaction	Can express him/herself with a natural flow and interact with ease	Can express him/herself and interact with a good degree of fluency	Can express him/herself and interact with a reasonable degree of fluency	Can manage the discourse and the interaction with effort and must be helped		Content of slides	Not all topics were covered	Some topics were covered	Most topics were covered	All topics were covered	
							* Handling of slides	Clumsy manipulation throughout	Delays in removal of past slide and delivery of current slide	Hesitant changes between slides	Smooth and timely transition	

STUDENTS GOT SUGGESTIONS FOR RELEVANT STUDY MATERIALS:

- Evans, V., Successful Writing Proficiency, Express Publishing, Berkshire, 2006
- <http://conferences.au.dk/dce-conference/previous-conferences/science-for-the-environment-2013/programme/presentations/>
- <http://www.academicintegrity.org>
- <http://www.ase.e-library>
- <http://www.britishcouncil.org>
- <http://www.businessenglishonline.net>
- <http://www.cambridge-efl.org/exam/business>
- <http://www.cambridgeesol.org/exams/exams-info/computer-based-testing.html>
- <http://www.cambridgeesol.org/exams/professional-english>
- <http://www.teachervision.com>

Communication skills are acquired in time by students who stay self motivated. Whether in business or in personal life, it is important for individuals to communicate effectively. People with lower dialogue skills often seek training in how to improve such skills. In daily routines, the way we communicate creates an impression on others about our personality and mindset. Good business communication means that employees can easily implement the corporate culture, visions, plans and strategies, enabling organizations to do better negotiations and strengthen the bond with customers. Therefore, company progress calls for employees with excellent business communication skills, who, in turn will be highly proficient in motivating others, hence tending to lead people in the desired direction efficiently. Good business communication enhances business leadership skills.

Acknowledgement

We kindly thank all our sponsors. All prizes I envisaged are 'food for the thought': books, company visits, trainings, targeted info sessions, career counselling sessions, guided visits to British Council Library, ISBN proceedings volume by PRINTECH Publishing, freely available online on the e-library site of the university, and prizes in corresponding sections by companies (CIEL accounting software, EXCELO SIMTEAM – business simulation platform modelling organisations' operations, UNISCAN, Fischer International and www.cartiengleza.ro, Express Publishing with English training books for prizes and mentions, Sitka Alaska www.centruldecartestraina, Associate Professor Maria Stoian president and founder ANTREC Romania and www.vacantelatara.ro Asociatia națională a tinerilor producători agricoli din România and many professors in our faculty who donated copies of their recently published textbooks as awards for the best students.

Bibliography:

- [1]. Cismaș, S.C., *Project Work*, Symposium on Advanced Topics in Electrical Engineering, ATEE 2000, Poly-technic University Bucharest, p. 49-54 http://iem.pub.ro/ro/evenimente/ATEE-2000/program_ATEE.htm
- [2-6]. Cismaș, S.C., Dona, I., Andreiasu, G.I., *CLIL Supporting Academic Education in Business Engineering Management*, pp. 78-88, *Tertiary Education via CLIL in Engineering and Management*, pp.134-142, *Focus Group Analysis on Prospective CLIL Programs in USAMV MIEADR & BUCHAREST POLYTECHNIC: Advantages, Facilities and Target Student Groups*, pp. 171-179, *Mind Maps Impacting Students' Concept Processing and Presentation Strategies in Management Engineering*, p. 211-217, *Students' Learning Styles Progression in Tertiary Education*, pp. 230-236, *USAMV MIEADR 2015 Students' Scientific Symposium Assessed by CLIL Criteria*, pp. 196-206, in *Recent Research in Engineering Education, Proceedings of the 11th International Conference on Engineering Education (EDUCATION '15)* Salerno, Italy, June 27-29, 2015 Editor: Prof. Kleanthis Psarris, City University of New York, USA, Associate Editor: Dr. Claudio Guarnaccia, University of Salerno, Italy, WSEAS Press (World Scientific and Engineering Academy and Society Press).
- [7]. Cismaș, SC, *Assessment Grids for Cooperative Teamwork&Leadership*, in *Globalization and National Identity Studies on Strategies of Intercultural Dialogue*, Social Sciences Section, I Boldea (Ed.) Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș p. 607-618 <http://www.upm.ro/gidni3/GIDNI-03/GIDNI%2003%20-%20Social%20Sciences.pdf>
- [8]. Cismaș, SC, *Culture-FairAssessment*, *Diversitatea lingvistica si culturala, factor al dezvoltarii europene*, Eds. Stoean, Magureanu, Constantinescu, Editura ASE, Bucuresti 2002, p. 646-651
- [9]. Cismaș, SC, *Entrepreneurship & International Business*, 12th International SEA Conference, 2017 Ovidius University, Constanta, http://seaopenresearch.eu/testi/http://seaopenresearch.eu/Document/Article/NORD5_16.pdf
- [10]. Cismaș, SC, *Evaluation Criteria for CLIL Modules in Entrepreneur Education*, in *GIDNI: Globalization and National Identity Studies on Strategies of Intercultural Dialogue*, Social Sciences Section, I Boldea (Ed.) Arhipelag XXI Press Tg Mures, p. 619-632 www.upm.ro/gidni3/GIDNI-03/GIDNI%2003%20-%20Social%20Sciences.pdf

[11]. Cismaş, SC, *Education Catering for Professionals' Communication Needs on the Global Labour Market*
WLC2016 Vol XV, p 202-207 EpSBS e-ISSN 2357-1330 Ed. Sandu, Ciulei, Frunza, Future Academy
<http://dx.doi.org/10.15405/epsbs.2016.09.26> epsbs(2357-1330).2016.9

[12]. www.europa.eu/index_en

ROUND TABLE DISCUSSIONS AND DEBATES WITH MASTER STUDENTS IN UASVM MEEARD

Associate Professor Suzana Carmen Cismas PhD

MEEARD – Faculty of Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development,

UASVM – University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest, Romania

Abstract

Improving communication skills infuses positive attitudes and self-confidence, guiding professionals towards success. In all its forms, it is an indispensable part of the business engineering professional life and career progress. Exchanging ideas and information, in formal or semi-formal settings, such as the students' extra-curricular activities, symposia and round table discussions, public debates or negotiations, helps learners in Bachelor and Master Programs better adjust to their future jobs and to the challenges of the labour market nowadays. Clear and relevant messages in communication increase the teams' coordination levels by clearing off misunderstandings or doubts. Formal interpersonal communication enhances the professional productivity of all co-workers. Organizations as well as individuals need to understand the importance of interpersonal communication in terms of productivity: achieving the predetermined results.

Key Words: round table discussions with Master students, EU assessment criteria, cultivating professional communication skills, educating business engineering students, enriching academic performance via debates

Discourse managing skills are important for an effective communicator. The way one manages the data one gathered counts the most. With improper communication skills, professionals become unable to understand each other. Similarly, others also find it difficult to grasp the meaning of what is said. Listening entails gathering as much data as possible from the speaker. Expressive skills are used to put a point across to others. They show the speaker's own feelings, behaviour, intentions and beliefs, which are often the most difficult to convey. In good communication, listening is as important as speaking, granting communicators' success.

The best way to improve communication skills is reading. Reading helps people know the correct formation of words and sentences. Enhancing reading provides useful examples for inter-personal interactions. Widening the array of professional contacts with people demonstrating good communication skills will train the aspiring public speakers fast. As well as this, collecting know-how on various general and specific topics will enrich one's vocabulary, enabling them to make a long lasting impression on receivers, simultaneously increasing the assertiveness and confidence in certain unfamiliar situations. Here follows practical advice master students participating in round table debates derived for helping their (younger) peers:

- Make small communications and give time to others to understand you.
- Use humour if appropriate. It puts interlocutors at ease, drawing natural responses from them.
- Show interest in the audience to get their attention. Make eye contact with them.
- Show a positive attitude.
- Control own tone and be polite to others.
- Avoid aggressive impulses and avoid talking quickly.
- Use language people are familiar with.
- What is said should be exactly understood by others to yield positive outcomes.
- Stay relaxed and focused; take your time before going on to different topics.
- Get feedback from listeners to see the accuracy and the effect of communication. Feedback is the best motivating tool a speaker can get from the listeners.
- Prevent biased communication, as the message loses its authenticity.
- To increase interpersonal communication success, the message uses simple language.
- It is important for the sender to understand the receiver without getting emotionally agitated.
- The receiver should properly listen to the sender and provide him with sufficient feedback.
- Generate cooperation or the meaning is lost and the aims are not achieved.

Any organization must make sure that it keeps only those people in a group who enjoy a high level of communication and inter-connection. Company success depends on communication skills which, in turn, generate overall growth and stability. To increase awareness on such aspects, the participating Master students were supplied with relevant learning materials and suggestions for further study during previous seminar training, including the following reference sources :

- Evans, V., *Successful Writing Proficiency*, Express Publishing, Berkshire, 2006
- <http://conferences.au.dk/dce-conference/previous-conferences/science-for-the-environment-2013/programme/presentations/>
- <http://www.academicintegrity.org>
- <http://www.ase.e-library>

- <http://www.britishcouncil.org>
- <http://www.businessenglishonline.net>
- <http://www.cambridge-efl.org/exam/business>
- <http://www.cambridgeesol.org/exams/exams-info/computer-based-testing.html>
- <http://www.cambridgeesol.org/exams/professional-english>
- <http://www.teachervision.com>

The scientific events are illustrated below and they unfolded as follows:

2015 USAMV MIEADR Master Students' Round Table Debates:

Intercultural Aspects in Agritourism,

Date the 22nd of May 2015, 12 papers presented and debated by

participants from the Master Programs in Agri-Tourism, Rural Development and Agribusiness

1. Florescu Marilena Analysis of tourist activities carried out within the Local Action Group 'Prundu-Comana' in 2012 – 2013 assoc prof Suzana Cismas PhD
2. Alexandru Lucian Coffee Across the World assoc prof Suzana Cismas PhD
3. Neagu Emil Oxbo 8000 Blueberry Harvester assoc prof Suzana Cismas PhD
4. Tudorache Silviu International Market Profiles assoc prof Suzana Cismas PhD
5. Ionita A Organic Agriculture: Challenges of Future Food & Farming Systems prof Cismas PhD

6. Lipovan Vitalie Cultivation and Planting Equipment assoc prof Suzana Cismas PhD
7. Badiu Florentina EU Strategies on Rural Development assoc prof Suzana Cismas PhD
8. Constantinescu Alexandru Soil Management assoc prof Suzana Cismas PhD
9. Mocanu Laurentiu The Concept of Rural Development in Agritourism assoc prof S Cismas PhD
10. Mogos Madalina Fruits and Vegetables Markets of the E.U assoc prof Suzana Cismas PhD
11. Safta Leontin Intercultural Challenges in Rural Development assoc prof Suzana Cismas PhD
12. Tipa Ruxandra EU Strategies to Facilitate Rural Development assoc prof Suzana Cismas PhD

2016 USAMV MIEADR Master Students' Round Table Debates:

Entrepreneur Education for Agribusiness

Date the 12th of February 2016, 14 papers presented and debated by

participants from the Master Programs in Agri-Tourism, Rural Development and Agribusiness

1. Paiu Cosmin Entrepreneurship in Corn Crops assoc prof Suzana Cismas PhD
2. Toader Andreea Entrepreneurs Growing Tomatoes assoc prof Suzana Cismas PhD
3. Cojocaru Cosmin History of Agriculture: Contrastive Analysis of Different Periods and Their Key Features assoc prof Suzana Cismas PhD
4. Cirstea S Rural Development Community Strategic Guidelines 2007-2013 prof Cismas PhD
5. Danciu Catalin Entrepreneurship in Cultivating Fruits and Vegetables assoc prof S Cismas PhD
6. Dragnea D Sustainable Development Strategies in Agriculture & Rural Development prof Cismas
7. Oita Dragomir A Entrepreneurship Initiatives in Housing & Breeding Animals prof Cismas PhD
8. Fotache Simona Training to European Standards for Catering and Tourism Entrepreneurs assoc prof Suzana Cismas PhD
9. Lilea Catalin Petrisor Romania's Accession to the EU: Advantages and Challenges in the Field of Agriculture; assoc prof Suzana Cismas PhD
10. Mitrica Geanina Entrepreneurship and Rural Development assoc prof Suzana Cismas PhD

11. Mocanu Lidia Advantages and Disadvantages Romania Has in Terms of EU Integration assoc prof Suzana Cismas PhD
12. Prina Andreea Top 5 Most Profitable Crops in Entrepreneurs' Opinions assoc prof Cismas PhD
13. Radoi Gabriela Supply and Demand Trends assoc prof Suzana Cismas PhD
14. Simoiu Adrian Financing SMEs assoc prof Suzana Cismas PhD

2017 USAMV MIEADR Master Students' Round Table Debates:

Sustainable Development in Rural Areas

Date the 18th of February 2017, 25 papers presented and debated by

participants from the Master Programs in Agri-Tourism, Rural Development and Agribusiness

1. Bute Lucian GMOs-Genetically Modified Organisms: Pros&Cons as Regards Sustainable Rural Development assoc prof Suzana Cismas PhD
2. Rotaru David Ooulook on Crop Types assoc prof Suzana Cismas PhD
3. Popa Alexandrina, Militaru Bianca Crop Types for Sustainable Development prof Cismas PhD
4. Calin Catalin Technological Processes for Growing Corn assoc prof Suzana Cismas PhD
5. Popa Cristina Agricultural Markets and International Trade Sustain Development prof Cismas
6. Badita Alexandra, Badita Mihai International Plants Brief History and Current Evolution with Examples (Tea and Coffee) assoc prof Suzana Cismas PhD
7. Simion Viorel Rapeseed assoc prof Suzana Cismas PhD
8. Dobre Ernest Wheat assoc prof Suzana Cismas PhD
9. Stan George The Potato as International Plant History & Evolution assoc prof S Cismas PhD
10. Vasile Ionut Laurentiu, Ionica Cristian Rice & Corn as International Plants: Brief History and Current Evolution assoc prof Suzana Cismas PhD
11. Velicu Nicoleta The Sunflower Market around the World assoc prof Suzana Cismas PhD
12. Bratu Adrian Organic Farming assoc prof Suzana Cismas PhD

13. Cojanu Valentin Forest Conscience assoc prof Suzana Cismas PhD
14. Ghidurea Marina Globalisation Impacts on Sustainable Development assoc prof S Cismas PhD
15. Lişu Bogdan, Iancu Ionut, Romania: the Common Agricultural Policy assoc prof S Cismas PhD
16. Nitu Ion Water in Romania assoc prof Suzana Cismas PhD
17. Manea Anca The EU as Framework for Sustainable Development assoc prof S Cismas PhD
18. Lungu Mihai, Mocănescu Alex Road design for access to probe 23, Băraitaru, Prahova assoc prof Suzana Cismas PhD
19. Oancea Laura, Codreanu Vasile Alternative Agricultural Cultures assoc prof S Cismas PhD
20. Badan Petrica, Defta Laurentiu Responsibilities of CEOs in Ensuring Sustainable Development assoc prof Suzana Cismas PhD
21. Zlotea Adrian Quality Management for Sustainability assoc prof Suzana Cismas PhD
22. Aleca Mihai EU Programs Support for Candidates' Sustainable Development prof Cismas PhD
23. Anghel Laurentiu Genetically Modified Organisms affect human and animal health as well as the environment assoc prof Suzana Cismas PhD
24. Tănasie Eliza Ștefania; Arcer Ionica; Zorlescu Ionela News on GMOs assoc prof S Cismas PhD
25. Sora Cristina Quality Management for Sustainable Development assoc prof Suzana Cismas PhD

2018 USAMV MIEADR Master Students' Round Table Debates:

Communication Strategies in Professional Business Engineering Environments

Date May 2018, with 21 papers presented and debated by undergraduate students and invited Master Studies graduates, participants in the Agri-Tourism, Rural Development and Agribusiness Programs.

It was conducted in the form of a workshop, integrated in the students' scientific symposium dedicated to Romania's Great Union Centennial Anniversary. It was designed to capitalise on best practice across all academic study levels and facilitate the exchange of ideas and public speaking strategies among successive generations of students in our university.

It aimed at unifying academic and formal business engineering speaking practice at various levels: undergraduate, Bachelor's and Master's Degree, as well as doctoral studies. It is the foundation for the students' communication club which will become an academic debates club for argumentation and negotiation strategies in professional communication in foreign languages starting with October 2018, supported by the British Council Bucharest and ARDOR MUNTENIA by executive manager A. Mălăies-Popescu.

WORKSHOP ON PROFESSIONAL SKILLS FOR BUSINESS CAREERS, LEADERSHIP, AND CORPORATE CULTURE

Organiser and facilitator: assoc prof Suzana Cismas PhD

1. Presentation of the study program and achievements of the excellence research program assoc prof Suzana Cismas PhD attended with LISEC Université de Strasbourg 1 Oct 20 Dec 2017
2. Project dissemination strategies, CEFR Training&Assessment Centres director prof Cismas PhD

3. Doctoral research Ioana Tugui Adaptabilitatea marului in zona Bucuresti
4. 8212 Negricea Laura; Harabulă Alexandru; Iorga George, Analysis of the ideal manager and his/her professional qualities assoc prof Suzana Cismas PhD
5. 8213 Suhateanu Lucia, Professional Assets for Quality Management assoc prof S Cismas PhD
6. 8213 Vasile Oana, Sinca Andreea, Famous Entrepreneurs and Their Original Initiatives: Brief History and Current Evolution assoc prof Suzana Cismas PhD
7. 8213 Pavel Cristian, Managing Quality assoc prof Suzana Cismas PhD
8. 8213 Grigoran Florin, The First Woman Engineer in Romania assoc prof Suzana Cismas PhD
9. 8213 Zamfiroiu Alexandru, The Features of a Good Negotiator assoc prof Suzana Cismas PhD
10. 8214 Onea Tudor, Famous Entrepreneurs, assoc prof Suzana Cismas PhD
11. 8214 Bică Andrei, Dumitrache Gabriel, Management of Human Resources in Agricultural Companies assoc prof Suzana Cismas PhD
12. 8213 Pavel Cristian, Toader Denisa, Tiță Marius, Famous Scientists assoc prof S Cismas PhD
13. 8214 Milea C, Mateescu A, Bîra A, Quality Management assoc prof Suzana Cismas PhD
14. 8213 Roman Roxana, The Impact of Mass Media on Daily Life, assoc prof S Cismas PhD
15. 8211 Anghelina Loren, Colnicianu Dorian Mass Media in Daily Life assoc prof S Cismas PhD
16. 8212 Negricea L, Iorga G Analysis of Accessing Business Funds 2017-2018, prof Cismas PhD
17. 8213 Suhateanu L, Greciuc G, Turcanu C, Modern Management, assoc prof S Cismas PhD
18. 8214 Cojocariu Florinel Samoila Marza: Events Photography, assoc prof Suzana Cismas PhD
19. 8214 David A, Ciolacu A Qualities of Leaders & Managers, assoc prof S Cismas PhD
20. 8213 Grigoran F, Students' Views on Quality Management poster assoc prof SCismas PhD
21. 8211 Bărbieru M, 8214 Panaite G, Essentials in Quality Management, assoc prof Cismas PhD

In my Erasmus teaching experience abroad and in the government grants I have obtained by competition I have become acquainted with best practice in implementing academic presentation benchmarks and the EU principles in CEFR. For unity and consistency in an objective and modern evaluation of students' work, throughout the four years I have been in charge with the scientific management of this student-centred scientific event, I have implemented the following assessment criteria, which I have also suggested for other subjects taught in our academic institution at all levels:

	5 excellent	4 good	3 satisfactory	2 almost satisfactory	1 unsatisfactory	Score						
CONTENT	Basic concepts / Principles	Has acquired all the basic concepts and principles of the topic	Has acquired most of the basic concepts and principles of the topic	Has acquired some basic concepts and principles of the topic	Has acquired only a few basic concepts and principles of the topic	Hasn't acquired none of the basic concepts and principles of the topic		POWERPOINT SLIDES	Beginning 1	Developing 2	Accomplished 3	Excellent 4
	Elaboration Evaluation	Well structured, correct and comprehensive explanation; excellent personal evaluation	Generally well structured, correct and adequate explanation; good personal evaluation	Sufficient explanation, with a limited number of errors; limited personal evaluation	The explanation shows major deficiencies in terms of logical structuring and formulation	The explanation is severely deficient in terms of logical structuring and formulation; no personal evaluation		Order of slides	Little thought given to organisation	Some organisation evident but difficult to follow	Organisation poor but development of presentation is obvious	Clear organisation, easy to follow
	Accuracy	Consistent grammatical control and appropriate use of vocabulary	Good grammatical control and generally appropriate use of vocabulary	A few mistakes in grammar and vocabulary use do not lead to misunderstanding	Systematically makes mistakes in grammar and vocabulary use but the message is generally clear	The systematic grammar mistakes and the narrow range of vocabulary makes the message meaningless		Pictures and graphics	Small and very difficult to decipher and understand	Clearly visible but difficult to understand	Visible with effort but easy to understand	Clearly visible and easy to understand
	Fluency & Interaction	Can express him/herself with a natural flow and interact with ease	Can express him/herself and interact with a good degree of fluency	Can express him/herself and interact with a reasonable degree of fluency	Can manage the discourse and the interaction with effort and must be helped	The communication is totally dependent on repetition, rephrasing and repair		Text slides	Too small to read	Clear text but content difficult to understand	Too small to read comfortably but content easy to understand	Text clear and easy to understand
LANGUAGE							Content of slides	Not all topics were covered	Some topics were covered	Most topics were covered	All topics were covered	
							*Handling of slides	Clumsy manipulation throughout	Delays in removal of past slide and delivery of current slide	Hesitant changes between slides	Smooth and timely transition	

Effective communication is considered one of the most important prerequisites of corporate success. That is why a large number of organizations are engaged in building a network of internal as well as external effective business communication. It enables an organization to market itself in a better perspective. It helps create a favourable brand image and enhance its relationships with public and the media. Thus the company can motivate and guide its employees in sharing the values of corporate culture. Effective business communication is a two-way process and positive results are achieved only with the combined efforts of the organization and the individuals. To obtain success both parties must understand and perform their role well. Good communication is the foundation of good managerial skills. In fact, communication skills for managers are a part of management studies. All would-be managers are trained in this. It is essential not only for the growth and success of the company but also for the personal growth. However, just theoretical knowledge is not enough. If a manager does not possess practical communication skills, s/he would fail, despite all other technical skills, as this inadequacy overshadows the other skills.

Bibliography:

[1]. Cismaş, S.C., *Project Work*, Symposium on Advanced Topics in Electrical Engineering, ATEE 2000, Poly-technic University Bucharest, p. 49-54 http://iem.pub.ro/ro/evenimente/ATEE-2000/program_ATEE.htm

[2-6]. Cismaş, S.C., Dona, I., Andreiasu, G.I., *CLIL Supporting Academic Education in Business Engineering Management*, pp. 78-88, *Tertiary Education via CLIL in Engineering and Management*, pp.134-142, *Focus Group Analysis on Prospective CLIL Programs in USAMV MIEADR & BUCHAREST POLYTECHNIC: Advantages*,

Facilities and Target Student Groups, pp. 171-179, *Mind Maps Impacting Students' Concept Processing and Presentation Strategies in Management Engineering*, p. 211-217, *Students' Learning Styles Progression in Tertiary Education*, pp. 230-236, *USAMV MIEADR 2015 Students' Scientific Symposium Assessed by CLIL Criteria*, pp. 196-206, in *Recent Research in Engineering Education, Proceedings of the 11th International Conference on Engineering Education (EDUCATION '15) Salerno, Italy, June 27-29, 2015* Editor: Prof. Kleanthis Psarris, City University of New York, USA, Associate Editor: Dr. Claudio Guarnaccia, University of Salerno, Italy, WSEAS Press (World Scientific and Engineering Academy and Society Press).

- [7]. Cismaş, SC, *Assessment Grids for Cooperative Teamwork&Leadership*, in *Globalization and National Identity Studies on Strategies of Intercultural Dialogue*, Social Sciences Section, I Boldea (Ed.) Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş p. 607-618 <http://www.upm.ro/gidni3/GIDNI-03/GIDNI%2003%20-%20Social%20Sciences.pdf>
- [8]. Cismaş, SC, *Culture-FairAssessment*, *Diversitatea lingvistica si culturala, factor al dezvoltarii europene*, Eds. Stoean, Magureanu, Constantinescu, Editura ASE, Bucuresti 2002, p. 646-651
- [9]. Cismaş, SC, *Entrepreneurship & International Business*, 12th International SEA Conference, 2017 Ovidius University, Constanta, http://seaopenresearch.eu/testi/http://seaopenresearch.eu/Document/Article/NORD5_16.pdf
- [10]. Cismaş, SC, *Evaluation Criteria for CLIL Modules in Entrepreneur Education*, in *GIDNI: Globalization and National Identity Studies on Strategies of Intercultural Dialogue*, Social Sciences Section, I Boldea (Ed.) Arhipelag XXI Press Tg Mures, p. 619-632 www.upm.ro/gidni3/GIDNI-03/GIDNI%2003%20-%20Social%20Sciences.pdf
- [11]. Cismaş, SC, *Education Catering for Professionals' Communication Needs on the Global Labour Market* WLC2016 Vol XV, p 202-207 EpSBS e-ISSN 2357-1330 Ed. Sandu, Ciulei, Frunza, Future Academy <http://dx.doi.org/10.15405/epsbs.2016.09.26> epsbs(2357-1330).2016.9
- [12]. www.europa.eu/index_en